ספר

הסבא קדישא מראדשיץ

תולדות חייו ופעולות צדיק לחיים
אשר נאספו ונלקטו ממקורות נאמנים וצודקים,
מפי ספרים וסופרים, בקודש נאדרים,
גם לרבות מדברי תורתו המפוזרים,
ומנהגי קודש מזהירים,
מסודר בסדר נאה אף נעים.

נערך ונסדר וי"ל ע"י
ישיבת תורת אמת
ד'ראדשיץ
חנוכה תשע"ד לפ"ק

©
Copyright '14
כל הזכיות שמורות
להמו"ל
ישיבה ומתיבתא תורת אמת ד'ראדשיץ

21 Cliff Ct. Monroe NY 10950

Mailing Address:
2 Tzfas Rd. #201 Monroe NY 10950

Tel: 845-783-6710
Fax: 1-888-509-7486

COPYCENTER
YOUR GRAPHIC & PRINTING CENTER
23 Satmar Dr. #101 Monroe, NY 10950
845-783-6179

עימוד הספר ע"י הכנה לדפוס 718.871.7373

מכתב קודש

מכ"ק מרן אדמו"ר הרה"ק שליט"א מטאהש

Grand Rabbi Y. Lowy
9 Beth Halevy Ave.
Kiryas Tash
Boisbriand P.Q. Canada

בס"ד

משולם פייש סג"ל לאווי
אבדקק טאהש
רחוב בית הלוי 9
קרית טאהש, קאנאדא

אליכם אישים אקרא לטובת החזקת "ישיבת תורת אמת ראדשיין", אשר נקרא ע"ש הרה"ק והנורא מראדשיין זי"ע ועכי"א, שנתייסדה עפ"י בקשתי ומתנהלת ע"י הראש ישיבה תלמידי היקר החשוב פאר מקדושים הרה"ג מוה"ר יחזקאל יהודה סג"ל גליקמאן שליט"א, ובו מתחנכים בע"ה בחורים לתורה ויר"ש ומידות טובות, ומצטיינת ביותר לתת לכל תלמיד ותלמיד הדרכה מיוחדת, כמאה"כ חנוך לנער על פי דרכו.

זכות החזקת התורה וזכות הרה"ק מראדשיין זי"ע, בודאי יגן לכל העוזרים והמסייעים לדבר קדוש ונשגב זו, שיתברכו ממעון הברכות בחיי נחת דקדושה, שפע ברכה והצלחה וכל מיני ישועות, עדי נזכה כולנו יחד במהרה לאורו ובא לציון גואל אמן.

המעתיר בעדכם תמיד

משולם פייש לאווי

ברכה לראש צדיק

מצלאין אנו לחיי מלכא קדישא

כבוד קדושת אדונינו מורינו ורבינו

עטרת תפארת ישראל, צדיק יסוד עולם

אביהן רבן ומאורן של ישראל

מרן הרה"ק מטאהש שליט"א

יאריך ה' ימיו ושנותיו בטוב בנעימים

ויחזקהו ה' בבריות גופא ונהורא מעליא

ימים על ימי מלך תוסיף שנותיו כמו דור ודור

ולאורו הבהיר נתחמם ונלך

עדי נזכה שיוליכינו בקרוב באנפין נהירין

לקראת משיח צדקינו במהרה בימינו אמן.

מזמור לתודה

כבוד הרבני החסיד הנגיד הנכבד

רודף צדקה וחסד בכל לב ונפש

עומד לימינינו במסירות נאמנה

נואם בחסד עליון בדרשותיו הנחמדים

פאר מקדושים

מוה"ר **אברהם יהושע פריינד** שליט"א

חבר הנהלת ישיבתינו הק'

"תורת אמת" ד'ראדשיץ

על עזרתו החשובה בכלל

ולהוצאת הספר בפרט

זכות פעולותיו הכבירות

ישלם ה' פעלו ותהי משכורותו שלמה

מעם ה' אלקי ישראל

על הטוב יזכר

כבוד הרבני החסיד הנגיד הנכבד

רודף צדקה וחסד בכל לב ונפש

עומד לימינינו במסירות נאמנה

פאר מקדושים

מוה"ר **מאיר יעקב טעסלער** שליט"א

חבר הנהלת ישיבתינו הק'

"תורת אמת" ד'ראדשיץ

על עזרתו החשובה בכלל

ולהוצאת הספר בפרט

זכות פעולותיו הכבירות

ישלם ה' פעלו ותהי משכורותו שלמה

מעם ה' אלקי ישראל

להתברך בכל מילי דמיטב

תרעא זעירא

בעזהשי"ת

עלינו לשבח לאדון הכל, על אשר חבלים נפלו לנו בנעימים לקחת חבל בעבודת הקודש זו שבמקדש, להוציא לאור עולם ספר פעולת צדיק לחיים, חייו ופעלו, של מרן הסב"ק רבי ישכר בער זצ"ל מראדשיץ, אשר נערך ונסדר ברוב יגיעה וברוב פאר והדר, ע"י תלמידי ישיבתינו הקדושה, שנתייסדה לעילו נשמתו הקדושה והטהורה, יראו עינינו וישמח לבנו ותגל נפשינו באמת.

והנה אם כי כל המחברת מדבר בשבחי צדיק מה פעל בחיים חיותו, בטחוננו חזקה בזכות אותו זקן וצדיק, על כל הלוקח חבל בהחזקת ישיבתינו הקדושה, ישיבה ומתיבתא תורת אמת דראדשיץ, אשר נוסדה על שם האי סבא קדישא, ולטובת נשמתו הקדושה והטהורה, בוודאי יוושע ממרומים בשפע ברכה והצלחה, ועדים אנו בדבר על הניסים ועל הנפלאות ועל התשועות אשר עינינו ראו ולא זר, בזכותו של אותו צדיק רעיא מהימנא קדישא, הן במסגרת הישיבה והן מחוצה לה, כידוע ומפורסם.

ועל הכל אנחנו מחוייבים להודות ולהלל, לכל אלו העוזרים והמסייעים עד הנה, הן בהחזקת הישיבה משך כל השנה כולה, והן בהוצאת הספרים שע"י ישיבתינו הקדושה, כי רבה היא, ואלו הן: הרב משה ציג שליט"א מנהל הישיבה, הרבני החשוב היקר באנשים הר"ר יהושע זאב גרינפעלד שליט"א, הר"ר משה אהרן צבי ווייס הי"ו, הר"ר שמואל דוד גוטמאן הי"ו, בנש"ק הרב אליעזר עמנואל הלוי הורוויץ שליט"א ארה"ק נכד הסבא קדישא מראדשיץ.

ימלא ה' כל משאלות לבבם לטובה ולברכה, ויתקדש שם שמים על ידם, וממנו ילמדו וכן יעשו אחרים כמותם, ויוושעו ממרומים בקרב כל ישראל, כאוות נפשם הטובה, עדי נזכה כולנו לראות בעינינו, בישועתן של ישראל ובשמחתן באנפין נהירין, בביאת בן דוד גואלינו, במהרה בימינו אמן.

הנהלת הישיבה

תוכן הספר

מבוא

הסבא קדישא . . . . . יט
בדרך החסידות . . . . . כב
מופתיו הנוראים . . . . . לד
דבר מלאכתינו . . . . . לט

חידושי תורה

על התורה

פרשת וירא . . . . . מז
פרשת חיי . . . . . מז
פרשת וישלח . . . . . מח
פרשת ויגש . . . . . מט
פרשת שמות . . . . . נ
פרשת בשלח . . . . . נב
פרשת משפטים . . . . . נב
פרשת ויקרא . . . . . נד
פרשת אמור . . . . . נד
פרשת בחוקתי . . . . . נה
פרשת בהעלותך . . . . . נו
פרשת פנחס . . . . . נז
פרשת מסעי . . . . . נז
פרשת עקב . . . . . נח
פרשת ראה . . . . . נח
פרשת שופטים . . . . . נט

מועדים וזמנים

סליחות . . . . . ס
ראש השנה . . . . . ס
שבת שובה . . . . . סב
הושענא רבה . . . . . סג
חנוכה . . . . . סה
פסח . . . . . סה

שונות

תהלים . . . . . סו
ש"ס . . . . . סז

הליכות ומנהגים

ימות החול . . . . . עד
ערב שבת קודש . . . . . עד
שבת קודש . . . . . עה
ראש חודש . . . . . עז
מנחם אב . . . . . עז
אלול . . . . . עט
מועדים וזמנים . . . . . עט
חנוכה . . . . . פב
שונות . . . . . פב
הוא היה אומר . . . . . פה

תפלת הר"ר אלימלך מליזענסק זי"ע

התפלה בלשון הקודש . . . . . צא
התפלה באידיש . . . . . צט

מכתבים ושונות

מכתב קודש מאת רבינו זי"ע להרה"ק רבי שמואל זצ"ל . . . קח
מכתב קודש מאת רבינו זי"ע להרה"ק רבי אלעזר זצ"ל . . . קט
הסכמת רבינו זי"ע לספר הקדוש עבודת ישראל . . . . . קי
מנידון האוהל בראדשיץ . . . . . קיא
העתקת כתב התנאים של בת רבינו זי"ע . . . . . קיב
העתקת צוואת הגה"צ רבי יצחק פינקלער זצ"ל אב"ד . . . . קיג

סיפורי קודש

ימי הבחרות

הורתו ולידתו בקדושה . . . . . קכ
בטרם אצרך בבטן ידעתיך . . . . . קכא
גם במעלליו יתנכר נער . . . . . קכב
מראש צורים אראנו . . . . . קכג
על שלחן חותנו . . . . . קכז
את הלחץ זו הדחק . . . . . קכח

משנה מקום משנה מזל . . . . . קלב
רוח ה׳ דיבר בו . . . . . קלד
הלומד מכל אדם . . . . . קלה

באהלי צדיקים

סאסוב . . . . . קלז
ליזענסק . . . . . קמב
חמעלניק . . . . . קמג
סטריזוב - פריסטיק . . . . . קמה
לובלין . . . . . קמה
החתונה הגדולה . . . . . קסד
פרשיסחא . . . . . קסז
אפטא . . . . . קע
החתונה באוסטילא . . . . . קעג
קאזניץ . . . . . קצז
הורי רבינו . . . . . רג

על כס הרבנות

לך בכוחך והושע את ישראל . . . . . רד
הסבא קדישא מראדשיץ . . . . . רח
ניישטאט . . . . . רי
פשעדבארז . . . . . ריא
ביתו נאווה קודש . . . . . ריג
הבית עלמין בראדשיץ . . . . . רטז
מרא דאתרא . . . . . ריח
הישיבה הגדולה . . . . . ריט

גדול ומהולל מאד

טהור עינים . . . . . רכא
גילוי אליהו . . . . . רכג
עבודת ה' . . . . . רכד
כתבי קודש . . . . . רכז
הפלגת הצדיקים . . . . . רכט
הוא היה אומר . . . . . רלד

רבן של ישראל

התגלותו . . . . . רלז
דרך הקודש . . . . . רמ

מושיען של ישראל

אותות ומופתים . . . . . רסב
רופא חולים . . . . . רסו
טוב עין הוא יבורך . . . . . רפ
מתיר אסורים . . . . . רפה
מציל ומושיע . . . . . רפח
פועל ישועות . . . . . רצד
ברכות שמים מעל . . . . . ש
פוקד עקרות . . . . . ש
דיין אמת . . . . . שה
גלוי עינים . . . . . שיב
מפליא לעשות . . . . . שיג
איש מלחמה . . . . . שיח
מוציא אסורים . . . . . שכא

בעולם הנשמות . . . . . שלא
מחיה מתים . . . . . שלד
מצמיח ישועה . . . . . שלו
רחוק מרשעים ישועה . . . . . שמ
אב המון גוים . . . . . שמג
והוי זהיר בגחלתן . . . . . שנ
אשר קנא לאלקיו . . . . . שנד

באחרית הימים

שנה האחרונה . . . . . שנח
יום האחרון . . . . . שסב
הלויה . . . . . שסב
ציון המצויינת . . . . . שסג
גדולים צדיקים במיתתן . . . . . שסה

רואי פני המלך . . . . . שסט

בני היכלא קדישא . . . . . שעז

זרע קודש

בנו בכורו . . . . . שצט
בנו השני . . . . . תא
חתני הסבא קדישא . . . . . תז

ביתו אחריו . . . . . תטז

מבוא

מבוא

הסבא קדישא / בדרך החסידות / מופתיו הנוראים / הבעל שם טוב השני

בעזרת השם יתברך אדון כל

ברוך הוא וברוך שמו, הבוחר בעם קדשו, ובעבדיו הנאמנים לו, שזיכני לראות הספר הקדוש הזה כלול בהדרו ותפארתו, אחרי שנות עמל ויגיעה למענו.

הסבא קדישא

ק"ז רבינו הסבא קדישא, מרן רבי ישכר בער זצ"ל, אשר הונף ואשר הורם לכהן פאר ברבנות דק"ק פשעדבארז יצ"ו, ואשר נהג באדמורו"ת בעיר עוז לנו, ק"ק ראדשיץ המעטירה, [א]אשר הננו עוסקין בשבחי דמאריה, נולד למשפחה עניה בן טובים, וגדל שמו בישראל ע"י כוחותיו הנוראים מאד נעלים.

הערות וציונים

א. רבינו הסבא קדישא לא נולד בעיר ראדשיץ, אמנם בשנת תקס"ב לפ"ק, עת הברי"מ של הה"ק רבי עמנואל זצ"ל מפשעדבארז, כבר כינו שם את רבינו בשם **'בערל ראדשיצער'** כמסופר בספרינו פנימה, והוא הוכחה גלויה שבאותן הימים כבר דר הסבא קדישא בעיר ראדשיץ, אמנם לא כיהן אז באדמורו"ת, וכפי המקובל לנו התחיל ק"ז הסבא קדישא להתנהג באדמורו"ת לעת זקנתו, אחר פטירת רבו המובהק הרבי מלובלין זצ"ל, ואולי משום כך כנוהו אנשי דורו, החסידים ואנשי מעשה, בשם 'הסבא קדישא'.

ואז הראה אותות ומופתים לעיני כל הקהל, אשר לא נראו ולא נשמעו מאז זמן הוד כבוד קדושת מרן הבעל שם טוב זי"ע, כולל גם ענין גירוש הדיבוקים במספר גדול, אשר אליו באו מכל קצוי תבל ממש, ומעשי נפלאותיו העלו על נס, והיו לפלא, כאשר ערכו 'משחקים' מכל אלה מפעם לפעם, כמבואר בהקדמת הספר 'נפלאות הסבא קדישא'.

והנה לאחר איזה שנים שכבר התחיל להתנוצץ אורו של רבינו הסבא קדישא בעולם, באו פרנסי העיר ושאר גדולי וחשובי עיר 'ניישטאדט' עם כתב הרבנות בידם, והפצירו בו שיקבל עליו את ההתמנות בתור אב"ד בעירם, אשר נבחר ברצונם הטוב של כל בני העיר, ויוכל שם לעבוד עבודתו הקדושה מתוך רחבה באין מפריע, כי היא עיר גדולה מעיר

הספר הזה אשר שמו יקבנו **'הסבא קדישא מראדשיץ'** לתפארה, ובו נקבצים באופן מסודרה, סיפורי קודש מאת ק"ז רבינו מ'ראדשיץ זללה"ה, בודאי יזריח אור האמונה, ברבון עלם ועלמיא, ובעבדיו אשר שתלן בכל עת ועונה, נטועה בלבות בני אל חי עמוקה.

והנה אמרו רבותינו הצדיקים נבג"ם, (תולדות יעקב יוסף פ' יתרו ובפ' עקב, מאור עינים פ' ויצא), להוכיח מפסוק 'ויאמינו בהוי"ה ובמשה עבדו', שאמונת צדיקים סגולה היא לבוא לידי אמונת השי"ת בתכלית. ואמונת צדיקים נקבע בלב ע"י שמספרים בשבחם.

וביאור ענין זה איך שסיפורי צדיקים מביאים לידי אמונה בה', כבר השמיע לנו הה"ק רבי יעקב לייזער זצ"ל מפשעווארסק כי בזה שמספרים בשבח הצדיקים אין המופת שבה עיקר כוונת הסיפור, אלא כוונת הסיפור היא מה שמזכירים בה איזה דבר אלקות והשגחה עליונה, ושיש לצדיקים רוח הקודש ויודעים נסתרות, שכל זה חיזוק אמונה היא, שעל ידי זה יבואו גם פשוטי עם לידי הכרה ויבינו, שאם יש להצדיקים רוח הקודש וכח עליון לידע נסתרות, הרי זה הוכחה גלויה שבודאי גם הקב"ה יודע הכל, ויכירו וידעו כולם, הקטנים עם הגדולים, שאכן יש מנהיג לבירה, ויש אלקים שופטים בארץ, המשגיח בעליונים ובתחתונים

הערות וציונים

ראדשיץ, והשכירות היתה מצער, רק כמה זהובים לשבוע. השיב להם הסבא קדישא שימתינו עוד כמה שבועות ואזי ישיב להם תשובה ברורה, ובתוך כך נסע לאחד מרבותיו הקדושים ושאל בעצתו, ואמר לו רבו בזה"ל: שב ואל תעשה עדיף, ועוד יהל ויתפשט אורך מזו העיר דווקא, על פני תבל! ומאז הסיח דעתו מלעקור דירתו משם. ולפי הנראה הטעם ע"ז הוא, עפ"י המסופר בספרינו זה בכמה מקומות, שהדיבוקים אשר הרבו לבוא אל רבינו הסבא קדישא ידעו לספר, **שכן מלפני חמש מאות שנה כבר הכריזו בשמים, שעוד יהיה בעולם צדיק ובקראו שמו 'רבי בער מראדשיץ'**, והוא יתקן אותם, אם כי מלפנים היה שם העיר 'ראטישוויץ' או 'ראשוויץ' עיי"ש.

ולאור זה אמרתי לנפשי, ואולי גם אמת היא, שהיה מהנכון שבעת הדלקת הנרות, או לימוד או טבילה במקוה, או נתינת צדקה וכדומיהון, לעילוי נשמת רבינו הסבא קדישא, להזכיר שמו של רבינו בצירוף גם שם עירו, כזה: **'לעילוי נשמת רבינו ישכר בער ב"ר יצחק מראדשיץ' זי"ע,** כי גם בשמי מעל נזכר כך כאמור לעיל. [ובר מן דין אשר שם קדשו של הה"ק רבי בערצי זצ"ל מנאדבורנא היא גם רבי ישכר בער ב"ר יצחק זצ"ל]. (ובדרך אגב כדי לציין שהשם של העיר הנ"ל נכתבו כזו **ראדשיץ** ובגמ' **ובדבר ישועה**, וק"ז הסבא קדישא זצ"ל חתם ג"כ שמו הק' על הסכמתו בספר עבודת ישראל כזו **ראדשיץ**.)

בהשגחה פרטית, לעשות בהם כרצונו, ויראו מלפניו כרצונו יתברך שמו, עכ"ד. ונרמזים דברותיו הטהורים בדברי רבינו אלימלך זי"ע בספר נועם אלימלך (סו"פ האזינו).

ושמעתי באומרים לי בשם ש"ב הצה"ק רבי אהרן ראטה זצ"ל בעל שומר אמונים, שלדאבונינו יש על כל דבר חשוב שליטת השטן, זה בכה וזה בכה, זולת על שמיעת סיפורי הצדיקים והחסידים האמיתיים, שם אין שטן ואין פגע רע! ותחזינה עינינו מישרים שיכולים לשמוע שעות על גבי שעות סיפורי צדיקים, ואליה לא יגש ולא יקרב לשטן כלל, ולא תאונה אליה כל רע, הלא דבר הוא! אם כן לפי זה נשאר לנו בדור חלוש כזה, עוד עצה קלה ונקיה להתקרב אל ה', לשמוע את דבר ה' ע"י סיפורי קודש אלו, הנה כי כן לכו וראו מפעלות ה' אשר שם שמות בארץ, אל תקרי שמות אלא שמות.

וגם ידוע מספה"ק גודל תועלת סיפורי צדיקים, שממשיכים ישועות ורפואות עי"ז, ואכן זכינו לראות אצל מו"ר ציס"ע הרה"ק מטאהש שליט"א בעת עבודתו הקדושה בעת שיחות קדשו בכל מוצשב"ק אחר הבדלה כמנהגו בקודש לספר אז סיפורי צדיקים, שכל הסיפורים מן הצדיקים שסיפר, היה בדרך כלל סובב והולך מענין ההזכרות ובקשות בדבר ישועה שנזכרו אז לפני כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א באמצע השבוע העבר, כאשר העידו ע"ז המשב"ק.

והנה בתור הקדמה, לספרא הדא, אמרנו להרחיב היריעה, איזה ענינים לבארה, מקוטב חייו הטהורה.

א. דרכו בקודש בדרך החסידות המסוללה.

ב. מופתיו הנוראים מחרידי תבל ויושביה.

הערות וציונים

ונראה שכן הוא גם אצל שאר הצדיקים, שכן איתא בהקדמת הספר זוהר חי, בסיפור החזיון שראה הה"ק בעל עטרת צבי זצ"ל מזידיטשוב, שהיה במתיבתא דרקיע בהיכל הב"י, דבעת שאך נכנס העט"צ אל היכל הב"י, עמד רבינו הבית יוסף מכסא קדשו ואמר 'ברוך הבא ר' הערשלי זידיטשובער'! [ולא אמר 'ברוך הבא ר' צבי הירש ב"ר יצחק אייזיק'] עיי"ש. וע"ע בהקדמת הס' עבודת ישראל, שכן רצון המגיד הקדוש היהלהזכר בשם 'המגיד מקאזשניץ', ואכן קראו את שם ספרו 'עבודת ישראל', שכן 'עבודת' עולה בגי' 'מגיד מקאזניץ זצ"ל', וישראל הוא שמו, עכ"ד.

ואלו שתים שהן אחת מצומדה, כאשר יראה הקורא להלאה. ולא נצרך אלא להעדפה, כי מעולם לא נפל ברעיונינו מחשבה, לבאר דרכו הנהדרה, ודעתינו שפלה, ואנו רק כפורשים השמלה, כה וכה אמרו רבותינו זכרונם לברכה, ואחריהם דרך רבינו נמשכה.

א. בדרך החסידות

שמעתי ממנו [מזקינו החידושי הרי"ם זי"ע] **כי בזה היו מחולקין רבותינו נ"ע, כי מהם רצו שיהי' מעט חסידים ויהיו קדושי עליונים, ומהם רצו להיות מתפשט החסידות בין רוב עם אף שיהיו פחותים במדריגה עכ"ד,** (שפ"א וישב תרל"א).

תורת החסידות:

איתא בספר החסידים (סוף אות י"א), שורש החסידות שצריך לעשות 'לפנים משורת הדין' בכל דבר, שנאמר (תלים קמ"ה י"ז) וחסיד בכל מעשיו, ע"כ. והכי פירש רש"י (ר"ה י"ז:), והרע"ב במסכת אבות (פ"ב מ"ח). ופירשו בה רבותינו ז"ל בכוונת 'לפנים משורת הדין', לפי דברי רש"י (שבת ק"ך. ד"ה חסיד), היינו כל שהוא מוותר משלו, על אף שיוכל לגרום על ידי זה רעה לנפשו, וכן נראה מדברי התוס' (נדה י"ז. ד"ה שורפן), ובתוס' הרא"ש (שם), וכן כתב התוספת יום טוב (בסו"מ סוטה). וכן אמרו בזוהר (ח"ג רכ"ב:) איזהו חסיד המתחסד עם קונו, היינו שהחסיד מבטל כל עצמיתו, ומתמסר לזולתו באמת ובלב תמים.

וכן כתוב מפורש בס' תפארת שלמה (לשבת חנוכה ד"ה איתא): דרך הישרה שיבור האדם, לקיים מצות ואהבת לרעך כמוך גם בענין עבודת הבורא, ואיש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק ונתחזק, גם על הפחותים מערכו ישים עין השגחתו לבל ידח ממנו נדח, וכו'. זה עיקר דרכי החסידות, שישים כל מגמתו עבור כלל ישראל, הן במילי דעלמא או במילי דשמיא, הכל בבחינת הערבות, עכ"ד.

ויש מרבותינו (שפת אמת פ' לך תרמ"ב) מבארים בכוונת 'לפנים משורת הדין' לענין עבודת ה' בין אדם למקום, שהצדיק בודאי זהיר ומקיים

את כל המוטל עליו לקיים, אבל החסיד מחפש בגנזי המלך ומדבק עצמו 'בפנימיות' של המצוה, ואינו עושה כדי לצאת ידי חובתו בלבד, אלא שבמצות ה' חפץ מאד, ומחפש אחר מצוותיו תמיד, ועל ידי זה מתגלה לו שורש ופנימיות המצוה, חוץ מהתלבשות אור המצוה בגשמיות. ע"כ.

וע"ע בענין זה בס' בני יששכר תשרי מאמר י' אותיות ז- ט.

הנה כי כן היתה מידת החסידות אצל יחידי סגולה מאז ומקדם. עד שבא הוד כבוד קדושת מרן הבעל שם טוב הק' והזריח אורו בעולם, ושיתף בה גם פשוטי בני עם, ולמד אותם דרך עבודה לעבוד את ה' ע"י התקשרות ונסיעות לצדיקים. כמו שכתב הכהן הגדול הה"ק **רבי יששכר בעריש הכהן טורנהיים** זצ"ל **מוואלבראזש**, מתלמידי רבינו הסבא קדישא, בזה הלשון: ראשית דרך החסידות להראות דרך הישר בעולם היה מרן רבינו ישראל בן הרב אליעזר בעל שם טוב זצללה"ה, ודבקו אליו היראים והשלימים, ולא הלכו [עוד] בנתיבותם כפי שכלם המדומה, אך בטלו עצמם למורם ורבם, וכאשר הורה להם מרן הבעש"ט בשכלו הטהור כן עשו. גם הסתופפו בצלו אנשים פשוטים ובני כפרים, אשר דרשו מהבעש"ט להתפלל בעדם, להשפיע להם פרנסתם בכבוד, וזה היה סיבה לתיקונם בנפש רוח ונשמה כידוע. עכ"ד בסו"ס 'עבודת יששכר' (לקוטים ה:).

גם הכהן הגדול השני, תלמידו החביב של רבינו הסבא קדישא, הה"ק **רבי שלמה הכהן ראבינאוויטש** זצ"ל **מראדאמסק**, כתב בספרו 'תפארת שלמה' (פ' יתרו ד"ה ויקח) לאמר: שהורה לנו הבעש"ט זי"ע והפליא עצה והגדיל תושיה מכל הדורות שלפניו, לרומם כבוד הבורא, להרבות תלמידים להורות להם דרכי התשובה וטהרה, בתורה לשמה והבנת התפלה, כאשר עינינו רואות מכל צדיקי הדור תלמידי תלמידיו אשר מפיהם אנו חיים, וכל הדבוקים בהם יצליחו ויעשו פרי. וכה אמר [מרן הבעש"ט הק'], כי כל מי שזוכה להיות משובתי שבת מאוכלי שלחנו, הוא נותן בו סם חיים, להיות בקרבו רפואה להוושע מכל התאוות, וגם פועל להבא להתנהג בביתו בקדושה וטהרה. אשר מדרכי הרפואה על ידי בני אדם הוא רק להתרפא מחוליו הקודם, אך עודנו צריך שמירה להבא, שלא יבא ויחזור אליו ח"ו החולי. ובזה יפה כח הצדיק על ידי שלחנו הטהור, לתת לאדם שמירה להבא להנצל מכל רע, עכ"ד.

ועוד בו (פ' נצבים ד"ה פן): דהנה זה ידוע באנשי דורינו, כי בזמנינו העיקר לעבדות השם הוא להתדבק אל הצדיקים, כל אחד לפי מדריגתו. וזה הענין פרסם הבעש"ט ז"ל בעולם, שכל מי שמפריד את עצמו מהצדיק, ואומר בלבבו מה לי לנסוע לצדיק הדור לבקש תורה מפיו, הלא כמה ספרים קדושים במוסר השכל דרושים לכל חפציהם, בתורה ויראת שמים, אבל באמת אין זה כלום, כי ראיית פני הצדיק הוא מבטל ממנו כל המדות רעות, דהיינו העצלות ועצבות וכל התאוות רעות ר"ל, וגם בצדקה שנותן לצדיק זוכה למידות טובות, וכל חסרונו ישלים על ידי דיבוק חכמים, וגם הצדיק מעלה תפלתו למעלה, כי הקב"ה מתאווה לתפילתן של צדיקים, [ועל ידי זה] מגלין אלוקותו ית"ש בעולם, כי הקב"ה מתאווה לתפילתן של צדיקים, ובזה יבוא לשלימות האמיתי. וכמשל בן כפר שרוצה לבוא אל המלך ולבקש מלפניו על אודותיו ועניניו, אבל אי אפשר לו בעצמו לדבר אל המלך, כי כבד לשון הוא לדבר עם המלך, דברים מועטים סובלים פירוש הרבה ענין גדול, והמלך אינו סובל רוב דיבוריו של בן הכפר, לכן העצה בזה לבוא אל שר אחד משרי המלך המבין בלשון בן כפר הנ"ל, וג"כ יכול לדבר עם המלך כראוי, ועל ידי זה נודע למלך עסק הבן כפר כראוי, ומושיע לו מצעקתו. כן הוא זה הדבר כביכול, המלך זה מלך מלכי המלכים הקב"ה אשר מלא כל הארץ כבודו, וטוב לכל אחד לדבק עצמו אל צדיק אחד, ועל ידו יפיק המלך, מלכו של עולם, את רצונו, עכ"ד.

כן היה דרך הקודש לכל צדיקי מדינת פולין- וואהלין, ואגפיה, להשפיע על מקושריהם ותלמידיהם הבאים בצל קורתם, גילויי אורות מעילא לתתא, ומעיקרי הדברים היה להסב עמהם בסעודה, וענין אכילת השיריים מן הצדיק אשר מברר ומעלה את המאכל, ובד בבד הורו לבני העליה המבקשים את הדרך ילכו בה, איזה דרך ישכון אור התורה. ביניהם: **לטהר את המידות, להיות רך כקנה ולא תקיף בדעתו, שלא לנצח את חבירו, ולרחם על מי שראוי לרחם, ולגמול עמהם חסד, לשבר את הטבע ואת התאווה, שיהיה עליהם עול מלכות שמים שלימה, כדי שלא ישלוט עליהם מלך זקן וכסיל ולחטוא בפועל ח"ו, ומחשבתם תהיה דבוקה בה' שלא יעלה עליהן הרהור חטא ועון כלל, להשגיח על טוהר הלשון בכלל, ולהזהר משקר בפרט, וללמוד תורת אמת לשמה, ולאהוב את הצדיקים, ושלא לרצות כי אם לעשות רצון הבורא ית"ש. לשנוא את הרשעים,**

לכעוס עליהן, להתאכזר עליהן ולהפחידם, ולעשות דין בהם עד שישובו מדרכם הרעה, ויותר טוב הוא להחכימם לעשות רצון קונם, להבינם חסרונותיהם וחטאותיהם נגד רוממות אל, ולנצח אותם עד שיודו וישובו אל השם, (זאת זכרון פ' שלח). **ולהיות מעורב בין הבריות** (מאור ושמש פ' פנחס). ואליהם ירמזון בשעתם בתוך דברי תורתם אשר הופיע עליו בזכותם, עצות נפלאות וחכימות האיך לקיים הדברים הנאמרים, הלא בספרתם. (ויואל משה מאמ"א אות קפ"א).

וכאמור כה היה מזמן הבעש"ט עד זמן הרבי מלובלין ועד בכלל, שהיתה מובנה לכל שאם כי 'החסידות' יש לה רק דרך אחד כאמור, עם כל זאת יש לה'חסידים' שני דרכים, האחת היא אנשי מעלה ההולכים בדרך החסידות המלאה, והשנית הוא הני פשוטי בני עם ההולכים בדרך הפשוט, מקיימים מצות ה' ותורתו, והמה מקושרים אל הצדיק העובד ה' ומעלה את נפשם. וע"ע בהקדמה השנית לס' 'אור מלא' באריכות.

במילים ספורות אלו הבאנו עיקרי שיטת החסידות להרבי מלובלין, אשר בה גם דרך רבינו הסבא קדישא, זכותו הגדול יגן עלינו.

אמנם צדיקי מדינת רוסיא, כמו הה"ק בעל התניא זצ"ל, רוח אחרת היתה עמהם, וחידשו שלא להסתפק בגילויי אורות מקיפים מעילא לתתא, בענין עריכות השלחנות והשיריים וכדומיהן, אשר לדרך זה המליצו חסידי חב"ד לכנות בשם 'נהמא דכסופא', כלומר השגה שבא שלא ע"י עבודה ויגיעה עצמית, והשריש באנשי שלומם כל העם מקצה ענין עבודה פנימית ע"י עבודה ויגיעה במוח, להבין ולהשכיל אלקות, בשכל פנימי דחכמה בינה ודעת, ועבודה פנימית בלב, בהתבוננת בגדלות הוי"ה באריכות התפילה וכו'. [ועי' במאמר התניא בס' בונה ירושלים (עמוד ס"א אות נ"ה) שמבאר את יתרון דרכו בקודש].

ויסופר (בס' בית רבי ע' קכ"ח בהג"ה), כי הה"ק רבי שלמה זצ"ל מקארלין, אוה למושב לו בק"ק בעישינקאוויץ יצ"ו פלך וויטעבסק, מקום מגורי בעל התניא, ובקש הסכמת התניא על זה, ויען לו התניא כי מסכים אך אם יקבל עליו שלשה דברים אלו: שלא להשפיל את הלומדים, שלא לבטל פרומקייט טבעית, ושלא יאמר שהצדיק צריך לישא את הצאן,

היינו שלא יאמר שהעיקר הוא לסמוך על הצדיק, ואינם צריכין ליגע בעבודה וכו'. והנה על שנים הראשונים הסכים ועל דבר השלישי לא הסכים.

חסיד אחד שבקש מהה"ק רבי שלום דובער זצ"ל מליובאוויטש את ברכתו בעניני עבודה ויראה, אמר: כי 'ברכה' בזה היא כמו 'גשמי ברכה' שיורדין מן השמים, וכדי שיפעלו הגשמים ויהיה ברכה בשדהו כאוות נפשו, צריכין תחילה לעבוד בשדה להכינו, לעדרו ולחרשו, ואחר כך יהיה ברכה בשדהו ע"י הגשמים היורדים מטה. (אשכבתא דרבי להגה"ח רבי משה דוב ריבקין ז"ל עמוד ג.).

היהודי הק' מפרשיסחא, ודרכו בקודש:

והנה אחד המיוחד מבין גדולי תלמידי הרבי מלובלין, היה הה"ק היהודי הק' זצ"ל מפרשיסחא, אשר מינהו הרבי מלובלין להנהיג עדה עוד בחיים חיותו.

פעם בהיות היהודי הק' אצל הרבי מלובלין נחלה קשה, והה"ק רבי יהושע אשר בנו הזכיר את אביו הק' כסדר אצל הרבי שיוחלם ברפואה שלימה וגמורה. פעם אמר לו הרבי אמרה תורה שלח לך אנשים ויתורו, היינו שלפעמים כאשר רואים בשמים על אדם מישראל שכבר גמר כל עבודתו שהיה לו לעבוד בעוה"ז, וכבר תיקן כל מה שהיה מוטל עליו לתקן בחלק שורש נשמתו, אמנם הקב"ה מתאווה לתפלתן של צדיקים ולעבודתם, בכן הקב"ה שולח אליו אנשים, שיסעו אליו ויסתופפו בצלו, לדרוש הימנו את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון, ובכן יהיה לו עבודה חדשה, לתקן נשמת ישראל ולהדריכם בדרך הישר והרצוי לפני המקום ב"ה, ועל ידי זה יוכל להשאר עוד בעוה"ז. ומאז חזר היהודי הק' לאיתנו, ותיכף נהרו אליו רבים מישראל, עוד בחיים חיותו של הרבי מלובלין זי"ע. (נהר שלום ע"ז.).

והוא ז"ל הנחיל עבודתו הרמה לנחלת הכלל, שגם המה יהיו קדושי עליונים, לעבוד הבורא במשכלות ובבינה יתירה, ומי שאינו במדריגה זו לא ימצא ידיו ורגליו בבית המדרש, נגד דעת רבו שיתפשט

החסידות בין רוב עם, אף שיהיו פחותים במדריגה, (שפת אמת פ' וישב תרל"א).כן המשיך דרכו גדול תלמידיו הרבי ר' בונם מפרשיסחא זי"ע.

תלמידם הה"ק מקאצק זי"ע הגדיר את שיטת החסידות הזאת באמרתו המפורסמת: חשבתי שיהי' לי רק ד' מאות איש ואלך עמהם ליער ליתן להם מן ויכירו כח מלכותו (שש"ק ערך חסידות אות קז וע"ע שם ערך קאצק אות צ' ואות צד).

התגשמות תורת היהודי הקדוש והרבי ר' בונם מפרשיסחא היה, להרחיק אתהשטחיות והחיצוניות. הוא הדבר שהביא את החסיד להסתיר את מעשיו הטובים מפני הבריות, ועשה את כל המאמצים וההשתדלות, כדי שחבירו לא ירגיש בפנימיותו ובפרצופו הרוחני האמיתי, מפני שירא מאד מפני השקר, או שחיצוניותו תעלה על פנימיותו, או שירגיש פניה עצמית במהותו.

חסיד כזה לא הסתפק בגדר הרחקת השקר, שלא לדבר היפך האמת בלבד, אלא אף גם זאת הבין, כי המובן היוצא מהפסוק "מדבר שקר תרחק" הוא שלא יתנהג בשקר! אלא יהי' תוכו כברו, שלא יתן לעין הרואה בחיצוניותו לבוש חסידי, או לבוש יראת שמים, ותוכו לא יהי' מתאים לזה, או אפי' שירגיש בעצמו איזה פניה והנאה, אפילו דקה מן הדקה, אפילו פניה רוחנית, בגדר שקר יחשב לו. והרבה פעמים היו החסידים מתבטאים על 'איש מתחסד', שלא האמינו בו שהוא תוכו כברו, זה האיש שקר הוא מכף רגלו עד ראש!

כל כך נתעצם החסיד בהשתדלותו להרחיק השטחיות והחיצוניות, עד שבהרגישו כי מאן דהוא נטה מהדרך הזה, נתעורר בקרבו גועל נפש לזה האיש, ואותו האיש הזה הרגיש בכל צעד וצעד, פסיעה ופסיעה, מצד הנפגשים לנגדו, אותו היחס אליו, הגם שלא בבטוי דברים חדים לנגדו, אבל הי' מספיק מבט כל שהוא בפניו, תנועה קלה מן הקלות, והרבה פעמים אפילו זה ג"כ לא, רק תוכחתם הי' בבחי' שלב אחד דיבר עם לב חבירו, זאת אומרת דיבור בלא עקימת שפתים, לבו הרגיש שחבירו מכיר בשקר, ולבו אינו עמו כתמול שלשום, וזה עורר בקרבו לתת לעצמו חשבון הנפש במעשיו, ולבבו יבין ושב ורפא לו. (רשימות הגה"צ בעל אמונת משה מאלכסנדר זצ"ל הנד' בסו"ס צדיק באמונתו).

מרבית תלמידי הרבי מלובלין לא היה מרוצים מדרך זה, וחלק ניכר העלו רוגז נגדו מפני שמנהיג בחיי רבו וכל המסתעף, ושאר תלמידי הרבי יצאו חוצץ נגדו, באמרם כי אשר גורו בא, כי אלו התלמידים אשר לא ירדו לסוף דעתו הרמה נקטו דרכו, להתנהג בה כמצות אנשים מלומדה בלי טעם ודעת, ולומר כי משכלות יבקשו.

וכה כותב הה"ק רבי מאיר זצ"ל מסטאבניץ, מגדולי תלמידי הרבי מלובלין זי"ע, ומראשי הלוחמים בהענין: כלל גדול בעבודת ה' שלא לבקש חכמות, ולברוח משכליות, רק לתור ולבקש בכל עת רצון הבורא ב"ה בשלימות, ולקיים מצותיו כחוקה וכגזירות המלך, וע"י הכנעה ובושה וקדושה יוכל האדם לפעמים להתיר לעצמו לעשות מצות ה' בחכמה ובשכל, אבל **יסוד ושורש העבודה היא היראה.** (אור לשמים פ' אחרי ד"ה ושמרתם).

ועוד כתב: האדם הרוצה לילך בדרכי אמת בדרכי השי"ת, אסור לו לחפוש ולחקור אחר חכמות גדולות ומועצות, ואין מהצורך לעשות פעולה יותר מכחו, כי אם אשר חננהו ה', וזה [גם] היה סיבת שבירת הכלים, מחמת שלא הי' יכולים לסבול ריבוי האור עליון. וזה פי' הכתוב 'לא תאספון לתת תבן לעם', פי' שלא לחפוש אחר תבונה יתירה, יותר ממדריגתו, 'ללבון לבנים' פ' הגם שכוונתו הוא לשמים ללבן ולזכך עצמו, אעפ"כ אסור לעשות יותר מכחו, 'כתמול שלשום' רומז על דורות הראשונים, רק הם ילכו, ועיקר הדרך הנכון הוא לילך בהדרגה, ממדריגה למדריגה כפי כחו. (אור לשמים סו"פ שמות).

ונפלאו מאד דבר הה"ק בעל ישמח ישראל זצ"ל מאלכסנדר בהענין, וזה לשון קדשו: אמרו ז"ל (ברכות פ"ב) כל הקורא ק"ש ומדקדק באותיותיה מצנין לו גיהנום, ולכאורה מה זה השכר לצנן לו הגיהנום. ואמר לי כ"ק אחי אדמו"ר הק' [בעל ישמח ישראל זצ"ל] ופירש, כל הקורא ק"ש ומייחד כל היחודים הנוראים והנפלאים, בגודל התלהבות רשפי אש שלהבת י', איש קדוש כזה אשר זכה למדרגה הזאת, אף אם לא יעשה המצוה בכל פרטיה המבואר עפ"י הדין, מחמת גודל התלהבותו, עכ"ז יקובל ויכשר ויערב בעיני ה', וכמו שאמרו ז"ל ודלוגו עלי אהבה, ועכ"ז אם מצנן את עצמו מגודל התלהבותו, ומדקדק באותיותיה, ועושה בפשטות מצד מצות ה' כדין וכדת, בשכר זאת, מדה כנגד מדה, השי"ת

מצנן לו אש של גיהנום, ודפח"ח וש"י, כי כן היא רצון ה'. (תפארת שמואל לחג הפסח אות ע').

בשנת תקפ"ז ביום י"ב אלול נפטר הרבי ר' בונם זי"ע, ואז נתפלגו חסידי פרשיסחא, מעריצי הרבי ר' בונם זצ"ל, לשני מחלקות. חסידי מחלקה האחת הבינו, שכדי לבטל החיצוניות צריכים לפעמים במסיבת רעים לבטל גם כל נימוס אנושי, וכל חלוקת כבוד איש לרעהו, כי במה נחשב גוף האדם, שיהי' כדאי להתנהג עמו בנימוס ובהתחלקות כבוד, ולפעמים עשו בסוד מרעים דברים זרים להרואים את הנהגתם.

והצד השני הבינו, שכדי לבטל החיצוניות ולהעלות הפנימיות, אין צריכים לבטל הנימוס האנושי באופן קיצוני, וסללו דרך אחרת, התנהגו בין איש לרעהו כמו אחים ומכירים מנעורים, ועי"ז דברו ביניהם בלשון נוכח, והרבו באהבת רעים באופן היותר אפשרי, אכלו ביחד ועזרו כל אחד ואחד לחבירו בכל יכלתם, וכאשר נוכחו לדעת באחד שאין תוכו כברו בטלו אותו, אבל לא ח"ו בדברים בוטים, רק הי' מספיק במבטם בובראי' בעלמא, עד שזה האיש בעצמו הי' מרגיש שדרכו אינו מוצא חן בסביבתו, ומרגישים בו צביעותו, וזה עוררו להיטיב דרכו. הצד הראשון היו בבחינת קנאים, קנאו קנאת ד' צבאות בגוף העכור ובמדות הגרועות, ולא ידעו רחם, ולזאת כשבאו ביחד איש עם חבירו, וראה אחד בחבירו דברים אשר שלא כדת,הן בהתנהגותו בדברים שבין אדם למקום והן לעומת חבירו, היה יכול להוציא בביטויו גם דברים כאלה אשר לא היו בגדר הנימוס, ואורייתא קמרתחי ביה, מחמת שהי' נמאס בעיניו עצם הרע מאד, ומחמת שרצו בכל לבם בתקנת חביריהם.

וגם לפעמים מחמת שהורגלו לדבר קשות נגד הגוף העכור, אף של עצמם, לזאת כאשר התאחד אחד עם חבירו באהבה, בבחי' ואהבת לרעך כמוך, וחבירו הי' אצלו כמו גופו ממש, ומחמת השמחה הגדולה שסיבבה האהבה והאחדות עם חבירו, נעשה מופשט מגדר הנימוס האנושי, כי כאשר הורגל שלא לדקדק נגד הגוף של עצמו לדבר עמו קשות, ומכש"כ שלא לדקדק בעצמו בנימוס, כי לא נחשב בעיניו גופו למותר מן הבהמה, כמו כן בעת הזאת שהאחדות והשמחה הוציאו ממחשבתו, שיהי' מושל בעצמו ובדיבוריו, שיהי' בגדר הנימוס, לזאת התנהג נגד חבירו ג"כ שלא בגדר הנימוס, ודיבר אליו דברים אשר לא

כדת והנימוס, וחבירו מחל לו על דברים כאלו, וגם לא עשו כלל רושם בלבו, שיהי' צריך למחול לו, כי ידע מהיכן דברים אלו נובעים. אבל האיש שלא ידע ולא הבין דרכיהם, בראותו דברים והתנהגות כזו הי' אצלו כמו זר.

הצד השני הי' בבחינת אהרן הכהן, אוהב שלום ורודף שלום, אוהב הבריות ועי"ז מקרבן לתורה, הקריבן לתורה ע"י האהבה והשלום, ע"י דברים רכים, ואם לפעמים היוצריכים לדבר דברי תוכחות נגד חבירו השתמשו בזה ג"כ, כדרכם שהחיצוניות היה כאין, והעיקר היא הפנימיות שבלב, כמו כן לא היה צריכים שהחיצוניות יפעל להטיב דרך האדם, כמו דברים קשים דברים שנגד הנימוס, רק הי' מספיק מבט פניהם, תנועה קלה בלכתם לעומת חבריהם, עד שהאיש הזה הרגיש בעצמו נגעי לבבו, והתעורר להשיב דרכו ושב ורפא לו. ותוכחתם הי' בבחי' לב אחד דיבר עלל בחבירו בלא עקימת שפתים, כי קדשו את מעשיהם במסתרים, וטהרו את מחשבתם, ותפלתם ותורתם היה בדחילו ורחימו, בדבקות נפלאה בהבורא ית"ש, עד כדי כך שפניהם נתעדנו מאד מאד, ומראה פניהם העיד על קדושתם הצפונה בפנימיות לבבם הטהור, ועשו רושם חזק על הבא לעומתם, שישפיע עליו בראי' בעלמא בתנועה קלה מן הקלות.

החסידות הזאת ידעה, כי עיקר גדול לילך לעומת חבירו באמת ואמונה, בלא לב ולב, הן ברוחניות הן בגשמיות, ולא להראות מעשיו לבריות, כי עיקר רחמנא ליבא בעי, וה' יראה ללבב, וטהרו מחשבתם, להתפלל וללמוד תורה בדחילו ורחימו, בלב נשבר ונדכה, בקדושה וטהרה, ודבקו מחשבתם בכל הליכתם בהבורא ית"ש, ולאהוב חבירו כגופו ממש, ואף בעת תוכחתו לא לפגוע בו, אלא באופן דק מאד כאם רחמנית.

בראש מחלקה הראשונה עמדה הרב הקדוש רבי מנחם מענדל, הרבי הזקן מקאצק זצ"ל, תלמיד הרבי רבי בונם. ובהצד השני עמד בראש הרב הקדוש רבי אברהם משה זצ"ל, בנו של הרבי ר' בונם זצ"ל, אבל הוא בעו"ה לא האריך ימים, ונפטר ביומי דחנוכה תקפ"ט, בהיותו עוד צעיר לימים בן כ"ז שנה, ומילא מקומו ועמד בראשה הרב הקדוש רבי ישראל יצחק, הרבי הזקן זצ"ל מווארקי תלמידו, ותלמידו המובהק של אביו הרבי ר' בונם זצ"ל. גם היה תלמידו של האוהב ישראל

המפורסם, הרבי ר' דוד מלעלוב, אשר דרכו הי' מתאים מאד לדרך זה, שהטוב יכבוש בטובו את הרע, עד שהרע יברח מפני הטוב, מפני שאי אפשר להרע לדור ביחד עם הטוב.

מקום גדול תפס בחסידות של 'ווארקי' אהבת רעים. חבורות חבורות מהחסידים אכלו ביחד, שתו משקה ביחד בכל הזדמנות, וגדולה לגימה שמקרבת הרחוקים. ישבו ישיבות, קבע ודברו דברי תורה מוסר וחסידות, וגדולת רבותיהם ונפלאותיהם, דרכיהם ומעלותיהם. ידע כל אחד בכאב חבירו וצרותיו, וצערו הי' נוגע ללבו כצערו ממש, והתאמצו בכל עוז להקל מצבו בכל האפשרות, בגופו ובממונו. וגם ידעו מטובותיו וישועותיו, באופן שכל אחד הי' מצטער בצער חבירו, ושמח בשמחתו כשמחתו ממש. דברו ביניהם כאנשים אחים וקרובים בלשון נוכח, כל אחד ואחד לא היה נשמר מחבירו - ולא רצה להשמר ממנו - מלתנות לפניו את נגעי לבבו במובן הרוחני, ולהתייעץ עמו איזה דרך ישרה שיבור לו האדם.

והרבה פעמים לא הי' קשה למצוא בין החסידים, שני אנשים שנתאחדו באהבתם זה לזה, כנשמה אחת ממש בתוך שני גופים, דבר כזה אשר בעולם החומרי שלנו יהי' נראה כמו דבר שאינו במציאות, לאיש אשר נולד במוח חולה, אשר מרחיק ללכת במחשבותיו, לצייר דברים שהוא מהנמנע, וההווה והעובדא והטבע מכחישים זה, ובאם לא הי' ביכולתו להיטיב לחבירו בכחו בעצמו, התאמץ לעזרו ע"י אחרים, ולא נח ולא שקט עד שהגיעה הישועה לחבירו. דברים אלו נפעלו כתוצאה מהיותו של רבם הרבי הזקן מווארקי משמש כצינור קדוש, להעביר את מה שקיבל מרבו האוהב ישראל המפורסם, הקדוש הרבי ר' דוד **מלעלוב זי"ע.**

האהבת רעים של חסידי ווארקי פעל מאד, ועזר הרבה להעיקר הראשון של החסידות פרשיסחא, כלומר להרחיק השטחיות והחיצוניות, לפי שידעו כל אחד ואחד בתהלוכות חבירו, במוצאיו ובמבואיו, הן ברוחניות הן בגשמיות, עד שירד ממש לתוך תוכו בגופו ונשמתו. היה לו בנקל להבחין אף במעשי חבירו בין תכלת לקלא אילן, ולעודדו על מעשיו, לעומת זה חבירו בהיותו רוחש אהבה הדדית לחבירו, וגם משום שנטבע בו להיות אוהב האמת, מתאים להיסוד הראשון בחסידות ווארקי, וזאת ע"י תוכחתו של חבירו, נתגדל האהבתם ונתקשרו זה לזה בעבותות

אהבה, חדשים וחזקים עוד יותר מבראשונה. (רשימות הגה"צ בעל אמונת משה מאלכסנדר זצ"ל הנד' בסו"ס צדיק באמונתו).

הה"ק רבי ירחמיאל מפרשיסחא זי"ע, אחרי פטירת אביו מרן הגה"ק היהודי מפרשיסחא זי"ע רצו ליתן לו פדיונות, ולקבלו לרבי, ומי שבא אליו אז מתלמידי אביו זצ"ל לבקשו על ככה, שיקבל עליו הרבנות חטף עליו קרדום שהיה מונח בביתו כדי לאיים עליו, ואמר לו בהתראה ואזהרה ברח לך, כי אמרו חז"ל (סנהדרין ע"ב.) הבא להרגך השכם להורגו, והרבנות (להיות אדומו"ר) הוא הריגת הנפש ר"ל, (והמחטיא את חבירו היא יותר מן ההורגו), ולא קיבל עליו אז כידוע מרוב ענוותנותו, בחכמת תורתו ועומק קדושת צדקתו, והיה אומן נפלא בתיקון המורה שעות, ומתפרנס מיגיע כפו. (דברי תורה ח"ב אות י"ג). והאנשים שבאו על יו"ט אל הרש"ב מפרשיסחא היו אוכלים אצלו, ומשם הלכו אל רבם הרש"ב זצ"ל, והי' הה"ק רבי ירחמיאל אומר בדרך צחות: לי מכבדים ב'הוצאה' ואת הרבי רש"ב ב'הכנסה' (דור דעה ע' רס"ח:). רק אחרי כמה שנים (בסיבה הידועה), מאז קיבל עליו להיות מנהיג ואדומו"ר, ונהרו אליו מכל אפסים, ונתגלה ונתפרסם שמו, והיה פועל ישועות ונפלאות בקרבה ארץ זי"ע, (דברי תורה ח"ב אות י"ג).

והנה כל עבודתו [של הרבי ר' הירש זצ"ל מרימינאוו] היתה להחזיר עטרה ליושנה, להחסידות של הבעש"ט, שנוסדה על הרגש שבלב ולא על הנשמה שבמוח, ולכן היתה התנגדותו לשיטת חסידי קאצק עצומה, ואמר: הנה קמו חסידים חדשים האומרים שלעבודת ה' די במחשבה שבמוח לבד, ואני אומר שלעבודת הבורא צריכים מחשבה דיבור ומעשה, והנני לוקח לי לעזר את מורי ורבי הקדוש [רבי ר' מענדילי מרימינאוו] נשמתו בגנזי מרומים, לבטל את השיטה חדשה הזאת, כי הדעות המשובשות אלו צריכים להיות כלים ונאבדים מן העולם! הדברים הללו היה [הרבי ר' הירש זצ"ל מרימינאוו] אומר בכל שבת, במשך שנה תמימה, ודבריו עשו רושם ולא שבו ריקם, לא עברו ימים רבים ובקאצק נפל דבר שעל ידי זה נתפרדה החבילה, ונתבטלה השיטה, והגה"ק בעל 'חדושי הרי"ם' ועוד כו"כ מצדיקי הדור, מתלמידי קאצק ז"ל, החזירו

העטרה ליושנה, לעבוד את ה' במחשבה דבור ומעשה, (דור דעה רפ"ב). וע"ע מאמר נפלא בזה בס' 'שם משמואל' חנוכה תרע"ז.

והה"ק רבי חיים מאיר יחיאל זצ"ל ממאגלניצא, מתלמידי הרבי מלובלין, שהסתופף בצל קדושת היהודי הק', וזכה לראות התחילה והסוף, אמר על זה משל נפלא, וזה לשונו הקדוש: אז איינער טוט זיך אן א גראבע קאפאטע ער זאל זיך נישט פארקילען, אז ער טוט זיך אויס אויף איין רגע פארקילט ער זיך, אזוי אויך דער יוד הקדוש, אזוי ווי ער האט אנגעהויבן נתגלה צי ווערן וכו'. (שיחות חיים ח'.) ולמרבית הפלא שגם הה"ק רבי מנחם מענדל זצ"ל מקאצק הכיר והבין עוד בתחילתו, שדרך זה היא אך ליחידי סגולה בלבד, ואם יכשלו גם המה בדרך זו אז יתמוטט כל הענין! (תפארת היהודי אות פ"ב).

והנה מרן הסב"ק לא התערב בכל המחלוקה, כי ידע גדולתו ותפארתו של היהודי הק' בעיני רבו החוזה, אשר הסמיך אותו לנהל עדת ישורון כאמור, ומה גם שהיה רבינו מתלמידי היהודי הק', אם כי הוא לעצמו נאמנה את רוחו הטהור עם דרך הקודש של רבו החוזה, אשר קיבל בנאמנה מאת רבינו רבי אלימלך זי"ע מליזענסק, ואין לשנות מדרכו בקודש מאומה. וכאשר אמר לו פעם הה"ק ממאגילניצא זצ"ל כי יש לו בקבלה כי לסוף יצליח היהודי הק' את דרכו, וינחל את בית רבו החוזה, וינהו אחריו כל החברים, עשה הסב"ק תנועה בחוטמו, כלומר לא סבירא לי הכי, (שיחות חיים ט"ז:), ויהי כן.

גם ברבות הימים כאשר עזבו תלמידי היהודי הק' את ביהמ"ד של הה"ק רבי ירחמיאל בן היהודי הק', ודבקו עם הה"ק רבי שמחה בונם זצ"ל, ולאחר מכן עם הה"ק רבי מנחם מנדל זצ"ל מקאצק, לא הלך הסב"ק עמהם עוד, אלא נשאר עם הה"ק רבי ירחמיאל זצ"ל מפרשיסחא, על אף שלא הסכים אז להתנהג ברבנות. ולזאת העלו **החסידים** עליו רוגז, אם כי הצדיקים הקדושים מקאצק ומווארקי עצמם הוקירו אותו עד מאד.

ב. מופתיו הנוראים

ואל מאהבי אקרא בקול. שמעו ותחי נפשכם. שכל מי שיש לו גיד ישראלי, יכתת רגליו, ואף להלוך על כפיו,למקום המקודש הלזה, ולחזות בנועם זיו קדושת אדמו"ר קדוש עליון שיתחדש כנשר נעוריו. אשרי לי ואשרי חלקי שזכיתי לראות בעין, ולשמוע באזני, נוראות, נפלאות, הפלא ופלא, מדיבוק אחד שהובא לכאן מק"ק אסטראווצא ביום ערב שבת קודש העבר, שהיה בילדה אחת בת י"א שנה, ועדיין היא כאן בריאה ושלימה, רק חלושה קצת עדיין.

מי יתן לכם שומע רוח הטומאה מדבר נוראות מתוכה, שהיה שו"ב בדייטשלאנד והאכיל טריפות, כאשר אזני שמעו בעצמי ועיני ראו. וקצר הגליון לכתוב כל הדברים. אוי ואהה על אותם המתחכמים יום יום, מוכים בעורון, טוחים עיניהם בחקירות המטונפות, יבאו הנה ויחזו איה איפה חכמתם הנסרחה.

מה אומר ומה אדבר, אפשר אם לא באתי הנה רק לראות נוראות כזאת די. חי ה' כי מידי כותבי זאת רוחי הציקתני מאד על אותם אנשים הנאהבים גם לי, וידעתי שהמה ברוכים בחכמות כאלו, המכחישים ענינים כאלו, חי ה' כי רצוני לפדותם מני שחת. (הגאון בעל דרכי יושר ז"ל במכתבו מק"ק ראדשיץ, לבני ביתו ונדפס בספרו דרכ"י).

הבעל שם טוב השני

ידוע בעולם האותות והמופתים אשר עשה מרן הבעש"ט הק' לעיני כל ישראל, היו ממש חוץ לדרך הטבע, כמוש"כ הה"ק בעל צמח צדק מליובאוויטש זי"ע: בכל דור ודור גם אחר הנביאים, השי"ת מראה אותות ומופתים בישראל, כמו מתנאים ואמוראים כמבואר בגמ' ומדרשות, וגם אחריהם כידוע מהרוקח, ור"י חסיד, וסייעתם שהיו אנשי מופת מאד, וגם אח"כ מהאריז"ל שעליו אמרו פלאי פלאות מופתים שהיה השי"ת מראה על ידו, וכן בדורו היה הרב בית יוסף ז"ל שהיה לו מלאך מגיד השלוח לו, ואחריהם בדור שלפנינו הבעש"ט ז"ל אשר כמוהו לא היה מימות הראשונים, פלאי פלאות ניסים היוצאים מהטבע היו נראים על

ידו, כאשר שמעתי מאאזמו"ר [הה"ק בעל התניא] נ"ע שהוא [הבעש"ט ז"ל] ותלמידו הרב המגיד [ממעזריטש] נ"ע, היו רואים מסוף העולם ועד סופו ממש בעין ראיה, והיו אומרים מה שהיו רואים כאשר היה נראה בעליל לתלמידיהם, והיינו ע"י שהיה גלוי לפניהם אור שנברא ביום ראשון שהשי"ת גנזו בתורה. הנה כל אלה המופתים האמיתים מגלים גילוי א"ס ב"ה הבבע"ג, גם מזקיני נ"ע שמענו עתידות קולע אל השערה. (דרך אמונה דף סה.).

הה"ק בעל דברי חיים מצאנז זצ"ל הגדיר ואמר, שהאר"י ז"ל היה מגלה [בגילוייו] שיש ה' אלקים בשמים, ומרן הבעש"ט היה מגלה [במופתיו] שיש ה' אלקים גם בארץ. (חמדה גנוזה ח"א פי"ג אות קל"ט).

גם הה"צ רבי יצחק הלוי הורוויץ זצ"ל, [שהיה מכונה בפי כל רבי איטשע מתמיד הי"ד], היה אומר לפרקים בעת התחלת התוועדות, שלפני כ"ק מורינו הבעש"ט הק' היה כמה צדיקים שהיו מכונים 'בעל שם', לא כן מרן הבעש"ט, אותו קראו 'בעל שם טוב', והטעם על זה הוא, כי אלו הצדיקים שקדמו לו הראו מופתים גדולים ע"י שהשתמשו בקבלה מעשיות, ואילו אצל הבעש"ט לא היה המופתים העיקר, אלא הטוב שבה, להתקרב לה' וללכת בדרכיו, ואין טוב אלא תורת ה'. (רשימות דברים ח"ד אות צ"ג).

וברבות הימים, כמו **דור שני אחר הבעש"ט**, הפסיקו הצדיקים מלהראות נסים ונפלאות כאלה אשר הראה הבעש"ט לעיני כל ישראל. וכאשר כתב הה"ק רבי מנחם מענדל זצ"ל מוויטעבסק, תלמיד הה"מ ממעזריטש זצ"ל, לחסיד א' שהזכיר א"ע להיפקד בזרע של קיימא: על עיקר בקשתו עבור בנים וכו', בושת פנים כסתני, כי התחת אלקים אני, **היו היה דבר השם ביד ה'בעל שם' ויגזור אומר ויקם, אחד היה,** ומהקדמונים לא קם כמוהו, **ואחריו לעפר מי יקום**, הגם שכמה גדולי צדיקים בדורינו פה להם וידברו את אשר יבטחו, לא כן אנכי עמדי. (פרי הארץ מכתב יט).

אולם ידוע בשער בת רבים שרבינו החוזה מלובלין דבר בקדשו בכל עת מצוא אודות גודל הענין להשפיע כל טוב ופרנסה בהרחבה לבית ישראל,גם ע"י ניסים למעלה מדרך הטבע, שעי"ז יתחזקו בנ"י באמונה ובעבודת ה', וכל דברותיו בספריו הק' סובבים הולכים ע"ז. ובדרך זו הלכו מרבית מתלמידיו הק' הלא המה כתובים בספריהם.

וראה נא דברי הרבי מלובלין: כתיב שובו אלי ואשיבה אליכם, וכתיב במקום אחר השיבנו ה' אליך ונשובה, והאיך יתקיימו שני הפסוקים. אך הכוונה 'השיבנו ה' אליך' בדרך 'ונשובה', פי' בידך אפשר הכל, [היינו שתעשה באופן כזה שיהיה נראה כאלו אנחנו שבים אליך מעצמינו], שתתן בהצנע הרהור תשובה בלבנו, להיות אתערותא מאתנו, [ולא ישר אל לבנו, אלא] למשל **תעזור לצדיקים לפעול נסים ונפלאות, [כדי] להחזיק האמונה ולהעביר לב ישראל לה'**, ולהתחברות צדיקים המדריכים בדרך ישרה, וכיוצא בזה, [ועל ידי זה נשוב אליך באמת ובלב תמים]. וזה 'השיבנו' בדרך 'ונשובה', להיות [התשובה] מאתנו, כמו שאמרת שובו אלי וכו'. (דברי אמת רי"פ תזריע).

אברהם אבינו ע"ה בחר גלות לבניו כדי שיזדככו נשמותיהם, והראה לו השי"ת, שגם ע"י שפע ועושר יוכל האדם להשיג הזדככות, כמו על ידי יסורין ר"ל. וז"פ הגמרא 'שלא יאמר אותו צדיק ועבדום וענו אותם קיים בהם', דהיינו שדבר זה לבד היה להם לקיום, 'ואחרי כן יצאו ברכוש גדול לא קיים בהם', רק אני מראה אותו שגם ע"י עושר וכבוד יוכלו ג"כ להאיר נשמותיהם. וכן **שמעתי מכאדמו"ר מוהרי"י מלובלין, כי באותו פעם שישפע שפע להגוף, באותו פעם נשפע ג"כ להנשמה שפע רוחנית.** (אור לשמים רי"פ וישלח).

והוד כ"ק מרן הסבא קדישא, אחז צדיק דרכו בקודש, מורשת לו מרבו החוזה מלובלין זי"ע, במעשי המופתים. ועוד יותר להחזיר עטרה ליושנה במעשי המופתים הנוראים האלה, חוץ לדרך הטבע ממש, אשר עשה מרן הסבא קדישא לעיני כל ישראל, באמרו **שנשמתו ירדה לעולם הזה אך ורק כדי להראות שיש ה' אלקים בארץ!** ולהיות כי ארכה הזמן, ומעשי המופתים האלה לא נשמעו בדרך כלל, מאז זמן הוד כ"ק מרן הבעש"ט הק', אדרבה אם אכן נשמע מזמן לזמן מופת כזו מאחד מן הצדיקים שבדור, היו מכנים לזה **'א בעל שמ'סקי מעשה'**, כלומר שמעשה זו דומה למעשי הבעש"ט, כי כאמור רק מרן הבעש"ט הק' עשה מופתים גלויים כאלה בשעתו, כידוע ומפורסם, כינו לו צדיקי דורו לק"ז מרן הסבא קדישא זצ"ל מראדשיץ **'הבעל שם טוב השני'**[ב].

הערות וציונים

ב. והנה ימים מספר לפני הסתלקותו לחיי העולם הבא, ענה ק"ז הסבא קדישא ואמר: **עוד**

והנה דעת לנבון נקל כי עשיית המופתים אצל רבינו היה כשרשרת מאופן דרך החסידות אשר דרך בה רבינו כמבואר לעיל, כשע"י עשיית גדולות ונפלאות האלה נהרו אליו למאות ולאלפים גם מדלת העם, ועי"ז השפיע עליהם מנועם זיו קדושתו, ואכן גם מזה לא היו דעת, עדת חסידי פרשיסחא וקאצק נוחה, כי הוא כחטיבה אחת עם דרך החסידות שהם נטו הימנה, ואצלם לא התעסקו בזה כלל, ע"כ היתה כפילוג דרכים בין ראדשיץ לקאצק.

בעת שחלה מרן הקדוש מקאצק ונפל למשכב שלח שליח עם פתקא להרבי ר' בער מראדשיץ זצללה"ה, ופקד על השליח שלא לגלות לפני הרר"ב זצ"ל מי הוא החולה בעל הפתקא, השליח בא לפני הרבי ר"ב זצ"ל וצעק, ונתן לו הפתקא ובירך הרר"ב זצ"ל ברפואה שלימה את

הערות וציונים

יבא עת שהציבור יבואו אלי עם קוויטלעך, ולא ישמעו ממנו שום מענה על בקשתיהם, ויהיו נוושעים אצלי כאלו השבתי להם תשובה! והבינו את דבריו, שהכוונה הוא על אחר פטירתו, שיבואו הציבור על ציונו הקדוש עם פתקאות, ויהיו נוושעים אז כמו בחיים חיותו! וכבר שמענו נפלאות הרבה מהבאים על ציונו הקדוש, שנוושעו בכל מיני ישועות.

והנה ביום השישי עש"ק פרשת בהעלותך, אחר צהרים, ח"י סיון שנת תר"ג לפ"ק, לעתותי ערב, נצחו אראלים את המצוקים, ונשבה ארון האלקים השמימה. ואכן אל ציון קדשו של רבינו הסבא קדישא היו באים בהמונם, והאורחים המקדימים לבוא שמה עם סחורתם, כדי למצוא שם מקום הגון, למכור את סחורתם היטב, על הציון הק' ומסביב, לנו מאפת מקום על הגגות, בגרנות אחורי הבתים, ובבתי מדרשים, והיה שם כמו 'יאר מארק', ונצטברו שם על הציון הק' הון תועפות. עד כדי כך שכמה מנכדי רבינו הסבא קדישא, בראותם זאת הבינו כי מעתה יהיה מקור חדש לפרנסתם, ע"כ הכניסו בשנת תרמ"ז לפ"ק קופה ומנעול בתוך אוהל רבינו, וטענתם בצדם כי הכסף שייך להם מדין ירושה.

רבני העיר ערכו אז מכתבי שאלה לגאוני וצדיקי הדור, ושאלות פיהם למי הכסף ולמי הזהב. בשו"ת ישועות מלכו (חו"מ סי' י"ז) משיב אל הה"ק רבי הלל זצ"ל מראדשיץ, להוודע מה שהוא המנהג בקאזניץ ופרשיסחא, למי שייך הכסף, וכן נכון לעשות. ובשו"ת אבני נזר (חו"מ סי' מ"א) כותב אל הדומ"ץ דק"ק ראדשיץ יצ"ו בין השאר: כי הבאים להשתטח על קברי הצדיקים היינו לבקש רחמים בזכות הצדיק הקבור שמה, כמו"ש הב"ח (יו"ד סי' רי"ז), **ובוודאי זכות הצדיק מגין יותר למטיב עמו,** כמאמר חז"ל (ברכות מ"ב.) תיכף לת"ח ברכה. וברש"י (חקת כ' ט"ו) שהאבות מצטערים בקבר כשפורענית באה על ישראל, וכן נמצא בזוה"ק שהנפטר הצטער בקבר שלקה בנו. **וממילא כשמפרנסין לבניו העניים היא הטבה עם הנפטר, וזכות הצדיק מגין יותר עם המטיבין.**

וע"כ יש להעמיד קופת צדקה בתוך האוהל עבור נכדו העני, ולכתוב עליו שהוא עבור נכדו הנ"ל, ויוכל לכתוב שהוא לטובת הבאים שם מה שמטיבין עם נכדו העני הנ"ל, עכ"ד.

החולה בעל הפתקא, אבל אחר עבור רגעים אחדים, הרגיש הרר"ב זצ"ל וצעק הלא זה הוא הרבי מקאצק. החסיד בשמעו דבריהם אלה חשב כי בטח כוונת הרר"ב זצ"ל איזה חרטה על ברכת רפואה שלימה שבירך את בעל הפתקא לאשר הוא הרבי מקאצק וכידוע הי' אז מחלוקת בין חסידי קאצק וחסידי ראדשיץ, לזאת שאל החסיד את הרר"ב זצ"ל והי' אם בעל הפסקא הוא הרבי מקאצק, וכי להרבי מקאצק אין לברך ברכת רפואה שלימה. והשיבו הרר"ב זצ"ל שמע בני ואבינך הנה אני והרבי מקאצק חולקים בזה. עבודתו ודרכו הקודש של הרבי מקאצק הוא בבחי' בטל רצונך מפני רצונו ולפי שיטתו מאי כולי האי אם רוצים כן בשמים צריך גם הוא לבטל רצונו, אמנם דעתינו הוא, הקב"ה גוזר וצדיק מבטל, ולזה שלח אלינו בהעלם שמו, אבל כבר ברכתי אותו ברפו"ש עכ"ל, והוא מפתח גדול. (שש"ק ערך קאצק אות ד').

וזה דבר מלאכתינו

בשנת תרפ"ט לפ"ק הוציא לאור עולם ש"ב החסיד ר' ראובן חיים אלכסנדר צארניכא הי"ד מק"ק לאדז יצ"ו, נכד הסב"ק מראדשיץ, וחתן הה"צ מסטריקאוו זצ"ל, בק"ק פיעטערקאוו יצ"ו, מחברת נפלא בשם '**נפלאות הסבא קדישא**', בהסכמות רבו הה"ק מאוסטראווצע זצ"ל, ורוב נכדי הסב"ק ששמשו באדמורו"ת: הצה"ק רבי **אליעזר דוד** פינקלער **מראדשיץ**, בנו הה"צ רבי **ישראל יוסף** פינקלער **מראדשיץ**, הצה"ק רבי **חיים אשר** פינקלער **מראדשיץ**, הה"צ רבי **יצחק שמואל אליהו** פינקלער **מראדשיץ**, הה"צ רבי **בנימין** גאטשאהל **מראדשיץ**, הה"צ רבי **אלימלך יעקב יצחק** ראבינאוויטש **מסוכעדנאוו**, הה"צ **רבי יוסף ברוך** גאטשאהל **מלאדז**, הה"צ רבי **יחזקאל** גאטשאהל אב"ד **זארנאוו**, הה"צ רבי **פנחס** לערער **מחעלם**, הגה"צ רבי **משה** אייבשיץ אב"ד **סטערציוו**, הה"ק רבי **עמנואל** וועלטפרייד **מפשעדבארז**, נכדו הה"צ רבי **שלמה** וועלטפרייד **מטאמאשוב**. הגה"צ **רבי מאיר שפירא** מפיעטערקאוו ואח"כ **בלובלין**, הה"צ רבי **יעקב** הורוויץ **מפיעטערקאוו**, הגה"צ רבי **שמחה** גילערנטער אב"ד **קלימענטוב**, הגה"צ רבי **משה** ליפשיץ אב"ד **בריגול**, הגה"צ רבי **צבי יחזקאל** מיכלזאהן אב"ד **פלונסק**, זכר כולם לברכה.

ש"ב המחבר ז"ל עשה בזה מלאכת ה' באמונה, פנה לכל משפחת ותלמידי מרן הסב"ק, ומהם אסף איש טהור דברי תורה וסיפורים מדוייקים על מרן הסבא קדישא, מכל אשר השג ידו, מפיהם ומפי כתבם, והניחם במחברת ככתבם וכלשונם, ושבחו רבנן ויהללוהו. בשנת תרצ"ז הו"ל שם עוד מחברת השנית, בשם '**נפלאות הסבא קדישא חלק שני**', ובו הוספות רבות ונכבדות על ספרו חלק הראשון, ובתוכם גם שינויי נוסחאות אשר זכה לבררם במשך הזמן. הספר הנ"ל זכתה להערצה רבה בין נכדי רבינו במשך הדורות,

ומפי השמועה ידענו שאף זכתה באותן הימים לאדפוסי אדרא בלשון אידיש המדוברת, עם הוספות רבות ונכבדות, בשם '**פועל ישועות**', אשר לא זכינו לראותו עד היום, ואדרבה מי שיודע פרטים בדבר ספר נהדר זה ימחול נא להודיענו, ושכרו כפול מן השמים.

גם זכה הספר לכמה מהדורות, בארץ ישראל ובחו"ל. ולהיות כי לא עברו על הספר בעיון גמור לא הרגישו, כי בחלקו השני חזר המחבר מכמה דברים אשר כתב בטעות בחלק הראשון, והדפיסו את הספר כמו שהוא, ושבשתא כיון דעל על.

הנה כי כן לקחו על שכמם תלמידי ישיבתינו הק', **ישיבת תורת אמת דראדשיץ**, אשר נוסדה על שם ק"ז מרן הסבא קדישא זצ"ל, לעבור על שני חלקי הספר הנ"ל מהחל ועד כלה, ולקבץ משם כל דברי התורה ומנהגי קודש, עובדות וסיפורים, ופרטי פרטים שבכל מעשה ומעשה, **על רבינו הסבא קדישא מראדשיץ,** המפוזרים על כל חלקי הספר מפי סופרים וספרים, ולסדרם לנכון להיות אחד, בלי שום שינוי כל דהו, אלא למען ירוץ בו הקורא, ואחרי כל אלה מצויינים המה מקור מקומו טהור, מבטן מי יצאו הדברים האלה.

גם ירדו בגנים ללקוט שושנים, להוסיף עליו פי כמה, מה שמצאו מפוזר ומפורד בין ספרי הקודש, ולסדרו ולפארו, כל אחד על מכונו, עדי כי זכו בעזרתו ית"ש ברוב יגיעה לברך על המוגמ"ר ברוב פאר והדר, וממש פנים חדשות באו לכאן, מסודר בסדר נאה אף נעים כיד ה' הטובה עליהם, בפרקים חדשים וכו', ועל כולם בדפוס נאה ומשובח, כראוי לצדיק שכמותו. תשואת חן חן להם, וימלא ה' כל משאלות לבבם לטובה כל הימים, ושכרם יהיה כפול מן השמים.

וזאת למודעי! שעד הנה לא סדרנו אלא תולדות חייו ופעולותיו של מרן ק"ז הסבא קדישא בלבד. אולם היות שבדעתינו להוציא לאור עולם בעזה"י עוד ספר, על הניסים ועל הנפלאות ועל התשועות, אשר זכו אלפי ישראל לראות אצל ק"ז על הציון הקדוש בימים ההם ובזמן הזה, ממש לא יאומן כי יסופר, אזי נצרף גם שבחי הצדיקים משפחת ק"ז הסבא קדישא וסדר יחוסיהם עד כמה שידינו מגעת. אי לזאת בקשתינו שטוחה לכל, אשר מי שיש לו באמתחתו מפלאות וישועות אלה, ובידו למסרם גם לאחרים, נא אל ימנע הטוב ויתקשר אלינו במוקדם האפשרי, ובזה יזכה לזכות גם את הרבים בתשובה שלימה כנודע ומפורסם, וזכות הרבים יהא תלוי בו.

והנה דברי התורה של מרן הסבא קדישא היה רשומים בכתי"ק, והיו מונחים אצל נכדו הה"ק **רבי חיים מאיר פינקלער** זצ"ל **מפינטשוב ונאבדו ה"י.** (נפלאות הסבא קדישא ח"א מ"ח:). אי לזאת מובן לכל, כי לכל דבר תורה מק"ז הסבא קדישא יש לה חשיבות מיוחדת, באשר ובכן כי מועטים המה, על כן קמא קמא דמטי לידינו הנחנו במיוחד, מסודרין במדור בפני עצמו, בראש המחברת, על כל מנהגי קודש, כאשר עיניכם תחזינה משרים.

והננו מן המודיעין כי בארבעה פרקים האחרונים שבספר: **רואי פני המלך, בני היכלא קדישא, זרע קודש, ביתו אחריו,** כל הנאמרים בסתם ולא ציון מראה מקום להם, נעתקו משני חלקי הספר **'נפלאות הסבא קדישא'** הנ"ל, ומספר **'הסבא הקדוש'** לש"ב דר. יצחק אלפסי, ומקונטרס **'הערות והארות'** ש"ב ר' שמואל אליהו גערענטשטיין שיחי', אשר לו נדפסה בסו"ס 'נפלאות הסבא קדישא' מהדורת ש"ב הרב אליעזר הורוויץ שיחי', עי' עליהם שם.

התודה והברכה

וכאן המקום להקריב תודה וברכה אל מול פני אאמו"ר עטת"ר הרב הגה"ח **רבי אברהם צבי** שליט"א, וכמו כן תעמוד על הברכה **אמי מורתי** הרבה"צ שתליט"א, הרועה אותי מעודי ועד היום הזה, ועונה לקוראי בכל עת ועונה, שדואגים תמיד למען בחורי הישיבה וצרכיה, ולולי עזרתם לנו בכל עת מצוא לא הגענו עד הלום, ימלא ה' על כל תגמלוהי עלי, עדי זקנה ושיבה, בבריות גופא ונהורא מעליא, אמן.

ולכבוד אחיי היקרים, **הרב חיים שמואל** שליט"א, ובנו הח' **יעקב ישכר בער** ני"ו, ואחי **הרב יואל** שליט"א, אשר עומדים תמיד לימין צדקי, ובפרט בסידור בעריכת הספר הק' לדפוס. הרחמן הוא יברך אותם ואת ביתם ואת זרעם ואת כל אשר להם, בכל מכל כל, בברכה שלימה מן השמים, ונאמר אמן.

אביע רננות מקרב לבי קדם **הרבני החשוב מוהר"ר אברהם יהושע פריינד** שליט"א, חבר הנהלת הישיבה הקדושה, שמשליך עצמו מנגד למען בחורי הישיבה במס"נ ממש, ואתו עמו כלומר אליו, ידיד נעורי הצמוד בקירות לבבי, זה רבות בשנים הרבני החשוב מוהר"ר **מאיר**

יעקב טעסלער שליט"א, חבר הנהלת הישיבה הקדושה, אשר עומדים תמיד הכן לבוא לעזר לתלמידי הישיבה הע"י, בכל גופם, נפשם, ומאודם, ממש יום ולילה לא ישבותו, ומה גם בהוצאת ספר זה. השי"ת ישלם משכורתם שלמה מן השמים.

מחזיקנא טיבותא להני תרי צנתרי דדהבא, תלמידי היקרים הנקראים בנים, הן המה העומדים על הפקודים, שעומדים תמיד הכן לימיני בכל עת ועונה כמר **בנש"ק הרב ר' משה זאב פאנעט** שליט"א מארץ הקודש, ואתו עמו כלומר אליו, **בנש"ק הרב ר' יואל** בראב"ח **טייטלבוים** שליט"א. יהא רעווא מן שמיא, שאך טוב וחסד ירדפיהם תמיד כל ימי חייהם, וכל טוב ומכל טוב אל יחסר אותם לעולם, מתוך שמחה וחדוה עד ביאת ינון אמן.

וכן לא אמנע מלתת תודה להני העוזרים והמסייעים להצלחת בחורי הישיבה משך כל השנה כולה, בכלל ובפרט, הלה המה: ר' **שמואל שפיטצער** הי"ו, ר' **מרדכי צבי שפיטצער** הי"ו, ר' **נחום עזריאל גרינהוט** הי"ו, ר' **יעקב משה ווערצבערגער** הי"ו, ר' **יעקב יצחק** בראב"י **פריינד** הי"ו, ר' **יואל אייזדארפער** הי"ו, ר' **יואל** ברמ"י **טייטלבוים** הי"ו, ר' **יואל לעווי** הי"ו, ר' **ליפא** בר"מ **דייטש** הי"ו, ר' **זלמן לייב ווינשטאק** הי"ו, ר' **יצחק ווינשטאק** הי"ו. ימלא ה' את כל משאלות לבבם הטובה, לטובה ולברכה, עם שפע קודש וברכה והצלחה יתירה מן השמים, כאוות נפשם הטובה, אמן.

ואחרון אחרון חביב, אל ידידי מאז ומקדם וידיד כל בית ישראל, **כ"ק הה"צ רבי נפתלי הורוויץ שליט"א אדמו"ר מקראלי,** האיש ההוא המרגיז מלכים, אשר עושה ופועל כל הימים לרבות הלילות בלי ליאות למען הצלת הבית החיים, מקום מנוחת רבותינו הק' לבית ראדשיץ זי"ע, יאריך ימים על ממלכתו בקרב ישראל, ישלם ה' על כל מפעליו, ויראה נחת דקדושה מכל יוצאי חלציו כאחת, ומכל הנלווים אליו, והקרן קיימת לו לעולם הבא, ותהי משכורתו שלימה כפול מן השמים, וזכות כק"ז הסבא קדישא זצ"ל יעמוד לו ולזרעו עד עולם, אמן נצח סלה ועד.

ובצאתי מן השער שפתי לא אכלא מלהכיר טובה כפולה ומכופלת, וע"ז נאמר מזמור לתודה נריעה ונשבחה אל נוות ביתי הצנועה והחסידה, הרבה"צ תליט"א, העומדת תמיד הכן לימיני, ותשליך נפשה

מנגד, וטורחת בטירחא יתירה תמיד כל הימים, כדי שאוכל לעסוק בהרבצת התורה בלי הפרעה, חלק כחלק תאכל בזכות הרבים, ומה גם שעוסקת תמיד למען הצלחת תלמידי הישיבה, בכלל ובפרט, יומם ולילה לא תשבות, ובדין היא שתטול שכרה כיד ה' הטובה, ישלם ה' את משכורתה כפול מן השמים, והקרן קיימת לה לעולם הבא, ויהא רעוא שנזכה לגדל ולחנך את כל יוצ"ח שיחיו לתורה ולעבודה ולחופה ולמעש"ט, מתוך הרחבת הדעת ומתוך שמחה ונחת דקדושה אכיה"ר.

כפי פרושות השמימה בתפלה, אנה ה' עשה נא למען רחמיך הרבים, ופקוד גפן בית ישראל בתשועת עולמים, ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים במהרה, בביאת בן דוד מלכא משיחא, ומלכינו בראשינו כ"ק מרן אדמו"ר הרה"ק מטאהש שליט"א, ה' יאריך ימים ושנותיו בנעימים, אמן נצח סלה ועד.

ועל זה באתי על החתום היום יום **י"ב** לחודש **טבת** שנת **סבא קדישא** (במ"ק) **קטן** תשע"ד לפ"ק, יומא דהלולא של זקיני הה"צ החסיד המפורסם **רבי יעקב ישכר** בן הרה"צ מוהר"ר יהודה (לייב) סג"ל **גליקמאן** זצ"ל, רב דקהל חסידי נאסוד בעיר טעמעשוואר יצ"ו, וראש ישיבת מוסד צוה ישועות יעקב, בכפר עטה ארה"ק, נכד הסבא קדישא זצ"ל **מראדשיץ**.

הק' יחזקאל יהודה סג"ל גליקמאן

בלאאמו"ר מוהרא"ץ שליט"א
נין ונכד להאי סבא קדישא זצ"ל מראדשיץ
רב ור"מ ישיבה ומתיבתא תורת אמת ד'ראדשיץ

חידושי תורה

על התורה

פרשת נח

אלה תולדות נח נח איש צדיק. לכאורה כפל תיבת נח למה, אלא הפי' הוא, אלה תולדות נח נח איש צדיק, כי אע"פ שכבר היה נח צדיק, משבח אותו התורה הקדושה כי לא הלך בגדלות עם ה', אלא עשה את עצמו כמו תינוק ושארי אלה תולדות, תמיד היה בדורותיו, שהלך עמו בתמימות, את האלקים התהלך נח, לפי שעדיין צריך לחינוך[א].

פרשת לך

למען ייטב לי בעבורך וחיתה נפשי בגללך. פרש"י יתנו לי מתנות. ולכאורה הלא בספר משלי (ט"ז כ"ז) כתוב מפורש 'שונא מתנות יחיה', והאיך יאמר אברהם כי יחיה הוא ע"י קבלת המתנות. אלא הפשט הוא, דאה"נ המה יתנו מתנות, ואני אתגבר עליהם ולא אקח מהם מאומה, ועל ידי זה אחיה לאורך ימים[ב].

ויוצא אותו החוצה, ויאמר הבט נא השמימה וספור הכוכבים אם תוכל לספור אותם, ויאמר לו כה יהיה זרעך. מכאן רמז מן התורה למצוות גר תנוכה של חכמים. ויולא אותו החולה, רמז שמצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ. הבט נא השמימה וספור הכוכבים, רמז שמצותה משתשקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק, כי לאחר שקיעת החמה מתחיל לאת הכוכבים. אם תוכל לספור אותם, היינו שיהיה מוסיף והולך כדברי בית הלל. ויאמר 'לו' אם יהיה זהיר בל"ו נרות חנוכה. 'כה', החל מיום כ"ה כסלו.

הערות וציונים

א. נפלאות הסבא קדישא ח"א נא. מכתבי החסיד **רבי ישעי' לערמאן** ע"ה, ששמע מאחיו **הגה"צ רבי שמחה בונם** זצ"ל **מקראשניעוויץ.** **ב.** בישישים חכמה ע' ק"א.

יהיה זרעך, יזכה לבנים תלמידי חכמים, והוא ע"ד רש"י (שבת כג:) דמ"ש שם חז"ל בגמ' הרגיל בנר הויין ליה בנים תלמידי חכמים, היינו גם כן בנר חנוכה[ג].

פרשת וירא

אל נא אחי תרעו. היינו אם אינם יכולים להתפלל ולפעול עם התפלות ותחנונים חלילה, אזי הוא העלה 'אחי תרעו', להתחבר עם רעים, ולסעוד יחד באהבה ואחוה וריעות, כי מתוך שסועדים יחדיו מביאה לידי התחברות, ואז נחשב להקב"ה כאילו כיונו בכל הכונות הראויות לכוין בתפילתם, ועל ידי זה יושיעם ממצוקותיהם[ד].

פרשת חיי

וישם לפניו לאכל ויאמר לא אוכל עד אם דברתי דברי ויאמר דבר ויאמר עבד אברהם אנכי וגו'. הנה על אליעזר עבד אברהם אמרו חז"ל (ב"ר נט ח) שנקרא צדיק, וגם עליו כתבו ז"ל (שם) המושל בכל אשר לו שהיה שליט בילדו כאברהם, ובדאי היה מקיים התורה ודקדוקי מצות כמו שהיה מורגל בבית אדונו אברהם, ובטח לא אכל קודם התפלה מה שאדונו אברהם היה הראשון ממתקני התפלה, לכן כאשר הכינו לפניו הסעודה ובקשו ממנו שיאכל היה הוא טרם התפילה, על כן השיב להם לא אוכל עד אם דברתי דברי, היינו עד שאתפלל מקודם. ויאמרו לו המה 'דבר', היינו חטוף גמר תפילתך מהר ולך אכול בשמחה לחמך. ויאמר עבד אברהם אנכי, היינו איננו מסוגל להתפלל במהירות אלא במתינות ובהכנת הלב מקודם, כי כן ראיתי אצל אדוני אברהם[ה].

הערות וציונים

ג. נפלאות הסבא קדישא ח"א נ. מפי ש"ב הה"צ **רבי פנחס לערער** זצ"ל **מחעלם**, בשם הסבא קדישא. **ד.** נפלאות הסבא קדישא ח"א מ"ט. מפי הה"ק רבי אליעזר דוד זצ"ל מראדשיץ בשם ק"ז הסב"ק. ועי' ד"ז בס' זרע קודש פ' וישלח, ובס' אור לשמים פ' וירא בשם הרבי מלובלין, ומסתבר שהסב"ק אמרם בשם רבו החוזה מלובלין זי"ע. **ה.** נפלאות הסבא קדישא ח"ב ל: מפי דודו **הה"צ רבי אליעזר דוד** זצ"ל **מראדשיץ** בשם הסבא קדישא.

פרשת וישלח

ואתה אמרת היטב איטיב עמך. ולכאורה צ"ב היכן מצינו בתורה שהבטיח לו הקב"ה בלשון הטבה שייטיב עמו, ומאי זה כפל הלשון היטב איטיב. וי"ל דהנה ידוע (זח"א רנו.) דשבעת ימי הבנין הם כנגד השבעה רועים, יום הראשון מרומז נגד אברהם אבינו ע"ה שהוא דרגא דחסד, יום שני מרומז ליצחק אבינו ע"ה שהוא דרגא דגבורה, יום שלישי מרומז ליעקב אבינו ע"ה, שהוא דרגא דתפארת, וכן שאר הימים עיי"ש. והנה ביום שלישי נכפל בו כי טוב, ואמרו רז"ל (ב"ר ד ו) הטעם, מפני שביום שני לא נאמר בו כי טוב, לכן ביום שלישי נאמר ב' פעמים כי טוב, אחד לגמר מלאכת יום השני ואחד לגמר מלאכת היום. וזהו הפירוש ואתה אמרת היטב איטיב עמך, הוא המאמרות שאמר הקב"ה שבהם ברא את העולם, וביום השלישי אמרת שני פעמים כי טוב שהוא מרומז נגדי, וזה מה שפירש רש"י ז"ל היטב בזכותך איטיב בזכות אבותיך, דלכאורה תמוה על זה שזכות יעקב אבינו ע"ה לבד לא היה כדאי לזה, אלא הוצרך גם זכות אביו, ולפי זה ניחא שהוא מרומז נגד השני ימים, יום שני ויום שלישי שהוא נגד הב' אבות יצחק ויעקב, זכותם יעמד לנו ולכי"א[ו].

וישתו וישכרו עמו. פירש רש"י מדברי המדרש 'ומיום שמכרוהו לא שתו [הם] יין, ולא הוא שתה יין, ואותו היום שתו'. פעם אחת בשבת קודש פרשת מקץ, כשהיה אא"ז [הה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר] זצוק"ל מיסב בשלחן עם גדיקי הדור שהיו אז, שאל לפניהם, בשלמא יוסף שהכירם שהם אחיו לכן שתה יין, אבל המה שלא ידעו שהוא אחיהם, אם כן כיון שמיום שמכרוהו לא שתו יין אמאי שתו עכשיו. והשיב הה"ל הקדוש הרבי נתן דוד זצ"ל משידלאווצע בשם הסבא קדישא הרבי ר' בער זצוק"ל מראדשין, שאמר בדרך בדיחותא 'כיון שהוא נותן משקה - אא הוא' וד"ל. ענה ואמר אא"ז [הה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר] זצוק"ל אמריו הוא בעומק, והוא שמוכח מכאן,

הערות וציונים

ו. נפלאות הסבא קדישא ח"ב ל"ג. מפי החסיד **ר' יוחנן לאופער ז"ל** מק"ק **לאדז** יצ"ו, ששמע מהגה"צ **רבי מאיר יהושע גילערנטער** זצ"ל אב"ד דק"ק **קלימנטוב** יצ"ו, בשם רבו הסבא קדישא.

שאף שיש לו לאדם איזה הנהגות וגדרים וסייגים בחסידות, אמנם כשיזדמן יחד עם חסיד עובד ה׳ באמת, אזי יניח ויעזוב את ההנהגות והגדרים שלו של חסידות, בשביל לשמוח אתו יחד בעבודת ה׳. והנה אותו היום שהיו השבטים מסובים עמו יום שבת קודש היה, כדאיתא במדרש (ב״ר ל״ג ד), ואף שהיה להם סייג וגדר שלא לשתות יין אף ביום השבת, מכל מקום עזבו את גדרם זה וישתו וישכרו עמו, כי הבינו שאת ולדיק הוא בעבודתם להשם יתברך, וכי הוא באמת ירא שמים, כי הרגישו התלהבותו ודביקותו בה׳, כמו שנאמר (שם) וישא ׳משאות׳ מאת פניו אליהם, היינו מלשון (ר״ה כ״ב:) משיאין משואות, היינו התלהבות פניו אליהם[ז].

ובני דן חושים. פירוש אם דנים הבנים [את עצמם], חושים, אז יהיה הגאולה חיש מהרה, והבן[ח].

פרשת ויגש

ויגש אליו יהודה. אמרו חז״ל (ב״ר מט ח) אין הגשה אלא תפלה, היינו שהכנסת ישראל הנקראים ׳יהודה׳ נגשים אל ה׳ בתפלה, ויאמר בי אדוני וגו׳ ואל יחר אפך בעבדיך, שלא תגזור גזירות רעות עלינו בני ישראל, כי כמוך כפרעה, שאף אם תגזור עלינו גזירות רעות יהיו צדיקים שיבטלו אותם, כאמרם ז״ל (מו״ק ט״ז:) הקב״ה גוזר והצדיק מבטל, וח״ו עוד יוכל להיות כי כמוך כפרעה, מה פרעה גוזר ואינו מקיים וכו׳, על כן יותר טוב שלא תגזור כלל![ט].

הערות וציונים

ז. דברי ישראל פ׳ מקץ. ובפשטות יובן דבריו הקדושים ביותר עפ״י מ״ש בס׳ משענת משה סו״פ מקץ, בשם הה״ק רש״ב זצ״ל מפרשיסחא, שהטעם שאחי יוסף לא שתו יין לא היה מפני איזה נדר, אלא בשביל שהיה חסר להם אח [ברודערשאפט], ולא היה היחוד בשלימות, ועתה כאשר היה יוסף עמהם, הרגישו [האחים הקדושים ויוסף הצדיק עמהם] בשלימות היחוד, ע״כ [העמיד להם יוסף ׳משקה׳ לשתות, וגם המה הרגישו והבינו זאת], ולכן שתו אותו היום, עכ״ד. וזהו מ״ש הסב״ק ׳כיון שהוא נותן משקה - אח הוא׳. ח. נפלאות הסבא קדישא ח״א מ״ט. מכתבי הגה״צ **רבי חיים צבי** זצ״ל אב״ד דק״ק **זאכוויכוואסט** יצ״ו, ששמע ממחותנו הסבא קדישא זצ״ל. ט. נפלאות הסבא קדישא ח״א כ״ט: מ׳. מכתבי

פרשת שמות

בעת שנתפרסם שמו של רבינו הסבא קדישא בעולם היה באים אליו הרבה אנשים ממקומות רחוקות, ועל ידי זה הוכרחו להמתין שמה זמן רב עד שיכלו להכנס לקודש פנימה, וכמה פעמים אירע שלא הכניסו אצלו שום איש מטעם הכמוס אתו. פעם בבוקר בעת שהרבה העם לבוא, וחדר הסבא קדישא היה מלא בעם היוצא ונכנס, היה כמה אנשים שהתגנבו אל חדר הסבא קדישא דרך חדר הרבנית ע"ה, ותיכף כאשר ראה אותם רבינו הסבא קדישא, עוד טרם קיבל אותם, שאל אותם בחרדה האם לא הערתם את הרבנית משנתה, וכאשר ענו לו כי לא הערו אותה כי הלכו בנחת, אמר אליהם רבינו אני מקפיד מאד שלא יעורו אותה כחוט השערה, שמעו ואספרה לכם, בנעורי בעת שהייתי כשנה אחר הנשואין, וחותני לא היה ביכלתו להחזיק אותנו, והוכרחתי לקחת לי איזה מסחר שארויח מזה על פרנסתי, וקניתי איזה דבר והלכתי עם סחורתי למכור מכפר לכפר או לעיירות הסמוכות, והרוחתי בכל יום כדי פרנסתי, וזנתי לבני ביתי באופן זה זמן מה. פעם אחת בעת הליכתי לרגלי מסחרי התישבתי בדעתי ואמרתי בלבי, וכי זאת יהיה תכלית שלי שאבלה כל היום בזה, וכי בשביל זה באתי לעולם הזה, שאעסוק כל היום במשא ומתן, מבלי להשוב מאומה על התכלית האמתי, ועלה ברעיוני לפרש הפסוק (שמות ח כב) 'כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו וכל הבת תחיון', כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו היינו, שכל זכר הילוד יעסוק במורה הנמשלה למים, וכל הבת תחיון היינו, שאשתו תעסוק במשא ומתן על המחיה ועל הכלכלה, ובזה נתחזקתי וחזרתי לביתי בלא פליון. ובבואי לביתי שאלה אותי הרבנית אם הבאתי לה מאומה על מזונות היום, ואמרתי לה מה שעלה ברעיוני בעת הליכתי בדרך. וכאשר שמעה זאת קבלה עליה באהבה את כל זאת, והתחילה תיכף לסחור וילך מכפר לכפר כאשר אני הלכתי, וכן עשתה זמן רב באמונה, ותקס בעוד לילה ותתן טרף לביתה, וסיים רבינו הסבא קדישא ועתה תבינו עד כמה חייב אני לכבד אותה, כי יש לה חלק בתורה ובעבודה שלי[י].

הערות וציונים

ש"ב הגה"צ **רבי חיים'ל ט"ב** זצ"ל ראב"ד דק"ק **בריגול** יצ"ו, ומכתבי ש"ב הגה"צ **רבי משה ליפשיץ** זצ"ל אב"ד דק"ק **בריגול** יצ"ו, בשם זקינם הגה"צ רבי **טובי' ליפשיץ** זצ"ל אב"ד דק"ק **בריגול** יצ"ו נכד רבינו הסבא קדישא. **י.** הרב **ראובן חיים אלכסנדר צארניכע** ז"ל

משה משה ויאמר הנני. כשהגיעו ראשי ק"ק פשעדבורז יל"ו לרבינו הסבא קדישא שימלא כסא כבוד הרבנות בעירם, אמר להם הסבא קדישא: על הכתוב משה משה ויאמר הנני אמרו חז"ל (זבחים ק"ב.) שביקש משה רבינו ע"ה מלכות, וכן אמרו במדרש (שמו"ר ג ו) הנני לכהונה ולמלכות. והנה כאשר צוהו הש"ית לילך אל פרעה להוציא את בני ישראל ממצרים, השיב לו משה מי אנכי כי אלך אל פרעה, ולכאורה קשה על זה מאד, היתכן כזאת במשה רבינו ע"ה שהיה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה.

אך יש להבין הדבר במשל למה הדבר דומה, לאיש בזוי ושפל אשר מלאכתו לנקות את ארובות העשן, (הנקרא 'קויימן קערער'), אם יגבשהו אחד בחלוקא דרבנן, בבגדי משי וגם קאלפיק שהרבנים לובשים אותו, וכי יטעה איש בו ולא יבין כי הוא אינו ראוי לאותו איצטלא, אלא שלבשו אותו כן כדי לשחוק ממנו, כי כן דרך העולם אם רוצים לשחוק מאיזה אדם בזוי ושפל, אזי מלבישים אותו בגדי שררה וכבוד, והוא ללעג וקלס בעיני כל.

ובזה יובן שפיר במשה רבינו ע"ה, שהיה עניו ושפל ברך בעיניו באמת, עד כדי כך שהיה נדמה לו שהוא שפל וגרוע מכל האדם אשר על פני האדמה, ולא נמצא בעולם פחות ממנו, על כן כשנראה אליו ה' בפעם הראשון, הרגיש בעצמו שבטח אינו ראוי לזה, ואין זאת אלא שמנסין אותו מן השמים בכדי לעשות שחוק הימנו, ולזה אמר אם כן תוכל לעשות אותי גם מלך, ואמר לו הקב"ה אל תקרב הלוס, ואמרו חז"ל (זבחים ק"ב.) זו מלכות. אבל אחר כך כאשר אמר לו הקב"ה לכה ואשלחך אל פרעה והוצא את עמי בני ישראל ממצרים, השיב ואמר מי אנכי, שפל כמוני שאהיה ראוי להתיצב לפני מלכים ולעמוד במקום גדולים, ואף גם לפעול דבר גדול כזה להוציא את בני ישראל ממצרים, אשר בטח ישחקו משפל כמוני ואהיה ללעג בעיניהם, ואם ניחא לך בזה אזי תן לי גם כהונה ומלכות, ואז יהיה עוד יותר ממה לשחוק ממני. כן היה אגל משה רעיא מהימנא. ולזה - סיים הסבא קדישא את דבריו - נגמר בלבי להתרצות לכם, ולהסכים עמכם לקבל עלי את כסא הרבנות משם, כי אם רוצים בשמים שאהיה לשחוק בעיני הבריות אזי ישחקו ממני גם כן בדבר הזה! וכן היה, רבינו הסבא קדישא קיבל עליו את הרבנות דק"ק פשעדבארז יל"ו[יא].

הערות וציונים

מק"ק **לאדז** יצ"ו שם ח"א י"ב. **יא.** נפלאות הסבא קדישא ח"ב ל"ה. מפי החסיד הישיש

פרשת בשלח

כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך.

ולכאורה צ"ב, אם את המכה לא ישים כלל על בני ישראל, אם כן מה צורך יש ברפואה, באמרו 'כי אני רופאיך', וכן רש"י ז"ל מדקדק בזה. אמנם הביאור הוא, אם הקב"ה עושה דין באומות העולם, והלא המה אינם יכולים לקבלם מאהבה, אזי יחשב להם זאת למחלה. אבל אם ח"ו נשלח לבני ישראל איזה צער ח"ו, הרי הוא יודע שרק טובתו הוא בזה, ואין זה מחלה, והיסורים גופא אליו לרפואה. לכן אמר הקב"ה 'כל המחלה אשר שמתי במצרים', היינו כנ"ל אשר להם הוא למחלה, לא אשים עליך, והטעם כי אני ה' רופאך, כי אתם ידעתם שהכל הוא טובות, וכל מה שהקב"ה עושה הוא רק טובות ורפואות[יב].

פרשת משפטים

דרכו של רבינו הסבא קדישא היה לרפאות את החולאים הבאים אליו ברפואות שונות, לזה נתן שייריים מפרוסת המוציא שלו, ולזה נתן ממימי הבאר, אשר היתה נמשכת לו מתוך הבאר אשר היה סמוך לביתו ע"י שפופרת של קנה, ותיכף ומיד נתרפאו כל מי ששתה מהמים האלו, ויהי זאת לנס ולמופת לעין כל. ובראות רבינו הסבא קדישא שאנ"ש מתמיהים על זה, ענה ואמר להם הלא זה מרומז בפסוק בתורה הקדושה (שמות כג כה), 'ועבדתם את ה' אלוקיכם וברך את לחמך ואת מימך והסירותי מחלה מקרבך', היינו דאם עובדים את השי"ת כמו שכתוב בתורה, אזי יברך השי"ת את הלחם ואת המים שלו, שיהיו ביכלתם לרפאות לכל מיני חולאים שבעולם![יג].

הערות וציונים

ר' יעקב זאב זילבערבערג ע"ה מק"ק **לאדז** יצ"ו, ששמע מהחסיד **ר' אלימלך** ז"ל **מאוזאראוו**, תלמיד רבינו הסבא קדישא. **יב.** משנה למלך פ' בא, וכותב: 'שמעתי מפה קדוש אדמו"ר מצאנז זללה"ה כמה פעמים, שהיה משבח ומפאר מאד [זה] המאמר של קדוש ה' כק"ש מו"ה דוב בער מראדשיץ זלה"ה'. **יג.** נפלאות הסבא קדישא ח"א י"א: מפי הה"ק **רבי חיים אשר** זצ"ל **מראדשיץ**.

פעם אחת בקש אחד ממשמשיו את מרן הסבא קדישא איזו סגולה לפרנסה.

ואמר לו הסבא קדישא: תפלה בציבור סגולה לפרנסה ולבריאות השלימות! ואמר: כתוב בתורה (שמות כג כה), 'ועבדתם את ה' אלקיכם וברך את לחמך ואת מימך והסירותי מחלה מקרבך', 'ועבדתם את ה' אלקיכם' זו תפלה, כאמרם ז"ל (תענית ב.) איזה עבודה שבלב זו היא תפלה, וכתיב 'ועבדתם' בלשון רבים לרמז על תפלה בציבור דוקא, ועל ידי זה 'וברך את לחמך ואת מימך' היינו פרנסה בריות, 'והסירותי מחלה מקרבך' היינו שיהיה גם בריא[יד].

אגב. לימים בא לפני רבינו הסבא קדישא איש אחד מחסידי קאלק, והתגלל לפניו שאין לו פרנסה, וכל אשר הוא עושה איננו מצליח, וכל המסחר הבא לידו נעשה אשפה אצלו ר"ל, ובני ביתו צועקים ללחם ואין, וגם יש לו בת בוגרת אשר כבר הגיעה לפרקה, פרק בתולה נשאת, ואין בידו פרוטה לפורטה. וישאלהו רבינו אם אומר תחנון בכל יום, החסיד בשמעו השאלה הזאת היה בוש וירא מלהגיד האמת שאיננו אומר תחנון, לכך שתק מתחילה, אבל רבינו בראותו כי אין עונה לו שאלו פעם שנית אם אומר תחנון בכל יום, החסיד בראותו שלא יוכל לרמות את מרן הסבא קדישא אמר, מה אכחד לאדמו"ר והאמת מוכרח אני להגיד, כי איני אומר תחנון! ושאל אותו רבינו מאיזה זמן פסקת מלומר תחנון, וכאשר אמר לו האיש שאיננו זוכר הזמן, אמר לו מרן הסבא קדישא שינסה להזכיר את עצמו מאיזה זמן פסק מלומר תחנון, והזכיר את עצמו שעוד מנעוריו פסק מלומר תחנון. וצוה עליו הסבא קדישא לעשות חשבון כמה תחנונים שחיסר מאז, ועשה חשבון עד שעלה לכמה אלפים, וצוה לו רבינו הסבא קדישא שיאמר כל הסכום תחנון שחיסר וישועתו תלויה בזה, ואם יחסר אפילו אחת מהסכום לא יוכל להושע בשום אופן, ותנאי התנה עמו הסבא קדישא, שכל זה הוא אך אם יקבל עליו מהיום והלאה שלא יגרע מלומר תחנון בכל יום. האיש בשמעו כי ישועתו תלויה בזה קיבל עליו תיכף הפסק, והבטיח שלא יחסר מהיום מלומר תחנון, ולקח עצמו תיכף לעבודה הזאת, ובמשך כמה שבועות גמר כל הסכום תחנון

הערות וציונים

יד. נפלאות הסבא קדישא ח"א י. מפי ש"ב החסיד ר' הלל ע"ה, ששמע מדו"ז כ"ק אדמו"ר רבי אליעזר דוד פינקלער זצ"ל מראדשיץ.

שחיסר, ותיכף בו ביום שגמר הסכוס התחיל להגליח ולעלות מעלה מעלה, עד שנתעשר ורמה פלאות ה׳, והיה אחר כך הרבה פעמים אצל רבינו הסבא קדישא להנהות את בימו[טו].

עזוב תעזוב עמו. פרש״י עזיבה זו לשון עזרה וכו׳, לפרק המשא מלמשקל ליה, מליטול משאוי ממנו, והוא מגמרא (ב״מ ל״ב). ועל דרך זה הוא ענין הפדיון שנותנין להצדיקים, שבא האדם אל הצדיק ומבקש הימנו שיתפלל עליו הצדיק, הן אמת שהצדיק מחוייב לרחם ולהתפלל עליו, אולם האדם צריך גם לסייע לו להצדיק בזה, והוא בנתינת מעות אל הצדיק, בכדי שיתרחב דעתו ויתפלל הצדיק בעדו[טז].

פרשת ויקרא

על כל קרבנך תקריב מלח. בגמרא (ברכות ה.) נאמר ברית במלח ונאמר ברית ביסורין, מה ברית האמור במלח, מלח ממתקת את הבשר, אף ברית האמור ביסורין יסורין ממרקין כל עונותיו של אדם. ל״ב שייכותם הדדי, אלא הענין הוא ״לו פיעל געזאלצן טויג נישט״. [והיינו מה שאמרו רבנן, מה ברית האמור במלח, מלח ממתקת את הבשר, לפי שאינו מלוח כ״כ אלא קצת, אף ברית האמור ביסורין סגי בקצת יסורים, ואוף הכי ממרקין כל עונותיו של אדם][יז].

פרשת אמור

אמור אל הכהנים. פירש רש״י להזהיר גדולים על הקטנים. פעם אחת היה אצל רבינו בראדשין על שבת קודש פ׳ אמור הגה״ל רבי מאיר יהושע גילערנטער זצ״ל אב״ד דק״ק קלימנטוב יצ״ו, ממקורבי רבינו, ובאותו

הערות וציונים

טו. נפלאות הסבא קדישא ח״א כ״ב. בשם זקינו הה״צ רבי **אשר אנטשיל גאטשאל** זצ״ל מלאדז. **טז.** נפלאות הסבא קדישא ח״א מ״ט. מפי הה״ק רבי חיים אשר פינקלער זצ״ל אב״ד דק״ק **ראדשיץ** יצ״ו, בשם ק״ז הסב״ק. **יז.** לקוטי דברי ישראל פ׳ תבא. וכ״ה בס׳

שבת היה שם גם מחותנו הגה"ל רבי חיים דוב ליפשיטץ זל"ל אב"ד דק"ק ילנוב יל"ו, (בן הה"ק רבי אריה לייבוש זל"ל אב"ד דק"ק ברינגל יל"ו, בעל אבי' דבי עילאה, אבי הגה"ל רבי משולם זלמן יהונתן מברינגל, אבי רבי טוביה מברינגל, שהיה חתן הה"ק רבי ישראל ילחק באראן זל"ל מראדשיץ, בן הסבא קדישא), והוא היה אז בפעם הראשונה בראדשיץ. ולפני כניסת רבינו הסבא קדישא אל שלחנו, סברו שם הגבאים את השלחן, והושיבו את כל אחד ואחד על מקומו הראוי לו, ואת מחותנו הה"ק הנ"ל הושיבו סמוך לכסא הרבי ראשונה, ושני לו הושיבו את הגה"ל אב"ד דק"ק קלימנטוב יל"ו, ואחריו ישבו עוד הרבה צדיקים גאונים וקדושים. ושאל מחותנו הה"ק אל היושבים סמוכים לו בחשאי האם המחותן שלנו יכול ללמוד, והשתיקו הגה"ל מקלימנטוב לבל ישאל שאלות כאלה על שלחנו, ובתוך כך נכנס רבינו הסבא קדישא לשלחנו, וישב על כסאו והתחיל לומר בזה הלשון: התפללתי אל ה'לעבעדיגען באשעפער' שיזמין לפי תורה כזו שמחותנינו יראה שגם אנחנו יכולים ללמוד, ופתח ואמר, אמור אל הכהנים פירש רש"י אמור ואמרת להזהיר גדולים על הקטנים, 'להזהיר' הוא לשון 'זוהר', מלשון והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע, היינו שהגדולים יאירו וילהירו את הקטנים! ואמר חילוק בדרך פילפול בקבלה עמוק עמוק, עד שכל היושבים תמהו, כי מעולם לא שמעו מפי קדשו חריפות כזה, והמון עם לא החזיקו את מרן הסבא קדישא ללמדן, גם לא היה דרכו מעולם לומר דברי תורה לפני קידוש, כן היה הרגשתו ורוח קדשו בחוש ממש[יח].

פרשת בחוקתי

ונתנה הארץ יבולה וגו' ואכלתם לחמכם לשובע וגו'. פירש רש"י אוכל קמעה והוא מתברך במעיו. ול"ב דלכאורה אם הארץ תתן יבולה, ומטוב הארץ לא יחסר כל בה, למה לא יהנה מברכת ה', עד כ"כ שרש"י אומר אוכל קמעה. אלא הענין הוא, שאמרו ז"ל בספרי (עקב י"א טו) שאין אדם מורד בהקב"ה אלא מתוך שביעה, שנאמר (דברים יא טו) פן תאכל ושבעת וגו' ורם לבבך ושכחת, וכן אמרו רז"ל (ברכות ל"ב.) מלי כריסיה זני ביסיה,

הערות וציונים

מאו"ש פ' וארא, ובס' ז"ק פ' משפטים, בשם הרר"מ מרימינאוו זצ"ל. יח. נפלאות הסבא קדישא ח"א. מכתבי הגה"צ **רבי שמחה גילערנטער** זצ"ל אב"ד דק"ק **קלימנטוב** יצ"ו.

והברכה הנשפעת ממרום מחמת שמירת מצוות ה׳ וקיומם, נשפעת באופן שלא יבעטו בהקב״ה בעל המשפיע מקור החסד, כמאמר הרבי מלובלין (מובא בס׳ זרע קודש פ׳ וישלח), שהוא מתפלל על אדם שיושפע לו ה׳ עשירות, ובהא נכלל גם ירא״ת שמים, כי בשפע המקום נכלל כל טוב. ועל כן פירש רש״י ז״ל אוכל קמעה והוא מתברך במעיו, שלא יצטרך האיש לריבוי אכילה בכלל המביא לידי חטא, אלא אוכל קמעה והוא מתברך במעיו, וממילא יוסר הימנו הגרמת החטא, ועל ידי זה וישבתם לבטח[יט].

פרשת בהעלותך

והאיש משה עניו מאד מכל האדם. פירוש רשיז״ל ״שפל וסבלן״. ל״ב הדבר הזה במציאות אצל משה רבינו ע״ה לאחר כל הדברות שדיבר הקב״ה עמו פה אל פה. אלא יובן בהקדם פי׳ הכתוב (איכה ד׳ ב) בני ציון היקרים המסולאים בפז איכה נחשבו לנבלי חרש מעשי ידי יוצר. פירוש, בני ציון היקרים, אלו הצדיקים העובדים את השי״ת בכל מצוי נפשם ודמם, ומצויינים המה בתורה הקדושה, ובמעשיהם היקרים והישרים מסולאים הם בפז נגד שאר העם, ואף על פי כן נשבר לבבם בקרבם מאד כחרס הנשבר, כמאמר חז״ל ברישׁ מס׳ דרך ארץ (זוטא), שדרכן של תלמידי חכמים ענווים ושפל רוח וכו׳, ועל זה תמה הכתוב כאן ואומר, איך נחשבו לנבלי חרש, למה נשבר לבבם כל כך, הלא תלמיד חכם צריך שיהא בו אחד משמיני שבשמינית כמאמרם ז״ל (סוטה ה.), על זה מתרץ הכתוב, מעשה ידי יוצר, דעל ידי שהם רואים באמת את גדלות הבורא ית״ש ומעשי ידיו להתפאר, רואים גם מעשיו עם בני אדם, שאף שהם חוטאים ומרגיזין לפניו הוא ארך אפים ורב חסד גם לעוברי רצונו, ומזה נשבר לבבם בקרבם ובאים לידי שפלות וענוה, ותמיד נדמה להם שעדיין לא יצאו ידי חובתם הגדולה נגד הרס על כל רמיס, וכמו כן משה רבינו ע״ה על ידי שראה גדלות הבורא ית״ש יותר מכל האדם, לזה היה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה[כ].

הערות וציונים

יט. נפלאות הסבא קדישא ח״א מ״ח. מפי דודו הה״צ **רבי יוסף ברוך גאטשאל** זצ״ל, ששמע מפי דו״ז הה״צ **רבי אליעזר דוד** זצ״ל **מראדשיץ**, בשם מרן הסבא קדישא. **כ.** נפלאות

פרשת פנחס

ביום השמיני עצרת תהיה לכם. פרש"י והוא מגמרא (סוכה נה:), לפי שכל ימות הרגל הקריבו כנגד שבעים אומות, וכשבאין ללכת אמר להם המקום, בבקשה מכם עשו לי סעודה קטנה כדי שאהנה מכם. פירוש עפ"י אמרם ז"ל (פסחים קיב.) כי יותר ממה שהעגל רוצה לינק הפרה רוצה להניק, אכן אם אין העגל מתחיל לינק אין הפרה מורידה את השפע, וכמו כן אם אין ישראל מעוררים את השפע, אז אין השפע יורד למטה. וזהו עשו לי סעודה קטנה, לשון סעד, כדי להוריד השפע, ואהנה מכם, בזה שאוריד השפע. או על דרך אומרם ז"ל (שהש"ר) פתחו לי פתח כחודו של מחט, ואני אפתח לכם פתח כפתחו של אולם. וזהו סעודה לשון מסעד, ואהנה מכם, בזה שאוריד לכם הרהורי תשובה[כא].

פרשת מסעי

ויסעו מהר שפר ויחנו בחרדה, ויסעו מחרדה ויחנו במקהלות. התורה הקדושה נקראת הר שפר, ע"ד אמרם ז"ל (מדרש תהלים) הנותן אמרי שפר, אלו דברי תורה שנתנו על ידי שופר, שנאמר (שמות יט טז) וקול שופר חזק. ועוד ע"ד לשון הפיוט (שחרית יום ג' דר"ה) שפרו מעשיכם ובריתי לא תופר, שעיקרה של תורה שישפרו את מעשיהם לפני הבורא יתברך שמו. וזהו פירוש הכתוב ויסעו מהר שפר, אם איש הישראלי נוטה מ"ו אף כחוט השערה מדרך התורה הק', ויחנו בחרדה, תיכף נופלת עליו חרדה, מבלי שיודע מאין באה אליו החרדה, ע"ד הכתוב (תהלים ל ח) הסתרת פניך הייתי נבהל, ובדברי חז"ל (ברכות ס.) ההוא תלמידא דהוה קא אזיל אבתריה דרבי ישמעאל ברבי יוסי בשוקא דציון, חזייה דקא מפחיד, אמר ליה חטאה את דכתיב (ישעיה לג יח) פחדו בציון חטאים כו', (עיי"ש במהרש"א). ויסעו מחרדה, אמנם אם מתחרט על זה שנטה מדרך התורה הק', ורוצה לשוב ולתקן מה

הערות וציונים

הסבא קדישא ח"ב ל"ג: מפי ש"ב החסיד **ר' נתן דוד באראן** ז"ל מק"ק **גרשקאוויטץ** יצ"ו, ששמע מאבותיו ז"ל בשם הסבא קדישא. **כא.** נפלאות הסבא קדישא ח"א מ"ט. מכתבי הגה"צ רבי **חיים צבי אשכנזי** זצ"ל, אב"ד דק"ק **זאוויכוואסט** יצ"ו, ומחותנו של רבינו הסב"ק זצ"ל.

שקלקל, אזי העלה היעולה ותקנתו ויחנו במקהלות, שיתחבר עצמו אל צדיקי הדור, שנקהלים אצלם לומדי תורה וירא׳ ה׳ ואנשים הצריכים לישועה, ועל ידי זה יבא לו גם כן הרהורי תשובה מעומקא דלבא. והמעלות דיבוק חכמים אל צדיקים ותלמידיהם מרמזת התורה הק׳ במאמר הכתוב (דברים לא יב): הקהל את העם, האנשים והנשים והטף, וגרך אשר בשעריך, למען ישמעו ולמען ילמדו וירא׳ו את הוי״ה אלהיכם, ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת, שהוא כעין מצות הקהל בזמן הבית, כמו שכ׳ הרמב״ם והחינוך ובס׳ אלה המצות שלא קבעה הכתוב אלא לחזק דת האמת כו׳, ואפילו החכמים הקדושים שיודעים כל התורה כולה חייבים לשמוע כו׳ עיי״ש[כב].

פרשת עקב

וכל אשר לך ירבה, ורם לבבך ושכחת את ה׳ אלהיך. הפירוש הוא כן, אם יהיה לך את כל הנאמר בפסוק שם, פן תאכל ושבעת, ובתים טובים תבנה וישבת, ובקרך ולאנך ירביון, וכסף וזהב ירבה לך, אז ורם לבבך, אז תרוס לבך בדרכי ה׳ ותוכל לעבוד אותו באמת ובתמים, ודוקא אז כשיהיה כל טוב לישראל, ושכחת את ד׳ אלקיך, יהיה ד׳ אלקיך שכיח אצלך בלבבך, כי אין השכינה שורה ממוך עצבות אלא ממוך שמחה ורחבות ידים[כג].

פרשת ראה

ראה אנכי נותן לפניכם היום. פי׳ ראה, אם תשמרו הראיה שלכם, אזי אנכי היא התורה, הנקראת ׳אנכי׳ ור״ת אמירה נעימה כתיבה יהיבה (שבת ק״ה.), נותן לפניכם, אתן על פניכם, היוס, היינו אור התורה, כענין שנאמר (ישעיה ס׳ א) **וכבוד ה׳ עליך יזרח**[כד].

הערות וציונים

כב. נפלאות הסבא קדישא ח״ב ל״ב: מפי ש״ב הה״ג רבי **אלימלך** זצ״ל אב״ד דק״ק **לאפושנא** יצ״ו בשם הסבא קדישא. **כג.** נפלאות הסבא קדישא ח״א מח. מכתבי ש״ב **הה״צ רבי פנחס לערער** זצ״ל **מחעלם**, ששמע מאנשים נאמנים בשם הסבא קדישא. **כד.** נפלאות הסבא קדישא ח״א נ: מכתבי החסיד **רבי ישעי׳ לערמאן** ע״ה, ששמע מאחיו **הגה״צ רבי שמחה בונם** זצ״ל **מקראשניעוויץ**.

פרשת שופטים

ושמרת ועשית אותם. פרש"י בת קול מברכתו 'הבאת ביכוריס היום תשנה לשנה הבאה'. ל"ד מהו הענין בברכה הזאת מה שאין כן בשאר מצות. אלא הענין כך הוא, דהנה הפרי שנגמרה ראשונה הוא מטעם מחמת שיש בה נילוץ הקדוש, ועל ידי זה נכנס הנלוץ הקדוש בבעל הבית, ונתעורר בו ועשה המצוה, מצות ביכוריס, והמצוה שנעשה על ידי שנתעורר הנילוץ הקדוש אין יכול להשחות אצלו, על כן בדך אותו שיזכה, ר"ל לשון זכות ובהירות, לשנה הבאה, היינו שיהיה אצלו כל שנה והבן[כה].

הערות וציונים

כה. תולדות נ"ח לקוטים.

על מועדים וזמנים

סליחות

לך ד' הצדקה ולנו רק בושת הפנים. הלא כל מה שאנו נותנים לך הלא משלך הוא, כי באמת הכל שלך הוא, והננו מקבלים הכל ממך בתורת צדקה. ולנו רק בושת פנים, כי המקבל נעשה מבוים, כי ההכרח יאלצהו לקבל[כו].

ראש השנה

תקיעת שופר ורדיית הפת חכמה ואינה מלאכה (שבת קיז:). ויש להבין השייכות זה לזה. אך הענין הוא דתקיעת שופר הוא לעורר רחמים, רחמי עליון בהשפעת חסדים מגולים לכל ישראל, בפרנסה בהרחבה וכל טוב, וממילא מובן דהחכמה בתקיעת שופר היא רדיית הפת לכלל ישראל[כז].

הטעם שאנו נוהגין לאכול דבש בראש השנה, כי 'דבש' נוטריקון 'דיי באזיע שטשענשטשי', והוא מלשון פולין, ופירושו: יתן השי"ת [לנו] מזל[כח].

באין מליץ יושר מול מגיד פשע תגיד ליעקב דבר חוק ומשפט (פיוט מוסף ר"ה). הנה אמרו רבותינו ז"ל במשנה (עי' סנהדרין יז.) בי"ד שדנו כלו לחייב זכאי דדין. וזה מרמז הפייטן באין מליץ יושר מול מגיד פשע, דהרי כאשר דנו כלו חייב נעשה זכאי כאמור, ואז חזר מלת 'פשע' ונתהפך

הערות וציונים

כו. בישישים חכמה ק"ג. מפי החסיד ר' מאיר דוב בהה"צ רבי לוי מווידאמע זצ"ל.
כז. נחלי אמונה עמוד ט"ז. כח. נפלאות הסבא קדישא ח"א נ"ז.

ל׳שפע׳, כי כאמור אין עוד פשע, ואזי כשתהיה עת רצון גדול בשמים תגיד ליעקב דבר חוק ומשפט, היינו מזוני רוחני, כדאמרינן (בילה ט״ז.) חוק לישנא דמזוני הוא, ונברכו בהו ישראל בשפע ברכה והצלחה[כט].

גלמי ראו עיניך ועל ספרך כולם יכתבו (תהלים קל״ט טו). יש לומר בדרך משל למלך שחטא בנו כנגדו, והוא מוכרח למסרו למשפט להדיינים היושבים על מדין, כי מלך במשפט יעמיד ארץ (משלי כט ד.), אמנם כשרואה המלך שהדיינים נוטים את הדין לחייב את בן המלך, מה הוא עושה, לובש עצמו בגדי מלכות, וכתר מלכות על ראשו, ועובר לפני הדיינים בעת שיושבין בדין, וכשהדיינים רואים את המלך מלובש בבגדי מלכות, מיד נבהלים מפניו, ונופל עליהם פחד ורעדה, ונזכרים שאת בן המלך הם דנים, ומיד מכריעין את הדין לכף זכות, ומוציאים המשפט לאורה. וכן הוא בנמשל, שהמלך הוא הקב״ה מלכו של עולם, ובני ישראל הם בניו שנקראים בנים למקום (דברים יד א). והנה בימים הנוראים יושבים למעלה הבית דין של מעלה בכסאות למשפט, כי מלך במשפט יעמיד ארץ, וכשרואה הקדוש ברוך הוא שהבית דין של מעלה מטים הדין לחוב על בני ישראל ח״ו, הוא לובש עצמו כביכול בבגדי מלכותו ית״ש, והדר יקר תפארתו וכתר מלכות בראשו. וזהו גלמי ראו עיניך, ׳גלמי׳ נוטריקון יי מלך גאות לבש (תהלים צג א), ׳עיניך׳ הם עיני העדה, הסנהדרין, הבית דין של מעלה, כלומר בעת שהבית דין של מעלה הנקראים עיני העדה רואין את מלכו של עולם כביכול מלובש בלבוש מלכות, אז ׳ועל ספרך כולם יכתבו׳, תיכף כותבים את בני ישראל כולם, בני המלך, בספר החיים. וסתם ׳ספרך׳ הוא ספר החיים, כי משה רעיא מהימנא קדישא ביקש מהשי״ת שימחוק אותו מספר החיים, ואמר (שמות ל״ב לב) מחני נא ׳מספרך׳ אשר כתבת, היינו שסתם ספרו של הקב״ה הוא ספר החיים[ל].

הערות וציונים

כט. נפלאות הסבא קדישא ח״א נ: מכתבי החסיד **רבי ישעי׳ לערמאן** ע״ה, ששמע מאחיו **הגה״צ רבי שמחה בונם** זצ״ל **מקראשניעוויץ**. **ל.** עטרה לראש צדיק ע׳ קל״ב].

שבת שובה

שובה עד ה' אלקיך. הנה בכל עניני עבודה, בתורה בתפלה ובהקרבת הקרבנות, העיקר הוא המחשבה, ואם האדם לומד ומתפלל בקול רעש גדול, ויש לו בזה פניה ומחשבה זרה ח"ו, עבודתו פסולה, פגול הוא לא ירצה, אך אם הכוונה בהרעשת הקול הוא כדי לעורר את עצמו על חשבון נפשו, ולבוא על ידי זה לתשובה ולטהרת הלב לרצון לפני ה', כמו שהיה מעשה בכפרי אחד, שבא על יום הכיפורים העירה, וראה שהבית הכנסת הוא מלא אנשים, והמה בוכים ומתפללים, ורצה גם כן לבכות ולהתפלל ולא היה יכול, כי היה ביתו מלא כל טוב ולא חסר לו כל מאומה, ונזכר כי יש לו בביתו קיבה שמנה, ושכח להניחה במרתף ובודאי תתקלקל, והתחיל לבכות על הקיבה, וכשהתחיל לבכות נתעורר לבו לשוב על חטאיו, ובכה במשך כל יום הכיפורים על תקון נפשו. והיוצא לנו מזה, שאפשר להגיע למדריגה רמה ולתקן את נפשו אף ע"י עשיה פשוטה בלי כוונה נשגבה[לא].

בגמרא (יומא פו:) גדולה תשובה שבשביל יחיד שעשה תשובה מוחלין לכל העולם כולו. הפירוש הוא, דהנה ידוע הויכוח של הקב"ה עם כנסת ישראל (איכ"ר ה'), דהקב"ה טוען שובי אלי ואשיבה אליכם (מלאכי ג), היינו שמקודם צריכים אתערותא דלתתא, וכן מצינו כמה פעמים בתורה, ושבת עד ד' אלקיך וכו' (דברים ל' ב), ומלתם את ערלת לבבכם וכו' (שם י טז). וכנסת ישראל טוענים להיפך, השיבנו ד' אליך ונשובה (איכה ה כא), היינו דמקודם צריכין אתערותא דלעילא, שיכנע ערפנו לשוב אליו ית"ש באמת. וזה פירוש הגמרא כאן, יחיד שעשה תשובה, זה יחידו של עולם, אם עשה תשובה היינו ששב מטעותו, ומתרצה ומסכים לטענת כנסת ישראל, אז מוחלין לכל העולם כלו[לב].

הערות וציונים

לא. בינת ישראל פ' תצוה. **לב.** נפלאות הסבא קדישא ח"א מ"ט: מפי הה"ק רבי **חיים אשר פינקלער** זצ"ל **מראדשיץ**, בשם ק"ז הסב"ק זצ"ל].

או יאמר גדולה תשובה שבשביל יחיד שעשה תשובה מוחלין לו ולכל העולם כולו. יחיד היינו השי"ת שהוא יחידו של עולם, והוא מתחרט בכל יום על מה שברא את הילד הרע בעולמו, כאמרס ז"ל (סוכה נב:) על ארבעה הקב"ה מתחרט על מה שבראן, והיינו יחיד השב, ובכן יש זכות למחול על ידי זה לכל העולם כולו[לג].

קרוב ה' לנשברי לב **ואת** דכאי רוח יושיע (תהלים לד יט). יש להבין כפל הלשון. אך י"ל עפ"י דברי המשנה (כלים פ"ד מ"ב. עי' שבת לו.) חבית שנתרוועעה וכו' טהורה, גיסטרא טמאה, שאומריס הביא גיסטרא ונגיח תחת החביות, נשברה לחתיכות דקות טהורה, שאין אומריס נביא חרסית ונגיחה תחת החרסית. וזהו 'קרוב ה' לנשברי לב', ואם תאמר שיוכל לטמאות כנ"ל, אולם 'ואת דכאי רוח', רוצה לומר שנשברה לגמרי לחתיכות דקות, ובכן 'יושיע', והבן[לד].

הושענא רבה

איש תם וירא ה' הלך פעם בחול המועד סוכות בבוקר השכם, קודם זריחת השמש, מפשעדבורז לראדשין, כדי להקביל פני רבו הקדוש זי"ע ברגל, והיות שרצה להתפלל שם ביחד עם הסבא קדישא בהושענא רבה, ע"כ בעת שמו לדרך פעמיו נטל עמו 'הושענא' כדי שיהיה לו על הושענא רבה, והיתה צרורה לו אחורי המלבוש סמוך לחזהו, והלך רגלי כל אותו הדרך כדי לקבל פני הצדיק.

ויהי בהלכו כמה מיל מהעיר פגע בו רוכב ערל אחד, ובידו רצועה של עור, וצוה אל החסיד שיעמוד. החסיד שהתירא מאד עמד לפניו תיכף ומיד, ושאל אותו מי אתה, ויענה שהוא מעיר פשעדבורז ופניו מועדות לעיר ראדשין. שוב שאל אותו מה זה בידך, וענה לו החסיד: כלוס! ומה

הערות וציונים

לג. נפלאות הסבא קדישא ח"א מ"ב. מפי הה"ק רבי **הלל פינקלער** זצ"ל **מראדשיץ** בשם ק"ז הסב"ק זצ"ל. **לד.** תולדות נ"ח לקוטים.

יש לך אחורי מלבושך? ויענה החסיד בתמימות הרי זה הושענא! גער עליו בכעס גדול: אמור 'מיעטילקא', (ובלשונינו 'בעזעס')! ולא הסכים החסיד על זה בשום אופן, אלא ענה כבראשונה שהוא 'הושענא', עד שכעס עליו הערל והכהו מכות רצח, וגער ואמר בכעס: לא כדברך אלא הוא 'מיעטילקא'. שוב שאל אותו הערל לאן אתה הולך, ויענה החסיד: אל הרבי! אזי לקח הערל הרצועה של עור בידו, והתחיל לצעוק עליו בקול רם: אמור "לבערקא"! ולא רצה החסיד בשום אופן לאמר כרצון הערל, ושוב צעק עליו הערל בקול רם ובכעס: אמור לבערקא! ולא רצה בשום אופן רק אחז כדרכו 'אל הרבי מראדשין', ושוב הכהו מכות אכזריות ר"ל, והוא באחד להרבי.

והנברי ברואתו שאחרי כל ההכאות והפצעים עדיין אותז בשלו, וצועק שהוא "הושענא", פסק מלהכותו, בחשבו עליו כי בטח משוגע הוא. אחר כמה שעות כשהוטב קצת להחסיד מההכאות הלך לדרכו מוכה ופצוע. בבואו לראדשין נתן תודה להש"ת, על אשר הציל אותו מכף כל אויביו ממות לחיים, כי חייו היו תלויים לו ממש בחוט השערה, מחמת שרצה להמיתו מרוב כעסו עליו.

וכאשר בא לבית המדרש של מרן הסבא קדישא ורצה לקחת ברכת שלום כנהוג, הלך רבינו הסבא קדישא לקראתו ונתן לו שלום ברוב חבה, ואמר לו רבינו 'הושענא טובה', ועוד טרם החילו לספר לו את כל אשר קרהו בדרך, והנסים שעשה עמו הש"ת, אמר לו הסבא קדישא תדע שהיה לך גזר דין ר"ל, שהס"ס ברואתו גודל התלהבותך במצוה הלזו התלבש בנכרי, ורצה להסיתך ולהדיחך מדרך החיים, או שתהיה אתה מן המבזין את המצוות או שתקרא את הרבי בשמו, ולולא אמונתך הפשוטה בהשם יתברך אז חלילה היית נופל ברשתו ר"ל, ועל ידי זה שאחז לדיק דרכו ואמר שזהו 'הושענא' נצל אותו, ושמח עמו הסבא קדישא מאד, ואמר לו אשריך וטוב חלקך שנצלת אותו, ובאשר לא שמעת לקולו, ולא רצית להודות לו על זה, וקבלת באהבה את ההכאות, תדע שיהיה לך עתה הושענא רבה וטובה, ותצא נקי בדינך![לה].

הערות וציונים

לה. שם ח"א י"ט. ל"ח:.

חנוכה

הנרות הללו קודש הם ואין לנו רשות להשתמש בהם. נשמות ישראל נקראים נרות, כמאמר הכתוב (משלי כ כז) נר ה׳ נשמת אדם. וזהו הנרות הללו, נשמות ישראל, קודש הם, מחצבתם מתחת כסא הכבוד וממקום קדוש באו. ואין ׳לנו׳ רשות, ואין רשות למידת הדין המרומז בתיבת ׳לנו׳, (שהיא בגימטריא פ״ו כמספר שם אלהי״ם שהיא מדת הדין), לשלוט בישראל חלילה. ולא נברא מידת הדין אלא לראותם בלבד, כדי שישראל יראו שהקב״ה עושה דין ברשעים וייראו מלפניו, כמאמר הכתוב והאלקים עשה שיראו מלפניו, כדי להודות ולהלל לשמך הגדול על נסיך ועל נפלאותיך ועל ישועותיך, שעמנו הוא מתנהג במדת החסד ובמדת הרחמים, והשי״ת מצילנו מידם[לו].

פסח

תם מה הוא אומר מה זאת ואמרת אליו בחוזק יד הוציאנו ה׳ ממצרים מבית עבדים. ׳זאת׳ רומז לקדושה, כדכתיב (ויקרא טז ג) בזאת יבא אהרן אל הקודש. ׳תם׳ מה הוא אומר, הצדיק ההולך ׳בתמימות׳ שואל מה זאת, האיך אפשר לאיש קרוץ מחומר לבא למדריגה זאת לכנוס אל הקודש פנימה, ואמרת אליו בחוזק יד הוציאנו ה׳ ממצרים מבית עבדים, הלא גם במצרים היו בני ישראל משוקעים במ״ט שערי טומאה ר״ל, ועל ידי אתערותא דלעילא הקדוש ברוך הוא ברוב רחמיו הוציא אותם בחוזק יד מן הטומאה, והכניס אותם ברגעא חדא לקדושה. אם כן גם עתה, אם אדם מכין עצמו לעבודת הבורא יתברך, ופותח פתח כחודה של מחט אזי מאיר הקב״ה עליו אור ממרום, ופותח לו פתח כפתחו של אולם, עכלה״ק[לז].

הערות וציונים

לו. נפלאות הסבא קדישא ח״א מ״ט: מכתבי ש״ב הגה״צ **רבי חיים׳ל טייטלבוים** ז״ל ראב״ד דק״ק **בריגול** יצ״ו, ששמע מזקינו הגה״צ **רבי טובי׳ ט״ב** זצ״ל אב״ד דק״ק **בריגול** יצ״ו, חתן הה״ק רבי ישראל יצחק זצ״ל מראדשיץ. לז. נפלאות הסבא קדישא ח״א מ״ט: מכתבי הגה״צ **רבי משה ליפשיץ** זצ״ל אב״ד דק״ק **בריגול** יצ״ו, ששמע מזקינו הגה״צ **רבי טובי׳ ט״ב** זצ״ל אב״ד דק״ק **בריגול** יצ״ו, ששמע מחו״ז הסבא קדישא זצ״ל.

שונות

תהלים

גבור בארץ יהיה זרעו דור ישרים יבורך (תהלים קי"ב ב). ולכאורה ל"ב וכי יש גבור בארץ, הלא למדונו רבותינו ז"ל במשנה (אבות פ"ד מ"א) איזהו גבור הכובש את יצרו, ומאיזה גבור משתעי קרא. אלא שהכתוב מבאר את דברי רבותינו ז"ל הנ"ל, כי העיקר הוא אצל האדם בעת חיותו, להשרים ולנטוע אצל בניו שורש טוב, כדמצינו אצל אברהם אבינו ע"ה (בראשית י"ח יט) למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו לשמור דרך ה' וגו', ועל ידי זה ילכו בדרך הטובה. וזה שאמר הכתוב איזהו 'גבור בארץ'? מי שזרעו יהיה **דור ישרים יבורך!**[לח].

ומשירי אהודנו (תהלים כח ז). הנה הדרך הוא, שהצדיק העובד את השי"ת בהתעוררות הלב ובהתלהבות, איננו יכול להתאפק את עצמו לפעמים מלהרצות לאחרים את יראתו ואהבתו להשי"ת, והתלהבותו בעבודת השי"ת. ולכאורה יפלא, מדוע עשה ד' ככה, שהצדיק לא יוכל להתאפק עצמו בזה, הלא יותר טוב היה שיעבוד השי"ת בהצנע, כמו שאמר הכתוב (מיכה ו ח) והצנע לכת עם אלהיך. אמנם אין זה כי אם לעורר את אחרים גם כן לעבודת השי"ת, שיראו גם הם התלהבותו בעבודת השי"ת, ושמעו ממנו דבריו הבוערים כאש, ויוצאים מן הלב יכנסו בלב השומעים, ויתעוררו גם המה לעבודת השי"ת. וזהו פירוש 'ומשירי' לשון שיריים, היינו מהשיריים שיוצאים מעצמם שאי אפשר עוד להתאפק בקרבי, מזה 'אהודנו', לשון מפעיל את אחרים, פי' אני פועל בזה שגם אחרים יודו ויברכו **להשי"ת**[לט].

הערות וציונים

לח. נפלאות הסבא קדישא ח"א נ: מכתבי החסיד **רבי ישעי' לערמאן** ע"ה, ששמע מאחיו **הגה"צ רבי שמחה בונם** זצ"ל **מקראשניעוויץ**. **לט.** עטרה לראש צדיק ע' קל"ב.

ש"ם

בגמרא (שבת לג:) **אמר לו [רבן שמעון בר יוחאי לבנו רבי אלעזר] בני, די לעולם אני ואתה.** פי' ע"ד דאיתא בתוספתא שעיקר בריאת העולם הוא שיאמרו 'אתה הוא אלקינו', והקב"ה יאמר 'אני ה' אלקיכם'. וזהו די לעולם 'אני', פירוש מה שכולם מודים ב'אני ה' אלקיכם', ומודים ואומריס 'אתה הוא אלקינו'[מ].

בגמרא (נדריס י"ח.) **מכלל לאו אתה שומע הן.** כלומר מי שמעיד על עצמו שהוא 'לאו', אזי נשמע מדבריו שהוא הן, היינו שהוא טוב, ובאם מעיד על עצמו שהוא הן, אזי נשמע מדבריו שהוא 'לאו' וד"ל[מא].

בגמרא (ברכות ז.) **מנין שהקב"ה מתפלל שנאמר** (ישעיה נו) **והביאותים אל הר קדשי ושמחתים בבית תפלתי, [בבית] 'תפלתם' לא נאמר אלא בבית 'תפלתי',** מכאן שהקב"ה מתפלל. וקשה הלא לא בא אלא לומר שהקב"ה מתפלל, למה צריך לסיים בית תפלתם לא נאמר, מאי נפקא מינה אם היו מתפלליס גם כן, הלא כבר מוכיח שהקב"ה מתפלל מקרא דבית תפלתי. אך הענין הוא, שהקב"ה ברצונו תפלת ישריס, וזה נתת רוח שלו, ועל כן נותן התעוררות בלב ישראל להתפלל בכונה, ובזה ידע האדם, שאם מתפלל לפעמיס תפילה הגונה לא יגבה לבו בזה, כי כל זה הוא מכח הקב"ה שנתן בו, וזהו כוונת הגמרא 'הקב"ה מתפלל'. אמנס מה הוא התפלה שהקב"ה מתפלל, הלא הוא עצם הדבר שיתפללו ישראל, וזהו 'בבית תפלתם לא נאמר אלא בבית תפלתי', פי' מה שהמה מתפלליס היא תפלתי[מב].

הערות וציונים

מ. נפלאות הסבא קדישא ח"א מ"ט. מכתבי הגה"צ רבי **חיים צבי אשכנזי** זצ"ל, אב"ד דק"ק **זאוויכוואסט** יצ"ו, ומחותנו של רבינו הסב"ק זצ"ל. **מא.** נפלאות הסבא קדישא ח"א נ: מכתבי החסיד **רבי ישעי' לערמאן** ע"ה, ששמע מאחיו **הגה"צ רבי שמחה בונם** זצ"ל **מקראשניעוויץ.** **מב.** נפלאות הסבא קדישא ח"א מ"ח: מכתבי הגה"צ רבי **חיים**

בגמרא (שבת קי"ח:) **אמר ר' יוסי מימי לא עברתי על דברי חברי, יודע אני בעצמי שאיני כהן אם אומרים לי חבירי עלה לדוכן אני עולה, וא"ר יוסי מימי לא אמרתי דבר וחזרתי לאחורי.** ולכאורה אם התפאר ר' יוסי שלא עבר מעולם על דברי חבריו, מאי איריא דבר זה שאם אומרים לי חבירי עלה לדוכן וכו' יותר משאר דברים שבעולם, ועוד כי גם יש איסור עשה בזה, כדאמרינן (כתובות כ"ד:) דזר הנושא את כפיו עובר בעשה, שנאמר (במדבר ו כ) כה תברכו, אתם ולא זריס, ובפרט אם מברך בשם, דאז יש גם לאו דלא תשא, שהוא בכלל מברך ברכה שאינה צריכה (ברכות נ"ג.). אלא דשתי מימרות שייכי הדדי, ופירושו, אמר ר' יוסי מימי לא עברתי על דברי חברי, יודע אני בעצמי שאיני כהן אם אומרים לי חבירי עלה לדוכן אני עולה, ואמר ר' יוסי על זה, שלא תסברו שאכן נשאתי שם את כפי והייתי מברך שם ברכת כהנים, ועשיתי איסור בשבילו ח"ו, לא, מימי לא אמרתי דבר שם, אלא קיימתי את דבריהם ועליתי, וחזרתי תיכף לאחורי בלי נשיאת כפים[מג].

בגמרא (ברכות כח:) **כשחלה רבי אליעזר הגדול נכנסו תלמידיו אצלו, ואמרו לו רבינו למדנו אורחות חיים כדי שנזכה בהם לחיי העולם הבא, אמר להם הזהרו בכבוד חבריכם, ומנעו בניכם מן ההגיון, והושיבו בניכם בין ברכי תלמידי חכמים, ותזכו לחיי עולם הבא.** ולכאורה מהו כוונתם באמרם 'כדי שנזכה' וכו', שלכאורה הוי בזה עובדים על מנת לקבל פרס, ולא עוד אלא שגם הוא השיב להם באותו אופן 'ותזכו' וכו', ולדיקים אלו בודאי לא עבדו את ה' על מנת לקבל פרס. והענין הוא כך, דכשם שהאדם עובד השי"ת בעולם הזה, כך עובד הוא את בוראו לאחר

הערות וציונים

צבי אשכנזי זצ"ל, אב"ד דק"ק **זאוויכוואסט** יצ"ו, ומחותנו של רבינו הסב"ק זצ"ל. ונשנה הדברים שם בעמוד מ"ב. בזה"ל: מנין שהקב"ה מתפלל, היינו מה שנתעורר לפעמים התעוררות הקדושה בלב ישראל להתפלל בלב שלם, זה הכח הוא מהשי"ת, ולא יתגאה האדם בלבו על זה כלל. ובס' זכרון שמואל פ' לך כתוב זאת בשם הה"מ הגדול ממעזריטש זצ"ל: בגמ' מנין שהקב"ה מתפלל, פי' אדמו"ר מאור ישראל הרב מו"ה בעריש ז"ל, דהיינו כשהאדם מתפלל וניתן בתוך פיו דיבעי השי"ת, ודפח"ח. וכ"ה בהקדמת ס' אור לשמים בשם הרבי מלובלין, ובס' דודאים בשדה פ' תשא בשם הרבי ר' אלימלך זי"ע. **מג.** נפלאות הסבא קדישא ח"א נא: מפי החסיד **ר' שמואל אינאווער** ע"ה, ששמע מהחסיד המופלג **ר' ישעי' אינאווער** ז"ל.

פטירתו. וזאת אשר שאלו התלמידים ׳למדנו אורחות חיים בעולם הזה, כדי שנזכה בהם לחיי העולם הבא׳, רל״ל שיזכו על ידיהם לעבוד את השי״ת גם בעולם הבא. אמר להם ׳הזהרו בכבוד חבריכם׳, כי עיקר העבדות הוא לקיים מצות עשה של ואהבת לרעך כמוך, ואי אפשר לבוא לידי מצוה זו אלא אם כל אחד ואחד נכוה [בעולם הזה] מחופתו של חבירו, דהיינו שכל אחד מחזיק את חבירו גדול ממנו, ובוש הימנו, ובודאי אוהב אותו. וזהו מה שאמר להם הזהרו כו׳ ומנעו בניכם כו׳ כפשוטו. ומה שאמר להם ׳והושיבו בניכם בין ברכי תלמידי חכמים׳ היינו, כי אי אפשר להאדם הישראלי לעבוד את בוראו לאחר פטירתו בעולם הבא, אלא אם נשאר ממנו שורש בעולם הזה שעובד את השי״ת. על כן אמר להם ׳הושיבו בניכם בין ברכי תלמידי חכמים׳, רוצה לומר שילמדו ירא״ת שמים ויהיו עובדים להשי״ת, ועל ידי כן תזכו גם אתם לחיי העולם הבא, לעבוד את השי״ת גם שמה[מד].

בגמרא (תענית כב.) רבי ברוקא חוזאה הוה שכיח בשוקא דבי לפט, הוה שכיח אלי׳ גביה, אמר ליה איכא בהאי שוקא בר עלמא דאתי וכו׳, אדהכי והכי אתי הנך תרי אחי, אמר ליה הנך נמי בני עלמא דאתי נינהו, אזל לגבייהו אמר להו מה עובדייכו, אמרי ליה אינשי בדוחי אנן, מבדחינן עציבי כו׳. הגמרא מרמזת בזה על השני סוגי שחוק שיש בעולם, האחד הוא האיש אשר הוא שוחק מן העולם, הלא הוא הירא וחרד לדבר ה׳ אשר כבר השליך מעליו כל התאוות ופרוש ומובדל מתענוגי עולם הזה, ואינו חושב ודואג עוד על עניני עולם הזה. והשני הוא האיש שהעולם שוחקים ממנו ומהתנהגותו, שזהיר מאד בדקדוקי מצות ובחומרותיהן אף בדברים שהעולם מקילים בהם, ואינו מתביש מן המלעיגים כמו שכתב רבינו הטור ז״ל ברישא שו״ע או״ח שאל יתביש מפני המלעיגים עליו בעבודת השי״ת, אשר עליו כיונו חז״ל במתק לשונם במסכת סנהדרין (לז.) את הפסוק (ישעי׳ נט ט) וסר מרע משתולל, אמרי דבי ר׳ שילא כל מי שסר מרע משתולל על הבריות, ופירש רש״י ז״ל (שם ד״ה משתולל): כל העולם אומרים עליו שוטה הוא, משתולל לשון שטות, כמו מוליך יועצים שולל (איוב יב יז), ע״כ. והוא בשיטתו הולך שמוטב

מד. תולדות נ״ח לקוטים.

להקרא שוטה כל ימיו ולא להיות שעה אחת רשע לפני המקום, כמאמרם ז"ל (עדיות פ"ה), אלו השניים הם בני עלמא דאתי נינהו באמת לאמיתו[מה].

במס' יומא (פה:) **האומר אחטא ואשוב אחטא ואשוב אין מספיקין בידו לעשות תשובה.** יש לרמז בזה עד היכן גדולה כחה של תשובה שאפילו יחטא האדם במזיד ושאט נפש ואינו רוצה לעשות תשובה, אף על פי כן אם אחר כך יעלה בלבו הרהורי חרטה ויחזור בתשובה שלימה באמת, יעלה תשובתו לרצון לפני אדון כל, כי שערי תשובה לא ננעלו.

וזהו האומר אחטא, שאומר בפה מלא שרוצה לחטוא במזיד, ואשוב אחטא, ואומר ששוב יחטא עוד הפעם להיות שונה בחטאו, ואשוב אין, שאומר, איני רוצה אפילו לעשות תשובה, עם כל זה מבטיח לו הקב"ה מספיקין בידו לעשות תשובה, שאם רק ישוב מיד מקבלו הקב"ה, כי אין לך דבר שעומד בפני התשובה[מו].

במשנה (עוקצין ג יב) **עתיד הקדוש ברוך הוא להנחיל לכל צדיק וצדיק שלש מאות ועשר עולמות.** ולכאורה עפ"י פשוט קשה להבין למה להם להצדיקים שכר כל כך שכר, הלא אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה וכו'. אך הענין הוא שכל צדיק מביא את כל אנשי שלומו הדבקים בו אליו, וצריך עבורם הרבה מקומות, עד כאן דבריו הקדושים. ופי' דבריו הוא, עפ"י משל לבן מלך שהלך למרחקים ללמוד חכמות ליימוסי העולם, ונשאר בדרכו ערום בלי מזון ומחיה, והיה שם איזו חכמים שהכירו בו שהוא בן המלך, ונתנו לו כל הצטרכותו בכבוד גדול. וכאשר חזר לביתו שם המלך לקראתו, ועשה משתה גדול לכל שריו, להראות להם איך שבנו אהובו חכם בכל החכמות שבעולם, ואמר לו הבן מלך איך יערב ויבושם לו כל התענוגים

הערות וציונים

מה. נפלאות הסבא קדישא ח"ב ל"ד: מפי החסיד הישיש **ר' יעקב זאב זילבערבערג** ע"ה מק"ק **לאדז** יצ"ו, ששמע מהחסיד **ר' אלימלך** ז"ל מק"ק **אוזאראוו** יצ"ו תלמיד רבינו הסבא קדישא זצ"ל. **מו.** קובץ כרם שלמה (באבוב, תשרי תשל"ט), מפי הרה"צ **ר' נפתלי טייטלבוים** זצ"ל **מבריגל** ששמעו מזקינו הרה"ק **רבי טובי' ליפשיץ** זצ"ל **אבד"ק בריגל** בשם רבינו זי"ע.

אם לא יהיו עמו כל האנשים אשר ריחמו עליו בעת דוחקו, ועל ידם בא לכל השלימות הזה. ומיד קרא המלך לכל אוהביו לשמוח גם כן אתו, והושיבם באפריון אצל בנו הבן מלך. כן הוא ממש אצל הצדיקים, אשר באו לזה העולם לברר ולתקן את עניני העולם הזה, ולהעלותם לשורשם, וכאשר נסתלקים מן העולם, ששים ושמחים לקראתם, ומעלים אותם להיכלות גבוהים וקדושים, ואזי אותם הצדיקים מבקשים מהשי"ת ואומרים אשר כל עבודתם שעבדו השי"ת בעוה"ז לא היה על ידי כוחם, כי אם על ידי אנשי שלומם, שזה הלבישו וזה היה מפרנסו, וע"י זה נותן השי"ת רשות גם לאנשי שלומו לעלות למקומו ולהיכלו לגן עדן, ובשביל זה נותן לו ש"י עולמות[מז].

במשנה (אבות פ"ג מ"א) **ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון.** ל"ב כפל הלשון 'דין וחשבון'. אולם הענין הוא דעתיד האדם ליתן דין וחשבון גם על מי שלמד ממעשיו ועשה כמוהו. וזהו הכפל, 'דין' לעצמו, ו'חשבון' על אחרים[מח].

אמרו (תדא"ר כ"ה) **חייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי.** דלכאורה ל"ב איך נראה אנחנו פחותי ערך לדמות למעשי האבות הקדושים. אך הענין הוא, שהאבות הקדושים תיקנו ועבדו כבר בימיהם, בעד כל הדורות, בעד כל הנשמות, ובעד כל בני ישראל, כל מה שיצטרכו לעשות עוד, אך היות דעיקר ביאת הנשמה לעולם הזה הוא שלא תהי' בכלל נהמא דכסופא, דהרי גם מתחלה היתה הנשמה אור גדול בגבהי מרומים, ורק למעשה ידיך תכסוף, שלא תהי' אח"כ בשמי מעל נהנה מנהמא דכסופא, ולכן הוצרכו האבות להניח מעט מזעיר מעבודתם אל הבנים, שיצטרכו גם הם לעבוד קצת בעצמם. וזהו מתי יגיעו מעשינו הללו והעניה, ויצטרפו לעיקר מעשי האבות שכבר עבדו, שיהי' זה המעט ראוי על כל פנים להצטרף עם מעשי האבות, עכ"ד קדשו ז"ל[מט].

הערות וציונים

מז. דברי בינה פ' לך ע' ע"ז. **מח.** משענת משה ל"ז:. **מט.** ברכות טוב פ' ויחי.

הליכות ומנהגים

הליכות ומנהגים

ימות החול

א. בכל יום ויום היה הסבא קדישא מהדר, לשמוע כמה פעמים ברכות השחר מאנשים או מאיזו נערים, ולענות אמן אחריהם. והזהיר מאד לבניו ולנכדיו שיאמרו הברכות בפניו, כדי שיענה אמן אחריהם, ולנכדיו הקטנים היה מחלק בכל יום עשרה 'גדולים' של כסף בעד כל ברכה וברכה שענו אמן אחריהם[א].

ב. אמר הה"ק רבי הלל זצ"ל מראדשיץ, כי בעת שקרא הסב"ק קריאת שמע, היה כל אחד רואה גודל מסירת נפשו בכל תיבה ותיבה ממש. והנה מתיבות 'השמרו לכם פן יפתה לבבכם עד ושמתם את דברי אלה' היה הסבא קדישא נוהג לומר בלחש מאד[ב].

ג. תפילת שחרית סיים הסבא קדישא בכל יום לעת פנות ערב, ולא עשה שום שהות, והתפלל תיכף מנחה וגם תפלת ערבית[ג].

ערב שבת קודש

א. דרכו בקודש היה, לצוות להרבה אנשים שסבלו מכאב שינים, שיקבלו עליהם שלא לאכול 'גבינה' בערב שבת, והועיל להם שלא סבלו עוד כאב שינים[ד].

הערות וציונים

א. הרב ראובן חיים אלכסנדר צארניכע ז"ל מק"ק **לאדז** יצ"ו בספר נפלאות הסבא קדישא ח"א נ"ב. **ב.** ישא ברכה פ' ואתחנן; קונטרס עלה לתרופה בסו"ס עמק יהושע אחרון אות נ', ושם נאמר שגם הה"ק רבי יעקב מאפטא זצ"ל, מתלמידי רבינו הסב"ק, נהג כן, וכן ראוי לנהוג ברבים. **ג. הרב ראובן חיים אלכסנדר צארניכע** ז"ל מק"ק **לאדז** יצ"ו שם ח"א כ"ז. **ד. הרב ראובן חיים אלכסנדר צארניכע** ז"ל מק"ק **לאדז** יצ"ו שם ח"ב כ"ב ע"ב, וכן נעתק בח"א עמוד מ"ד ע"א מכתבי החסיד ר' **נתן דוד באראן** ז"ל מק"ק **גארשקאוויטץ** יצ"ו, נכד הסבא קדישא, מעשה ששמע מפי הישיש מק"ק גארשקאוויטץ יצ"ו בעל העובדא ע"ה, שהיה לו בנערותו כאב שיניים ל"ע, ונסע עם אביו לראדשיץ בקובלנא אל הסבא קדישא, ואמר רבינו הסבא קדישא לאבי הנער: אם יזהר הנער שלא לאכול גבינה בערב שבת אז יסור ממנו הכאב! וכן היה, וחי עד צ"ה שנים, ומעולם לא חש על שיניו.

ב. אחר נטילת הצפרניים נטל רבינו את ידיו כדין, ולבש את הספאדיק והבעקישע, וסגר את אבנטו, וכה שרף בעצמו את הציפרניים, ולא על ידי שליח, לקיים מה שנאמר (נדה י"ז.) שורפן חסיד[ה].

ג. הזהיר רבינו הסבא קדישא, שאם מחתכין את הצפרניים בסכין, צריכין להיזהר לקנח את הסכין לפני מסירתו לאדם אחר, משום סכנה[ו].

ד. טרם כניסת השבת ויו"ט היה דרכו לילך לטבול במקוה טהרה, ושוב שנית לקדשו בלילה לפני הסעודה[ז].

שבת קודש

א. בשבת קודש לבש בגדי משי לבנים כמנהג האר"י ז"ל[ח].

ב. אחר תפילת ערבית של שבת לא אמרו 'ברכו' בבית מדרשו, וכן נהגו אחריו יוצאי חלציו[ט].

ג. בכל שבת קודש סידר על שלחנו הטהור י"ב חלות כמנהג האר"י ז"ל[י].

ד. בסדר הקידוש ליל שבת קודש, לפני 'ושבת קדשך' וכו', היה נוהג הסבא קדישא להוסיף 'כי בנו בחרת ואותנו קדשת מכל העמים' כמנהג התניא ז"ל[יא].

ה. מרן הסבא קדישא לא הקפיד ליטול ידיו בין אכילת דגים לאכילת בשר משום חשש סכנה, כפסק הרמ"א בשו"ע יו"ד סי' קט"ז, כמנהג רבו היהודי הק' זצ"ל מפרשיסחא[יב].

הערות וציונים

ה. מפיהם ומפי כתבם כת"י בשם הה"ק רבי **איציקל** זצ"ל **מפשעווארסק**. **ו.** נפלאות הסבא קדישא ח"ב כ"ב: מפי החסיד **ר' אהרן שמואל ליכטיג** ע"ה מק"ק **קראקא** יצ"ו, ששמע **מהה"ק מחענטשין** זצ"ל, ששמע מהחסיד **ר' מענדל** ז"ל שו"ב דק"ק **פינטשוב** יצ"ו, זקינו של החסיד ר' אהרן שמואל הנ"ל, ששמע מפ"ק מרן הסבא קדישא. **ז. הרב ראובן חיים אלכסנדר צארניכע** ז"ל מק"ק **לאדז** יצ"ו שם ח"א כ., ח"ב כ"ח:. **ח.** הרב **ראובן חיים אלכסנדר צארניכע** ז"ל מק"ק **לאדז** יצ"ו שם ח"א נ"ב. **ט. הרב ראובן חיים אלכסנדר צארניכע** ז"ל מק"ק **לאדז** יצ"ו שם ח"א נ"ג:. **י. הרב ראובן חיים אלכסנדר צארניכע** ז"ל מק"ק **לאדז** יצ"ו שם ח"א נ"ד. **יא.** מפי החסיד בנש"ק רבי יוסף ברוך הלוי גליקמאן הי"ו. **יב. הרב ראובן חיים אלכסנדר צארניכע** ז"ל מק"ק **לאדז** יצ"ו שם ח"ב כ"ח. ושם נמסר מפי איש נאמן ששמע מחסיד ישיש אחד, (שלכאורה היה שם בשעת מעשה), שפעם אחת אירע שלאחד מן המסובין אצלו נפל חתיכת דג בתוך קערה של רוטב

ו. בליל שבת קודש נהג לאכול אחר כל המאכלים 'פערפיל צומעס', כמנהג רוב הצדיקים. ונקרא בפי כל 'בעל שם'ס צומעס', שכן קבלה בידם שכן היה המנהג גם אצל מרן הבעש"ט זצ"ל[יג].

ז. בליל שבת קודש היה נעור כל הלילה, באומרו אם כל העולם ישנים מי יהיה ער, ולכן מוכרח אני להיות ער[יד].

ח. ביום שבת קודש נהג לאכול בהטמנה רוטב עם קאשע[טו].

ט. בזמן כהונת הסבא קדישא לא היה עירוב בעיר ראדשיץ[טז].

י. שבת קודש אחר חג השבועות היה אצל רבינו הסבא קדישא 'שבת מיוחדת' ככל צדיקי פולין, והיתה מכונה 'שבת שול פירען'[יז].

הערות וציונים

בשר, והוציא רבינו את החתיכת דג מתוך הרוטב וצוה לאכלו, באומרו שבזה האלף (אלף הששי) אין עוד סכנה בזה. ובשו"ת מהרש"ם ח"ד סי' קכ"ז מביא בש"ס הקנה דאחר אלף החמישי בטלה הסכנה, וכ"כ במ"א שו"ע או"ח סי' קע"ג שאולי בזמה"ז אין סכנה עיי"ש, וע"ע בס' אמרי קדוש בלקוטים שהשרף מסטרעליסק לא נהג לרחוץ ידיו בין דגים לבשר, וכן נהג אחריו הה"ק מסטרעטין זצ"ל. **יג. הרב ראובן חיים אלכסנדר צארניכע** ז"ל מק"ק **לאדז** יצ"ו שם ח"ב כ"ט. **יד. הרב ראובן חיים אלכסנדר צארניכע** ז"ל מק"ק **לאדז** יצ"ו שם ח"א נ"ד. **טו. הרב ראובן חיים אלכסנדר צארניכע** ז"ל מק"ק **לאדז** יצ"ו שם ח"ב כ"ט. **טז.** נפלאות הסבא קדישא ח"ב ו: מפי הגה"צ **רבי יוסף חיים** זצ"ל דומ"ץ בק"ק **וולאשצאווא** יצ"ו. **יז.** שם ח"א י"ז ע"ב נעתק מכתבי הרה"ג **רבי שמחה גילערנטער** זצ"ל אב"ד דק"ק **קלימענטוב** יצ"ו, שפעם בהיות זקינו הגה"צ רבי מאיר יהושע גילערנטער זצ"ל בראדשיץ בחג השבועות, בתחילת כהונתו בק"ק רייויץ יצ"ו, ואחר החג נחפז לביתו, ונכנס אל הקודש פנימה בבוקר קודם התפלה, כדי לקבל ברכת פרידה, ושאל אותו רבינו הסבא קדישא מדוע ימהר כל כך לנסוע לביתו, ואמר לו כי יש לו איזה עסק שנחוץ לו לחזור לביתו, וברכו לשלום, והלך לאכסניא ואכל ארוחת הבוקר. ומנהגו היה תמיד שקודם נסיעתו אכל ביחד עם רבו הסבא קדישא מראדשיץ, והנה בתוך הסעודה בא המשמש בקודש וישב על שלחנו, ושלח אחר שני בקבוקים מי דבש, והעמיד על השלחן לכבוד הרב מרייוויץ, והיה זאת פליאה גדולה בעיני הרב מרייוויץ, כידוע שהמשמשים לא היו מחשיבים אפילו לגדולי החסידים, ושאל אותו הרב מריוויץ מה היום מיומים ומה זאת שהעמדת משקה לכבודי. והשיב לו המשמש, כי כאשר הלך מרבינו לאכסניא אמר לי רבינו, לך אמור להרב מרייוויץ שאין הדרך ארץ שהמחותן יסע מהחתונה קודם שמוליכים הכלה לבית הכנסת! כלומר קודם השבת הראשונה אחר הנשואין, שאז מוליכין את הכלה לבית הכנסת, והיינו שידוע שבחג השבועות, יום קבלת התורה, הוא כעין הנשואין שלנו, **ושבת שלאחריו מוליכין את הכלה לבית הכנסת**, וכיון ששמעתי מפי רבינו שכבודכם הוא מחותן לכן גם אני רוצה לשתות משקה עם המחותן. וכשמוע זאת הרב מרייוויץ נשאר בראדשיץ על שבת קודש, וכאשר נכנס אל הקודש פנימה לקבל ברכת שלום שחק רבינו, ואמר לו טוב הדבר

ראש חודש

א. בכל ראש חודש נהג הסבא קדישא לערוך סעודה עם חסידיו, ודברים גדולים נאמרו ונשנו שם[יח].

מנחם אב

א. דרכו בקודש היה, מידי שנה בשנה לעשות סיום מסכתא ביום חמישי לחודש מנחם אב, וסעד עם תלמידיו ואנשי שלומו בסעודת מרעים של בשר ויין, יומא דהלולא קדישא של מרן האר"י ז"ל, ובשעת הסעודה היה מספר: שבעיר אחת היה איש שהיה ישן הרבה, והיה מפורסם בכל העיר בשם 'דער פעיפער', והנה בימים הקדמונים בהגיע ימי חודש אלול היה נופל פחד על כל איש ישראל, עם התעוררות תשובה מאימת הימים הנוראים הממשמשים ובאים, ובפרט בימים הנוראים עצמם, אשר אפילו התולעת אשר רוחשים תחת הארץ פוחדים ורועדים מאימת הדין, ומכש"כ כל איש אשר בשם ישראל יכונה חיל ורעדה יאחזון, ובהגיע עצומו של יום טוב של ראש השנה התחילו להתפלל בהשכם יותר מכל השנה. והנה אשת האיש הנ"ל קמה גם היא משינתה השכם לילך להתפלל, והוא ישן, והיתה מעוררתו שילך להתפלל, אבל לא השגיח על דבריה. ובראותה שאיננו רוצה לקום ממטתו היתה ממהרת לביה"כ כדי

הערות וציונים

שהמחותן נשאר על שבת שמוליכין את הכלה לבית הכנסת!. **יח. הרב ראובן חיים אלכסנדר צארניכע** ז"ל מק"ק **לאדז** יצ"ו שם ח"ב ל"ב. ושם מועתק מס' **מצמיח ישועות**, שפעם כאשר ישב רבינו הסבא קדישא בסעודת ראש חודש עם תלמידיו, שאל את אחד מגדולי המתנגדים שישב בשולחנו, מדוע אינכם נזהרים בסעודת ראש חודש כמו החסידים, והלא הלכה מפורשת בשו"ע או"ח סי' תי"ט מצוה להרבות בסעודת ראש חודש, ולא ידע הלה מה להשיב. וענה רבינו ואמר, כי החילוק בין מתנגד לחסיד הוא, שהמתנגד אם עושה מצוה יודע שהוא עשה מצוה ומניחה בתיק המצוות, ואם עושה חלילה עבירה יודע הוא שעשה עבירה ומניחה בתיק העבירות. אבל החסיד תמיד מסופק אם יצא ידי חובתו כלפי הקב"ה, כי דומה לו בכל רגע שהוא חוטא, וכן על המצות שעושה הוא מסופק אם עשה כהוגן, כי אולי היה לו איזה פניה בעת עשייתה, וידוע מה שאחז"ל (חגיגה כז.) כי עכשיו שלחנו של אדם מכפר, ובמשנה הראשונה במס' שבועות (פ"א מ"א) שעירי ראשי חדשים מכפרין על שאין בהם ידיעה לא בתחילה ולא בסוף, והמדרגה הזאת נמצאת בחסידים, ולכן המה נזהרין ביותר בסעודת ראש חודש, עכ"ד הסבא קדישא. והוטב הדברים בעיני המתנגד ומאז נעשה חסיד, ומידי חודש בחדשו הזכיר 'החסיד החדש' את דברי קודש אלו בסעודת ר"ח אשר ערך, וכי זכה על ידה לבא לידי חסידות. ע"כ.

שלא תאחר את התפלה. והנה בהגיע הש"ץ ל'הודו לה' כי טוב' הלכה לביתה להניק את בנה, ומצאה את בעלה במטתו ישן עדיין, ושוב היתה מעוררתו אבל לא קם ולא זע, ובאין ברירה הוכרחה לחזור לבית הכנסת מבלי שתפעול אצלו מאומה. וכן היה כמה פעמים, היא שבה אליו לעוררו משינתו והוא ישן. עד שהגיע זמן קריאת התורה אז זעקה אליו בקול גדול ובכי לאמר: הלא כבר הגיע עת קריאת התורה, ותיכף ומיד אחרי קריאת התורה הלא יהיה תקיעת שופר! אז קם משנתו בבהלה גדולה, וירץ לבית הכנסת עם איזה בגד שמצא, מלא נוצות, בעינים ישינות ותנומה על עפעפיו. ויהי בבואו לבית הכנסת הביטו עליו בתמהון, וכל הקהל שחקו ממנו, וכל אחד אמר עליו דברי צחות, ואף הנערים והטף שחקו הימנו, ונתבזה מאד, ועלתה בושתו הגדולה ובזיונותיו השמימה לפני הבית דין של מעלה, ויצא משם הפסק שעבור הבושה הגדולה הזאת מגיע לו מחילת עונות. ובספרו רבינו זאת זלגו עיניו דמעות שליש, ואמר מה גדלה הבושה, שבזמן כזה, זמן חורבן בית מקדשנו ותפארתנו, אנחנו עוד יושבים יחד בסעודת מרעים, הבושה הזו תכפר עונות בני ישראל, והסבא קדישא הרבה בדמעות עיניו כל כך, עד שנפלו לתוך כוסו שהכין לברכת המזון, עד שזלגו כל המסובין בדמעות, ונתעוררו כל העם בתשובה[יט].

ב. בערך בשנת תר"א לפ"ק היה בראדשיץ בשבת קודש קודם תשעה באב הרבה אנשים מכובדים, גדולי ישראל בתורה וביראה, ובהגיע זמן סעודה השלישית סברו העם כי רבינו יקצר בסעודה ויתחיל באבילות תיכף. אמנם לא כן היה דרכו בקודש, רבינו הסב"ק האריך מאד בשיחות קדושות ונפלאות, בעניני משיח ומלכות בית דוד ובנין בית המקדש, עד שבכוחו הגדול הוציאם לגמרי ממחשבת אבילות, מעולם הזה ומגלות, והעם דימו בדעתם כי הנה הנם בארץ ישראל, ומלכות בית דוד היא על מכונו, והבית המקדש היא בבנינה, ומלך המשיח הוא בתפארתו, במלכותו על כל יושבי תבל ומלואה, כה עבר עליהם שעות הרבה ושכחו באיזה מקום המה. אחר כך התפללו ערבית ואמרו קינות, ואחרי ככלות הכל חזרו כולן למקומם, ונמשכה השיחה קדושה ויקרה על ידי רבינו עד

הערות וציונים

יט. נפלאות הסבא קדישא ח"ב ל"ח. מפי החסיד הישיש ר' **יעקב זאב זילבערבערג** ע"ה

הבוקר. והיות שעדיין היו כולם במלבושי שבת הלכו כולם ברחובות עקומות עד לאכסנייתם בחרפה ובבושת פנים[כ].

אלול

א. דרכו בקודש היה מידי שנה בשנה, מר"ח אלול ועד אחר שמחת תורה, לעזוב את ביתו, וקבע דירתו בחדר אחד שבתוך בנין בית המדרש העיר, (אשר נקבע אח"כ בימות החול לבית תלמוד תורה, לבחורים ואברכים יראי ה', ובשבתות ויו"ט היו מתפללים שם נשים), וכמעט שלא נתן שינה לעיניו בימים אלו, אלא היה מתנמנם בשעה מועטת לפני התפילה. וזקני העיר היו מספרים, שבכל עת שהיו עוברים דרך הביהמ"ד בשעות המאוחרות בלילה, או בבואם בשעות המקדמות קודם עלות השחר אל הבית המדרש, היו שומעים את קול נהימתו כנהמת הדבורה, ותנועותיו הקדושים אשר נמס כל לב שומע אותם, ונתעוררו לבבם זה בתשובה שלימה ויראת ה' הרוממות האמיתי[כא].

מועדים וזמנים

א. לפני כל דבר מצוה, כגון קריאת המגילה, וסעודת פורים וכדומיהון, הלך וטבל במקוה טהרה[כב].

ב. במוסף של יום הכיפורים היה אומר סדר העבודה בנוסח אשכנז, וכן נהגו אחריו יוצאי חלציו[כג].

ג. בימים הנוראים ושמחת תורה היה דרכו בקודש לילך להתפלל עם החברייא קדישא דיליה לבית המדרש הקהל, וכן נהג אחריו נכדיו הה"ק מרן רבי הלל זצ"ל והה"ק מרן רבי אליעזר דוד זצ"ל מראדשיץ[כד].

הערות וציונים

מק"ק **לאדז** יצ"ו, בשם החסיד **ר' אלימלך** ע"ה מק"ק **אוזאראוו** יצ"ו תלמיד רבינו. **כ.** שם מ"ד. מכתבי ש"ב הגה"ח ר' **יצחק פנחס פערל** ז"ל מק"ק **פאצנאוו** יצ"ו, נכד הסב"ק, בשם הגה"צ **רבי מאיר יהושע גילערנטער** זצ"ל אב"ד דק"ק **קלימנטוב** יצ"ו, שהיה שם בעת מעשה. **כא.** נפלאות הסבא קדישא ח"ב ל"ז: מפי ש"ב הגה"צ רבי **משה אייבעשיץ** זצ"ל אב"ד דק"ק **סטערצאוו** יצ"ו, נכד הסבא קדישא. **כב. הרב ראובן חיים אלכסנדר צארניכע** ז"ל מק"ק **לאדז** יצ"ו שם ח"ב כ"ח:. **כג. הרב ראובן חיים אלכסנדר צארניכע** ז"ל מק"ק **לאדז** יצ"ו שם ח"א נ"ב:. **כד. הרב ראובן חיים אלכסנדר צארניכע** ז"ל מק"ק

ד. מרן הסבא קדישא הנהיג בבית מדרשו, שלא יעלו הכהנים לדוכן ביו"ט שחל להיות ביום השבת, זולת ביום הכיפורים שחל להיות ביום השבת, כמנהג רבו הה"מ בעל 'עבודת ישראל' זצ"ל מקאזניץ, וכן נהגו אחריו בנו הה"ק רבי ישראל יצחק באראן זצ"ל ובנו הה"ק ר' יעקב דוד זצ"ל, ונכדיו הה"ק רבי הלל פינקלער זצ"ל ובנו רבי אליעזר דוד זצ"ל[כה].

הערות וציונים

לאדז יצ"ו שם ח"א נ"ג. **כה. הרב ראובן חיים אלכסנדר צארניכע** ז"ל מק"ק **לאדז** יצ"ו בס' נפלאות ח"א נ"ד. וכתב שם: דלכאורה הלא היא נגד דברי הפוסקים, ובראשם הט"ז (בסי' קכ"ח ס"ק ל"ה), והיעב"ץ (בסידורו), שחלקו ואמרו שאין שום חילוק כשח"ל בחול או בשבת. אולם האריך שם לבאר המנהג בשם **כ"ק אדמו"ר הגה"צ רבי חיים אשר פינקלער זצ"ל**, [ב"ר אליעזר דוד ב"ר הלל ב"ר יצחק פינקלער זצ"ל, חתן הסבא קדישא מראדשיץ], **רבה האחרון דק"ק ראדשיץ יצ"ו**, וכה צורתו: כ"ק אדמו"ר שליט"א נתן טעם לישב המנהג הלז, עפ"י דברי הזוה"ק פרשת אמור (צ"ד:) דשבת דהוא הלולא דמלכא אתעטר בההוא עטרא דעונג, הדא הוא דכתיב (ישעיה נח יג) וקראת לשבת עונג, מאי דלא אשתכח הכי בשער יומין עכ"ל. מפורש דמצות עונג אינו אלא בשבת ולא ביו"ט. וכן שלש סעודות אינו אלא בשבת, כמש"כ שם דשבת דהוא הלולא דמלכא, בגין יקרא דמלכא בעי תלת סעודתאן. ובזוה"ק יתרו (פח:) כתוב לאמר ובסעודתא אלין אשתמודעין דאינון בני מלכא, דאינון בני מהימנותא, ומשום דכל מהימנותא אשתכח בשבתא יהבין ליה לבר נש נשמתא אחרא. ועיי"ש דג' סעודות ונשמה יתירה איננה אלא בשבת ולא ביו"ט, והיינו טעמא דג' סעודות משום מצות עונג, ועונג היא משום הנשמה יתירה, כמו שאנו אומרים 'ולהתענג ביתר נשמתי אשר נתת בי'. וכן מפורש בס' תולעת יעקב: וביו"ט שאין נשמה יתירה, כמש"כ תוס' והרא"ש (ביצה ל"ג:) שמהאי טעמא אין מריחין בשמים במוצאי יו"ט, ומהאי טעמא לדעת הרא"ש אין חיוב ג' סעודות ביו"ט. ואף שהרמב"ם (בפ"ל מהלכות שבת ה"ט) פסק שגם ביו"ט מחוייבים בג' סעודות, הוא מטעם דס"ל דשייך עונג גם ביו"ט מדרבנן, כמו שכתב בפ"ו מהלכות יו"ט, אבל אנן דס"ל דאין אוכלים ג' סעודות אלא בשבת גם עונג אין ביו"ט. וכן מפורש בזוה"ק (יתרו פ"ח.) בעי להתענגא בהאי יומא ולמיכל תלת סעודתא. וכן מפורש בצל"ח (ביצה ל"ה:) דיו"ט אינו מצווה על עונג אלא על שמחה. וכן מוכח פשטות הש"ס פסחים (ס"ח:) הכל מודים בשבת דבעינן נמי לכם, דכתיב (ישעיה נח יג) וקראת לשבת עונג. מוכח שעונג מחויב מדברי קבלה אלא בשבת ולא ביו"ט. והנה מפורש בש"ס ר"ה (לא:) שאין הכהנים רשאין לעלות בסנדליהן לדוכן, וכיון שכתב הב"ח בשם היראים, וכן פסק הרמ"א (בשו"ע או"ח סי' ש"א) שאין לילך יחף בשבת, דכתיב (דברים כח נו) אשר לא נסתה כף רגלה הצג על הארץ מהתענג, שהילוך יחף הוא ביטול עונג, על כן כל זמן שאין קוראים לכהנים לעלות לדוכן יחף אינם עוברים בעשה, ולכן אין עליהם חיוב לעבור על מ"ע דעונג ביו"ט שח"ל בשבת, כיון שאינו בעידנא דמקיים עשה דברכת כהנים, שהוא חל אלא אחר שקראו להם לעלות, אבל ביו"ט שמצווה רק על שמחה ולא על עונג כאמור, שפיר מחויבין לעלות לדוכן אם ח"ל בחול. ואפילו נימא מדמחויב ביו"ט קידוש במקום סעודה מחוייבים נמי בעונג, זה אינו, שהיא רק מדברי סופרים, שהרי הקידוש ביו"ט ע"כ דרבנן היא, כמ"ש המג"א מפני כבוד יו"ט, ולא מדברי קבלה, ולהכי מותר לעבור על עשה

ה. ביו"ט חג הסוכות צוה להעמיד בתוך סוכתו שבעה כסאות מיוחדות עבור האושפיזין קדישין[כו].

הערות וציונים

דרבנן כדי לקיים עשה דאורייתא, אפי' אינו בעידנא. אבל ביוה"כ שח"ל בשבת שאסור בנעילת הסנדל, אז החיוב לעלות לדוכן אף כשח"ל בשבת לכל הדעות, כמ"ש הרב בעל התניא. ואף שלפי מה שכתב ההפלאה במס' כתובות (כ"ד) שפשוט שכמו שמצוה על הכהנים לברך כמו כן מצוה על הישראלים להתברך, ואם כן הוי ברכת כהנים מצוה דרבים, אם כן כמו שמפורש בתוס' ביצה (ה. ד"ה ונתקלקלו) שמותר לכהנים לעבור על עשה דעליה השלם, משום עבודה דקרבן מוסף, דהוי עשה דרבים, דהחיוב על כל ישראל, אם כן מותר להכהנים לעבור על עשה דעונג מדברי קבלה בשביל עשה דרבים דברכת כהנים, ואף דלא הוי בעידנא, מדהחיוב על כל ישראל אין צריך בעידנא. אבל אין כן הלכה, כי מפורש בריטב"א סוכה (לה:) שהכהנים דוקא מחויבים לברך ולא ישראלים, ולא הוי עשה דרבים. ומשום הכי אין לכהנים לבטל מקודם מ"ע דעונג מדברי קבלה קודם שנתחייבו בעשה דברכת כהנים, דכתיב אמור להם, ומתרגמינן כד תימרון להון. ועוד אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א זצ"ל] הנ"ל טעם נכון על מנהג זקנו הסבא קדישא, דגרסינן בגמ' (חולין מט.) דר"ע ס"ל ואני אברכם, לישראל. והקשה המהרש"א למה צריך ברכת כהנים כיון שהשי"ת בעצמו מברך לישראל. וי"ל ע"ז שעיקר ברכת כהנים שהמצוה עליהם לברך עמו באהבה, הוא לעורר רחמים על ישראל מלמטה, ועל ידי איתערותא דלתתא איתער רחמים לעילא, וזה הפירוש 'ושמו את שמי' היינו שיניחו ויעוררו את מדת 'רחום' שהוא שם משמות הקדושים, (כמו שנפסק בשו"ע חו"מ סי' כ"ז שהמקלל ברחום הוי מקלל חבירו בשם), על בני ישראל, ואז אני אברכם, בעצמי. וכל זאת כשלא ח"ל בשבת, אבל בשבת שאמר ר' מאיר (שבת יב), שבשבת אין צריך לצעוק ברחמים על החולה, שיכולה היא שתרחם, שבזכות שבת יתעורר רחמים. ומהאי טעמא א"צ ברכת כהנים לעורר רחמים, כי ע"י השופר יושב על כסא רחמים, וכשח"ל בשבת, שהשבת גופא מעורר רחמים, אין צריכין לשופר, כמש"כ בספר טעמי המצוות להרדב"ז (קי"ב). כמו כן י"ל דא"צ לעורר רחמים בשבת בברכת כהנים. ומהאי טעמא המנהג שביו"ט שח"ל בשבת אין אומרים שלוש עשרה מדות בשעת פתיחת הארון שהיא לעורר רחמים, כיון שהשבת גופא מעורר רחמים. אמנם ביוה"כ שח"ל בשבת שאומרים בו שלוש עשרה מדות, עולין בו הכהנים לדוכן ג"כ. והיינו טעמא כיון שכל נפשות ישראל הם באותו יום בסכנה, הוי כמו חולה המסוכן ביומו בשבת, שצועקים עבורו אפילו בשבת כמו שפסק בשו"ע סי' רפ"ח. ומחמת שצריכין לרחמים מרובים ביוה"כ לרפאות הנפשות שהם מסוכנים ביומן, לזאת מעוררים רחמים אף כשח"ל בשבת בשלוש עשרה מדות, וגם הכהנים מעוררים רחמים בנשיאות כפים. וסגולת השבת פועל לכל הדברים שהכהנים מעוררים רחמים עליהם, יברכך בממון, ובזכות שבת זוכים לעשירות, דכתיב (משלי י, כב) ברכת ה' היא תעשיר. ברכת ה' היא שבת, דכתיב (בראשית ב, ג) ויברך את יום השביעי, וכן בגמ' שבת (קי"ט.) שבחו"ל זוכין לעשירות בזכות שבת. וישמרך מן המזיקים, ובשבת אין אומרים שומר עמו ישראל לעד, שאין צריכים שמירה מן המזיקים, שהשבת שומר כמש"כ הטור (או"ח סי' רמ"ז). יאר ה' פניו, אמרו רבותינו ז"ל במדרש (ב"ר יא, ב) ויברך אלקים ברכו באור פניו, שאינו דומה אור פנים של שבת לאור פנים של שאר ימים, בזה חלוק שבת מיו"ט, (וע"ע בסמ"ג סוף הלכות שבת), וגם נותן חן. ישא ה' פניו אליך

חנוכה

א. לפני הדלקת נר חנוכה הלך וטבל במקוה טהרה[כז].

ב. בימי חנוכה נהג רבינו הסבא קדישא להדליק נר חנוכה גם ביום לפני תפילת שחרית בבית מדרשו, ונתן לתוכה שמן שיהיה דולק והולך עד אחר גמר תפילתו, וכן היו נוהגים בניו ונכדיו הצדיקים הקדושים זי"ע[כח].

שונות

א. הקפיד רבינו הסבא קדישא שלא להשתמש אלא במי שאינו בר אוריין כלל, והחזיק אצלו משמש עבורו שלא יבין אף פרשה אחת

הערות וציונים

שמוחל עונות, וכן אמרו (שבת קי"ח:) כל המשמר שבת אפי' עובד ע"ז כדור אנוש מוחלין לו כל עוונתיו, והשבת פועל נשיאות פנים לישראל. וכן וישם לך שלום, שבשבת אומרים הפורס סוכת שלום ושמרו בני ישראל את השבת, והיינו שעל ידי שמירת שבת זוכין לשלום ואין צריכין לברכת כהנים. וכן קין נתקבל תשובתו בזכות השבת, שאמרו במדרש (ב"ר סו"פ כב), דאז כשיצא קין ופגע בו אדם הראשון אמר לו מה נעשה בדינך, אמר לו עשיתי תשובה ונתפשרתי, התחיל אדם הראשון מטפח על פניו, אמר כך היא כוחה של תשובה ואני לא הייתי יודע, מיד אמר אדם הראשון מזמור שיר ליום השבת וגו', והטעם בפשטות היא, לפי שהשבת היה גורם שיתקבל תשובתו. אמנם י"ל עוד טעם בזה, לפי שעיקר התשובה היא החרטה על העבר והבטחה על להבא שלא יחטא עוד, ותשובת השקרן אין מקבלים כי אין מאמינים לו, דכתיב (תהלים לב ב) אשרי איש לא יחשוב ה' לו עון ואין ברוחו רמיה, ואמרו בזוהר הק' ובמדרש אימתי לא יחשוב ה' לו עון בזמן שאין ברוחו רמיה, היינו שלא הוחזק לכפרן, ובמדרש תנחומא (האזינו ד) ישא ד' פניו אליך אליך ולא לעכו"ם, ופסק הרמב"ם שרק לישראל מועיל תשובה, דכתיב ועובר על פשע לשארית נחלתו, היינו לזה השארית שלא ידברו כזב, כמו שנאמר (צפניה ג יג) שארית ישראל לא ידברו כזב, ואצל עכו"ם כתיב אשר פיהם דיבר שוא, אמנם אם השקרן עושה תשובה בשבת, אף מי שהוחזק לכפרן, הבי"ד של מעלה מאמינים לו שלא יחטא עוד, ומקבלים שם את תשובתו, לפי שאימת שבת עליו ולא ישקר, ע"ד שבחול אין מאמינים לע"ה אם אמר שהפריש תרומות ומעשרות, ובשבת תנן (דמאי פ"ד מ"א) שואלו ואוכל על פיו, והנה כאשר יצא קין מלפני ה' פגע בו אדם הראשון ואמר לו עשיתי תשובה ונתפשרתי, היה תמיה לאדם הראשון איך האמינו לו, אחרי ששקר לפני המקום ואמר (בראשית ד ט) השומר אחי אנכי, ונפל בדעת אדם הראשון שזאת גרם לו השבת, מחמת שעשה תשובה בשבת, ומחמת אימת שבת שעליו מאמינים לו שלא ישקר, ע"כ פתח ואמר מזמור שיר ליום השבת וגו'. וכ"כ בס' צרור המור: כתיב (שמות לא טז) ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את 'השבת' אותיות 'תשובה', היינו לעשות תשובה בשבת. עכ"ל כ"ק אדמו"ר (שליט"א) זצ"ל.

כו. נפלאות הסבא קדישא ח"ב כ"ח. מפי ש"ב החסיד ר' ראובן יהושע ז"ל **מדעמביץ**, נכד הסב"ק.

כז. הרב ראובן חיים אלכסנדר צארניכע ז"ל מק"ק **לאדז** יצ"ו שם ח"ב כ"ח:.

כח. הרב ראובן חיים אלכסנדר צארניכע ז"ל מק"ק **לאדז** יצ"ו שם ח"ב כ"ט.

שבתורה. ופעם אירע ששמש אותו אדם שהיה סובר עליו שהוא עם הארץ, ואחר כך ראה שהלה הבין חומש עם פרש"י, לא רצה להשתמש בו יותר[כט].

ב. היה לו להסבא קדישא מורה שעות בחיקו[ל].

ג. סגולה לבנים - שתלבש טלית קטן מצויצת כשרה ויושע[לא].

ד. סגולה לקיים ממצות ברית מילה בזמנה - לשתות וליסוך את התינוק עם מי גשמים של ספירה, ובפרט מחודש אייר[לב].

ה. היה רגיל לעשן 'לולקא ציבעך', ודרכו בקודש של מרן הסבא קדישא ידוע, שבכל עת שהיה לו לתקן איזו ענין קשה, או לבטל איזו גזירה רעה, היה דרכו לסגור את עצמו בחדרו, ולעשן הלולקא ציבעך שלו, והלך אנה ואנה על פני כל החדר, והיה מיחד יחודים נוראים, עד שזכה לבטל הגזירה רעה שלא תבא. והרבה פעמים אירע, שהיה לו עתים שלא הניח להיכנס אצלו שום איש, יהיה מי שיהיה, וישב בחדרו סגור ומסוגר כמה ימים, עד שפתח חדרו ונתן ברכתו לאיש ואיש, ורוב פעמים בעת שנגזר איזו גזירה ח"ו ורצה לבטלה אירע, שלא הכנים אליו שום אדם עד שביטל הגזירה[לג].

ד. הסבא קדישא היה בקי במלאכת ה' זו שחיטה ומילה, אמנם החמיר מאד בענין התמנות שו"ב, שיהי' ירא שמים באמת לאמיתו, ואז נתן לו כתב קבלה על שחיטות כידוע[לד].

הערות וציונים

כט. הרב ראובן חיים אלכסנדר צארניכע ז"ל מק"ק **לאדז** יצ"ו שם ח"ב כ"ח. **ל.** נפלאות הסבא קדישא ח"ב י: מפי ש"ב **החסיד ר' ישעי'** ז"ל נכד הסבא קדישא. **לא.** מפי נכדי הסבא קדישא. **לב.** מפי נכדי הסבא קדישא. **לג.** הרב **ראובן חיים אלכסנדר צארניכע** ז"ל מק"ק **לאדז** יצ"ו שם ח"א ט:, ח"ב כ"ט. **לד.** עי' שם ח"ב ו'. מפי הה"צ רבי **אלימלך יעקב יצחק** זצ"ל **מקיעלץ**, ששמע מכ"ק חותנו הה"ק **רבי הלל פינקלער** זצ"ל מראדשיץ, ששמע מק"ז הסבא קדישא זצ"ל, ושם כ. מכתבי החסיד ר' נתן דוד באראן ז"ל מק"ק גארשקאוויץ יצ"ו, נכד הסבא קדישא, ששמע מהה"ק בעל מנחת אלעזר זצ"ל ממונקאטש. ושם בעמוד ל"ו ע"א, מועתק מכתבי החסיד ר' נתן דוד הנ"ל ששמע מבית אבותיו ז"ל, שפעם אחד בא לפני רבינו אברך אחד ובקש הימנו כתב קבלה על הלכות שחיטה, והאברך לא הוטב בעיני רבינו לתת לו כתב קבלה, והשיב לו מרן הסבא קדישא בלשון קדשו לשון חכמים, אני בעצמי גם כן רציתי להיות שו"ב, והתחלתי ללמוד הלכות שחיטה, וראיתי כתוב

ה. רבינו הסבא קדישא לא נשק לבניו ולבנותיו הקטנים מעולם, וכן בניו ונכדיו הקדושים היו זהירים בזה[לה].

ו. רבינו הסבא קדישא הקפיד על הנשים שהיו אומרות התחינות, הן הנדפסים בלשון אשכנז או בזארגאן וכן שאר התחינות, אשר לא נודע בבירור מי חיברם. ולפעמים כשבאו אליו אנשים או נשים אשר הכיר אותם לחרידים וצנועים (פרומע), להפקד בדבר ישועה ורחמים, שאל אותם אם אומרים תחינות, ופקד עליהם שלא לאומרם. ואשר על כן העתיק לבנותיו ולכלותיו ולנכדותיו בלשון אשכנז, את התפילה הקדושה שתיקן ר"ר אלימלך זי"ע מליזענסק לאומרו לפני התפלה וכדומה, כדי שיבינו מה שידברו[לו].

הערות וציונים

בספר תבואות שור סימן א' דהשוחט צריך להיות דרכיו מתוקנים ויראת ד' על פניו, וכך הנני לומד ולומד ועדיין לא גמרתי הסימן הראשון וד"ל, ולא נתן לו כתב קבלה. ע"כ. ולפי דברי הס' נפלאות הסבא קדישא (ח"א דף י"א ע"א) היה מעשה זו כמה שנים אחר נשואי רבינו הסבא קדישא, כאשר חותנו לא היה ביכלתו לספק לו פרנסתו, מחמת שגם הוא בעצמו סבל מדחקות ועוני ר"ל, וחשב רבינו בדעתו שיראה ללמוד את מלאכת השחיטה כדי להפיק מזה פרנסתו, ואז קבע לעצמו שיעור ביו"ד הלכות שחיטה ובס' תבואות שור הלכות שחיטה. ויהי בלמדו הסימן הראשון 'דהשוחט ראשית צריך להיות דרכיו מתוקנים ויראת ה' על פניו' התישב בדעתו ואמר אם כן אין העסק הזה עבורי, וצריך אני לקבל על עצמי מקודם לתקן דרכי ולהיות ירא שמים! ופסק אז מללמוד הלכות שחיטה, וחזר לשיעוריו הקודמים ועבודתו הקדושה. ו שם (ח"ב דף ל"ו ע"א) נעתק מכתבי החסיד ר' נתן דוד הנ"ל, ששמע מאיש נאמן, שפעם אחת בא לפני רבינו אברך אחד לבקש הימנו כתב קבלה על הלכות שחיטה, והאברך לא הוטב בעיני הסבא קדישא לתת לו כתב קבלה, אבל מאד הפציר בו והבטיח לו שיתנהג בכל החומרות ומדת חסידות, והראה למרן הק' גודל חריפות ובקיאות בענין זה, אשר היה למדן גדול ומומחה מאד באמת. וכאשר ראה מרן הק' שמפציר בו מאד הלך עמו לקרן זוית אחת, והוציא את הפאטשיילע (מטפחת אף) שלו, והעבירו כנגד עיני האברך, והראה לו באיזה אופן דנים את השוחטים בעולם העליון אף על דברים שנראים דקים. ובתוכם הכיר האברך שו"ב אחד שהיה ממכיריו שזה לא זמן כביר נפטר לעולמו, איך ובאיזה אופן שהיו דנים אותם, ונתעלף מאד מגודל החרדה, וכאשר השיב רוחו אליו נסוג אחור ולא רצה לדבר מזה כלל, כי אמר שאין זה עסק עבורו.

לה. הרב ראובן חיים אלכסנדר צארניכע ז"ל מק"ק **לאדז** יצ"ו שם ח"ב כ"ח. ושם נאמר: שפעם בהיות רבינו בפשעדבארז, אז הביא נכדו הה"ק רבי הלל פינקלער זצ"ל מראדשיץ, (אשר היה דר אז שם בימי חורפו) את ילדתו, (ה"ה הרבנית הצדיקת מרת רבקה פעריל ע"ה שהיתה אז בת שלשה חדשים) לתוך חדרו, להראותה לזקינו הסבא קדישא שיברך אותה, וראה אז אביה איזה דבר חכמה ממנה, ונשקה על ראשה. והביט עליו זקינו הסבא קדישא בתמהון, אז הבין הה"ק רבי הלל זצ"ל שרצון ק"ז היא שגם הוא יתנהג כן, שלא לנשק אף לבניו ובנותיו הקטנים. **לו. הרב ראובן חיים אלכסנדר צארניכע** ז"ל מק"ק

ו. לחסיד אחד אירעו לו סיבויים שלא היו מתקיימים אצלו בנים ר"ל, ונסע לראדשיץ והתנצל לפני רבינו הסבא קדישא והתמרמר לפניו על זה, וצוה עליו רבינו שיקרא את שם בנו אשר יולד לו משמות חיות השדה, לסגולה שיתקיימו בניו מעתה. ואכן קרא את שם בנו הנולד לו 'צבי זאב' והאריך ימים, והוליד בנים ובני בנים חיים וקיימים[לז].

ז. סגולה בדוקה היתה מקובלת מבית רבינו הסבא קדישא, על כל דבר ישועה ורחמים, ובפרט על כל צרה שלא תבוא, לנדב לצדקה [לעילוי נשמת רבינו ישכר בער ב"ר יצחק מראדשיץ, זכותו תגן עלינו], מעות במספר י"ט, (כמספר קטן של שם רבינו הסבא קדישא 'ישכר בער'), ויפרט בקשתו, ובעזר ה' יצליח בזכות רבינו הסבא קדישא[לח].

הוא היה אומר:

א. מותר למכור ספר תורה, כדי לקנות בזה מיחם ולהכניסו לתוך המקוה טהרה להחם המים, כי אמר שהנשים פוסקים להוליד לפני זמנם מחמת הטבילות במים קרים[לט].

ב. סגולה לעין הרע לומר הפסוקים המתחילים באות נ' ומסיימים באות נ'[מ].

הערות וציונים

לאדז יצ"ו שם ח"ב כ"ח עמוד ב'. (לתועלת הרבים הצגנו העתקה כזו בסוף מדור זה). **לז.** נפלאות הסבא קדישא ח"ב כ"ב: מפי החסיד ר' **משה אהרן** ז"ל, נכד החסיד ר' ישראל ע"ה בעל העובדא. **לח.** מפי נכדי הסבא קדישא. ו שם ח"א ל"ט ע"א נעתק מכתבי החסיד **ר' ישעי' לערמאן** ז"ל, בשם אחיו הגה"צ **רבי שמחה בונם** זצ"ל מק"ק **קראשנעוויץ** יצ"ו, ממקורבי רבינו הסבא קדישא ז"ל, שפעם אחת בא כפרי אחד לפני הסבא קדישא, והתנצל שיש לו משפט קשה בערכאות שלהם, וצוה עליו רבינו הסבא קדישא ליתן סכום י"ט (פרוטות) לצדקה ויצליח, ולפום ריהטא היה הדבר לפליאה, (אצל זקני החסידים) ויאמר הסבא קדישא: הנה כתיב (דברים ב כח) כי 'גוי אובד' עצות ואין בהם תבונה! (ותיבת 'גוי' בגמטריא י"ט), וכך היה שהצליח במשפטו, והגוי נאבד מן העולם. **לט.** נפלאות הסבא קדישא ח"א מ: מכתבי **ש"ב הגה"צ רבי משה ליפשיץ** ז"ל אב"ד דק"ק **בריגל** יצ"ו, ששמע מפי זקינו הגה"צ **רבי טובי' ליפשיץ** ז"ל האב"ד דק"ק **בריגל** יצ"ו, ששמע מק"ז מרן הסבא קדישא זצ"ל. **מ.** שם ח"ב כ"ב: מפי החסיד **ר' אהרן שמואל ליכטיג** ע"ה מק"ק **קראקא** יצ"ו, ששמע **מהה"ק מחענטשין** זצ"ל, ששמע מהחסיד **ר' מענדל** ז"ל שו"ב דק"ק **פינטשוב** יצ"ו, זקינו של החסיד ר' אהרן שמואל הנ"ל, ששמע מפ"ק מרן הסבא קדישא.

ג. אם האדם הוא בעת צרה וסכנה ר"ל, אזי הוא סגולה גדולה להנצל מהסכנה, להתדמות לפניו צורת רבו![מא].

ד. ערבה בהושענה רבה הוא תיקון גדול לחטא הידוע רח"ל, כי ערבה גימטריא זרע[מב].

ה. אם אדם רוצה ומסכים בכל לבו למעמדו שהוא כעת, (אז מען וויל וויא אזוי עס איז), יהיה איך שיהיה, אזי מסכימין עמו מן השמים כמו שהוא רוצה בכל משאלות לבו, (איז אזוי וויא מען וויל)! וזה הוא לימוד ארוך, וכן הוא באמת[מג].

ו. בסעודת מצוה, אפילו כשאוכלים דרך רעבתנותא, נתעלין כל הניצוצות[מד].

הערות וציונים

מא. שם ט. **מב.** שם ח"א נ: מכתבי החסיד **רבי ישעי' לערמאן** ע"ה, ששמע מאחיו **הגה"צ רבי שמחה בונם** זצ"ל **מקראשניעוויץ]**. **מג.** שם ח"ב ל"ה: מכתבי ש"ב החסיד ר' **נתן דוד באראן** ז"ל מק"ק **גארשקאוויץ** יצ"ו, ששמע מאבותיו הק' נכדי הסבא קדישא. וע"ע בביאור הענין בס' מפיהם ומפי כתבם ח"ב ע' קל"ה, ובס' אור החכמה פ' מקץ ד"ה ותעמדנה. **מד.** עבודת הלוים ח"ב ערך אכילה נ"ב.

תפילת

הרבי ר׳ אלימלך מליזענסק זי״ע

לשון קודש

אידיש

רבינו הסבא קדישא זי"ע הקפיד על הנשים שהיו אומרות התחינות, הן הנדפסים בלשון אשכנז או בזארגאן וכן שאר התחינות, אשר לא נודע בבירור מי חיברם. ואשר על כן העתיק לבני משפחתו את התפילה הקדושה שתיקן הרה"ק רבי ר' אלימלך זי"ע מליזענסק לאומרו לפני התפלה בלשון אידיש טייטש, כדי שיבינו מה שידברו. ולתועלת זו הצגנו כאן 'התפילה הקדושה' הנ"ל ותרגומה בלשון אידיש, כדי לזכות את הרבים.

תפלה קודם התפלה

מהרה"ק ר"ר אלימלך מליזענסק זי"ע

נוסח זה מקורו מכתב יד קודש (דברי המדפיס, לובלין תרס"ו).

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שׁוֹמֵעַ קוֹל שַׁוְעַת עֲתִירָה וּמַאֲזִין קוֹל תְּפִלַּת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּרַחֲמִים, שֶׁתָּכִין לִבֵּנוּ, וּתְכוֹנֵן מַחְשְׁבוֹתֵינוּ, וּתְשַׁגֵּר תְּפִלָּתֵנוּ בְּפִינוּ. וְתַקְשִׁיב אָזְנְךָ לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל תְּפִלַּת עֲבָדֶיךָ הַמִּתְחַנְּנִים אֵלֶיךָ בְּקוֹל שַׁוְעָה וְרוּחַ נִשְׁבָּרָה:

אַתָּה אֵל רַחוּם, בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים וּבַחֲסָדֶיךָ הַגְּדוֹלִים, תִּמְחֹל וְתִסְלַח וּתְכַפֵּר לָנוּ, וּלְכָל הַנִּלְוִים אֵלֵינוּ, וּלְכָל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ, אֶת כָּל מַה שֶׁחָטָאנוּ וְהֶעֱוִינוּ וְהִרְשַׁעְנוּ וּפָשַׁעְנוּ לְפָנֶיךָ. כִּי גָּלוּי וְיָדוּעַ לִפְנֵי כִּסֵּא כְּבוֹדְךָ, כִּי לֹא בְּמֶרֶד וּבְמַעַל חָלִילָה וְחָלִילָה מָרִינוּ אֶת פִּיךָ וְדִבְרֵי תוֹרָתְךָ וּמִצְוֹתֶיךָ, כִּי אִם מֵרֹב אֵשׁ הַיֵּצֶר הָרָע הַבּוֹעֵר בְּקִרְבֵּנוּ תָּמִיד, לֹא יָנוּחַ וְלֹא יִשְׁקֹט עַד אֲשֶׁר מְבִיאֵנוּ אֶל תַּאֲוַת הָעוֹלָם הַשָּׁפָל הַזֶּה, וְאֶל הֲבָלָיו, וּמְבַלְבֵּל אֶת מַחְשְׁבוֹתֵינוּ תָּמִיד. אֲפִלּוּ בְּשָׁעָה שֶׁאֲנַחְנוּ עוֹמְדִים לְהִתְפַּלֵּל אֵלֶיךָ, וּלְבַקֵּשׁ מִמְּךָ עַל נַפְשֵׁנוּ, הוּא מְבַלְבֵּל אֶת תְּפִלּוֹתֵינוּ וּמַחְשְׁבוֹתֵינוּ בְּתַחְבּוּלוֹתָיו, וְאֵין בָּנוּ כֹּחַ לַעֲמֹד כְּנֶגְדּוֹ, כִּי נֶחְלַשׁ שִׂכְלֵנוּ וּמֹחֵנוּ וְלִבֵּנוּ, וְכָשַׁל כֹּחַ הַסֵּבֶל מֵרֹב הַצָּרוֹת וְהַתְּלָאוֹת וּמֵרֹב טִרְדַּת הִצְטָרְכוּת הַבְלֵי חַיֵּי הַזְּמַן:

לָכֵן אַתָּה, אֵל רַחוּם וְחַנּוּן, עֲשֵׂה עִמָּנוּ כְּמוֹ שֶׁהִבְטַחְתָּנוּ עַל יְדֵי נֶאֱמַן בֵּיתְךָ. וְחַנֹּתִי אֶת אֲשֶׁר אָחֹן, וְרִחַמְתִּי אֶת אֲשֶׁר אֲרַחֵם. וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה. אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ הָגוּן וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ כְּדַאי, כִּי כֵן דַּרְכְּךָ לְהֵיטִיב לָרָעִים וְלַטּוֹבִים. כִּי גָּלוּי וְיָדוּעַ לְפָנֶיךָ אֶנְקָתֵנוּ וְשִׂיחֵנוּ וְצַעֲרֵנוּ עַל אֲשֶׁר אֵין אָנוּ יְכוֹלִין לְקָרֵב עַצְמֵנוּ לַעֲבוֹדָתְךָ, וּלְדַבֵּק אֶת לִבֵּנוּ בְּךָ בֶּאֱמֶת וּבְתָמִים. אֲהָהּ עַל נַפְשֵׁנוּ. צַר לָנוּ מְאֹד, אָבִינוּ:

וְעַתָּה תְּעוֹרֵר עָלֵינוּ רַחֲמֶיךָ וַחֲסָדֶיךָ הַגְּדוֹלִים וְהַמְרֻבִּים. וּבִפְרָט, לְגָרֵשׁ וּלְבַעֵר אֶת יִצְרֵנוּ הָרָע מִקִּרְבֵּנוּ. וְתִגְעַר בּוֹ שֶׁיָּסוּר וְיֵלֵךְ מֵאִתָּנוּ, וְאַל יָסִית אוֹתָנוּ לְהַדִּיחֵנוּ מֵעֲבוֹדָתֶךָ, חָלִילָה. וְאַל יַעֲלֶה בְּלִבֵּנוּ שׁוּם מַחֲשָׁבָה זָרָה חָלִילָה, הֵן בְּהָקִיץ אוֹ בַחֲלוֹם. וּבִפְרָט בְּעֵת שֶׁאֲנַחְנוּ עוֹמְדִים בִּתְפִלָּה לְפָנֶיךָ, אוֹ בְּשָׁעָה שֶׁאֲנַחְנוּ לוֹמְדִים תּוֹרָתְךָ הַקְּדוֹשָׁה, וּבְשָׁעָה שֶׁאָנוּ עוֹסְקִים בְּמִצְוֹתֶיךָ, תִּהְיֶה מַחְשְׁבוֹתֵינוּ זַכָּה צְלוּלָה וּבְרוּרָה לְפָנֶיךָ, לְיַחֲדְךָ בֶּאֱמֶת וּבְלֵב שָׁלֵם כִּרְצוֹנְךָ הַטּוֹב עִמָּנוּ:

וּתְעוֹרֵר לְבָבֵנוּ וּלְבַב כָּל הַגְּלוּיִים אֵלֵינוּ, וּלְבַב כָּל הַחֲפֵצִים בְּחֶבְרָתֵנוּ, וּלְבַב כָּל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ, לְיַחֲדְךָ בֶּאֱמֶת וּבְאַהֲבָה, לְעָבְדְךָ עֲבוֹדָה יְשָׁרָה וּמְקֻבֶּלֶת לִפְנֵי כִּסֵּא כְּבוֹדְךָ. וְתִקְבַּע אֱמוּנָתְךָ בְּלִבֵּנוּ תָּמִיד, בְּלִי הֶפְסֵק רֶגַע. וְתִהְיֶה אֱמוּנָתְךָ קְשׁוּרָה בְּלִבֵּנוּ, כְּיָתֵד אֲשֶׁר לֹא תִמּוֹט. וְתָסִיר מֵעָלֵינוּ כָּל הַמְּסָכִים הַמַּבְדִּילִים בֵּינֵינוּ

וּבֵינְךָ, אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם. וְתַצִּילֵנוּ מִכָּל מִכְשׁוֹל וְטָעוּת. אַל תַּעַזְבֵנוּ, וְאַל תִּטְּשֵׁנוּ, וְאַל תַּכְלִימֵנוּ. וּתְהֵא עִם פִּינוּ בְּעֵת הַטִּיפֵנוּ, וְעִם יָדֵינוּ בְּעֵת מַעְבָּדֵנוּ, וְעִם לִבֵּנוּ בְּעֵת מַחְשְׁבוֹתֵינוּ:

וּתְזַכֵּנוּ, אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם, אֵל מָלֵא רַחֲמִים, שֶׁנְּיַחֵד אֶת לִבֵּנוּ, וּמַחְשְׁבוֹתֵינוּ, וְדִבּוּרֵינוּ וּמַעֲשֵׂינוּ, וְכָל תְּנוּעוֹתֵינוּ וְהַרְגָּשׁוֹתֵינוּ, הַיְדוּעוֹת לָנוּ וְשֶׁאֵינָן יְדוּעוֹת לָנוּ, הַנִּגְלוֹת וְהַנִּסְתָּרוֹת שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל מְיֻחָד אֵלֶיךָ בֶּאֱמֶת וּבְתָמִים בְּלִי שׁוּם תַּעֲרֹבֶת מַחֲשֶׁבֶת פְּסוּל חָלִילָה. טַהֵר לִבֵּנוּ וְקַדְּשֵׁנוּ, וּזְרֹק עָלֵינוּ מַיִם טְהוֹרִים, וְטַהֲרֵנוּ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים בְּאַהֲבָתֶךָ וּבְחֶמְלָתֶךָ. וְתִטַּע אַהֲבָתְךָ וְיִרְאָתְךָ בְּלִבֵּנוּ תָּמִיד, בְּלִי הֶפְסֵק רֶגַע, בְּכָל זְמַן וּבְכָל עֵת וּבְכָל מָקוֹם, בְּלֶכְתֵּנוּ וּבְשִׁבְתֵּנוּ, בְּשָׁכְבֵנוּ וּבְקוּמֵנוּ תִּבְעַר רוּחַ קָדְשֶׁךָ בְּקִרְבֵּנוּ, וּנְשַׁעֲשֻׁעִים אֲנַחְנוּ בְּךָ וּבְקִדֻּשָּׁתְךָ וּבְאַהֲבָתֶךָ וּבְיִרְאָתֶךָ, וּבְתוֹרָתְךָ שֶׁבִּכְתָב וְשֶׁבְּעַל פֶּה הַנִּגְלֶה וְהַנִּסְתָּר, וּבְמִשְׁכְּנוֹתֶיךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ הַכֹּל לְיַחֵד לְשִׁמְךָ הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא:

וְתִשְׁמְרֵנוּ מִן הַפְּנִיּוֹת וְהַגֵּאוּת, וּמִן הַכַּעַס וְהַקַּפְּדָנוּת וְהָעַצְבוּת וְהַכִּילוּת, וּשְׁאָר מִדּוֹת הָרָעִים, וּמִכָּל דָּבָר הַמַּפְסִיד עֲבוֹדָתְךָ הַקְּדוֹשָׁה וְהַטְּהוֹרָה הַחֲבִיבָה עָלֵינוּ:

וְתִשְׁפֹּךְ אֶת רוּחַ קָדְשֶׁךָ עָלֵינוּ, שֶׁנִּהְיֶה דְּבֵקִים בָּךְ, וְשֶׁנִּשְׁתּוֹקֵק תָּמִיד אֵלֶיךָ יוֹתֵר וְיוֹתֵר.

וּמִמַּדְרֵגָה לְמַדְרֵגָה תַּעֲלֵנוּ, שֶׁנִּזְכֶּה לָבוֹא לְמַעֲלַת אֲבוֹתֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב. וּזְכוּתָם יַעֲמֹד לָנוּ, שֶׁתִּשְׁמַע בְּקוֹל תְּפִלָּתֵנוּ הַזֶּה, שֶׁנִּהְיֶה נֶעֱנִים בְּעֵת שֶׁנִּתְפַּלֵּל אֵלֶיךָ, עָלֵינוּ אוֹ עַל שׁוּם אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל עַמֶּךָ, עַל הָרַבִּים וְעַל הַיָּחִיד, וְתִשְׂמַח וְתִתְפָּאֵר בָּנוּ, וְנַעֲשֶׂה פְּרִי לְמַעְלָה וְשֹׁרֶשׁ לְמַטָּה:

וְאַל תִּזְכֹּר לָנוּ חַטֹּאתֵינוּ, וּבִפְרָט חַטֹּאת נְעוּרֵינוּ, כְּמַאֲמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם. חַטֹּאת נְעוּרַי וּפְשָׁעַי אַל תִּזְכֹּר, כְּחַסְדְּךָ זְכָר לִי אַתָּה לְמַעַן טוּבְךָ יְהוָה. אַדְּרַבָּה, תַּהֲפֹךְ כָּל חַטֹּאתֵינוּ וַעֲוֹנוֹתֵינוּ וּפְשָׁעֵינוּ לִזְכֻיּוֹת, וְתַשְׁפִּיעַ עָלֵינוּ מֵעוֹלָם הַתְּשׁוּבָה תָּמִיד הִרְהוּרֵי תְּשׁוּבָה, לָשׁוּב אֵלֶיךָ בְּלֵב שָׁלֵם, וּלְתַקֵּן לְפָנֶיךָ אֶת אֲשֶׁר פָּגַמְנוּ בִּשְׁמוֹתֶיךָ הַקְּדוֹשִׁים וְהַטְּהוֹרִים:

וְתַצִּילֵנוּ מִן קִנְאַת אִישׁ מֵרֵעֵהוּ, שֶׁלֹּא יַעֲלֶה קִנְאַת אָדָם עָלֵינוּ, וְלֹא קִנְאָתֵנוּ עַל אֲחֵרִים. אַדְּרַבָּה, תִּתֵּן בְּלִבֵּנוּ שֶׁנִּרְאֶה כָּל אֶחָד מַעֲלַת חֲבֵרוֹ וְלֹא חֶסְרוֹנוֹ, וְשֶׁנַּדְרִיךְ כָּל אֶחָד אֶת חֲבֵרוֹ בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר וְהָרָצוּי לְפָנֶיךָ, וְאַל יַעֲלֶה בְּלִבֵּנוּ שׁוּם שִׂנְאָה מִכָּל אֶחָד עַל חֲבֵרוֹ חָלִילָה. וּתְחַזֵּק הִתְקַשְּׁרוּתֵנוּ בְּאַהֲבָה אֵלֶיךָ, כַּאֲשֶׁר גָּלוּי לְפָנֶיךָ כַּוָּנוֹתֵינוּ בַּחֲבוּרָתֵנוּ, שֶׁהַכֹּל לַעֲשׂוֹת נַחַת רוּחַ אֵלֶיךָ, וְזֶה עִקַּר כַּוָּנָתֵנוּ. וְאִם אֵין לָנוּ שֵׂכֶל לְכַוֵּן אֶת לִבֵּנוּ לְפָנֶיךָ, אַתָּה תְּלַמְּדֵנוּ אֶת הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר נֵדַע בֶּאֱמֶת כַּוָּנַת רְצוֹנְךָ הַטּוֹב:

וְעַל כָּל זֶה אָנוּ מִתְחַנְּנִים לְפָנֶיךָ אֵל מָלֵא רַחֲמִים, שֶׁתְּקַבֵּל תְּפִלָּתֵנוּ זֹאת בְּאַהֲבָה וְרָצוֹן וַחֲנִינָה וְחֶמְלָה, בְּרַחֲמִים וּבַחֲסָדִים הַגְּדוֹלִים תְּבִיאֵנוּ לְזֶה מַה שֶּׁהִפַּלְנוּ תְּחִנָּתֵנוּ לְפָנֶיךָ, אֲבָל לֹא עַל יְדֵי צַעַר וְיִסּוּרִים אוֹ חֳלָאִים רָעִים, חָלִילָה, וְנִסְיוֹנוֹת וּבְזָיוֹנוֹת וּמִכְשׁוֹלוֹת, שֶׁתִּשְׁמְרֵנוּ אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם מִכָּל זֶה, כַּאֲשֶׁר יָדַעְנוּ בֶּאֱמֶת, כִּי כֵּן דַּרְכְּךָ לְהֵיטִיב לִבְרוּאֶיךָ חִנָּם רֹב הַטּוֹבָה. וְאַתָּה לֹא יְגוּרְךָ רָע וְאַל תַּעַשׂ עִמָּנוּ כְּחַטֹּאתֵינוּ, וְאַל תִּפְעַל עִמָּנוּ כְּמִפְעָלֵנוּ, כִּי אִם בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים וּבַחֲסָדֶיךָ הַגְּדוֹלִים תִּתְנַהֵג עִמָּנוּ. וְתִפְתַּח לָנוּ שַׁעֲרֵי רָצוֹן וְחֶמְלָה, וְשַׁעֲרֵי רַחֲמִים וַחֲנִינָה, וְשַׁעֲרֵי פַּרְנָסָה, בְּמִלּוּי וּבְרֶוַח. וּתְבָרֵךְ אֶת מַעֲשֵׂי יָדֵינוּ:

וּמִי מֵאֲנָשֵׁינוּ אֲשֶׁר פַּרְנָסָתוֹ הוּא מֵחֲמַת שֶׁמְּקַבֵּל הוּא פַּרְנָסָתוֹ מִכָּל אָדָם, תִּתֵּן בְּלֵב נְדִיבֵי עַמְּךָ שֶׁיִּפְתְּחוּ אֶת יָדָם אֵלָיו בְּרֶוַח גָּדוֹל וּבְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה יִתְּנוּ, וְאַל יַגִּיעַ לוֹ שׁוּם צַעַר מֵחֲמַת הִתְקַבְּלוּת הַהוּא, וִיהִיֶה לוֹ תָּמִיד פַּרְנָסָתוֹ וּפַרְנָסַת אִשְׁתּוֹ וִילָדָיו וְאַנְשֵׁי בֵיתוֹ וְהַנִּלְוִים אֵלָיו מְזֻמָּנֶת לָהֶם בְּרֶוַח גָּדוֹל, בְּהֶתֵּר וְלֹא בְּאִסּוּר, וְקֹדֶם שֶׁיִּצְטַרֵךְ אֵלָיו תְּבִיאֵהוּ לוֹ מִקֹּדֶם פַּרְנָסָתוֹ. וּמִי מֵאֲנָשֵׁינוּ הָעוֹסְקִים בְּאֵיזֶה מַשָּׂא וּמַתָּן אוֹ בַּמְּלָאכָה, תְּבָרֵךְ אֶת מַעֲשֵׂה יָדָיו, וְתַצְלִיחֵהוּ מְאֹד, וְתַשְׁפִּיעַ עָלָיו בְּרֹב טוּבְךָ שִׁפְעַת חַסְדְּךָ הַגָּדוֹל תָּמִיד, לְמַעַן לֹא יִהְיֶה לָנוּ שׁוּם בִּטּוּל עֲבוֹדָתְךָ חָלִילָה:

וְתָסִיר מֵעָלֵינוּ כָּל הַמְּנִיעוֹת לַעֲבוֹדָתְךָ הָאֲמִתָּה. וְתִשְׁלַח לָנוּ מַלְאָכֶיךָ הַקְּדוֹשִׁים וְהַטְּהוֹרִים שֶׁיְּסַיְּעוּ לָנוּ בְּכָל כֹּחוֹתָם הַקְּדוֹשִׁים, לְטַהֵר אֶת מַחְשְׁבוֹתֵינוּ אֵלֶיךָ לְעָבְדְךָ בֶּאֱמֶת וּבְתָמִים מִתּוֹךְ שִׂמְחָה וְהַרְחָבַת הַלֵּב, מֵרֹב כֹּל. וְנִזְכֶּה לַעֲבֹד אוֹתְךָ בְּכָל לְבָבֵנוּ, בִּשְׁנֵי יְצָרֵינוּ, בְּיֵצֶר טוֹב וּבְיֵצֶר הָרָע, לָכוּף אֶת יִצְרֵנוּ הָרָע גַּם כֵּן לַעֲבוֹדָתְךָ הַשְּׁלֵמָה:

וּתְקַשֵּׁר אַהֲבָתֵנוּ יַחַד קֶשֶׁר חָזָק וְאַמִּיץ לֹא יִשְׁבֹּת לְעוֹלָם וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים. וְשֶׁנִּשְׂמַח בְּמַעֲשֵׂינוּ וּבְמַעֲשֵׂי חֲבֵרֵינוּ עַד לִמְאֹד. וְתַצִּילֵנוּ מִכָּל צַעַר וְצָרָה וְצוּקָה, וּמִדַּחַק פַּרְנָסָה חֲלִילָה, וּמִכָּל מִינֵי פֻּרְעָנֻיּוֹת הַמִּתְרַגְּשׁוֹת לָבוֹא לָעוֹלָם. וְתַשְׁמִיעֵנוּ בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת מִכָּל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:

וּתְבַטֵּל מֵעָלֵינוּ וּמֵעַל כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּכָל מָקוֹם שֶׁהֵם כָּל גְּזֵרוֹת קָשׁוֹת וְרָעוֹת. וְתַטֶּה לֵב מַלְכֵּנוּ וְשָׂרָיו וְיוֹעֲצָיו לְטוֹב לָנוּ כָּל הַיָּמִים, לִגְזֹר עָלֵינוּ לְטוֹבָה גְּזֵרוֹת טוֹבוֹת:

וְשֶׁנִּהְיֶה אֲהוּבִים זֶה לָזֶה, אַהֲבַת אֱמֶת, אַהֲבַת יֹשֶׁר, אַהֲבָה הַמְּבִיאָה לָנוּ לְיֹשֶׁר עֲבוֹדָתְךָ:

וּתְלַמְּדֵנוּ שֵׂכֶל טוֹב שֶׁנֵּדַע אֵיךְ לִלְמֹד תּוֹרָתְךָ לִשְׁמָהּ, וּלְקַיֵּם מִצְוֹתֶיךָ לִשְׁמָן, וְשֶׁנְּהֻגָּה בָּהֶם תָּמִיד בְּכָל הִתְאַמְּצוּת וּבְכָל כֹּחֵנוּ וְהַשָּׂגוֹתֵינוּ וְהַשָּׂגַת יָדֵינוּ:

וְתַצִּילֵנוּ מִן הַמַּאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת, וּמִן הַמַּשְׁקִים אֲסוּרִים, וּמִן הַמַּלְבּוּשִׁים אֲסוּרִים, וּמִן הַמִּשְׁגָּלִים אֲסוּרִים, וּמִיֶּתֶר הַדְּבָרִים הָרָעִים אֲשֶׁר קִצָּרָה הַשָּׂגָתֵנוּ לְעָרְכָם לְפָנֶיךָ:

וְאַל יֵצֵא שׁוּם דָּבָר מְגֻנֶּה אוֹ מְכֹעָר לֹא מִמֶּנּוּ וְלֹא מִכָּל הַנִּלְוִים אֵלֵינוּ וְלֹא מִכָּל סִיעָתֵנוּ. וְתִסְתֹּם פִּי הַמְקַטְרְגִים מֵעָלֵינוּ וּמִכָּל הַנִּלְוִים אֵלֵינוּ וּמֵעַל כָּל סִיעָתֵנוּ. וְתִתְּנֵנוּ לְאַהֲבָה לְחֵן וּלְחֶסֶד בְּעֵינֶיךָ וּבְעֵינֵי כָּל רוֹאֵינוּ, וּבְעֵינֵי הַצַּדִּיקִים שֶׁבַּדּוֹר, לְמַעַן יִלַּמְּדוּ אוֹתָנוּ הַדֶּרֶךְ הַטּוֹבָה וְהַיְשָׁרָה לְפָנֶיךָ בְּאַהֲבָה רַבָּה וְאַהֲבַת עוֹלָם, וְיִשְׂמְחוּ בָּנוּ עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים:

וְנִזְכֶּה לְגַדֵּל אֶת בָּנֵינוּ לְתוֹרָה וּלְחֻפָּה וּלְמַעֲשִׂים טוֹבִים, וְאֶת בְּנוֹתֵינוּ לְחֻפָּה וּלְמַעֲשִׂים טוֹבִים, הַכֹּל לַעֲבוֹדָתֶךָ וּלְיִרְאָתֶךָ וּלְיַחֲדְךָ בְּאַהֲבָה, מִתּוֹךְ שִׂמְחָה וְהַרְחָבָה, וּלְהַשִּׂיאָם קֹדֶם שֶׁיַּגִּיעוּ לְפִרְקָם לְמַעַן יִהְיוּ שְׁמוּרִים מִן הַחֵטְא וּמִן הַמִּכְשׁוֹלוֹת וְהִרְהוּרִים רָעִים, וּמִפְּגַם הַבְּרִית קֹדֶשׁ. וְנִהְיֶה כֻּלָּנוּ יְכוֹלִים לְהַסְפִּיקָם לַעֲשׂוֹת לָהֶם כָּל צָרְכָּם טוֹב, בְּרֶוַח גָּדוֹל, בְּלִי שׁוּם צַעַר וְיִסּוּרִים וַחֲלָאִים רָעִים:

שְׁמַע נָא בְּקוֹל תְּפִלָּתֵנוּ, אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם. עֲנֵנוּ אָבִינוּ עֲנֵנוּ, וְאַל תְּשִׁיבֵנוּ רֵיקָם מִלְּפָנֶיךָ, וּשְׁמַע וְהַאֲזִין וְהַקְשֵׁב לְקוֹל תְּפִלָּתֵנוּ וְתַחֲנוּנֵינוּ, וְיַעֲמֹד מֵלִיץ טוֹב

לְצִדְקֵנוּ לְפָנֶיךָ. כִּי לֹא מִגֹּבַהּ לִבֵּנוּ נָשֹׂאָה לִבֵּנוּ לַעֲרֹךְ אֶת תְּפִלָּתֵנוּ הַזֹּאת לְפָנֶיךָ, כִּי אִם בִּטְחוֹנֵנוּ בְּךָ, שֶׁאֲנַחְנוּ בְּטוּחִים בְּטוּבְךָ הַגָּדוֹל, בְּמַה שֶׁהִרְשִׁיתָ לָנוּ לְהִתְפַּלֵּל וְלַעֲרֹךְ שׁוּעַ, וּלְבַקֵּשׁ כָּל הִצְטָרְכוּתֵנוּ לְפָנֶיךָ. כִּי מִמְּךָ הַכֹּל, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה. אִלְמָלֵא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹזְרוֹ לֹא הָיָה יָכוֹל לוֹ. כֵּן תִּהְיֶה בְּעֶזְרָתֵנוּ:

וּמַה שֶׁלֹּא יָדַעְנוּ אֵיךְ וּמַה לְּפָרֵשׁ כָּל שִׂיחֵנוּ לְפָנֶיךָ, שֶׁיִּהְיֶה לְטוֹב לָנוּ בָּזֶה וּבַבָּא, אַתָּה תַּשְׂלִים וּתְתַקֵּן הַכֹּל בְּחַסְדְּךָ לְטוֹב לָנוּ כָּל הַיָּמִים. וְתִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ לְטוֹבָה בְּכָל מַה שֶׁאֲנַחְנוּ צְרִיכִים לְרַחֲמֶיךָ וְלַחֲסָדֶיךָ הַגְּדוֹלִים עָלֵינוּ. כְּמוֹ שֶׁאָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם. לְאֵל גּוֹמֵר עָלַי. אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן:

תְּפִילַת הָרֶבִּי ר׳ אֱלִימֶלֶךְ זי"ע

(באידיש)

(הוּבָא לְבֵית הַדְּפוּס עַל יְדֵי רֶבִּי יְהוֹשֻׁעַ וַואגְשַׁאהל מִפְּרִיסְטִיקֶער-קָארְטְשִׁינֶער בִּשְׁנַת תש"ד בְּנְיוּ־יָארְק).

יְהִי רָצוֹן עֶס זָאל זַיין דֶער ווִילֶען פוּן פַאר דִיר גָאט אונְזֶער גָאט, און גָאט פוּן אונְזֶערֶע אָבוֹת, וָואס הֶערְט דָאס קוֹל און גֶעשְׁרֵיי פוּן גֶעבֶעט און פַארְנֶעמְט מִיט זַיין רַחֲמָנוּת דָאס קוֹל פוּן תְּפִלָּה פוּן זַיין פָאלְק יִשְׂרָאֵל, אַז דוּ זָאלְסְט אָנְבְּרֵייטֶען אונְזֶער הַארְץ, און אוֹיסְרִיכְטֶען אונְזֶערֶע מַחֲשָׁבוֹת, און גֶעוואוֹינְט מַאכֶען אונְזֶער תְּפִלָּה אִין אונְזֶער מוֹיל, און זָאלְסְט אָנְבוֹיגֶען דַיין אוֹיעֶר צוּ הֶערֶען דָאס קוֹל פוּן תְּפִלָּה פוּן דַיינֶע קְנֶעכְט, וָואס בֶעטֶען צוּ דִיר מִיט אַ צֶעוַוייטָאגְטֶען גֶעשְׁרֵיי און אַ צֶעבְּרָאכֶענֶעם גֶעמִיט:

און דוּ, - בַּארְמְהֶערְצִיגֶער גָאט, מִיט דַיין פִּיל רַחֲמָנוּת און דַיינֶע גְרוֹיסֶע גֶענַאדֶען זָאלְסְט מוֹחֵל זַיין און פַארְגֶעבֶען און שֶׁענְקֶען אונְז, און דַיין גַאנְץ פָאלְק יִשְׂרָאֵל, אַלְץ וָואס מִיר הָאבֶען גֶעזִינְדִיגְט און פַארְקְרִימְט און פַארְדָארְבֶען און פַארְבְּרָאכֶען פַאר דִיר. וָוארום עֶס אִיז דָאךְ אָפֶענְבַארְט און בַּאוואוּסְט פַאר דִיר, אַז נִישְׁט מִיט וִוידֶערְשְׁפֶּעניגְקֵייט און

שַׁאלְקְהַאפְּטִיגְקֵייט חָלִילָה וְחָלִילָה הָאבֶּען מִיר וִוידֶערְשְׁפֶּעניגְט דַיין מוֹיל אוּן דִי רֵייד פוּן תּוֹרָה אוּן דַיינֶע מִצְוֹות, נָאר פוּן דֶעם גְרוֹיסֶען יֵצֶר הָרָע וָואס בְּרֶענְט אִין אוּנְז שְׁטֶענְדִיג:

עֶר לָאזְט נִישְׁט אָפּ אוּן רוּהְט נִישְׁט בִּיז עֶר בְּרֶענְגְט אוּנְז צוּ דִי תַּאֲוֹות פוּן נִידֶערִיגֶען עוֹלָם הַזֶּה מִיט אַלֶע זַיינֶע נַארִישְׁקֵייטֶען אוּן צֶעמִישְׁט אוּנְזֶערֶע מַחֲשָׁבוֹת שְׁטֶענְדִיג. אַפִילוּ אִין דֶער צַייט וֶוען מִיר שְׁטֶעלֶען זִיךְ אַוֶועק מִתְפַּלֵל צוּ זַיין פַּאר דִיר אוּן צוּ בֶּעטֶען אוֹיף אוּנְזֶער נֶפֶש. צֶעמִישְׁט עֶר אוּנְזֶערֶע מַחֲשָׁבוֹת שְׁטֶענְדִיג מִיט זַיינֶע לִיסְטִיגְקֵייטֶען אוּן מִיר זֶענֶען נִישְׁט אִימְשְׁטַאנְד בֵּייצוּשְׁטֵיין אַנְטְקֶעגֶען אִיהם. וַוייל אָפְּגֶעשְׁוַואכְט אִיז אוּנְזֶער שֵׂכֶל אוּן אוּנְזֶער מוֹחַ בִּיז גָאר אוּן אָפְּגֶעשְׁלַאפְט אִיז דֶער כֹּחַ צוּ פַארְטְרָאגֶען, פוּן דִי פִיל צָרוֹת אוּן מַאטֶערְנִישֶׁען אוּן לַאסְט פוּן דֶער צַייט:

דֶערִיבֶּער, בַּארְמְהֶערְצִיגֶער אוּן לַייטְזֶעלִיגֶער גָאט, טוּ מִיט אוּנְז אַזוֹי וִוי דוּ הָאסְט אוּנְז מַבְטִיחַ גֶעוֶוען דוּרְךְ דֶעם בַּאגְלוֹיבְּטֶען פוּן דַיין הוֹיז: אוּן כְּ׳וֶועל לַייטְזֶעלִיגֶען דֶעם וָואס כְּ׳וֶועל לַייטְזֶעלִיגֶען אוּן וֶועל דֶערְבַּארֶעמֶען דֶעם וָואס כְּ׳וֶועל דֶערְבַּארֶעמֶען, אוּן אוּנְזֶערֶע חַז״ל הָאבֶּען גֶעזָאגְט: אַפִילוּ וֶוען עֶר אִיז נִישְׁט וֶוערְט אוּן נִישְׁט רָאוּי, וָוארוּם אַזוֹי אִיז דַיין שְׁטֵייגֶער צוּ

טָאן גוּטֶס צוּ דִי שְׁלֶעכְטֶע אוּן צוּ דִי גוּטֶע. וָוארוּם אָפֶּען אוּן אַנְטְפְּלֶעקְט אִיז פַאר דִיר אוּנְזֶער זִיפֶּץ אוּן אוּנְזֶער צַעַר אוּן אוּנְזֶער קְרֶעכְץ דֶערוֹיף, וָואס מִיר קֶענֶען זִיךְ נִישְׁט בְּרֵיינִגֶען צוּ דַיין דִינְסְט אוּן בַּאהֶעפְטֶען אוּנְזֶער הַארְץ אִין דִיר מִיט אֱמֶת אוּן גַאנְצְקֵייט, וֵוי אִיז אוּנְזֶער נְשָׁמָה, וֵוי אִיז אוּנְז זֵייעֶר, פָאטֶער אִין הִימֶעל:

אוּן אַצִינְד טוּ דֶערְוֶועקֶען דַיין גְרוֹיס רַחֲמִים אוּן דַיינֶע פִילֶע גֶענַאדֶען אוֹיף אוּנְז צוּ פַארְטְרַייבֶּען אוּן אוֹיסְצוּרָאמֶען דֶעם יֵצֶר הָרָע פוּן אִינֶעוֵוייניג פוּן אוּנְז, אוּן זָאלְסְט אָנְשְׁרֵייעֶן אוֹיף אִידֶם אַז עֶר זָאל זִיךְ אָפְּקֶערֶען אוּן אַוֶועקְגֵיין פוּן אוּנְז אוּן עֶר זָאל אוּנְז נִישְׁט אָנְרֵיידֶען צוּ פַארְשְׁטוֹיסֶען אוּנְז חָלִילָה פוּן דַיין דִינְסְט, אוּן עֶס זָאל נִישְׁט אוֹיפְגֵיין אִין אוּנְזֶער הַארְצֶען קַיין שׁוּם שְׁלֶעכְטֶע מַחֲשָׁבָה, חֵן וָואכֶעדִיגֶערְהֵייט הֶן אִין חָלוֹם בַּיי דֶער נַאכְט, בִּפְרַט אִין דֶער צַייט וֶוען מִיר שְׁטֵייֶען אִין תְּפִלָּה פַאר דִיר, אָדֶער אִין דֶער צַייט וֶוען מִיר לֶערְנֶען דַיין תּוֹרָה אוּן אִין דֶער צַייט וֶוען מִיר פַארְנֶעמֶען זִיךְ מִיט דַיינֶע מִצְוֹות, זָאל אוּנְזֶער מַחֲשָׁבָה זַיין רֵיין, קְלָאהר, לוֹיטֶער אוּן שְׁטַארְק מִיט אֱמֶת אוּן מִיט אַ גַאנְץ הַארְץ, וִוי עֶס אִיז דַיין גוּטֶער וִוילֶען מִיט אוּנְז:

אוּן דוּ זָאלְסְט דֶערְוֶועקֶען אוּנְזֶער הַארְץ אוּן דָאס הַארְץ פוּן דַיין גַאנְץ פָאלְק יִשְׂרָאֵל צוּ אֵיינְצִיגֶען דִיךְ בְּאֱמֶת אוּן מִיט לִיבְּשַׁאפְט, צוּ דִינֶען דִיר אַ

רֶעכְטְפַארְטִיגֶע דִינְסְט וָואס וֶועֶרְט אָנְגֶענוּמֶען פַאר דַיין כִּסֵא הַכָּבוֹד, אוּן זָאלְסְט אַיינְפֶעסְטִיגֶען דַיין אֱמוּנָה אִין אוּנְזֶער הַארְץ שְׁטֶענְדִיג אָהן אוֹיפְהֶער:

אוּן עֶס זָאל זַיין דַיין גְלוֹיבֶּען אַיינְגֶעבּוּנְדֶען אִין אוּנְזֶער הַארְצֶען וִוי אַ נָאגֶעל וָואס רִירְט זִיךְ נִישְׁט. אוּן דוּ זָאלְסְט אַפִּירְנֶעמֶען פוּן אוּנְז אַלֶע שְׁלֵייעֶרֶען וָואס צֶעשַׁיידֶען צְוִוישֶׁען אוּנְז אוּן דִיר, אוּנְזֶער פָאטֶער אִין הִימֶעל:

אוּן זָאלְסְט אוּנְז בַּאשִׁיצֶען פוּן אַלֶערְלֵיי שְׁטְרוֹיכְלוּנְגֶען אוּן טָעוּתִ׳ן, אוּן זָאלְסְט אוּנְז נִישְׁט פַארְלָאזֶען אוּן אוּנְז נִישְׁט פַארְשְׁטוֹיסֶען אוּן אוּנְז נִישְׁט פַארְשֶׁעהמֶען, אוּן זֵיי מִיט אוּנְזֶער מוֹיל וֶוען מִיר רֶעדֶען, אוּן מִיט אוּנְזֶערֶע הֶענְט וֶוען מִיר טוּעֶן, אוּן מִיט אוּנְזֶער הַארְצֶען וֶוען מִיר טְרַאכְטֶן, אוּן דוּ זָאלְסְט אוּנְז מְזַכֶּה זַיין, פָאטֶער אִין הִימֶעל, גָאט פוּל מִיט רַחֲמִים, אַז מִיר זָאלֶען אַיינְצִיגֶען אוּנְזֶער הַארְץ, אוּן אוּנְזֶערֶע מַחֲשָׁבוֹת, אוּן אוּנְזֶערֶע רֵייד, אוּן אוּנְזֶערֶע מַעֲשִׂים, אוּן יֶעדֶען קֶער אוּנְזֶערֶען, אוּן אוּנְזֶערֶע גֶעפִילֶען, דִי וָואס זֶענֶען אוּנְז בַּאוואוּסְט אוּן דִי וָואס זֶענֶען אוּנְז נִישְׁט בַּאוואוּסְט, דִי אַנְטְפֶּלֶעקְטֶע אוּן דִי פַארְבָּארְגֶענֶע, אַז אַלִץ זָאל זַיין גֶעאַיינְצִיגְט צוּ דִיר מִיט אֱמֶת אוּן מִיט גַאנְצְקֵייט אָהן שׁוּם אוּמְוִוירְדִיגֶער מַחֲשָׁבָה חָלִילָה:

און רֵיינִיג אוּנְזֶער הַאַרְץ אוּן הֵיילִיג אוּנְז אוּן שְׁפְּרִיץ אוֹיף אוּנְז רֵיינֶע וַואסֶערֶן, אוּן רֵיינִיג אוּנְז מִיט דַיין לִיבְּשַׁאפְט אוּן דַיין לַייטְזֶעלִיגְקֵייט, אוּן זָאלְסְט פַאַרְפְּלַאנְצֶען דַיין לִיבְּשַׁאפְט אוּן דַיין פָּאַרְכְּטִיגְקֵייט אִין אוּנְזֶער הַאַרְצֶען תָּמִיד אָהן אַן אוֹיפְהֶער, אִין יֶעדֶער שָׁעָה אוּן אִין יֶעדֶער צַייט אוּן אִין יֶעדֶען אָרְט, וֶוען מִיר גֵייעֶן אוּן וֶוען מִיר לִיגֶען אוּן וֶוען מִיר זֶענֶען אוֹיפְגֶעשְׁטַאנֶען, שְׁטֶענְדִיג זָאל בְּרֶענֶען דַיין הֵיילִיגֶער גֵייסְט אִין אוּנְז אוּן שְׁטֶענְדִיג זָאלֶען מִיר זַיין אָנְגֶעלֶענְט אִין דִיר אוּן אִין דַיין גְרוֹיסְקֵייט, אוּן אִין דַיין לִיבְּשַׁאפְט אוּן אִין דַיין פָּאַרְכְּטִיגְקֵייט, אוּן אִין דַיין תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב אוּן שֶׁבַּעַל פֶּה, דָאס אָפֶענֶע אוּן פַאַרְבָּאַרְגֶענֶע, אוּן אִין דַיינֶע מִצְוֹות, צוּ אֵיינְצִיגֶען דַיין גְרוֹיסֶען אוּן פָּאַרְכְּטְבַּאַרֶען נָאמֶען:

און זָאלְסְט אוּנְז אוֹיסְהִיטֶען פוּן פְּנִיוֹת אוּן גַאֲוָה, אוּן פוּן כַּעַס אוּן צָארְן, אוּן עַצְבוּת אוּן רְכִילוּת אוּן אַנְדֶערֶע שְׁלֶעכְטֶע מִדּוֹת, אוּן פוּן יֶעדֶער זַאךְ וָואס שֶׁעדִיגְט דַיין הֵיילִיגֶע אוּן רֵיינֶע דִינְסְט וָואס אִיז לִיב בַּיי אוּנְז, אוּן זָאלְסְט מַשְׁפִּיעַ זַיין דַיין הֵיילִיגֶען גֵייסְט אוֹיף אוּנְז, אַז מִיר זָאלֶען זַיין בַּאהֶעפְט אִין דִיר אוּן אַז מִיר זָאלֶען גְלוֹיסְטֶען צוּ דִיר תָּמִיד מֶער אוּן מֶער:

און פוּן מַדְרֵגָה צוּ מַדְרֵגָה זָאלְסְטוּ אוּנְז דֶערְהוֹיבֶּען, מִיר זָאלֶען זוֹכֶה זַיין צוּ דֶערְגֵיין צוּ דֶער

דֶערהויבונג פון אונזערע אָבות אַבְרָהָם יִצְחָק און יַעֲקֹב, און זייער זְכות זָאל אונז בײַשטײַן אַז דו זָאלסט הערען דָאס קול פון אונזער געבעט, אַז מיר זָאלען שטענדיג געענטפערט ווערען ווען מיר וועלען מִתְפַּלֵּל זײַן צו דיר, אויף זיך אַלײַן, אָדער אויף עמיצען פון דײַן פאָלק יִשְׂרָאֵל, אויף אַ יָחִיד אָדער אויף אַ רַבִּים:

און זָאלסט זיך פרײַען און זיך שײַנען מיט אונז, און מיר זָאלען ברענגען פרוכט פון אויבען און שלאָגען וואָרצלען פון אונטען, און דו זָאלסט אונז נישט געדענקען אונזערע זינד, און בפרט אונזערע יוגענט־זינד, ווי עס האָט געזאָגט דָוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם; די זינד פון מײַן יוגענט און מײַן שולד זָאלסטו נישט געדענקען:

און דו זָאלסט פאַרקערען אונזערע זינד און עבירות צו זְכות, און זָאלסט תָּמִיד מַשְׁפִּיעַ זײַן אויף אונז מֵעוֹלָם הַתְּשׁוּבָה דָעם געדאַנק צו טָאן תְּשׁוּבָה צו דיר מיטן גאַנצען האַרצען, און צו פאַרריכטען וואָס מיר האָבען פאַרדאַרבען אין דײַנע הײַליגע און ריינע שֵׁמוֹת:

און זָאלסט אונז פאַרהיטען פון קִנְאָה פון אײַנעם אויפן אַנדערען, און עס זָאל נישט אויפגײַן אַ מענטשליכע קִנְאָה אויף אונזער האַרצען, און נישט אונזער קִנְאָה אויף אַנדערע. אַדְרַבָּה, גיב אַרײַן אין

אונזער האַרצען אַז מיר זאָלען זעהן יעדער איינער די מעלה פון אונזערע חברים און נישט זייער חסרון, און מיר זאָלען רעדען יעדער איינער צום אַנדערען אויף אַן אופן וואס איז רעכטפאַרטיג און באַווילינגט פאַר דיר, און עס זאָל חלילה נישט אויפקומען קיין שנאה פון איינעם אויפן אַנדערען, און עס זאָל געשטאַרקט ווערען אונזער צוגעבונדענקייט און ליבשאַפט צו דיר, אַזוי ווי עס איז אָפענבאַרט און געוויסיג פאַר דיר, אַז אַלץ זאָל זיין אַ נחת רוח פאַר דיר:

און דאָס איז דער עיקר פון אונזער כוונה, אַז אויב מיר פאַרשטייען נישט ווי אַזוי מכוון צו זיין אונזער האַרץ צו דיר, טו דו אונז לערנען אַז מיר זאָלען וויסען באמת די כוונה פון דיין גוטען ווילען. און אויף דעם אַלעמען טוען מיר בעטען פאַר דיר, באַרמהערציגער גאָט, דו זאָלסט אָננעהמען אונזער תפלה ברחמים וברצון, אמן כן יהי רצון:

מכתבים ושונות

מכתבים ושונות

מכתב קודש מאת רבינו זי"ע
להרה"ק רבי שמואל זצ"ל אב"ד אפטא

ב"ה

יום א' תצוה תקצזיין לפ"ק. ראדשיץ.

אורך ימים ושנות חיים לכבוד ידיד עליון. חמדת ישראל. וידיד אהבת נפשי מאז. ה"ה הרב הגאון החריף הותיק איש אלקים. בישישים חכמה. יפה נוף זית רענן. מי כמוהו מורה מנהל עדת ישורון בדרך הישר והאמת. כבוד שמו מהור"ר שמואל יזרח לעד ויופיע לנצח. מנהל צדק לעדתו בק"ק אפטא יע"א. לאריכות ימים ושנים בכל טוב.

הנה מאז אשר האיר ד' את עיני להסתופף בצל הצדיקים הקדושים וליהנות מזיו אורם הטהור, וכאשר ראיתי את כבוד הדרתו מלאני לבי לחבר אתו בעבותות אהבה מפני מעשיו הישרים אשר האיר נגד עפעפי עיני, האמנם כי חלפו ועברו זמנים טובא אשר לא זכיתי להתראות אתו, אך מבשרי אחזה שכמוני כמוהו אהבתינו תקוע מאז בלבנו כיתד אשר לא תמוט.

עתה הנה הקרה ה' לפני אשר בניי הנעימים המופלגים נ"י נוסעים לקהלתכם אמרתי אודיע לכבוד ידיד נפשי אמרי נעם ודברי שעשועים. למען לעורר אהבה הטהורה ונזכה לעבוד עבודת הקודש בשכליות חדשות, לחזות בנועם עליון, וזאת צריך למודעא שמפני אהבתו הנצמד בלבי הנני זוכר את כבודו בהעתים הרצוים, ואקוה לעתיד. ואבקש כבוד ידיד נפשי לזכרני ג"כ בזכרון טוב עם כל ב"ב וכל בני גילי הנלוים אלי לעבוד עבודת הקודש יראת ה' הטהורה, ויהי' נא אלקינו עמנו כפי אשר הי' עם אבותינו. יבושו ויכלמו חפצי רעתנו. וישישו בשמחה כל מבקשי ה' ויאמרו תמיד יגדל ה'.

דברי ידידו ואוהבו המצפה לישועה (נמחק איזה תיבות) ולעמוד על משמרתו משמרת הקודש (נמחק איזה תיבות) ולא ייעף ולא ייגע, ויקוים בנו וקוי ה' יחליפו כח.

הק' ישכר בער בהר"י ז"ל מראדשיץ[א]

מכתב קודש מאת רבינו זי"ע להרה"ק רבי אלעזר זצ"ל מקאזניץ

ב"ה יום ד' פנחס תק"צחית לפ"ק

יהי שלום בחילו שלוה בארמנותיו, ה"ה ידיד נפשי הרבני המופלג הוותיק החסיד האברך הירא בנן של קדושים נטע שעשועים, גזע יושר, כבוד שמו מפארים מו"ה אלעזר יצורו לעד יאיר אורו לנצח.

מעשי ידיו הנאמן הגיענו על נכון ואין לשער גודל הצער שהיה לי מזה אשר הודיענו ממזג בריאות אמו הרבנית תחיה לאוי"ט, אך אמרתי לד' הישועה [ב][והר] עוז בו שישלח עזרו מקודש להופיע עליה ממרום קדשו מזור ומרפא בקרב שאח"י. יהא רעוא שיאזין לקול שועתינו להופיע עלינו מאוצר הרחמים, שתזכו לשמחני במהרה מבשורות טובתכם בכפלי כפלים כמדה טובה המרובה, וכעת הנני שולח עבורה מהכמוס אתי מאוצר החיים מהצדיקים הקדושים זכותם יעמדו לנו עדי עד[ג].

דברי ידידכם המיחל ומצפה לישועתכם בתוך ישועות אחינו ב"י, וששון ושמחה ישיגו מאשי ניחח דעינא פקיחא וחמלא.

הק' ישכר בער בהר"י ז"ל מראדישיטץ.

ויקבלו ע"י מוכ"ז סך חמשים זהו' באנקה צעטיל והבעל ברכות יערה עליכם שובע שמחות.

הערות וציונים

א. נדפס בסוף ספרו "תורת שמואל" עה"ת, נעתק מגוף הכתב יד. **ב.** כאן נקרע קצת בגוף המכתב ולפי הענין נראה שכתוב תיבת והר ואולי היה כתוב עוד תיבה שאין ידוע.
ג. הרב הגה"צ ר' אליעזר אלימלך רוקח זצ"ל סיפר שיש לו בקבלה מאבוה"ק שאמרו לו שזה היה "בורשטיין".

הסכמת רבינו זי"ע לספר הקדוש עבודת ישראל

הסכמת כבוד אדמו"ר הרב המאור הגדול החסיד אמיתי מופת הדור הצדיק המפורסם וכו' האב"ד דק"ק ראדשיץ ופרשעדבורז.

מודעת זאת לכל אוהבי וריעי אשר לא מלאני לבי להרים את ידי נגד עם קדושי ישראל וביותר לחכמים יודעי דעת ומביני מדע.

אמנם אשר עיני ראו, גודל צדקתו ועבודתו של כבוד אדונינו מורינו ורבינו הרב המגיד הקדוש מקאזניץ נבג"מ זצללה"ה זי"ע לנצח, אשר לא ימוש מלהגות בתורת ד' יום ולילה והן בנגלה והן בפנימיות התורה, ומי יוכל להאריך בשבחו אשר לו דומיה תהלה. וגודל חריפתו ובקיאתו נודע בקצווי ארץ בשער בת רבים. אולם גודל תמימותו אשר לא נח ולא שקט ממעשיו הקדושים הנסתרים אי אפשר להעלות על הכתב.

ובזאת ידעתי כי כל החפצים בתורת אמת ימצאו בכתבי קודש אשר נשארו מרפא לנפשם, ועד הנה לא זכינו להוציא לאור תקוותינו להאיר פני תבל בחיבורים הקדושים ההם. וכעת העיר ה' את כבוד ידידינו הרב האברך החסיד מוה' אברהם אלחנן נ"י בהרב הגאון המפורסם מוה' מרדכי דוד נ"י, וחתן ידיד נפשינו הרב הגאון הצדיק המפורסם מוה' חיים מאיר יחיאל נ"י אב"ד דק"ק קאזניץ ומאגלניצא נכד הרה"מ המחבר הקדוש זצללה"ה. והתנדב בגופו ובכל מאודו, להביא לבית הדפוס החיבור הקדוש הזה. ישלם ה' פעלו וטוב גמולו, וגם ידי תכון עמו וזרועי תאמצנו. וחלילה להסיג גבולו עכ"פ משך ששה שנים מיום כלות הדפוס אי"ה.

יום ב' תולדות כ"ד מרחשון תר"ב לפ"ק ראדשיץ.

הכ"ד המדבר לכבוד התורה הקדושה ולכבוד הרב הגאון תפארת ישראל אדומו"ר הרב המגיד הק' דק"ק קאזניץ זצללה"ה.

נאום הקטן ישכר בער בהר"י ז"ל מראדשיץ אב"ד דק"ק פרשעדבורז

מנידון האוהל בראדשיץ

ב"ה. י"ד תמוז תרמ"ז לפ"ק פה קוטנא.

כבוד הרב הגדול בוצינא דנהורא מדברנא דאומתי' כקש"ת מו"ה הילל שיחי' אבדק"ק ראדעשיץ יחי' לאויט"א.

בדבר האוהל אשר התנדבו רבים ינתנו נדבת ידם לבנית ציון על קבר הקדוש ואנשי עיר עשו חברה להאיר נר תמיד על ציון הקדוש והי' להם מפתח להציון הלז ונמסר המפתח מאיש לאיש וככה התנהג רבות בשנים עד היום וזה הוא סעד גדול לפרנסתם

...באמת זה דבר פשוט דאין בו משום קדושת בית הכנסת [אף על פי] שמתפללין שמה על קבר הה"צ ז"ל... ואין חיוב על פי דין לעשות אוהל על קבר הצדיק, ובירושלמי מפורש דקברי צדיקים אינם צריכים אף מצבה שתורתם הם זכרונות ורק עושים זה לכבוד הה"צ ובאים שמה להתפלל ולעורר זכותו, אם כן בזה באמת יכולין להתפלל על קברו אף אם לא יהיה בנין על קברו, וכמה קדושים יש שקברם הוא בגלוי, אם כן ליכא ביטול מצוה בזה, בוודאי אין לחוש [מלסתור]... פשיטא דמותר לסתור הכותל ובפרט אם יבנו תחלה הכותל החדש ואחרי זה יסתרו כותל הישן בכהאי גוונא גם בבית הכנסת שרי ומכל שכן הכא דודאי שרי...

בקיצור הדבר, אם יראה כת"ה שיהיה בזה יותר כבוד לנשמת הצדיקים זי"ע אם ירחיבו הכותל שפיר מותר להגדיל מקום האוהל...

בעה"ח י' אדר תרס"א פה"ק ראדימושלא.
והנני ידידו הק' שמואל ענגאל אבד"ק הנ"ל

בשולי המכתב: שוב ראיתי בשו"ת בי"צ יו"ד ח"ב סי' קנ"ו שפלפל ג"כ הענין כזה והתיר ג"כ, הנ"ל[ד].

הערות וציונים

ד. תשובה מישועות מלכו חו"מ סימן יז, ועיין עוד באבני נזר חו"מ סימן מ"א מענין הנ"ל.

העתקת כתב התנאים של בת רבינו זי"ע

למזל טוב יעלה ויצמח כגן רטוב. מהאל הטוב יאמר לדבק טוב. המגיד מראשית אחרית. הוא יתן שם ושארית. לאלה דברי התנאים והברית. שנדברו והתנו בין הני תרי צדדים. ה"ה מצד א' הרבני המופלג האברך מו"ה **יצחק** בהרבני המופלג בתורה מו' **אליעזר** נ"י העומד מצד עצמו. ומצד השני ה"ה הרב הקוה"ט מופלג בתורה ובחסידות איש אלקים מו' **ישכר בער** במוה"ר **יצחק** ז"ל העומד מצד בתו הבתולה מרת מרים תחי'. ומסכמת לדעת אבי' ואמרת הן. ה"ה הרבני האברך המופלג מו' יצחק הנ"ל ישא למז"ט ובשעה מוצלחת את הבתולה מ' מרים תחי' הנ"ל בחופה וקידושין כדת משה וישראל. ואל יבריחו ואל יעלימו לא זה מזו, ולא זו מזה. רק ישלטו בנכסהון בשוה. וידורו באהבה ואחוה. ושלום ורעות. כאורח כל ארעא. ה"ה האברך הרבני מו' יצחק הנ"ל התחייב את עצמו להכניס את כל אשר לו. חוץ מתנות להכלה הנ"ל. תכשיטין שיהיה שוין ערך אלף זהובים עבור החתן הנ"ל. ואבי החתן הנ"ל התחייב א"ע ליתן לבנו מהר"י הנ"ל ק"ס באוהב. על הגיוועלב שלו העומדת בעיר שידלאווצא. שהיה שייך שני חלקים למהור"י הנ"ל. כאשר יהיה מבואר בק"ס שמחויב ליתן קודם החופה. הכל באר היטב. חוץ מתנות קטנים קודם החופה לפי כבודה. ולפי ערך כבודו כנהוג.

ה"ה הרב אבי הכלה הנ"ל התחייב א"ע לפזר ולנדן בתו הבתולה הכלה הנ"ל סך שני מאות ר"כ במזומנים. ולסלק ארבע שבועות קודם החתונה ליד שליש המרוצה לשני צדדים. גם התחייב את עצמו להלביש את בתו הכלה הנ"ל בגדי כבוד כאחד מן הנגידים, לשבת קודש וליום טוב ולראש חודש. ובגדי לבן. צעיפים ורדידים. כרים וכסתות. מתנות להחתן הנ"ל שטריימיל טוב. גם התחייב א"ע ליתן מזונות על שלחנו להזוג הנ"ל משך שני שנים רצופים אחר החתונה. והחתונה תהיה למזל טוב ובשעה מוצלחת בר"ח טבת הבע"ל שנת תקפ"ח פה ק"ק ראדישיץ על הוצאת אבי הכלה הנ"ל.

רח"ש וכלי זמר לחצאין. ע"ק מצד החתן ה"ה הרב המאוה"ג החסיד המפורסם מו"ה יחזקאל נ"י אבד"ק אויאזד. ע"ק מצד הכלה ה"ה הרב החריף המפורסם מו"ה יהודא לייביש הלוי נ"י בן הרב הקדוש איש אלקים בו"ק מו"ה ראובן הלוי נ"י. והצדדים מחויבים לפצות את הערב

קבלן לבל יגיע להם שום נזק ומחמת קטט וכו'. וקנינא מצד העובר לצד המקיים חצי נדן, והקנס לא יפטור וכו' וקנינא מן הצדדים ומן הע"ק, ומן החתן והכלה על כל דא דכתוב ומפורש לעיל במנא דכשר למקנא בי'. וליתר תוקף ועוז באו הצדדים והחתן והכלה בעצמם עה"ח. לאשר ולקיים כל הנ"ל. היום שנת תקפ"ז פה ק"ק ראדישיץ. והכל שריר וקיים.

נאום הק' אליעזר בהרבני מ' מאיר ז"ל
נאום הק' ישכר בער בהר"י ז"ל מראדישיץ
נאום הק' יצחק בן מו"ה אליעזר נ"י
נאום הקטנה מרים בת מו"ה ישכר בער נ"י

העתקת צוואת הגה"צ רבי יצחק פינקלער זצ"ל אב"ד דק"ק ראדשיץ יצ"ו

הנה זה איזה שנים אשר עלה על רעיוני, לכתוב דברים הנצרכים וראוים לכל אדם, על פי ד"ת, כי מי גבר וכו', ולא עלתה בידי, כי לא היה שעת הכושר לכתוב בסתר עד עתה. וראשית הנני מחויב להודות ולהלל להש"י, הרועה אותי מעודי עד היום הזה, ולא עזב חסדו מעמדי גם לעת זקנתי, אשר ברוב רחמיו וחסדיו הגדולים, הנצרכים לתורת ה' ולעבודתו, חוש הראי' והשמיעה ודיבור והבנה, עדיין המה בעוזרי בעזר הש"י ב"ה, והנה עוד כפי פרושות השמימה, שאזכה להגות בתורת ה' ולקיים מצותיו כל ימי חיי, ואזכה לשוב בתשובה שלימה בעודי בחיים חיותי, ולתקן אשר פגמתי מנעורי עד היום הזה, בדיבור ובמעשה ובמחשבה, בין בגלגול זה בין בגלגול אחר, אבל לא על ידי יסורים וכו' כי אם בשובה ונחת אושע, וכאשר יגיע זמן הפירוד אשר יגבר על כל ימי, הנני מתחנן לפני אלקי הרוחות לכל בשר, שאנצל מבלבול המחשבה ר"ל אשר הוא נגד רצוני ח"ו, וכ"ש מדיבור ח"ו, כ"א יהיה דבורי ומחשבתי ביראת ה', באמונה שלימה ברורה וחזקה. ועל הכל הנני מחויב להודות ולהלל ולשבח להש"י, על כל טוב אשר גמלני, שח"ו לא נמצא פסול בזרעי, כי **זיכני ה' ב"ה בבנים וב"ב עוסקים בתורה, ומהם אשר עובדים ה' בכל מצוי דמם, ובכל מאמצי כוחם**, יהא רעוא שתפלתם ותורתם ועבודתם

יתקבל ברחמים וברצון לפני אדון כל, והש"י יאריך ימיהם ושנותיהם בשלימות הבריאות, ויעבדו הש"י כל ימיהם לאוי"ט, בלי שום מניעה, כי אם מתוך הרחבה ונחת.

וכעת ידידיי בני יצ"ו אפרש שיחתי לפניכם, הנה מיום עמדי על דעתי, כל המעשים שעשיתי, הן לטוב הן למוטב, עומדים לפני, ובפרטות ובכללות אין לי שום קורת רוח משום מעשה, ואפילו מן המעשים טובים ומן התורה שלמדתי, כולם לא ישרו בעיני, ולא יצאתי ידי חובתי אפילו אחד לאלף, והנה מבקש אני מכל בני שיחי' כלם לאוי"ט, מי שבכוחו לעזרני העתירו אל ד' בעדי, ראשית שיצילני ה' מצער גלגול ר"ל, שלא אצטרך לבא עוד בזה העולם, כי הנה מעת היותי בן י' שנים ראיתי קדושי עליונים עמודי עולם, הרה"ק מלובלין, והמגיד קדוש אלקי, והיהודי הקדוש אלקי, והקדוש אלקים ממעזיבוז, כולם זי"ע, ומאז ועד עתה כל הצדיקים שהיו בכל דור ודור כולם ראו עיני, אשר הראיית פני הצדיקים לבד גם כן מזכך נפש אדם, ורוב מהצדיקים אשר היו בימי הייתי אצלם בהיותי כבר בן דעת. אחר כל אלה עדיין לא זכיתי לתקן נפשי ורוחי ונשמתי, לצאת ידי חובתי, וגם קלקלתי, ועדיין לא זכיתי שתהיה יציאתי כביאתי, הש"י יזכני לזה עוד בחיים חיותי, ואם בדורתי ששמשתי כבר עברו, ונוסף לזה כמה שנים אשר הייתי ונתגדלתי בבית חותני הקדוש אלקים זצללה"ה זי"ע, וכל זה לא הועיל, מחמת שכל מעשי היה בהתרשלות, והצדיק אינו פועל כי אם שמקיים עזוב תעזוב, והעיקר אם אין אני לי מי לי. ומה יהיה בדורות הבאים אשר הגזירות ר"ל מתגברים, וכל באי עולם עוברין כבני מרון תחת ממשלת הפקידה, האם יהיה באפשרי עוד לעסוק בתורת ה' ועבודתו, אם לא כאשר יערה ה' רוחו ממרום, כמאמר הכתוב (יחזקאל לו כז) ועשיתי את אשר בחוקי תלכו, אשר לזה אנחנו מחכים. לזאת הנני מעתיר ומבקש מכלכם, שאהיה חקוק בזכרוניכם בעת שתעסקו בתורה ועבודה, ובאם עוד באפשרי שתצילנו בתפילתכם מדינה של גהינם ר"ל, אשר כל יסורי עולם הזה אינם מגיעין לשעה אחת מן יסוריגהינם ר"ל, כי כמו שיפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא מכל חיי העולם הזה, כמו כן ח"ו להיפוך, נא ונא חוסו על נפשי במצות כיבוד אב. וכאשר יזכני הש"י שאזכה לבא למקור שנחצבה נשמתי משם, כמו כן אם אזכה אתפלל גם כן בעדכם יהיה לרצון ובעדי.

כעת אכתוב לכם סדר החלוקה, (חסר כאן כמה שורות הכל מסדר החלוקה).

ועיקראבקש מכל צאצאיי שיהיה ביניכם אהבה ושלום, ה' ישפיע לכלכם שי' לאוי"ט כל טוב, ויזכיני הש"י שלא ימוש התורה הקדושה מזרעי וזרע זרעי עד עולם, ואזכה בעודי בחיים חיותי לטעום עריבות מתיקות התורה, ולעבוד ה' בשמחה. עוד אבקש, הנה כמה פעמים הקפדתי על אנשים, וכמה פעמים ביישתי אנשים ברבים, אכן כמדומה לי בבירור אשר בשום פעם לא הקפדתי על כבודי, כי אם על דבר שמים, או מחמת שלא רצו לציית דין, או מחמת שלא רצו להיות מסייעים לדבר מצוה, כי כמה פעמים ידעתי אשר איזה אנשים דברו עלי סרה, ולא עלתה על רעיוני לנטור איבה בלבי, אבל יוכל להיות שבמענה רך יכולתי לפעול אצלם כל המצטרך, לזאת אבקש מאד שכל בני עירי ימחלו לי בקול רם באסיפת כולם. גם אולי שגיתי בשום פעם באיזו הוראה ובטריפות שלא כדין, הן מחמת שגגה, הן שוגג קרוב למזיד, היינו מחמת עצלות שלא עיינתי כל הצורך, גם בעסק דיני ממונות אולי חייבתי לאחד שלא כדין, הן בתורת דין תורה הן בתורת פשר, אולי היה דעתי נוטה לאחד מבעלי דינין יותר מחבירו, על הכל ימחלו לי בפני פתח בית הכנסת הקדושה בקול רם. וכל הקפדות שלי לא היה אלא לפי שעה, ואחר כך לא נשאר שום איבה בלבי, זאת הוא הענינים אשר בין אדם לחבירו. ואשר חטאתי בין אדם למקום יזכיני הש"י לשוב בתשובה שלימה בעודי בחיי, שאזכה לתקן הכל שלא ישאר שום רושם כלל, ואחת שאלתי מאת ה' וכו'. הדברים האלה עלה ברעיוני זה איזה שנים, והוצאתים מכח אל הפועל יום ה' פרשת תרומה תרל"ה, ששה ימים לחודש אדר ראשון, אשר ביום מחר ז' אדר אולי יתמלאו לי ע"א שנים, ה' יוסיף לי שנות חיים בעבודת ה' ובתורתו בתשובה שלימה בשמחה. נאום יצחק בהחסיד המנוח מו"ה אליעזר ז"ל זי"ע.

וכמה שנים אחר זה כתב שורות אלו:

אודה ה' בכל לבב שהחייני והגיעני לזמן הזה, ועדיין ברוב רחמיו וחסדיו בכוחי, לעסוק בתורה בשכל והבנה, עוד יזכני הש"י לעבדו מתוך שמחה, ולקיים עבדו את ה' בשמחה ולתקן נפש רוח ונשמה בעודי בחיים חיותי. ועתה הנני מבקש היום להודיע, שלימדתי עם כמה אנשים מנעורי

בלי שום שכר, לזאת הנני מבקש ומתחנן, לא בתורת חיוב כ"א בתורת מתנת חנם, שיגמלו עמי חסד של אמת, שלאחר הפירוד ילמדו אותם האנשים עבור נשמתי שלשים יום בכל יום פרק משניות, ויתפללו אחר הלימוד היהי רצון הנדפס, ומי שיכול לומר קדיש דרבנן בודאי נכון, אולי בזכות תפילת הרבים אזכה. (עוד נכתב שם בעניני ירושה וחלוקה).

סיפורי קודש

ימי הבחרות

הורתו ולידתו בקדושה / בטרם אצרך בבטן ידעתיך / גם במעלליו יתנכר נער / מראש צורים אראנו / על שלחן חותנו / את הלחץ זו הדחק / משנה מקום משנה מזל / רוח ה' דיבר בו / הלומד מכל אדם

הורתו ולידתו בקדושה

א

בעודו נער היה החסיד ר' יצחק באראן ז"ל משמש את רבינו הקדוש, המגיד הגדול, הרבי ר' בער זצוקללה"ה ממעזריטש, והיה איש תם וישר, סר מרע וירא ה'. גם היה בימים ההם אצל רבינו הה"מ ממעזריטש נבג"ם משרתת אחת בתולה הבאה בשנים, הלא היא 'מרים בת רבי יהודא ליב', אחות הגה"צ רבי זונדל זצ"ל דומ"ץ דק"ק ראדשיץ יצ"ו, ומתלמידי הרבי ר' אלימלך זי"ע מליזענסק, שכבר הגיעה לפרקה, וגם היתה חולנית ר"ל, וללא תואר והדר כלל, ולאבותיה היתה כמובן קשה מאוד לעשות עמה שידוך. פעם אחת קרא הה"מ הגדול ממעזריטש זצ"ל את משמשו הב' יצחק הנ"ל לחדרו, והציע לפניו לשדך את הבתולה המשרתת בביתו. מתחילה לא אבה לשמוע מזה בשום אופן, באומרו כי כל מה שמצוה לו רבו לעשות עושה באמונה ובלב שלם, רק זאת לא יוכל לשמוע לו, כי איככה אוכל לסבול את גודל הבושה שיהיה לי מזה, עד שהה"מ הגדול ממעזריטש הפציר בו מאד, והבטיח לו שיהיה לו ממנה בן שיאיר לכל העולם כולו כמוהו. אז הסכים לעשות השידוך כפקודת רבו, ותיכף עשו התנאים ונשא אותה. ויולד להם ילד שעשועים, בשנת תקכ"ה, ויקרא שמו בישראל **'ישכר בער'** אחרי אביו, הלא הוא מרן רבינו הסבא קדישא מראדשיץ זי"ע ועכ"י [א].

הערות וציונים

א. הרב **ראובן חיים אלכסנדר צארניכע** ז"ל מק"ק **לאדז** יצ"ו, נכד הס"ק מראדשיץ, בספרו 'נפלאות הסבא קדישא' ח"א ב: ח"ב ה.

בטרם אצרך בבטן ידעתיך

ב

לימים בתקופת אור זוהרו של רבינו הסבא קדישא בעולם, נהרו אליו 'דיבוקים' מכל קצוי תבל ומלואה לבקש תיקונם, ורבינו הסב"ק לא הושיב פניהם ריקם כידוע. פעם אחד בא אצל הסבא קדישא איש אחד שנדבק בו רוח רעה ר"ל, וסיפר שם הרוח הסיבה איך שנתגלגל הדבר שנענש כ"כ ונעשה רוח רעה, והמעשה כך היה: כשהיה בזה העולם היה עני מדוכא מאד, וסבל דחקות זמן רב ר"ל, ואף שאביו היה עשיר גדול, מכל מקום לא רצה לספק לו צרכיו, מגודל קמצנותו אשר אין לשער, ולפי שהיה דר בעיר אחרת רחוק ממגורי אביו, על כן בכל פעם לפני הרגל הלך לעיר מגורי אביו, כדי שאביו יסייע לו באיזה סכום על הוצאות יום טוב, אבל אביו לא נתן לו רק מתנה מועטת בדוחק מגודל קמצנותו, ועל ידי זה נסתבב הדבר שאשתו הציקתו מאד בכל פעם שחזר משם לביתו, עד שמגודל כעסה ותרעומתה על אביו, הוא חותנה, הסיתה אותו שישחט את אביו, ואז יפטר מגודל הלחץ ודוחק העוני, כי ירש את כל הונו באין מפריע, והוא הלך אחר עצת אשתו ויבצע את מחשבתה הרעה, ושחט את אביו בחשאי, ולקח את כל רכושו הכסף והזהב שהיה לו, ונתנם לתוך תיבה אחת ולקח עמו את התיבה. ויהי בנסעו אירע לו מקרה באמצע הדרך, אצל יער אחד פגעו בו גזלנים, ויגזלו ממנו את התיבה עם הכסף ואת כל אשר לקח עמו, ויהי כאשר גזלו ממנו את כל אשר היה עמו סיפר להם איך הגיע לו כל הכסף והזהב אלה, ויספר להם האמת כי הרג את אביו ולקח את כל רכושו. ואמרו לו אם כן הדבר הנך גזלן מומחה יותר מכולנו, על כן הא לך בחזרה את הכסף והזהב שלקחנו ממך, רק תתרצה בזה להתחבר אתנו יחדיו, ולהיות שותף אתנו בכל הגזילות, ונתרצה להם ונעשה גזלן ושותף עמהם בכל הגזילות. פעם אחת נתודע להם מאיזה עשיר גדול שנסע עם בני ביתו על חתונה של אחד מקרוביו, ולא נשאר בביתו כי אם בתו בתולה עם ילד קטן המוטל בעריסה, וגמרנו אומר לבוא שמה באישון לילה.

ויהי כאשר באנו שמה התאוו תאווה מקודם לעבור עבירה ר"ל עם הבתולה אשר היתה שם, ואנכי אף על פי שנעשיתי גזלן כמותם מכל מקום לא יכלתי לסבול כזאת, ולבי לא הניח לי לשתוק ולהניח

אותם שיבצעו מחשבתם הרעה, ויעשו בה פגם עד עולם, ע"כ שמתי נפשי בכפי, ולא הנחתי אותם לנגוע בה לרעה ח"ו, עד שנסענו משם אחר שהרקנו את כל ביתו מכל טוב. לאחר פטירתי מזה העולם, כאשר הביאו אותי להבית דין של מעלה לדון אותי, וראו את מעשי הרעים שעשיתי מיום הולדי עד יום פטירתי, ובתוכם גם החטא המר שהרגתי את אבי, וגזלתי אנשים הרבה את כל אשר היה להם, ונעשו על ידי אביונים ר"ל, ראו בתוכם גם כן את המעשה הזה איך שמסרתי נפשי עבור בתולת ישראל, ולא הנחתי לנגוע בה לרעה ח"ו, ונגמר ביניהם הפסק בית דין שאהיה נע ונד בעולם כמה וכמה דורות **עד שיצמח ויצא מהבתולה הנ"ל צדיק אחד, ושמו יהיה הרבי ר' בער מראדשיץ זי"ע,** והוא יתקן את נשמתי, על כן טלטל את עצמו זמן רב עד שבא הנה, לקחת תיקון לנפשו, ובוודאי נושע בתשועת עולמים בכוחו הגדול של רבינו הסבא קדישא[ב].

גם במעלליו יתנכר נער

ג

כד הוה טליא בר שבע שנין ולמד אז בחדר, היה הסבא קדישא מתנהג שהלך מדי יום ביומו לטבול במקוה, אף בימות החורף והקור, (וכידוע לא היו מחממין אז המקואות בכל יום, אף במקומות הגדולים, ובפרט בעיירה הקטנה), ועפ"י הרוב היו המים קרים וקפואים כמו נד, וכל זה לא הפריע את הילוכו ודרכו בקודש, ותבר גזיזי דברדא וטבל, והדבר הזה היה בהצנע זמן רב. והנה היה לו להסבא קדישא חבר אחד אשר למד עמו ביחד בחדר, אשר התרועע עמו והיה דבוק בו, והוא ידע מעשהו בקודש, והתקנא בו לעשות כמעשהו, והלך גם הוא לטבול בכל יום, עד שאירע לו מקרה רעה ה"י, שבהלכו פעם אחד בימות הקור למקוה קרה מאד התקרר, עד שנחלה ונפל למשכב על דלקת הריאה ר"ל מגודל השיעול, עד שהגיע לידי סכנה. והנה כאשר נתוודעה לאם הנער סיבת התקררותו,

הערות וציונים

ב. שם ח"ב ט: מפי החסיד **ר' יוחנן לאופער** ז"ל מק"ק **לאדז** יצ"ו, ששמע מהגה"צ **רבי אלעזר ראזען** ז"ל, מו"ץ בק"ק **ראזוואדאוו** יצ"ו וממקורבי הסבא קדישא, ששמע מפי האיש בעל הרוח.

שהיה מחמת קנאותו בחבירו העלם הקדוש הלז, רצתה אל הסבא קדישא ושפכה את כל חמתה עליו לאמר, לא די שאתה משוגע הצרכת להביא גם את בני לידי סכנה? ועוד בחירופים וגדופים שונים שצעקה עליו מרוב צערה, ולא הועילו לו כל התרוצים, שבאמת הוא אינו אשם בזה כלל, כי מי צוה להנער לעשות כמעשהו. והנה הסבא קדישא הרך לבב הזה בשמעו את מצב חליו של חבירו כי רע מאד ר"ל, נכמרו רחמיו ורץ תיכף אל העליה שעל הבית, שבו שכב חבירו העלם, והתבודד שם ואמר תהלים עד גמירא לרפואתו, והרבה כל כך בדמעות עד שכמעט נתמלא צלוחית קטנה עם דמעות שהוריד בעת אמירת התהלים, ולקח הסבא קדישא חתיכת צוקר וטבל בתוך הדמעות, ונתנו לתוך פי הנער החולה, ותיכף הוטב לו ממחלתו המסוכנת, ונתרפא והבריא כאחד האדם[ג].

מראש צורים אראנו

ד

כשהגיע להסבא קדישא עת דודים, בא בקשרי החיתון עם זוגתו הרבנית הצדיקת המהוללה מרת בילא ע"ה, בת המנוח המרומם ר' מרדכי ז"ל מעיר חנטשין יצ"ו, והיה סמוך על שלחן חמיו שם. ויהי לתקופת הימים, בעת שרבינו הסבא קדישא כבר היה מפורסם בכל העולם לבעל מופת ופועל ישועות, ונהרו אליו מכל קצוי תבל, לשאול בעצתו ולקבל ברכתו, ונהנו ממנו עצה ותושיה, ספרה זו' הרבנית הצדיקת לפני קהל חסידים: שבימי חורפם היה בעלה הסבא קדישא עני ואביון מדוכא ר"ל, ולא היה בידו לפורטה אפילו שוה פרוטה, היה נקרא אז בפי כל 'בערל בטלן', ולא עסק בשום משא ומתן, ולא שלח ידו במסחר וקנין, ורק ישב תמיד בבית המדרש על התורה והעבודה, או אצל רבותיו הק' כמה שנים רצופים, הלא הם רבינו הקדוש **מלובלין**, ורבינו המגיד הקדוש **מקאזניץ**, ורבינו היהודי הקדוש **מפרשיסחא**, זכותם יגן עלינו, וכן היה דרכו תמיד לילך מחיל אל חיל, מלובלין לפרשיסחא ומפרשיסחא

הערות וציונים

ג. שם ה. מפי ש"ב הה"צ הישיש רבי **אליעזר שמואל הכהן** ז"ל **מטאמאשוב** נכד הס"ק, ששמע מדו"ז הה"ק **רבי חיים מאיר** זצ"ל **מפינטשוב** נכד הס"ק.

לקאזניץ, וישב אצלם כמה שנים, ואחר זה נתעכב בביתי זמן מה, וחזר לרבותיו הקדושים. והיינו מתפרנסים מזה שהייתי כובסת בבתי העשירים, ומובן מאליו שהפרנסה היתה לנו דחוקה ביותר, וכמה וכמה פעמים היינו רעבים, וכמה ימים ולילות רצופים ישבנו בתענית מחוסר לחם ר"ל. פעם אחת אמר לי בעלי הקדוש: רעיתי יקירי, עד מתי תשבי ותסבלי חרפת רעב אצלי, הלא נודע לך שבטלן אנכי, ולא אצלח לשום מלאכה ולשום מסחר, והנך רואה שהנני מבלה רוב ימי אצל הצדיקים, אולי יהיה טוב עבורך שאתן לך גט פטורין, ותזלי ותתנסא לגבר אחרן די תיצביין ובלבד שיפרנס ליכי, ובטח תמצאי איש כזה אשר יכלכלוך ויטיב לך, כי אשת חיל את ולא תגוע ברעב תחתי, והיתה נפשך לפליטה, ואני כאשר אבדתי אבדתי! אמנם דבריו אלי לא עשו שום רושם בלבי, אדרבה אמרתי אליו למה תדבר כדברים האלה, הלא ידעת כי נפשי קשורה בנפשך ובאשר תלך אלך, ועוד נשמתי בי לא אעזבך כי המות יפריד בינך וביני, וה' הטוב בעיניו יעשה, ובטחוני חזק בהשם יתברך כי עוד ירוח לנו, ולא לעולם יזנח לנו, ועוד ירחיב את גבולנו ולא נגוע ברעב ח"ו, ויראה בעניינו וירחם עלינו בקרוב, ונחיה ולא נמות. תא שמע ואווכח לך איך בטחוני בזה בה' חזק בי מאד, ממעשה שהיה שקרה לי בימי נערותי.

כי הנה בעוד שהייתי נערה קטנה בבית הורי היקרים נ"ע, אתה ידעת אהובי בעלי שהורי היקרים היו דרים בכפר, והגם שלא בין עשירי העם נחשבו, כי אם בעלי פרנסה, אבל את מצות הכנסת אורחים היו מחזיקים בכל כוחם ומאודם, ותמיד עמדו על פתח ביתם, שהיה בנוי על מקום פרשת דרכים, כדי לראות אם יש שם איזו עובר ושב, ואם היה הכניסום והאכילום והשקום, וממילא מובן שבתינו היתה נודע בכל הסביבות לבית פתוח לרוחה, על כן היה תמיד אורחים נכנסים ויוצאים, ואבי ואמי עמדו הכן כל היום לרבות הלילות, לשרתם בכל יכלתם ולהשביע רצון אורחיהם, אמי ישבה כל היום וקלפה תפוחי אדמה לבשלם, ואבי היה מכין מי סובין (בארשט), ועל הכיריים עמדו תמיד על האור סירים גדולים, ובתוכם התפוחי אדמה והבארשט, כדי שיהיה תמיד מן המוכן, שהאורחים לא יצטרכו להמתין, והאורח היגע ועיף, צמא ורעב, ימצא תיכף בבואו להשקיט רעבונו וצמאו, ולהשיב את נפשו השוקקה מטורח הדרך, ותמיד קבלו את אורחיהם בסבר פנים יפות כאילו שלמו להם שכרם משלם. פעם היה יומא דשוקא בעיר הסמוכה, ואבי ואמי

הלכו העירה לרגל מסחרם, והיו צריכים להתמהמה בעיר כל היום, וקודם צאתם מביתם נקראתי לאבי, ואמר לי בתי הלא ידעת את כל החרדה הזאת, שכל עבודתנו תמיד ביגיעתינו וטרחתינו בכדי להשביע רצון האורחים העוברים ושבים דרך בתינו, והנך רואה את כל מה שאנחנו עושים, על כן גם היום הכננו מאכלים והאח בוער, והיה אם בוא יבא אורח על מפתן בתינו, יהיה מי שיהיה, את תקבלי פניו בסבר פנים יפות ותכבדהו, ותאכילהו ותשקהו מכל אשר אתך מן המוכן, והיה אם תבטיחיני שכן תעשי אז נלך לבטח דרכינו, ונוכל להתעכב בעיר בלי שום חשש. ועניתי ואמרתי כן אעשה כאשר אדוני דובר, והלכו להם, ואני עמדתי אצל הכיריים לראות שאש תמיד תוקד לא תכבה. והנה באו שני אורחים וכשדרכו על מפתן בתינו, ויפנו כה וכה ויראו כי אין איש מאנשי הבית שם בבית, רק אני לבדי, יצאו בחפזון ועזבו את בתינו, והבנתי כי לא רצו להיות בבית בהיות כי רק אני לבדי נשארתי בבית, והכרת פניהם ענתה בם כי אנשים חסידים וקדושים המה, והיה לי מזה צער גדול, כי ידעתי שהאנשים רעבים ועיפים מטורח הדרך, ובשבילי לא באו הביתה לאכול מן המוכן, ורצתי אחריהם וצעקתי בקולי שיעמדו, ועמדו ואמרתי במטותא מנייכו בואו הביתה, והנה כבר מוכן לפניכם מאכלים ומטעמים, סעדו לבכם ואחר תעבורו, ואני אמתין לפניכם כל העת בחוץ ולא תעברו על איסור יחוד.

וכשמעם את דברי אלה פנו ונכנסו לבית, ולקחו מן המוכן להם ואכלו וסעדו לבם, ואני עמדתי בחוץ עד אכלם. כשנחו מעט מטורח הדרך, ואחר הטיבו את לבם יצאו, וברכוני שאזכה להנשא לאיש צדיק וקדוש, שיאיר לכל העולם בתורתו ובחכמתו. בלילה כשחזרו אבי ואמי ספרתי להם כל המאורע, ושאלני אבי על צורת ותואר האנשים האורחים, וכשציירתי לפניו את צורתם וזיו פניהם, תיכף צעק בקול גדול ובשמחה רבה, הלא ידעת בתי שאלו היה **הרבי ר' אלימלך** ואחיו **הרבי ר' זושא** זצ"ל, ומאוד שמחו שזכו להיות אושפזוכני להקדושים האלה, וביותר שמחו לשמוע שברכני בברכה הטובה. ע"כ ספרה הרבנית לבעלה, והמשיכה לאמר לו הנה כי כן, כאשר הנני רואה שברכת אותם צדיקים נתקיים בי לנכון, שנישאתי לאיש צדיק וקדוש, היתכן מפני חיי שעה שדחוקה לנו כעת להתגרש ממך, הרף ממני ואל תדבר עוד כדברים האלה אל אמתך, כי ישועת ה' כהרף עין. וכשמוע בעלי ממני דברים

ספר

נפלאות הסבא קדישא

קובץ מאמרים יקרים, חדשים אמתים, שיחות יקרות וערבות, הנהגות ישרות, סיפורים נוראים ונפלאים, בוערים בלשידים בלבות בני ישראל, מעוררים לעשות רצון קונם. מאת אא"ז האדם הגדול בענקים, בהיר הוא בשחקים, ציר וקדיש משמי נחית לפרסם אלקותו ית"ש בעולם, אדמו"ר הגאון"ק המפורסם לשם ולתהלה בכל קצוי ארץ, צדיק יסוד עולם, איש אלקים נורא, מנורה הטהורה, עטרת תפארת ישראל, אספקלריא המאירה, קודש הקדשים, רשבבה"ג כו' מרן

ר' **ישכר בער** וצוקללה"ה אבד"ק **ראדישיץ**

ופשעדבארז יע"א זי"ע ועכ"י.

גלוה בסופו מערכת „בית ישראל" מבנו הרה"ק ציס"ע כו' מרן ר' ישראל יצחק זצ"ל מראדישיץ, אשר מ"כ במארשא. וגם צואת חתנו הגאון"ק כו' מוה"ר יצחק זצ"ל אבד"ק ראדישיץ יע"א.

הוא הקדוש אשר הרעיש את העולם במופתיו הנוראים. ותלמידו חק' התפארת, שלמה זצ"ל מראראמסק אמר עליו שהוא חבבל שם השני.

אספתי וקבצתי בצוהשי"ת ביגיעה רבה מסקורים נאמנים עם הערות מדברי חז"ל, ומתלמידי בעש"ט ז"ל. הצעיר **ראובן חיים אלכסנדר** בהרה"ח כו' מוה' **יוסף יהודה** זצ"ל, וגכד הרה"ק **מראדישיץ** מה לאדו.

פיעטרקוב

מסודר בדפוס של ר' **חנוך העניך** בן הרב ר' ישעי' **זאב פאלמאן** נ"י

שנת **זכותו יגן עלנו** ושבי"א לפ"ק

Sefer „NYFŁOOJS HASOWO KADISZO"

Wydawca: R. CH. CZARNICHA z Łodzi.

PRINTED IN POLAND

צילום שער הספר בדפוס ראשון תרפ"ט

האלה שוב לא חזר לדבר עמי כדברים האלה, אלא אדרבה חזק אותי בדבריו הקדושים, עד שריחם ה' עלינו ובעלי הקדוש נתפרסם בכל העולם[ד].

על שלחן חותנו

ה

לפני התגלות מרן רבינו הסבא קדישא היה ביתו מעונה בדחקות גדול, פעם הציקתו זוגתו הרבנית הצדיקת, עד מתי נסבול חרפת רעב, השיב לה רבינו זצ"ל ומה עצה יש לי לעשות, אמרה לו היות כפי השמועה שבעיר ווארשא יש אשה עשירה ושמה 'טעמיר'ל' והיא נותנת משרת פרנסה לכל האנשים תמימי דרך, והלא גם אתה איש תם וישר, על כן עצתי אמונה שתסע אליה ותתן גם לך איזה משרה שממנה נוציא פרנסתנו, תשכים בבוקר ולאחר התפלה תשים לדרך פעמיך. הסכים רבינו הסבא קדישא לדבריה, והשכים בבוקר ועמד להתפלל וגמר תפלתו לפנות ערב כדרכו בקודש. צעקה הרבנית ומה יהיה מזה הלא בלילה אין דרך לנסוע, אין עצה כי אם ישאר הדבר על מחר, ובבוקר תשכם ותעמוד להתפלל במוקדם יותר. ויאמר לה בעלה הסבא קדישא שבמכיון יהיה ניעור כל הלילה כדי שיוכל להתפלל בהשכמה יתירה, וכן עשה, אבל גמר תפלתו עוד יותר באיחור מיום אתמול. וכאשר התחילה זוגתו להתרעם עוד, השיב לה רבינו הלא אמרת שטעמיר'ל נותנת פרנסה לכל האנשים המהוגנים, אם כן לא נשאר על חשבון השי"ת כי אם אנחנו שנינו, ואם טעמיר'ל יכולה לפרנס כמה וכמה אנשים הלא השי"ת מלא כל הארץ כבודו בוודאי שביכלתו לפרנס לשני אנשים כמונו, והשתיק אותה בדברים האלו עד שהודיתה לדבריו הקדושים[ה].

הערות וציונים

ד. שם ח"א י"ח. מכתבי הגה"צ **רבי שמחה גילערנטער** זצ"ל אב"ד דק"ק **קלימענטוב** יצ"ו, ששמע מהחסיד **ר' יצחק רייעווסקי** ע"ה, ששמע מישישי חסידי ראדשיץ מעיר מולדתו אפטא; שם מ'. מכתבי הגה"צ רבי **משה ליפשיץ** זצ"ל אב"ד דק"ק **בריגל** יצ"ו, ששמע מזקינו הגה"צ **רבי טובי' ליפשיץ** זצ"ל אב"ד דק"ק **בריגל** יצ"ו, נכד הס"ק. **ה.** שם ח"א י"א:.

ו

לימים ביקש חותנו ממנו שיקח עצמו למסחר ואולי ירויח ויפרנס את עצמו בזה, וישמע לקול חותנו ונסע לדרכו עם עגלה מלאה יי"ש. באמצע הדרך נתהפך העגלה עם היי"ש, ויגע הערל בכל כוחו ולא יכול להקימו בשום אופן, ויצעק הערל אל הסבא קדישא שיסייע לו להקים העגלה עמו, והשיב לו הסבא קדישא שאינו יכול, וגער עליו הערל בכעס, ואמר בזה"ל 'מאזיעש אליע ניעכצעש', (- יכול אתה אבל אינך רוצה), וכל ימיו התאנח הסבא קדישא על זה שאמר לו הערל שיכול אבל אינו רוצה, כי מרן הסבא קדישא היה תמיד דבוק עם ה', ומכל דבר ודבר לקח לו מוסר לעבודת הקודש, אף משלא בני עמינו[ו].

ז

בעת שאכל הסבא קדישא בימי החורף על שלחן חותנו בכפר אחד, שהיה לחותנו שם 'גורזעלניא', ולא היה שם מקוה, היה הסבא קדישא טובל עצמו בתוך הנהר תחת השלג והכפור, וכאשר רצה לצאת מן הנהר נדבק בשרו מרוב הקרירות אל השלג והכפור, ונקרע בצאתו מעור בשרו, והיה לו יסורים גדולים מזה, וכאשר רחץ עצמו אחר כך באמבטי מלאה מים נתהפכו המים לדם, מהחבורות שהיה לו על בשרו[ז].

את הלחץ זו הדחק

ח

טרם התגלות רבינו הסבא קדישא היה דרכו בקודש, לכתת רגליו אל צדיקי הדור שהיה דבוק בהם, ולבלות משך רוב השנה אצלם, לקיים הכתוב (דברים י' כ) 'ובו תדבק' בכל מאודו ונפשו, ומעט היה שבתו בביתו. פעם אחת בעת לכתו לקבל פני רבו הקדוש מלובלין אפס כספו

הערות וציונים

ו. שם ח"ב מ"ו.; שם ח"א נ"ז. מפי החסיד **ר' חיים מאיר** ע"ה מק"ק **פשעדבארז** יצ"ו, ששמע מאביו ז"ל שהי' מחסידי הס"ק. **ז.** שם ח"א מ: מכתבי **ש"ב הגה"צ רבי משה ליפשיץ** ז"ל אב"ד דק"ק **בריגל** יצ"ו, ששמע מפי זקינו הגה"צ **רבי טובי' ליפשיץ** ז"ל האב"ד דק"ק **בריגל** יצ"ו, ששמע מק"ז מרן הס"ק זצ"ל.

המעט שלקח עמו בדרך, וגם צדה לא היה לו, ועברו כמה ימים שלא טעם שום דבר מאכל, כי דרכו בקודש היה שלא להתנצל ולהגיד לשום איש ממצבו, אפילו בדבר שהיה נוגע לסכנת נפשות ממש ר"ל, אלא היה מקבל הכל באהבה מגודל אמונתו ובטחונו בהשי"ת, שהכל הוא בהשגחה פרטית כידוע. ויהי באמצע הדרך, בעת שגדלה עליו חולשת הלב מאד, מצא אזור עור ובו כיס עם מעות הרבה, והיה נבוך ברעיונותיו כדת מה לעשות עם המציאה הלז, כי היה יכול לפטור הלחץ זו הדחק מביתו כרגע, וחשב זמן מה אם לקחת הכסף אם לא, עד שגמר בדעתו ליקח מהכסף אלא כדי מזון סעודה אחת ולא יותר, להחיות נפשו אשר היתה תלויה אז בחוט השערה, והכיס עם המעות הנשארים השליך תיכף בחזרה, כי ירא היה לקחת הכסף, שלא ירום לבבו מזה, כמאמר הכתוב (דברים ח יד) ורם לבבך ושכחת, ותלה בטחונו החזק בהשי"ת שלא יעזבהו הלאה[ח].

ט

פעם אחרי חג הפורים, בימי עלומי רבינו הסבא קדישא, בעת הליכתו מרבו הקדוש מלובלין זי"ע לביתו, וגודל דחקותו אז אין לשער כידוע, ולזה הוכרח ללכת רגלי כל הדרך, עד שנתייגע מאד מרוב הליכתו. ומרוב עייפות וחולשת הלב שלא טעם דבר מאכל איזה ימים, כי אפס לו הצידה שלקח עמו על הדרך, נתעלף ונפל ארצה באמצע הדרך באין אונים, ולא היה שם איש להקימו ולהשיב את נפשו, אבל השי"ת עילת כל העילות וסיבת כל הסיבות ריחם עליו, ואיסתייע מילתא שבאותו הפרק נסע דרך שם נגיד מפורסם מעיר וולאדאווא, מאנשי שלומו של מרן הקדוש מלובלין זצ"ל עם מרכבתו, וכראות הנגיד מרחוק שאיש שוכב על הארץ באם הדרך צוה תיכף להעמיד את מרכבתו, וירד לראות את האיש, וראה שהוא כמעט גוסס ואין בו עוד רוח חיים, מיהר ולקח בקבוק יין ושפשף אותו היטב עד שהשיב את נפשו, והנגיד הכירו שראה אותו אצל הרבי מלובלין זי"ע, ולקחו עמו על מרכבתו, ונתן לו מהיין ומהמאכלים שלקח עמו, [ובראותו שאינו אוכל השתדל אצלו שיאכל

הערות וציונים

ח. שם ח"א ח:.

לשובע נפשו, באמרו 'נו בעריל פארוואס עסטו נישט'], עד שהחיה את נפשו ממש ונעשה בריה חדשה. אחר כך אמר לו הנגיד שרואה בחוש כי מן השמים נסתבב לו זאת, כי מעולם לא אירע לו כזאת שיסע במהירות נפלא כאשר נסע בפעם הזה, (כי הסוסים רצו מאליהם כמו שרדף מי אחריהם), ואם היה מאחר חלילה בכמה רגעים אזי ח"ו נפשו יוצאת, ונתנו שניהם הודיה להשם יתברך על זה, ונסעו יחד לעירו, ונוסף על זה גם נתן לו סכום חשוב על הוצאות חג הפסח, והסבא קדישא הכין מזה כל צרכי החג ברחבות ידים. עברו וגם חלפו ימים רבים וגם שנים, וכבר נתפרסם שם רבינו הסבא קדישא, והנגיד הנ"ל שהחיה את נפשו של רבינו, שכח מכל המעשה אשר נעשה. ויקר מקרה ל"ע שהנגיד הנ"ל התחיל מזלו לירד אחורנית ר"ל, ומעט מעט נתמסכן והלך עד שנעשה עני ואביון ר"ל, ולא היה לו לשלם שכר האוראנדא, עד שקצף עליו הפריץ ונתנו לבית המשפט, ויצא הפסק שאם לא יתן לו השכירות בעוד ב' שבועות ביום פלוני אזי יוכל להשליך אותו החוצה מהאוראנדא בלי שום טענה ומענה. כשמוע זאת חשכו עיניו מהפסק האיום הלזה, כי לא היה לו על מזון סעודה אחת, ומאין יקח לשלם הסכום הגדול בעד שתי שנים.

ויהי היום שהנגיד ובני ביתו ישבו יחד דואגים ומתאנחים, לחשוב מחשבות כדת מה לעשות, עלה בדעתם היות שיש בעיר ראדשיץ צדיק ופועל ישועות, אשר הרבה אנשים נוסעים אליו ונושעים על ידו, על כן עצה היעוצה לפנות שמה גם המה. ואכן תיכף שם הנגיד הנ"ל לדרך פעמיו, אם כי לא זכר כי הלא הוא הצדיק אשר הציל אותו בידיו ממות לחיים ממש, ומחמת ששמע שקשה מאד לבא תיכף אל הקודש פנימה, ומוכרחים להמתין עד שיוכלו ליכנס, על כן לקח עמו מכירו הה"ק ר' יחיאל מאוזרוב זצ"ל, שהוא היה מהמקורבים אצל רבינו בראדשיץ, אם כי זה עתה חזר מראדשיץ, כדי שהוא יכנס עמו וימליץ בעדו לפני הסבא קדישא.

בבואם לראדשיץ נכנס הה"ק ר' יחיאל תיכף אל בית מדרשו של רבינו, וביקש מהמשמש שיודיע להסבא קדישא שהוא בא עם איש אחד אודות דבר נחוץ אשר אין להשהות אותו, והוא נוגע לסכנת נפשות ר"ל, ע"כ ביקש שיכניס אותו תיכף, וצוה הסבא קדישא שיכנסו. בבואם אל הקודש פנימה שאל הסבא קדישא את הה"ק ר' יחיאל, (שהיה כאמור

לפני ימים אחדים בראדשיץ), מה שוב מעשיך פה, וסיפר לו את כל המעשה עם הנגיד, והראה שבא עבור האיש הזה. והסבא קדישא הכירו, וקרא למשמשיו ויתן צו להם שיכבדו את האיש הלזה, ויעשו עבורו סעודה גדולה כסעודת שלמה בשעתו, וכן עשו, והנגיד התפלא מאד על זה, ולא הבין כוונתו ועל מה מגיע לו כל הכבוד הזה, ובכל זמן הסעודה עבר הסבא קדישא דרך החדר שאכל שם הנגיד, ומילל הסבא קדישא כמו לעצמו כמה פעמים: 'נו בערל וואס עסט דו נישט'? והנגיד לא הבין כוונתו בזה ועל מה הדברים מגיעים, עד שלא יכול להתאפק מבלי לשאול את פיו הקדוש על זה, אז הזכיר לו הסבא קדישא זי"ע את הנס שאירע לו על ידו, שהציל אותו ממות לחיים, עד שהתחיל הנגיד לבכות מגודל השמחה, שנודע לו אז איזה איש הציל בעצמו ממות לחיים, והזכיר לפניו את מצבו, ואמר אליו הסבא קדישא ואם החייתם נפש מישראל בשביל זה לא צריכים עוד לבכות, והנגיד נושע אחר כך וזכה במשפט, וגם נוסף לזה שנתעלה בעשרו מברכתו של רבינו הסבא קדישא הרבה יותר מאשר קודם המשפט[ט].

י

פעם אחת אירע לו שקודם יום הכפורים לא היה לו מה לאכול, והתענה איזה ימים, וגם לאחר יום הכפורים היה חי בלחם צר ומים לחץ, ועל חג הסוכות לא היה לו שום דבר לכבוד יום טוב, אשר ע"כ ערב יו"ט אחרי התפלה ישב רבינו בבית המדרש, ולא הלך לביתו, כי ידע שאין לו כלל מה לאכול, אבל בערב יום טוב לקחה אשתו איזה תכשיט שהיה לה, ומכרה אותו בעד איזה סכום, ומזה קנתה חלות ונרות ותפוחי אדמה. וכאשר כל האנשים בעיר כבר גמרו את סעודתם וגם יצאו מהסוכה, בא הסבא קדישא אל הסוכה, וכאשר ראה הנרות והחלות שמח מאד ונטל ידיו, ואולם יען שהיה רעב מאד, כי כאמור ישב בתענית כמה ימים, אכל התפוחי אדמה בחשק מחמת גודל רעבונו, אולם בתוך כך התיישב בדעתו ואמר כמו לעצמו: נו בעריל, דו זיצט דאך אין שיסל,

הערות וציונים

ט. שם ח"א כ"ד: מפי ש"ב **הה"צ ר' אליעזר שמואל הכהן** זצ"ל **מטאמאשוב**, בשם ק"ז רבינו הס"ק זצ"ל.

נישט אין די סוכה? (- הלא אינך יושב בהסוכה אלא בתוך הקערה), ותיכף פסק הסבא קדישא מלאכול[י].

משנה מקום משנה מזל

יא

לימים עבר רבינו הסבא קדישא לדור בעיר חמעלניק, והיה אז בדחקות גדול כל כך עד שלא היה בביתו ככר לחם ר"ל, וידוע לכל דרכו בקודש שלא להתנצל לשום בן אדם, ושלא לספר לשום נברא מגודל דחקותו, מחמת גודל אמונתו ובטחונו בהשם יתברך, שהכל הוא בהשגחה פרטית. עד שפעם אחת איסתייע מילתא בערב ש"ק לאחר הדלקת נרות שב"ק, שאז דרכן של הנשים ללכת אל בית חברותיהן, באתה אשה אחת משכיניו אל ביתו, אל הרבנית הצדיקת, ורבינו הסבא קדישא היה אז בבית המדרש, וראתה שם על השלחן מונחים שתי גלוסקאות שחורות, ולצדם שני נרות קטנות דולקות, שמתוך קוטנם לא האירו יפה את הבית, ועל הכירה עמדה קדירה עם כמה תפוחי אדמה. השכנה עשתה עצמה כאלו לא ראתה דבר כדי שלא לביישה, והיתה מדברת עם הרבנית הצדיקת בדברים שונים. בתוך כך בא רבינו הסבא קדישא מבית המדרש, כאשר פתח הדלת ואמר שבתא טבא, תיכף נתמלא הבית כולו אורה, ופניו היו בוערות אז כאבוקה של אש, עד שלא יכלו להביט בו, השכנה בראותה כל אלה, נבהלה מאוד מהמראה הלזו ויצאה תיכף חוצה, ורצתה אחריה הרבנית הצדיקת והזהיר עליה בפקודת בעלה הקדוש, לבל תספר לשום איש מכל אשר ראו עיניה. השכנה בראותה כל אלה הבינה כי לא איש פשוט הוא, רק איש אלקים נורא הוא, וקבלה על עצמה לחוק שמהיום והלאה תשגיח עליהם בעינא פקיחא, ובכל פעם שלחה בצנעה מעט טרף לביתו, וגם זאת היה לה לחוק שעל כל שבת ויו"ט הביאה עוף לביתו. לימים כאשר כבר נהל רבינו הסבא קדישא את עדת קדשו בראדשיץ, ותלמידיו היו עוטרים לו מסביב על השלחן הטהור בסעודת

הערות וציונים

י. עטרת שלמה נ"ה. מכתבי הגה"ח רבי **יצחק שמואלעוויטש** זצ"ל, בעמ"ס פלא יועץ, ששמע מפי אותו חסיד שהסבא קדישא סיפר לו הדבר.

הרגל, סיפר פעם לפניהם את מצבו הנ"ל שהיה לו בעת שדר בחמעלניק, ואיך שאשה אחת חמלה עליו והביאה לו בכל פעם מעט טרף לביתו, ועל כל שבת ויו"ט הביאה לו עוף, והוסיף לספר לפניהם: והנה דרכי היה מאז להיות בכל רגל ורגל אצל מו"ר הקדושים זי"ע, פעם אחת אירע לי מניעה שלא היה ביכולתי להיות בחג השבועות אצל מו"ר הקדוש מלובלין זי"ע, והוכרחתי להכין לי על יום טוב בביתי, והשכנה שלחה לי עוף על יום טוב כדרכה, אמנם לא ידעה שכשם שלא היה לי על העוף, כך לא היה לי שני גראשין על השחיטה, מה אגיד לכם, העוף לא נשחט על היום טוב מאפס דמי השחיטה, כי גם אז לא יצאתי חוץ לגדרי, ולא הגדתי לשום איש ממצבי, אבל עתה הרחיב ה' לנו, ולא חסר לנו מכל טוב ב"ה[יא].

יב

בימי חורפו בעת שהיה רבינו הסבא קדישא דר בחמעלניק, וסבל אז דחקות גדול ר"ל בהצנע כידוע, על כן לא הכירו אותו אנשי מקומו לאיש קדוש, רק החזיקוהו לאיש פשוט ובטלן. והנה בכל יום ויום היה דרכו בקודש להשכים ולילך מחוץ לעיר אל הנהר לטבול שמה, פעם אחת בעת הליכתו לטבול כדרכו, פגע בדרך ערל קטן שאין בו דעת להבחין, ובידו כלי עם דינרי זהב, וקשקש עם הכלי, ונגש אליו הערל ואמר לו יהודי תקנה זאת, ושאלו רבינו הסבא קדישא כמה אתה רוצה בעד זה, והשיב לו הערל קטן בעד עשרה גדולים אמכור לך זה, והשווה עמו על חמשה גדולים אשר היה אז כל רכושו, וקנה המציאה הלז. ושמח עם הקניה הזאת אשר היה יכול להתעשר מזה, אבל בתוך כך התיישב בדעתו ואמר אל עצמו בעריל! בעריל! הבעל דבר השיגוך, מעתה אינך צריך להתפלל וללמוד עוד, אלא תהיה טרוד בכספך! וחשב זמן מה כדת מה לעשות עם הדינרי זהב, ולבו ובטחונו החזק בהשי"ת מנעו מלקיימן אצלו, אמנם היות שגם רצה שלא יזכה ערל אחר בכסף, וגם שלא ירגיש שום איש איך שכבר קנה והתחרט בו, על כן קרא לערל ההוא אליו, ואמר לו שהוא צריך להחמשה הגדולים בחזרה, ויעץ לו

הערות וציונים

יא. הרב **ראובן חיים אלכסנדר צארניכע** ז"ל מק"ק **לאדז** יצ"ו, נכד הס"ק, בס' נפלאות

שילך ליהודי אחד הדר בשוק פלוני והוא יקנה אותה בבירור, והלך הערל אל היהודי הלז אשר היה עני מדוכא ר"ל, וקנה המציאה הלז, ונתעשר מזה הוא ובניו כמה דורות, ועד היום המה עשירים מדינרי זהב אלה[יב].

יג

פעם אחת בא לרבינו אחד מהני אורחי ופרחי, והגיש אליו מכתב בקשה, ורבינו שאל אותו מה מעשהו, והשיב כי הוא סובב במדינה לאסוף נדבות מחמת שהיה מקודם בעל פרנסה ועתה הורע מצב פרנסתו, מוכרח הוא להוציא פרנסתו באופן זה, ושאל אותו רבינו שנית משנה והשיב לא, קראת מקרא והשיב לא, האם תוכל להתפלל ולומר תהלים, אמר הן, ואמר לו רבינו כמה אתה מאסף בכל שבוע, והשיב כך וכך, ואמר לו רבינו אם כן תשאר אצלי, ותאכל אצלי ואתן לך הסכום הזה. והיה זאת לפלא בעיני כל, ושאל אותו החסיד המופלג המפורסם ר' יעקב לייב מינצבערג ז"ל, מק"ק אוסטראווצא יצ"ו, (שעוד נסע אל הרבי מלובלין), מדוע מקרבו כל כך, והשיבו הסבא קדישא שהכיר ממכתב הבקשה שהוא נכד להאשה טובת לב מחממעלניק, שריחמה עליו בעת שהיה דר שם והיה בדחקות גדול מאד, ולא גילה לשום איש כידוע, והאשה שדרה בשכינות כשנודע לה מזה וידעה שהוא לא רוצה לגלות דחקותו לשום איש, היתה מנחת מעות בכל יום בבוקר בדרך אצל המקוה שהלך שם לטבול, והוא הגביה זאת בתורת מציאה, וכשראה זאת פעם שניה ושלישית הבין כי לא אבידה הוא, רק אחד הניח זאת במכוון, וחקר ודרש עד שנתודע לו ששכינתו הדרה בחצירו עשתה זאת כדי להחיות נפשו, אם כן צריך להחזיק לה טובה, ולקרב את זרעה וזרע זרעה בכל מה דאפשר[יג].

רוח ה' דיבר בו

יד

בעת שהיה רבינו הסבא קדישא משוטט בגלות ונודד מעיר לעיר, איקלע לו להתאכסן בבית אחת, אשר בעלת הבית היתה קפדנית מאד,

הערות וציונים

הסבא קדישא ח"א ג. **יב.** שם ח"א ח. מפי הה"ק **רבי חיים אשר** זצ"ל **מראדשיץ**, נכד הס"ק. **יג.** שם ח"ב מ"א: מפי גיסו החסיד **ר' חיים וועלטפרייד** ע"ה, ששמע מהחסיד

ובראותה שנשפך מידו מעט מים על הרצפה בעת שנטל ידיו לסעודה, שפכה כעסה על האורח הנכבד הלזה, ותהי כמרחם על הארץ ואכזר על הבריות, וצעקה עליו בקול ותכנהו למבלה את הכל, וכעסתו בצרותיה והכלימה אותו בפני קהל ועדה בחירופים וגידופים שונים, והשיב לה הסבא קדישא מדה כנגד מדה, שבשכר זאת יעלה רקב בהאדמה הזאת אשר תחתיה עד עולם! ודבריו עשו רושם, והמקום הלז התחיל לרקוב, עד כי נגע הרקבון בקירות הבית ועד היסוד היה מכלה, וכאשר בנו הבית מחדש ורצפת אבנים עשו לה, עם כל זה לא הועיל מאומה, כי גברו בצעי המים תחתיה, ואין מרפא למקום הזה עוד, כי לחישתן וכו' השי"ת ישמרנו[יד].

טז

בעת שמרן הסבא קדישא היה מלמד בעיר חמעלניק אירע פעם, שביום חמישי בשבת, שהיה יומא דשוקא, הלך אל האופה שהיה דר סמוך לבית המדרש, כדי לעשן לו את הלולקא ציבעך שלו, ומצא את האופה כשהיה לש אז עיסה, ע"כ כאשר הלך הסבא קדישא משם אמר להאופה 'לוש בברכה', ומאז נתברכה העיסה שהיה לש, ולש זמן ארוך יותר משמונה חדשים, ועשה מזה לחמים הרבה מאד והעיסה לא כלתה, וכמעט נתעשר מהברכה הזו, עד שנפשו של האופה קצה מזה, וכשגגה יצאה מפי האופה ואמר 'מ'קען עס נישט פטור ווערען' ומאז כלתה העיסה והברכה שנמצאה בו. ולימים כאשר חזר אצלו הסבא קדישא לעשן הלולקא שלו, וביקש ממנו האופה שיברך אותו שוב פעם שנית, השיב לו רבינו הסבא קדישא בדרך צחות 'ניע זאוושע יארמארק', היינו בלשון פולנית 'לאו בכל שעתא מתרחיש ניסא'[טו].

הלומד מכל אדם

טז

פעם פגש הסב"ק באיש כפרי זקן אחד מהמוני עם, שהיה יושב בכפר 'אלישניע', והכפרי ההוא הכיר היטב את מרן הסבא קדישא עוד

הערות וציונים

הישיש **ר' נח מינצבערג** ע"ה. **יד.** שם ח"א כ"ג. **טו.** שם ח"ב ט: מפי ש"ב **הה"צ ר' אליעזר** ז"ל **מחמעלניק.**

מימי נעוריו, וקרא אותו בשמו ואמר לו: בערל, מה נשמע? והשיב לו הסבא קדישא: נו מה נשמע אצלך? ויאמר לו הכפרי: בערל, בערל, מה אומר לך, וואס מ'ארבייט נישט אויס דאס האט מעט נישט! ומאז היה מרגלי בפומיה דהסבא קדישא דברי האכר הלז, כי היה לו התעוררות גדול בדיבורים האלה לעבודת ה'[טז].

יז

פעם בהיותו הולך בדרך והיה עייף מטורח הדרך, עבר דרך כפר אחד שהיה דר שם אופה יהודי, והיה קר לו כי היה אז ימי החורף, וביקש מהיהודי שיניח לו ללון אצלו, ואמר לו האופה שיעשה לו משכב על התנור מלמעלה כדי שלא יהיה לו קר. והאופה לא היה לו אלא חדר קטן אחד אצל חדר בית האופה, ויהי בלילה אחר חצות בעת שכולם כבר ישנו, והנה שמע רבינו הסבא קדישא קול אנחה ויללה מהכפרי, שהיה גונח מאד, וסיפר רבינו שבכל פעם בעת שמעו היה נשבר לבו בקרבו, ונפל ממנו תלחי תלחי, כי חשב שבלי ספק הוא מקונן על חורבן בית מקדשנו ועל השכינה שהיא בגלות, והיה בוש מאד על עצמו, כי אם אדם פשוט וכפרי אשר הוא עם הארץ ומצער כל כך על גלות השכינה, איך יכול להרים ראשו נגדו, וסבל חולשת הדעת גדולה מאד מזה, ורצה לעשות מעשה לסגף עצמו עוד יותר, עד ששמע רבינו הסבא קדישא את קול זוגתו ששאלה את בעלה הכפרי על מה ולמה הוא מתאנח כל כך, וענה לה: 'יענטע' עד מתי תבשלי [בעדי] תפוחי אדמה עם תפוחי אדמה, כבר בא העת שתבשלי לי 'קלוסקעליך', (- לביבות)! עכשיו בשמעו כי האנחה הוא רק על דברים ארציים, נחה דעת רבינו הסבא קדישא[יז].

הערות וציונים

טז. שם ח"א י"א:. **יז.** שם ח"ב מ"ג. מפי החסיד הישיש **ר' יעקב זאב זילבערבערג** ע"ה מק"ק **לאדז** יצ"ו, בשם רבינו הסבא קדישא זצ"ל.

באהלי צדיקים

סאסוב / ליזענסק / חמעלניק / סטריזוב - פריסטיק / לובלין / החתונה הגדולה / פרשיסחא / אפטא / החתונה באוסטילא / קאזניץ / הורי רבינו

א

רבינו הסבא קדישא זצ"ל בימי חורפו טרם התגלותו, היה דרכו בקודש לכתת רגליו לנסוע אל כל צדיקי דורו, כדי להכירם ולשמש אותם, ולקחת מאתם איזו דרך בעבודת השי"ת, ובפרט להני קדושי עליון, רבי משה יהודא ליב מסאסוב, הרבי ר' אלימלך מליזענסק, הרבי מלובלין, המגיד מקאזניץ, (ורשם את דברי תורותיו בספר), היהודי הק' מפרשיסחא, רבי אברהם יהושע העשיל מאפטא, (וכתב דברי תורותיו בס' תורת אמת), זכותם יגן עלינו. וכן היה דרכו בקודש, שבכל מקום שהרגיש ברוח קדשו שיש שם איזה צדיק נסתר, הטריח עצמו ונסע גם למרחקים לחסות גם בצל קדשו, ולקחת ממנו איזה דרך בעבודת השי"ת, כאשר היה מרגלי בפיו הקדוש תמיד 'תיתי לי שזכיתי לשמש וליצוק מים על ידי מאה ועשרים תלמידי חכמים בעלי רוח הקודש'. ורוב ימיו בילה בצל קדשם, החל בלובלין, ומשם לקאזשניץ, ומשם לפרשיסחא, ומעט היה שבתו בביתו, כי דבוק היה ברבותיו הקדושים ושימש אותם בכל כחו. ודרכו בקודש היה כל ימיו להיות הצנע לכת, ולהסתיר מעשיו הקדושים כנודע, ובפירוש רצה שהעולם יחזיקוהו לאיש פשוט ובטלן סתם[יח].

סאסוב

ב

עוד מילדותו היה הסבא קדישא תלמיד הה"ק **הרבי ר' משה ליב מסאסוב** זי"ע, וכאשר היה הסבא קדישא בן שלש עשרה שנה אמר לו רבו הה"ק מסאסוב: בני, כל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטילה, לכן בא ואלמדך 'לשון הקודש' ולמד עמו[יט].

הערות וציונים

יח. הרב **ראובן חיים אלכסנדר צארניכע** ז"ל מק"ק **לאדז** יצ"ו, נכד הס"ק, בס' נפלאות הסבא קדישא ח"א ב. ג; ח"ב י"ט. **יט.** שם ח"א מ"ה: מכתבי ש"ב החסיד ר' **נתן דוד**

ג

פעם אחת בעת אשר ישב אצל רבו הקדוש הנ"ל כמה שנים רצופות, היה אז לרבו הרה"ק ר' משה ליב עסק גדול, וכבר עשה כל התחבולות ולא הועיל, וקרא לתלמידו הצעיר רבינו הסבא קדישא שילך עמו אל הנהר, וזה היה בחורף שהמים היו גלודים ונקפאים, ונצבו כמו נד, ולקח גרזן ובקע חור, ופשט את בגדיו וירד וטבל ש"י טבילות, ותלמידו רבינו עמד אצלו. והנה לבסוף כאשר הרגיש כי עדיין לא הועיל בכל זה, קרא ואמר לו: בערל, אמור לפני הסמ"ע בסימן ע"ב בחו"מ אשר למדנו! ואמר תלמידו לפניו בע"פ כמה דפי סמ"ע, ורבו טבל פעם אחת ועלה, ואמר כי העסק כבר נגמרה בעזרת השם לטובה[כ].

ד

כידוע הרבה הה"ק **הרבי ר' משה ליב מסאסוב** זי"ע לעסוק במצות פדיון שבויים, גם חינך במצוה זו את תלמידו הסבא קדישא, ובקש פעם מתלמידו הסבא קדישא שיסע עמו על הדרך בענין פדיון שבויים, והבטיח לו רבו על זה חצי עולם הבא מהמצוה, והסכים על זה הסבא קדישא ונסע אתו עמו. ויהי בנסעם בספינה על הנהר 'ווייסל' היו בסכנה גדולה, והתחיל הרבי ר' משה ליב לומר וידוי, והכה כף אל כף, וזימר בקול גדול 'מיר גייען צום טאטן', ונצולו שניהם. משם נסעו אל עיר ווארשא הגדולה אל הגובערנאטור, וכאשר הגיעו אל ביתו היה שם אנשי חיל שומרים שהיו מסבבים את ביתו, וישאל הרבי ר' משה ליב את תלמידו הסבא קדישא מה שיאמר להם, ואמר לו הסבא קדישא שיאמר להם בלשוניהם 'פנו מקום', וצעק הה"ק בקול אדיר 'פושצייי', וברחו כל השומרים, ופחד גדול נפל עליהם, והקדושים האלה הלכו יחדיו חדר לפנים מחדר, עד שהגיעו לחדר הגובערנאטור, ואז כתב להם הגובערנאטור את כל מה שבקשו הימנו, והוציאו כל השבויים חפשי[כא].

הערות וציונים

באראן ז"ל מק"ק **גארשקאוויץ** יצ"ו נכד הס"ק. **כ.** שם ח"א ט"ו: מכתבי הגה"צ **רבי שמחה גילערנטער** זצ"ל אב"ד דק"ק **קלימנטוב** יצ"ו, ששמע מש"ב הה"צ **רבי לייבוש עפשטיין** זצ"ל **מאוזראוו**. **כא.** שם ח"א ל"ט: מכתבי הגה"צ רבי **משה ליפשיץ** זצ"ל אב"ד דק"ק **בריגל** יצ"ו, ששמע מפי זקינו הגה"צ **רבי טובי' ליפשיץ** זצ"ל אב"ד דק"ק **בריגל** יצ"ו, ששמע מפי ק"ז הס"ק.

ספר

נפלאות הסבא קדישא

חלק שני

קובץ מאמרים יקרים, חד"ח אמתים, שיחות יקרות ושרבות, הנהגות ישרות, סיפורים נוראים ונפלאים, ממקדמים נאמנים, בוצרים כלמידים בלבות בני ישראל, מעוררים לעשות רצון קונם, מאת אא"ו האדם הגדול בענקים, בהיר הוא בשחקים, עיר וקדיש משמיא נחית למרסם אלקותו יה"ש בעולם, אדמו"ר הגאון"ק המפורסם לשם ולתהלה בכל קצוי ארץ, צדיק יסוד עולם, איש אלקים נורא, מגורה המהורה, אמפקלדיא המאירה, עטרת תפארת ישראל, קודש הקדשים דשכבה"ג כו' מרן ר' **ישכר בער** זצוקללה"ה אבד"ק **ראדישיץ ופשעדבארז** יע"א וי"צ ועכ"ל.

גלוה בסופו ענינים יקרים מבניו ונכדיו הקדושים זי"ע, ומנינים רבים ויקרים ממחו' הגאונ"ק המפורסם אבד"ק דזארבאווצא בעהמ"ס דודאים בשדה.

הוא הקדוש אשר צדיקי דורו העידו עליו שאימות רבינו הבעש"ט וא"ל לא נמצא כמוהו אשר יצע כ"כ בכל מיני יגיעות בעבודהשי"ת, מאשר כתת רגליו לבקש הדרך האמת אצל צדיקי הדור.

הוא הקדוש אשר הרעיש את העולם במופתיו הנוראים, ותלמידו הק' התפארת שלמה זי"ל מראדאמסק, אמר עליו שהוא הבעש"מ השני.

פיעטרקוב

בדפוס ר' **חנוך העניך** בהר"ר ישעי' זאב ז"ל **פאלמאן**

שנת זכותו הג' יגן עלנו ועכי"א למ"ק

Sefer NYFŁOOJS HASOWO KADISZO
Wydawca: Rabin R. Czarnicha z Łodzi.

PRINTED in POLAND

צילום שער הספר בדפוס ראשון תרצ"ו

ה

פעם נסע **הרבי ר' משה ליב זצ"ל מסאסוב** לאיזהו מקומן במרחקים, מקום שהיה שם מתנגדים לדרכי הצדיקים בכלל ולדרכי החסידים בפרט, ואתו עמו לקח את משמשו הסבא קדישא שעודנו צעיר לימים היה אז, ובבואם שמה שכרו איזו אכסניא על עליה אחת ולנו שם. ויהי ממחרת נתודע לאנשי העיר שבא 'רבי' בגבולם, וישמחו הלצים שמחה גדולה כי כבר יהיה להם מה לשחק, ולא ארכה השעה על היום, ונתקבצו שמה לפני אכסנית הני קדושי עליון המון רב, וזרקו להם פנימה אבנים ועצים בליצנות גדול. ובראות הסבא קדישא שלא ייעפו ולא ייגעו, ואדרבה עוד מרבים העם לזרוק יותר ויותר, וישאל את רבו הרבי ר' משה ליב אם יתן להם מה שמגיע להם, וסירב רבו הה"ק בזה, ובתוך כך ראה רבו הה"ק כי כבר הגיע הדבר לידי סכנת נפשות ממש, קם וניגש אל החלון היוצא אל השוק, והכריז בקול רם: סומים, אלמים, חרשים, גדמים, וכל בעלי מומין במשמע, לרבות כל הני הצריכין ישועה, תבואו נא הנה חיש מהר ותראו את ישועת השם! ובאו כולם בברית יחד, ולכל אחד ואחד נתן תרופה לנפשותם, ונעשה מזה קידוש שם שמים גדולה, ונסתתמו פיות כל המקטריגים, ופייסו כולם את הרבי ר' משה ליב זצ"ל מסאסוב, ומאז פחדו ונזהרו מן הצדיקים ומתלמידיהם, שלא יכוו בגחלתם[כב].

ו

פעם בהיותו צעיר לימים בא הסבא קדישא אל רבו הה"ק רבי משה ליב זצ"ל מסאסוב, להסתופף בצל קדושתו, לשמוע לקח מפיו הקדוש, ודרך הקודש של הה"ק מסאסוב היה לעשות לויה לכל אורח הבא אליו, וכן עשה לאורח הקדוש הזה, כאשר נפטר הסבא קדישא ממנו ליסע לביתו. והנה הסבא קדישא ברגליו הלך, ואמתחתו עם בגדי שבת וחפציו הפשיל לאחוריו על כתיפו, כי לא השיגה ידו לשכור לו עגלה לנסוע לביתו, וביקש את רבו הקדוש הנ"ל שיברכו גם בזה, שיזמין

הערות וציונים

כב. שם ח"א מ"ה: מפי החסיד **ר' חיים מאיר** ז"ל מק"ק **לאדז** יצ"ו, ששמע מהה"ק **רבי הלל** זצ"ל **מראדשיץ**.

לו השי"ת עגלה לביתו כי קשה לו ללכת ברגליו ולשאת אמתחתו עליו. והנה דבר הה"ק אליו לאמר: הנה רז"ל אמרו (ר"ה כ"ו:) לא הוי ידעו רבנן מאי השלך על ה' יהבך, עד שסיפר להם רבב"ח ואמר זימנא חדא הוה אזילנא באורחא בהדי ההוא טייעא, וקא דרינא טובא, ואמר לי שקול יהבך ושדי אגמלאי. ולכאורה הדבר הוא לפלא, איך רבותינו הקדושים אשר כל רז לא אניס להו הוצרכו ללמוד פי' המקרא הזה מההוא טייעא.

אך הענין הוא כך, כי רבנן הללו בהיותם מתבוננים במדת הבטחון, אשר דוד המלך ע"ה הזהיר אותנו עליו בזה הפסוק, הי' מסופקים עד כמה צריך להיות בטחונו חזק בבורא יתברך, כי יש במדת הבטחון שני אופנים, כגון ע"ד משל בנידון שלפנינו שאתה צריך עגלה לנסוע לביתך, הנה אופן א' מאופני הבטחון הוא שתבטח בשם ה', שיזמין לך עגלה נוסעת לנוכח דרכך, ואתה תבקש את העגלון שיאספך לתוך מרכבתו, והוא ימלא משאלותך, אולם יש עוד אופן אחר בבטחון, יותר גדול מזה, דהיינו שהבטחון יהי' כ"כ חזק שהשי"ת יזמין לך עגלה עוברת לפניך, ובלי תבועתך יאמר לך הבעל עגלה בעצמו עלה על המרכבה! וזה ענין אמרם ז"ל לא הוי ידעו רבנן מאי השלך על ה' יהבך, עד שסיפר להם רבב"ח ואמר זימנא חדא הוה אזילנא באורחא בהדי ההוא טייעא, וקא דרינא טובא, ואמר לי שקול יהביך ושדי אגמלאי, הנה ההוא טייעא מרצון עצמו אמר לי שאתן משאי על גמלו, מבלי הקדמת מבוקשי אליו בזה, ולמדו מזה שהבטחון צריך להיות כל כך חזק וגדול כאופן השני שזכרתי, כה הי' דברי הה"ק מסאסוב אל תלמידו הסבא קדישא. ותפילת הה"ק מסאסוב עשתה רושם, ויהי טרם כלה לדבר וישאו עיניהם ויראו, והנה עגלה מרקדת ישרת דרכה, לעומת העיר אשר הסבא קדישא רוצה בה, ובבואה לפניהם העמיד הבעל עגלה את הסוסים, וישאל את הסבא קדישא לאמר אנה תלך, והשיב למקום פלוני אני הולך, ויאמר אליו הלא אנכי ג"כ נוסע שמה, עלה על המרכבה! ובא האות והמופת אשר דבר אליו איש האלקים[כג].

הערות וציונים

כג. שם ח"א מ"ו. מכתבי הגה"צ רבי **צבי יחזקאל מיכלזאהן** זצ"ל אב"ד דק"ק **פלונסק** יצ"ו.

ליזענסק

ז

עם דודו הגה"צ רבי זונדל זצ"ל דומ"ץ דק"ק ראדשיץ יצ"ו הסתופף הסבא קדישא אצל רבו הרבי ר' אלימלך זי"ע מליזענסק, וכ"ב שנה היה הסבא קדישא בעת פטירת הרבי ר' אלימלך בשנת תקמ"ז לפ"ק. וסיפר רבינו הסבא קדישא, שבילדותו בעת שהיה אצל הרבי ר' אלימלך מליזענסק זצ"ל, ועמד לפני בית רבו עם כמה חסידים מהחברייא קדישא, ודיבר עמהם, בתוך כך ראו כמה אנשים בעלי קומה גבוה מאד, שהלכו במהירות אל בית מרן מליזענסק, ובהגיעם אל פתח ביתו כפפו קומתם ונכנסו, והרבי סגר הדלת אחריהם ופניהם לא ראינו. וחכינו בחוץ עד צאתם כדי להכיר האנשים ההם, אבל מה נשתוממנו מזה, שבעת צאתם מחדר הרבי שוב לא הספקנו לראות את פניהם, אלא אחוריהם, ותיכף נעלמו מעינינו. אז הבננו כי לא דבר ריק הוא, והוסכם בינינו לשאול את פי מרן הקדוש עצמו בזה, ונכנסו החסידים הזקנים אליו ושאלו למרן בזה, והשיב להם הרבי בלשון קדשו: כאשר ראיתי שרוב העולם אינם מכוונים בתפלתם כיאות, מקוטן השגתם, ומגודל טרדת הזמן וטרדת וקושי הפרנסה אינם יכולים לכוון דעתם בכל התפלה, עלה על דעתי לתקן נוסחא חדשה וקצרה שיהיה שוה לכל נפש, והרגישו בזה אנשי כנסת הגדולה הקדושים ובאו הנה ובקשו ממני שלא לעשות כן, לשנות אפילו תפלה אחת מנוסחתם, והתיעצתי עמהם ואמרו לי שאתקן תפלה קודם התפלה, וזה יועיל בעזרת השם למי שאין ביכולתו לכוון בכוונות הראויות בכל התפלה, וזה הוא ה'יהי רצון קודם התפלה' שנדפס בהסדורים בשם רבינו הק' הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע[כד].

ח

עוד אמר רבינו הסבא קדישא [בשם רבו הרבי ר' אלימלך זי"ע מליזענסק], שבגן עדן העליון הורידו את אנשי כנסת הגדולה

הערות וציונים

כד. שם ח"א י"א. מפי החסיד **ר' יוסף קאפעלוש** ע"ה יליד **ראדשיץ**, בשם רבינו הסבא קדישא.

ממקומם, באשר ובכן שתיקנו בשעתם תעניתים קשים על כנסת ישראל, ולא ראו שאי אפשר לתקן תעניתים כאלה לדור חלש כזה[כה].

ט

לימים, בתקופת זוהרו של רבינו הסבא קדישא, ישב פעם הסבא קדישא בליל שבת קודש קודם קידוש בחדרו וגנח מאד, כה עברו כמה שעות והחסידים עמדו שם ושמעו את כל זאת, ולא ידעו לשית עצה בנפשם כי נבהלו מאד. היה שם מקורב אחד, אשר כמדומה היה שמו ר' יחיאל, והוא הרהיב עוז בנפשו ויגש אל הרבי ושאל: יאמר נא רבינו מה זה ועל מה זה? ויענה רבינו בשפה רפה: חבלי משיח! והוציא אנחה איומה השוברת גופו של אדם. ושאל אותו המקורב: בודאי יודע רבינו יותר מה שהחסידים אומרים בשם הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע, שאמר בלשון קדשו כי פליאה גדולה בעיניו על התנאים והאמוראים הקדושים, מה שהפליגו כל כך בענין חבלי המשיח (סנהדרין צז.), ולא ראו כי עוד יהיה 'מילך' בעולם אשר יבטל כל זה, [אם כן כבר ביטל אותם הרבי ר' אלימלך ועל מה ולמה יאנח רבינו?], והשיב הסבא קדישא: עוד מעט! היינו כי רבינו יושב ונאנח, ומבקש רחמים רבים על המעט חבלי המשיח אשר השאיר אחריו הרבי ר' אלימלך אשר לא המתיק אותם[כו].

חמעלניק

י

בהיותו דר בעיר חמעלניק היה הסבא קדישא דבוק אל **הה"ק רבי אליעזר ליפא** זצ"ל משם, בן רביה"ק **הרבי ר' אלימלך מליזענסק** זצ"ל, ומחבר ספר 'אורח לצדיק' על התורה. ועיקר שימושו היה, שמדי יום ביומו לפני תפילת שחרית של הרה"ק רבי אליעזר ליפא הלך הסבא קדישא לחדר הה"ק והדליק לו הלולקא ציבעך שלו, ואח"כ

הערות וציונים

כה. מפיהם ומפי כתבם כת"י, מפי הגה"צ **רבי נתן יוסף מייזעלס** זצ"ל, ששמע מהגה"צ רבי **נפתלי טייטלבוים** זצ"ל **מבריגל**, נכד הסבא קדישא. וע"ע בענין זה בס' מאמר מרדכי מערכת הר"ר אלימלך זצ"ל מליזענסק. **כו.** נפלאות הסבא קדישא ח"א ו: מכתבי הגה"צ **רבי אליעזר יהושע הלוי עפשטיין** ז"ל אב"ד דק"ק **ראקאוו** יצ"ו, ששמע מפי ק"ז הה"ק רבי **אברהם שלמה הלוי עפשטיין** זצ"ל **מאוזאראוו.**

הלך משם לדרכו. והנה הרה"ק רבי אליעזר ליפא היה קפדן מאד כידוע, ועל מי שלא מילא רצונו תיכף כראוי הקפיד מאד, והקפדתו עשתה הרבה פעמים רושם לא טוב, והאנשים אשר היו יודעים ומכירים אותו צדיק, היו נזהרים מאד לבל יקפידו אותו, שלא יכוו בגחלתו ח"ו, דאורייתא הוא דקא מרתחא ביה. [והנה מלפנים היתה נהוגה כזאת בישראל, שלהיהודים החרדים היה תלוים להם 'פאטשיילע' אדומה מחוץ לכיסם, והיתה זאת לסימן מובהק להם, למען יהיו בני ישראל מצוינים ונבדלים משאר התושבים, ולא יתערבו בגוים וילמדו ממעשיהם]. והנה באותן הימים ששימש לפניו רבינו הסבא קדישא אירע, שחתנו הצעיר של הרה"ק אשר היה איזו שבועות אחר חתונתו, חמד לו לצון וגש אל איש אחר משם, והוציא לו בפניו את המטפחת אף אשר היתה תלוי' לו מאחוריו קצת חוצה, וכאשר נתוודע הדבר לחותנו הרה"ק מחמעלניק הקפיד עליו מאד, ואמר שמי שיוכל לעשות כזאת הוא קל שבקלים, עד שגרשו מביתו, ודרש מבתו שתקבל ממנו גט פטורין, [לפי שמעשיו מוכיחים שכבר הוא מהדור הצעיר הולכי קדימה, ומתלוצץ ממנהגן של ישראל העתיקים]. והסבא קדישא בראותו את כל אלה נכנס אל הרה"ק בקודש פנימה, והשתדל לפניו לומר מה כל הרעש אם אברך צעיר כמותו יעשה כן דרך שחוק, וכי מחוייבים לרדפו כל כך בעבור זה, כעס עליו הרה"ק ואמר לו אתה גם כן כמוהו. ובראות הסבא קדישא שאי אפשר לו לפעול בענין זה מאומה עזב את הדבר והלך לו לביתו. שוב פעם אחת אירע, שרבינו הסבא קדישא התאחר בבוקר לבא אל בית הה"ק ולעשות לו שימושו, ויהי כבואו על מפתן בית הרב הקדוש מחמעלניק זצ"ל, קצף עליו הרה"ק ואמר לו: מדוע אחרת לבוא אלי לעת הקבוע לך בבוקר השכם, ועתה היה טוב לך לשבת עוד בביתך! ענה לו הסבא קדישא בתמימות שגם הוא היה צריך לעשן לו הלולקא שלו קודם תפלתו, ולזאת התאחר לבא אליו בזמן הקבוע! וכשמוע הרה"ק רבי אליעזר ליפא דברים אלו יוצאים מפי מרן הסבא קדישא נתמלא עליו רוגז, עוד יותר מבראשונה, על שהרהיב עוז בנפשו לענות לו כזאת, ושלחו מעל פניו. ומרן הסבא קדישא פנה לביתו לשלום[כז].

הערות וציונים

כז. שם ח"א ג: מפי דודו הה"צ רבי **יוסף ברוך גאטשאל** זצ"ל **מראדשיץ** אשר משכן כבודו

סטריזוב - פריסטיק

יא

הה"ק רבי מנחם טארנער זצ"ל אב"ד דק"ק סטריזוב יצ"ו ובעמח"ס שובע שמחות, היה עני ומדוכה. פ"א הגיע אצלו הסבא קדישא זצ"ל, והיה השמחה עזה ביניהם, ורצה לכבדו במידי דמאכל ומשתה, אבל ביתו היתה ריק מכל, ואמר הה"ק רבי מנחם טארנער זצ"ל לחבירו האורח, הסבא קדישא זצ"ל, אולי יש אצל מע"כ ב' צל? והוציא הסב"ק מכיסו שני צל ונתן לו, וצוה הה"ק רבי מנחם טארנער זצ"ל להביא עבור זה מעט טיי, וזאת בשלה הרבנית כל הלילה עד אור הבוקר, פעם אחר פעם, וזאת הי' להם למשמרת לכל הלילה עד הבוקר, לאכול ולשתות בהילולים ולהתענג בתענונים. ויהי ביום המחרת אחר התפילה, ראה שמה הגביר ר' יואל ז"ל מסטריזוב את הסבא קדישא זצ"ל, והוטב מאוד בעיניו, והזמין אותו [ואת הה"ק רבי מנחם הנ"ל] על סעודת צהריים, והלביש את הסבא קדישא במלבושי כבוד, וביקש אותו כי יהיה אצלו ימים אחדים, והסכים עמו, עדי כי נתעכב שמה ארבע שבועות, ואח"כ נסע גם לפריסטיק, ומשם ללובלין. וביקש הגביר הימנו כי גם בחזירתו יהי' אצלו, ואכן גם בחזירתו הי' אצלו ארבע שבועות. ומאז נשאר לחוק קבוע להם, כי בכל עת אשר נסע ללובלין הי' אצלו בהליכתו ובחזירתו וכיבדו מאוד, והעניק אותו כיד ד' הטובה עליו[כח].

לובלין

יב

דרכו בקודש של מרן הרבי **מלובלין** זצ"ל היה, לחלק לאלה המקורבים אשר נסעו הימנו אחר חג הפורים, קמח של שמורה על כזית מצה, וצלוחית יין על ארבע כוסות. פעם אחת בהיות הסבא קדישא צעיר לימים היה בלובלין בימי הפורים, וכאשר נסע לביתו נתן לו הרבי מלובלין

הערות וציונים

היה בק"ק **לאדז** זצ"ל, ששמע מהגה"צ רבי **יחיאל הורוויץ** זצ"ל **מפאקשווייניצא** אשר משכן כבודו היה בק"ק **טארנא** יצ"ו. **כח.** דברים ערבים מערכת הרבי מלובלין או"ט, ששמע מפי הגה"צ רבי משה ליב שפירא זצ"ל אב"ד דק"ק סאסוב יצ"ו.

קמח שמורה, ולקחו הסבא קדישא בשמחה, ומיד בבואו לביתו הטמין את הקמח על מקום משומר מאד כדרכו. ואם כי היה הסבא קדישא עני מדוכא מאד, כי לא היה לו לחם צר ומים ממש, כידוע ומפורסם, מכל מקום בזה הקמח לא רצה ליגע, מחמת שהיה חביב עליו 'שמירה' של רבו הק' מלובלין מכל הון דעלמא. פעם אחת באו אליו אורחים נכבדים, הלא המה **היהודי הק'** זצ"ל **מפרשיסחא**, והה"ק רבי **דוד** זצ"ל **מלעלוב**, והה"ק רבי **מאיר** זצ"ל **מאפטא**, והה"ק רבי **קלמיש** זצ"ל **מקראקא**, ולא היה לו במה לכבדם, כי בביתו לא היה אף ככר לחם ר"ל, וגם לא היה לו פרוטה במה לקנות כדי לכבד האורחים החשובים הללו, ואין לשער הצער וחלישות הדעת שהיה להסבא קדישא מזה. וכאשר עמד וחשב כדת מה לעשות נזכר שיש לו במקום מוצנע השמורה של רבו הק' מלובלין זי"ע, והלך תיכף והתיר את השק של השמורה ולקח הקמח משם, ואת השומן שהיה מוצנע לצורך חג הפסח לקח, ותחב בתוכו עץ והדליקו, להאיר להם את הלילה. ועדיין לא נתקררה דעתו בזה, כי חשב מאין לקחת בשר עבור האורחים החשובים הללו, עם סעודה הגונה לפי כבודם, ובתוך כך פתאום באו לפרוח מרחוק מחנה צפרים טהורים, ופרחו דרך חלונו לתוך הבית, ולקח ושחט אותם, והיה מהם בשר ורוטב להסעודה, ונתן לאשתו הרבנית, וצוה לה להכין עבורם 'וויעטשערע' הגונה עם 'קלוסקעליך' טובים, וכן עשתה כאשר צוה לה בעלה הסבא קדישא, והצדיקים הקדושים האלה אכלו ושתו אצלו סעודה רחבה כיד המלך, ומאד שמח הסבא קדישא על שזכה להנות אותם, ולקיים בהם מצות הכנסת אורחים כמשפט. אמנם הרבי 'החוזה' מלובלין סיבב ושלח לו מצה ויין אחרים על פסח.

ומעשה שהיה כך היה, הגביר המפורסם ר' נתן ע"ה מק"ק קאנסקאוואליע יצ"ו היה לו אחוזות במחוזות ראדשיץ, בין ראדשיץ לקינסק, ואחר פורים בנסיעתו מהרבי מלובלין, אגב אורחא סייר נכסיה, ואז היה הזמן של הפשרת שלגים ואין יוצא ואין בא, ולא היה ביכלתו לנסוע לביתו על פסח, ונזכר שבראדשיץ דר ידידו הלא הוא הסבא קדישא, ונכנס אליו ונתן לו כל הצטרכותו, וגם לרבות הקמח מהרבי מלובלין, וגם נתן לו יין על ארבע כוסות. ויהי בחג השבועות, כאשר היה הסבא קדישא אצל רבו הק' מלובלין, אמר לו הרבי מלובלין: בעריל, השמירה שלך האיר לי יותר מכל השמירות, ספר נא לי מה עשית

עם השמירה שלך! ויבוש מתחלה לספר לו, עד שהפציר בו רבו הק' וסיפר לו כל מה שאירע לו עם השלשה צדיקים הללו. ויאמר הרבי מלובלין למקורביו, זהו מה שאמרתי שהשמירה שלו האיר לי יותר מכל השמורות, כי גדולה הכנסת אורחים אפילו באנשים מגושמים, ומכל שכן בקדושי עליונים כמותם! והוסיף לאמר להסבא קדישא: כמה יגיעות יגעתי עד ששלחתי לך מצה ויין לד' כוסות משלי![כט].

יג

פעם כאשר היה אצל רבו הרבי מ**לובלין** זצלל"ה ומסר לו פתקא, לא הזכיר בה מעניני פרנסה מאומה, וישאל אותו הרבי: ומה נשמע אצלך בענין פרנסה? ויען הסבא קדישא ויאמר: רבי, לא בשביל זה באתי! היינו שבא אליו אלא על עניני רוחניות ולא על עניני גשמיות[ל].

יד

פעם שאל הסבא קדישא את רבו **הרבי מלובלין** זצלל"ה שיאמר לו דרך כללי בעבדות ה', ויאמר לו הרבי שזה הוא דבר שאי אפשר, לומר לחבירו באיזה דרך ילך בה, כי לא כל הדרכים שוות, יש דרך בתורה, בתפלה, ובתהלים, באכילה, בתענית, ובגמילות חסדים, וכיוצא בהם, וכולם המה דרכים נכונים ומתוקנים לעבודתו ית"ש, אך כל אחד צריך להשגיח לאיזה דרך לבו מושך, וזה יעשה בכל כחו ובכל כוונתו. ע"כ דברי הרבי ז"ל[לא].

טו

סיפר מרן הסבא קדישא, שפעם בהיותו בלובלין אצל רבו הקדוש זי"ע, והי' אז עוד צעיר לימים, וישב אחורי כסא הרבי, הפך הרבי מלובלין את ראשו אליו, ושאל: מה עושה פה הגראבער בויך? ובאותן

הערות וציונים

כט. שם ח"א ל"ט. מפי ש"ב החסיד **ר' יחיאל יוסף באראן** ע"ה נכד הס"ק; שם מ'. מכתבי ש"ב הגה"צ ר' **משה ליפשיץ** זצ"ל אב"ד דק"ק **בריגל** יצ"ו, ששמע מזקינו הגה"צ **ר' טובי' ליפשיץ** זצ"ל אב"ד דק"ק **בריגל** יצ"ו נכד הס"ק; שם מ"א: מכתבי ש"ב החסיד ר' **נתן דוד באראן** ז"ל מק"ק **גארשקאוויטץ** יצ"ו נכד הס"ק; שם ח"ב ו'. מפי הה"צ רבי **אלימלך יעקב יצחק** זצ"ל **מקיעלץ**, ששמע מכ"ק חותנו הה"ק **רבי הלל** זצ"ל מראדשיץ, ששמע מק"ז הס"ק זצ"ל. **ל.** שם ח"א ט:. **לא.** שם ח"א י: מפי דודו הה"צ **רבי בנימין גאטשאל** זצ"ל **מראדשיץ**, נכד הס"ק.

הדיבורים לקח אז הרבי מלובלין ממני כל דם התמצית שלי, אבל הי' כדאי לי![לב].

טז

פעם אמר רבינו הסבא קדישא לאנשי שלומו: וואס מיינט איר [מ'זעמיר]? אזוי ווי די היינטיגע יונגע לייט? מיר האבן אלס יונגערמאנ- ווייס געפראצעוועט אויף יודישקייט, ועם כל זה כשנכנסתי לפני הרבי מלובלין זי"ע, והביט עלי, לקח ממני את דם התמצית שלי, מגודל אימת רבי עלי![לג].

יז

סיפר הה"ק רבי חיים מאיר יחיאל שפירא זצ"ל ממאגלניצא, ששמע מפה קדוש מורו ורבו הסבא קדישא מראדשיץ זצ"ל. שפעם בהיות הסבא קדישא בצל קודש הרבי מלובלין אירע לו, שהתאכסן באותו עליה שנתאכסן שם הה"ק רבי מאיר הלוי רויטנבורג זצ"ל מסטאבניץ בעל 'אור לשמים'. והה"ק מסטאבניץ זלה"ה כבר היה נוהג ברעביסטעווע, והיה מתנהג בהרחבה, לכן היה לו שם חדר מיוחד על הבוידעם, אבל הסבא קדישא שהיה אז רך בשנים ולא היה אז עדיין מפורסם, ולא היה ביכלתו לשכור לו איזה מקום מיוחד שם, לכן היה לו לשכב שם על הבוידעם עצמה על השחת. ויהי בבוקר בקומם ממיטתם נזדמו שירדו שניהם ביחד על הסולם מן הבוידעם, ויסמוך הה"ק מסטאבניץ את עצמו על הסבא קדישא, וכה ירדו משם. ויהי כאשר ירדו על הסולם הוציא הסבא קדישא אנחה מפיו, וישאל לו הה"ק מסטאבניץ: בערל, מה זה שאתה נאנח? מה חסר לך? ויען אותו הסבא קדישא למה לא אאנח, הלמאי כי אם יש להרבי איזה נתח טוב למי מכבדים? לר' מאיר'ל! ואם יש להרבי איזה שחרית מיוחס אומרים לר' מאיר'ל לכו רדו והתפללו לפני התיבה, אם יש להרבי איזה זמר מעולה למי מכבדים לזמר? לר' מאיר'ל! אבל אם יקרה חתונה אצל חתן וכלה עניים, או אצל איזה יתום

הערות וציונים

לב. שם ח"א נ"ז. מפי אחיו החסיד **ר' יצחק יעקב צארניכא** ע"ה, ששמע מק"ז הה"צ רבי אשר אנשיל גאטשאל זצ"ל, הרבי **מראדשיץ** בק"ק **לאדז** יצ"ו. **לג.** שם ח"ב כ"א.

ויתומה, אזי מחפשים לבערל'ען ואומרים לו: עלה בערל, השחר את פניך, ואמור שם בדחנות! ויפן אליו הה"ק מסטאבניץ וישאל לו: בערל, אולי רוצה אתה לנהג ברבנות? תן לי ידך! והיה נראה מדבריו שהיתה אצלו נתינת יד כמו סמיכה על רבנות, ויתן לו הסבא קדישא את ידו. אחר זה הפציר הסבא קדישא את הה"ק מסטאבניץ מאד, לבלי לגלות את הדברים האלה לפני הרבי, אולם הה"ק מסטאבניץ לא נעתר לבקשתו, והציע את כל הדברים האלה, דברים כהוויתן, לפני הרבי מלובלין.

לימים כאשר סיפר הסבא קדישא מעשה זאת אמר, לא שיערתי מראש עד היכן הדברים מגיעים, כי מאז מעשה זאת האב איך געקריגן א קנייטש ביים רבי'ן, עד אשר לא הועיל לי על זה שום תשובה לפניו, (ואמר הה"ק ממאגלינצא על זה: אפ געהיטן זאל מען ווערן אז א חסיד באקומט א קנייטש ביי א רבי'ן, מען קאן זיך גאר נישט אוסקויפען ביי זיי). לימים קרה שהרבי היה נוסע לעיר טאמאשאוו, ולפני הנסיעה קרא אותי הרבי ושאל אותי: בערל, אפשר קענסטו אויף דיר נעמען אז די זאלסט נישט עסן פריער ביז וואנען איך וועל דיר הייסן? והבטחתי אותו שאקיים דבריו. אז לקח גם אותי לטאמאשאוו. על הדרך בכל החניות הייתי משמש אותו בכל הסעודות, ואחר כל סעודה וסעודה שאל אותי נו בעריל האכלת דבר מה? והשבתי לא אכלתי מאומה, כן נסעתי עמו שני ימים ושני לילות ולא בא שום דבר לתוך פי. ויהי ביום השלישי עמד הרבי באיזה מקום, ושם הכינו לו סעודה גדולה, והיה הסעודה נמשכת כל היום, ואז אחזתני הרעב בכל תקפו, עד שנדמה לי איזה פעמים ביום ההוא כי כבר הגעתי לכלות הנפש, ומחמת זה דמיתי בדעתי שמחמת טרדת הסעודה והנאספים שכח אותי לגמרי, אולם גמרתי בדעתי יהיה מה שיהיה ולא אעבור את מצות הרבי. אחר הסעודה כשנסענו מן העיר שאל אותי הרבי על אם הדרך: בערל, האכלת איזו דבר היום? והשבתי עדיין לא אכלתי! וישאל אותי הרבי כמתמיה למה לא אכלת עוד, והשבתי לו הלא הרבי ציוה אותי שלא לאכול קודם שיצווה אותי, ועדיין לא ציוה אותי הרבי לאכול, ועשה הרבי תנועה כמשתומם על הדבר, וימהר ויקח שלשה גדולים, ואמר לי לך מהר וקנה לך לחם! ורצתי בחזרה העירה וקניתי לי בעד השלשה הגדולים לחם, ומהרתי אל העגלה ושם ישבתי עם הלחם. כעבור חצי שעה שוב שאל אותי הרבי: בערל, אכלת את הלחם? ועניתי שעוד לא אכלתי, ושוב שאל אותי כמתמיה למה לא אכלת עוד, והשבתי

כי רק צוה אותי הרבי לקנות לחם ועדיין לא ציוה אותי לאכול. אז אמר לי הרבי לך מהר ונטול את ידך, והלכתי ונטלתי את ידי וישבתי על העגלה, ושהיתי כן זמן מרובה והרבי לא ציוה לי לאכול, עד שהגעתי לכלות נפש ממש, בלי שום פיקפוק כלל, אז פנה אלי הרבי ויאמר לי מהר חטוף ואכול! ואז כיון הרבי לרגע האחרונה ממש, ובאם היה עוצר אותי עוד רגע אחת אז לא היה עוד 'בערל' בעולם! ועל ידי הניסיון הזאת נתרפא הקנייטש שהשגתי ע"י הה"ק מסטאבניץ אצל הרבי[לד].

יח

בעת שהסבא קדישא היה מלמד בכפר נולד בן זכר לאחד מבני הכפר, ויהי ביום הששי ללידתו המליטה פרתו עגל, וישמח מאד על שיהיה לו מעתה די בשר על הסעודה שיעשה, ולכן כאשר קרב יום השמיני גמר הבעל ברית בלבו, היות שהלכה פסוקה בשו"ע שצריכין להמתין עוד ששה ימים כדי לשחטו, על כן לא יתן למול את התינוק עד שהעגל יהיה בן שמונה ימים כדת וכדין, לפי שאין לו בלעדי בשר העגל די בשר על הסעודה, ואז כאשר יהיה לו די בשר מהעגל על הסעודה יעשה הברית מילה. ויהי ביום השמיני הלך הסבא קדישא אל הכפרי, ובחן לדבר עמו רכות, שיתרצה לדבריו שיתן התינוק למול, אבל הבעל ברית הנ"ל לא אבה לשמוע לו, הסבא קדישא בראותו שאין ביכלתו להועיל אצלו מאומה, הלך החוצה הלוך ושוב, ולבו דואג בקרבו על זה, בתוך כך נעמדה סמוך לו מרכבה כבודה, אשר עברה דרך שם עם שבעה אנשים, ובירדם מן המרכבה שאלו אותו האנשים מדוע פניכם רעים, וסיפר להם את המעשה, והשיבו לו כי על זה אין לו לדאוג כלל, כי בעזרת השם יהיה הכל על נכון, והברית יהיה היום, כי יש אתם מוהל וסעודה מוכנת, והלך אתם לבית הכפרי, ויבקשו הימנו את הילד להכניסו בבריתו של אברהם אבינו ע"ה, אבל לא רצה בשום אופן ליתן להם מטעם הנ"ל, בראותם כל זה אסרוהו היטב אל הדלת, ולקחו הילד בחזקה ומלו אותו כדת וכהלכה, ואחר כך עשו סעודה מאשר הביאו עמם. לימים כשהיה הסבא קדישא בלובלין אצל רבו הקדוש, אמר לו הרבי מלובלין זי"ע היודע אתה מי היו אנשי המרכבה האלה, הלוא המה השבעה רועים זי"ע[לה].

הערות וציונים

לד. שיחות חיים ט"ז: מפי הה"ק **רבי חיים מאיר יחיאל** זצ"ל **ממאגאלניצא.** **לה.** נפלאות

יט

פעם אירע שהרבי מלובלין היה על אם הדרך, וכאשר עבר דרך כפר 'רודא' אשר בין עיר 'ראדשיץ' לעיר 'מאלעניטץ' הגיע זמן תפילת מנחה, וירד הרבי ממרכבתו להאכסניא כדי להתפלל שם בציבור, אבל לא מצא שם עשרה מישראל, כי בכפר ההוא לא דרו אלא איזו יהודים יחידים. והנה ידוע שהרבי מלובלין לא צירף למנין שלו אלא אנשים מסויימים, על אף היותו בדרך, ואחרי אשר שהה המשמש זמן רב והצליח לאסוף תשעה אנשים, הלך על פני חוצות לבקש עוד יהודי אחד להשלים לעשרה, ואכן מצא אחד שהלך וחבילתו בידו, והכרת פניו ענתה בו שהוא אינו כשאר ארחי פרחי אלא יראת ה' חתולתו, ובכל זאת הלך תחילה לשאול בקדוש רבו כי מצא בטלן אחד מהעניים הסובבים בחוצות, ותיאר אותו לפניו, ושאל אם יקרא אותו, ויאמר לו הרבי: אותו תוכל לקרות! וקרא אותו, והיה עני בן טובים זה רבינו הסב"ק בימי עניו ומרודו, ובבואו להאכסניא היה שמחת שניהם גדולה, שמחת הרבי אשר הקרה ה' לפניו איש אמונים להשלים עשרה לתפלה, ואידך שמחת הסב"ק גדלה עד שמי רום על שזכה להצטרף למנין עשרה של רבו. ויהי באמצע התפילה נתעלף רבינו באמצע השמו"ע, ושפשפו אותו האנשים אשר היו שמה ביין עד שהוטב לו, ועמד פעם שנית להתפלל ושוב התעלף, ושפשפו אותו האנשים עד שהקיצו אותו, וגמר השמונה עשרה. וכדי להחיות את נפשו ניגש אליו הרבי מלובלין אחר התפלה, ואמר לו בדרך צחות: לא לחנם קוראים אותך 'בטלן', וכי אף אם רואים דבר צריכין להתבהל ולהתעלף?[לו].

כ

שלהי שנת תק"ע לפ"ק נסע הסבא קדישא לעיר **לובלין**, להסתופף בימים הנוראים בצ"ק הרבי מלובלין, ובידו לא היה אלא ששה 'גדולים', ובבואו שמה [בערב ראש השנה] היה נבוך בדעתו כדת מה לעשות בהם, אם לקנות בהם אוכל להחיות את נפשו, כי זה כמה ימים שלא בא אוכל לתוך פיו, או לחלקם לצדקה להחיות בהם נפש כל חי,

הערות וציונים

הסבא קדישא ח"א ל"ו: מפי ש"ב החסיד **ר' יחיאל יוסף באראן** ע"ה **מראדשיץ**, ששמע מהוריו ז"ל נכדי הסבא קדישא. **לו.** שם ח"ב ל"ז:.

או לשלם בזה שכר מקוה לכבוד יו"ט. בתוך כך נזדמן לו עני אחד והתנצל לפניו כי לא עדיין אכל היום, וימהר הסבא קדישא ונתן לו שלשה 'גדולים', והנשארים הוציא לשכר מקוה. ועתה כאשר לא נשאר פרוטה בידו לקנות בהן אוכל, הי' מוכרח לחכות עד לאחר תפלת ערבית של יו"ט, בחשבו כי בודאי יזמין אותו אחד הנגידים על סעודת יו"ט להיות מאוכלי שלחנו, אבל תקוותו לשוא היה, אם אמנם הרבה נגידים אספו לביתם אורחים על שלחנם, אבל אין אחד מהם שם לבו אליו, ואין דורש ואין מבקש אותו, ללכת אתו הביתה ולסעוד אצלו סעודת יו"ט, וכאשר דרכו בקודש הי' שלא להתנצל לפני שום איש מעניני עולם הזה, ושלא להיות תובע בע"פ לשום עזרת בשר ודם, בגודל אמונתו ותמימותו שהכל היא בהשגחה פרטיות מאת ד' ית"ש כידוע, בכן גם אז החזיק לבו באמונתו, ותקוותו היה שבעת האוכל אצל שלחן הטהור הרבי מלובלין, ישיג גם הוא עכ"פ מנה אחת, ככל האנשים העוטרים את שלחן רבו הקדוש ותחי נפשו, אבל תוחלת ממושכה ומחלת לב הי' לו, בראותו כי הרבי חלק יין מן כוס של קידוש לכל המסובין על שלחנו, הקרובים והרחוקים סביבותיו, על ידי בן הרבי מלובלין, הה"ק ר' ישראל זצ"ל, שהוא הי' המחלק לכל איש ואיש כפי מדתו, והוא נשכח כמת מלב. לאחר נט"י חלקו לכל אחד ואחד לחם חלה אחת, ולו לא נתנו, וכן היה בדגים ובבשר ובשיריים, אשר מכלם נתן הרבי וחלק כחלק יאכלו, וממנו פנה זיו קדשו ופנה הדרו ולא נתן לו מאומה.

ועוד זאת יתירה נעשה לו, כי בן הרבי מלובלין, הה"ק ר' ישראל זצ"ל, שהוא הי' מחלק המנות על השלחן כאמור, שאל אותו בליל יום טוב אחר הסעודה, 'בערל' האכלת מה? והוא השיבו בשפה רפה לא אכלתי מאומה, אז פנה לו עורף והלך לו. גם למחרת אחר התפלה לא הזמינו שום אדם אל ביתו, ובכלות נפש הי' עומד ומצפה עד אשר יכנס הרבי אל השלחן, כי אמר הלא לא לנצח ישכח אביון, ולא יסתיר הרבי פניו ממנו לעולם, אבל גם בפעם הזאת אין מושיט לו מאומה להשיב את נפשו השוקקה, וכמעט פרחה נשמתו, ועל כל אלה אירע לו, שאחר האוכל גש אליו בן הרבי מלובלין, הה"ק ר' ישראל זצ"ל, ושוב שנית שאלוהו אם השיג די אוכל, ופנה ממנו טרם עוד השיבו דבר. והנה כאשר הגיע ובא הלילה השני של יום טוב, הוכרח שוב להמתין האוכל שיהיה על השלחן הטהור, כי גם הלילה הזאת לא שעה אליו אחד מהנגידים

לקרא לו אל שלחנו, והרבי הקדים באותו לילה לבא אל הקודש איזה שעות קודם מאשר הי' הרגילו תמיד, אבל הסבא קדישא חדל להיות לו אורח כהאנשים, לעמוד עוד אצל השלחן כאשר הי' באמנה אתו, אלא עמד בפחי נפש בירכתי הבית מגודל חולשתו, אמנם תיכף ככלות הרבי את הקידוש מיהר הרבי לקרא את הסבא קדישא לפניו, ויאמר לו בלשון חיבה: 'בערל' קח ושתה, ולך אכול בשמחה לחמך, וגם נפש נענה תשביע, אפילתך יאיר לך ורבים ילכו לאורך! ואחרי הנסיון האחרון הזה שהגיע עד דכדוכו של נפש, ועוד מעט יצאה נשמתו מגודל הרעב, עטרהו וסמכהו רבו הקדוש בתור מנהיג לשראל, ורבי יתקרי, ובאותו פעם קרבהו סמוך אצלו בשלחנו הטהור, וכבדהו כאחד מבניו הצדיקים. ובכל עת שהסבא קדישא סיפר מעשה זו הפליא והגדיל נוראות רבו הקדוש מלובלין זי"ע, מה שעצר אותו בנסיונו האחרון הזה עד זיבולא בתרייתא, ואלמלי הי' שוהה עוד רגע אחת יותר לא הי' עוד 'בערל' בעולם.

והנה אחרי הסתלקות הרבי מלובלין זי"ע ונתפרסם שמו של הסבא קדישא בעולם, נתגלגל מצב הה"ק רבי ישראל בן הרבי זצ"ל מאד, ונעשה עני, ובהיות כי בתו הגיעה לפרק בתולה נשאת ולא היה בידו פרוטה לפורטה הי' במצוק מאוד, ולא ידע מאין יבוא עזרו להכין לה נדוניא ושאר צרכי החתונה, עד שעלה על דעתו שבהיות כל העולם רצים לראדשיץ אל הסבא קדישא משם, להפקד בדבר ישועה ורחמים, ע"כ בצר לו גם הוא יפנה אל הסבא קדישא אשר איתן מושבו בעיר ראדשיץ, ומה גם שהלא הסבא קדישא מכירו מבית אביו הרבי זצ"ל. כן עשה, שלח את זוגתו הרבנית ע"ה לראדשיץ להוי פקידא בגו צדיקא לטב ולחיין ולשלם. וברבות הבאים הוכרחה גם היא לחכות זמן רב עד שזכתה לבוא אל הקודש פנימה, ובבואה לפניו חגרה בעוז מתניה ותשאל לו, אם כבר נשכח הימנו אהבת איתן חמיה הרבי מלובלין זצ"ל, באשר ובכן לא נתנוה לבוא לפניו ולהתחנן לו על מצבה המר זה זמן כביר, ויען לה הסבא קדישא הן אמת כי לו נשכח הימנו אהבת רבו נ"ע, אבל גם לא מש מזכרונו מה שעשה לו בעלה הה"ק ר' ישראל זצ"ל, שבעת שהיה במצב של פיקוח נפש ממש עוד התגרה עמו בשאלות שונות. כאשר חזרה הרבנית אל ביתה סיפרה לבעלה את דברי הרבי, וימהר ר' ישראל ונסע אל הסבא קדישא ומסר לו שכל הנ"ל לאו אדעתא דנפשיה עביד, אלא בפקודת הקודש הרבי מלובלין זצ"ל ממלשינות שהיה על היהודי הק'

מפרשיסחא! אז ראה והבין הסבא קדישא כי הדין עמו והוציא מתיבתו חמשים אדומים (סכום עתק בימים ההם) ונתן לו[לז].

כא

פעם הלכו כמה צדיקי הדור לעיר לובלין, לקבל פני מאורם ורבם החוזה הקדוש מלובלין זצללה"ה, ולהסתופף בצלו, צל קדשו, ובדרך נזדמנו יחד, הלא המה הני רועים נאמנים וידידים הקדושים, הה"ק רבי אברהם יוזפא זצ"ל מק"ק קאנסקאוואליא יצ"ו, בעל 'תורת אברהם' על הזוה"ק, והי' מפורסם בשם 'קאנסקאוואליער שרף', (שהי' עובד ה' בחיות ובהתלהבות גדול אשר קשה לפרש, וישב בתענית ל"ה שנים משבת לשבת), והסבא קדישא מראדשיץ, והה"ק רבי יחזקאל טויב זצל"ה מקאזמיר, ועוד טרם בואם לביתו נאוה קודש אמר הרבי מלובלין לנאמן ביתו [בדחנא דמלכה] הה"צ ר' מרדכי ראקיווער ע"ה, [אשר מנוחת כבודו הוא בעיר ראדשיץ, סמוך ונראה אצל ציון הסבא קדישא], שילך להכין סעודה גדולה, כי מן השמים נתגלה לו שהן שלשה חשובים - אשר הבית דין של מעלה יעיד עליהם שקדושים המה – באים אליו! וכן הוה. וכאשר באו לביתו כיבדם בסעודה גדולה, ודיבר עמם הרבה ד"ת ושיחות קדושות, ובתוך דבריו אמר להם כי הנה כתיב 'והנה שלשה אנשים נצבים עליו' ולדעתי שלשה אלה אתם המה![לח].

כב

פעם אחת כשהיה הסבא קדישא **בלובלין**, אמר הרבי מלובלין לאנשי ביתו: הראיתם אברך זה? והמשיך, הוא מלא יצר הרע מכף רגלו ועד קדקדו! וכאשר תמהו בני ביתו על דבריו אלו, גמר את דבריו הקדושים ואמר: אבל איננו שומע לו אפילו כחוט השערה! ושאלו אח"כ בני הרבי את אביהם הרבי היתכן לומר כן על אברך? והשיב להם אביהם: אפילו אם אומר שהוא יכול לפקוח את הרקיעים בשמי מעל גם כן לא יגיס דעתו בזה![לט].

הערות וציונים

לז. שם ח"א ל"ג ע"ב; נפלאות הרבי אות ק"צ, מכתבי הגה"צ **ר' יוסף לעווינשטיין** זצ"ל, אב"ד דק"ק **סעראצק** יצ"ו. **לח.** שם ח"א ל"ח: מכתבי הה"צ **רש"ב לערמאן** זצ"ל **מקראשניעוויץ**. **לט.** שם ח"א כ"ח: מכתבי ש"ב החסיד ר' **נתן דוד באראן** ז"ל מק"ק **גארשקאוויץ** יצ"ו, נכד הס"ק.

כג

סיפר רבינו הסבא קדישא, שפעם בעת שהיה אצל רבו הרבי **בלובלין** אמר לו הרבי מלובלין בפני כל החבורה: בערל, בוא הנה ונברכך! (וישאל לו בנו הה"ק רבי יוסף זצ"ל מטארטשין לאמור: אבא, הלא יוכל להשיג מזה גדלות ח"ו? והשיב לו אביו הרבי מלובלין: אפילו מיר וועלין צו'ן עהם צו בייגן אלע זיבן הימלען ג"כ לא יתגאה ח"ו מזה!). וזאת הברכה אשר ברך אותו: השי"ת יזמין לך בני ישראל כאלה, וועלעכע זאלען דיך אפרייסען פון תורה ותפלה, פון ערנסקייט! וסיים הסבא קדישא את סיפורו: והן אמת שזמן רב היה לי צער מברכה זו, אבל ווי [אזוי] וואלט איך היינט אויסגעזען אן די ברכה[מ].

כד

סיפר הה"ק רבי יוסף הלוי איש הורוויץ זצ"ל מטארטשין, שאחר הסתלקות אביו הרבי הקדוש מלובלין זי"ע, קיבל גם הוא את חלקו ירושה מאביו הקדוש, בגדי משי של שבת קודש וחגורה, וגם מורה שעות ישן שהיה תלוי תמיד בהחדר שישב שם הרבי מלובלין תמיד. והנה בתוך נסיעתו על הדרך מלובלין לביתו עם הגבאי התחיל לירד גשם חזק מאד, עד שמן הנמנע היה לנסוע הלאה, והיה מוכרח לעמוד בכפר וליכנס אצל כפרי יהודי אחד, ולהמתין עד שיפסוק הגשם, ובהיות שהגשם היה על הארץ כמה ימים בכן הי' שם כל הזמן ההוא. וככלות הגשם ורצה להמשיך לנסוע לדרכו תבע ממנו הכפרי סכום כסף בעד האכסניא ובעד האכילה, ויאמר לו הה"ק הנ"ל, שאין לו כסף מזומן אלא חלקו ירושה מטלטלין קדושים, והוציא מהשק כל המטלטלין וגם המורה שעות הישן, והניחם על השולחן, ואמר להכפרי שיבחור לעצמו איזה חפץ בעד הסכום שהוא תובע ממנו, ואמר הכפרי לאשתו בואי ונתיעץ איזה חפץ לקבל, וכאשר הראה לה הבגדים והחגורה אמרה אליו שזאת לא שוה להם מאומה, אלא המורה שעות הישן אפשר לקבל, באשר שנצרך להם לידע השעה בדיוק מתי הוא, כדי לחלוב את הפרה בכל יום בבוקר בדיוק בשעה פלונית, וגם הכפרי הסכים לזה, וקבלו את המורה

הערות וציונים

מ. שם ח"א ח'; ויקהל שלמה י"ז.

שעות בעד החוב, והה"ק נסע לדרכו. הכפרי הזה תלה את המורה שעות בחדר משכבו למען ידע בכל יום השעה המדויקת לחלוב את הפרה.

ויהי היום נסע רבינו הסבא קדישא דרך אותו כפר, ובא לעת ערב אל הכפר הזה ללון שם לינת לילה, ונתן לו הכפרי הזה את החדר אשר היו תלו בו המורה שעות ההוא. והנה כל הלילה ההוא לא הי' ישן רבינו הסבא קדישא אלא הלך בחדרו אנה ואנה בשמחה ורקודים, ובבוקר שאל הכפרי מדוע לא ישן הרבי כל הלילה, ואיזה שמחה הי' לו שהלך ברקודים כל הלילה, והשיב לו הסבא קדישא אמור נא לי, מהיכן בא אליך המורה שעות הזה, וסיפר לו הכפרי שהשיגו בעד דמי האכסניא מאיש אחד שלא הי' לו לשלם, ואז אמר הסבא קדישא ז"ל כי תיכף בשומעו את ההכאות של המורה שעות הי' ניכר לו שהמורה שעות הזה הוא מאת רבינו הקדוש מלובלין זי"ע, יען כי מכל הפעמונים של מורי השעות נשמע קול המודיע לבעליו כי נתקרב שעה אחת לפני מיתתו, אף שגם הידיעה הזאת היא נצרכת מאד לבני אדם אבל מעורבת בתוגה ועצבות כמובן, אבל לא כן המורה שעות של הרבי מלובלין זי"ע, אשר מוציא קול צהלה ורינה כי נתקרב בכל פעם שעה אחת לביאת משיח צדקינו אכי"ר, לכן מרוב שמחה לא הי' יכול לישן, והיה רוקד מרוב שמחה זי"ע[מא].

כה

בלובלין אצל הרבי זי"ע הי' בדרך כלל ביתו פתוח לרווחה, שהקהל היו יוצאים ונכנסים בביתו, זולת ביום השבת קודש אחרי צהרים, לפני זמן תפלת מנחה, שאז הי' הרבי נכנס לחדרו והוציאו כל איש מעליו, והדלת סגור אחריו, ואחרי ששהה שם שהיה מועטת פתח הדלת וירד לבהמ"ד שהיתה למטה, מתחתית דירת הרבי, לתפלת מנחה וסעודה שלישית. פעם אחת הי' שם אברך אחד, אשר הי' חפץ מאד לדעת פעולת הרבי בעת ההוא, ובפרט אחרי שפקודת הרבי היתה חזקה לבל יהין אף אחד להשאר אז בחדר קדשו. על כן נכנס הוא לחדר הרבי קודם שבא הרבי, והתחבא שם מתחת המלבושים, כדי לראות משם את המעשה אשר יעשה הרבי. בתוך החדר היה חושך, כי כבר פנה היום,

הערות וציונים

מא. זכותא דאברהם מ'.

ולא ארכה השעה והרבי נכנס אל החדר וסגר הדלת, והנה רואה החסיד ממחבואו שהרבי גש לארון הספרים, ומוציא משם ספר אחד ומסתכל בה, ובתוך כך ראה האברך לרגע בחדר אור בהיר מאוד, כעין ברק בשחקים, ושוב לא ראה שום אור כי כבר נטו צללי ערב כאמור, אלא שמע שהרבי ניגש אל ארון הספרים והחזיר את הספר למקומו, ופתח דלת חדרו וירד לביהמ"ד. אז יצא האברך ממחבואו, ועקב אחריו גם הוא לביהמ"ד לתפילת המנחה, החסיד נטל את ידיו לסעודה שלישית, ולא סיפר מכל אשר ראה שם בבית מאומה.

והנה היה קביעות אצל הרבי בתוך הסעודה להכניס נירות, והנה כאשר הגיע עת הדלקת נרות, לא ראה האברך ההוא נרות דולקים כנהוג, ושאל את שכינו הקרוב אליו למה לא הדליקו הנרות כנהוג, השיב לו הלה בתמהון: הלא הנרות דולקים במקומם, אז הבינו חבריו שנחשך לו פתאום מאור עיניו ל"ע. חביריו לא הפריעו את השלחן והמתינו עד לאחר הבדלה, ותיכף אחר הבדלה גשו עמו אל הרבי והזכירו לפניו לישועה, והרבי נתן לו את ברכתו, אבל לא הועיל כלום, ניגש אל הרבי שנית וסיפר לו שמצבו לא נשתנה, וברכו הרבי שנית, אמנם כאשר הגיש אל הרבי וסיפר לו שלא הועילו לו ברכות הרבי כלל, אז אמר לו הרבי: אם כן הדבר מוכרח אתה לנסוע 'לר' בער שלי' לראדשיץ! כשהגיע האברך אל הסבא קדישא לראדשיץ וסיפר לו שנחשך לו מאור עיניו פתאום ח"ו, נתן לו הסבא קדישא רפואות שונות כדרכו בקודש, היינו שיריים ממאכלי שבת, או משמן של חנוכה, או ממצות של פסח, או עלה מבדי הושענות, אבל גם זה לא הועיל מאומה, ופקד על האברך שישאר אצלו לשבות את שבתו בראדשיץ.

אחר שבת חזר ונתן לו משיריים של שבת העבר, אבל לא הועיל כלום, אז שלח אחריו הסבא קדישא ואמר לו בלשון קדשו: הנה כבר נתתי לך דברים כאלו שאף הדומם - אלמלי היה מקבל תרופות כאלה - כבר הי' ביכולת 'לראות' על ידם, ועכשיו שהנני רואה שכל זאת לא הועילו לך, ונשארת סגי נהור כמקדם, הנני מבין שאין זה דבר פשוט, ובכן אמור נא לי גופא דעובדא היכי הוה. וסיפר לו האברך השתלשלות הדבר, איך שהתחבא בחדר הרבי וכו'. אז אמר לו הסבא קדישא, אם כן הדבר אין לי עצה עבורך, כי הלא ידוע הוא שבשבת קודש לפני מנחה משתמש הרבי באור הגנוז, והספר שהוציא מהארגז הלא היא ספר

הרמב"ם, שלומד אז הרבי שתי הלכות בספר הרמב"ם, ומשתמש אז באור הגנוז, ומי שאינו ראוי לראות האור ההוא ורואהו שוב אינו יכול לראות אח"כ אור גשמי, ולכן אתה שאינך במדרגה זו והיצצת נפגעת על כל ימי חייך, ואי אפשר לך עוד לראות אור גשמי כל ימיך לעולם[מב].

כו

פעם אחת אירע שבאור לארבעה עשר, בעת הגיע הזמן של בדיקת חמץ, ובביתו של הסבא קדישא לא נמצא אף חתיכת לחם, עד שהוכרח לשאול משכינו ככר לחם, כדי לקיים בו המנהג של העשרה פתיתין, וגם מצות ביעור חמץ, ואגב זה סעדו לבם העטופים ברעב מכמה ימים, עד שממעט הלחם לא נשאר בו עד בוקר. ויהי בבוקר לאחר התפלה ובבית אין כל מה לאכול, וידוע דרכו בקודש שלא להגיד לשום איש, חוץ מהנ"ל שהוצרך לקיים מצות בדיקת חמץ, עד שעבר הזמן של אכילת חמץ, ויהי בשעה עשירית כאשר כבר קיימו הכתוב שאור לא ימצא בבתיכם, אבל מהכתוב בערב תאכלו מצות עדיין היו רחוקים, כי לא הוכן עדיין על חג הפסח אפילו פחות משוה פרוטה, ובני ביתו היו רעבים מאד מאתמול, כי מעט הלחם לא הספיק לכל אחד כי אם כזית, ולא זו אף זו כי היו מתאנחים על החג הפסח הממשמש ובא, ואין בבית

הערות וציונים

מב. מפיהם ומפי כתבם ח"א ע' ק"ה, מפי הגה"צ רבי ישכר בער הלוי ראטענבערג זצ"ל אב"ד דק"ק וואידיסלאוו יצ"ו נכד הסבא קדישא, ומצוין שם שכן אותה מעשה סיפר כ"ק מרן רבי יעקב זצ"ל מפשעווארסק, בשם הגה"צ רבי ארי' לייבוש רובין זצ"ל אב"ד דק"ק טאמאשוב יצ"ו, אולם בשינוי קצת, והוא שאחרי כל אלה שלח הרבי מלובלין זי"ע את החסיד ההוא לרפואה אל הה"ק רבי ישעיהו הלוי זצ"ל מדינאוויץ, מתלמידי הבעש"ט הק', ולא אל הסבא קדישא, וכ"כ בס' שארית ישראל להחסיד ר' ישראל גראזינסקי ע"ה מטאמאשוב עמוד ע"ו. אמנם אצל הגה"צ מוואידסלאוו זצ"ל נכד הסבא קדישא היתה מעשה זו מקובלת מבית אבותיו בכל פרטיה ודקדוקיה. ויתכן ששניהם אמת, שהרבי שלח בשעתו את האברך אל הה"ק רבי ישעי' זצ"ל מדינאוויץ, שנסתלק ביום כ"ב אייר תקנ"ד לפ"ק, ומדלא הועיל לו הלך ברבות הימים אל הסבא קדישא, שנתפרסם אחר פטירת רבו החוזה מלובלין כמחולל פלאות. וככה גם מסתבר, שהן אמת שאפשר שהרבי שלח את היהודי לקבל ברכת קדשו של הסבא קדישא, אמנם הסבא קדישא בוודאי לא הנהיג בחיי רבו החוזה כידוע, בו במקום שחזה עיניו כמה הקפיד הרבי על אחד מתלמידיו הק' שהנהיג נשיאותו בחייו כידוע, ועוד כמה הרפתקאות דעדו עליו אודות ענין זה אצל רבו הרבי מלובלין, כאשר יסופר בפרקין בארוכה.

אף כזית מצה, ועדיין הסתירו הדבר משכיניהם כמצות אביהם הקדוש, אשר שם בה' כל מבטחו, והשעות עברו וגם חלפו, ועיניהם כלות וצופות מאין יבא עזרם. בשעה ג' אחר חצות היום, באו שני אנשים ממדינת אשכנז במרכבה כבודה, וישאלו לאנשי העיר באיזה מקום דר איש חסיד וירא שמים, שנזהר לאכל בכל ימי הפסח רק מצות שמורה, וגם נזהר מאוד אפילו ממשהו דמשהו חמץ, ויתמהו אנשי העיר על האנשים האלו ועל מבוקשם, ומחמת שרבינו הסבא קדישא היה אז עדיין נחבא אל הכלים, והצניע מאוד הליכותיו בקודש, לכך לא ידעו אנשי העיר מגודל צדקתו וקדושתו, להראות עליו שהוא הוא החסיד מה שהאורחים מחפש, עד שמצאו שני נערים משכיניו שהיו דרים עמו בבית אחד, והכירו בו קצת לאיש אמונים, ותיכף הראו להם את בית רבינו הסבא קדישא, בבואם לביתו לא מצאו שם את רבינו הסבא קדישא רק את אשתו הרבנית, ושאלו אותה על בעלה איפה הוא, וענתה להם כי הוא יושב ולומד בבית המדרש, ושאלה אותם מה מבוקשם, ואמרו לה אנחנו ממקום רחוק, ומד' מצעדי גבר וכו' שמוכרחים להשאר בדרך בארץ אחרת, ובביתינו אנו נזהרים בכל החומרות, ורוצים אנו לערוך את החג המצות הבעל"ט כמו בביתינו, וכאשר שמענו על בעלכם כי הוא איש ירא וחרד לדבר ה' לכן ברצוננו להיות מחוגגי חג הפסח אצלו, כי מסתמא נזהרים אצלו בכל, כיאות לאיש כמוהו.

וענתה להם הרבנית הצדיקת בלב נאנחה וברוח נשברה, הנה אגיד לכם האמת כי עדיין לא הוכן אצלי מאומה על חג הפסח, והשיבו לה כי על זה אין לה לדאוג כלל, והראו לה דרך החלון שבחוץ עומד על המרכבה תיבה גדולה, ותיכף הביאו התיבה הביתה ופתחו אותה, והנה היא מלאה מכל מילי דמיטב, מצות יין טוב בשר ודגים, וגם כל הירקות הנצרכים לסדר, עם כל מיני מעדנים, וערכו את השלחן כשלחן מלכים. וכשהגיע זמן המנחה, הלכו האורחים אל בית המדרש אשר היה שם רבינו הסבא קדישא, והתפללו שמה מנחה וערבית של חג, לאחר התפלה נגשו האורחים אל רבינו הסבא קדישא ויאמרו אליו גוט יום טוב, ורבינו נתן להם שלום, ויספרו לו לאמור, כאשר אנחנו מעיר רחוקה ממדינת אשכנז, ואירע לנו אונס שלא יכולנו להגיע לבתינו על חג הפסח, והיות ובבתנו אנו זהירים וחרדים לדבר ה', על כן גם פה רוצים אנחנו לחוג אצל ירא וחרד לדבר ה', וכפי ששמענו על מר שהוא מהחרדים, על כן

רוצים אנו לחוג אצלכם. ויען רבינו הסבא קדישא ויאמר להם, בודאי מסכים אנכי לדבר הזה, אבל מה אעשה שלא הכנתי על החג מאומה, ויאמרו אליו אם לא יהיה מה לאכול לא נאכל, והלכו עמו האורחים לביתו.

ויהי כבוא רבינו הסבא קדישא הביתה, והנה הבית מלא אורה ושמחה, והשלחן ערוך ומסודר כשלחן המלכים, נשתומם מאד, ושאל להרבנית הצדיקת מה זאת, וענתה שהאורחים הללו הביאו את כל אלה, ותיכף נתן שבח והודיה להשי"ת על הנסים האלה, וגם שמח עם האורחים מאוד, כי ראה שהמה תלמידי חכמים גדולים ויראי ה', וערכו עמו הסדר ברוב עוז וחדוה, ועסקו כל הלילה בספורי יציאת מצרים, וכך היה גם בלילה השני, והאורחים ברכו לכולם, במוצאי יום טוב לאחר הבדלה הלכו האורחים החוצה ונעלמו להם, לאחר כמה שעות כשראה הסבא קדישא שלא באו חזרה, הלכו ובקשו אותם בכל העיר ולא מצאו אותם, ולא ידעו מה לחשוב, אבל הבינו כי לא דבר ריק הוא. ויהי כבא חג השבועות, ורבינו הסבא קדישא היה אצל מרן רבו הקדוש מלובלין זי"ע, ושאל אותו הרבי על מצבו, ויספר לו את כל אשר מצאו, הניסים מהאורחים וגם מה שנעלמו ממנו פתאום במוצאי יום טוב, ויען הרבי ויאמר לו היודע אתה מי היו האורחים החשובים הללו, הלא המה מלאכי מעלה '**מיכאל וגבריאל**', אשריך וטוב חלקך, ומעתה אפילתך יאיר לך, ויתרומם קרנך בעולם מהיום והלאה[מג].

כז

פעם אירע לו להרבי מלובלין, שהיה לו ביום טוב של ראש השנה שברון לב גדול, שלא הרגיש אצלו שום מצוה או זכות של מצוה שיחזק בה שיוכל לגשת אל התקיעות, עד שהזכיר את עצמו באיזה זכות ונתקררה דעתו בזה, והוא כי פשפש במעשיו ומצא שלא הקפיד ולא כעס משך כל השנה כולה, שבכן היה מעשה שמשמשו שכח להכין לו מים לנטילת ידים, והיה בתרעומות יתירה עליו, עד שגמר בלבבו שבעת

הערות וציונים

מג. הרב **ראובן חיים אלכסנדר צארניכע** ז"ל מק"ק **לאדז** יצ"ו בס' נפלאות הסבא קדישא ח"א ג'.

שיבוא לפניו יגער בו, והנה כאשר בא אליו משמשו הזכיר את עצמו באמרם ז"ל כל הכועס וכו', ואמר לעצמו מה לי עובד עבודה זרה ח"ו בשביל זה, ולא הקפיד עליו כלל. כן סיפר רבינו הסבא קדישא ביום טוב של ראש השנה, בעת שאירע לו כנ"ל, ושהה פעם זמן רב בחדרו קודם תקיעת שופר, ותיכף כאשר גמר הסבא קדישא את הסיפור פתח: למנצח וכו' [מד].

כח

דרך הה"ק רבי עמנואל וועלטפרייד זצ"ל אב"ד דק"ק פשעדבורז יצ"ו

היה, לכנות את מרן הסבא קדישא בשם 'אבי רבי' משום מעשה שהיה, וזוהי: לאביו הה"ק רבי ישעיהו זצ"ל אב"ד דק"ק פשעדבורז יצ"ו היו בניו מתים לו מחמת מילה ה"י, ופעם כאשר היה בצל קודש רבו הרבי מלובלין התמרמר לפניו מאד, והשיח לפניו את כל צערו, עד שהבטיח לו רבו שבעזרת ה' יוושע מעתה בזרע של קיימא, ויצוהו אשר תיכף בהוולד לו הילד זכר למז"ט יבשרו בבשורה טובה וגמורה, ותיכף קיבל עליו ר' ישעי'לע את פקודתו, ואכו לתקופת השנה [בשנת תקס"ב] נולד לו בן זכר למזלא טבא, ותיכף נסע רבי ישעי' לעיר לובלין לבשר את הרבי בבשורה הטובה. השמחה שהיה להרבי מזה אין לשער, ואמר לר' ישעי' שנבצר הימנו להשתתף בהברי"מ לפי שאינו בקו הבריאות השלימות, אמנם צוה לו שיכבד בסנדקאות את תלמידו 'בערל מראדשיץ', וגם הוסיף לאמור לו לקרא את שם הרך הנימול בישראל 'עמנואל', (שהוא להורות 'עמנו אל'), וברך אותו ופטרו לדרכו לשלום. והנה בהגיע יום הברי"מ באו על השמחה הרבה קדושי ארץ מתלמידי הרבי מלובלין, לשמוח יחד בשמחה של מצוה באחד מן החברייא קדישא, ובראשם היו נוכח הה"ק היהודי זצ"ל מפרשיסחא, וחבירו הה"ק רבי דוד זצ"ל מלעלוב, גם האברך 'בערל ראדישיצער' היה נוכח שם, אך מקום עמידתו היה בירכתי הבית בין הארחי פרחי, כי מחמת גודל העוני והלחץ שסבל אז, שהיה מלובש בבגדים קרועים ומטולאים, היה ביש מלגשת הלאה ולקרב בין שאר החברייא קדישא.

הערות וציונים

מד. שם ח"ב י"ג. מפי החסיד **ר' משה יצחק מיטלמאן** ע"ה מק"ק **לאדז** יצ"ו, ששמע מהה"ק רבי הלל זצ"ל מראדשיץ.

והנה הה"ק רבי ישעי'לע מפשעדבורז כיבד את הה"ק היהודי זצ"ל מפרשיסחא שיחלק את הכיבודים לפי ראות עיניו, איש כפי ערכו, אולם בסנדקאות יכבד את הסבא קדישא זצ"ל מראדשיץ. כן הוה, כשהביאו את הילד למול חלק היהודי הק' את הכיכודים, וכשהגיע לסנדקאות הכריז בקול 'ר' בערל ראדישיצער מכובד בסנדקאות', ורוב קהל הנאספים הביטו סביבותם כי לא ידעו למי הדברים מגיעין, כי את הסבא קדישא לא הכירו רוב הציבור, ואלה האנשים אשר ידעו אותו פנים אל פנים החזיקו אותו כאיש פשוט, ולא עלה על דעתם כלל כי אליו הדברים מכוונים, גם הסבא קדישא עצמו לא זז ממקומו אצל התנור, כי חשב בטח יש כאן איש חשוב ושמו כן, ועל עצמו לא עלתה כלל מגודל שפלותו. והנה כראות היהודי הק' שלא עלה עדיין הכריז פעם שנית 'ר' בערל ראדישיצער יגש הנה'. אבל לא שת לבו גם בפעם הזאת, כי פג לבו מלהאמין שקול לו קול אליו, עש שנגש אליו היהודי הק' והראה עליו והכריז 'אותך אני קורא ועליך נתכוונתי'. אז נגש אליו הסבא קדישא, ולקח היהודי הק' את הילד ונתנו על ברכי הסבא קדישא, ואמר לו: בערל, הכי שומע אתה מה שאנכי דובר אליך, בפקודת מורינו ורבינו הא לך הילד הזה ותחזריהו לי בריא אולם בלי שום מכשול כלל! הסבא קדישא אם כי היה צעיר לימים ולא ניסה בכאלה נבהל מאד מדבריו, אמנם חזק את עצמו, אם הרבי צוה עליו כן בודאי לא יצמח מזה רעה. והנה מלו את התינוק על ברכי הס"ק, והדם התחיל לישתות מאין הפוגות, מבלי יכולת להיעצור, והיה מהומה גדולה שם מזה, ותיכף רמז היהודי הק' אל הסנדק כלומר: נו, הלא אמרתי לך דבר! ותיכף פרץ הסבא קדישא בבכי גדול, עד שהכר מתחת הילד הנימול נרטב מדמעותיו, ומיד הועמד הדם בשעה טובה ומוצלחת, וקראו את שמו בישראל 'עמנואל' כאשר פקד הרבי, ותיכף ומיד נטלו כל הציבור לסעודה גדולה, סעודה שתלמידי חכמים מסובין בה, ואת הסנדק הסבא קדישא העמידו בראש כל המסובין לשמחת כל הציבור.

ויהי באמצע הסעודה הקול נשמע כי שוב התחיל הדם לזוב באין מעצור, ויהי הילד הזה בסכנה גדולה, ותהום כל הנאספים מהומה גדולה, תיכף החזיר היהודי הק' את פניו אל הסבא קדישא ויאמר לו: נו, הלא התניתי עמך מראש שתחזירהו לי בריא אולם! מיד הוריד הסבא קדישא את ראשו על השלחן הטהור, וסביביו נעשה כמו נחל של דמעות, ואמר:

רבונו של עולם, אם אתה רוצה לפרסם אותי אל תבייש אותי במעמד כזה! ותיכף נשמע שנח הדם מלזוב. אז הגביה הסבא קדישא את ראשו ואמר להמסובין: מעתה אל תדאגו עוד, כי בעזרת ה' לא יאונה לו כל רע! והשמחה נמשכה הלאה, ובפרט אחר המופת הגדול אשר ראו כולם, שכאשר פסק הדם מלזוב לא פסק מעט מעט כמו אצל שאר האנשים, אלא פסק כולו בפתע פתאום.

אחר ברכת המזון ברך הסנדק את הילד הזה, ומאז בערה בהילד הזה אש קדוש, והפליאה הזאת נתפרסם בכל הסביבה, ולאט לאט התחיל שמו להתקדש בפי ההמון, והתחילו לבוא אליו ולהתחנן לו בדבר ישועה ורחמים. וכאשר נתגדל הילד הה"ק רבי עמנואל נתקשר והיה לאיש בת הה"ק רבי ישראל הלוי הורוויץ בן הרבי מלובלין זצ"ל. והנה עברו ימים ושנים ולא נתברכו בפרי בטן ה"י, וצוה אביה הה"ק רבי ישראל מלובלין זצ"ל עליה שתסע לראדשיץ אל רבינו הסבא קדישא זי"ע ושם תמצא מבוקשתה, וכן עשתה. וכשבאתה לראדשיץ אל רבינו הסבא קדישא הציעה לפניו את בקשתה, ויאמר לה רבינו למה הוצרכתם לבא עד הנה [הלא הנכם בת קדושים], ואם כבר באתם הנה מוכרחים אתם להאמין בי בתחלה, ואח"כ תזכו לישועה. פיה פתחה בחכמה ואמרה אל רבינו הסבא קדישא: הלא גם בקריעת ים סוף כתיב בתחילה 'ויושע' ואחר כך נאמר 'ויאמינו', ולמדין אנו מזה שלפעמים מוכרחין להביא הישועה בתחלה, ועל ידי זה באים לאמונה! והוטבו דבריה בעיני רבינו, ואמר לה אם כן הצדק אתכם, וצוה לה רבינו שתלבש טלית קטן מצוייצת כשרה, עד שתושע ותלד בן זכר, וכן עשתה עד שנושעה בבן, ה"ה הה"ק רבי אברהם משה וועלפרייד זצ"ל מראספשא. אח"כ נתקשרו בעבותות האהבה אל מרן הסבא קדישא מראדשיץ, ונסעו שניהם אל רבינו הסבא קדישא לראדשיץ על כל צרה שלא תבא[מה].

כט

הוא היה אומר בשם רבו הרבי מלובלין שאמר פעם אחת, שאצל אוהב נאמן יכולים להוושע כמו אצל רבי![מו].

הערות וציונים

מה. שם ח"א י"ב: כ"א., ל"ז: מכתבי ש"ב **ר' נתן דוד באראן** ע"ה מק"ק **גארשקאוויץ** יצ"ו נכד הס"ק, ח"ב כ"א. מפי הגה"צ רבי **עמנואל וועלטפרייד** זצ"ל **מפאביאניץ**. **מו.** שם

החתונה הגדולה

ל

ויהי בימים הרבים ההם ערך הרבי מלובלין נשואין לאחד מבניו, ועל החתונה ההוא היו רוב צדיקי הדור, יותר ממאה ועשרים בעלי רוח הקודש, ועל צבאם היה הני תרי אשלי רברבי בדחני דמלכא, רבינו הסבא קדישא וחבירו הה"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ זצ"ל. ויהי אחר הסעודה לפני ברכת המזון, הלביש הסבא קדישא מסוה על פניו, ועל לבו בצד ימין הדביק נייר שמות קרוע מ'והוא רחום' דתחנון, (ובמחשבתו הקדושה היה ליסר הרבה מהחסידים והלומדים, שהקילו מאד באמירת התחנון, ובפרט 'והוא רחום' שהוא כמה פיוטים, יש שקיצרו מלומר כולו וחסרו כמה פזמונים, ויש שמנעו לגמרי מלומר 'והוא רחום' וישלימו תחתיו בלימוד איזה דף גמ' או פרק משניות, ולא היתה דעתו נוחה בזה), ועל צדו השמאלית הדביק אטמא דבשרא, ועלה על השלחן לשמח חתן וכלה, והרבי מלובלין התענג באמריו המתוקים, המשמחים אלקים ואנשים. ולהיות שהרבי מלובלין הבין כונתו הנ"ל ע"כ באמצע אמריו קרא אליו הרבי מלובלין בשמו, וניגש אליו רבינו הסבא קדישא, וישם הרבי מלובלין את ידו עליו ושאלו מה הלבשת עליך, וענה לו רבינו הסבא קדישא בדרך צחות על איזה צד הרבי שואל, וענהו הרבי מלובלין בשחוק קל, והראה לו באצבע על הנייר שמות הקרוע, ואמר אליו הרבי על צד הזה אני שואל! וענה לו רבינו הסבא קדישא כמתאנח ואמר לו, זה הוא 'והוא רחום הארוך' מתחנון, הצועק מרה על החסידים והלומדים שבזמננו, שקורעין ממנו חתיכות חתיכות, ומתחנן אליהם מאד בבקשה עד מתי תקרעו אותי לגזרים, ולמה נגרעתי מכל סדר התפלה לחתוך ממני חתיכות, וייטב הדברים מאד בעיני הרבי מלובלין, כי בעת אמרו הדברים הקדושים מעמקא דליבא, שבו אז הרבה אנשים על זה, וקבלו על עצמם שלא להקל עוד באמירת 'והוא רחום' מהיום והלאה.

והנה הרה"ק רבי אליעזר ליפא מחמעלניק זצ"ל שגם הוא היה שם הוצרך לצאת חוצה, עוד טרם שהתחיל הסבא קדישא את

הערות וציונים

ח"א ד': מפי דודו **הה"צ רבי יוסף ברוך גאטשאל** זצ"ל **הרבי מראדשיץ** בק"ק **לאדז** זצ"ל, ששמע מהגה"צ רבי **יחיאל הורוויץ** זצ"ל הרבי **מפאקשווייניצא** בק"ק **טארנא** יצ"ו.

הבדחנות, ועכשיו שחזר וראה איך שהסבא קדישא דורש, וכל המסובין שותים בצמא את דבריו הקדושים המלאים יראת שמים, הרע מאד בעיניו, וצעק עליו ואמר, מה הוא דובר שם פטומי מילי בעלמא? רבינו הסבא קדישא בשמעו דברים אלו יצאו מפי אותו צדיק אשתומם כשעה חדא, והפסיק תיכף מלומר הבדחנות, וכלימה כסתה את פניו, מגודל חולשת דעתו מהדיבורים האלו לעיני העדה הקדושה הזאת, וכי גם שראה שעם הדיבורים האלו לוקח ממנו המדרגות, ועמד שם על השלחן כמבוהל, כי לא ידע איך לשית עצה בנפשו, ואיך להגיד לאיש שיחו שיוציאו ממצוקתו, כי נכלם מאד להגיד לאיש זר מזה, כי דברים כאלו לא היה יכול למסור רק לידיד נפשו מנוער אשר הורגל עמו, ולא מצא תיכף איש כזה שיוכל למסור לו הדברים. והנה כאשר עמד שם זמן מה ולא מצא שום איש, שיספר לו את אשר קרהו להוציאו ממצוקתו, חיזק את עצמו וחגר עוז במתניו, והמשיך לומר עוד בדחנות, אמנם מיד כשאך התחיל לומר הבדחנות שוב צעק עליו הרה"ק ר' ליפא בקול, מה דובר הוא שם פטומי מילי ושטותים בעלמא. ובאמרו הדברים הפסיק תיכף רבינו הסבא קדישא מלומר הבדחנות, ונבהל עוד יותר מקודם, כי בזאת הפעם הרגיש שלוקח ממנו כל המדרגות, ומאד נחלשה דעתו אז מהדיבורים האלו, ועלמא דחיקא ליה טובא, ולא ידע לשית עצות בנפשו, והלך אנה ואנה על השלחן, וחיפש היטב אוהב אחד שיוכל להשיח לפניו את דאגתו ומרירות לבו וחולשת דעתו, אשר גברה עליו מאד, ולא מצא תיכף איש כזה. והביט עוד הפעם סביב הבית וחיפש היטב, עד שמצא את שאהבה נפשו, ידידו מנוער הרה"ק המפורסם מרן רבי נפתלי צבי מראפשיץ זי"ע.

והנה בראותו את הרה"ק מראפשיץ נתמלא שמחה וחדוה, ואחז אותו בידיו ואמר אליו אותך בקשתי, ומי יודע מה היה עמי אם לא מצאתי אותך עתה, ויספר לו את אשר קרהו פה לפני איזה רגעים, ואיננו יודע איך לשית עצות בנפשו, ועלמא דחיקא ליה טובא, ע"כ ידיד נפשי תן לי עצה בזה, כי לב יודע מרת נפשו, ואתה הנך יודע היטב כל היגיעות והטרחות שיגעתי וטרחתי ועבדתי בעבודת השי"ת, וכל התלאות ודחקות שסבלתי עבור יודישקייט, ועתה יחפוץ לקחת זאת ממני. וכששמע זאת הרה"ק מראפשיץ הכה על כתפו בדרך חיבה, וענה ואמר לו, בעריל אל תדאג מאומה, אם אני פה יהיה הכל על נכון בעזהש"י, ולא יאונה לך

כל און! הרה"ק מראפשיץ התחפש תיכף וישם גם הוא על פניו מסוה, ועלה על השלחן לומר בדחנות כדרך הבדחנים, והתחיל למנות שבחם של המסובין שם, ואמר בלשון זה, הנה מסובים פה עדה יקרה מפז ומפנינים יקרה, צדיקים חסידים קדושי ארץ, שרפים בעלי רוח הקודש, ועתה אבקשה נא אחת מכם, שתענו נא לי מה שאני שואל מכם, וענה ואמר בקול רם: אמרו האמת, האם נמצא א מענטש וואס זאל האבין אזוי פיל געהאריוועט און פערשווארצט זיך אויף אידישקייט מימות מרן הבעש"ט כמו ר' בעריל שלנו? ויענו ויאמרו כולם בפה אחד: אמת, לא נמצא איש כזה אשר טרח ועמל ויגע הרבה בכל מיני יגיעות בעבודת השי"ת מימות מרן הבעש"ט הק' כמו ר' בעריל שלנו! ושוב אמר בפעם השניה: אמרו האמת, הנמצא איש אשר עינה וסיגף עצמו בתעניות וסיגופים, וכיתת רגליו לצדיקי דורו במסירות נפש, מימות מרן הבעש"ט הק' עד היום? ויענו כולם ויאמרו: אמת, לא נמצא איש אשר עינה את עצמו ועבד במסירות נפש כזה מימות הבעש"ט הק' כמו ר' בעריל שלנו! ושוב אמר: אמרו נא האמת, אם ר' בעריל שלנו הוא ירא חטא מרבים באמת לאמתו? ויענו כולם ויאמרו: אמת, ר' בעריל שלנו הוא ירא שמים וירא חטא מרבים באמת לאמתו! אז ירד הרה"ק מראפשיץ זי"ע מעל השלחן, ואמר לרבינו הסבא קדישא, ועתה אם התחלת במצוה לך וגמור עבודתך, ואמור להם בדחנות, לשמח לבות בני ישראל בשמחה של מצוה, ומעתה אין לך לפחוד משום נברא ב"ה, ואין לך להתבייש לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, ומאחר שעדה קדושה ויקרה כזו העידו עליך כזאת, אין עוד איש שיוכל להרע לך מעתה, ואשריך וטוב חלקך שעדה קדושה העידו עליך כזה.

ואכן לאחר שאמר אליו הרה"ק מראפשיץ הדיבורים האלו הרגיש בעצמו שנעשה בריה חדשה, ועלה על השלחן והתחיל לשמח את הנאספים ביתר שאת, וכה אמר: הן אמת שכתוב בתורה 'כתית' שאם תרצה לכתת ולשבר לב ישראל, שלא יזוח דעתו עליו בעבודת הוי"ה, 'למאור' עכ"פ תראה שגם יאיר ויזהיר כזוהר הרקיע, אבל לא כתית למנחות, שתשבר אותו כל כך שיהיה מונח על ידי זה בעצבות חלילה, זאת לא צותה התורה הקדושה! והרה"ק מחממעלניק בראותו כל אלה הלך מעל השלחן מחולשת דעתו, והסבא קדישא גמר בדחנותיו בשמחה של

מצוה ביתר עוז, ובמתיקות לשונו הקדוש השיב רבים מעון, (לימים אחר זה המעשה נתפייס הרה"ק ר' אליעזר ליפא זצ"ל עם רבינו, ונעשה אח"כ לאוהב נאמן).

והנה לאחר ברכת המזון כאשר הלכו משם המסובין לביתם, נגש רבינו הסבא קדישא אל הרה"ק מראפשיץ והלכו ביחד אל האכסניא, ואמר לו רבינו הסבא קדישא, תדע ידידי בבואך אלי אז החייתני ממש, ומיום הולדי עד עתה לא הייתי עוד במצוקה כזאת, וכל המאורעות והרפתקאות דעברו עלי מיום הולדי, כאין נחשבו עד השעה הזאת, כי כל עבודתי שעבדתי עד הנה בכל כוחי ומאמצי נפשי, היו אז בסכנה גדולה, ובושתי מאד ולא הרהבתי עוז לגשת אל מורינו הרבי מלובלין ולהגיד לו מזה, ואמנם זאת היה בעזרי כי נזכרתי מדברי רבינו מלובלין שאמר פעם אחת, 'שאצל אוהב נאמן יכולים להוושע כמו אצל רבי', וסיים בזה"ל אפגעהיטען זאל'ן מיר ווערין פון א הקפדה פון א צדיק, מען קען זיך גאר נישט אויסקויפען פון זיי! והנה בעת החופה של הגה"צ רבי טובי' בהגה"צ רבי זלמיש ליפשיץ זצ"ל אב"ד דק"ק בריגל יצ"ו, מחותנו של הה"ק בעל זרע קודש מראפשיץ זצ"ל, עם בת הה"ק רבי ישראל יצחק באראן זצ"ל מראדשיץ בן הסבא קדישא זצ"ל, בכה האי סבא קדישא ואמר מי מילל ומי פילל שאני אהי' מחותנו של הרה"ק מראפשיץ זצ"ל[מז].

פרשיסחא

לא

מרן היהודי הקדוש רבי יעקב יצחק זצ"ל מפרשיסחא בימי חורפו היה תלמיד מהה"ק רבי משה ליב מסאסוב זצ"ל, רבו של רבינו הסב"ק. והנה דרכו בקודש של מרן הסבא קדישא היה, בראש חודש אלול ליסע

הערות וציונים

מז. שם ח"א ג: מפי דודו **הה"צ רבי יוסף ברוך גאטשאל** זצ"ל **הרבי מראדשיץ אשר היה חונה** בק"ק **לאדז** זצ"ל, ששמע מהגה"צ רבי **יחיאל הורוויץ** זצ"ל **מפאקשווייניצא**, אשר היה חונה בק"ק **טארנא** יצ"ו; שם ל"ט: מכתבי הגה"צ **רבי משה ליפשיץ** זצ"ל אב"ד דק"ק **בריגל** יצ"ו, ששמע מזקינו הגה"צ **רבי טובי' ליפשיץ** זצ"ל אב"ד דק"ק **בריגל** יצ"ו; שם ל"א: מ"ה. בשם ש"ב הה"ק **רבי חיים אשר** זצ"ל **מראדשיץ** נכד הס"ק.

ללובלין אל רבו הקדוש זצ"ל, והיה שם כל הימים נוראים, ומשם נסע **לקאזניץ** אל המגיד הקדוש זצ"ל, ומשם **לפרשסיחא** אל היהודי הקדוש זצ"ל, ודרכו בקודש היה לשרת אותם בכל אשר יצטרכו. [ואף הוא לעומתו ברוך יאמר, ואם כי היהודי הק' מפרשיסחא זצ"ל עמל קשות עם בני הנעורים על העבודה שבלב שיהא אמת לאמיתו, ולחם מלחמה כבידה נגד מצות אנשים מלומדה כידוע, ואף הוא היה אומר (תפארת היהודי אות נ"ב) שהיה נותן את כל עולמו בעד שערה אחת של יהדות אמיתיות! מכל מקום את מרן הסבא קדישא זצ"ל - תלמיד הרבי מלובלין - ודרכו בקודש הוקיר מאד]. פעם כשהיה הסבא קדישא בימי חורפו בפרשיסחא, והיה עומד בחדר הקודם לחדר היהודי הק' תחת התנור, ואמר שם תפלות ותחנונים ותהלים בהתלהבות עצום ובדמעות שליש כדרכו בקודש, ורבו היהודי הק' למד אז השיעור בחדרו עם תלמידים מופלגים, והיה מחדש פלפול מחודד. בתוך כך ראה היהודי הק' שזחה דעת התלמידים, אמר להם רבם היהודי הקדוש: הנה התהלים שאומר האיש העומד שם תחת התנור נחשב בשמים יותר מכל הפלפולים שלנו! והלך אחד מן התלמידים המובהקים, ה"ה הה"צ רבי שמשון מזוואלין זצ"ל, ומסר והגיד לפני הסבא קדישא, איך שהיהודי הקדוש הפליג מאד בשבח אמירת התהילים שלו, בחושבו שיעשה לו נחת רוח בזה, ופנה הסבא קדישא הימנו[מח].

לב

אגב, לימים כאשר נתפרסם מרן הסבא קדישא בעולם לאיש מופת הדור,

היה נחוץ לאותו תלמיד איזה ישועה גדולה, ובזכרו הדיבורים של רבו היהודי הק' על הסבא קדישא נסע לראדשיץ, וכאשר שמע מרן הסבא קדישא שבא הרב המובהק הנ"ל לא רצה שיכנס אצלו, ולא רצה ליתן לו שלום, והיה דבר זה לפלא בעיני כל, אחרי שהיה תלמיד מובהק של רבו הק', וגם הרב הזה היה מפורסם אז לגדול בתורה וביראה, והיה מפציר לבקש עבורו לפני הסבא קדישא, להודיע לו מה חטאו ומה פשעו. ולאחר זמן כשנכנס אל הקודש פנימה אמר לו מרן הסבא קדישא: איך אוכל

הערות וציונים

מח. שם ח"א ט' ע"א; שם מ"ד: מפי הה"ק **רבי חיים אשר** זצ"ל מראדשיץ, נכד הס"ק.

להרגיש אהבה לאיש כזה, שהיה רוצה לאבד אותי משני עולמות, שהיה לי עבודה רבה הרבה זמן ועידן להוציא הדיבורים מלבי, ושלא אתפעל כלל חלילה מהדברים האלו, כדי שלא אבא לידי התנשאות ח"ו[מט].

לג

פעם תחת אחד השיחים עם תלמידיו אמר להם היהודי הק' על מרן הסב"ק מראדשיץ: העולם אומרים על 'בערל' שלי שהוא פרוממער, ואני אומר אפילו מי שהוא נזהר מספק ספיקא דרבנן עדיין איננו בכלל פרוממער![נ]. והכוונה בזה הוא, כי להיות 'פרום' הוא מדריגה יותר גדולה מלהיות 'ערליך' סתם, והתנצל היהודי הק' שהעולם הפכה השיטה, ואומרים כי התנהגות הסב"ק שייכה לבעל מדריגה, והאמת הוא שהתנהגות הסב"ק הוא נאה ומתאים לכל 'ערליכער איד', וכל מעשיו המה לקיים מצות בוראו 'בפשטות', ובעל מדריגה הוא דבר אחר לגמרי, והיינו שהעולם נוקטים הכל בשטחיות, ואף לא יודעים פירושה של 'ירא שמים' לאמיתה של תורה.

ויהי פעם בימי חורפו בעת נסעו לק"ק **פרשיסחא** יצ"ו אל רבו **היהודי הק'** אירע לו, שכאשר הקריב לבוא העירה, ועבר דרך הר גבוה שם, שמע קול צעקה ובכיה גדולה מבית היהודי הק', נבהל מאד ורץ תיכף לבית רבו, וכראות אותו היהודי הק' מרחוק חש וניגש אליו, ובדמעות שליש ביקש והתחנן אליו לאמר, שילדו בסכנה גדולה הוא וכמעט גוסס, ואמר חז"ל אפילו חרב חדה מונחת על צווארו אל ימנע עצמו מן הרחמים, אשר על כן אבקש ממך מאד שתעורר רחמים רבים על הילד שיחיה בבריאות השלימות. ונתן לו את הילד באמור לו הא לך הילד הזה ותחזור אותו לי בריא אולם! ואף כי הסבא קדישא היה אז נחבא אל הכלים, ולא ניסה בכאלה, ומגודל ענותנותו לא הרגיש שהוא מוכשר לזה, מכל מקום אחרי הפצרות רבו היהודי הק' הוכרח לעשות רצונו נגד רצונו, וקיבל את הילד והניחו בהעריסה, והיה מניע את העריסה הנה והנה, ובתוך כך שפך שיחו לפני אדון כל, עד שהחזיר לו את הילד בריא אולם כאחד האדם[נא].

הערות וציונים

מט. שם. **נ.** הסכמת הגה"צ מקאלביעל ז"ל עה"ס נפלאות היהודי. **נא.** נפלאות הסבא

לד

פעם כאשר ישן הסבא קדישא בלובלין במטה אחת עם ידידו ורעו היהודי הק' זצ"ל מפרשיסחא, אמר לו היהודי הק' אם הנך רוצה הריני מוכן ללמוד אתך 'שיחות חיות ועופות', וסירב הסבא קדישא על זה, באמרו שאם יזכה ידע אותם בלעדו. אמנם היהודי הק' הרגיש כי ריעו וחביבו דוחה אותו בקש, ובאמת כבר יש לו ידיעה בענינים אלו, בכן שאל אותו אם יודע הוא אם הלשון ההוא הוא בדיבור או ברמיזה, וכאשר השיב לו הסבא קדישא על הדבר, אמר לו היהודי הק' כעת הנני יודע שכבר יש לך ידיעה בענינים האלה, ואינך צריך עוד לדידי[נב].

אפטא

לה

פעם אחת אחרי היה הסבא קדישא במעזיבוזש אצל רבו **הה"ק בעל אוהב ישראל זצ"ל מאפטא**, ובא לקחת ברכת פרידא מרבו הק', שהה אצלו זמן רב, ושחחו ענינים שונים, עד שהבעל עגלה של הסבא קדישא לא היה יכול להמתין עליו עוד, וירץ אל מעון קודש הה"ק כדי לזרז שם את הסבא קדישא שיקצר השיחה ויבוא, וכדרך בעלי עגלות עמד אצל הפתח ובידו הבייטש שלו, וזירז את הסבא קדישא שימהר לבוא כי כבר ממתין עליו זה זמן כביר. בעמדו שם שמע הבעה"ג איך שהה"ק מאפטא אמר להסבא קדישא איך שיש לו בשטעקעלי ולו טיזליק אחד אשר יוכל לכסות בו את הים האוקינוס! ומידי דבר בו פתח האוהב ישראל את ידו, והראהו את הטאבאק פושקעלי שלו, שהיה לו בתוך ידו הקדושה. והבעה"ג בשמעו את הדברים האלה פרץ בצחוק, וצווח אל הצדיקים: ווי לאנג נאך וועט איר אזוי נאריצין? (היינו עד מתי תדברון עוד שטיות כאלה). וכאשר גמרו את שיחתם לקח הסבא קדישא פריסת שלום וברכה מהה"ק מאפטא ויצא. והסבא קדישא ביושבו על העגלה פנה אל

הערות וציונים

קדישא ח"א ה: מפי דודו הגה"צ רבי **יחזקאל גוטשאל** זצ"ל אב"ד דק"ק **זארנאוו** יצ"ו, ששמע מפ"ק זקינו הה"ק **רבי הלל** זצ"ל **מראדשיץ**, נכד הס"ק. **נב.** שם ח"א מ'. מכתבי ש"ב הגה"צ **רבי משה ליפשיץ** זצ"ל אב"ד דק"ק **בריגל** יצ"ו, ששמע מזקינו הגה"צ רבי

החסידים היושבים שם בעגלתו, שגם הם נסעו לאותו עיר שנסע הסבא קדישא, ואמר להם: הכרתי ושימשתי הרבה צדיקים, ק"ך בעלי רוח הקודש, אך משקולת של זהב (גאלד געוואוכט) בפיו כמו שהיה להה"ק מאפטא טרם ראיתי![נג].

לז

וסיפר הסבא קדישא, כי בעת היותו מסתופף בצל קודש האוהב ישראל במעזיבוזש עם עוד כמה צדיקים, היה דרכם בקודש אחר תיקון חצות, לדבר ע"ד הגזמאות של מורם ורבם הה"ק, וכל אחד ואחד אמר פירש על הסודות לפי דרכו, וכשהיה להם איזה דבר הקשה היו מציעין זאת לפני הה"ק רבי ארי' לייבוש הסופר זצ"ל ממעזיבוזש, (גיסו של האור לשמים מאפטא), והוא היה מבאר להם הכל על נכון[נד].

לז

פעם כאשר נסע הסבא קדישא על חג השבועות לעיר מעזבוזש אל רבו **הה"ק בעל אוהב ישראל מאפטא** זצ"ל, לקח אתו עמו את בניו, חתנו הה"צ רבי יצחק פינקלער זצ"ל אב"ד דק"ק ראדשיץ יצ"ו ועוד, ודרכו בקודש היה שבכל עיר שעברו צוה הסב"ק להעמיד את המרכבה, וירד העירה ונכנס עמהם לאיש אחד משם, אשר גם בני העיר לא הכירוהו, והיה מתבודד עמו איזה זמן. ועל הדרך הסיב הסבא קדישא את דרכו גם אל כל העיירות הסמוכות אשר היה דר שם איזה צדיק. פעם אסתייע מילתא שהיה אצל 'רבי' אשר הסתופפו בצלו כמה מאות חסידים, והרבי ההוא כיבד כבוד גדול להאי סבא קדישא. כאשר יצאו משם שאל הסבא קדישא את חתנו הנ"ל איך הוטב בעיניו הרבי ההוא, השיב לו חתנו וכי מבין אני על רבי, אמר לו חותנו הסבא קדישא: דע כי הרבי הלז עדיין צריך לבעלפער, ולא יוצרך אלא רבי אחר בלבד! משם נסעו הלאה ונכנסו אל רבי אחר בהגלילות שם, וגם הוא חלק כבוד גדול

הערות וציונים

טובי' ליפשיץ זצ"ל אב"ד דק"ק **בריגל** יצ"ו, נכד הסבא קדישא. **נג.** שם ח"א מ"ו: מפי דודו הגה"צ רבי **יחזקאל גאטשאהל** זצ"ל אב"ד דק"ק **זארנאוו** יצ"ו, ששמע מק"ז הה"ק רבי **הלל** זצ"ל **מראדשיץ**. **נד.** קונטרס יד המאיר אות כ"א.

להאי סב"ק, והגיש לפניו כוס טיי חמה, ושתה הסבא קדישא חציו, ואת הנשאר נתן להרבי ההוא שיריים. כאשר נסעו משם אמר הסבא קדישא אל חתנו הנ"ל, הראיתם זה הרבי'לע האחרון [שמסתופפים בצלו ציבור קטן], אני אומר שהרבי הקודם שכמה מאות חסידים מסתופפים בצלו, ראוי והגון להיות אצל רבי'לע זה האחרון מנקה מנעליו! והחצי כוס טיי שנתתי להרבי'לע הלז הוא תרופה טובה, לפעול שלא ינוח וישקוט עד אשר יבא הנה ויתקשר אצלי! וכן הוה, אחר עבור כמה שעות בא אחריו הרבי הנ"ל בפו"פ עשרה רענדליך. ואז אמר הסבא קדישא אל חתנו הנ"ל, דע שכל רכושו של הרבי'לע הלז איננה מגיע לסכום הלז, וזה הפדיון עצמו לוה לו מאיש אחר.

משם נסעו הלאה ושוב נכנסו אצל רבי אחר משם, וגם הוא חלק את הסבא קדישא כבוד גדול, וכאשר רצו לנסוע ממנו ולהלאה הפציר בו הרבי ההוא מאד שלא יסע הימנו, אלא ישאר אצלו על שבת קודש, וכאשר לא הסכים הסבא קדישא על זה בשום אין אופן, הפציר בו מאד, באמור לו שזה זמן כביר שמתפלל בכל תפילותיו שיזמין לו השי"ת אורח הגון ויקר על שבת קודש, ואם יסרב בדבר אזי מקלקל לו כל תפילותיו, אז נתרצה לו הסבא קדישא והיה אצלו על שב"ק, ואת השמחה הגדולה אשר גרם לו הסבא קדישא בזה אין לשער. כך עברו כמה שבועות, וכבר היו בניו עייפים מאד מטורח הדרך, ויהי כאשר עברו דרך עוד איזה עיר ורצה הסב"ק לילך עמהם כדרכו בקודש, סירבו המה לרדת עמו וליכנס עמו העירה, ובכן נכנס הוא לבדו העירה, והמה נשארו בהמרכבה. כאשר חזר וישב בהמרכבה ענה הסב"ק ואמר: חבל שלא הייתם עמי בפעם הזאת אצל האיש שהייתי אצלו, כי אלמלי הייתם עמי אצלו הייתם מתקן את החטאת נעורים שלכם מכל הגלגולים עד הנה! ויהי כשמעם דברים נוראים האלה יוצאים מפורשים מפה קדשו, עמדו כולם ממקומם הכן ללכת לחזור עמו העירה, ויען הסב"ק ויאמר: חבל, כי הוא בלא יועיל, כי לא הייתם אז עמי יחד![נה].

הערות וציונים

נה. שם ח"א כ"ד.; ח"ב י"ט. מפי ש"ב הה"צ **רבי פנחס לערער** זצ"ל **מחעלם**, נכד הסב"ק.

החתונה באוסטילא

לח

הגה"צ רבי שמואל יחיאל מבוטושאן בהה"ק רבי דן בהה"ק רבי יצחק מראדוויל, (בהה"ק רבי יחיאל מיכל זצ"ל המגיד מזלאטשוב), וחתן הה"ק בעל אוהב ישראל זצ"ל מאפטא נחלה בילדותו מאד, עד כדי כך שהרופאים אמרו נואש לחייו הצעירים ה"י, ונסע רבי דן אל הרבי מלובלין להזכירו בדבר ישועה ורחמים, ויאמר לו הרבי: בזו הרגע נשתנה מצבו לטובה ובעזה"י כשיבריא כולו יביאהו אליו! וכן הוה, וכאשר בא לפניו הילד שמואל יחיאל בריא אולם, לקחו הרבי וישכיבהו בעריסת נכדתו הבתולה בלומא, בתו הבכורה של הה"ק רבי יוסף הלוי הורוויץ זצ"ל מטארטשין, בנו השני של הרבי מלובלין זי"ע, וחתן הגה"צ רבי מרדכי זצ"ל אב"ד דק"ק דובענקא יצ"ו, ויאמר: מזל טוב, זיווג טוב המה! וכמובן שאחר דברי הרבי אין כלום, ובכך נסעו לביתם שמח וטוב לב. על הדרך נסעו דרך העיר מעזבוזש, ונכנסו אל הה"ק רבי ברוך זצ"ל משם, שמה ישבו אצלו הגאונים הצדיקים רבי יעקב ארי' מקאוולע ואחיו רבי יוסף מאוסטילא, בני הה"ק רבי מרדכי זצ"ל מנשחיז, וכאשר ראו את העלם שמואל יחיאל אמר רבי יעקב ארי' מקאוולע אל הרב ר' דן אולי תשדכו עם אחי רבי יוסף מאוסטילא בעבור בתו בלומא, ולא ענה אותו אביו רבי דן דבר.

אח"כ כשהלך הה"ק רבי ברוך זצ"ל עם הרב רבי דן שאלוהו גם הוא על הדבר האמור, באמור לו אם הנם מבקשים מדוע לא תסכימו, אז גילה לו הרב רבי דן שכבר התחתן עם הה"ק רבי יוסף זצ"ל מטארטשין, ובהיות שאז היה הזמן שגבה טורה ביניהם, (עי' בס' מפיהם ומפי כתבם ח"א כ"ב אות ג', ח"ב כ"ה), ע"כ לקח הה"ק רבי ברוך זצ"ל בעצמו עט וגליון וכתב תנאים ביניהם. וזה היה החתונה הגדולה המפורסמת בעולם שהיה בק"ק אוסטילא יצ"ו, שהיה שם צדיקים וגדולי ארץ, ושבעים ושתים מהם היה מלובשים בגדי משי לבנים, (ווייסע יוביצעס), והסבא קדישא בעל אוהב ישראל מאפטא היה היושב ראש על השמחה. והוליד ממנה בת שרה טריינא (אשר נשאה להגה"צ רבי מרדכי מסטאביכוב בהה"ק רבי יעקב ארי' זצ"ל מקאוולע הנ"ל) ותמת, ואחר מותה נשא הגה"צ רבי

אגרת הקודש

מאת אדמו"ר הגאון הקדוש סבא קדישא **מרן מראדשיץ** זצוקללה"ה
זי"ע ועכי"א . אל **מרן המחבר** זצוקללה"ה זי"ע ועכי"א :
(ממלא אלינו גוף המכתב והעתקתיהו לות בחות) :

ב"ה יום **א' הצוה תקצזיין** לפ"ק . **ראדשיץ** :

אורך ימים ושנות חיים לכבוד ידיד עליון . המדת ישראל . וידיד אהבת נפשי מאז . ה"ה הרב הגאון החריף הותיק איש אלקים . בישישים חכמה . יפה נוף זית דענן . מי כמוהו מורה מנהל עדת ישורון בדרך הישר והאמת . כבוד שמו מהור"ר **שמואל** יזרח לעד ויופיע לנצח מנהל צדק לעדתו בק"ק **אפטא** יע"א .
לאריכות ימים ושנים בכל טוב :

הנה מאז אשר האיר ד' את עיני להסתופף בצל הצדיקים הקדושים ולידנות מזיו אורם הטהור , ובאשר ראיתי את כבוד הדרתו מלאני לבי לחבר אתו בעבותות אהבה מפני מעשיו הישרים אשר האיר נגד עפעפי עיני , האמנם כי חלפו ועברו זמנים טובא אשר לא זכיתי להתראות אתו , אך מבשרי אחזה שכמוני כמוהו אהבתינו תקוע מאז בלבנו מיתר אשר לא תמוט . עתה הנה הקרה ה' לפני אשר בגיי הנעימים המופלגים נ"י נוטעים לקהלתכם אמרתי אודיע לכבוד ידיד נפשי אמרי נעם ודברי שעשועים , למען לעורר אהבה הטהורה ונזכה לעבוד עבודת הקודש בשכליית חדשות , ולחזות בנועם עליון , וזאת צריך למודעא שמפני אהבתו הנצמד בלבי הנני זוכר את כבודו בהעתים הרצוים . ואקוה לעתיד . ואבקש כבוד ידיד נפשי לזכרני נ"כ בזכרון טוב עם כל ב"ב וכל בני גילי הנלוים אלי לעבוד עבודת הקודש יראת ה' הטהורה , ויהי נא אלקינו עמנו כפי אשר הי' עם אבותינו . יבושו ויכלמו חפצי רעתינו . וישישו בשמחה כל מבקשי ה' ויאמרו תמיד יגדל ה' דברי ידידו ואוהבו המצפה לישועה (נמחק איזה תיבות) ולעמוד על משמרתו משמרת הקודש איזה תיבות) ולא ייעף ולא יגע , ויקוים בנו וקו' ה'-יחליפו כח :

הק' **ישכר בער** בהר"י ז"ל **מראדשיץ** :

מכתב קודש מרבינו זי"ע אל הרה"ק רבי שמואל מאפטא זי"ע

שמואל יחיאל את הבתולה בלומא, בת הה"ק רבי יוסף הלוי הורוויץ זצ"ל מטארטשין, אמנם לא הוליד ממנה[נו].

כאמור, במחוז וואהלין, בפולין, שהיה אז בכיבוש רוסיא, בעיירה קטנה שנקראת אוסטילא, היושבת על הגבול בין מדינות פולין רוסיא ואוקראינא, ממזרחה של העיר הורביטשוב בפולין, בשנת תקפ"ב בערך, התקיימה שם החתונה הגדולה והמפורסמת. המחותן מצד החתן היה הה"ק רבי דן בהה"ק רבי יצחק מראדוויל, חתנו של הה"ק האוהב ישראל מאפטא, העומד מצד בנו החתן רבי שמואל זצ"ל. והמחותן מצד הכלה היה הה"ק רבי יוסף מהורביטשוב, בהה"ק רבי מרדכי מנעשחיז זצ"ל, שגר בעת ההיא בק"ק אוסטילא יצ"ו. לחתונה זו הזמינו המחותנים את כל הרעבי'ס תלמידי הרבי זי"ע מלובלין, ממדינות פולין וקיר"ה, אוסטרייך גאליציען, רוסיא, אוקריינא, הונגאריא, מאחר ועיר אוסטילא היתה על גבול שלוש מדינות כאמור. ומשום כבוד המחותנים הקדושים משני הצדדים, הכינו עצמם כל המוזמנים, לבא אל החתונה עם עדת מריעיהם.

והנה מתנגדי רבי בונם זצ"ל מפרשיסחא, אשר נלחמו בו קשות ובעדת צאן מרעיתו, ורצו לעקור אותה כת משורשה, ידעו טוב מאד כי ללא עזרתו והסכמתו של הגדול הדור, הה"ק רבי אברהם יהושע העשיל זצ"ל מאפטא, שריד היחידי של תלמידי הרבי ר' אלימלך זי"ע מליזענסק, לא יכולים לעשות דבר, גם היתה ידוע כי האוהב ישראל היה נוטראל לחלוטין במחלוקת הקשה הזו, אולם כאשר ראו מתנגדי רבי בונם את ההכנות הגדולות, שמכינים עצמם כל הצדיקים והחסידים לבא ולהשתתף בשמחת החתונה, ובהיותם בטוחים כי רוב רובם של צדיקים אלו אכן מתנגדים המה לדרכו של רבי בונם, זממו המתנגדים הללו והחליטו ביניהם, כי בחתונה הלזו הוא המקום והזמן המוכשר והמתאים ביותר לעשות את החשבון הסופי עם הרבי רבי בונם, לעקור את חסידות פרשיסחא משורשה, ועד להטיל חרם ונידוי עליהם.

הערות וציונים

נו. נפלאות הרבי אות קצ"ב, מכתבי הה"ג רבי יוסף לעווינשטיין ז"ל אב"ד דק"ק סעראצק יצ"ו, ששמע מפי הה"ק רבי נחום זצ"ל מטריסק; אלף מרגליות 583; שם ושארית ט"ז, מ"ט.

והנה כאשר התקרב זמן החתונה, עמלו מתנגדי רבי בונם לסבב, שגם אל הרבי ר' בונם ישלחו הזמנה שיבוא אל החתונה, בהיותם בטוחים שאם רבי בונם יקבל הזמנה, בוא יבוא ברנה להשתתף בחתונה. ואכן כאשר קבל רבי בונם את ההזמנה החליט מיד להשתתף אישית על החתונה, כי מלבד רצונו לשמוח עם הצדיקים הקדושים המחותנים, ולהיות בתוך כנסיה קדושה של צדיקים וטהורים, ידע והבין את מה שאנשי ריבו המתנגדים זוממים ומכינים לו שם, וצפה את כל טענותיהם אשר הם יעלו שמה לפני זקן האדמורי"ם, וברור היה לו כי הוא בעצמו חייב להיות שם כדי להדוף כל התקפה עליו, והתחיל לעשות הכנות לנסיעה. אולם, החלטה זו לא מצאה חן בעיני תלמידו רבי מנחם מענדל זצ"ל מטאמאשוב, והוא התנגד לכך בכל התוקף. דבר זה גרם לויכוח חריף בין הרבי ותלמידו. עמדת הרבי היתה שרק הוא מסוגל לעמוד בפרץ בפני המקטריגים, ולדחות את כל הטענות שייעלו על ידם. מאידך, רבי מנחם מענדיל שנפשו היתה קשורה בנפש רבו, חשש מאד גם לבריאותו וגם לכבודו של רבו, כי הוא חשש שייגרמו לרבו בושות ובזיונות, לכן לא הסכים לנסיעתו בשום פנים ואופן. הרבי רבי בונם לא התיחס לחששותיו של תלמידו זה, והמשיך לעשות הכנות בגוף ובנפש לנסיעה זו, אבל רבי מענדילי לא הרפה מעמדתו הנוקשה, וכאשר ראה שהעגלה והסוסים עומדים כבר בחוץ, והרבי כבר מתכונן לעלות ולנסוע, ניגש רבי מענדילי אל רבו וצעק בקול לא אתן לכם לנסוע בשום אופן, ואפילו אם כבר תעלו ותשבו על העגלה, אפיל עצמי מתחת לרגלי הסוסים ולא אתן לכם לנסוע! ובכל זאת, לאחר כל הפעולות והצעקות שעשה רבי מענדילי, לא הועיל לו, והרבי רבי בונם קם ממקומו כדי לצאת לנסוע. וכאשר ראה זאת רבי מענדילי אמר לרבו: נו מילא, אם הדבר הוא ככה, והרבי עומד על דעתו, הנני מודיע לכם בזה, כי רב שגלה תלמידו גולה עמו, על כן הנני מצטרף עם מעלתו בהנסיעה!.. ובזה תפס רבי מענדלי את רבו, רבי בונם ידע היטב שרבי מענדלי הוא אדם חד ושנון, ואם יגיע הקאצקער אל החתונה, עמו או בלעדיו, יוכל לצמות מזה עגמת נפש גדול, ויחרץ שם הפסק דין שלא לטובת פרשיסחא, ולכן טענתו המחוכמת הזו של רבי מענדלי, הכריעה את הכף לטובתו, התיישב בחזרה על כסאו מהורהר ותוהה, וחשב מה עליו לעשות כעת. עד שקם הרבי רבי בונם על רגליו, ותפס בשתי ידיו הקדושות את קצות שולחנו הטהור, ואמר:

נו ודאי, אם אנחנו מחזיקים עצמנו בשולחנינו, אין לנו מה לפחד בכלל מהם, אולם, נשלח שמה אנשים משלנו! ולאחר התייעצות בין הרבי ותלמידיו, הוחלט לשלוח לשם חמישה נציגים חשובים, שכל אחד מהם ייצג פן מיוחד ומסוים מחסידות פרשיסחא: האחד רבי יצחק מאיר מווארשא ̄ כגדול בתורה, השני רבי שרגא פייביל מגריצא - כחסיד, השלישי רבי אלכסנדר זושא הכהן מפלאצק - כחכם, הרביעי החסיד הרב יששכר בעריש הורוויץ מווארשא, חתנה של הנגידה מרת טעמיר'ל בערגסאן – בתור נגיד ועשיר בנכסין, החמישי החסיד רבי אליעזר בער גראבאוויצער - איש בעל לשון, שיכול להשיב לאנשי הריב מלחמה שערה. כל המשלחת הכבודה הזו, אמורה היתה לנסוע אל החתונה הגדולה באוסטילא לייצג בכבוד את חסידות פרשיסחא.

אמנם הרבי רבי בונם זצ"ל, ביודעו כי אנשי ריבו הם אנשים מפורסמים, גדולים בתורה ויראה, ואין מי אשר יעיז להטיל ספק באמיתת דבריהם, ע"כ חשש מאד שדברי מתנגדיו יזכו לקשב רב בפני משתתפי הכנסיה הגדולה הזו, ובפרט באלו הצדיקים הבאים ממרחקים, שאינם מכירים אותו ואת תלמידיו, בודאי יוכלו ח"ו בקלות להתפתות, - אחרי שישמעו את הדילטוריא על פרשיסחא מפי צדיקים גדולים וקדושים - לאזור חיל ואומץ לקנא את קנאת ה' צבאות, להחליט נגדה ברוב עם, ולכלות הקוצים מכרם ישראל. דבר כזה - חשב הרר"ב לעצמו - הוא מסוכן מאד, ויש לטכס עצה על זה כדת מה לעשות, והחליט בדעתו, למצוא מאלו הצדיקים העומדים להשתתף בחתונה, שיעמדו המה לימינו ויסייעו בידי חמשת תלמידיו הנזכרים, ולהמליץ טוב בעדיהם. ובחר הרר"ב באחד מחסידיו ששהה אז בפרשיסחא, והתכונן לחזור לביתו, היום או למחר, ויאמר לו הרר"ב סע לביתך דרך עיר קאוולע, ותסור שם לבית הה"ק רבי יעקב לייבעלי משם, (שהוא אחי המחותן הה"ק רבי יוסף זצ"ל מהרוביטשוב, בהה"ק רבי מרדכי זצ"ל מנשחיז), ותאמר לו משמי בזה הלשון: הנני בא כעת מפרשיסחא, והנני חסיד פרשיסחא, ומו"ר רבי בונם צווה לדרוש בשלומכם, וצווה אותי לומר לכם, כי על הפסוק 'ויקתו לי תרומה' פירש רש"י ז"ל: לי לשמי! החסיד הנ"ל עשה שליחותו, וכאשר חזר לביתו נסע דרך עיר קאוולע, וכאשר הגיע שמה נכנס מיד לביתו של רבי יעקב ארי' זצ"ל מקאוולע, ומצאו נשען ושוכב על הסאפע, ובפיו לולקע ומעלה עשן, והיה ניכר על פני קדשו שהוא תפוס כעת בשרעפים וברעיונות

נשגבים. וכאשר הרגיש רבי יעקב לייבעלי כי איש אחד עומד לפניו שאל אותו מי אתה ומה מבוקשך? אז מסר לו השליח מלה במלה מה שצווהו רבו למסור. כאשר שמע הה"ק רבי יעקב לייבעלי את המשפטים שיצאו מפי החסיד השליח נתפעל מאד, כי הוא עתה באמצע עיונו בדברי רש"י זה, ובדברי השליחות אלו מרמז לו הרר"ב ענין נפלא, ונהנה מזה הה"ק מקאוולע מאד, ודימה רבי יעקב לייבעלי בדעתו שהרר"ב שלח אליו שליח מיוחד לומר לו דברים הללו, קפץ במהירות וקם על רגליו ברעש גדול, ואמר ברגש ובהתלהבות: א וה? א וה? כך צוה רבי בונם לומר לי? סע נא תיכף בחזרה לפרשיסחא, ותאמר לו כי אנחנו אוהבים אותו מאד! והה"ק מקאוולע לא ידע כי באמת החסיד הוא על דרכו לביתו, ורק עפ"י בקשת רבו מלפני כמה ימים נטה אליו עתה בדברי השליחות.

היום המיוחל, יום החתונה קרב ובא, כרכרות מלאות חסידים ורבותיהם הגיעו, ומהסביבה הקרובה באו אלפי חסידים, מי בסוסו ומי ברגלו, לזכות לראות בעיניהם את המאורע הגדול הזה, שטרם ידעו כמותו[נז].

והנה המנהג היה מלפנים אפילו בין בעלי בתים וחסידים, ואף לאנשים פשוטים, לבוא עם החתן למקום הכלה, ולעשות שם החתונה, ובפרט בין אנשים צדיקים כאלו. והמנהג הי' אצל המחותן הרב דק"ק אוסטילא זצ"ל לעשות פגישה להחתן קודם בואו אל העיר מקום הכלה, והיו שולחים שליחים במרכבות עם הרבה מחותנים ומשפחותיהם ועם כלי מזמרים.והחסידים הצעירים היו מתחפשים לקאזאקין, על ידי שהיו שואלין ברשיון מפקד הצבא את מלבושיהם וסוסיהם של הקאזאקין, עם החרבות והרמחים שלהם, והקאזאקין האלו היו משגיחים על הסדר בכל הצורך, בעת החתונה והחופה ובכל שבעת ימי המשתה. ובעת פגישת החתן והמחותנים הרבנים הצדיקים היו הקאזאקין האלו שוטרים וסובבים את הכלי זמר, שהיו ע"ב אנשים נושאי כלי זמר נוסעים בראש, ואחריהם הצדיקים המחותנים והרבנים שבאו על החתונה. והיו סובבים כל המרכבות שנסעו גם חסידים גבירים אנשי כבוד, אנשים ונשים וטף לרבבות. והנה ק"ק אראדלע יצ"ו, הוא עיירה קטנה, שמונה ק"מ, סמוך

הערות וציונים

נז. ובקונטרס עץ אבות שבסו"ס חדושי מהרא"ך ח"ב נאמר, שהתנצלות אלו אמר הה"ק מאפטא זצ"ל בעצמו לאותו זקן.

הרב הג' צדיק יסו"ע מופת
הדור וכו' כקש"ת מוהר"ר
ישכר בער זצ"ל הרב
מק"ק **ראדשיץ**

זן שימת פין מכבוד מורט
ורביט יפא"ם בסמיכות
ידיו מל טעם סוריפו מהרב
המחבר זלה"ה וכתן מ"נ שלו
לבן המחבר ששם זכו'. יום
ג' כ"ח תמוז תקל"ז פה
ק"ק ראדיסין

גם אנחנו הח"מ הגבאים דכהמ"ד פה"ק ראדיסין באנו
בסוף הבאים לקבל ספר הלז הנקרא טהור רעיונים
מיד הטכמי הרבני המופלג מוה' נחמי' נ"י בנו של ההמ"מ
ז"ל כפי אשר יקבל בפה גמר מלאכת הדפוס ופ"ז נתנו
מ"ג כ"ז. ג' מסמי תקל"ז לפ"ק ראדיסין.

נאום **יצחק** בהרבני **מוהר"א**
נאום **ישראל יצחק** בהרב הקדוש **מראדשיץ**

מכתב חתימת בן רבינו ז"ע על ספר "טהור רעיונים"

לק"ק אוסטילא יצ"ו, וכל השטח ההוא היתה מלאה אנשים ונשים וטף, שני ימים ושני לילות קודם מועד החתונה, ואלה המקדימים לבוא לאוסטילא שלשה ימים מקודם היו רואים הכל, ואלה שהיו מאחרים לא היה יכולים לצאת ולבוא. והנה ביום ההוא בפגישת החתן והמחותנים נסע ציר רוסיא אחד לפולין, לעיר הבירה ווארשא, על המרכבה נאה ונכבדה עם סוסים, והי' מוכרח לנסוע על יד אוסטילא, ועל יד הגשר על הנהר לאוסטילא לא היה יכול לנסוע הלאה, כי הקאזאקין האלו עכבו בעדו מלנסוע מאפס מקום, ומכיון שראה הציר שהוא מוכרח לאחר את נסיעתו היה מתחנן ומבקש שיתנו לו דרך לעבור, מכיון שהוא ציר רוסיא וממהר לבוא לווארשא, וסירבו הקאזאקין לתת לו את בקשתו, ואחד מהם אף ענה לו בעזות: אתה הנך רק קצין מן המלך, וכאן נוסע מלך ישראל בעצמו! והראה באצבעו על הסבא קדישא, הה"ק בעל אוהב ישראל זצ"ל מאפטא, ועל שהקאזאק זה כבר היה מבושם עוד הוסיף להסביר לו בלשון רוסיא, שדרשו חז"ל בגמרא גיטין (בפ' הניזקין) 'מאן מלכי - רבנן', והה"ק מאפטא שהוא זקן וראש הרבנים הלא הוא מלך ישראל! ומובן מאליו איך שהציר זה הי' מלא כעס מזה, והתעכב שם איזה שעות עד שהיה לו היכולת להיכנס העירה, ושלח תיכף לקרוא לפניו את הרב הקדוש מאפטא, ושאל אותו על כל זאת, היתכן שאחד מהקאזאקין אלו עיכב את דרכו, ועוד העיז פניו לכנות אותו בשם 'מלך ישראל' באמרו שכך כתוב בתלמוד, והשר הזה רצה לעשות מזה פרוטוקול ולהציגו למשפט על זה. ואמר לו הרב ז"ל מאפטא הנני מודה שהקאזאק הזה עשה עבירה גדולה, אבל צריך אתה לקחת בחשבון שמשום שמחת חג הנישואין בטח שתה יי"ש ויין מרובה, ואמר עלי שאני מלך בישראל, כמו שיכור שאינו יודע מה הוא מדבר. ועל מה שאמר שכך כתב בגמרא 'מאן מלכי רבנן' לא הסביר לו את האמת, כי לפי האמת אמרו חז"ל ככה, על כי בדור הורדוס המלך הי' השלטון בישראל זמן מה תחת יד הרבנים הפרושים, והיות כי הי' אז כמה כתות בישראל, צדוקים, כיתיים, איסיים, על כן הרבנים ששלטו אז מאן מלכי רבנן, והקאזאק זה אינו מבין היטב בתלמוד ומה שלמד בו, ולפי דעתו נאמר דבר זה בתלמוד על כל דור ודור, שכל רב גדול בישראל נחשב כמלך בישראל, ועל כן אמר לכבודו ככה. אבל בכל זאת חטא כנגדו, על שלא נתן לו לנסוע לדרכו, ועל שהעיז לדבר אליו דברים כאלו. ועתה אם כבודו

רוצה אעשה בו משפט, ואם לא ימצא המשפט שלי חן בעיניו, אזי ישפוט אותו בכבודו ובעצמו. והיות שנמנע מן השר לדעת מי האיש אשר פשע כנגדו, על כן יעברו כולם בשורה נגד עיני השר, ואם יכיר בו השר אעשה בו משפט. וכן היה, כל הקאזאקין עברו לפניו בשורה, והביט השר בפניהם, עד שרמז השר באצבעו בפני אחד מהם הנה הוא זה. ותיכף ניגש הה"ק מאפטא אל הקאזאק, ובפני השר הגדול ההוא אמר לו דברי תוכחה ומוסר, איך הרהיב בנפשו עוז לעשות ככה, ולפני קהל עם ועדה נטל הרב הקדוש מעליו את הסרטים שקורין טרעסטין, וקרא בפניו בקול ובלשון פולין: מהיום והלאה פלוני בן פלוני ובשם משפחתו הוא אויס קאזאק! וכן צוה הה"ק על כל הקאזאקין שעמדו בשורה להכריז כן, ואל הקאזאק ההוא פקד שילך לביתו בחרפה ובבושה. ודבר משפט זה מצא חן גדול בעיני השר, ולחץ ידו של הה"ק מאפטא ז"ל בתודה, ובזה נגמר כל הענין לטובה. ומיום ההוא ולהלאה נתפשט הפתגם בין כל יהודי מדינת פולין אויס קאזאק![נח].

והנה על יד דלת ההיכל עמד שומר הפתח, וביקש לראות אצל כולם פתקי ההזמנה, גם חברי המשלחת הפרשיסחאית בקשו להכנס אל ההיכל, וגם רצה לדעת מי הם, אבל כמובן לא היה ברצונם לגלות מי המה, וגם פתקי הזמנה לא היו עמהם כמובן, ואז הוציא הגביר ר' יששכר בער הורוויץ מאתיים אדומים מכיסו, ושלשלם לידו של השומר הפתח, ומיד נפתחו הדלתות לרווחה!

מסביב להשולחנות ישבו מאות צדיקים, כל אחד ואחד לפי כבודו, וכאשר נכנס זקן האדמורי"ם הה"ק מאפטא אל ההיכל קמו כולם ממקומם לכבודו, עד שהתיישב במקומו בראש השולחן, ביחד עם החתן והמחותנים הקדושים, ומסביב עמדו מאות איש שבאו לחלוק כבוד לצדיקים. ובתוך העומדים הללו עמדו גם חברי המשלחת הפרשיסחאית, שאיש מהנוכחים לא הכירם ולא ידע מי המה. הסבא קדישא בעל אוהב ישראל מאפטא פתח את פיו קדשו ויאמר: היות ונתאספו כאן הרבה גדולי ישראל, אני מוצא לנכון בהזדמנות זו, להציע לפניכם ענין מופלא בדבר תורה אשר אני מתקשה בו זמן רב, אולי יעלה בידי מי מהנאספים

הערות וציונים

נח. מאיר עיני הגולה אותיות ק"מ–קמ"ו.

כאן לפתור לי את קושיתי החמורה, וכאן הרצה הה"ק מאפטא את קושיתו החמורה בדברי התוספות, אשר התלבט בה זמן. דבר הקושיא הגיע גם לאזני הה"ק רבי יצחק מאיר מווארשא זצ"ל שהצטופף בין הקהל, וניתח מיד במוחו הגאוני את כל צדדי הקושיא, ולחש לידידו מחברי המשלחת הגה"ח רבי זושא מפלאצק זצ"ל, והתחיל לבאר לו מה שאפשר לבאר את הענין בטוב טעם ודעת. כשמוע רבי זושא את דברי הרב ר' יצחק מאיר, צעק עליו בקול רם ויאמר: למה אתה בוש, לכך נבחרת! כלומר, לך בכחך זה ועמוד לפני הרבי מאפטא, ותאמר לו את מה שנראה לך לתרץ את קושיותיו! ובינתיים התערבו במשא ומתן עוד כמה לומדים מופלגים שעמדו מסביב, ושקלו וטרו עם הרי"מ בדבריו. וכאשר נכנסו הלומדים לריתחא דאורייתא, נשמע קולם בהיכל הקודש, והסבא קדישא האוהב ישראל מאפטא בשמעו קולות אלה, שאל למשמשיו: מה שם הרעש שהנני שומע? ויאמרו לו: אברך צעיר אחד מהחסידים אומר לפרש ולתרץ את תמיהת כבודו, ויש המתווכחים עמו לדחותו. ויגידו לו את דברי הרי"מ האמורים לתרץ את קושיתו, והוטבו הדברים מאד לפני הרבי מאפטא, ויצו להביא לפניו את האברך הצעיר הזה, ויבקש ממנו לחזור לפניו שנית מה שאמר לתרץ את קושיתו. הרי"מ עשה כדבריו, ויחזור על מה שאמר קודם, וגם הוסיף על דבריו לבאר את הענין מכל הצדדים, בראיות צודקות ומבוררות. כשמוע האוהב ישראל את דברי הרי"מ אמר: גוט גוט, החייתני בדבריך הנכוחים! וכאשר ראה הרבי מאפטא שהרי"מ הוא סך הכל אברך רך בשנים כבן תשע עשרה, התפעל מאד מהקנקן החדש מלא ישן, ויחקור אותו וישאלהו: בן מי אתה, והיכן אתה לומד? ויענהו ויאמר: שמי יצחק מאיר בן שרה, ומורי ורבי הוא הרבי רבי בונם מפרשיסחא, ואנכי גר בווארשא! והמשיך הרי"מ לאמר: באנו הנה בשליחות רבינו מפרשיסחא, אשר נבצר ממנו לבא בעצמו, לשמוח יחדיו עמכם ועם המחותנים הקדושים! וכאן הציג הרי"מ בפני הה"ק מאפטא את ארבע חבריו בהמשלחת, ויציגם בשמותם הפרטיים ובשם משפחתם, כראוי לפי כבוד האוהב ישראל, ולפי כבוד חברי המשלחת. והה"ק מאפטא קיבלם בחיבה ובאהבה, וצוה אל הגבאים, שכאשר יסדרו ויכינו את המקומות בעד הקרואים לסעודת הנשואין, יועידו לכל חברי המשלחת הפשיסחאית, מקום מכובד לא הרחק משולחנו.

בלילה ההוא, כאשר ישבו כל המסובים לסעודה במקומותיהם למושבותם, נכנס הה"ק מאפטא זי"ע אל השולחן וישב בראשו, פתח הה"ק ואמר בזה הלשון: ידוע הוא, שיש חילוקי דעות בין הקב"ה לבין כנסת ישראל. הקב"ה אומר: שובו אלי ואשובה אליכם, וכנסת ישראל אומרת השיבנו ה' אליך ונשובה, שרק אז כשהקב"ה ישיבם אליו, אז יהיה בהם כח לשוב. ואני אומר, כי בודאי בני ישראל הם צודקים בטענתם, כי הלא הם טרודים בעניני העוה"ז, זה בפרנסה, זה בצרת חולי, וזה בצרת מאסר, ואיך יכולים לדרוש מהם שישובו? וגם דוד המלך ע"ה מסכים עמי בזה, ואומר (תהילים פ"ה פסוקים ז ח' ט'): הלא אתה תשוב, שהקב"ה צריך לשוב מקודם, כי אין עצה אחרת, זולת אם 'תחיינו', פירוש שתתן לנו מנוחה להחיות נפשותינו, שלא נהיה טרודים כל כך בפרנסה, ועמך ישמחו בך, שתתן לנו גם שמחה, אז נוכל לשוב! אבל עתה, בהיותינו טרודים בפרנסה, וגם שמחה אין לנו, איננו יכולים לשוב! לכן הראנו ה' חסדך וישעך תתן לנו!

לאחר דבריו אלו, שתק האוהב ישראל מעט, ופנה למסובין ואמר בזה הלשון: אחרי שאני אומר כן, וגם דוד מלך ישראל ע"ה מסכים עמדי, עתה נשמע מה יאמר השי"ת לזה! ויכוף הה"ק מאפטא את ראשו הקדוש אל השלחן הטהור, ויט את אזנו כמו מי שמקשיב לשמוע איזה דיבור, ואמר בלשונו הקדוש: (המשך הפסוקים דלעיל) אשמעה מה ידבר האל! ושהה מעט ואמר: אני אספר לכם מה שהשי"ת אומר! הוא מסכים עם בני ישראל שהם צודקים שאין להם כח לשוב אליו, כי ידבר שלום אל עמו ואל חסידיו, אבל בתנאי שיבטיחו לו ויקבלו עליהם, להיות טוב מהיום והלאה, ואל ישובו לכסלה! עד כאן לשון קדשו של האוהב ישראל.

והנה כאשר ראו מתנגדי רבי בונם זצ"ל את הכבוד הגדול שנתכבדו חסידי פרשיסחא מאת הה"ק מאפטא זצ"ל, הרע הדבר הזה מאד בעיניהם, והחליטו לא לחקות הרבה, אלא לעורר מיד את טענותיהם בריש גלי, לפני כל העדה הקדושה ולפני זקן האדמורי"ם. ראש המדברים היה הה"ק ר' יוסיל'י יארטשובער זצ"ל, הוא היה מקורב וחשוב אצל הה"ק מאפטא, ודבריו בודאי יהיו מקובלים עליו, ויעשו רושם על כולם. וכאשר התחיל לדבר, שפך אש וגפרית על רבי בונם ועל עדתו, ועורר את כל הנאספים כי עת לעשות לה', ושעת הכושר לעמוד בפרץ נגד

השיטה החדשה שנקראת בשם 'חסידות פרשיסחא', לנדות ולהחרים רבם, ואת כל הנלוים אליו, ואת כל ההולכים בעקבותיו ונמשכים אחריו, כי הם סרים ממש מדרכי החסידות שנוסדה מדור דור! מדברים דברים טועים ומטעים, ומבזים את כל הצדיקים ותלמידיהם, מקילים בכמה מיני איסורים, ומאחרים זמן התפילה עד לאחר חצות היום, וכמעט שפסק אצלם לגמרי לימוד התורה הנגלית, עושים כל ימיהם כחגים, אוכלים ושותים מזמרים ומרקדים, ועל ידי כך, נעשה כל כרם החסידות ללעג ולקלס ולשמצה בעיני העם, ונצמח מזה חילול השם גדול! וכמה מן המסובין החזיקו בדבריו, והוסיפו עוד דברי שטנה כהנה וכהנה.

כשמוע החסיד רבי לייזער בער גראבאוויצער ז"ל את הדברים החמורים שיצאו מפי הה"ק רבי יוסל'י מיארטשוב, לא יכול עוד לשלוט ברוחו, קפץ על השולחן ויעמוד אל מול פני האוהב ישראל, סידר את טענותיו, ובהשכל ודעת דחה את כל עלילותיו וטענותיו של הה"ק רבי יוסל'י מיארטשוב, אחת לאחת, וצעק בקול רעש גדול, היתכן לשפוט באופן כזה עדה שלימה של יראים וחסידים? וכי מותרין לשמוע בבזיון תלמידי חכמים כאלה ולשתוק? ומי הוא זה אשר יהין בעצמו לדון בלי ראיות ועדים, כי אם לסמוך על קולות ושמועות הפורחות באויר? כשהכל נבנה על יסודות שקר, מפאת קנאה ושנאה? וככה המשיך עוד רבי לייזער בער לערוך את טענותיו, ולהמליץ טוב על הרבי רבי בונם ותלמידיו, בטוב טעם ודעת. ולאשר כבוד הה"ק מאפטא היה גדול ורם בעיני כל הנאספים, ואימת קדשו היה מוטלת על כולם, ולמרות שרבי לייזער בער בדבריו לא דחה ולא זילזל בשום אדם, בכל אופן, הדברים הכבושים שיצאו מתוך לבו הבוער כאש, היו נראים לחלק גדול מהמסובים, כמכוונים נגד האוהב ישראל, ובפרט דבריו שטען 'וכי מותרין לשמוע בבזיון תלמידי חכמים ולשתוק' היה נראה כמכוונים ממש אל זקן האדמורי"ם. יתר על כן, על כל שאלה ששאלו הה"ק מאפטא - היה רבי לייזער בער משיב בקול עוז ורעש גדול! ודבר זה חרה לכמה צדיקים מבין המסובים. ואז קם הה"ק רבי יצחק מאיר זצ"ל מזינקוב, בנו של האוהב ישראל, קטע את הויכוח ואמר לאביו: אבי, למה תדבר עם האיש הזה, הלא אנחנו רואים כי כל אבר מאבריו מלא עזות! כשמוע רבי לייזער בער את הדברים הללו, פתח את כפתורי בגדו, קרע את הצווארון של כתנתו עד שנתגלה לבו, ונעמד

ממש מול הרבי מאפטא והצדיקים היושבים לידו, וצעק בקול גדול: הביטו נא וראו אל תוך הלב הזה, אם יש כאן משהו של עזות!! אז נתפעל מאד הה"ק מאפטא, ואמר אל בנו רבי יצחק מאיר: לא כן בני, אל תאמר כן! אדרבא, כל אבר מאבריו הנהו מלא יראת שמים! ורבי אליעזר בער המשיך בדבריו, לסתור את כל טענותיהם של המתנגדים, והמליץ טוב על הרבי רבי בונם ועדת חסידיו ואמר, כי באמת כבוד כל האדמורי"ם והצדיקים יקר מאד בעיני הרבי רבי בונם וחסידיו, וח"ו שיזלזלו בהם, ובפרט, ידועה ומפורסמת היראה והכבוד הרב שהם רוחשים לזקן האדמורי"ם האוהב ישראל מאפטא.

ויהי כראות מתנגדי רבי בונם שדברי ר' אליעזר בער עשו רושם על האוהב ישראל, התאזרו חיל והחליטו להוכיח במעשים ובעובדות את דבריהם, והתחילו לספר מעשים שונים שנעשו על ידי חסידי פרשיסחא, המכוונים לבזות צדיקים אחרים. היה שם איש אחד מחסידי הה"ק מאפטא, קם לפני רבו, והעיד: בדידי הוה עובדא, בעת היה לי רח"ל סיבות שונות, נתן לי כבוד קדושתו כסגולה אבנט של משי, לבן כשלג, וצוה עלי שאחגור אותה תמיד כל הימים, והנה כאשר סיפרתי אל השכן שלי שהיה מחסידי פרשיסחא, מהסגולה שקבלתי מכבוד קדושתו, עשה מזה ליצנות וצחק מכל הענין. ופעם אחת - ממשיך אותו חסיד לספר - בא אותו חסיד השכן שלי אלי הביתה, ואיש לא היה אז בבית, והוציא את האבנט מתוך הארגז שלי ומרח אותו בזפת! ואחר כך עוד מילא פיו שחוק, ויאמר לי: מדוע הנך מאמין בסגולות כגון אלו? ולאחר שגמר אותו חסיד את דבריו, החזיקו אחריו שאר המתנגדים, וסיפרו כל מיני סיפורים, והביאו דוגמאות שונות, איך מזולזלים ומושפלים צדיקי הדור בעיני חסידי פרשיסחא, אשר בודאי כן הורה להם רבם רבי בונם ז"ל, באמור להם שרק דרכו ושיטתו היא הדרך האמיתית בחסידות!

אז קם ממקומו הה"ק רבי לייבל'י מקאוולע זצ"ל אחי המחותן, ולאחר שביקש את רשות הדיבור פתח ואמר: אני מכיר היטב אישית את רבי בונם, הוא אדם גדול וקדוש ביותר! מעולם לא פגע באיש, וגם לחסידיו לא הורה לפגוע באף איש, ובפרט לא בצדיקי הדור, וחס מלהזכיר מלייחס לו איזה דבר מכל הנאמר עליו כאן מפי מתנגדיו,

המבקשים להעליל עליו ולתלות בו בוקי סרוקי שלא היו ולא נבראו! ומאחר והה"ק רבי לייבעל'י מקאוולע זצ"ל היה מחשובי הצדיקים שהיו שם, וגם עצם הענין שהוא היה מחותן וישב בראש, עשו דבריו רושם גדול אצל כל הנאספים, וכולם שתקו ולא ענו דבר. אולם הה"ק האוהב ישראל פנה אל רבי לייבעל'י, ואמר לו: מה נעשה לדברי חז"ל, שאמרו (שבת נ"ד:) פרתו של רבי אליעזר בן עזריה היתה יוצאת ברצועה שבין קרניה בשבת שלא ברצון חכמים, ותניא בברייתא: לא שלו היתה, אלא של שכנתו היתה, ומתוך שלא מיחה בה נקראת על שמו, ולמה אם כן, לא ישמור המנהיג שלא יהיו דברים כגון אלה בין תלמידיו? אז לקח החסיד רבי לייזער בער גראבאוויצער עוד הפעם את רשות הדיבור, ויוסיף לשטוח טענותיו בקול חוצב להבות אש, וצעק ברעש גדול ויאמר: הלא היכא דאיכא לברורי מבררינן! דהנה אחד מטענותיהם של המתנגדים והמחרחרי ריב שנאמרו כאן היה, כי הדרך של רבי בונם הוא למעט בלימוד התורה הנגלית, והלא זה שקר גס וגלוי! הלא יש כאן כמה מתלמידיו של הרבי, והם עודם אברכים צעירים לימים, אדרבא, ינסו נא הצדיקים היושבים פה לדבר עמהם בדברי תורה, ואז יתראה האמת, אם לומדים בפרשיסתא תורה הנגלית או לא! הלא כולכם ראיתם את כוחו של האברך הצעיר רבי יצחק מאיר מווארשא, שהנהו גדול בתורה כאחד הגאונים אשר בארץ, ומזה אתם יכולים להבין גודל גאונותו ולמדנותו של רבו הרבי ר' בונם ושאר תלמידיו!

ואז הסב האוהב ישראל את פניו אל הרי"מ וישאלהו: במטותא מנך תאמר לי האמת, האם יש בין חסידי פרשיסחא, עוד למדן אחד כמוך? רבי יצחק מאיר התרגש מאד משאלתו הישירה של הה"ק מאפטא, וישיבהו ויאמר: הנני יכול כמעט לומר בהן צדקי, שבין חסידי פרשיסחא יש כמה לומדים שעולים עלי בהרבה מעלות טובות וגדולות, ועם כל זאת אין משגיחים עליהם בפרשיסחא כלל! וכולם הם כאין וכאפס, בטלים ומבוטלים לגבי הרבי רבי בונם.

והנה אחרי כל הדבורים והצעקות משני הצדדים, מצד המתנגדים ומצד מלמדי סנגוריה, היתה נראה שכמה מהצדיקים נטו לקבל את דעתו של ראש המתנגדים רבי יוסיל'י יארטשובער, שצריך לצאת בכח גדול נגד הדרך הפשיסחאית החדשה, ולנקוט נגדה כל אמצעי, למגרה ח"ו

ולעקרה מן השורש. ופתאום הושלך הס באולם, והה"ק מאפטא הפנה את פניו לעבר הצדיקים המסובין, ואמר: הנה נמצא אתנו כאן בשמחתנו הה"ק רבי ירחמיאל, בנו חביבו של היהודי הקדוש זצ"ל מפרשיסחא, המכיר היטב את רבי בונם עוד מימי אביו הקדוש, ואשר גר הרבה שנים עמו בעיר אחת, ומי לנו יותר אמון ויותר מוסמך ממנו, ע"כ עצתי אמונה שיביע הוא כאן את דעתו עליו! ויפן הרבי מאפטא אל הרבי רבי ירחמיאל, ויפצר בו מאד ויאמר לו: אנא מכבודו, מבקש אני הימנו בכל לשון של בקשה, שיאמר כאן בפני קהל ועדה, כל אמיתות הענין כמות שהוא! והנה לסגל חבורת פרשיסחא לא נעים היה הדבר הזה, כי כידוע, היה קצת פירוד בין חסידי הרבי רבי בונם ובין חסידי רבי ירחמיאל, והם חששו מאד מעמדתו האפשרית של רבי ירחמיאל, אבל הה"ק רבי ירחמיאל, בכור בניו של היהודי הקדוש, היה איש אמת ורודף צדק, והבין שכעת הוא והנהגתו נמצאים על כף המאזנים לחסד או ח"ו לשבט, אזי קם הוא ממקומו, ועמד על רגליו ואמר בקול רם בזה הלשון: איך קאן דא מעיד זיין, אז רבי בונם איז געווען דער שפיצל פון מיין הייליגער טאטענ'ס הארץ! און עהר איז געווען תשוב ביי איהם ווי דאס עפפעל פון זיין אויג! וכמו כן שמעתי מאבי הקדוש זי"ע - ממשיך רבי ירחמיאל בעדותו ¯ שאמר בזה הלשון: את האוצר של יראת שמים הפקדתי בידי אהובי הר"ר בונם! וזוכר אני עוד, כאשר היה רבי בונם בצעירותו היה איש נאמן של הנגידה טעמערל ע"ה, ומתוקף תפקידו זה היה נוסע מפעם לפעם ליריד העצים בדאנציג, וכאשר חזר לביתו בפרשיסחא, בטרס החליף את בגדיו, נכנס אל אבי הקדוש. ופעם אחת כשחזר מדאנציג, נכנם אל אבי וישב בחדרו, ודיבר עמו כמה שעות, ואני – ממשיך רבי ירחמיאל - הייתי אז צעיר לימים - הצמדתי אזני אל הדלת, ושמעתים מדברים מענינים שונים שהיו בדאנציג וכדו', לא מצא חן בעיני, על כך שהרבי רבי בונם ביטל כמה שעות את אבי במילי דעלמא, כי ידעתי כמה יקר בעיני אבי כל רגע, והנה עכשיו הוא יושב ומבזבז כמה שעות טובות עם רבי בונם, ומדבר עמו בדברי חולין. וכאשר הם גמרו לדבר, צווני אבי ללוות את רבי בונם אל ביתו, וכאשר חזרתי לא יכולתי להתאפק עוד, ושאלתי את אבי הקדוש, שיאמר לי פשר הדברים הללו? והשיב לי אבי בזה הלשון: האם הנך יודע מה דיבר עמי ר' בונם כשהיה כאן? תדע בני, כי דיבר עמי ממה שנמצא מתחת לתהום עד כסא הכבוד!! דבריו עשו

רושם כביר הן על זקן האדמורי"ם הרבי מאפטא זי"ע, והן על כל קהל הנוכחים שם.

ויהי כאשר ראו מתנגדי רבי בונם את הרושם הגדול שהשאירו דברי רבי ירחמיאל על כולם, אז אזר כגבור חלציו אחד מהמתנגדים החריפים, הה"ק רבי שמעון אודערבערגער (דייטש) זצ"ל, ועמד על רגליו וטען בעוז ובהתלהבות: לצערנו כבר קרו דברים כאלו בישראל, וכבר היו דברים מעולם, קמו מנהיגים ולימדו את העם דרך חדשה בעבודת ה', וסוף הדבר היה רע ומר מאד, ומספיק לנו הצרות אשר נתהוו במחנה ישראל מכת שבתאי צבי ימ"ש, שבתחילה נדמה היה לכמה מגדולי ישראל שדרכו היא טובה מאד, והיה מעורר את לבות בני ישראל לתשובה ויראה, ולאחר מכן התבררה הקליפה והטומאה של הכת, ולכן אני מזהיר כאן את כל הנאספים, כי גם הדרך הזו של חסידי פרשיסחא, יכולה להוביל לענין רע כזה, אף כי מבחינה חיצונית אין הדבר נראה כל כך גרוע, ואיזה מין ראיה רוצים הם להביא, כי יש ביניהם כמה יחידים מופלגי תורה ויראה, בין קהל של מאות אנשים שנקראים חסידי פרשיסחא? הלא כאן מדובר במיעוט דמיעוט! לשמע דברים הללו היוצאים מפי רבי שמעון דייטש, קם מכסאו הזקן שבעדה, הארי שבחבורה האוהב ישראל זצ"ל, ואמר בקול גדול בזה הלשון: רבי שמעון, הנכם מוחזקים לבעל מחלוקת גדול ומחרחר ריב, כפי שאנו יודעים עוד מענין היהודי מפרשיסחא אצל הרבי מלובלין זי"ע, ואלמלי הייתם נמצאים ביער שומם, היה לכם מחלוקת עם עלי האילנות! ולכן, לא נאזין כלל לדברי תלונותיכם!

אחר הדברים האלה, לקח עוד הפעם ר' לייזער בער גראבאוויצער זצ"ל את זכות הדיבור, ויאמר אל הה"ק מאפטא זי"ע: אין כל אמת בפיות המעלילים על חסידי פרשיסחא, כאילו הם רודפים ופוגעים בצדיקים וחסידים אחרים, אדרבא, ההיפוך הוא הנכון. ואתן לכם דוגמא ־ ממשיך ר' לייזער בער ־ מעיר אחת שנמצא בה קיבוץ הגון של חסידי כבוד קדושתו, ושם בעיר הזאת אין יותר משני חסידי פרשיסחא, ושני חסידים אלו סבלו הרבה צרות ובזיונות מן חסידי אפטא, והציקו להם מאד בבזותם באופן גס את רבינו רבי בונם ואת תלמידיו! ומדוע - צעק ר' לייזער בער - צריך להיות כדבר הזה, שיש רשות לכל אחד לבזות

תלמידי חכמים? אז פתח הה"ק מאפטא את פיו הקדוש ויאמר: מה הקושיא עלינו? אין אנו יודעים מכל המעשיות הללו! אז צעק ר' לייזער בער בקול גדול: רבי, פרתו! (כלומר, הוא הזכיר להה"ק בעל אוהב ישראל את דברי עצמו שאמר לעיל, לאחריותו של הרבי רבי בונם למה שחסידיו עושים).

המשפט הזה שיצא מפי ר' לייזער בער גרם למהומה ורעש גדול בכל האולם, כי מלים אלו היו פגיעה חמורה בכבוד קדושת הרבי מאפטא זי"ע, ורבים מהקהל נדחפו לשולחן בכדי לקיים פסק בר' לייזער בער, על הפגיעה הגסה בכבוד הארי שבחבורה, ולהרביץ בו מכות נמרצות! ור' לייזער בער, כאשר ראה מה שהולך לקרות לו, קפץ מעל השולחן החוצה דרך החלון הפתוח, וברח תיכף מן העיר מיראתו לנפשו, ולא זכה לראות שוב את פני הה"ק מאפטא זי"ע, כי בזמן קצר אחר כך נפטר לבית עולמו. וכל השומעים מפטירתו הפתאומית, תלו את סיבת פטירתו בגלל שפגע בהרב הקדוש מאפטא! החידושי הרי"ם זי"ע, לאחר זמן כשסיפר את המעשה הזה, היה נאנח ומתאונן מאד על גורלו המר של ר' לייזער בער, אמר פעם בזה הלשון: ר' לייזער בער היה חסיד גדול מאד, וכל דבריו דיבר באמת ובצדק, ועל אשר דיבר בלשון כזה נגד הרב מאפטא תיכף שקל למטרפסיה בהאי עלמא ונפטר לעולמו! ומי יודע מה מקומו שם בעולם העליון כעת, אחרי שנגרם על ידו משהו פגיעה בכבוד הה"ק מאפטא זי"ע. – החסיד רבי אליעזר בער ז"ל היה גיסו של הה"ק רבי מרדכי יוסף זצ"ל מאיזביצא.

הרעש והמהומה שנגרמו על ידי דברי ר' לייזער בער, השאיר עצב ותוגה בין כל הנאספים. בפרט, על סגל חבורת פרשיסחא, גרם המאורע הקשה הזה ליגון ועגמת נפש מרובים. כי כמעט, גרם עובדא דא להשבתת השמחה כולה! וסגל מלאכות פרשיסחא הרגישו עצמם כי אשמים המה בדבר הנורא הזה, ומצב רוחם היה ירוד ביותר. וכראות זקן האדמורי"ם הרב הקדוש מאפטא זי"ע את המצב הזה, פקד להסיח דעת מהמקרה העצוב הזה שקרה, וצוה על הציבור הנאספים שיפתחו פיהם בשירה. ויהי כנגן המנגן חזרה השמחה למקומה, ומצב הרוח התחיל להיות מרומם, כראוי לשמחת חתן וכלה. וכאשר נשקטו הרוחות בהיכל, פתח האוהב ישראל את פיו הקדוש בדברי תורה, ויאמר: בנוסח התפילה בשחרית של שבת, בפיוט 'לאל אשר שבת מכל המעשים' אנו אומרים,

'זה שיר שבח של יום השביעי שבו שבת אל מכל מלאכתו, ויום השביעי משבח ואומר מזמור שיר ליום השבת טוב להודות לה', לפיכך יפארו ויברכו לאל כל יצוריו. וקשה, מה הכוונה בתיבת 'לפיכך'? לדעתי - ממשיך האוהב ישראל ¯ הפירוש הוא כך: היתכן שיהיה כח ועוז לשום בריה בעולם, להודות ולהלל להשם יתברך, הלוא השי"ת הוא מרומם על כל ברכה ותהילה? אלא, כיון שהיום השביעי - הוא שבת קודש בעצמו - משבח ואומר דברי שיר לפני השי"ת, 'לפיכך' גם כל יצוריו יפארו ויברכו לאל יתברך, כיון שיום שבת קודש כבר התחיל לשבח! כי מצות שבת משונה משאר המצות, שאין בה עשיה, והעיקר כעין שב ואל תעשה להשמר מל"ט מלאכות, וזה מורה כי נעשה אז תיקון בעולמות עליונים בלי אתערותא דלתתא, כי זהו פירוש 'שבת' שהכל שב למקורו הראשון, היינו בלי שום עזר וסיוע מלמטה. ולכן, כשיום השביעי בעצמו משבח ואומר, יכול להכלל בזה אף מי שאינו בבחינה זה. והמשיך הה"ק מאפטא לבאר את דבריו באריכות מאד, (עיין כל המאמר הזה בסוף ספרו אוהב ישראל 'לשבת'), והחידושי הרי"מ זי"ע נתפעל מאד מהדרוש הזה. ונכדו הה"ק רבי פינחס אליהו זי"ע מפילץ סיפר, כי תמיד כאשר הזכיר ק"ז הרי"מ זצ"ל את האוהב ישראל, חזר על כל הדרוש הזה ששמע אז, ואמר, שמתיקות דברי התורה הללו היו מונחים ומורגשים בפיו חמשת רבעי שנה אחרי ששמעם מפי הה"ק מאפטא זי"ע. אחר הסעודה הרבו הנאספים לשמוח בריקודין של מצוה, וכמה מן הצדיקים רקדו זה עם זה שנים או שלשה ביחד, והה"ק מאפטא עמד והביט בפניהם, והיה נראה שרוצה גם הוא להצטרף אל הריקוד, אבל חושב הוא את מי מהצדיקים יבחר כבן זוגו לרקוד עמו. ואחר ששהה מעט פתח ואמר 'יום השביעי מעורר שיר ושבח אצל כל הברואים', וכאשר אמרתי קודם 'יום השביעי שהוא שבת', על האברך הזה היה כוונתי, בהצביעו על רבי יצחק מאיר זצ"ל מווארשה, שהוא כולו שבת! ותחב ידו הקדושה לתוך אבנטו של הרי"מ זי"ע, ורקד עמו איזה זמן. וכל הצדיקים שעמדו מסביב, המה ראו כן תמהו, שמכל הצדיקים הישישים שעמדו שם, בחר לו האוהב ישראל לרקוד דוקא את רבי יצחק מאיר שהיה אז צעיר לימים כבן עשרים שנה. כאשר לאחר זמן סיפר החידושי הרי"מ את המאורע הזה אמר: היה שם כמאתיים צדיקים לובשי בגדי משי לבנים, וכולם הסתכלו עלי כאילו היו רוצים לבלעני, והיה לי נס גדול שנזכרתי בענין אחד שמסר

לי מורי ורבי המגיד הקדוש רבי ישראל זי"ע מקאזניץ, וניצלתי. לאחר כל הריקודין והשמחה, ולאחר כל מה שעבר על באי החתונה כמוזכר לעיל, התישבו כולם ליד השולחנות, ושקט מוחלט שרר אז באולם. ולפתע התרומם הה"ק מאפטא מכסאו, יישר את מבטו לכל היושבים ולכל העומדים מסביבו, בעיקר אל החברייא קדישא פרשיסחא, ואמר: לאחר כל מה ששמענו כאן, אנו מכריזים בזה ואומרים: הטור והשולחן ערוך הוא הדרך המלך שלנו, הוא דרך הכבושה לרבים לכל בית ישראל, וכל המסילות שסלל הוד כבוד קדושת מרן הבעש"ט פונים ומובילים אל הדרך הכבושה לרבים, הלא הוא השלחן ערוך אשר כל בית ישראל נשען עליהם, שובו שובו אל דרך המלך ואורח חיים! ופנה אל קהל הנאספים והכריז לאמר: ובכן בל יהין איש ח"ו להרים את ידו ורגלו לדבר סרה, לא על חסידות פרשיסחא, ובפרט לא על הרבי רבי בונם מנהיגם! ובדברים הברורים הללו, נסתמו פיות כל השונאים והמקטריגים. ברור אם כן, שחסידי פרשיסחא יצאו משם כשידם על העליונה, לא רק שלא נתקבלו טענותיהם של מחרחרי הריב, אלא קבלו עוד חיזוק ועידוד מהארי שבחבורה, זקן האדמורי"ם הה"ק מאפטא, זכותו יגן עלינו. במשך הימים שהיה הרי"ם שם בק"ק אוסטילא התרועע הרבה עם הה"ק רבי יצחק מאיר זצ"ל מדזינקאוו, בנו חביבו של האוהב ישראל, כי כן פקד עליו אביו הק', באמרו שהוא בן גילו. ואחרי שלשים שנה, כשהה"ק רבי יצחק מאיר זצ"ל מגור נעשה מנהיגם, עשה כעצת הה"ק מרן בעל אוהב ישראל, וינהגם לבטח בדרך הכבושה לרבים[נט].

גם רבינו הסבא קדישא שהיה אז עוד רך בשנים היה על החתונה הגדולה, ומקום מושבו היה אחורי כסאו של רבו האוהב ישראל. בתוך כך פנה הה"ק לאחוריו, מקום שהסבא קדישא היה, ואמר לו: בעריל לעב, אתה רואה את הגדולה והכבוד אשר שורר על זה השלחן? אני ירא מאד אם אינני מן הכת שכתוב בהם ומשלם לשונאיו אל פניו וכו' ח"ו! והשיב לו רבינו הסבא קדישא בצחות לשונו: כפי מה שצייר לנו הרבי תמיד מדת טובו של הקב"ה, אני בטוח שלא יעשה כזאת לרבינו! ונהנה האוהב ישראל מדבריו מאוד.

הערות וציונים

נט. ס' שרשרת זהב צ"ג.

והנה הסב"ק היה גם ממושיטי המאכלים להאורחים הצדיקים הללו, היושבים על פני השלחן, כדרכו בקודש להדר על שימוש ת"ח, ובעת שהושיט מאכל לצדיק אחד אירע לו אונס, שנשפך מעט רוטב על מלבוש לבן של אחד מהם, וכעס עליו הצדיק הנ"ל, וגער על רבינו על שלכלך את מלבושו. אחרי הכעס והגערה נתכבד רבינו הסב"ק לומר דברי בדחנות על החתונה הזאת בלשון פוליש, ויעלה הסבא קדישא על הספסל, ולראשונה תירץ את עצמו, ואמר: אינני יודע מדוע חרה עלי הצדיק כל כך, ואינני אשם בדבר כלל, כי היה לי 'קשיא' (לשון דמשתמע גם למאכל 'קאששע', שדרך עריכתה היא ע"י ששופכין עליה מים אחרי אשר הוחמו על האש), על 'הוואסע יוביצע' שלו, על כן הוצרכתי לשפוך אותה עם רוטב! והוטב דבריו באזני כל השומעים, שרמז בדרך אגב על הבגד לבן שלו שאינו ראוי לזה[ס].

וטרם שהתחיל הסבא קדישא לומר הבדחנות הכריז הסבא קדישא מקודם, שמי שלא תיקן עוד חטאת נעורים בל ירקוד על החתונה הזאת! והנה בין הנאספים היה גם הה"ק רבי דוד הלוי קארפף זצ"ל, מגדולי תלמידי רבינו ר' אלימלך זי"ע מליזענסק, ומלמד תינוקת בק"ק זאלין יצ"ו ושם מנו"כ, וישאל בקול רם: ומי שלא חטא כלל? ולא המתין על תשובה אלא נשאר שם ורקד על חתונה זו. והנה בעת אמרו הבדחנות לא היה שם אחד שלא בכה בדמעות שליש ושלא הרהר בתשובה, וכלם בפה אחד העידו שמעולם לא הגיעו לידי תשובה מאהבה באופן כזה כמו אז, כי באמרו הבדחנות חשב חטאם של המון העם אשר היו שם, את אשר עשו בחדרי חדרים מימי הולדם, ונפח בכולם רוח קדושה, עד שהשיב את לבם לאביהם שבשמים באמרותיו המתוקים. אח"כ הלך וניגש אל השלחן הטהור, והיה מונה שבחן של הצדיקים שהיו מסובים שמה, ובהגיע אל הרה"ק רבי יעקב זצ"ל ממאגילניצא בן רביה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זצ"ל אמר עליו הסבא קדישא שאין תוכו כברו! באומרו זאת נחוורו מאד פני הרה"ק רבי יעקב מהדיבורים האלו, ומאד נכלם מזה.

הערות וציונים

ס. מאיר עיני הגולה אותיות קמ"ו–קנ"ח, קס"א-קס"ד, עשר נפלאות מערכה א' אות י"ז, דור דעה מערכת הרש"ב מפרשיסחא עמוד רע"ז.

ורבינו הסבא קדישא בראותו חולשת דעתו של הרה"ק ועד היכן הדברים מגיעין, אמר תיכף פירושם של הדיבורים הקדושים, שהרה"ק רבי יעקב הוא הצנע לכת גדול, ומאד מסתיר הליכתו בקודש, עד שאין מראה לחוץ אפילו אחד מני אלף מצדקתו וקדושתו, הבוערת ונחקקת בלבו הטהור! ובדברים האלו השיב נפשו השוקקה. ואח"כ אמר רבינו הסבא קדישא, שע"כ לא אמר מתחלה דברים כהווייתן, מחמת שראה גודל הצנע לכתו בקודש, ומאד קנאו אותו שרפי מעלה בעבודתו, וחפשו למצא עילה לקטרג עליו, לכן השתיק אותם והמתיקן בדיבורים האלו ובחולשת דעתו. וכאשר הפסיק הסבא קדישא את הבדחנות אמר לו הה"ק רבי מאיר'ל זי"ע מסטאבניץ, בעל 'אור לשמים': אינך מבין איזו דברים יקרים שאמרת בבדיחותא! [ויחשוב הסבא קדישא שבאלו הדיבורים שאמר לו הה"ק מסטאבניץ כבר חתם את גורלו שיהיה 'בדחן' על כל ימי חייו, ותו לא], והשיב לו רבינו: אתם עוסקים ברזי דאורייתא ולי אתם עושים בדחן? השיב לו על זה הה"ק מסטאבניץ: הנני נותן לך תקיעת כף שעוד יסתופפו בצלך אלפי חסידים! (ולימים כשהגיע זמן הנהגת רבינו הסבא קדישא, והתרעם עליו הה"ק מסטאבניץ על זה, שלח לו הסבא קדישא לאמור: יזכור נא אדמו"ר התקיעת כף שנתן לי, וחמת המלך שככה).

והנה בשבת קודש היה שמה ציבור גדול, והלחץ והדחק היתה אין לשער, עד שהה"ק מאפטא ברח דרך החלון, והחביא בחדר על העליה סגור ומסוגר, ורק מתי מספר מיחידי סגולה דחקו עצמם אל הקודש פנימה לסעודה שלישית, ביניהם גם החסיד ר' חיים ז"ל מקשאנוב, מחסידי הה"ק רבי ראובן הלוי הורוויץ זצ"ל מדזארנאווצע, בעל דודאים בשדה, (אבי הה"צ רבי יהודא ליבוש הלוי זצ"ל, חותן הה"ק רבי ישראל יצחק באראן זצ"ל מראדשיץ בן הסבא קדישא), ובעת הסעודה העמיד החסיד הנזכר יין על שלחן האוהב ישראל בעבור רבו הנ"ל, וכשמוע האוהב ישראל את שם הה"ק מדזארנאווצע התחיל לאמר עליו גדולות ונפלאות, ובין הדברים אמר עליו שפיו הקדוש סגור ומסוגר בשנים עשר מסגרות![סא].

הערות וציונים

סא. הרב **ראובן חיים אלכסנדר צארניכע** ז"ל מק"ק **לאדז** יצ"ו נכד הסב"ק מראדשיץ בס'

ספר

תורת אמת

אשר חיבר לפי מי רב פעלים כבוד קדושת שמו גולם בשערים הוא ניסו כבוד
הרב הקדוש המפורסם בגלינת קדישת ונהירת אספקלריית המאירה מרגת ורבנת מאיר
עניני מופת הדור הרבנים המלוקי כקש"ת מו"ה אברהם יהושיע העשיל זצ"ל
אבד"ק אי' מניג' דק"ק אפטא ומעזיבוז ויאס ושאר קהלות יע"ל :

הכתיי קודש הלז מופקד ממנהגי הרב הקדוש המלוקי מדומו"ר מו"ר ישכר בער זצלה"ה
המג"ד דק"ק פרשעדבורז וראדעשיץ שהיה תלמוד מובהק לכרב
המחבר זי"ע ובעלמו זכה לשמוע מלו דברים חיים רמזי וסתרי
תורה מפה הקדוש של הרב המחבר זצלה"ה :

TÖRAS EMES

Verleger בשנת

I. M. בי הנוה טוב ואמת

Silberstein. יהגה בחכו לפרע קטן

(עם הבולל)

Gedruckt bei
M. F.
Poremba
in Lemberg
1854.

צילום שער הספר "תורת אמת"

פירוש על עשרה ק׳ תהלים הראשונים.

מהרב הגאון המקובל האלהי סבא קדישא בוצינא דנהורא כו׳ מוהר״ר ישראל מ״מ דק״ק קאזניץ אשר הועתק מהגהות שלו על הזוהר והיה בתוכם ג״כ פי׳ על עשרה קפיטליך תהלים אלו, והרבני מוהר״ר שלמה ליב ז״ל העתיק אותם מכת״י של המגיד וללה״ה עבור הרב הצדיק הק׳ זללה״ה מראדשיץ והוא נתנם במתנה להרב הצדיק הק׳ מוהר״ר שלמה האבר״ק ראדאמסק בעל המחבר ספר תפארת שלמה. ובנו הרב המאה״ג מוהר״ר צבי מאיר שליט״א האבר״ק ראדאמסק נתנם לי להעתיקם לדפוס:

א אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים.

מפרש הזוה״ק דקאי על עצת זימה להרהר ביום ואח״כ בלילה בא לידי חטא, ובדרך חטאים לא עמד ובמושב לצים לא ישב, המרחיים עצמם חייכין בבני נשא, כי אם בתורת הש״ם חפצו הוא חלק הנסחר כמ״ש המור״ם אלשי״ך, ובתורתו יהגה יומם ולילה, זה הוא ענין השמים החדשים אשר עושים בלימודים וחידושים שנקראים תורתו של ארש ולפי מדרגות החידוש עד שם מגיע הדבר ומזהירין הדברים וכשהיה רשב״י ע״ה מחדש עד עתי״ק יומין הקריבוהו וכל אדש לפי שיעורו, והנה עוה״ב ועולם המלאכים נקראים בשם יום ועוה״ז דומה ללילה, ח״ש ובתורתו יהגה יומם ולילה שיום ולילה בעלמם הוניס החידוש, והיה כענן שחול על פלגי מים אשר פריו יתן בעתו דרשו רז״ל בלילי שבתות, כי יש לדיקים אשר הקב״ה נוטל הפרי של המלות שראוי להן בעוה״ז ומלציטן לעוה״ב, וא״ת במה אפרנס, אמר ועלהו לא יבול, כי יהיה בערך עליס שהוא ניזון מן הטוף ולא מן האילן כך יהא ניזון משל אחרים, או יאמר בעתו דא עתו דלדיק שיעשה יחוד קוב״ה ושכינתיה, ועלהו לא יבול, היינו השיחת חולין שיתן מקודש חלק למוטב, ואז כל אשר יעשה יצליח, עוד בענין השיחת חולין יש לרמז זה בפסוק עת לעשות לה׳ הפרו תורתך, כשרוצים לחבר העת ב״ה, אז מקודש צריכין להפר התורה ליתן חלק למוטב, ושמעתי מר׳ יחיאל שזו פי׳ הכתוב וכמושב לצים לא ישב כ״א בתורת ה׳ חפצו אז יוכל להיות במושב לצים, לא כן הרשעים כ״א כמוץ, הרשעים אומרים שאין בתורה רק חלק החילוניות פשטן של דברים כמו המוץ בלי החטה הפנימית ע״כ לא יקומו, וזה מבואר המד״ר שדרש אני אמרתי במעשה בראשית ויהי כן והרשעים אמרו לא כן ע״כ לא יקומו, ולפי הנ״ל ניחא שכל מעשה בראשית נחתם על הרזין, וזהו ויהי כ״ן גי׳ סו״ד התורה והרשעים אמרו לא כ״ן שאין כאן סוד, ע״כ לא יקומו, וע״כ לא יקומו רשעים במשפט, דהיינו החוטאים במזיד לא יהא להם תקומה אפילו במשפט שהוא נוטה לרחמים, אבל החטאים בעדת לדיקים שמדקדקים עמהם בדיני דלדק לא יקומו, אבל במשפט יקומו, כי יודע ה׳ דרך לדיקים הזיווג נקרא דרך ועיין במור״ם אלשיך ודרך ההוא רשעים תאבד:

ב יושב בשמים ישחק אדנ״י ילעג למו. עיין במור״ם אלשיך כי בוודאי בשכינתיה אין עצה שמו״ק שני׳ בבית רק שמיחק למו, אז ידבר אלימו, אז הוא תמיא אתוון דהוי״ה אדנ״י ידבר לשון דבר (בפתח). אספרה אל חוק, אספר לומר דרך דרוש כי העולם

לט

והנה אחרי לוקח ארון אלקים מרנא ורבנא כקש"ת מ' אברהם יהושע העשיל זלה"ה האבד"ק מעזיבוז ואפטא ויאס, ויעל בסערה השמימה, להאיר בגן אלקים בצרור החיים, אז ינהו בני ישראל אחרי נופת צוף אמרותיו אשר הניח ברכה למשמרת, ומי זה יבא אחרי המלך לחסר להעדיף, פן יוכיח ונכזב, בלתי אחת אשר הותיר לנו ה', למחיה שלחו ה' לפנינו, ה"ה אביר האבירים מופת דורינו, שמש צדקה ומרפא, חמדת לבבינו, ארי שבחבורה, עוטה אורה, הקדוש האלקי, אדומו"ר הרב מוה"ר ישכר בער זלה"ה האבד"ק פרשעדבארז וראדשיץ, **הוא אשר יצק מים על ידי הרב המחבר זצ"ל, והיה תלמידו מובהק, אליו גלה רוב סודיו, ופענח רזיו, הביאו חדריו, אולמיו ודביריו, ויתמוך ידיו עליו ויצוהו, ובהדי כבשי דרחמנא אורח חיים הורהו, הוא אשר שת בטוחות אליו לכתוב החוקים והתורות, אשר קחו אזניו והחזיקו ידיו, מאת רבו הרב זלה"ה, וכל אשר כתב שם חדר בחדר, ספון וגנוז הראש והפדר, ההוד וההדר, ויכס עלימו בהשגחתו ולא יראו החוצה, מטעם כמוס עמדו. הפליא עצה, לברוח עליהם מקצה אל הקצה**[סב]. אלה כתבי הקודש קנה אותן הה"ק בעל תפארת שלמה מראדאמסק זצ"ל, תלמוד מובהק של רבינו הסבא קדישא, וסידרן בספר, ואכן בשנת תרי"ד העלה אחד מאנ"ש, ר' יצחק משה בר"א, את הספר 'תורת אמת' על מזבח הדפוס בק"ק לעמבערג יצ"ו, בהסכמתו היחידה של מרן בעל תפארת שלמה מראדאמסק זצ"ל, ועל דף השער חרות, שהוא העתק מכתבי מרן הסבא קדישא מראדשיץ, אשר זכה בעצמו לשמוע דברי אלקים חיים מפה קודש המחבר זי"ע.

הערות וציונים

נפלאות הסבא קדישא ח"א י:, שם ל"ז: מכתבי ש"ב החסיד **ר' נתן דוד באראן** ז"ל מק"ק **גארשקאוויץ** יצ"ו, ששמע מאביו **הרב בעריש שמואל** ע"ה נכד הס"ק; שם נ"ו. מפי ש"ב הה"צ רבי **יעקב הורוויץ** זצ"ל **מפיעטרקאוו**, ששמע מכ"ק חותנו **הה"צ רבי מאיר מנחם** זצ"ל **מראדשיץ** נכד הס"ק; שם ח"ב מ"ט: מכתבי הגה"צ **רבי שמחה גילערנטער** זצ"ל אב"ד דק"ק **קלימענטוב** יצ"ו, ששמע מהגה"צ רבי **אברהם שלמה עפשטיין** זצ"ל **מאזוראוו**, ששמע מהחסיד ב"ר חיים **מקשאנוב** ז"ל בעל המעשה; מפיהם ומפי כתבם כת"י מפי הה"ק רבי יעקב זצ"ל מפשעווארסק; אוהל שלמה ח"א לו. **סב.** מדברי המו"ל הראשון ספר תורת אמת.

קאזניץ

מ

סיפר הסבא קדישא, פעם אחת הגיע איש אחד מעיר אחרת לבית המדרש בעיר חמעלניק, והכיר אותי כי ראה אותי הרבה פעמים אצל הרב המגיד הקדוש מקאזניץ זי"ע, ונתתי לו שלום ושמחתי עמו מאד, וכאשר שאלתי אותו מה עסקיו פה, סיפר לי שיש לו בת בוגרת וכבר הגיעה לפרקה פרק בתולה נשאת, ואין בידו לפורטה אפילו שוה פרוטה, ולזאת לא יוכל להשיאה בשום אופן, וכאשר תינה את מצבו הרע לפני רבינו המגיד הקדוש מקאזניץ זי"ע, יעץ לו כי יסע לאיזה עיירות בין החסידים ויקבץ מעות על נדוניא, על כן – פנה אלי ואמר לי - אהובי ידידי תמחול נא ותלך עמי בין החסידים, להשתדל עבורי ולקבץ מעות, כי רק אותך הכרתי פה, ואתה גם כן מכירני, לזאת עליך מוטל המצוה.

אמרתי לו אמת ויציב, כן הוא הדברים, כי עלי מוטל המצוה הזאת יען שאני מכירך, אולם מה אעשה לך ידידי הלא אנכי בשפל המצב מאד בעירי פה, ואף אם אני אלך אתך, יסרבו הרבה אנשים ליתן לי איזה נדבה מכל וכל, ואף מי שיתן נדבה בסך הכל יושיט לידי גדול או חצי גדול, ואוכל לקבץ בכל העיר לכל היותר לערך שני זהובים וכדומה, ואתה בטח נצרך לסכום הגון לדבר מצוה נחוצה כזאת, על כן יותר טוב שתשמע לעצתי, שתראה שילך עבורך איש נכבד ממני. אולם האיש ההוא ביקש אותי עוד הפעם, והשבתי לו גם בפעם הזאת האמת הנזכר לעיל, ובקשתי הימנו שיסלח לי על אשר אנכי ממאן בדבר הזה, והלך מאתי בקר רוח, ובשפה רפה השיב לי תשובה קצרה ונמרצה: אם כן הדבר, מוכח שאינך נכתב בהצעטיל של הקב"ה! והלך לו האיש לדרכו. אחרי זה נתיישבתי בדעתי מה כל החרדה הזאת, מה חטאי ומה פשעי כי אמר לי דברים רעים כאלה, כי אולי חלילה אינני בכלל ישראל, הלא אמרתי לו האמת, וגם יעצתי לו עצה טובה לטובתו, ומה היה לי לעשות יותר. ולא יכולתי לנוח על מקומי, וקמתי ורצתי החוצה, לחפשו ולשאלו ולהוכיחו על פניו, על מה ולמה קלל אותי קללה נמרצה כזאת, וחפשתי אחריו עד שמצאתיו ואחזתיו ולא רפנו עד שיאמר לי מה הרעש הגדול הזה אשר חרד עלי לקללני, והשיב לי בפנים שוחקות, חלילה לי מעשות כדבר הזה לבזות חלילה שום אדם בעבור זה, אך אספר לך ידידי המעשה

ותבין את דברי. כי בעת שאמר לי רבינו המגיד מקאזניץ זי"ע לנסוע בין החסידים לקבץ נדבות, אמרתי לרבינו הלא כבד עלי הדבר מאד, באשר אנכי לא הסכנתי מעולם בכאלה לקבץ נדבות, והלא אינני יודע מוצאיו ומבואיו ואת מי אבקש לקבץ עבורי, ולאיזה עיר לנסוע, ונתן לי רבינו המגיד כתב מליצה בחתימת ידו הקדושה, ואמר לי תסע לעיר ראשונה שיזדמן לך עגלה, וידוע תדע שכבר גזרו עליך מן השמים כמה תקבץ בכל עיר ועיר, ומי שיקבץ וישתדל עבורך, ומי שיתן לך מעות, וכמה שיתן כל אחד ואחד, כן עושים בשמים רשימה וצעטיל על כל הנ"ל. ובכן נסעתי לדרך ארוכה כזו, וכאשר סרבת אתה בדבר הזה אז לא חרה אפי עליך כלל, רק הבנתי בטח היות שהנך ממאן בדבר הזה כי מן הסתם אינך נכתב בהצעטיל של הקב"ה, כי אלמלי היית כתוב בהצעטיל שלו בודאי לא סרבת, אבל לא היה חלילה כוונתי לבזות אותך.

וכשמעי דברים האלה נובעים מפי מורי רבינו המגיד מקאזניץ נכנסו דבריו מאד באזני, וחשבתי אז בדעתי מה איכפת לי אם אלך ואנסה, אולי אני נכתב ונמנה בהצעטיל של הקב"ה, ואין הדבר תלוי כלל באשר שאינני איש נכבד, כי מן השמים נגזר הכל, לזאת שאלתיו סך הכל כמה צריך לו על נשואי בתו, ויאמר לי ארבע מאות זהובים לכל הפחות, והלכתי תיכף אל השוק. וביום ההוא היה יומא דשוקא, והיה שמה על היריד הרבה סוחרים מעיירות שונות, פגעתי ראשונה בסוחר אחד, ועל אף שלא ראיתיו מעולם בקשתי מאתו שיתן לי נדבה הגונה לדבר נחוץ מאד, והסוחר פתח תיכף את כיסו ונתן לי באנקנאט של מאה זהובים, והיה הדבר לפלא גדול בעיני, ועמדתי משתומם מהמעשה הזה, אז הבנתי שהנני באמת נכתב בהצעטיל הנ"ל של הקב"ה, וברכתי להשם יתברך שהצליח דרכי, והנני בין הנמנים בשמים לדבר מצוה רבה הלזו, משם הלכתי עוד בשוק בחשק גדול ונמרץ, כי כבר נשאו רגלי אותי ללכת, ונעשיתי קל ברגלי לילך בתשוקה רבה, וברוך השם שאני לבדי קבצתי בתוך כמה שעות ביום ההוא כל הסך הנדרש, ארבע מאות זהובים, ונתתי להחסיד הנ"ל, והבנתי שכל כוונת מורי ורבי הרב המגיד מקאזניץ היה עלי[סג].

הערות וציונים

סג. התגלות הצדיקים ל"ז. מפי הגה"צ **רבי מאיר יהושע גילערנטער** זצ"ל אב"ד דק"ק

מא

רבינו הסבא קדישא זי"ע בעת שהיה עוד רך בשנים, כתת רגליו אל צדיקי הדור כדרכו בקודש, מלובלין לקאזניץ, ומקאזניץ לפרשיסחא וכהנה, וכידוע היה אז רבינו הסבא קדישא עני מדוכא ר"ל, ולזה לא היה ביכלתו ליסע על עגלה, והיה מוכרח להלוך רגלי כל הדרך. פעם אחת אירע בעת הליכתו לקאזניץ נתייגע מאד מרוב הליכתו, עד שלא נשאו אותו רגליו, ואפס כוחו עד שלא היה בו עוד כח ללכת הלאה, וישב באמצע הדרך להנפש מטורח הליכתו. ויהי כאשר ישב שם זמן מה, עברה דרך שם עגלה אחת עם חולה אנוש מאוד ר"ל, וקרובי החולה הלכו סביביו ליד העגלה, אשר נסע עם החולה לעיר ראדום אל הפראפעסאר הגדול, ובאשר שלא השיגו את הפראפעסאר שם בביתו, ולא יכלו להמתין עם החולה בעיר ראדום מהרו לביתו, ומגודל החולשה והיסורים שסבל החולה ר"ל, לא יכלו המשפחה לשבת על העגלה יחדיו, כדי שלא יכאבו לו יותר, כי היה נפוח מכף רגל ועד קדקד ראשו, לכן הלכו רגלי כל אותו הדרך.

וכאשר ראה רבינו הסבא קדישא זי"ע את העגלה נוסעת דרך שם, הלך במהירות אל העגלה לבקש על נפשו, שיחוסו עליו ויעשו לו הטובה הזאת שיניחו לו לנסוע על העגלה, וסיפר להם כי זה כמה שבועות שיצא מביתו והלך רגלי כל אותו הדרך, ועתה אפס כחו ויעף רגליו מרוב הליכתו, ובכה לפניהם שירחמו עליו ויקחהו אתם לקאזניץ, ויהי כמצחק בעיניהם בשמעם הדיבורים האלה, כי הם בעצמם היו מוכרחים ללכת רגלי כל אותו הדרך, כדי שלא לכאוב להחולה, וביקש הסבא קדישא מהם עוד הפעם בדמעות שליש, שירחמו עליו ושיניחו לו על כל פנים לישב בקצה העגלה, מחמת שאין עוד בו כח להציג רגליו ארצה, אז נכמרו רחמם עליו והניחו לו לישב בקצה העגלה. בעת נסעו דיבר רבינו הסבא קדישא אל החולה ושאל אותו מה כואב לך, וכאשר אמר לו החולה שכל גופו כואב לו ה"י, משש הסבא קדישא בידיו הקדושים על גופו, וישאל אותו וכי בזה המקום כואב לך, וענה לו החולה לא, כי בכל מקום שמשש בידיו הקדושים נתרפא תיכף, וכאשר נתרפא קצת באיזה מקומות התחיל החולה לזוז בגופו ובאבריו, והאנשים בראותם שהחולה זז מעט ממקומו, גערו בו שלא יסכן עצמו, מחמת שהרופאים מביתו הזהירו שישכב בשקט, ולא יזוז חלילה בשום אבר, והחולה ענה

להם שהרגיש קצת הטבה בעצמו, אבל קרוביו לעגו ממנו, ואמרו הלואי שייטב לו על כל פנים לאחר כמה שבועות מהחולי המסוכן הזה, והזהירו לו שאל יסתכן בעצמו לזוז ממקומו.

אמנם כשנסעו הלאה משש הסבא קדישא עוד בידיו הקדושים, וישאל אותו עוד באיזה מקום כואב לך עתה, ובכל מקום שמשש בידיו נתרפא, עד שהתחיל החולה לישב את עצמו, והאנשים גערו בו יותר, אולם הסבא קדישא משש הלאה את כל גופו, עד שנתרפא כליל בכל גופו, וישב את עצמו כאחד האדם, ואמר אליהם כי יש לו חולשת הלב ורוצה לאכול ממאכלם. האנשים ראו כי כנים דבריו, והיה מאד לפלא בעיניהם, ואמרו ביניהם כי לא דבר ריק הוא זה מה שהעולם אומרין שעם הרופא הגדול הולך המלאך רפאל אתו עמו, כי לא זה בלבד הוא, אלא כל מי שהולך אל הרופא הגדול, אף אם אם לא ישיג את הרופא בביתו גם כן די. ורבינו הסבא קדישא שמע את כל זאת ועשה עצמו כאילו לא ידע. לאחר זמן בעת שנתגלה רבינו הסבא קדישא בעולם, הורגל לספר זאת לפני תלמידיו הקדושים, ובכל עת שסיפר זאת נאנח ואמר, עד היכן גדלה שטותם וחוסר אמונתם, ועד היכן טחו עיניהם מראות, כי החולה ראה בעינים פקוחות מאין היה לו הטבה, וגם הם ראו כי בטרם עלותי על העגלה היה החולה מסוכן, ולאח"כ הוטב לו בכל פעם יותר ויותר, עד שנעשה בריא כאחד האדם, ומה היה איכפת להם אם תלו הישועה בהשי"ת, שהשי"ת ריפא אותו בזכות מצות הכנסת אורחים זה, שקבלו את 'בערל בטלן' על העגלה, ובערל פעל אצל השי"ת שיתרפא, אבל זאת לא עלתה על דעתם, רק רופא פושע ישראל - אף שלא היה בביתו - פעל כל זאת[סד].

מב

פעם בעת היות מרן הסבא קדישא בקאזניץ אצל המגיד הקדוש זצ"ל בימי הפורים, התחפש עצמו הסבא קדישא, ולקח בידו גרזן והלך לבית המגיד, וחטב שם עם הגרזן על קש אחד זמן רב, עד שנתמלא

הערות וציונים

קלימענטוב יצ"ו, ששמע מפי הסבא קדישא זצ"ל. **סד.** הרב **ראובן חיים אלכסנדר צארניכע** ז"ל מק"ק **לאדז** יצ"ו בס' נפלאות הסבא קדישא ח"א ה.

זיעה מרוב עבודה, וכאשר שאל אותו המגיד על עבודה קשה זו ענה רבינו ואמר חפצתי לשבר ולבטל השקר שבעולם, (כי גרזן בלשון פולין מכונה 'שעיקרא'), אבל הנני רואה שאין ביכלתי! שם ח"א נ"ה. מפי ש"ב הה"צ **רבי יצחק שמואל אליהו פינקלער** זצ"ל **מפיעטרקאוו** נכד הסבא קדישא]

סיפר הה"ק רבי הלל זצ"ל מראדשיץ, איך שבילדותו נתגדל בבית ק"ז הסבא קדישא, ויהי בבוקר אחד שמע קול שאחד לומד עם הסבא קדישא, ותמה מאד על זה, כי לא ראה איש נכנס לביתו נאוה קודש, גש אל חדר ק"ז ויפתח הדלת ויפן כה וכה וירא כי אין איש בבית, ואחזתו רעדה כי שני קולות שמע בוודאי ומי יודע מי הוא זה, וישאל את ק"ז הסבא קדישא על זה, גילה לו הסבא קדישא שהרב המגיד הקדוש מקאזניץ בא אליו בכל בוקר [מעולם העליון], ולומד עמו שיעור יחד [סה].

מג

בעת שנשתדכו הה"ק רבי נתן דוד זצ"ל משידלאווצא עם הה"ק רבי אלעזר מקאזניץ זצ"ל, התחיל הה"ק מקאזניץ לפרט את יחוסו הגדול רם ונישא, אז אמר הה"ק משידלאווצא, אני לא אחשוב את היחוס שלי, אלא הדבר שהגיעני לשדך עם הרב המגיד מקאזניץ זי"ע. וסיפר: שכן פעם היה לו דבר נחוץ לשיח ולדבר עם מרן הסבא קדישא מראדשיץ, ולדבר הזה היה נצרך לו לבלות לכל הפחות שנה תמימה בראדשיץ, אמנם בהיות שידע שזהו דבר שאי אפשר ע"כ ישב והתבונן לקצר הדבר בכל מה דאפשר, ומכל הענין הוציא רק התמצית שבה, ונסעתי אל הסבא קדישא עם התמצית דברים. והנה בהיותו יושב בביהמ"ד הסבא קדישא וממתין להיכנס לקודש פנימה, קצר עוד ועוד אלה הדברים אשר היה צריך לשיח עם הסבא קדישא, עד שקצר את דבריו לדברם במשך זמן קצר.

והנה כאשר פתח את דלת חדרו להיכנס אל נוה קדשו, ראה שם איש אחד עומד ומדבר עם הסבא קדישא, והכרת פניו ענתה בו כי לא

הערות וציונים

סה. שם ח"א מ"ד. מפי אחיו החסיד **ר' יעקב יצחק צארניכא** ז"ל, נכד הס"ק.

איש פשוט הוא, ע"כ לא הרהיב עוז לגשת אצלו, ונשאר עומד על מפתן הבית. אבל מה מאד נשתומם, כאשר ממקומו שמע שכל הדברים האלה אשר עלה לו בלבבו לדבר אליו, מדבר עתה זה האורח החשוב אל הסבא קדישא, ונושא ונותן בהם, וכאשר באו שניהם לידי גמר לקח הלה ברכת פרידה מהסבא קדישא ויצא לדרכו. אח"כ פנה הסבא קדישא את פני קדשו אל הה"ק משידלאווצא ואמר לו: ראית **שהמגיד הקדוש מקאזניץ בא אלי מגן עדן**, מיוחד בשבילך, כדי לדבר עמי לטובתך! וסיים הה"ק משידלאווצא את סיפורו באמרו: ועכשיו שראיתי שהה"מ מקאזניץ ירד מעולם העליון כדי לדרוש בטובתי לא אזדקק להשתדך עם נכדו? עד כאן היו דבריו, ותיכף אח"כ קראו את התנאים למזל טוב.

כן סיפר החסיד ר' יעקב אהרן טייטלבוים ז"ל להה"ק רבי הלל זצ"ל מראדשיץ, בעת שנתמנה להיות השו"ב דק"ק ראדשיץ יצ"ו, כפי אשר שמע מאביו הרה"ג ר' בערל ז"ל דומ"ץ דק"ק קונצק יצ"ו, ששמע מהה"ק רבי פנחס ראבינאוויטש זצ"ל מקונצק, בהה"ק רבי נתן דוד זצ"ל משידלאווצא. ויאמר הה"ק רבי הלל זצ"ל: אמת הדבר! כי אני בעצמי הייתי אז פה בחדרו פנימה, בעת שהיה פה הה"ק משידלאווצא אצל הסבא קדישא, וישם אז ק"ז את יד קדשו על לחיי ואמר לי בדרך חבה: **הסתכל היטב בפני רבינו הרב המגיד מקאזניץ וזכור את צורת קדשו!**[סו].

מד

מאת הרב המגיד מקאזניץ קיבל הסבא קדישא 'אזוב' ואמר שיש בכוחו להחיות מתים, ועוד כמה מיני רפואה, כאשר יובא לקמן בארוכה. ואת חדושי הה"מ מקאזניץ זי"ע, על עשרה מזמורי תהילים וספר תיקוני הזהר, נעתקו **מכת"י הסבא קדישא מראדשיץ** זצ"ל, ונדפסו לראשונה בספר 'אמרי צדיקים' ווארשא תרנ"ו.

הוא היה אומר, שכאשר היה בא אינו יהודי חשוך בנים לרבינו **הה"מ מקאזניץ** לבקש על פרי בטן, אמר המגיד הקדוש: רבונו של עולם הלא יש לך הרבה אלפים ורבבות אינם יהודים בעולמך, יהיה עוד אחד! וככה נושע הלה[סז].

הערות וציונים

סו. שם ח"ב ז:. **סז.** שם ח"ב י"ז: מכתבי הגה"צ **רבי שמחה גילערנטער** זצ"ל אב"ד

מה

החסיד המפורסם רבי יחיאל הכהן זינגער ז"ל, בנו של החסיד הנכבד ר' ישעי' הכהן זינגער ע"ה מנכבדי עיר קונצק יצ"ו, וגיסו של הה"ק רבי ישראל יצחק זצ"ל בן רבינו הסב"ק, היה נוסע להה"ק רבי ישראל זצ"ל מרוזשין ולהה"ק רבי ישעי' זצ"ל מפשעדבארז, וזכה להיות שני פעמים אצל הה"ק מרוזשין בבית הסוהר, ע"י ששלם אל השומר הפתח כובע מלא זהובים. פעם שבת את שבתו אצל מרן הסב"ק, ושאל אותו הסב"ק: יחיאל, אמור נא לי תורה אחת מרבך הה"צ מרוזשין! וכאשר אך גמר את דברי התורה טפח לו הסב"ק על כתפו, ואמר לו: יחיאל, אלמלי לא באת לעולם אלא לומר דבר זה דיינו, שנפתחו לי על ידי זה אלף ספיקות![סח].

הורי רבינו

מז

בימי עמידת רבינו הסבא קדישא נעדר אבי רבינו הרבני ר' יצחק ע"ה, ועל מצבתו חרתו: פ"נ איש תם וישר ירא ה' ה"ה הרבני מו"ה **יצחק** במו"ה **ישכר בער** זצ"ל. ויגוע יצחק וימת כ"א תמוז שנת תק"ס לפ"ק. ת.נ.צ.ב.ה. וכעבור שבע שנים אחרות נעדרה גם אמו הרבנית מרים ע"ה, ועל מצבתה חרתו: פ"ט אשה יראת ה' היא תתהלל מרת **מרים** בה"ר **יהודא ליב** זצ"ל. נפטרה ד' דחנוכה שנת תקס"ז לפ"ק. ת.נ.צ.ב.ה[סט].

הערות וציונים

דק"ק **קלימנטוב** יצ"ו, ששמע ממחותנו הגה"צ **רבי יחיאל צונאמען** ז"ל אב"ד דק"ק **פאקשיוויניצא** יצ"ו, וממקורבי רבינו הס"ק. **סח.** שם ח"ב מ"ו. **סט.** התגלות הצדיקים

על כס הרבנות

לך בכוחך והושע את ישראל / הסבא קדישא מראדשיץ / ניישטאט / פשעדבארז / ביתו נאווה קודש / הבית עלמין בראדשיץ / מרא דאתרא / הישיבה הגדולה

לך בכוחך והושע את ישראל

א

הגה"צ רבי מאיר יהושע גילערנטער זצ"ל חתן הה"ק רבי לייבוש מאופאלא זצ"ל, היה רב ואב"ד לראשונה בק"ק רייוויץ יצ"ו, ואח"כ בק"ק טארלא יצ"ו, ואח"כ בק"ק קאנסקעוואליע יצ"ו, ולבסוף שימש ברבנות בק"ק קלימענטוב יצ"ו ארבעים שנה. וסיפר הגה"צ שבעת אשר נתקבל ראשונה לשמש ברבנות דק"ק רייוויץ יצ"ו, נסע על שבת קודש לראדשיץ אל רבו הקדוש הסבא קדישא, כדי לשאול את פי קדשו אם יסכים לו לקבל משרת הרבנות על שכמו. והוא היה מתנהג שבעת אשר רצה לשאול את פיו קדשו עצה או הסכמה על דבר מה, לא סיפר שום דבר מעולם לרבו הקדוש, אלא המתין עד שרבו הקדוש יאמר לו בעצמו על פי רוח קדשו, וכן היה בדבר זה, הרב לא אמר לרבו שום דבר, וגם רבינו הקדוש לא אמר לו מזה מאומה, הן לפני שבת קודש והן בשבת קודש ולמחרתו, אפילו ברמיזה. ויחשוב הרב בדעתו שבוודאי אינו מן השמים, יען כי לא הודיעו לרבו הקדוש מן השמים מדבר זה.

אמנם כאשר בא ליטול רשות לנסוע לביתו, דיבר אתו הסבא קדישא מדברים ועניינים אחרים, דברי תורה וחסידות, עד שלבסוף התחיל הסבא קדישא לדבר עמו בלשון נסתר שלא כהרגלו אתו, ואמר לו בזה הלשון: שמעתי שנתקבלתם למזל טוב לרב בעיר רייוויץ! ענה הרב ואמר לו הלא למטרה זו באתי אצלכם, כדי לשמוע מפיכם אם כן הוא הדבר. והשיב לו רבינו הקדוש בלשון נוכח כמקדם: אותי אתה שואל? ונשא ידיו למעלה ורמז בידו לגבוה, ואמר תם תם מה הוא אומר, ('שם' מתורגם בלשון פולנית 'תמן'), כלומר צריכין לדעת מה אומרים לזה שם, היינו בשמים, ושם בשמים נגזר עליך כן! ואמר לו הרב הלא זה הוא הדבר אשר דיברתי

אליכם, ועל זאת באתי להוודע אצלכם, אם מה' יצא הדבר או לא, אז אמר לו רבו הקדוש שמע בני את אשר אספר לך. והמשיך לדבר עמו בלשון נוכח כמקדם: הנה ידעת ושמעת כי אנכי הייתי מסתופף כל ימי בצל קדושת רבותינו הגדולים והקדושים, הלא הם רבינו הקדוש **מלובלין**, ורבינו המגיד הקדוש **מקאזניץ**, ורבינו היהודי הקדוש **מפרשיסחא**, זכותם יגן עלינו, וכן היה דרכי תמיד לילך מחיל אל חיל, מלובלין לפרשיסחא ומפרשיסחא לקאזניץ, וישבתי אצלם כמה שנים, ואחר זה נתעכבתי בביתי זמן מה, וחזרתי לרבותי הקדושים.

פעם אחר חג הסוכות בלכתי לביתי, עברתי דרך עיר אחת, והכיר אותי איש חסיד אחד אשר היה גם כן נוסע לרבינו מלובלין, ושמח אתי מאד, ושאל אותי על מצבי ועל פרנסתי היאך היא, וכאשר השבתי לו קצת בשפה רפה, שאל אותי החסיד אולי תרצה להיות מלמד אצלי ואתן לך כדי פרנסתך, אז עלה בדעתי מאי האי דקמן, אשר פתאום בפעם ראשון יאמר לי אדם שאהיה מלמד, על כרחך שמן השמים הוא שנגזר עלי שאהיה מלמד תינוקת, וע"כ שלחו מן השמים מחשבה כזאת להאיש הזה, ואם כן שמן השמים הוא, מה לי לשאלו כמה מעות שיתן לי בעד המלומדת, כי מסתמא כאשר נגזר עלי מן השמים שאהיה אצלו מלמד כן גזרו כמה מעות שיתן לי, ומה לי לשאול אותו על זה, והסכמתי לדבריו ונשארתי אצלו מלמד. וכל הזמן לא תבעתי הימנו מעות, רק כאשר נתן לי נטלתי הימנו ושלחתי לביתי, אמנם לא תבעתיו כלל, ולפעמים שלח הוא בעצמו מעות לבני ביתי, ומעולם לא שאלתיו כמה שלח, כי מה לי לשאלו, הלא הכל הוא מן השמים, ובסוף הזמן כאשר נפטרתי ממנו בשלום נתן לי איזה רובל כסף, ואמר לי שאחזור אחר החג אליו על זמן השני להיות מלמד אצלו, וכך עשיתי, כי בודאי גם זה מן השמים הוא, ובזמן השני הייתי גם כן מתנהג אצלו כנ"ל.

פעם אחת שאל אותי החסיד הנ"ל, מדוע לא תשאלני ולא תתבעני בשום פעם מעות, ולא תרצה לעשות עמי שום חשבון אם עוד מגיע לך מעות או לא, ולמה לא תשאלני כמה אני נותן לך, והשבתי לו גם כן כדברים האלה, אתה חושב שאצלך אנכי מלמד, ובדעתך וברצונך תלוי ועומד כל העסק, תדע שלא כן הוא, רק מן השמים נגזר על כל דבר קל, והשגחת הבורא יתברך הוא על כל דבר פרטי מכל איש ואיש,

ואם כן למה לי לשאלך, והלא כמה שנגזר עלי מן השמים שיהיה לי כך אתה תתן לי ממילא. והנה בסוף הזמן כשנטלתי ממנו רשות לפטור לביתי לשלום נתן לי איזה רובל כסף, ולא אמר לי מאומה אם אחזור עוד אצלו אחר החג אם לא, וגם אנכי לא שאלתיו, וחזרתי לביתי לעיר חמעלניק כי שם היה דירתי, וישבתי כל היום בבית המדרש, ועסקתי בתורה ובעבודה בהצנע, ואיש לא ידע ממני כלל, ובכל העיר הייתי נקרא אז בשם 'בעריל בטלן', כי בתורה לא הראיתי כוחי לשום איש בשום פעם, ועל פי רוב היה דרכי לומר תהלים הרבה, ולהתפלל ולומר תחנונים הרבה בבכיה רבה, ולזאת החזיקו אותי בכל העיר לאיש פשוט ובטלן. אמנם הייתי אביון מדוכא ר"ל, עד שהיו ימים כאלו אשר לא בא בביתי שום דבר מאכל, והתעניתי אני ובני ביתי, עד שאמרתי פעם אחת בלבי אלמלי היה אחד שיתן לי שלשה גדולים על לחם היה קונה וזוכה אצלי עולם הבא, עפ"י מאמרם ז"ל (סנהדרין ל"ז.) כל המקיים נפש אחת מישראל כאלו קיים עולם מלא, על כן אנסה בעצמי אולי אזכה ואקנה אצלי עולם הבא, וחפשתי איזה דבר למשכן על לחם, אולם לא מצאתי מכל ביתי דבר אשר יהיה ראוי למשכון, עד שפשטתי את אבנטי ונתתי להאופה שיתן לי בעדו לחם לפי הטף, וזכיתי בזה להחיות את בני ביתי העטופים ברעב וגם לחלק עולם הבא. (ובספר חמדה גנוזה ח"ב עמ' קמ"ו נשנה הדבר ובשינוי כל דהו, שהסבא קדישא משכן אז כובעו ולא אבנטו).

רבינו הסבא קדישא המשיך וסיפר, פעם עברו עלי כמה ימים שלא בא שום דבר אוכל לפי, ואיש לא ידע מגודל הלחץ זו הדחק אשר שורר בביתי, מכיון שלא רציתי לספר מזה לשום בן אדם. והנה אצל אחד משכיני היה ילד חולה מוטל על ערש דוי, עד שכל הרופאים כבר אמרו עליו נואש, והם בקשו כל התחבולות שבעולם, וכבר עשו כל מיני רפואות, ולא מצאו שום עזר ותרופה להילד, והילד היה כבר סמוך למצב של גסיסה ר"ל, אז אמרה השכנה אל בעלה, שמע נא בעלי יקירי, לך אל הבטלן ר' בערל, ותן לו ח"י גדולים, ובקש הימנו שיאמר תהלים ויתפלל בעד הילד, אולי בזכות אמירתו איזו קאפיטלעך תהלים יעורר רחמים מן השמים עלינו, שיתרפא הילד מחליו. וכך עשה, ובא השכן אצלי ונתן לי ח"י גדולים, ובכה לפני שאומר איזה קאפיטלעך תהלים בעד הילד החולה, כי כולם כבר אמרו נואש ה"י. אז תיכף הלכתי אל החנות, ובעד איזה גדולים קניתי לחם, ונטלתי את ידי וברכתי המוציא

ואכלתי הפרוסה, ואז נפל בדעתי אולי בין כך ובין כך הילד איננו ח"ו, ואיך אנו יכולים לאכול פת כזה ואהיה גם 'בוצע ברך', כי אדעתא דהכי בודאי לא נתן לי המעות, ואמרתי לזו' הרבנית קומה נא ונעבור אל השכן ונדעה מה נעשה בהילד. ובלב נשבר ונדכה הלכנו יחד ועמדנו תחת החלון ההוא, אולי נשמע מה משלום הילד, ושמענו כי הנער בוכה ובביתם שקט ושאנן, והבנתי כי נעשה שינוי לטובה בהילד, ואז חזרתי וגמרתי את סעודתי. ומאז והלאה התחילו אנשים לבוא אלי, ובעל כרחי הוכרחתי לקחת מהם כדי פרנסתי, כי ראיתי שמן השמים נגזר עלי כך.

ועתה תדע ידידי, כי כאשר נתקבלת לרב בל תדמה בנפשך כי פרנסתך תלויה בדעת איזו בעלי בתים, או בדעת הקהל, לא כן הוא, אלא הכל הוא מן השמים, ומן השמים נתנה לך עטרת הרבנות, ולא תירא משום איש, ואל תחת מפניהם, כי שום אדם לא יוכל להרע לך מאומה, וחזק ואמץ ותנהג נשיאותך ברמה לכבוד שמים, והשם יתברך יהיה בעוזרך[ע].

ב

הסבא קדישא טרם התגלותו היה מעונה ומדוכא ברעב כידוע, והיה פעם שעברו כמה ימים שישב בתענית, וכבר היה במצב איום מאד מאד, שאי אפשר לצייר, וזוגתו הצדיקת הלכה לעיר להיות משרתת שתהיה יכולת לקנות לחם להטף, והוא ישב ולמד במצב כזה כל היום וכל הלילה, עד שפעם אחת והרגיש חלישת הלב גדולה, והיות שביתו אין כל להשיב את נפשו, ע"כ חשב שכבר הגיע זמנו להסתלק מן העולם, התחזק והלך אל המקוה וטבל ועלה ונסתפג, וחזר אל ביתו ולקח תבן ונתנה על הקרקע והשליך עצמו עליה באין אונים. פתאום שמע שאחד דופק על חלון ביתו, ומבקש בתחנונים שיניחהו אל ביתו פנימה, מפני הקור הגדול השורה בחוץ, והסבא קדישא אם כי לא היה לו עוד כח לענות אותו עכ"ז התחזק ואמר לו, שימחול לילך אל שכינו הקרוב אליו, כי גם בביתו שורה קור גדול ואין כדאי להכנס כלל, ויענה האיש לאמור:

הערות וציונים

ל"ז. **ע.** גדולת יהושע ח"ב ס"ה מפי הה"צ **רבי ברוך אברהם בינדיגער** זצ"ל, ששמע מהה"ק **רבי יהושע** זצ"ל **מטאמאשוב**, שסיים: אני זכיתי להכיר אותו צדיק מראדשיץ, וראיתי בעצמי שנטל ידיו לסעודה מיט א זילבערנע קוואהרט און א זילבערנע שיסל.

מאכט אייך נישט נאריש, פארט אין שטאט אריין און ווערט נתגלה! והדברים האלה הכניס בו התחזקות גדול, וקם משם לעבודת בוראו באמת ובתמים, וכשנסע אח"כ לתוך העיר [ראדשיץ הגדולה] נתפרסם לאיש קדוש מאד, והיה לו הרחבה גדולה[עא].

הסבא קדישא מראדשיץ

ג

עם פטירת דודו אחי אמו הגה"צ רבי זונדל זצ"ל, דיין ומורה צדק בק"ק ראדשיץ, ומתלמידים החביבים של רבינו בעל נועם אלימלך זצ"ל מליזענסק, החליטו בני הקהלה לקבל את מרן הסבא קדישא על מקומו, לכהן פאר בתור רב ואב"ד דקהלה קדושה דעיר ראדשיץ יצ"ו, ומשם תצא תורה והוראה לישראל, והוא היה האב"ד הראשון שבעיר ראדשיץ, וגדולי דורו העריצוהו מאד וקראוהו 'הסבא קדישא'[עב].

ד

וכאמור היה דרכו בקודש מעולם שלא להגיד ולהתנצל ממצבו המר לשום איש, אף היה מעונה ומדוכא ברעב כידוע, אלא שם כל בטחונו בהשי"ת. והיה פעם שעברו כמה ימים שישב בתענית עד אשר נחלש מאד, והרגיש חלישת הלב גדולה, והיות שביתו אין כל להשיב את נפשו, ע"כ חשב שכבר הגיע זמנו להסתלק מן העולם, וכאשר ראה שכבר הגיע למצב של כלות הנפש אמר אל עצמו, טרם תצא נפשי אלך מקודם אל המקוה לטבול, וכן עשה לקח לו 'לאמטער' להאיר לפניו את הדרך אשר ילך בה, והלך אל המקוה. ובבואו אל המקוה נכבה הפנס, וחזר לביתו להדליקו שוב, אבל בבואו פעם שנית למקוה שוב נכבה הפנס, ובין כך ובין כך שמע, קול יוצא מן המקוה מים כמו שאחד טופח במים, והוא לא פחד כלל כי כבר אמר נואש לחייו, וכידוע לזקני עיר ראדשיץ

הערות וציונים

עא. הרב **ראובן חיים אלכסנדר צארניכע** ז"ל מק"ק **לאדז** יצ"ו בס' נפלאות הסבא קדישא ח"א ב; ח"ב ה. **עב.** נפלאות הסב"ק ח"א ס"ג. מכתבי ש"ב החסיד **רבי נתן דוד בארא**ן ז"ל, בהחסיד רבי בעריש שמואל ז"ל, בהה"ק רבי ישראל יצחק זצ"ל מראדשיץ, חתן בזוו"ש החסיד הנכבד ר' ישעי' הכהן זינגער ע"ה מנכבדי עיר קונצק יצ"ו.

היה ששים או שבעים מעלות לרדת לתוך המקוה, ע"כ התיישב ואמר יהיה מה שיהיה וירד כמה מעלות, אולם בירדו על מדריגות המים שמע קולות הרבה, כמו של כמה אנשים טופחים במים, אז נבהל קצת ברגע הראשונה, אמנם הבין כי נסיון הוא, והתחזק ופשט את כתנתו, והשליך את עצמו אל תוך המקוה בחזקה, דרך המעקה אשר היה שם סביב להאכסדרא אצל המקוה, והקולות שקטה.

אולם בהיותו במים, שמע קול אדיר מאוד, אוי!... ואח"כ אמר רבינו שזה היה היצה"ר שלו שהרגו בתעניותיו, כידוע מדוד המלך ע"ה בדרשת הפסוק ולבי חלל בקרבי שהרגו ליצה"ר בתעניותיו! ומיד נהפך הסבא קדישא לאיש אחר, והרגיש בנפשו אומץ וחיל, וכאשר טבל כמה טבילות עלה ונסתפג, ולבש בנחת מבלי שום פחד, וכאשר הגיע לביתו נאוה קודש כבר עמד שם עגלה מלאה כל טוב, והחיה את נפשו השוקקה להשי"ת[עג].

ה

אגב, לימים פעם בעת שהיה הסבא קדישא עם לוית אנשיו במקוה, ראה בעת ירדו לתוך המים לטבול שמה כדרכו, והנה שני תרנגולים שטים לפניו על פני המים, והיה בעיני האנשים אשר היו עמו פליאה נשגבה, כי אין דרך התרנגולים לשוט על פני המים, וגם לא נראו טרם ירדו לתוך המים, אבל הסבא קדישא לא עשה שום שהיות אלא ירד וטבל, עלה ונסתפג, אולם כאשר אך טבל נעלמו תיכף משם ולא נראו עוד, והאנשים ההם בראותם כל אלו נשתוממו מאד מהמראה שראו, כי לא דבר ריק הוא, וכאשר לבש הסבא קדישא את בגדיו אמר להאנשים אשר היו עמו, שהיה לו נסים שטבל תיכף ולא עשה שום שהיות כלל, כי באם היה שוהה מי יודע מה היה עמו[עד].

הערות וציונים

עג. שם ח"א מ"ב: מכתבי ש"ב החסיד ר' **נתן דוד באראן** ז"ל מק"ק **גארשקאוויטץ** יצ"ו, ששמע מאביו החסיד ר' **בעריש שמואל** ע"ה, נכד הס"ק; שם מ"ה: מפי דודו הה"צ **רבי יוסף ברוך גאטשאל** זצ"ל הרבי **מראדשיץ** בק"ק **לאדז** יצ"ו, נכד הס"ק; סיפורי נפלאות מגדולי ישראל אות נ' מפי הה"צ **רבי יהושע העשיל גליקמאן** זצ"ל **מחנטשין**. **עד.** שם ח"א כ"ד:.

ימים ושנים עברו, ואור הסבא קדישא התחיל להתנוצץ, הביא אחד לרבינו קערה של זהב, וצוה הסבא קדישא לקרוא לזו' הרבנית ואמר לה שתאכל עמו בקערה זו, ואז הזכיר לה בעלה הסבא קדישא, שבימי חורפו בימי עניו ומרודו אירע פעם, שכבר היה להם איזו דבר מאכל אולם לא היה להם קערה לאכול בה ארוחתם, ובכן הלכה זו' הרבנית לשכנתה לשאול קערה, ובזה היתה היכולת להשקיט רעבונם. אמנם בתוך כך הגיע השכן לביתו ורצה לאכול ואין לו הקערה, ושאל לאשתו איפה הקערה, וכאשר אמרה לו שהשאילה את הקערה לשכנתה אשת ר' בעריל, כעס השכן על הדבר, והלך לשכינו הקרוב אליו לקחת את הקערה בחזרה, ובראותו שהם אוכלים אז בתוך הקערה, נתמלא כעס וחימה, וחטף את הקערה, ואת המאכל שפך לפניהם על השולחן, והלך לו לדרכו, וזו' הרבנית נתביישה מאד והתחילה לבכות, והסבא קדישא הרגיעה והבטיח לה שעוד יגיע זמן שיאכלו בקערה של זהב... ועכשיו שראה שנתקיימו דבריו, קרא לה שתאכל גם היא עמו ביחד בקערה של זהב, כדי לקיים הבטחתו[עה].

ניישטאט

לאחר איזה שנים שכבר התחיל להתנוצץ אורו של רבינו הסבא קדישא בעולם, באו פרנסי העיר ושאר גדולי וחשובי עיר 'ניישטאדט' עם כתב הרבנות בידם, והפצירו בו שיקבל עליו את ההתמנות בתור אב"ד בעירם, אשר נבחר ברצונם הטוב של כל בני העיר, ויוכל שם לעבוד עבודתו הקדושה מתוך רחבה באין מפריע, כי היא עיר גדולה מעיר ראדשיץ, והשכירות היתה מצער, רק כמה זהובים לשבוע. השיב להם הסבא קדישא שימתינו עוד כמה שבועות ואז ישיב להם תשובה ברורה, ובתוך כך נסע לאחד מרבותיו הקדושים ושאל בעצתו, ואמר לו רבו

הערות וציונים

עה. זכרון דברים ס"ה. מפי הה"צ **רבי יהודא משה טיבערג** זצ"ל, הרבי **מאלכסנדר** בירושלים עיה"ק תובב"א.

בזה"ל: שב ואל תעשה עדיף, ועוד יהל ויתפשט אורך מזו העיר דווקא, על פני תבל! ומאז הסיח דעתו מלעקור דירתו משם[עו].

פשעדבארז

ח

העיר פשעדבארז היתה עיר מלאה חכמים וסופרים, ומעולם ישבו שם רבנים אנשי השם גדולי ארץ, תלמידי חכמים מופלגים בתורה ויראה כנודע ומפורסם, ורובם ככולם היו מסתופפים בצל קודש הסבא קדישא מראדשיץ, כולל גם מורם ורבם הה"ק רבי ישעיהו וועלטפרייד זצ"ל, ואשר על כן אחרי פטירת מורם ורבם הנזכר [ביום ד' אלול שנת תקצ"א לפ"ק], גמרו אומר כל העדה, לכבד את הסבא קדישא מראדשיץ זי"ע למלא מקום כסא הרבנות דק"ק פשעדבארז יצ"ו. והנה בעת שבאו הפרנסים וחשובי עיר פשעדבארז אל רבינו הסבא קדישא, והציעו לפניו את בקשתיהם בשם כל העיר, שיתרצה רבינו לקבל עליו את ההתמנות בתור אב"ד לעדתם, סירב ומיאן בזה, והשפיל את עצמו עד לעפר, שהוא אינו ראוי לשאת עטרת הרבנות בעיר כזאת, וכאשר הפצירו בו מאד ואמרו לו שאינו שפל כל כך חלילה, ואדרבה יעשה עצמו כגבור חיל ויצליח שם בעניני חיזוק הדת, כי רובם ככולם סרים למשמעתו ומסתופפים בצל קדשו, וישמעו ועוד יסייעו לו, אז צוה להם שימתינו שם עד למחרת.

ויהי בלילה בעת סעודת הערב אחר חצות, דרכו בקודש לספר אז למקורביו את סדר היום העבר, וחדשים לבקרי"ם, היינו אלו שבאו אליו עם בקשות שונות, ובפעם הזאת סיפר להם גם מזה, שבאו אליו פרנסי וחשובי העיר פשעדבארז, והפצירו בו למלאות רצונם ולקבל עליו התמנות הרבנות בעירם, ואמר הסבא קדישא: האמת אגיד לכם שלא חפצתי לשמוע מזה בתחילה, כי מי אני לגשת הלום ולמלאות כסא הרבנות הזה, אשר מעולם ישבו עליו אנשי שם גאוני וגדולי ארץ, בעיר

הערות וציונים

עו. הרב **ראובן חיים אלכסנדר צארניכע** ז"ל מק"ק **לאדז** יצ"ו, נכד הס"ק, בס' נפלאות הסבא קדישא ח"ב ה.

כזאת שהיא מלאה סופרים ותלמידי חכמים יראי ה', אבל כאשר הפצירו בי עד בוש, וכי אמרו שהמה שלוחי כל העיר ואין שום מתנגד לזה, ובעזרת השם יהיה תועלת גדול לחיזוק הדת, על כן צויתי להם שימתינו פה עד למחרת, ואענה להם דבר ברור אחר עיון וישוב בדבר הזה, ועתה הנה נתיישבתי להתרצות להם בדבר הזה, כי מצאתי הוכחה לזה מן התורה.

דהנה כשדיבר הקב"ה אל משה רבינו ע"ה מתוך הסנה, קרא לו משה משה, ויאמר הנני, אמרו חז"ל (זבחים ק"ב.) שביקש משה רבינו ע"ה מלכות, וכן אמרו במדרש (שמו"ר ב ו) הנני לכהונה ולמלכות, וכאשר צוהו לילך אל פרעה להוציא את בני ישראל ממצרים, השיב משה אל הקב"ה מי אנכי כי אלך אל פרעה, ולכאורה קשה על זה מאד, היתכן כזאת במשה רבינו ע"ה שהיה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה. אך יש להבין הדבר במשל למה הדבר דומה, לאיש בזוי ושפל אשר מלאכתו לנקות את ארובות העשן, (הנקרא 'קוימן קערער'), אם ילבשהו אחד בחלוקא דרבנן, בבגדי משי וגם קאלפיק שהרבנים לובשים אותו, וכי יטעה איש בו ולא יבין כי הוא אינו ראוי לאותו איצטלא, אלא שלבשו אותו כן כדי לשחוק ממנו, כי כן דרך העולם אם רוצים לשחוק מאיזה אדם בזוי ושפל, אזי מלבישים אותו בגדי שררה וכבוד, והוא ללעג וקלס בעיני כל.

ובזה יובן שפיר במשה רבינו ע"ה, שהיה עניו ושפל ברך בעיניו באמת, עד כדי כך שהיה נדמה לו שהוא גרוע מכל האדם אשר על פני האדמה, ולא נמצא בעולם שפל וגרוע ממנו, על כן כשנראה אליו ה' בפעם הראשון, הרגיש בעצמו שבטח אינו ראוי לזה, ואין זאת רק שמנסין אותו מן השמים בכדי לשחוק ממנו, ולזה אמר אם כן תוכל לעשות אותי גם מלך, ואמר לו הקב"ה אל תקרב הלום, ואמרו חז"ל (זבחים ק"ב.) זו מלכות, אבל אחר כך כאשר אמר לו הקב"ה לכה ואשלחך אל פרעה והוצא את עמי בני ישראל ממצרים, השיב ואמר מי אנכי, שפל כמוני שאהיה ראוי להתיצב לפני מלכים ולעמוד במקום גדולים, ואף גם לפעול דבר גדול כזה להוציא את בני ישראל ממצרים, אשר בטח ישחקו משפל כמוני ואהיה ללעג בעיניהם, ואם ניחא לך בזה אזי תן לי גם כהונה ומלכות, ואז יהיה עוד יותר ממה לשחוק ממני. כן היה אצל משה רעיא מהימנא. ולזה נגמר בלבי להתרצות להם, ולהסכים עמהם לקבל עלי את

כסא הרבנות משם, ואם רוצים בשמים שאהיה לשחוק בעיני הבריות אזי ישחקו ממני גם כן בדבר הזה!

וכן היה, רבינו הסבא קדישא קיבל עליו את הרבנות דק"ק פשעדבארז יצ"ו, והנה כאשר קרב הזמן המוגבל שיבוא הסבא קדישא לעיר פשעדבארז, היו פני העיר הן המה הלומדים והחסידים שבעיר מקדימין ובאין לראדשיץ בשבת שלפניו, כי חשבו שבוודאי ידבר עמהם הסבא קדישא איזה חידוש מה שידרוש בשבת הבאה, אבל לא דיבר עמהם שום חידוש כלל, ולבסוף כשבא לשם אמר בשבת הראשון דרשה ארוכה ודברים עמוקים מאד, אשר הפליא בעיני הלומדים, ולא הבינו רק המקצת מגודל העמקות, ותהום כל העיר. ומני אז היה הסבא קדישא נוהג לבוא שמה לפרקים, על איזה חדשים בשנה, מכל מקום את התקציב שכר הרבנות (פענסיע) נתן לתלמידו הה"ק רבי עמנואל זצ"ל, בנו של הה"ק רבי ר' ישעי'לי זצ"ל, הרב האחרון דק"ק פשעדבארז יצ"ו. ולימים אכן מילא הוא את מקום כסא הרבנות דק"ק פשעדבארז יצ"ו, אחרי שהה"ק רבי משה זצ"ל מלעלוב, מי שמילא את מקום כסא הרבנות דמתא אחר פטירת הסבא קדישא, עזב את הארץ, ועלה לארץ ישראל בשנת תרי"א לפ"ק[עז].

ביתו נאווה קודש

ט

רבינו הסבא קדישא גילה פעם למקורביו, שלפני שבנה ביתו היו אצלו רבו **הה"ק מאפטא** בעל אוהב ישראל, והה"ק **רבי מאיר מסטאבניץ** בעל אור לשמים זצ"ל, ורשמו במקלותיהם את מקום דירתו. ופעם בהיות הגוברנאטור מעיר ראדאם בראדשיץ אצל רבינו אודות איזה ישועה הנחוץ לו, וראה את דירתו הקטנה כי צרה היא, אמר שברצונו

הערות וציונים

עז. שם ח"א ב; שם ח"ב י"ז. מכתבי ש"ב החסיד **ר' שלמה הכהן** ז"ל, ששמע מאביו **הה"צ רבי אליעזר שמואל הכהן** זצ"ל מק"ק **טאמאשוב** יצ"ו, ששמע מק"ז הה"צ **רבי יצחק פינקלער** זצ"ל **מראדשיץ**; שם ל"ה. מפי החסיד הישיש **ר' יעקב זאב זילבערבערג** ע"ה מק"ק **לאדז** יצ"ו, ששמע מהחסיד **ר' אלימלך** ז"ל **מאוזאראוו** תלמיד רבינו הס"ק.

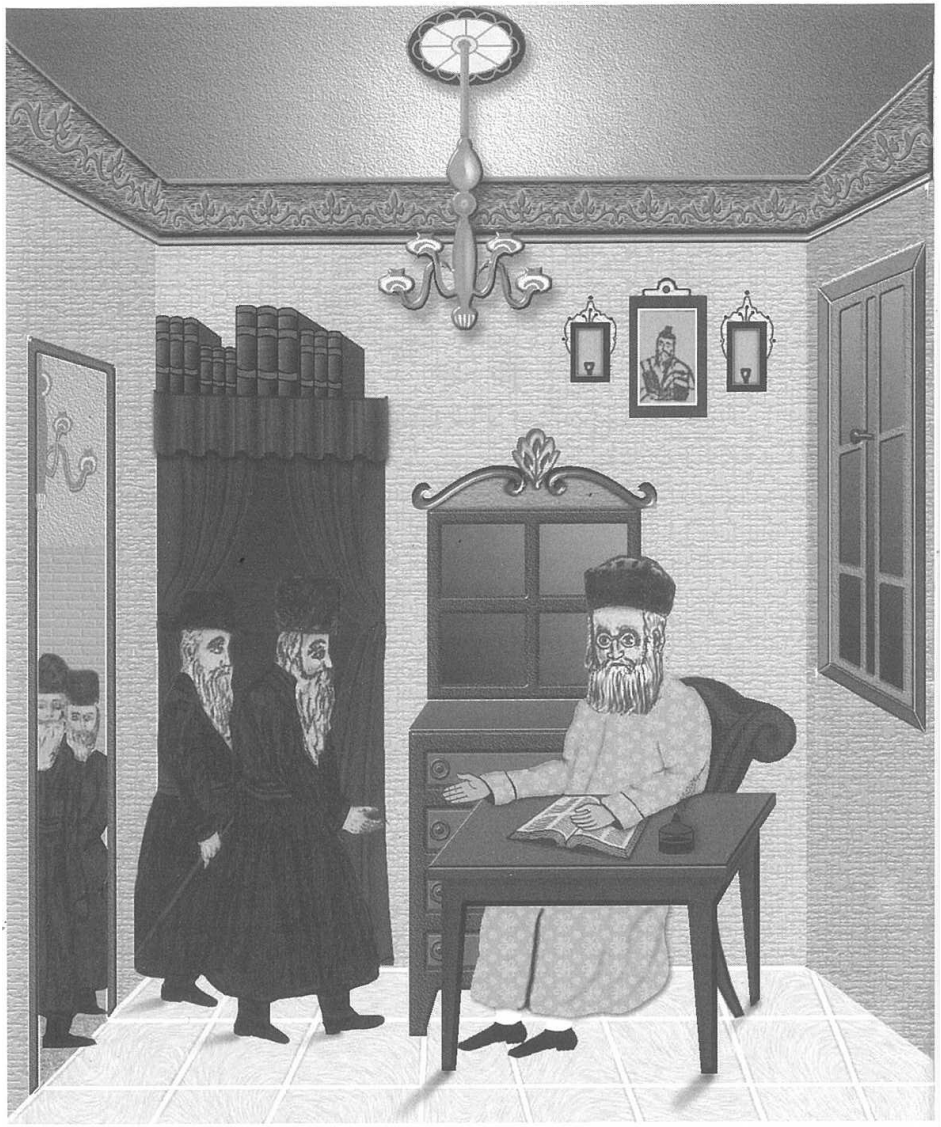

ציור דיוקנו של הסבא קדישא זי"ע
נעשה ע"י נכדו משה יחיאל שיין משידלאווצא
במדינת פולין היה מקובל כדמות דיוקנו הקדוש

להרחיב לו את הדירתו הקטנה ולהוסיף עליו עוד איזה חדרים, והשיב לו רבינו שאפי' אבנים שבאדמה גם כן אין רצוני להזיז ממקומן.

ומרגלא בפומא דרבינו הסבא קדישא לומר, שקידש כל חדרי ביתו בקדושת ארץ ישראל, ואפילו עץ הנרקב מכותלי הבית (הפראכנע) שנפלה לארץ גם כן לא השליך לאשפה, אלא גנזו כמו תשמישי קדושה הנגנזין.

וסיפר נכדו הה"ק רבי הלל פינקלער זצ"ל מראדשיץ בזה הלשון: הדבר ידוע שאל מרן הסבא קדישא זי"ע היו נוסעים רוב גדולי צדיקי הדור, מפולין ומשאר ארצות, והחסידים הגדולים שהסתופפו בצל קדשו, אף אלו שלא נכתרו בשם 'רבי' גם הם כמו גדולי הדור נחשבו. ואירע שם שבעת אשר רבו העם הבאים מכל קצוי תבל, ועמדו בבית המדרש, דחפו שמה נשים גם כן, ושאל אז גדול אחד לק"ז הסבא קדישא על זה בתמהון, האם נכון זאת, הלא יכולים לבא לידי הרהור חלילה, והשיב לו הסבא קדישא: המקום הזה הוא בחינת קברות התאוה, ובמקום הזה מקברים את התאוה, ואין שום הרהור ותאוה שולט במקום הזה ח"ו! והדבר ידוע[עח].

י

והנה החסיד הנגיד המפורסם **ר' ישעי' הכהן זינגער** ז"ל מחסידי ראדשיץ ומן המקורבים שם, ומנכבדי עיר קונצק, אשר היה אצלו תורה וגדולה במקום אחד, ואם כי היה עשיר גדול היה חסיד נלהב, כי בכל פעם בהיותו בראדשיץ אצל רבינו זי"ע, כיבד את החדר מרן הק' בעצמו, ולא הניח לאחר לעשות זה, וקיים כמו שכתב הירושלמי דמשו"כ

הערות וציונים

עח. שם ח"ב י"ג: מפי הגה"צ רבי **אליעזר** ז"ל דומ"ץ בק"ק **ווארשא** יצ"ו; שם ח"ב ל"ו: מפי נכדי רבינו הגאונים הצדיקים זצ"ל. ועיי"ש שאת כל דברי הה"ק **רבי הלל** זצ"ל **מראדשיץ** הנזכרים פנימה, שמע החסיד ר' **משה יצחק מיטלמאן** ע"ה מק"ק **לאדז** יצ"ו מפה קדשו, בעת שרבו הבאים אליו, ודחקו בבית מדרשו אנשים ונשים למרות רצונם, והיו עומדים מרחוק איזה אנשים חרדים וחסידים, ובתוכם היו נמצאים גם כן חסידים אשר לא היו מאנ"ש, שהיה הדבר הזה לפליאה בעיניהם, וכמו זר נחשב להם, והרגיש הה"ק איך שהמה מתלחשים זה עם זה, והבין כוונתם, אז סיפר לפניהם כאמור.

הרים אהרן הכהן את הדשן, להורות שאין גבהות לפני המקום, ואצל הצדיק מקום השראת השכינה הוא[עט].

יא

ביתו נאווה קודש היתה קיימת עד מלחמת העולם השנית, וחדרו של רבינו הסבא קדישא היה מסודר הכל על מקומו כמו בחיים חיותו, כולל כל כלי הבית, וארגז הרפואה הידוע שלו. ביתו ובית מדרשו עלו באש מן השמים פתאום ביומא דהלולא רבה, ליל ח"י סיון שנת תרצ"ט לפ"ק אחר תפילת מעריב, וכל הבתים של עץ מסביב לא ניזוקו אז כלל... והבית המדרש הגדול שבעיר נהרס ע"י הגרמנים הארורים ימ"ש עם כל בתי העיר יחד בעת מלחמת עולם השנית[פ].

הבית עלמין בראדשיץ

יב

בשנים הקודמים מעת שנתגלה אורו הצח של מרן הסבא קדישא בעולם לאיש קדוש ונורא, נהרו אליו מכל פנות המדינה פריצים הרבה מן בני העמים אשר באו להוושע אצלו, ועי"ז נתקדש שם שמים על ידו, שמקודם הצירו מאד לבני ישראל הדרים אצלם, ומרן הסבא קדישא בפעולותיו הנוראים זכה להשקיט השנאה כבושה אשר היה ביניהם לבין יהדות המדינה. בימי מרן הסבא קדישא לא היתה עדיין בית הקברות בעיר ראדשיץ, ואם אירע שנפטר ר"ל מאן דהו היו מובילים אותו לעיר הסמוכה לשם, מחוץ לעיר ראדשיץ. והיה שם מישור אחד, אשר היתה ראויה לבית החיים, אשר חשקה הקהלה לקנותה בדמים יקרים מיד הפריץ של הגליל ההוא, כדי שלא יצטרכו לילך עם הנפטרים כמה פרסאות. וידוע כי אז בימים ההם משלו הפריצים בגליל שלהם כמו קיסר במדינתו, ובכל יום ויום שלחו בני העיר אליו בקשות שונות, וגם הרבו לו את המחיר כדי שימכור להם המישור הזה, אבל הפריץ לא רצה בשום אופן למכור להם.

הערות וציונים

עט. שם ח"ב ט"ז. מכתבי ש"ב החסיד ר' **נתן דוד באראן** ז"ל מק"ק **גארשקאוויץ** יצ"ו נכד הסבא קדישא. **פ.** הקדמת ס' ירבה תורה ח"ב עמוד כ"ד, הסבא הקדוש ע' 125.

ויהי היום, פעם נסע הפריץ על מרכבתו עם בני ביתו לטייל בחוצות, ונסע דרך עיר ראדשיץ, ושם בחוץ העיר ירד עם מרכבתו למקום אשר שם בצעי המים, ולא היה יכול לזוז משם הלאה. וניגשו אליו האיכרים לעזור להוציא את מרכבתו משם, ולא יכולו בשום אופן, ונתן הפריץ צו לכל הדרים הסמוכים שיבואו לו לעזרה, להוציא את מרכבתו מבצעי המים, וכן עשו ובאו הרבה אנשים גבורים עם סוסיהם, אבל לא יכלו בשום אופן להעלות מתוך העמק ההוא. עד שראו שלא דבר ריק הוא, וניגש ערל אחד אל הפריץ, ואמר לפניו: אדוני הפריץ, הדבר הזה אין שום איש יכול לעזור לך בשום אופן, אלא הרבי מראדשיץ, אשר בעיני ראיתי הרבה נסים ונפלאות ממנו, אשר כמעט החיה מתים ממש, על כן עצתי אמונה שחיש מהר ילכו ויודיעו להראבין מזה. הפריץ עשה כעצתו, ושלח תיכף שלוחים להודיע אל הסבא קדישא מזה, והשיב הסבא קדישא לשלוחיו שיאמרו לו בשמו: שאם יבטיח בחתימת ידו שיתן המישור הזה אל הקהלה בשביל בית החיים, אזי יעלה מבצעי המים תיכף עם מרכבתו לשלום, ואם לאו ישקע יותר וישאר שמה עם מרכבתו לעולם!

השלוחים באו אליו עם התשובה של מרן הסבא קדישא, וכשמוע הפריץ את התשובה ענה ואמר לאנשיו מה אין עושים בשביל פקוח נפש, ונתנו לו נייר כתוב שיתן המישור במתנה להעיר, וחתם עליו שאם יעלה מבצעי המים יתן זאת המתנה להקהלה אשר בעיר ראדשיץ, ותיכף אחר החתימה עלה עם מרכבתו ונסע ישר לדרכו, וצוה להעגלון שיעמוד עם מרכבתו סמוך לבית הסבא קדישא, וירד שם ונכנס אל הסבא קדישא, ונתן לו תודה על שהצילו והעלהו ממצולה, ומאז והלאה נהפך לבו בקרבו ונעשה אוהב ישראל, וחוץ מהמישור שנתן להעיר במתנה עשה עוד הנחות ליהודים הדרים בגליל שלו, והיה מזה המעשה קידוש השם נורא מאד גם להעמים הדרים שמה, והמעשה הזה ידוע ומפורסם[פא].

הערות וציונים

פא. הרב **ראובן חיים אלכסנדר צארניכע** ז"ל מק"ק **לאדז** יצ"ו, נכד הס"ק, בס' נפלאות הסבא קדישא ח"א ל"ו:.

מרא דאתרא

יג

פעם אחת אמר הסבא קדישא בלילה לעגלונו היהודי, לך אסור את המרכבה כי אני צריך לנסוע לאיזה מקום, וכן עשה הבעל עגלה ואסר את המרכבה, וישב הסבא קדישא על המרכבה וצוה להבעל עגלה שיסע ולא אמר להיכן יסע. אולם כאשר באו לפרשת דרכים, ולא ידע לאיזה דרך מהדרכים לפנות, ימין או שמאל, אז שאל העגלון את הסבא קדישא הדרך אשר יסע בה, והראה לו הסבא קדישא ואמר לו בדרך הזה תסע, וזו הדרך אשר סמוכה היא לראדשיץ היה דרך מסוכן עוד משנים קדמוניות, שכל אחד פחד לנסוע דרך שם, כי היו כמה מקרים רעים ר"ל, שהרבה אנשים שעברו דרך שם וניזוקו, ואפילו ביום היה פחד לנסוע דרך שם, ויותר מקום מסוכן היה היער שהיה שם באותו הדרך, כי שם שכנו מחנות רוחות רעות ושעירים ירקדו שם. הבעל עגלה כשראה שהסבא קדישא צוהו ליסע בדרך המסוכנת הזו התחיל לבו לפעם ולקשקש ורעדה אחזתהו מגודל הפחד, וענה להסבא קדישא 'רבי' לשם אני ירא לנסוע, וגער עליו הסבא קדישא ואמר, שוטה אל תפחד אחוז דרכך הלאה, ובעל כרחו נסע העגלון הלאה בפחד ואימה גדולה.

ויהי כשהגיע להיער המסוכן, צוהו הסבא קדישא להעמיד את המרכבה, וירד ונכנס לתוך היער והבעל עגלה נשאר יושב יחידי על המרכבה וארכבותיו דא לדא נקשן עד שכמעט פרחה נשמתו, ובנס היתה מתקיימת נשמתו בו, והסבא קדישא שהה ביער בערך שעה ומעט יותר, ותיקן שם מה שתיקן, וטיהר את היער, ואחר כך בא חזרה וישב על מרכבתו וצוהו ליסע חזרה העירה, ומני אז נטהר הדרך ונעשה מנוקה מכל מכשול ופגע רע, ולא אירע עוד שום רע ח"ו[פב].

הערות וציונים

פב. שם ח"ב כ"ד: מכתבי ש"ב הה"צ **רבי נתן יעקב פערל** ז"ל מק"ק **קונצק** יצ"ו, ששמע מאם אמו הרבנית הצדקת מרת **מרים פינקלער** ע"ה, בת הסבא קדישא מראדשיץ, ואשת הה"ק רבי יצחק זצ"ל אב"ד דק"ק **ראדשיץ** יצ"ו.

יד

פעם סיפרו אל הסבא קדישא שבמקום אחד בעיר ראדשיץ יש תערובות בחורים ובתולות ר"ל, כשמוע רבינו מזה הלך תיכף עם כמה ממשמשיו ולקח מקלו והכה אותם, וצעק עליהם איך אתם מעיזים פניכם להשיג גבולי לבל יהיה מסדר קידושין אצלכם, כי דבר זה שייך להרב דמתא, ועבור זה גם אני אשיג את גבולכם, ואעקור אתכם מפה לבל תבאו עוד למקום הזה בערבוביא, ומאז והלאה לא נשמע עוד כזאת[פג].

הישיבה הגדולה

טו

למרן הסבא קדישא מראדשיץ היה שני מאות תלמידים בערך, אשר הסבא קדישא החזיק אותם והספיק להם כל הצטרכותם, ועל כל רגל ורגל עשה לכל אחד מלבוש חדש לכבוד החג. [ופעם התבטא לבנו בכורו הרה"ק ר' מאיר משידלאווצע זצ"ל בנועם לשונו "אז דו וועסט מיר העלפן פאר א מקום תורה וועל איך דיר מכיר טובה זיין בזה ובבא עכלה"ק" אם תעזור לי בעד מקום תורה, אני מבטיח שאכיר לך טובה על זה, בזה ובבא. מפי זקני החסידים ונכדי הסב"ק][פד].

טז

פעם בא לפני הה"ק מווארקא זצ"ל הזכרה מחולה אחד, ושלחו הה"ק מווארקא אל מרן הסבא קדישא כדרכו בקודש, וכאשר היה בראדשיץ ראה שם שמכינים עצמם לסעודה גדולה בשמחה וחדוה, ושאל שם לשמחה מה זו עושה, והשיבו לו שרבינו הסבא קדישא עושה סיום היום על 'שלחן ערוך חושן משפט' עם כל נושאי כליו[פה].

הערות וציונים

פג. שם ח"א נ"ח: מכתבי ש"ב הגה"צ ר' **משה אייבשיץ** זצ"ל אב"ד דק"ק **סטערצאוו** יצ"ו נכד הסבא קדישא, ששמע מהחסיד ר' קלמן ע"ה מק"ק פשעדבארז יצ"ו, בהה"צ רבי בעריש זצ"ל מגאמבין. **פד.** שם ח"א ס"א: מפי הה"ק **רבי אליעזר דוד** זצ"ל **מראדשיץ**.
פה. שם ח"ב מ"ב. מפי החסיד **ר' חיים** ז"ל מק"ק **פיעטרקאוו** יצ"ו, ששמע מההה"צ **מאמשינאוו** זצ"ל.

יז

פעם אחת ישבו תלמידי הסבא קדישא הקדושים, האברכים העלויים שלו, בחדר החיצון של הסבא קדישא, הלא המה הגה"ק **רבי יעקילי** זצ"ל מק"ק **ווידאמע** יצ"ו, הגה"צ **רבי שלמה אפטער** ז"ל אב"ד דק"ק **יוזעפאוו** יצ"ו, הגה"צ **רבי בעריש וויינבערג** זצ"ל מק"ק **פשעדבארז** יצ"ו, (חתן הה"ק רבי ישעי'לי זצ"ל מפשעדבארז), והגה"צ **רבי שמואל צבי** זצ"ל אב"ד דק"ק **וולאשצאווא** יצ"ו, והתווכחו בדברי הרמב"ם הלכות קידוש החודש. וכשמוע הסבא קדישא שמתווכחים בדברי הרמב"ם יצא מחדרו ונגש אצלם, ושאל אותם במה הם מתוכחים ומה קשה להם, והשיבו לו שמתווכחים בענין הפשט של דברי הרמב"ם הלכות קידוש החודש, אמר להם בואו ואומר לכם הפשט של הרמב"ם, ויעמוד הגה"צ רבי שמואל צבי זצ"ל אב"ד דק"ק וולאשצאווא מביניהם וישב אצל הסבא קדישא, כדי לשמוע היטב הפשט ולקבל על הרעיון, ובתוך כך שם הסבא קדישא את ידו הקדושה על כתפו של רבי שמואל צבי, וארכבותיו דא לדא נקשן מאימת רבו הקדוש, ואמר להם הסבא קדישא הפשט בדברי הרמב"ם וכולם שמעו, והיה לפלא גדול בעיניהם, כי ממש נפקחו עיניהם בהלכה זו[פו].

(ועתה לכו נא אל פרק 'בני היכלא קדישא' וראה תלמידיו וקחנו משם!)

הערות וציונים

פו. שם ח"א מ"ג: מפי דודו הגה"צ **רבי יחזקאל גאטשאל** זצ"ל אב"ד דק"ק **זארנוב** יצ"ו, נכד הסבא קדישא.

גדול ומהולל מאד

טהור עינים / גילוי אליהו / עבודת ה' / כתבי קודש / הפלגת הצדיקים / הוא היה אומר

טהור עינים

א

טרם התגלות הסבא קדישא זי"ע, בעודו רך בשנים, בעת אשר כתת רגליו לקבל פני רבותיו הקדושים זי"ע, אירע לו פעם אחת שעבר דרך הכפר 'וויעלגא וואלא', והיה שם בית מזיגה אחת שהחזיק איש כשר וירא ה', אשר היראים וחרדים שהיו עוברים דרך הכפר היו יודעים ומכירים אותו, ולזה הסיבו דרכם שם, ונחו שם מטורח הדרך, וסעדו לבם ואחר כך יעבורו. וכאשר היה הסבא קדישא רעב ועיף מטורח הדרך הלך גם הוא אל האכסניא ההוא, כדי לנוח שם ולסעוד לבו, ואכל שם ביחד עם שאר החסידים החרדים, אשר הלכו גם כן לקבל פני רבותיהם הקדושים זי"ע. ויהי כאשר הגישו הרוטב של בשר אל השלחן כולם אכלו כדרכם, והוא לא שלח ידו ליטול הכף ולטעום את התבשיל, מתחילה לא הרהיב עוז בנפשו - מגודל ענותנותו - לומר מעצמו הטעם שלא רצה לאכול התבשיל, רק אחרי שאלת כמה אנשים חרדים המסובים שם אמר להם תיכף, שכן היתה כוונתו להפרישם מאיסורא, וכה אמר להם, תדעו שהבשר לא נמלח עדיין ובשביל זה אינני אוכל התבשיל, ויהי כמצחק בעיניהם. וכשמוע בעל האכסניא הדברים כעס וצעק עליו צעקה גדולה, ראו נא הבטלן הזה שהרהיב עוז בנפשו לאמור שהבשר לא נמלח, והעיז לבו לחשוד אותנו, בדבר שנודע לכל שכל התבשילים הנעשים אצלי כשרים הם על צד היותר טוב, אבל הצדיק הזה אחז דרכו באחד ומי ישיבנו. עד שהבעל אכסניא קרא לפניו את המבשלת, במכיון כדי להכחישו ולהצדיק את עצמו, ולהוכיח לפני כל שהוא רצה רק להוציא שם רע בחנם, ושאל אותה בפני כל שתאמר האמת מהבשר הזה, בתחילה כחשה ואמרה שהבשר נמלח כדת וכדין,

אז קם הסבא קדישא ממקומו, ואמר לה כי טוב יהיה לה בזה ובבא אם תודה על האמת, ואיים עליה ואמר כי לא טוב תהיה אחריתה אם תכחש. אז הודתה על האמת ואמרה, שקנתה הבשר בשעה מאוחרת בזמן סעודת הצהרים, ומיראה שלא יקפיד עלי הבעל הבית שלא הכנתי הסעודה בזמן הראוי, וגם לא חפצתי לאחר הסעודה בעת שהאורחים כבר באו, חטפתי הבשר והדחתי אותו במים במהירות, ונתתי תיכף לתוך הקדירה לבשל.

ואז נתגלה הדבר לעיני כל כי לא איש פשוט ובטלן הוא, רק רוח הקודש ברור הוא, ובראותו כי כולם ראו ותמהו על הדבר הנפלא הזה, לא היתה דעתו נוחה מזה, והסתיר הדבר והקטין הענין, ואמר לכמה מהחסידים החרדים כי זה דבר פשוט הוא, וכל איש שמבין ויודע לבשל מבין זאת, והראה להם איזה קרטים אדומים קטנים בתוך הרוטב, וזה הוא מחמת שלא פלטה הדם, ופייסו אותו על שבתחילה שחקו ממנו, ומאז התחילו לנהוג בו כבוד, וקדוש יאמרו לו[פז].

ב

פעם אחת הלכו שני חסידים להסתופף בצל קדשו של מרן הסבא קדישא זצלה"ה, וכנהוג בימים הקודמים שלא היה עדיין מסילת הברזל, וראו שלא יבואו לחצר קדשו בלילה זו, כי החושך כסה פני הארץ, והלכו ללון אצל איש אחד מכפר הסמוך לראדשיץ, ולא היה שם מים לנטילת ידים שחרית, על כן הלך אחד מהם בלילה לבית המזיגה, וקנה לעצמו צלוחית שכר ונטל בו ידיו שחרית, והשני לא נטל ידיו כלל, כי אמר שאונס רחמנא פטריה. ואחר כך כאשר באו לחצר הקודש של מרן הסבא קדישא ורצו לקבל ברכת השלום, תיכף נתן הסבא קדישא לאיש שנטל ידיו שלום, ולהשני אמר צא טמא מדוע לא עשית גם אתה כמוהו, שקנה שכר ורחץ, ונבהלו ונשתוממו מאד מכח הרגשתו של מרן זי"ע[פח].

הערות וציונים

פז. הרב ראובן חיים אלכסנדר צארניכע ז"ל מק"ק לאדז יצ"ו בס' נפלאות הסבא קדישא ח"ב ה':. **פח.** שם ח"א ל"ח: בשם החסיד **ר' ישעי' לערמאן** ע"ה, ששמע מאחיו הה"צ **רבי שמחה בונם** זצ"ל מק"ק **קראשניעוויץ** יצ"ו.

גילוי אליהו

ג

פעם אחד בעת הפאווסטאניע הראשונה שכל אחד היה סגור בביתו, נולד בכפר הסמוך לראדשיץ בן זכר, והיה צריכים למולו, והבעל ברית היה ירא להראות את פניו החוצה, והיולדת צעקה עליו שילך להכין מוהל, אבל הוא באחד ומי ישיבנו שפחד ומורא יש לו לילך, ובתוך כך נחלה הוא ושכב על ערש דוי, והיולדת צוחה ככרוכיא לאחד מבני משפחתה, שילך לראדשיץ להביא מוהל, כי הזמן מילה ממשמש ובא. ושמע הנער לקול אמו והלך לראדשיץ, אבל המוהל דשם גם כן לא קם ולא זע ממקומו מחמת הפחד, עד שהדבר נשמע להסבא קדישא זי"ע, ועדיין לא היה מפורסם אז, והלך עמו במסירות נפש, וכיון שבא לשם ורצה למול לא היה מי שיהיה סנדק לאחוז התינוק על ברכיו, כי אביו הלא שכב על ערש דוי, והיה הסבא קדישא מצטער מאד, והלך החוצה לראות אם יש עובר או שב ויכניס אותו, ופתאום ראה איש אורח עם שטיוועל גדולים, ומשאות על כתיפיו, וביקש ממנו שיבא עמו למול את התינוק, ובתחילה סירב אבל מרוב ההפצרות הלך עמו, ורבינו מל התינוק כדת וכדין, ורצה האורח לילך לדרכו כמו שהתנה עמו בתחילה, אבל מרן הסבא קדישא היה גם אז מזכי הראות, והכיר בו שהוא אלי' הנביא ז"ל, ביקש ממנו שירפא את בעל הברית גם כן ונתרצה לו, ואמר לבעל הברית, היום הוא השמחה שלך למה אתה שוכב, מתי תקום ממטתך להכין צרכי הסעודה ולשמוח, עד שקם ממטתו בריא כאחד האדם, והכין צרכי הסעודה, והיה מרגלא בפומי' דמרן הסבא קדישא להגיד בזה הלשון: מוחות גדולות יש להם, ילכו עם מוחות, אבל אני זכיתי לראות אלי' הנביא עם השטיוועל הגדולים[פט].

ד

פעם אחת ביקש החסיד רבי חיים יוסף טשארנאבראדסקי ז"ל מכ"ק [חותנו] מרן הסבא קדישא שיראה לו את אליהו הנביא, והבטיח

הערות וציונים

פט. שם ח"ב כ. בשם ש"ב החסיד ר' נתן דוד **באראן** ז"ל מק"ק **גרשקאוויטץ** יצ"ו, ששמע מהה"ק בעל מנחת אלעזר ממונקאטש זצ"ל.

לו הסבא קדישא על זה, ונסע עמו ביחד. ועל הדרך רכב כנגדו איש שהיה לבוש בלבוש קצר כמו דייטש'ל, והסבא קדישא עמד לפוש ודבר עם האיש ארוכות וקצרות, ורבי חיים יוסף הנ"ל מיהר על הסבא קדישא שיסע הלאה. אחר כך אמר לו הסבא קדישא שהוא היה אליהו הנביא! ובחזרתם מן הדרך בא לפניהם אכר אחד, ושאל להסבא קדישא מה נשמע מהתבואות ומן הבהמות, והשיב לו הסבא קדישא על כל דבריו, ואז גם כן מיהר את הסבא קדישא שיסע הלאה, אחר כך אמר לו הסבא קדישא שהוא היה אליהו הנביא זכור לטוב! ובשניהם לא זכה לתת לו שלום[צ].

ה

הרבנית הצדיקת בת הה"ק רבי יהודא ליב הלוי הורוויץ זצ"ל מדזארנאווצא, אשת הה"ק רבי ישראל יצחק באראן זצ"ל מראדשיץ בזו"ר, שהיתה אוכלת ליל התקדש חג הפסח אצל שלחן הסבא קדישא, העידה לאמר כי בעת פתיחת הדלת אמר הסבא קדישא: ברוך הבא אליהו בא![צא].

עבודת ה'

ו

פעם בא כפרי אחד לפני הסבא קדישא וקבל לפניו על חתנו, איך שהוא עוסק בתורה בלי הרף, ואינו עוסק בפרנסה כלל, (ובלשונו: שטענדיק האלט ער און איין לעלון, ער לעלוט שטענדיק!), ויאמר לו הסבא קדישא : הלא הנך רואה שגם אני עושה כן? אמר לו הכפרי: איר זענט עפעס אנדערשט, פאר פרנסה וועגן מעג מען אלצדינק טוען! אז נאנח הסבא קדישא בשברון לבו ואמר כמו לעצמו: אוי אפשר טאקע? ובתוך כדי דיבור התיישב ואמר: רבונו של עולם אתה יודע האמת, כ'האב גארנישט אויפ'ן געדאנק![צב].

הערות וציונים

צ. שם ח"א מ"ג. מכתבי ש"ב החסיד ר' **נתן דוד באראן** ז"ל מק"ק **גארשקאוויטץ** יצ"ו, נכד הסבא קדישא, ששמע מדודו רבי **חיים יוסף** ז"ל בעל המעשה. **צא.** שם ח"א ל"ז. מכתבי נכדה החסיד ר' **נתן באראן** ז"ל, נכד הסבא קדישא מק"ק **גארשקאוויץ** יצ"ו, ששמע מפיה ע"ה. **צב.** שיחות חיים י"ז: מפי הה"ק **רבי חיים מאיר יחיאל** זצ"ל **ממאגאלניצא.**

ז

הסבא קדישא טרם התגלותו היה מלמד בכפר אצל מוכסן אחד, ואכל שם על שלחנו, פעם אחת בעת שאשת המוכסן גשתה את האוכלין על השלחן לפניו שאלה אותו אם הוא אוהב פלפלין או לא, וענה לה הסבא קדישא: את השי"ת אני אוהב, ופלפלין אני אוכל![צג].

ח

פעם [בעודנו בימי חורפו] הלך הסבא קדישא לקנות עגלת עצים על השוק ביומא דשוקא, ורצה הערל המוכר ארבע זהובים בעד העצים, והסבא קדישא לא רצה ליתן לו יותר משלשה, ובאשר שלא יכלו לבוא לעמק השוה פנה הסבא קדישא עורף הימנו, ויצעק אחריו הערל בלשון פולין 'פאפאראווטשע טא קאפיטשע', וכאשר לא הבין הסבא קדישא את צעקת הערל וישאל את היהודי הסמוך אליו: מה צועק הערל? מה עשיתי לו? ויפרש לו היהודי את דברי הערל, שאמר אז ער זאל זיך פארבעסערן וועט ער קענען קויפן! אז אמר הסבא קדישא אה, גם הערל טמא כבר מבין עלי שהנני צריך לשפר מעשי! והלך לביתו והתבודד שם ופשפש במעשיו[צד].

ט

פעם אחת פתח רבינו הסבא קדישא את פי קדשו, ושאל את תלמידיו הקדושים, שיאמרו לו כל אחד ואחד את מהותו, איש איש כפי שהוא מבין ומשיג את דרכי רבו. ויען הראשון ויאמר עליו שלפי דעתו הוא צדיק הדור! שאל אותו הסבא קדישא בתמהון ויותר לא? ושאל את השני והוא אמר עליו שהוא גאון וצדיק אמיתי! שאל הסבא קדישא גם אותו כנ"ל. ושאל את השלישי מתלמידיו והוא אמר עליו שהוא קדוש עליון! וגם אותו שאל הסבא קדישא בתמהון כנ"ל. וכן שאל לרביעי וחמישי, וכל אחד הפליג בשבחו איש יתר מרעהו. בכלותם לחוות דעתם בהשגת רבם הקדוש ושבחו, ענה רבינו הסבא קדישא ואמר להם: תאמינו

הערות וציונים

צג. מנחת יהודא להה"ק **רבי חיים מאיר** זצ"ל **מפינטשוב** פ' תולדות י'. **צד.** שיחות חיים ה. מפי הה"ק **רבי חיים מאיר יחיאל** זצ"ל **ממאגאלניצא**

לי אחים יקרים, אלמלי הייתי אלא כפי השערת והשגת דעתכם, הייתי קורע את עצמי כדג, והיה טוב לי יותר שלא נבראתי כלל! ופעם אמר לתלמידיו הקדושים בזה הלשון: אלמלי הייתי יודע שנמצא בי עוד אבר אחד שלא נתעבד עדיין כל צרכו, אזי הייתי חותך את האבר הזה ומשרש אחריו![צה].

י

פעם אחת נחלה רבינו הסבא קדישא זי"ע מאד, ובעת חליו ענה ואמר, הדרך הוא שאדם מתודה בשעת חליו, אמנם מה אתודה, אם אומר שחטאתי, איך יוכל אדם שהוא במעמד כזה לומר שקר, ובאמת לא חטאתי, ואם אומר שהייתי ממעט בעבודת השי"ת ואקבל עלי מהיום והלאה לעבוד להשי"ת יותר בשקידה, זה גם כן לא אוכל לומר, שבאמת כל מה שהיה בכחי לעשות עשיתי, רק זאת אוכל לקבל עלי מהיום והלאה, לעבוד להשי"ת בדעה צלולה וזכה, בלי שום פניה, אלא בלתי לה' לבדו, מחמת שזהו דבר שאין לו סוף. לפי מה שאדם משיג בגדלות הבורא יתברך שמו שאין לו סוף, לכן אני מקבל עלי, שאם יעזור לי השם יתברך שאתרפא מחליי זה, אעבוד אותו יתברך עבודה זכה וצלולה יותר בלתי לה' לבדו! וכן היה שנתרפא מחליו וחי עוד לערך עשרים שנה[צו].

יא

הסבא קדישא אמר לעת זקנתו, שחשקה נפשו לנסוע לארץ ישראל, וכאשר אמרו לו אנ"ש, איך יסתכן כ"ק ליסע על הים, והשיב להם הסבא קדישא, שהוא לא יצטרך לנסוע על הים, אלא הי' מביא ענן מן השמים שהיה מוליך אותו ומביאו אל ארץ הקדושה, אבל מחמת זקנתו אין ביכלתו לעשות זאת[צז].

הערות וציונים

צה. נפלאות הסבא קדישא ח"א ט. מפי דודו כ"ק אדמו"ר **רבי בנימין גאטשאל** זצ"ל **מראדשיץ**, ששמע מזקינו **הה"ק רבי הלל** זצ"ל **מראדשיץ**, ומעוד מגידי אמת ע"ה. **צו.** עטרה לראש צדיק ע' קל"ג. **צז.** נפלאות הסבא קדישא ח"א נ"ח: ששמע מהחסיד **ר' משה יצחק מיטלמאן** ע"ה מק"ק לאדז יצ"ו, ששמע מהה"ק **רבי הלל** זצ"ל **מראדשיץ**, ששמע מק"ז **הסבא קדישא** זצ"ל.

כתבי קודש

יב

פעם אחת בעת שהסב"ק ישב מעוטר בתפילין דר"ת, בא לפניו ערל אחד, ובידו כתבים עתיקים הרבה, ואלה הכתבים היו מגנזי מרן הבעש"ט הק', וביקש את הסב"ק שיקנה אותם, ויקח הסב"ק הכתבים מידו ועיין בהם, ויאמר אל הערל לך בזה אל הה"ק רבי ירחמיאל זצ"ל מפרשיסחא והוא יקנה אותם. כן עשה, וכאשר עיין בהם הה"ק מפרשיסחא סירב לקנותם, באמרו: יש לנו בקבלה מאבינו הקדוש צו וועלעכע זאך מיר גייען צו, ווערן מיר אייגענטימער'ס![צח].

יג

פעם הגיעו כתבים עתיקים ליד הסב"ק, מגנזי המקובלים שבארץ ישראל או מחוצה לה, ועיין בהם הסב"ק, ולמרבית צערו לא הבין בה דבר, והניחו בארגז הפרטי שלו, אולי יחוס מי עליו ויבינם אליו. משמשו ר' ישראל הלוי ראזנבלום ע"ה כתב אז מכתב לגיסו הה"ג רבי משה שמחה אלפס ז"ל, רבה של עיר אויאזד הסמוכה לעיר טאמאשוב יצ"ו, ודור רביעי לרבני עיר אופאטשנא יע"א, ובו כתב גם אודות כתבי קודש אלה הנמצאים בבית רבינו הסב"ק ואין מי שיבינם. רבי משה שמחה ע"ה שהיה גאון עולם, ואיש אמיד, להיות אשתו היתה אחות הגבירה טעמער'ל המפורסמת, ומתלמידי הרר"ב מפרשיסחא זצ"ל כתב וחזר מכתב לגיסו ר' ישראל, בו כתב לאמר כלמדן: אם ילוד אשה כתב כתבים אלה אי אפשר שלא יבינם אדם אחר! ובכן מקבל על עצמו להוכיח את דבריו אלה, לבוא לעיר ראדשיץ, לעיין בהכתבים ולפענח אותם. ואכן כעבור שבוע מאז קבלת המכתב היה ר' משה שמחה בראדשיץ, ובשעה שיצא הסב"ק לקדש את הלבנה ברחובות קריה, נכנס המשמש ר' ישראל והוציא כתבים אלה לגיסו ר' משה שמחה. י"ב שעות עיין בהם ר' משה שמחה וביקש שיגישו לו אלונטית רטובה, עטף בה את ראשו כדי לרעננו ועיין בהם עוד י"ב שעות. בתוך כך קם ממקומו ופרץ בשמחה לאמר:

הערות וציונים

צח. שיחות חיים י"ז: מפי הה"ק **רבי חיים מאיר יחיאל** זצ"ל **ממאגאלניצא.**

את דפו הראשון כבר הנני מבין! והרגיע את גיסו באמרו אם הגעתי עד כה בטח אגמור אותו כולו להבינו.

שמונה ימים ישב עליו ר' משה שמחה עד שלבסוף אמר שהוא מבינו על בוריו. משאמר לו גיסו דברים אלו נכנס ר' ישראל אל רבו הסב"ק, וגילה לו את חטאו שבעת העדר הסב"ק הוציא הוא את הכתבים לגיסו, וגיסו עיין בהם היטב ולבסוף אומר שהוא מבין אותם. ענה הסב"ק ואמר: החריפים אלה חושבים שהכל מבינים, אדרבה יבוא ויסביר! ר' משה שמחה לא חת ונכנס אל הקודש פנימה, ושעה ארוכה עמד והסביר הרמזים הטמונים בכתבי הקודש אלה. לשמחת הסב"ק לא היתה גבול, כי אין שמחה כהתרת הספיקות, וברוב שמחה ענה הסב"ק ואמר: ר' משה שמחה אכן תלמיד חכם אתה וראוי לקום מפניך, והנני אזכור לך תודה כל הימים על זה שהארת לי! ואכן הסב"ק זכר את דבריו, ואם כי היה מחסידי פרשיסחא, אולם בכל פעם שנכנס לפניו ר' משה שמחה קם מפניו[צט].

יד

והנה הגאון רבי משה שמחה לא נתברך בפרי בטן זמן ארוך אחרי יום אפריונו, ובידעה לאשתו שהסב"ק מכיר טובה לבעלה, נסעה אל הסב"ק להזכיר על בנים, ויאמר לה הסב"ק שאם יבוא ר' משה שמחה הנה ויבקש בנים אז יהיה לו בנים. כאשר חזרה לביתה פגעה בבעלה שיסע אל הסב"ק לראדשיץ עבור בנים, אולם דבריה לא נתקבלו כמובן על דעת בעלה, היתכן חסיד פרשיסחא יסע לראדשיץ עבור בנים, הלא בזה לבדו יפול כל החסידות ומטרתה, אם יאמין בצדיק אחר כמו הסב"ק מראדשיץ. אולם אשתו לא הרגיעה ומשראתה כי לראדשיץ איננו מסכים לנסוע, קמה ונסעה אל הרר"ב לפרשיסחא, לקבול על בעלה על כי איננו חס על כבודה כלל. הסביר לה הה"ק רבי ר' בונם מפרשיסחא כי את דעת בעלה לא תשנה, עקשן הוא ולא ישמע גם בקולו, אך אם את כל מטרת נסיעתה לראדשיץ היא בעבור הבנים אל תירא ואל תחת, כי גם

הערות וציונים

צט. הסבא הקדוש ע' 107 מפי אביו **ר' ישראל אלפסי** ע"ה, ששמע מאביו **ר' אברהם** זצ"ל אב"ד דק"ק **דזערוויצא** יצ"ו, ששמע מאביו הה"ג **רבי משה שמחה אלפס** זצ"ל בעל העובדא.

להם יהיה בנים ובנות טובים. וכן הוי חמשה בנים היה לו, ואחת מהם היה שמו ירחמיאל.

והנה בהיות ירחמיאל זה ילד כבן ה' שנים פרחה לו צרעת בראשו, ונתפשטה יותר ויותר עד שירדה על מצחו סמוך לעיניו, והרופאים אמרו שאם תגיע הצרעת בעיניו אזי מסוכן הוא להיות סומא כל ימי חייו ח"ו, ולא תועיל שום תרופה, ואכן נתנו הרופאים רפואות שונות שלא תפשה הצרעת הלאה, אבל לא הועילו מאומה, ואם הילד הלא היא אשת הגה"צ ר' משה שמחה ז"ל האב"ד דק"ק אופאטשנא יצ"ו בראותה שסכנה צפויה לילד, לקחה מהר עגלה מיוחדת ונסעה לראדשיץ עם בני ביתו והילד החולה, ויהי בבואה אל הקודש פנימה מצאה את מרן הסבא קדישא שוכב על מטתו, כי רבינו היה חולה אז וחלוש מאד, והרהיבה עוז בנפשה והזכירה לפני מרן את כל מבוקשתה, וצוה מרן להגיש לפניו את הילד, ובהגישו את הילד אליו העביר מרן הסבא קדישא את ידו הקדושה על פני הילד בדרך חיבה, ואמר: מיין משה שמחה'ס קינד? ונטל מטפחת ומרח עליה איזה משחה והחזיר לה את הילד, וצווה לה להניח את המטפחת על ראשו, וברכם ופטרוהו לשלום. כאשר נסעו לביתם באמצע הדרך נרדם הילד בשינה חזקה, וישן כמה שעות, מתחילה נבהלו מזה, אבל כאשר הגיעו לשלום הביתה הורידו לו את המטפחת אשר היה מעוטף על ראשו, והמה ראו כן תמהו כי נרפא הצרעת, עד שבכמה שעות לא מצאו שום רושם צרעת כלל על ראשו, שחין פורח, ויהי לפלא גדול בעיניהם[ק].

הפלגת הצדיקים

טו

פעם כאשר התנצלו אנשים הצריכים לישועה לפני הה"ק **רבי ישכר בער רוקח** זצ"ל **מבעלזא**, והפצירו בו שיושיע להם בדבר שהיה חוץ

הערות וציונים

ק. נפלאות הסבא קדישא ח"ב י"ד. מפי הגה"צ **ר' יוסף אלפס** ז"ל אב"ד דק"ק **יעזוב** יצ"ו, ששמע מזקינו החסיד **ר' משה שמחה אלפס** ז"ל אב"ד דק"ק **אופאטשנא** יצ"ו; הסבא הקדוש ע' 109 מפי אביו **ר' ישראל אלפסי** ע"ה, ששמע מדודו החסיד **ר' ירחמיאל אלפס** ז"ל מק"ק **אופאטשנא** יצ"ו בעל המעשה.

לדרך הטבע, הקפיד ואמר להם בזה"ל: מה אתם סוברים מי אני, אין הכי נמי שמי 'ישכר בער' אבל אינני הרבי ישכר בער מראדשיץ![קא].

טז

הה"ק רבי שלום זצ"ל **מבעלזא** אמר על רבינו הסבא קדישא מראדשיץ זי"ע, 'אשה הוא להשם', ער איז א פלאם פייער פאר'ן אייבערשט'ן[קב].

יז

הה"ק רבי נפתלי צבי זצ"ל **מראפשיץ** העיד בשער בת רבים על הסבא קדישא עוד מימי חורפו: שהסבא קדישא מראדשיץ הוא ירא שמים וירא חטא מרבים באמת לאמיתו, ומימות מרן הבעש"ט לא נמצא איש ער זאל האבן אזוי פיל געהאריוועט און זיך פארשווארצט אויף אידישקייט, וכיתת רגליו לצדיקי דורו במסירות נפש, כמו הסבא קדישא מראדשיץ![קג].

יח

פעם שמע הה"ק **רבי מנחם מענדל מארגנשטערן** זצ"ל **מקאצק** בחדרו, איך שהחסידים מדברים ביניהם מגדולת הסבא קדישא, גש לפניהם ואמר להם: מאותו הראדשיצער הנכם מדברים? הנני מעיד עליו שהוא ספר תורה טהורה![קד].

יט

איש אחד היה בעיר קונצק ור' רפאל חייט שמו, איש אמונים אשר היה דרכו לנסוע אל הסבא קדישא. פעם השתדך ר' רפאל עם איש אחד מעיר קאצק, והמנהג היה שם אצל חסידי קאצק, שכל בעל

הערות וציונים

קא. שם ח"א נ"ח: מפי ש"ב החסיד ר' **יעקב יצחק גאטשאל** ז"ל, בהה"צ רבי בנימין זצ"ל **מראדשיץ**, ששמע בבעלזא מאיש אמונים, ששמע מפ"ק רבי ישכר דוב זצ"ל מבעלזא; מפי הגה"צ **רבי לייבוש לייזער** שליט"א **מפשעווארסק**, ששמע מפ"ק **רבי אהרן** זצ"ל **מבעלזא**. **קב.** שם ח"ב ל"ח. מפי ש"ב הה"צ רבי **פנחס לערער** זצ"ל **מחעלם**, ששמע מהה"ק **רבי אהרן** זצ"ל **מבעלזא**. **קג.** שם ח"א ד': מפי דודו **הה"צ רבי יוסף ברוך גאטשאל** זצ"ל **הרבי מראדשיץ אשר היה חונה** בק"ק **לאדז** זצ"ל, ששמע מהגה"צ רבי **יחיאל הורוויץ** זצ"ל **מפאקשווייניצא**, אשר היה חונה בק"ק **טארנא** יצ"ו. **קד.** שם ח"ב י"ב: מפי ש"ב החסיד

שמחה משם היה מביא וכונס יי"ש ולעקיך אל הה"ק **רבי מנחם מענדל** זצ"ל **מקאצק**, והה"ק היה מברכם בברכת מזל טוב, איש איש כברכתו ברך אותם. והנה החתונה נערך בשעה טובה בעיר קאצק, ולמחרת החתונה כשראה ר' רפאל איך שהמחותן מתכונן להכניס היי"ש ולעקיך אל הה"ק, תמה על זה כי לא ידע מה הוא זה, וכאשר סיפר לו המחותן מהמנהג הטוב הזה ענה ואמר, וכי אם אני כבר פה לא אלך להכיר את הה"ק מפה, בטח אלך אליו ואראה וילך.

והנה כבואו בקודש פנימה נתן לו הה"ק שלום ושאל אותו מאין בא, ואמר לו מעיר קונצק אני. שוב שאל אותו ולאיזה צדיק הנכם נוסעים, אמר לו להסבא קדיש מראדשיץ הנני נוסע. שוב שאל אותו וכי הנכם מהנים אותו כראוי, ענה לו ר' רפאל חייט כן, על כל רגל ורגל הנני מביא לו מלבוש חדש של משי, ובתוכו דינר של זהב שלימה! אמר לו הה"ק **רבי מנחם מענדל** זצ"ל **מקאצק**: אשריכם וטוב חלקיכם שזכיתם לזה, צו מאכין אללע מאהל א מענטעלי צו א ספר תורה! ובירך אותו ברכת פרידה באמרו שכן יעשה גם להלאה. והנה אחר השמחה כאשר הגיע ר' רפאל חייט לביתו אשר בעיר קונצק יצ"ו, שלח אחריו הסבא קדישא ושאל אודותיו ואודות התנהגתו, וכאשר סיפר לו ר' רפאל את כל התנהגותו וכל אשר דיבר עמו, נשא את כפיו למעלה והכריז ואמר מאד אתן שבח אל הש"י שהציל אותי מלקבל לשון הרע על אותו צדיק, ומה גם שהנני רואה שהוא לי לאוהב נאמן[קה].

כ

והנה בשנת ת"ר חלה הה"ק רבי מנחם מנדל זצ"ל מקאצק את חליו, ושכב על ערש דוי זמן רב כידוע, ודרש ברופאים ולא ראה בהם שום תועלת, אז שלח הה"ק מקאצק שליח מיוחד עם פו"פ אל רבינו הסב"ק לעורר עליו רחמי שמים, ובאשר שאז הבהרה ללהב יצאת בין חסידי קאצק לבין חסידי ראדשיץ, פקדו אנשי הה"ק מקאצק על השליח

הערות וציונים

ר' **יעקב יצחק גאטשאל** ז"ל בהה"צ רבי בנימין זצ"ל **מראדשיץ**, נכד הסבא קדישא.
קה. שם ח"א ל"ה:, שם ח"ב ל"ז: מפי הה"צ רבי **דוד** זצ"ל **מסאכאטשאוו** בשם ק"ז הה"ק **מקאצק** זצ"ל.

שלא לגלות הדבר לשום איש, יהיה מי שיהיה, ולהחזיק זאת בסוד סודות, אף לפני רבינו הסב"ק בעצמו לא יגלה, מי הוא החולה בעל הפתקא, ע"כ נכתב בראש הפתקא שם אחר, כמדומה 'גאראי' במקום עיר קאצק. ויהי כבוא השליח בין הבאים לפני רבינו הסב"ק לחש רבינו לאחד מאנשי שלומו לאמר: ראה, שאחד מן החריפים בא להטעות הימני בקבוק שמן לרפואת הה"ק מקאצק, מבלי שיגיד לי שם החולה מקודם!

וכן הוה, כשהגיש השליח עם הפתקא אל רבינו הסב"ק לא הגיד כלל במי המדובר, אלא אמר כי אחד ממכיריו בקש הימנו שיזכיר לו אצל רבינו. אמנם רבינו הרגיש כאמור בכל זה וצעק אליו לאמר, מדוע לא הגדת לי את האמת כי הוא הה"ק מקאצק? השליח שראה שאי אפשר עוד להעלים הדבר אמר, לו יהיה שהחולה הוא הה"ק מקאצק וכי הוא אין צריך רפואה שלימה? השיב לו רבינו: ואכן בזה הנני תמה עליך, שיראתם להגיד תיכף האמת כמו שהוא, ועתה שמע ואבין לך, כי הנה בענין הגזירות הרעות המתחדשות בעולם, ובהני הרפתקאות המתרגשות לבוא בעולם, מחולקים אנחנו, אני ורבך הה"ק מקאצק, כי הוא סובר 'אז מ'קען נישט אריבער, מוז מען ארונטער', והיינו 'בטל רצונך מפני רצונך', ואם רוצים בשמים כך מוכרחים לקבל ולהסכים כן ולבטל רצונינו בזה, אמנם לא כן עמדי, ועמידתינו הוא 'כאטשע מ'קען נישט אריבער, מוז מען בעל כרחך אריבער', והיינו 'הקב"ה גוזר והצדיק מבטל', ובזה לבטל כל הגזירות רעות המתרגשות לבוא לעולם, ואכן מטעם זה שלח אותך רבך אלינו, והנה ברכתי אותו וכבר מרגיש עתה הטבה בחוליו[קו].

כא

והנה בעת פטירת רבינו הסבא קדישא מראדשיץ, היה חסיד שוטה אחד בקאצק, שהיה רוצה למצוא חן בעיני הה"ק מקאצק, והיה מתיירא שמש יקדמנו אחר בבשורה מרה הלזו, לזה הרהיב עוז בנפשו, ונכנס בחפזון אל הה"ק **רבי מנחם מענדל** זצ"ל **מקאצק,** והודיע לו מפטירת רבינו הסבא קדישא. והנה תיכף נשתנה זיו פני קדשו, ועם אנחות כבדות

הערות וציונים

קו. שם ח"ב ל"ט.

סיפק את כפיו ויאמר: די וועלט ווייסט גארנישט וואס זיי האבן אנגעוואוירן! עס איז אוועק גענומען געווארען דעם וועלט'ס אונטער האלטער! ומעתה אם נלקח יסוד העולם איך נוכל עוד לקבל שום בן אדם! וזאת היתה הסיבה שהמשיך להיות מוסגר בחדרו עד פטירתו כידוע, ואותו המבשר לא עלתה לו שנתו ה"י[קז].

כב

אחר פטירת הסבא קדישא נסעו איזו אנשים אל הה"ק **רבי נתן דוד ראבינאוויטש** זצ"ל **משידלאווצא** על שבת קודש, ובהיותם שם הרהרו בלבם הלא טוב היה לנו לנסוע אל הה"ק **רבי יעקב** זצ"ל **מאפטא** על שבת, ולראות התנהגותו הקדושה, כי הוא הכיר עוד את הרבי מלובלין, והרגיש זאת הה"ק משידלאווצא זצ"ל ברוח קדשו, ואמר: הגם שלא הכרנו את הרבי מלובלין זי"ע, אבל הכרנו את רבינו הסבא קדישא מראדשיץ זי"ע, **שהוא היה מעין לובלין**, ומי שהכיר אותו כאילו הכיר ממש את רבינו הקדוש מלובלין זי"ע[קח].

כג

הה"ק רבי שרגא יאיר ראבינאוויטש זצ"ל **מביאלאבזיג**, בעל ארון עדות, אמר פעם: מעיד אני על רבינו הסבא קדישא מראדשיץ, ויודע אני בבירור גמור, שהיה ביכולתו להחיות מתים![קט].

כד

הה"ק רבי חיים מאיר יחיאל שפירא זצ"ל **ממאגילניצא** היה אומר, שלא ראה שום צדיק שיהיה לו המפתח של בנים כמו הסבא קדישא מראדשיץ![קי].

הערות וציונים

קז. שם ח"ב י"ב: מפי ש"ב החסיד ר' **יעקב יצחק גאטשאל** ז"ל בהה"צ רבי בנימין זצ"ל **מראדשיץ**, נכד הסבא קדישא; שם ל"ח. מפי נכדו הה"צ רבי **דוד** זצ"ל **מסאכאטשאוו**. **קח.** שם ח"א י:. **קט.** שם ח"א י. וכ"ה בהסכמת הה"ק רבי **אליעזר דוד** זצ"ל **מראדשיץ** על ספר 'נפלאות הסבא קדישא' ח"א בשם צדיקי דורו זצ"ל. **קי.** שם ח"ב י: מפי ש"ב הגה"צ **רבי אלימלך** זצ"ל **מקאליש**.

כה

הה"ק רבי הלל פינקלער זצ"ל **מראדשיץ** העיד על זקינו הק' מרן הסבא קדישא זצ"ל מראדשיץ, שבעת שהזכיר בשעת לימודו שם תנא או אמורא היה רואה ממש צורת התנא או אמורא עומד לפניו, כמובא בירושלמי (קידושין פ"א ה"ז) צריך שיהא בעל השמועה עומד לפניו, ואני אין ביכלתי לומר כזה, אבל הנני מרגיש קדושת התנא או האמורא בעת אזכיר את שמו הקדוש[קיא].

כו

במוצאי שבת קודש אחר הבדלה היה דרכו בקודש של הה"ק רבי **אלימלך שפירא** זצ"ל **מגראדזיסק** לעסוק ולספר סיפורי צדיקים, פעם כאשר סיפר לפניו חסיד אחד איזה ענין מרבינו הסבא קדישא מראדשיץ, והזכיר את שמו הקדוש, קם **הה"ק מגראדזיסק** זצ"ל מעל כסאו, ופניו היו בוערים אז כלפיד אש, ואמר בהתלהבות: הקדוש עליון הלזה קידש שם שמים ברבים![קיב].

הוא היה אומר:

כז

פעם התנצל לפני מרן הסבא קדישא איש אחד מאנשי שלומו, תלמיד חכם וירא שמים, שהוא יושב בכפר ואין לו שם עם מי להתרועע ולהתחבר, כי האנשים מועטים הדרים שמה המה אנשים פשוטים ומגושמים מאד. ויען אליו הסבא קדישא ויאמר: פליאה דעת ממני האיך איש אמונים כמוך יאמר ככה, וכי אין לך עם מי להתחבר? וכי אביי ורבא אינם חברים טובים? לך ותתחבר עמהם, והמה ילמדו אותך הדרך אשר ישכון בה אור ה'[קיג].

הערות וציונים

קיא. שם ח"א נ"ז: מפי ש"ב החסיד ר' **יעקב יצחק גאטשאל** ז"ל, ששמע מאביו הה"צ **רבי בנימין** זצ"ל **מראדשיץ**, בשם ק"ז, אבי אמו, הה"ק ר"ר הלל זצ"ל **מראדשיץ**. **קיב.** שם ח"ב ל"ח. מפי אחד מחסידי **גראדזיסק** ע"ה שהיה בשעת מעשה. **קיג.** שם ח"א י"ב:.

כח

כי אשא אל שמים ידי לתפלה, **ואמרתי**, והנני מתפלל, אז **חי אנכי**, הנני מכוין לעשות בתפלתי חיות ונחת רוח למי שאמר **אנכי**, כאמרם ז"ל שהקב"ה מתאוה לתפלתן של צדיקים, ואזי טובה היא **לעולם**, שהצדיקים מורידין השפעות לעולם הזה בתפלתם[קיד].

כט

בעת שהנני מגיע לפסוק 'כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך', כל עצמותי ואיברי ממש צועקים אלי לאמר 'ה' מי כמוך'[קטו].

ל

בעת לימודי [במשך ימי השבוע] בספר הרא"ש הלכות שבת, הנני מרגיש איזו דגים שיהיה לי בשבת הבאה[קטז].

לא

כשהיו מתנצלין לפני הסבא קדישא על מיעוט עבודת השי"ת, היה משיב תן תודה על זה, כי עדיין יש גרוע יותר מזה[קיז].

לב

בילדותי ובנערותי הייתי רגיל לשתות מי דבש חזק וחריף, ואהבתי אותו מאד, כי טבעו להחם כל הגוף מפני חזקו וחריפתו, אם כי לחיך לא ינעם משקה החריפה, אבל לעת זקנותי התחלתי לשתות מי דבש מתוק, שבשעת שתייתו מתוק מאד לחיך, אף כי אח"כ לא הרגיש שום פעולה. והטעם על זה הוא, מפני כי כבר הכנתי לי הדרך לחזור לבית אבינו שבשמים, ויודע אני שישאלו אותי שם לתת דין וחשבון, ומדוע חטאתי ועשתי מעשים למרות רצון הבורא, ואשיב כי

הערות וציונים

קיד. שם ח"א י"א. מפי דו"ז הה"ק **רבי אליעזר דוד** זצ"ל **מראדשיץ**. **קטו.** שם ח"א ט:. **קטז.** שם ח"א נ"ז. מפי נכדי הסבא קדישא. **קיז.** שם ח"א י"א. מפי הה"ק **רבי יעקב צבי** זצ"ל **מפאריסוב**, ממקורבי רבינו הסבא קדישא.

לא חשבתי את הנולד, מה שיהיה אחר כך, אלא את ההוה ובשעת מעשה, ומה שטוב ומתוק לחיך זאת בחרתי לי. וישאלו לי עוד האם שתתי מי דבש חזק, אשר בשעת שתיה איננו ערב לחיך, אלא הפעולה יוצא לאחר זמן, ואשיב כי באמת לא שתיתי, רק המתוק ולא החזק! ועל ידי זה אתנצל בבית דין של מעלה על כל חטאותי, כי לא חשבתי על הנולד[קיח].

לג

אפגעהיטען זאל'ן מיר ווערין פון א הקפדה פון א צדיק, מען קען זיך גאר נישט אויסקויפען פון זיי![קיט].

לד

זה הצדיק אשר מרשה לאנשי שלומו שיקראהו 'רבי', מוכרח לשאת אנשי שלומו על שני כתפיו לזכרון, אף אותן הבאים אליו ממרחק שתי מאות פרסאות, שיהיו תחת השגחתו הן בגשמיות והן ברוחניות, ובאם לאו אסור לו להרשות זאת[קכ].

הערות וציונים

קיח. שם ח"א נ"ד: מכתבי הגה"צ **רבי שמחה גילערנטער** זצ"ל אב"ד דק"ק **קלימנטוב** יצ"ו.
קיט. שם ח"א ג: מפי דודו **הה"צ רבי יוסף ברוך גאטשאל** זצ"ל, **הרבי מראדשיץ אשר היה חונה** בק"ק **לאדז** זצ"ל, ששמע מהגה"צ רבי **יחיאל הורוויץ** זצ"ל **מפאקשווייניצא**, אשר היה חונה בק"ק **טארנא** יצ"ו. **קכ.** שם ח"ב ט"ו.

רבן של ישראל

התגלותו / דרך הקודש

התגלותו

א

בסוף זמן אשר היה הסבא קדישא נחבא אל הכלים כבר הרגישו המון עם כי ברכה בו, וכי צדיק טמיר ונעלם הוא, ובכן רבים מבני ישראל השכימו לפתחו בבקשות שונות, והוחילו לתפלת הצדיק ולברכתו, והוא באחת ומתנצל. מה אתם רוצים ממני, אינני רבי, אלא יהודי פשוט אני, ויפצרו בו מאוד, וכשראה שחזקו עליו דבריהם, ודבריו לא יועילו כלום, אמר אולי מן השמים הוא הדבר הזה, ויקבל עליו את המשרה. ויצו שיבואו לפניו עם ילדיהם, והוא יתחיל בברכה לברך את הנערים. ויהי כאשר הרים את ידיו הק' על ראש הנער הראשון לברך אותו חרד לאחוריו, ויאמר במתק לשונו, חכמינו ז"ל אמרו כל המרים ידו על חברו נקרא וכו' ואיך אוכל אני להרים ידי על ראש ילד מילדי ישראל הקדושים[קכא].

ב

פעם אחד התנצל רבינו הסבא קדישא לפני החסיד הישיש המפורסם רבי **יעקב לייב מינצבערג** ז"ל מק"ק אוסטראווצא יצ"ו, (שעוד נסע אל הרבי מלובלין), איך שהעולם אין מניחים לו ללמוד וגם להתפלל, ועומדים אצלו כל היום וכל הלילה, ומה יהיה התכלית שלו. והשיב לו החסיד הנ"ל, הנה רבינו יודע היטב מה שאמרו ז"ל (בבא בתרא יא.) כל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא, והשתא כמה וכמה אלפים נפשות מישראל קיים והחיה רבינו, ומהם היו הרבה אנשים שבניהם לא היו מתקיימין אצלם, ובתפלותיכם וברכותיכם קיימתם אותם, וכי קטן הוא בעיניכם הקידוש השם הגדול הזה. אז החיה אותו בדבריו

הערות וציונים

קכא. סיפורי נפלאות מגדולי ישראל אות ס"ד.

המחוכמים, ונחה דעתו של רבינו בזה, והוסיף עוד רבינו ואמר: שאין הכי נמי, קידוש השם כמוהו לא היה עוד זה כמה מאות שנים[קכב].

ג

רבינו הסבא קדישא אמר פעם למקורביו, שהוא היה ראוי להיות מהל"ו צדיקים הנסתרים שבדור, והטעם שנתגלה בעולם ונעשה מפורסם אינו יודע עד היום, אך סיבת התגלותו יודע, ומעשה שהיה כך היה: באחת מאחוזות הסמוכות לעיר ראדשיץ היה בית מלאכת יי"ש, (שהיתה נקראת 'פראפינאציע'), אשר 'הפראפינאטאר', (בעל הבית דשם), היה איש חסיד ומוקיר רבנן, ירא שמים ונדיב לב. פעם אחת [בשנת תקע"ח לפ"ק] עברה דרך שם מרכבה רתומה, אשר היתה נקראת 'בויד', וצדיק אחד היה בה, וצוה להעמיד מרכבתו סמוך לבית המזיגה אשר היה שייך להפראפינאציע הנ"ל, והחסיד הבעל הבית הנ"ל בשמעו כי עמדה מרכבה עם צדיק אחד סמוך אליו, רץ תיכף כנגדו לקחת ברכת שלום מהצדיק הזה. והנה כאשר נתן לו שלום, שאל אותו הצדיק, אם נמצא רבי בעיר ראדשיץ, ואמר לא נמצא שם שום רבי, ושאל אותו פעם שנית אם הוא בקי בעיר הזאת ומכיר את אנשי העיר, והשיב לו כי הוא בקי ומכיר היטב את אנשי העיר, כי בכל שבוע נוסע שמה לרגלי מסחרו, ושוב שאלו אם הוא מכיר שם 'שיינער יוד' והשיב לא, ושאל אותו עוד הפעם שיזכיר עצמו היטב אולי יכיר איש כזה, ואמר לו אין שם 'גוטער יוד' (רבי), וגם 'שיינער יוד' אינו בנמצא שם, רק יש שם מלמד תשב"ר ושמו 'בעריל בטלן' ומפורסם לפרומער!

וכשמוע הצדיק ההוא את דבריו גער בו הצדיק ואמר אליו בתמהון: לו אתה קורא 'בעריל' הלא 'בער' גדול הוא, הוא מנענע עם כל העולם כמו שמנענעים עם עץ רך באמצע היער! ושאל הבעה"ב הנ"ל את הצדיק העומד לפניו מאיזה עיר הוא, ואמר 'מלובלין', ונעלם ממנו כהרף עין, ולא ראה עוד שום מרכבה, ובתוך כך הזכיר עצמו שהרבי מלובלין כבר נפטר לעולמו יותר משתי שנים. ונכנסו הדברים בלבו ואמר הלא דבר הוא, ונגמר אצלו אם כן הוא אשכים ואלך, וכן עשה, למחרת

הערות וציונים

קכב. נפלאות הסבא קדישא ח"ב מ"ג. מפי החסיד הישיש **ר' נח מינצבערג** ע"ה, ששמע מאביו בן החסיד המפורסם **רבי יעקב לייב** הנ"ל.

השכים בבוקר ורתם את מרכבתו, ושם עליו מטוב הארץ, עופות וקמח ושאר מיני מזון ומיני משקאות, ונסע לראדשיץ. ויהי בבואו שם העמיד את מרכבתו אצל ביתו נאוה קודש, והביא בקודש פנימה מכל טוב ומכל טוב, ואת הסבא קדישא לא מצא, כי אם את בני ביתו העטופים ברעב ודוחק, והסבא קדישא ישב אז בבית המדרש על התורה ועל העבודה כדרכו בקודש. והנה בני ביתו בראותם כל זאת נתמלאו ששון ושמחה, ותיכף מהרו והודיעו זאת הבשורה טובה אל הסבא קדישא בבית המדרש, שהשי"ת הממציא לעני בשעת דוחקו היה בעוזרם, על ידי שלוחו היקר הזה, ושלח אחריו הסבא קדישא תיכף לקרותו, ושאל אותו מה ראה על ככה ומה הגיע לו שכיוון כל כך בעת ובזמן, ויספר לו את כל המעשה עם הצדיק שהעמיד עצמו עם מרכבתו סמוך לביתו במיוחד, ומה שאמר אליו. אז ראה הסבא קדישא עד היכן הדברים מגיעים, כי רבו החוזה מלובלין הוא בהיכל עליון וגבוה מאד, ורחוק מאד מעולם הגשמי, ירד משם והתלבש בלבוש גשמי הכל כדי לעשות לו טובה[קכג].

ד

הסבא קדישא התפאר את עצמו פעם לפני מחותנו הגה"צ רבי זלמן אב"ד דק"ק בריגל יצ"ו, איך שתלי"ת זכה אשר יתקדש על ידו שמו הגדול יתברך שמו, מה שלא זכו לזה הרבה מצדיקים הקודמים, שכמעט כל מי שבא אליו נושע על ידו, ואף אם לא יבא אל חדרו פנימה, אלא יגע במפתח של פתח ביתו מבחוץ גם כן נושע, (וכלשונו הקדוש: ביי מיר ווערט מען געהאלפן, אפילו מען רירט נאר אן מיין קלאמקע קען מען געהאלפן ווערן), ואף איננו צריך לעבור מפתן ביתי, אלא אפילו בהיותו על הדרך אלי יכול להוושע אף שם, ואח"כ חזר ואמר שאפילו מי שרק יש לו מחשבה לנסוע אלי יוכל להוושע בביתו עוד טרם הנסיעה![קכד].

הערות וציונים

קכג. נפלאות הסבא קדישא ח"ב ל"ו: מפי החסיד הישיש **ר' יעקב זאב זילבערבערג** ע"ה, מק"ק **לאדז** יצ"ו, ששמע מהחסיד **ר' אלימלך** ז"ל **מאוזאראוו**, ששמע מרבו הסבא קדישא.
קכד. נפלאות הסבא קדישא ח"א כ"ט: מכתבי ש"ב הגה"צ רבי **חיים'ל טייטלבוים** ז"ל ראב"ד דק"ק **בריגל** יצ"ו; שם ל"ט: מכתבי ש"ב הגה"צ רבי **משה ליפשיץ** ז"ל אב"ד דק"ק

דרך הקודש

ה

ידוע דרכו המיוחדת של רבינו הסבא קדישא זי"ע שהיה עיקר מגמתו וחפצו בעבודתו הק' לעבוד את הבורא ית"ש בתמימות גדול ובפשטות נפלא, וכן היה מצוה על זה לכל צאצאיו הבאים אחריו, לכל הנלוים אליו, ולכל המסתופפים בצל קדשו, והיה שונא מאד להדרכים הפקחים והמתחכמים בדרכי החסידות, הגם שאף מתוכם נוכל להוציא איזה הדרכה לעבודת השי"ת, אבל הוא זצ"ל מיאן בזה, אלא לעבוד את הבורא ב"ה בפשטות גמור. ובפרט בעניני חקירה החמיר מאד, והרחיק מעל פניו אותן האנשים הרוצים לעמוד על החקירה, וכמאמר הכתוב (איוב יא) החקר אלקי תמצא?, אלא לעבוד את הבורא ית"ש באמונה פשוטה הנשרש ונטוע בלבנו מאבותינו הקדושים. ופעם אחד ראה הסבא קדישא את נכדו הה"ק רבי הלל זצ"ל מראדשיץ בימי עלומיו, שהיה לומד בספר הקדוש 'חובת הלבבות' שער היחוד, תיכף הוציא את הספר מידו ומנעו מללמוד בה, וכוונתו הק' היה בזה, שיעבוד את השי"ת בתמימות ובפשטות, בלי חקירות ובלי בלבול המחשבות, וכן צוה לכל היראים המסתופפים בצל קדשו[קכה].

ו

והנה אף שהיה לו לפעמים לעשות ולשנות איזו ענין מדרך המקובל, מפני שהשעה היתה צריכה לכך ומשום עת לעשות לה' וגו', מכל מקום אם עורר לו אז אחד על הדבר, או הראהו בשם אחד מהקדושים שכך נכון לעשות ואין לשנות, אז עשה כפי המבואר, כדי שאחרים לא ירגילו לשנות ולעשות כמוהו, זולת אם היה אותה דבר מקובל לו מרבותיו הקדושים[קכו].

הערות וציונים

בריגל יצ"ו, ששמעו שניהם מזקינם הגה"צ רבי **טובי' ליפשיץ** ז"ל האב"ד דק"ק **בריגל** יצ"ו, בהגה"צ רבי **משולם זלמן** זצ"ל **מבריגל**. **קכה.** נפלאות הסבא קדישא ח"ב כ"ט. מכתבי ש"ב החסיד ר' יעקב צבי גאטשאל ז"ל, כפי אשר קיבל מאביו הה"צ רבי בנימין זצ"ל מראדשיץ נכד הס"ק. **קכו.** הרב **ראובן חיים אלכסנדר צארניכע** ז"ל מק"ק **לאדז** יצ"ו בס' נפלאות הסבא קדישא ח"ב ל:.

ז

והנה הגה"צ רבי משה יחיאל סטאשעווסקי זצ"ל אב"ד דק"ק זאלשיץ יצ"ו בן הגה"צ רבי דוב בעריש זצ"ל אב"ד דק"ק קאמינסק יצ"ו, ובא"ב להה"ק רבי מרדכי מסטאבניץ זצ"ל, היה נוסע בימי בחרותו עם אביו רבי דוב בעריש הנ"ל אל רבינו הסבא קדישא, ואחר חתונתו שם לדרך פעמיו להסתופף בצל קודש הה"ק רבי ישראל יצחק זצ"ל מווארקא. פעם בהיות רבי משה יחיאל בן שבע עשרה שנה עבר דרך עיר ראדשיץ ביום ה' בשבת, ולא היה בדעתו להשאר שם על שב"ק, אלא נכנס אל הסבא קדישא לקבלת שלום מפני הנימוס, אז אמר לו הסבא קדישא: מן הסתם תהיה פה על שבת קודש? והוכרח לומר הן, וחזר לאכסניא שם כדי להיות שם משובתי שב"ק. ויהי ממחרת בערב שבת קודש בבוקר שלח אחריו הסבא קדישא שיבוא אליו, ואז דיבר אתו זמן רב, עד שכבר הגיע המשמש ואמר לו שכבר ממתינים עליו בביהמ"ד להתפלל. הסבא קדישא רמז אל המשמש שילך לו והמשיך לדבר עמו עוד, והתווכח עמו ארוכות וקצרות שלא יסע לקאצק, וכאשר השיב לו שאינו נוסע לקאצק אלא לווארקא, אמר לו הסבא קדישא 'מחותנים', היינו שהכל אחד הוא, קאצק או ווארקא, ושומר נפשו ירחק מהם[קכז].

ח

וזה לעומת זה סיפר הגה"צ רבי משה יחיאל הנ"ל, שאחד מתלמידי הה"ק מווארקא היה החסיד רבי יחיאל ז"ל מק"ק שידלאווצא, והוא היה מפציר ברבו שיפקד בפרי בטן, והיה הה"ק מווארקא אומר לו תמיד שעליו לנסוע להסבא קדישא מראדשיץ להפקד בדבר ישועה ורחמים, והוא באחת שרק רבו יוכל להושיע לו. וכאשר שאלו אותו החסידים לאמר מפני מה איננו שומע בקול רבו לנסוע אל הסבא קדישא, ענה ואמר כי הלא אף אם יסע אל הסבא קדישא ולא יהיה לו אמונת צדיקים אי אפשר לו להוושע אצלו, ואם אכן יהיה לו איזו אמונה בו הלא בהכרח יחסר על ידי זה האמונה ברבו הק' מווארקא, ואם אכן יחסר לו האמונה ברבו קצת למה לו בנים, מוטב לו שלא יהיה לו בנים לעולם משיחסר לו קצת אמונה ברבו, וכן הוה בחסיד שוטה הלזו[קכח].

הערות וציונים

קכז. גדולת מרדכי אות כ"א. **קכח.** גדולת הצדיקים אות פ"ד.

ט

אמנם פעם חלה הה"ק רבי ישראל יצחק זצ"ל מווארקא מאד, ושלח שליח מיוחד בפו"פ אל מרן הסבא קדישא שיעורר רחמי שמים עליו, והחזיר הסבא קדישא עם שלוחו חתיכת צוקער, וכאשר אך הגיע השליח עם הצוקער אל הה"ק מווארקא נטלו ממנו ואמר: הנני מוכן ומזומן לקיים מצות עשה לשמוע דברי חכמים! ואכל הצוקער, ותיכף הרגיש הטבה, ומאז התחיל להבריא לאט לאט עד שנעשה בריא כאחד האדם. אמנם מאז והלאה היה נוהג על כל צרה שלא תבא, לשלוח תיכף פו"פ אל מרן הסבא קדישא[קכט].

י

ואכן סיפר נכדו הה"ק רבי ירמיהו קאליש זצ"ל מאמשינאוו, שדרך ק"ז הה"ק רבי ישראל יצחק זצ"ל מווארקא היה, שבעת שהגיע אליו חולה מסוכן שלחו תיכף לראדשיץ אל רבינו הסבא קדישא[קל].

יא

והנה בין הה"ק רבי ר' ירחמיאל זצלל"ה מפרשיסחא והסבא קדישא מראדשיץ היה שורה ידידות גדולה מאד, כאחים ממש. פעם אחת רצה הרבי ר' ירחמיאל מפרשיסחא זצלל"ה לנסוע על כמה ימים למקומות שהיה שמה מתנגדים לדרכי החסידות, וירא שלא יבזוהו ולא יבוא לידי חילול השם ח"ו, ע"כ שלח אל ידידו ואוהבו רבינו הסבא קדישא שיסע עמו בצוותא חדא, ועוד שלח להגיד לו שיקח אתו עמו את כל החבילה של מופתים, כי אולי יצטרך להשתמש בהם. ורבינו הסבא קדישא מלא רצונו, כי היו תמיד ידידים אהובים, ונסעו ביחד.

המה באו לאיזה עיר והתאכסנו אצל אחד מבעלי בתים שם, והנה בלילה ההוא נתאספו המתנגדים לטכס עצה איך לבזות את הצדיקים האלה, ועלה בדעתם היות כי שמעו שהרבי ר' ירחמיאל מפרשיסחא מחבב מצות סנדקאות מאד, שהוא היה נוסע כו"כ פרסאות כדי לקבל

הערות וציונים

קכט. הרב **ראובן חיים אלכסנדר צארניכע** ז"ל מק"ק **לאדז** יצ"ו בס' נפלאות הסבא קדישא ח"א י"ט. **קל.** שם ח"ב מ"ב. מפי החסיד **ר' חיים** ז"ל מק"ק **פיעטרקאוו** יצ"ו ששמע מההה"צ **מאמשינאוו** זצ"ל הנ"ל.

סנדקאות, ובאותו שבוע נולדה אצל אחד מהם בת, שירימו אותו שנולד בן זכר ויכבדוהו בסנדקאות, ולמחרת יבואו הצדיקים לבית המדרש ויתאספו כל המון בני עירם, ויביאו לבית המדרש את הילד ואז יהיה שחוק גדול, כי יראו לכל העולם כי שקר בפי החסידים שרבותיהם המה אנשי מופת, ורוח הקודש נוססה בקרבם, וכך הוה, בעוד לילה באו כמה אנשים, ואחד אמר שהוא בעל ברית ומכבד להרבי ר' ירחמיאל בסנדקאות ולהרבי מראדשיץ בברכות, והצדיקים הרגישו בדבר אבל עשו עצמם כאילו לא ידעו מאומה, וקבלו הכיבוד והבטיחו כי יבואו למחרת לבית המדרש, להתפלל ביחד עם הבעל ברית והקרובים. וכאשר יצאו האנשים וחזרו לבית הועד היה צחוק גדול, וכלם המתינו על הבזיון הגדול שיהיה לצדיקים למחרת בבית המדרש, ושתו וצחקו כל הלילה.

ויהי בבוקר נאספו כל הליצנים ונשיהם ובניהם ובנותיהם לבית המדרש, והכינו כסא של אליהו כמנהג, והבעל ברית וקרוביו לבשו מלבושי שבת כנהוג, ושלחו אל הצדיקים שיבואו לתפלה כמו שהבטיחו להם, ותיכף לבשו והכינו עצמם ובאו לבית המדרש, ובבואם ראו שנאספו קהל גדול, וסמוך לפתח אצל התנור עמד שם חרש אחד כדי להחם עצמו, וקרב אצלו רבינו הסבא קדישא ושאל אותו, מדוע לא נתת לי שלום, ולא ענה כי לא שמע, ושאל אותו פעם שניה מה שמך, וכמובן שלא ענהו גם בפעם השנית, ונעשה צחוק גדול בבית המדרש, ורבינו שאל אותו בפעם שלישית בחרי אף, הלא אמרתי לך שתענה אותי מה שמך ואני גוזר עליך שתענה, ופתח החרש את פיו וענה את שמו, אחר כך שאל אותו הסבא קדישא מדוע לא נתת לי שלום, וענה כי לא יכלתי לדבר, ואמר לו רבינו מעתה תדבר ככל האנשים בלי שום גמגום! וכל העם רואים ושומעים את הפלא הזה, ונפל עליהם חרדה גדולה, והשתטחו ונפלו לפניהם בכריעת אפים ובקידה והשתחויה בבכיות, למחול להם על הבזיון שרצו לעשות, כי לא ידעו שאנשי קודש המה, ומכאן והלאה יאמינו בצדיקים ובתלמידיהם, אבל הצדיקים תיכף עזבו את העיר, וכל העיר רצו אחריהם, אלו ברכב ואלו בסוסים, ורגלי אנשים ונשים וטף יחפים כמנודים, לפייס את הקדושים האלה[קלא].

הערות וציונים

קלא. שם ח"א י"ח: מכתבי הגה"צ **רבי שמחה גילערנטער** זצ"ל אב"ד דק"ק **קלימנטוב** יצ"ו.

יב

גם בעת שנסע הה"ק רבי ירחמיאל זצ"ל בן היהודי הקדוש מפרשיסחא, [שנוא חסידי קאצק], לשדך את בנו הרב ר' איטשעלע זצ"ל עם בת הה"ק מרוזשין זצ"ל, הלוה עמו את הסבא קדישא על הדרך, ואמר הה"ק רבי ירחמיאל שכל מגמתו בזה שהלוה עמו את הסבא קדישא על הדרך היה, כדי להראות את הה"ק מרוזשין, איך שאפשר להיות צדיק וקדוש, ואורו יהיה זורח על פני כל העולם, אף מבלי שיהיה בן למשפחה מיוחסת בישראל. והנה לראשונה נסעה הפמליא לעיר טאמאשוב הגדולה, כי כן נדברו ביניהם שיבואו שמה על סעודת התנאים למזלא טבא. כל אחד מהני תרי הצדיקים, הה"ק רבי ירחמיאל והסבא קדישא, נסעו בעגלה מיוחדת, להיות שדרך הה"ק רבי ירחמיאל היה נוהג לנסוע בחפזון מאד, ח"י מינוט'ן לכל פרסה, עד שבאו לאיזו עיר על לינת לילה, ובבוקר כשנסעו משם נסע הה"ק מפרשיסחא משם בחפזון מאד, עד כדי כך שהסבא קדישא לא היה יכול לנסוע אחריו בחפזון כל כך, ובתוך כך נפל לו להה"ק מפרשיסחא שני הסוסים בדרך, והרגיש הה"ק מפרשיסחא תיכף שזה הגיע לו מהקפדת הסבא קדישא, עמד שם ותיקן אותם, אמנם לא נסע משם אלא המתין עד שהגיע שמה הסבא קדישא, ומשם נסעו יחד לעיר טאמאשוב. באו שמה ביום שלישי בשבת, והיה שם לכל אחד מהם אכסניא מיוחדת, והתנאים לא היה מחמת איזו דברים ומלשינות, עד שנתבטל השידוך מכל וכל.

[שם בעיר טאמאשוב היה משכן כבודו של הה"ק רבי מנחם מענדל מקאצק זי"ע], וכידוע היה אז איזו דין ודברים בין חסידי קאצק ופרשיסחא, אשר על כן כשנתוודעו לחסידי קאצק משם שהה"ק מפרשיסחא שוכן בעירם, באו כמה מהם, שוטים, לעת ערב אל אכסנית הה"ק מפרשיסחא, וחתכו לו את הבויעד אשר לו, ואת חלונות בית אכסניתו שברו לרסיסים, וזרקו לו אבנים פנימה דרך החלונות, עד שהגיע למצב של סכנת נפשות, בסברם כי בזה עושים נחת רוח גדול אל רבם הה"ק מקאצק זי"ע. וכשנתודע הדבר להסבא קדישא צוה אל משמשיו לסגור את שער ביתו, את הלאדענס, ואת דלת חדרו, ושלא להכניס אליו אף אחד, יהיה מי שיהיה, אף אם יבטיחו ליתן כל כסף וזהב שבעולם. והסבא קדישא עשן הלולקע שלו בנעימות, והלך לאורך החדר אנה ואנה, ועשה תנועות שונות עד שנפל פחד גדול על כל הנאספים שם, עד

שעמד הסבא קדישא על מקומו והתחיל לספר: שפעם אחת היה בעיר אחת צדיק גדול והצנע לכת עם ה׳, שהיה עני מדוכא מאד, ובדרך כלל התפרנס ממלומדות, ולימים לא היה לו שום מלומדות והיה בדחקות גדול ה״י.

ומנהג אנשי העיר היתה להזכיר אצלו על כל דבר ישועה ורחמים בעיר, ומזה היה מתפרנס קצת, אמנם היה זה רחוק מדי. פעם אחת היה אצלו עת מצוק עד שהיה מחוסר לחם ממש, ואשתו ובני ביתו צעקו ללחם ואין, והלך הוא והתבודד עצמו, ובכה אל השי״ת מקירות לבו, ואמר: רבונו של עולם, חוס וחמול עלי ועל נפשות ביתי שחייהם אינם חיים, מה תפסיד אם יחלה אחד מאנשי העיר, שבני ביתו יתרמו לי תרומה להחיות את נפשי, כדי שאתפלל עליו ויבריא! וכשאך סיים תפלתו עזר לו השי״ת, והרבה מבני העיר הריצו אליו בקשתיהם שירבה בתפלה אל אבינו שבשמים, בעד בצע כסף, למען מקשה לילד, ולמען פרנסה הקשה, או למען רוח רעה שדיבק לביתו, ולמען נתאלם בתו ר״ל, עד שאותו עני וצדיק היה לו כל צרכו, ולכולם היה תרופה למכתם. והנה כתום הסבא קדישא את דבריו, הגיעו שמה אנשים ונשים וטף, נסבו את הבית, בקולות רבות ובבכיה גדולה, שלזה יש חולי, ולזה יש חולה בתוך ביתו ר״ל, ולזה מקשה לילד ה״י, ואחר זמן מה צוה הסבא קדישא להכניסם, ונתן לכל אחד וחד די מחסורו, זה בכה וזה בכה, ולהחולים נתן גם כן רפואות שונות כדרכו בקודש, לזה חתיכת צוקר, לזה בארשטין, ולזה איזו טיפות יין, עד שבבוקר אור כבר חזרו כולם לאיתנם כבראשונה, ונתקדש שם שמים, בראותם בעינים פקוחות גדולת הנסים והנפלאות שנעשה עמהם שם.

והיה שם בהעיר צורף אחד שהיה מונח על ערש דוי כעשרה שנים, והיה מתנוון והולך עד שהגיע למצב של גסיסה ר״ל, וקרובי החולה בשמעם הגדולות והנוראות האלה אשר הראה הסבא קדישא לעיני כל, שלכלם נתן תרופה לנפשותם וכמעט שהחיה מתים, רצו גם הם אליו בבקשה ובבכיה גדולה שירחם על אביהם ויתן לו איזה סגולה, אולי יש עוד תקוה לנפשו שישאר בחיים. והשיב להם הסבא קדישא שהחולה בעצמו יבא אליו! ושאלו לרבינו בתמהון לבב היתכן כזאת אחר שהוא במצב כזה, ויצוה הסבא קדישא להביא את החולה לפניו על מטתו, וכך

הוה שהביאו את החולה על מטתו לבית רבינו זי"ע, ושאל אותו מה כואב לו, ולא היה בכוחו לענות מאומה, והראה בידיו, ושאלו עוד רבינו אם יעשה עבורו גביע של קידוש על שבת קודש, (ואז היה יום ד' בשבוע), והראה עוד בידיו כמי שאומר אם יהיה בבריאות בטח יעשה, והגיש רבינו ונתן להחולה מעט טיי ומעט יין לשתות, ונעשה כבריה חדשה, והאירו עיניו, והרגיש תיכף הטבה בנפשו, עד שהרגיש חולשת הלב, אז צוה הסבא קדישא להגיש לפניו לאכול כמאכל הבריאים. לאחר אכילתו אמר הצורף שאין מן הצורך לשכב עוד במטה מאחר שהוא בריא כאחד האדם, וירד תיכף ממטתו ולבש מלבושיו, ומחמת גודל שמחתו רצה לילך לביתו ולספר לקרוביו אשר קרהו, אבל רבינו הסבא קדישא עיכב אותו, והזהירו להמתין עד שעה מאוחרת בלילה משום עינא בישא, ואמר הצורף שעתה יוכל לקיים בעזהשי"ת דברי קדשו של רבינו ולעשות הכוס של קידוש על שבת קודש. לאחר כך מאוחר בלילה אמר לו רבינו שעתה יכול לילך לביתו, ואחר שתי שעות יביא עבורו כף של כסף, והלכו עמו קרוביו לביתו. בדרך הליכתו הלך אצל קרוביו ומיודעיו להודיעם מה נעשה עמו, ודפק על פתחם, וכולם בשמעם כי הוא דופק היו מפחדים לפתוח, בחשבם שמת דופק על פתחם, ואכן אחר שתי שעות הביא הכף של כסף אל רבינו הסבא קדישא.

למחרתו נתפרסם המעשה הזה, ותהום כל העיר בשמעם את הפליאה הגדולה הזאת, ונפל עליהם חרדה גדולה. ולאחר כמה שעות, עוד לפני שעמד הסבא קדישא לתפלת שחרית, באו אליו משלחת מגדולי חסידי קאצק שבעיר, ובראשם הרב ואב"ד דק"ק טאמאשוב יצ"ו, אשר גם הוא היה מבין החסידים הנ"ל, ובקשו הימנו שישבות את שבתו אצלם בעיר, והשיב להם דברי קשות: האיך העזתם לעשות נבלה כזאת, לבייש ולצער צדיק בן צדיק כזו, - והמשיך - אם כי הנני מבין כי הרב האב"ד אין לו חלק במעל זה, ואולי אף אין לו שום ידיעה בענין זה בכלל, אמנם אל החברותא תטוף מילתי, וחזר והוכיח אותם בפה מלא. כל המשלחת שמו יד לפה ושתקו כולם לדבריו, אך הרב הצדיק את החברותא לפניו, באמרו שגם החברותא לא ידעו מזה מאומה, רק איזו עזי פנים שבהם עשו כזאת, והציעו ליתן לו חמש מאות זהובים מכיסם. הסבא קדישא סירב לקחת מהם ממון, אולם עשה שם את השבת קודש, והיה לו שם

כבוד מלכים, ונתפרסם שם קדשו בכל הסביבה, ובחזרתו משם נתכנסו אליו מכל העיירות הקרובות לקבל פני השכינה[קלב].

יג

והנה הרבנית הצדיקת המפורסמת בקדושתה מרת **רבקה פעריל** ע"ה, בת הה"ק רבי **הלל** זצ"ל **מראדשיץ**, ואשת הה"צ רבי **אשר אנשיל גאטשאל** זצ"ל, שהיה אב"ד דק"ק וואנחאצק יצ"ו, ובשנים האחרונות היה דר בק"ק **לאדז** יצ"ו, היתה מפורסמת לבעלת מדריגה בגודל צדקתה וענותנותה וכשרון מעשיה, אשר אין לשער, וכל מעשיה הי' לשם שמים, אשר כל רואיה יכירון כי היא מזרע ברך ה'. בעודה קטנה היה אביה אדמו"ר הה"ק רבי הלל זצ"ל מראדשיץ לוקח את בתה רבקה פעריל הקטנה אצל כל רבותיו הקדושים שהסתופף בצילם, מפני שהיתה מאד חביבה אצלו, שהיא היתה ראשית אונו, וחלק לה כבוד גדול, עד שאמר עליה שלא היה הדור ראוי שתהיה בן זכר.

פעם בהיותה בת שלשה חדשים הביאה אצל זקינו הסבא קדישא מראדשיץ, בעת שהיה שותה הקאווע, וכאשר ראתה הילדה הקטנה את הכף הקטנה של כסף ששתה בו רבינו הקאווע מצאה הכף חן בעיני הילדה, והוציאו מתוך הכוס ששתה בו רבינו הקאווע, וכראות זאת אביה הה"ק רבי הלל רצה להוציא הכף מידה ולהחזיר אל הכלי, אבל לא הניחה את עצמה להוציא זה הכף מבין ידיה, וכאשר ראה רבינו שהילדה אינה מניחה ליקח הכף ממנה, אמר אל נכדו רבי הלל תהיה לה הכף הזה לדורון דרשה, ומובטחני בהילדה הזאת שתצא ממנה דור ישרים יבורך, צדיקים ותמימי דרך! והכף של כסף נפל בחלק הירושה של בנה הרב הגה"צ רבי יחזקאל גאטשאל זצ"ל אב"ד דק"ק זארנוב **יצ"ן**[קלג].

הערות וציונים

קלב. שם ח"א כ"ה; שם ו. מכתבי הה"ק רבי **אשר אנטשיל גאטשאל** זצ"ל הרבי **מראדשיץ** בק"ק **לאדז יצ"ו;** שם מ"ב: מכתבי ש"ב החסיד ר' **נתן דוד באראן** ז"ל מק"ק **גערשקאוויץ** יצ"ו, נכד הסבא קדישא. **קלג.** שם ח"ב כ"ו. מכתבי ש"ב החסיד **ר' יעקב יצחק גאטשאל** ז"ל בהה"צ רבי בנימין זצ"ל **מראדשיץ**, ששמע מדודו הרב הגה"צ **רבי יחזקאל גאטשאל** זצ"ל, אב"ד דק"ק **זארנוב** יצ"ו, בן הרבנית הצדיקת מרת **רבקה פעריל** ע"ה הנ"ל. ומסיים: ואני הצעיר שמעתי מאמי מורתי הרבנית הצדיקת מרת **גיטל נעכא** ע"ה **מוולאשצאווא,**

יד

והנה באחת האחוזות הסמוכות לעיר ראדשיץ היה דר אראנדאר אחד, עשיר גדול אשר זכה להפקד בזרע של קיימא בברכת רבינו הסבא קדישא, אחרי שלא נתברך בפרי בטן כלל ה"י, וכבר אמרה לה הרופאים נואש, וכאשר הגיעה בתו זה לפרק הנשואין, והציעו לפניו שידוכין, לא נראו בעיניו כלל, ובכן נסע אל רבינו הסבא קדישא וביקש מלפניו שיתן לו מכתב מליץ לאחד מראשי הישיבות, בה יבקש הימנו מרן הסבא קדישא, שיבחר לו בחור הגון עבור בת ידידו העשיר ההגונה. וכן הוה, הסבא קדישא נתן לו מכתב לאחד מראשי הישיבות הגדולות אשר בארץ המה, ואכן הראש הישיבה בחר לו המובחר שבתלמידיו, תלמיד חכם ובעל מדות טובות, ובעזר אל חי וקיים נגמרה השידוך למזל טוב ובשעה טובה ומוצלחת. אחר הנשואין המשיך חתנו זה לישב על התורה ועל העבודה, והתחבר לחסידי קאצק עד שנעשה לאחד מהחשובים שם, כמעט שלא פסק פומיה מגירסא, ולא אכל כי אם פעם אחת במעת לעת מגודל התמדתו בתורה, וגם הוסיף לסגף עצמו, עד כדי כך שמגודל התעניות והסיגופים נחלש על הלב ה"י, ונמנע הימנו ללכת ברגליו מגודל חולשתו, והוכרח לישב במטה משך כל היום לרבות הלילות, ויום אחר יום הורע מצב בריאותו, והלכו עמו לדרוש ברופאים, ונתנו לו תרופות שונות, אמנם לא הועילו מאומה.

בצר לו נסע אל רבינו הסבא קדישא ותינה לפניו את כל צערו, והסבא קדישא אחל לו ברכות לרוב, והבטיח לו שבעזה"י יתרפא במהרה על כל רמ"ח אבריו ושס"ה גדיו, רפואה שלימה וגמורה, אמנם הוסיף לאמר לו, שלמען הענין טוב שחתנו זה יבא אליו בכבודו ובעצמו.

הערות וציונים

בת אדמו"ר הה"ק **רבי אשר אנשיל גאטשאל** זצ"ל הרבי **מראדשיץ** בק"ק **לאדז יצ"ו** באופן זה, כי ידוע שהה"ק רבי הלל זצ"ל היה דר בימי חורפו בעיר פשעדבארז, והיה סמוך על שלחן חותנו שם, ורבינו הסבא קדישא היה אב"ד בעיר הלזו כידוע, ומדי חודש בחדשו נסע לשם ושהה שם איזה זמן. פעם בהיותו בעיר פשעדבארז הביא הה"ק רבי הלל זצ"ל לפניו את בתו הילדה המרגליות היקרה, ושתה אז הסבא קדישא צנצנת חמין עם הכף הקטנה שלו של כסף, ולקח ונתן איזה כפות חמין לתוך פיה כדרך שנותנין לתינוקות, וכאשר נתן לה איזה פעמים אחזה את הכף בידה בכל תקפה ולא הניחה מתוך ידה, ואז אמר רבינו אל נכדו הה"ק רבי הלל זצ"ל: תהיה לה זאת לדורון דרשה, ובירך אותה שעוד תזכה להשקות (אן קארמיען) עם זה הכף בנים ובני בנים זרע ברך ה'.

הראנדאר ביודעו כי לא ישמע אליו כלל, באשר כי הוא מחברת חסידי קאצק שאינם מאמינים ברבי אחר כי אם במורם ורבם הה"ק, לא מסר אליו את דברי הסבא קדישא, באשר כי הסבא קדישא הבטיח לו ברור בלי תנאי שיתרפא, ואמנם משעבר עוד איזה ירחים ולא נשתפר מצב בריאותו אלא עוד הורע יותר מלפניו, נסע עוד הפעם לראדשיץ אל הסבא קדישא, וטענתו בפיו לאמר שעדיין לא נתקיים דברי הרבי. הסבא קדישא ענה לו בנועם שפתיו לאמר, הלא אמרתי לך גם בפעם הראשונה שהיית אצלי שרצוני לראות את פניו. הראנדאר חזר אל ביתו, ומסר את דברי הרבי אל בתו אשת חתנו האומלל, כדי שתדבר היא על לבו שיתרצה בזה. כן עשתה ומיאן בזה באמרו שיש לו ב"ה רבי משלו ואינו צריך לרבי של אחרים, ומשהפצירה בו אשתו לאמר כי היא כבר בגדר של פיקוח נפש, ומה עומד נגד פיקוח נפש, על כן למען הרחמים יסע לראדשיץ ואולי יועיל לו בזה שישיג תרופה למחלתו. האברך ניסה להסביר לה ברוב בינתו, כי אף אם יסע להצדיק מראדשיץ לא יהיה לו שום תועלת בזה, כי מי שאין לו אמונה בהצדיק אי אפשר לו להוושע אצלו, אף כי איש קדוש הוא. ומידי דברם יחד הגיע אביה הראנדאר, וכאשר ניגש אליהם ושמע את שיחתם הוסיף גם הוא מדבריו לאמר כי כדאי ונכון מאד לנסוע לצדיק זה, ובפרט כשרפואתו תלוי בזה.

האברך ניסה עתה להסביר לחותנו הראנדאר ענין 'רבי' מהו, שראשית הכל צריך להיות תלמיד חכם, וירא שמים מרבים מאד, ומפורסם בעולם לבעל רוח הקודש ובעל מדריגה גדולה מאד, ולפי ידיעתו אין הצדיק מראדשיץ בגדר כל אלה, וחבל על הזמן, כי יש בזה עון ביטול תורה ותפלה גם יחד. אז סיפר לו חותנו מהנוראות והנפלאות אשר עיניו ראו ולא זר, ובפרט מלידת בתו זה אשתו, אחרי שכבר ייאשו אותה הרופאים בזה. בסוף הסכים האברך לנסוע עם חותנו אל הצדיק לראדשיץ בתנאי, שיכין האברך לפני כן כמה קושיות חמורות בתלמוד, ובבואו לפני הצדיק ידבר עמו ראשונה בדברי תורה וביראת שמים, ואם הוא גדול בשניהם כאמרם אזי יכנס אמונה בלבו, ודוקא אז יהיה איזה תועלת אצלו לפעול עבורו רפואה. חותנו הראנדאר ובני ביתו כולם הסכימו על זה, ונסע האברך עמהם אל הצדיק לראדשיץ. ובבואם היה שם טרם התפלה ובכן לא נתנו שלום כנהוג, והמתינו עד לאחר התפלה, אז ניגש אל רבינו ונתן לו הסבא קדישא שלום בידו הקדושה ושאל אותו אם יוכל ללמוד

קצת, והאברך השיב בשפה רפה 'קצת ובדוחק', ויען אליו הסבא קדישא לאמר: זה הצדיק אשר מרשה לאנשי שלומו שיקראהו 'רבי', מוכרח להיות בכחו לשאת על שני כתפיו לזכרון, אף אותן הבאים אליו ממרחק שתי מאות פרסאות, שיהיו תחת השגחתו הן בגשמיות והן ברוחניות, ובאם לאו אסור לו להרשות זאת! ושפך הסבא קדישא לפניו מעט שמן בכוס של זכוכית, וסיפר לו מעשה אשר היתה נראה לו כמעשה פשוטה, וכאשר גמר הסבא קדישא את סיפורו פרץ האברך בבכי רב.

הסבא קדישא שאל את האברך לסיבת בכייתו, והאברך שהרגיש מתוך הסיפור שהסבא קדישא כיון בזה אליו, ובכל דבר ודיבור היה כמטרה לחץ, ובכן נפתרו לו כל הקושיות שהיה בדעתו להקשות אותו, השיב לו מדוע לא אבכה, כי לא ידעתי עד היום שאיש קדוש כזה עובר עלינו היום הזה. ויאמר לו הסבא קדישא: אל תבכה כי לא שלחתי אחריך בכדי שתתקשר אלי ולהיות מאנשי שלומי, כי תהלה לאל לא חסר לי מכל אלה, אלא היות שמכל החולאות שבדור הנני מרגיש איזה חולאת יבוא אלי, על כן הרגשתי שהנך מוכרח לבוא אלי לקבל רפואתך, וב"ה יש לי כו"כ רפואות, והושיט לו אז הכוס של שמן באמרו: וזה שייך לך! וכאשר שתה האברך מן השמן הרגיש תיכף הטבה בבריאותו, על הלב ועל שאר אבריו, עד שמן היום ההוא ולהלאה חזר לבריאותו השלימה, ומאז נתקשר אל הסבא קדישא בעבותות האהבה[קלד].

טו

אירע פעם שהתפרץ סכסוך ומריבה בין איש אחד שהיה נוסע אל הה"ק מקאצק, ואחר פטירתו המשיך לנסוע ולהסתופף בצ"ק הה"ק מגור, בעל חדושי הרי"ם, ובין חותנו שהיה מחסידי ראדשיץ בעיר ווארשא יצ"ו, ויתערבו בני אדם לעשות שלום בינותם, אמנם השקט לא יכולו כי לא יכלו להשוותם לדעה אחת. ולא נשאר לו ברירה אחרת כי אם שילך עמו חותנו אל הה"ק רבי יצחק מאיר זצ"ל מגור, אשר משכן כבודו היה אז בעיר הבירה ווארשא יצ"ו, לבקש מלפניו שהוא יתערב בדבר להשכין שלום ביניהם, וכל היוצא מפיו יעשו. כן עשו, ובבואם אל

הערות וציונים

קלד. שם ח"ב י"ד:.

הה"ק בעל חדושי הרי"ם זצ"ל צוה להביא לפניו כסא, וכיבד הה"ק את החותן לישב, ובדברו עמו ראה שהוא מלא וגדוש בתורה וביראת שמים כבדהו ביותר.

וישאלהו הה"ק לאיזה צדיק הוא נוסע, ויענה כי היה נוסע אל הסבא קדישא זצ"ל מראדשיץ, ומעת פטירתו לא המשיך עוד לנסוע לשום צדיק, וביקש החדושי הרי"ם הימנו שיספר לו מהנוראות שראה אצלו, ויספר לו האיש מהגדולות והנצורות שראה אצלו, ועל כולם התפלא הה"ק מאד, ולבסוף סיים הה"ק ואמר: העולם סוברים שבין קאצק לראדשיץ היה איזה שנאה ומחלוקת, אבל יש להם טעות גדול, כי ח"ו לא היה ביניהם שום שנאה ותחרות, אלא כי בקאצק היו מקרבין לבן של ישראל לאביהן שבשמים, ובראדשיץ היו מקרבין אביהם שבשמים לתוך לבם של ישראל, [ובוודאי זכה הרי"ם להשכין שלום ביניהם][קלה].

טז

הקפיד הסבא קדישא מאד על אלה האנשים הגאותנים, יהיה מי שיהיה, לומדים או חסידים, והרחיקם מעל פניו עד קצה האחרון, אף אלה הלומדים והחסידים הגדולים, אם מצא בהם שמץ גאות לא מצאו ידיהם ורגליהם בבית מדרשו כלל[קלו].

יז

בעל הבית אחד מאנשי שלומו של הסבא קדישא בעיר ראדשיץ היה מוקיר רבנן מאד, והיה לו בת אשר הגיעה לפרקה, ובכל עת בואו אל הקודש הזכיר לפניו, שתזכה בתו לבחור חשוב גדול בתורה, עד שנתמלא משאלות לבו, ובחר עבור בתו תלמיד חכם ועילוי גדול ובקי בש"ס ופוסקים בעל פה, אשר היה מאנשי ליטא מכת המתנגדים, שלא האמינו כלל בשום צדיק. ובכל פעם שבא הבעל הבית הנ"ל אל בית רבינו שאלו רבינו מדוע לא הביא עמו גם את חתנו, עד שאחר רוב הפצרות

הערות וציונים

קלה. שם ח"א כ"ג. מפי החסיד ר' **מענדל פירשטנבערג** ז"ל מק"ק **לאדז** יצ"ו, ששמע ממלמדו בעל המעשה. **קלו.** הרב **ראובן חיים אלכסנדר צארניכע** ז"ל מק"ק **לאדז** יצ"ו בס' נפלאות הסבא קדישא ח"ב ל.

שהפציר הבעל הבית את חתנו נפתה לבו, והלך גם הוא עם חותנו אל רבינו בלב מלא גאוה, וכאשר באו אל רבינו המתינו שם קצת עד שפתח רבינו את הדלת, וקרא הסבא קדישא את האברך שיכנס אל הקודש פנימה, ושאל אותו רבינו: אברך, האם יכול אתה ללמוד? והיה שאלה זו בעיני האברך לשחוק, והשיב: מסתמא יכולים אנחנו! ואמר לו רבינו אם כן אראה לך תוספות אחד, והוציא גמרא מן הארגז והראה לו תוספות'ל אחד, ובקש הימנו שיאמר לו פירוש בדברי התוספות. ולקח האברך את הגמרא בידו, ועיין היטב בהתוספות שעה ושתים, עד שעבר היום ונלאה מליגע את עצמו לידע הפירוש, ואמר לעצמו: אזא קליין תוספת'ל זאל זיך מאכן אזא גרויס'ן שמערצ'ל? ורבינו שחק עליו ואמר אפילו תוספות כזה לא הבנת לומר הפירוש, וכל זה עושה הגאות שלך, כי אין התורה מתקיימת אלא במי שדעתו שפלה עליו, ואמר לו רבינו הפירוש הנכון בדברי התוספות. אז ראה והבין שרבינו לקח ממנו כל החריפות, ומאז התחיל להאמין בדרכי הצדיקים זי"ע[קלז].

יח

גם בעיר ראדשיץ גופא היה לרבינו הסבא קדישא מתנגדים, פעם אחת אירע לאחד ממתנגדי רבינו בראדשיץ שאשתו היתה מקשה לילד ר"ל, וימים אחדים סבלה חבלי לידה, כי לא יכלה ללדת בשום אופן, עד שנחלשה מאד, ובעלה הגם שלא החזיק מקודם מהסבא קדישא, והיה שוחק מהתנהגותו בקודש ומכל דרכי החסידות, אבל בפעם הזאת בעת שאשתו נהיתה מסוכנת, וראה בצערה כי רב הוא, ואנשי העיר צעקו אליו בצעקה גדולה, עד מתי יקשה ערפו לבלתי הכנע לבבו, ולא יחוס על אשתו, לילך ולשפוך נפשו לפני הסבא קדישא הדר בעיר הזאת, ובפרט שמכל קצוי המדינה באים הנה להוושע. אז נאלץ גם הוא לכוף כאגמון ראשו, והלך בעל כרחך באין ברירה אצל מרן הסבא קדישא והזכיר אותה לפניו. ובבואו לפני מרן הסבא קדישא שאל אותו מה מעשיך פה, והשיב בשפה רפה: אשתי משטה עצמה קצת, (מאכט זיך אביסעלע צונאר), ויען אליו הסבא קדישא ויאמר: מה אתה אומר שאשתך

הערות וציונים

קלז. נפלאות הסבא קדישא ח"א כ"ג: מפי ש"ב הה"צ רבי **אליעזר שמואל הכהן** זצ"ל **מטאמאשוב** נכד הסבא קדישא.

משטה עצמה קצת, הלא היא צ"ט חלקים בעולם הבא ואתה אומר שמשטה את עצמה? אבל אני אראה לך שאיננה משטה את עצמה בזה! כאשר יצאו הדברים האלה מפי מרן הסבא קדישא, באותו הרגע נפסקו חבלי הלידה מאשתו, ובעודנו עומד המתנגד בביתו נאוה קודש תלד לו אשתו בן זכר, אמנם תיכף נתהפכו 'עליו' החבלי לידה מאשתו רח"ל, והתחיל האיש הנ"ל להתאנח איומות, ממש כאשה שעומדת על פרקה, עד שנחלש מאד, ולא היה בו עוד כח לעמוד על רגליו, והשכיבוהו על הספה אשר עמדה בבית הסבא קדישא, וכיסו אותו בכרים וכסתות, והאנחות והיללות עלו עד לב השמים, וחוץ מהיסורים שהיה לו עד אין לשער ר"ל, היה לו חרפות משונות עד אין חקר, שכל הלצים מהעיר נתקבצו שמה סביב החלון, וקראו בשמו והכריזו עליו דברי ליצנות שונים, וכלימה כסתה פניו, כי קולו היה ממש כקול אשה מקשה לילד ר"ל, וכך היה כמה ימים.

ביום השלישי לעת ערב רבו עליו היסורים, עד שהיה נוגע לסכנת נפשות ר"ל, והתודה אז על כל חטאיו, וביקש ממרן הסבא קדישא שיחמול עליו, ויבקש רחמים מן השמים שיסורו ממנו היסורים הקשים והמשונים האלו, וגם החרפות ובזיונות כי רב שבענו בוז, ואין בו עוד כח הסבל, ואמר שהוא מקבל על עצמו מהיום והלאה כשיתרפא ויחזור לאיתנו, לשמור את פיו ולשונו מלדבר סרה על שום צדיק ועל שום איש מישראל, ומקבל על עצמו כל מיני תשובה שמרן הסבא קדישא יתן לנפשו ויקיים באהבה, ואמר עוד בקול רם: הנני מודה בפני קהל עם ועדה, שכל זה בא עלי מפני שדברתי סרה על צדיקים אמתיים, ומעתה אני מאמין שיש כח ביד הצדיק להפך עולמות ולבנות עולמות ולהפך הטבע, וכל מה שהצדיק גוזר הקב"ה מקיים!

ויען הסבא קדישא ויאמר אליו עתה הנך מאמין באמת? וענה האיש ויאמר: כמו שלא האמנתי בתחלה שיקרה לי כאלה כן אני מאמין מעתה על כל דבר היפך הטבע, שהוא מילתא זוטרתא אצל הצדיק! אז הניח הסבא קדישא זי"ע את יד קדשו עליו ותיכף הפסיק להתאנח, והרגיש תיכף שהוקל חליו מעליו, ולאחר כמה שעות הבריא כאחד האדם, ויקם ממשכבו וילך לביתו לברך להם ברכת מזל טוב, ומאז

נתהפך המתנגד הנ"ל לבריה חדשה, והיה איש אמונים וירא שמים ומוקיר רבנן[קלח].

יט

גם בעת שנסעו שליחי מצוה במדינתנו לקבץ מעות, כדי לפדות את הה"ק מרוזין זצ"ל מבית האסורים, נסעו דרך עיר ראדשיץ, וכבואם אל חצר קדשו של רבינו, וראו שיכרחו לחכות שם זמן רב עד שיכלו להכנס בקודש פנימה, מחמת הבאים כי רבו בכל פעם יותר כידוע, על כן בקשו מהמשמש שיספר לרבינו שהגיעו שליחים מהרב הקדוש מרוזשין עבור ענין נחוץ, וצוה רבינו שיכנסו, ושאל אותם מה הוא ענין נסיעתם, ואמרו לו באנו הנה עבור פדיון יפה לפדות את רבינו מרוזשין, ורבינו לא טען עמהם יותר, ולא נתן להם אז שום כסף, (אף שידוע שפרסם ופזר כל הונו עד אין חקר לצדקה, ובפרט בפדיון שבוים, כידוע ומפורסם). **כאשר** הלכו השליחים האלו משם, אמר רבינו למקורביו ראה כמה גודל שטותם וגאותם, שלא היה בכבודם להזכיר אותו לפני, ברור אצלי אם הזכירו לפני את רבם עם שם אמו היה בכוחי לפעול שלא יצטרכו שום כסף לפדותו, ויצא חפשי בניקל ובלי שום השתדלות וטרחות כלל[קלט].

כ

בעיר זאלאשיץ היה דר איש, שהיה אצלו תורה וגדולה במקום אחד, שהיה בקי גדול בכל הש"ס ופוסקים, וגם היה גביר עצום מאד, והיה מתנגד לדברי החסידות, וביותר היה מתנגד להני תרי קדושי עליון, ה"ה מרן הסבא קדישא זצ"ל מראדשיץ, וההה"ק רבי מאיר'ל זצ"ל מסטאבניץ, בעהמ"ח ספר 'אור לשמים', ולא סגי לו כי רדף אותם אלא כי גם הוציא מעות משלו כדי לרדוף אותם, עד שאירע לו פעם אחת, כאשר ניגש לקבוע מזוזה על פתחו אחזהו 'לעמונג' ר"ל, ונעשה משותק על כל אבריו ר"ל, מבלי יכולת להזיז שום אבר בשום אופן, ונפל למשכב, ודרש בהרבה רופאים ועסק ברפואות שונות, וכך נמשך חליו זמן רב, עד

הערות וציונים

קלח. נפלאות הסבא קדישא ח"א ל"ח. מפי ש"ב החסיד **ר' יחיאל יוסף באראן** ז"ל **מראדשיץ** נכד הסבא קדישא. **קלט.** נפלאות הסבא קדישא ח"ב ל. מפי החסיד ר' **ברוך דוד פרידמאן** ז"ל.

שמשך הימים הוטב לו וקם ממטתו, אבל הזכרון וכח התפיסה ניטל ממנו לגמרי ר"ל, ושכח את כל תלמודו, ולא זו בלבד אלא אף צורת האותיות נשכח ממנו ר"ל, וגם לא ידע להתפלל בעל פה, והיה נוגע אצלו זאת עד דכדוכה של נפש, וכן לבני ביתו וקרוביו, ולקח לביתו מלמד מומחה ולמד אתו צורת האותיות, אבל בשום אופן לא יכול הרעיון שלו להשיב ולהאזין שום דבר.

והיו בעיר שני חסידי ראדשיץ, ויעצו לו שיסע עמהם לראדשיץ לפייס את רבינו הסבא קדישא, ואז בטח יושע מצרתו וימצא תרופה למכתו. וכן עשה ונסע עמהם לראדשיץ, ויהי בבוא האיש לפני רבינו והתנצל לפניו על צרתו ר"ל, לקח רבינו סידור והראה לו ואמר זה א' וזה ב' וכן הלאה, ותיכף האזין וקיבל את כל מה שלמד עמו, וכן הראה לו הנקודות עד שלימד אתו עברי, וידע להתפלל כמקודם, וכל זה היה במשך חצי שעה, ושאל אותו רבינו בדרך צחות, מה משכורתי בעד זה, הגביר שהיה למדן מלפנים, בראותו כי במשך זמן קצר כזאת למד אותו להתפלל, שכח מה שעבר עליו, וסבר שיש לו עתה המוח והזכרון כבתחלה, ולא תלה את הנס הנפלא הנעשה עמו, שהיה על ידי שליח ה' הוא רבינו כאשר היה באמת, ענה לרבינו שמגיע לו הסכום כדרך מלמד דרדקי, אז אמר לו רבינו: אם כן, די זאת עבורך! ופליאה גדולה היתה, כי אח"כ שכר לעצמו מלמד מומחה כדי ללמדו חומש ורש"י, אבל בשום אופן שבעולם לא יכל ללמד אתו אפילו פירוש תיבה אחת שבחומש, ועד יום מותו לא ידע יותר ממה שלמדו רבינו במשך הזמן הקצר הלז, וכן בניו ובני בניו נשארו להם החסרון המכוער, שמה שלמדו בחדר בקטנותם המה שוכחים בגדלותם, ואינם יודעים כי אם להתפלל[קמ].

כא

פעם בליל שבת קודש, נכנס רבינו מחדרו בבגדי משי הלבנים לבית מדרשו לקדש על שלחנו הטהור, ופניו היו בוערים אז כלפיד אש, והחסידים והחרדים היו מכונסים בבית המדרש, והמתינו על ביאת רבינו,

הערות וציונים

קמ. נפלאות הסבא קדישא ח"ב כ"ה: מפי ש"ב החסיד ר' **שלום גאטשאל** ז"ל, בן הה"צ רבי **בנימין** זצ"ל **מראדשיץ** זצ"ל, נכד רבינו הסבא קדישא, ששמע מזקן אחד מק"ק

והנה אחד מאברכי חסידי ראדשיץ פנה אל חסיד אחד שלא היה מאנשי שלומו, אלא מאותן האנשים שהתנגדו עליו, ועמד אצל הדלת היוצא לחוץ, ולחש לו באזניו ואמר לו: תאמר לי האמת, הראית כזאת מימיך? צדיק עם התלהבות קדושת שבת כמוהו? והשיב לו האיש בלחש: אלמלי היית אצל רבי שלי היית רואה שזה לא נחשב לכלום! ולא שמע ולא ידע שום איש מהשיחה הלזו אשר היה ביניהם. אמנם תיכף אחר הקידוש קרא רבינו למשמשו ר' נחמן, וצוהו עליו שתיכף ירחק משם את האברך שעמד בסוף בית המדרש אצל הדלת, אשר דיבר דברי עזות האלה נגדו. ואחר כך דרשו וחקרו אנ"ש על זה, עד שסיפר להם האברך החסיד מה שח עם האברך הנ"ל, ונתפעלו מאד מגודל רוח קדשו[קמא].

כב

הקפיד מאד על בני ביתו, ועל כל האנשים הנלוים אליו הסרים למשמעתו, שלא ילכו כדרך המאדע כלל, ושלא ישנו כחוט השערה, הן בענין הלבשה, והן בשאר מנהגי ישראל משנים קדמוניות, והיה מקפיד אף על החסידים שסילסלו הפיאות כדרך המאדע והמשכילים[קמב].

כג

פעם אחת כאשר היה הגה"צ **רבי מאיר יהושע גילערנטער** זצ"ל אב"ד דק"ק **קלימנטוב** יצ"ו בצל קודש הסבא קדישא בראדשיץ, היה שם אצלו סעודת ראש חודש, ואצל השלחן הטהור ישבו כמה צדיקי הדור ורבנים ותלמידי חכמים הרבה, גם כמה בעלי בתים שבאו אל רבינו לצורך בקשתם עמדו מסביב לשלחנו הטהור, ובתוך הסעודה קרא הסבא קדישא לאחד מהבעלי בתים העומדים מסביב שם, שהיה מלובש מלבושי עשירים, כובע נאה, וקווצותיו תלתלים לו, היינו שפאותיו היו מסולסלים כדרך המאדע שהיה נהוג אז בימים האלה, (שכלם היו להם פאות ארוכות, רק זה היה נראה שבמכוון סלסל בשערו ובפאותיו כדי שיהיה נראה יפה ונאה),

הערות וציונים

זאלאשיץ יצ"ו נכד בעל העובדא ע"ה. **קמא.** שם כ"ז. מפי החסיד המופלג **ר' שמואל ר' יצחק'לס** ע"ה מק"ק **וולאשצאווא** יצ"ו, שהיה עם אביו ר' יצחק'ל ע"ה אצל הסבא קדישא בראדשיץ. **קמב.** שם כ"ח:.

וכשקראו הסבא קדישא הקריב את עצמו אל רבינו, והושיט רבינו את ידו הקדושה למעלה, ולקח את פאותיו בידו, והאיש ההוא כפף קומתו למטה, בכדי שיקל לרבינו לאחוז בידו את פאותיו, וכן התחיל רבינו לסלסל את פאותיו, והאיש היה מלא גיל וחדוה, כי חשב שפאותיו הרהיבו כל כך את עיניו הקדושים, עד שמסלסל בהם לרוב יפיים.

והנה פתח רבינו הסבא קדישא את פיו קדשו ואמר, רבותי אספר לכם מעשה שהיה, באיש אחד ששבק חיים לכל חי, והוליכוהו לבית דין של מעלה, כדי ליתן שם דין וחשבון על כל מפעליו, וישאלהו שם על כל מעשיו, וגם אמרו לו שיפרט חטאיו ויתודה עליהם, ויענה האיש ויאמר אליהם שיחפשו בכל התורה אם עבר על איזה עשה או לא תעשה, כי קיים כל מה שכתוב בתורה. והנה פתאום הופיע מקטרג אחד ואמר לפני הבי"ד, כי האיש הלזה העומד לקראתינו היה מסלסל בשערו, על כן מגיע לו בעד זה גיהנם ר"ל, אבל המליצי יושר שהיה שם לרוב, מרוב המצות ומעשים טובים שעשה האיש בחיים, רעשו בקולם על המקטרג, וצעקו עליו לאמר, היתכן למי שקיים כל מה שכתוב בתורה, ולא עבר על שום עשה ולא תעשה, יכריע זה שסלסל בשערו על כל מצותיו ויכריע לכף חובה, ויפסקו לו גהינם ר"ל, אם כן לא שבקו חיים לכל בריה! וגברו המליצים את המקטרג והוליכוהו לגן עדן בכבוד גדול.

עתה הפך הסבא קדישא אל האיש ההוא, והתחיל לנענע בראשו הקדוש, ואמר: מילא, מילא, ועוד כמה פעמים מילא מילא, הלה אכן קיים כל התורה, ורצו לפסוק עליו גהינם בשביל שסלסל בשערו, אך רוב המליצים ומלאכי יושר שנבראו ממצות ומעשים טובים שעשה איש ההוא הגינו עליו, שלא יכוה באשו של גהינם, אבל אתה, אבל אתה, הרי יש לך נאך עפעס אויך, און נאך עפעס אויך, חוץ ממה שהנך מסלסל בשערך, מה תענה ליום הדין ומה תשיב ליום התוכחה, כאשר ישאלו אותך מדוע היית מסלסל בשערך, מי ימליץ בעדך, ומי יקום אז כנגד המקטריגים, ומי יגן אז עליך? וכשאמר זאת הסבא קדישא בקולו הקדוש נפל פחד ורעדה על כל השומעים, עד שאם אבן הוא נימוח, וביותר האיש נפל תחתיו ונתעלף מרוב המרירות, כי הרגיש בנפשו שהסבא קדישא קלע אל המטרה, שהיה לו בידו עוד ענינים מלבד זאת שסלסל בשערו, וברוב עבודה ובטורח גדול עבדו עד שהשיבו שם את נפשו,

ואמר לו אז הסבא קדישא שיבוא בפעם אחרת אליו ויתן לו תשובה על חטאיו, וישוב ורפא לו[קמג].

כד

כאשר היה ר' משה קופפערמינטץ ז"ל בן הבכור להוריו ע"ה נער כבן חמשה שנים, לקחתו אמו לראדשיץ, בכדי שיברך אותו מרן הסבא קדישא בהתמדה בלימוד ויראת שמים, והנער היה יפה מראה עם פאות מסולסלים ויפים, כמו המאדע שהלכו אז המשכילים, ובהגישו לפני מרן הסבא קדישא לקבל את ברכתו, שאלהו מרן הסבא קדישא (כדרך ששואלין לנערים) מה הוא לומד, ואז לקח הסבא קדישא את פאות הנער הקטן בידו הקדושה, ואמר בלשון קדשו: לנער כמוך לא יאה פאות מסולסלים כאלו! ופשטן בידיו הקדושים. ולמרבית הפלא שמאז נשארו פיאותיו זקופים ועומדים עד יום מותו, ובשום אופן לא היה ביכולתו לשנותם או לסלסלם באופן אחר[קמד].

כה

דרכו בקודש היה, שלא לבקש את הבאים בצל קורתו סכומים מפורשים, הנקרא 'אויסביטן', אף לא במספר קטן, זולת כשהיה בא לפניו איזה מיוחס או חסיד, אשר לא היה מאנשי שלומו והוצרך לישועה, אז צוה רבינו הסבא קדישא שינדר מקדם סכום חשוב, כי הוצרך להכניס בהם אמונה, ואזי זכו אחר כך לישועה, משא"כ אצל אנשי בריתו החסידים החרידים, או שאר אנשים פשוטים, המה האמינו בתמימות לבם, ונוושעו אצלו תיכף בדבר ישועה ורחמים[קמה].

כו

פעם בא אליו איש אחד והתנצל לו בדבר ישועה ורחמים, וצוה עליו הסב"ק שיתן לו ג' פעמים ח"י גדולים (-מטבעות), וכאשר נתן סכום

הערות וציונים

קמג. נפלאות הסבא קדישא ח"א ט"ז: מכתבי הגה"צ **רבי שמחה גילערנטער** זצ"ל אב"ד דק"ק **קלימנטוב** יצ"ו, מה ששמע מזקינו הגה"צ **רבי מאיר יהושע גילערנטער** זצ"ל אב"ד דק"ק **קלימנטוב** יצ"ו. **קמד.** שם ח"ב ו. מפי ש"ב החסיד הישיש **רבי בעריש קופפערמינטץ** ז"ל אחי בעל המעשה. **קמה.** הרב **ראובן חיים אלכסנדר צארניכע** ז"ל

הנדרש, ביקש ממנו יותר, ואחר כך עוד יותר, עד שהגיע הסכום למספר ע"ב זהובים אשר הוצרך לשאול מאחרים, וכאשר נתן לו כל הסכום והניחם על השלחן, לקח הסב"ק את הכסף בידו הקדושה ומנה אותם, ואז לקח מכל הכסף ג' פעמים ח"י גדולים כאשר אמר בתחילה, ואת שאר הכסף החזיר לו[קמו].

כז

פני קודש של רבינו הסבא קדישא הפיל אימה ופחד, והרהור תשובה, בלב כל רואיו. ואף בין תלמידיו הקדושים שרובם ככולם לא טעמו טעם חטא ועון, רעדה אחזתם בהביטם אל הדר פני קדשו, על האור הגנוז הזה. וכן בישבו על השלחן הטהור היה אימת המקום על יושביה, והיה שורר אז על השלחן דממה ושתיקה יפה, עד כדי כך שהיו שומעים את קול נהמת הזבוב בפריחתו, מגודל הפחד ודרך ארץ[קמז].

כח

על חתונת הה"ק רבי הלל זצ"ל מראדשיץ, אשר התקיימה [בשנת תר"א לפ"ק] בעיר פשעדבארז, היו הרבה קדושי ארץ מתלמידי הרבי מלובלין זי"ע, ובתוכם הה"ק רבי חיים מאיר יחיאל שפירא זצ"ל ממאגילניצא, גם הה"ק מראדאמסק זצ"ל בעל 'תפארת שלמה' היה שם בימי חורפו. שמה התייחד הה"ק ממאגילניצא עם הה"ק מראדאמסק בחדר מיוחד, ואחרי צאתו מאוהל קדשו אמר התפא"ש להעומדים סביבו, האמת היא שלבני הנעורים האברכים טוב יותר להסתופף בצ"ק הה"ק ממאגילניצא, [לפי שהוא מקרב אותם ומעודד אותם, ולא כן הסב"ק אשר זרק מרה בתלמידים כנודע]. ושאלו אותו וא"כ הדבר למה אינו נוסע בעצמו למאגילניצא, והשיב הה"ק מראדאמסק זצ"ל: מה אדמה לפניכם הרבי מראדשיץ, שמחמת האימה ופחד מקול המיה שלו ירעדו כל איבריי וגידיי [וזה הוא תיקוני]! ואכן אחר הסתלקות מרן הסבא קדישא המשיך

הערות וציונים

מק"ק **לאדז** יצ"ו בס' נפלאות הסבא קדישא ח"ב ט"ו:. **קמו.** נפלאות הסבא קדישא ח"ב י"ט. מפי החסיד הישיש **ר' מאטיל גאלדקארין** ז"ל מק"ק **שידלאווצא** יצ"ו, מחסידי הסב"ק. **קמז.** נפלאות הסבא קדישא ח"ב מ"ב: מפי החסיד הישיש ר' **יעקב זאב זילבערבערג** ע"ה, מק"ק **לאדז** יצ"ו.

הה"ק ממאגילניצא לעצמו הרבה מתלמידי הסבא קדישא, והסתופפו בצל קדושתו, ובפרט החסידים דק"ק פשעדבארז יצ"ו[קמח].

כט

הה"ק רבי יעקב צבי ראבינאוויטש זצ"ל הרבי מפאריסוב, ומח"ס 'עטרה לראש צדיק', התפאר את עצמו כל ימיו שזכה להיות מהמסתופפים בצל קודש הסב"ק, וקרא אותו 'רבי מובהק', ובכל שנה ושנה ביומא דהלולא קדישא דיליה, ח"י סיון, היה עושה סעודה גדולה עם כל אנשי שלומו, ולבש בגדי שבת ויום טוב, ונהג שלחן כמו בשבת ויום טוב, והדליק נירות על השלחן, והיה מרגלי בפומיה לספר סיבת התקרבותו אל הסב"ק, כי בראשונה היה נוסע אל הה"ק רבי חיים מאיר יחיאל זצ"ל ממאגילניצא, והה"ק הנ"ל שאל אותו מיהו העלם זה, וכאשר הגידו לו שהוא בן להה"ק רבי אשר מזעליחוב ונכד להיהודי הק' זצ"ל מפרשיסחא התחיל לקרבו, והשגיח עליו בעינא פקיחא לבל לדחוק עליו, אמנם בעבור זה לא יכולתי להשיג את שפלותי, ואיך שהנני מקצר בעבודתו ית"ש, ואיך שהנני מכעיס את הבורא ית"ש בכל עת ורגע, עד שפעם עלה בדעתי לנסוע אל הסב"ק לראדשיץ.

והנה כאשר באתי לראדשיץ, זכיתי אחרי רוב עמל ותלאה ליכנס אל הקודש פנימה, לא שאל איש אודותי, אלא הסב"ק זרק עלי הבטה אחת בתנועה נוראה, עד שהרגשתי בעצמי שנפל ממני תלחי תלחי, וממש נאבד ממני החלב שינקתי משדי אמי, ונתגלה לי כל חסרונותי, ונתרגשתי מאד על המראה שראיתי, עד שנגמר בלבי להחזיק את הסב"ק לרבי מובהק, וכן הוה. ומעולם לא שאל אותי היכן אכלת, היכן לנת וכהנה, אבל זרק עלי חצים ובליסטראות בעיניו הקדושים, ובקול הומיה שלו פלצות אחזתני, ועד היום הזה בעת שאזכיר את שמי אחזני רעדה, מגודל האימה שהפיל עלי, עכדה"ק[קמט].

הערות וציונים

קמח. הרב **ראובן חיים אלכסנדר צארניכע** ז"ל מק"ק **לאדז** יצ"ו בס' נפלאות הסבא קדישא ח"א כ"ט., שם ס:. **קמט.** נפלאות הסב"ק ח"ב כ"ו. מכתבי ש"ב החסיד ר' **יעקב יצחק גאטשאל** בהה"צ רבי בנימין זצ"ל **מראדשיץ,** ששמע מחסיד ישיש אחד, ששמע מפ"ק הה"ק מפאריסוב הנ"ל זצ"ל.

ל

כאמור התמיד הרבי מפאריסוב הנ"ל לבוא אל רבינו הסב"ק, לקבל פני רבו הקדוש מראדשיץ. פעם בהיותו בן שבע עשרה שנה היה בראדשיץ, והוכרח להמתין שם זמן מה להיכנס אל הקודש פנימה, מפני רב העם הבאים הקודמים לפניו זה כמה ימים. ואיסתייעא מילתא שאביו הה"ק רבי אשר מזעלחוב זצ"ל, מתלמידי רבינו הסבא קדישא, הגיע אז שמה, ונתמלא שמחה גדולה, כי עתה יזכה לקבל שלום מרבינו הסב"ק ביחד עם אביו, כי בוודאי לא יניחו את אביו בן היהודי הק' מפרשיסחא לחכות זמן רב. וכן הוה, כי תיכף כאשר הגיע אביו צוה להודיע לרבינו כי הגיע לביתו נאווה קודש, ותיכף קראו רבינו שיכנס עם בנו האברך פנימה, ובבואם לפני רבינו קרא רבינו את האברך שיגש אליו, וכאשר גש לפני רבינו צוהו שירכין ראשו כדי לקבל את ברכתו הטהורה. וסיפר הרבי מפאריסוב: כי לא היה אז במציאות לפניו להרכין את ראשו אליו מפני גודל הפחד והאימה שהיה לו אז בעמדו לפני פני הקודש, עד שריחם עלי בן הסב"ק, הה"ק רבי ישראל יצחק זצ"ל, והרכין את ראשי לפניו, ואז פשט הרבי את ידיו הקדושים וברך אותי[קנ].

הערות וציונים

קנ. נפלאות הסבא קדישא ח"ב כ"ב: מפי החסיד ר' **ברוך דוד פריעדמאן** ע"ה.

מושיען של ישראל

אותות ומופתים / רופא חולים / טוב עין הוא יבורך / מתיר אסורים / מציל ומושיע / פועל ישועות / ברכות שמים מעל / פוקד עקרות / דיין אמת / גלוי עינים / מפליא לעשות / איש מלחמה / מוציא אסורים / בעולם הנשמות / מחיה מתים / מצמיח ישועה / רחוק מרשעים ישועה / אב המון גוים / והוי זהיר בגחלתן / אשר קנא לאלקיו

אותות ומופתים

א

בשנים הקודמים מעת שנתגלה אורו הצח של מרן הסבא קדישא בעולם לאיש קדוש ונורא, היה טרוד מאד להחזיר בתשובה האנשים והמון עם אשר השכימו לפתחו לאלפים, ממדינת פולין ואגפיה ומחוץ למדינה, אשר המינות התחיל אז להתגבר בכמה מקומות במדינת פולין, ומעת שנתפרסם שם של האי סבא קדישא בעולם לפועל ישועות, השכימו לפתחו גם אנשים כאלה אשר זיק היהדות כבר היתה נכבה אצלם ה"י, והסבא קדישא בכוחו הגדול ובאותותיו הנוראים זכה לנפח בהם רוח יהדות, ורובם ככולם אשר לא רצה לפנות אליהם עד שהבטיחו לו מראש לחזור אל חיק היהדות, ויקבלו עליהם עול מלכותו ית"ש, לשמור ולעשות תורה ומצוות בכל פרטיה ודקדוקיה. ולעת זקנתו אמר הסבא קדישא, שאלמלי היה צעיר בכמה שנים היה נוסע ביחוד למדינת פרייסין מעיר לעיר, והיה עוקר חומות ובתים ממקומן והעתיקם למקום אחר, הכל כאשר לכל כדי להחזיר בתשובה אנשי בני ישראל הדרים שמה[קנא].

ב

גם נתפשט אז בימי רבינו הסבא קדישא הקלות ראש במדינת אשכנז, ופאת זקנם גלחו, וכאשר באו מארץ אשכנז לפני רבינו הסבא קדישא בבקשותיהם השונות, אמר להם רבינו שאם יבטיחו לגדל פאת זקנם

הערות וציונים

קנא. נפלאות הסבא קדישא ח"א נ"ח: מפי **החסיד ר' משה יצחק מיטלמאן** ע"ה מק"ק

יושעו בכל משאלות לבבם, אלה הדברים היה אומר להם לא פחות ולא יותר. פעם ניגש איש אחד אצל חלון בית הסבא קדישא, וכאשר ראה כי אי אפשר להיכנס אל הקודש פנימה מפני העם כי רב הוא מאוד, הראה דרך החלון את זקנו המגודל, וכאשר ראה אותו רבינו הסבא קדישא דרך החלון הכירו שהוא היה מאלו ששמעו לתוכחתו, וחזר בתשובה וגדל זקנו, ציוה הסבא קדישא להכניסו תיכף, וכאשר שמע הסבא קדישא את מר לבבו הבטיח לו שיוושע במהרה בעזרת השם יתברך, ונתקדש שם שמים[קנב].

ג

פעם היה הה"ק רבי ארי' לייבוש זצ"ל מווייסליץ אצל רבינו הסבא קדישא בראדשיץ, והיה שם כמה ימים ולא הניחו הסב"ק ליסע משם לחזור אל ביתו, עד שהוכרח רבי ארי' לייבוש לצוות את הבעל עגלה שלו שיעמיד את העגלה לפני חלון בית הסב"ק, כדי שהסב"ק יראה שממהר לנסוע. אז אמר אליו הסב"ק עוד סעודה אחת נסעוד יחד. ובעת הסעודה דברו מהגאולה ואודות התשובה ועוד ענינים עמוקים, ואחר הסעודה לוהו הסב"ק עד השוק הגדול שבעיר, שם עמדו שניהם, והתחיל הסב"ק להתנצל אליו ויאמר: שמעו גור אריה יהודה, ושמע ישראל, אלמלי הייתי יודע שיחזרו בני ישראל בתשובה שלימה, ואך בי תלוי תשובתם, הייתי מהפך את כל העולם [במופתים גדולים ונוראים] בעד תשובת ישראל, כדי שיראו כח ה' ויעשו תשובה, אבל ומה אעשה שהתגברה הקליפה ר"ל, ואיננה מנחת לעשות תשובה, אע"פ שרואין בעיניהם מופתים הכי גדולים עד אין מספר וחקר, אין לנו עצה אלא שיעזור ה' שיסור לב האבן מבשרם, ויהיה להם לב בשר, ותהי הגאולה![קנג].

הערות וציונים

לאדז יצ"ו, ששמע מהה"ק **רבי הלל** זצ"ל **מראדשיץ**, ששמע מק"ז **הסבא קדישא מראדשיץ**. **קנב.** נפלאות הסבא קדישא ח"א י"ז. מכתבי הגה"צ **רבי שמחה גילערנטער** זצ"ל אב"ד דק"ק **קלימנטוב** יצ"ו, ששמע מעד ראיה, זקינו הגה"צ **רבי מאיר יהושע גילערנטער** זצ"ל אב"ד דק"ק **קלימנטוב** יצ"ו. **קנג.** שם ח"ב מ"ד: מכתבי ש"ב **רבי יצחק פנחס פערל** זצ"ל מק"ק **פאצנאוו** יצ"ו, ששמע מכ"ק חותנו **רבי אלטר ישראל מאיר** זצ"ל, בהה"ק רבי ארי' לייבוש זצ"ל מווייסליץ.

ד

סיפר הה"ק המפורסם רבי יעקב צבי זצ"ל מפאריסוב, שבהיותו פעם בראדשיץ שמע אשר החסידים החשובים דברו ביניהם בתמהון, מגודל הפלגת המופתים הנוראים אשר בעיניהם ראו והרעישו פני תבל, ויהי כשמוע הסבא קדישא הדברים והתמהון על זה, ניגש לפניהם ובידו הקופסת כסף של טאבאק שלו, וסיבב אותה פעמים רבות במהירות, ואמר להם בלשונו הקדוש: תאמינו לי יקרים, אשר אם הגיע לי עת הצורך לאיזה ישועות ישראל, או אלמלי הייתי יודע שאחזיר את העולם בתשובה על ידי המופתים הנוראים, הייתי מסבב את העולם עם ארבע פנותיו, כמו שהנני מסבב את הטאבאק פישקעלי אשר בידי! אגב, בכל פעם כשהתחיל הרבי מפאריסוב זצ"ל לדבר מרבינו הסבא קדישא, עמד מעל הכסא באימה והתלהבות, והשוה פיאותיו ואמר 'דער הייליגער ראדישיצער זי"ע האט געזאגט'[קנד].

ה

פעם נשאל הסבא קדישא לבאר החילוק בינו לבין מרן הבעש"ט הק' זי"ע, לענין המופתים הגדולים והנוראים שראו העולם בשניהם גם יחד. ויענה רבינו הסבא קדישא שהן אמת שבעצם המופתים אין חילוק גדול, כי שניהם יעשה ה', אמנם חילוק גדול יש במציאות המופתים. שכן אצל מרן הבעש"ט היה, שמה שהיה ברצונו הטוב אמר ונעשה רצונו, כי צדיק גוזר והקב"ה מקיים, ורצון יראיו יעשה, אולם לא כן עמדי, אלא היות הנני פגע גדול, שפתי לא אכלה מלבקש ולהתפלל אצל השי"ת לטובת הענין, עד שהקב"ה ממלא את רצוני בזה[קנה].

ו

ובנוסח אחר: מרן הסבא קדישא זצ"ל אמר שהמופתים שהיו אצלו בשבוע אחד, היו יותר ממה שהי' אצל הבעש"ט הק' זי"ע

הערות וציונים

קנד. נפלאות הסבא קדישא ח"ב י"ב: מפי **ש"ב** החסיד **ר' יעקב יצחק גאטשאל** בהה"צ רבי בנימין זצ"ל **מראדשיץ**, ששמע **מדודו החסיד הישיש ר' יחזקאל פרידמאן** ז"ל מק"ק **ווארשא** יצ"ו ששמע מהה"ק הנ"ל; שם ל"ח. מפי אחד מחסידי פאריסוב ע"ה.
קנה. מפיהם ומפי כתבם כת"י, מפי הה"ג **רבי מאיר יהודא טעננבוים** שליט"א רב דביהמ"ד נטע שורק, ששמע מפי הגה"צ רבי **נפתלי טייטלבוים** זצ"ל מבריגל, נכד הסבא קדישא.

במשך של כמה שבועות, אך להבעש"ט ז"ל נעשו בכוח צדקתו וקדושתו, ואצלי רק ברחמי השם יתברך[קנו].

ז

מרגלי בפומיה דמרן הסבא קדישא לומר, הנני מרגיש באיש הבא אלי מה שפגם ובאיזה אבר פגם, מחמת שבאותו אבר שפגם הבא אלי, אותו אבר מתחיל לי לכאוב תיכף ומיד. ומעשה שהיה פעם בעת שרבו הבאים אל הסבא קדישא, ונתן ברכת שלום לכל אחד ואחד, אמר לחתנו הרב הגה"צ רבי יצחק פינקלער זצ"ל, רב ואב"ד דק"ק ראדשיץ יצ"ו, על אחד מהאברכים שהיה אז אצלו בפעם ראשונה ונתן לו שלום, תדע שזה האברך הוא שו"ב וכבר פגם כמה פעמים בשחיטתו. ובאשר שחתנו הגה"צ רבי יצחק הנ"ל לא האמין אז עדיין בחותנו רבינו הסבא קדישא, ולא החזיק אותו לבעל רוח הקודש, על כן נחפז לנסות זאת אם כנים הדברים, ורץ תיכף אחר האברך, ושאל אותו מה מעשהו, ונכנס עמו בדברים, עד שסיפר לו שהוא שו"ב בעיר אחת, ושאירע לו כנ"ל כמה פעמים! וחזר הגה"צ ר' יצחק אל חותנו הסבא הקדוש בתמהון גדול, ושאלהו מאין יודע זאת, והשיב לו רבינו בפה קדשו שכאשר האברך הושיט ידו לקחת ממני ברכת שלום מיד הרגשתי כאב על סימני הצואר, אז הבנתי שפגם כן בשחיטתו[קנז].

ח

רבינו הסבא קדישא העיד על עצמו, שיותר קל לו להושיע בתפלותיו, לאיש הבא אליו, בכל מיני ישועות, מליתן עשירות לאחד, בשביל שבישועה זו צריך לפעול שני פעולות, האחת להוריד השפעה בשבילו, והשנית והוא העיקר לשמור אותו היטב שלא ירום לבבו עם הכסף, ושלא יעשה שום חטא עם הכסף, שאם יעשה בהם איזה חטא, יאמרו בשמים כי הוא חייב בזה, כי הוא גרם לכל זה![קנח].

הערות וציונים

קנו. נפלאות הסבא קדישא ח"א נ"ז. ח"ב ל"ו. מפי נכדי הסבא קדישא, ובראשם הה"ק **רבי חיים אשר** זצ"ל **מראדשיץ**, ששמע מאבותיו הקדושים נכדי הסבא קדישא. **קנז.** נפלאות הסבא קדישא ח"א י"ב. מפי הה"ק **רבי אליעזר דוד** זצ"ל **מראדשיץ**. **קנח.** עטרת שלמה עמ' כ"ב אות ח' מפי החסיד **ר' אברהם לייב** ז"ל הנ"ל מק"ק **ראדאמסק** יצ"ו.

ט

פעם אחת היה הה"ק בעל 'תפארת שלמה' מראדאמסק על שבת קודש בראדשיץ, עם איש בריתו החסיד ר' אברהם לייב ז"ל מראדאמסק. בשבת קודש בבוקר הלך הסבא קדישא אל המקוה, והה"ק מראדאמסק היה לו אכסניא ברחוב ההוא, וכאשר ראה הה"ק מראדאמסק את רבינו הסבא קדישא דרך החלון בלכתו למקוה, קרא לר' אברהם לייב ז"ל ויאמר לו: **ראה, כאן הולך הבעל שם טוב השני!** כי היה בעל מופת גדול, ונהרו אליו מכל אפסי ארץ זי"ע[קנט].

י

הה"ק בעל 'תפארת שלמה' מראדאמסק שאל פעם בצעירותו את רבו הסבא קדישא למה לכם המופתים שאתם מראין להמון העם, הלא יותר טוב היה לו לרבינו ללמד דרך בחסידות לאברכים הצמאים לדבר ה', ולטהר נשמות ישראל הקדושים, והשיב לו רבינו הסבא קדישא כי הוא נשלח לעולם הזה אלא לפרסם אלקותו ית"ש בעולם[קס].

רופא חולים

יא

דרכו של רבינו הסבא קדישא היה לרפאות את החולאים הבאים אליו ברפואות שונות, והיה לו בית חרושת של כמה מיני סמים, שעשה בעצמו משוחין מנותר קנקנים, היינו משיורי שמן מנר חנוכה, משיורי יין מקידוש והבדלה, משיורי מאכלי שב"ק, משיירי אפיקומן, משיירי ארבע

הערות וציונים

קנט. ס' החסידות ע' קע"ט; עטרת שלמה ל"ח.; נפלאות הסבא קדישא ח"א ל"ז: בשם ש"ב **ר' נתן דוד באראן** ע"ה מק"ק **גארשקאוויץ** יצ"ו, נכד הס"ק. **קס.** נפלאות הסבא קדישא ח"א י"א: מפי הה"ק **רבי חיים אשר** זצ"ל **מראדשיץ;** שם ט"ו: מכתבי הגה"צ **רבי שמחה גילערנטער** זצ"ל אב"ד דק"ק **קלימנטוב** יצ"ו, ששמע מזקינו הגה"צ **רבי מאיר יהושע גילערנטער** זצ"ל אב"ד דק"ק **קלימנטוב** יצ"ו, ממקורבי רבינו הסבא קדישא; שם ח"ב ט"ו; הקדמת ס' ירבה תורה להגה"צ מוואידסלאוו זצ"ל נכד הסבא קדישא ח"ב עמוד כ"ד; מפיהם ומפי כתבם ח"א ע' ק"ה מפי הגה"צ מוואידסלאוו זצ"ל הנ"ל שזכה לראות ארגז ההוא.

מינים מן הערבות והושענות, ומעלי הדס ומהבדלה, ושעוה מנרות יום הכפורים, ועוד כדומה משיירי מצוה. וארגז מיוחד היה לו, שהיה לה דפים גדולים וקטנים, ובתוכה היתה תיבות קטנות, אשר שמה היו מונחים אלו הדברים, כל אחת ואחת היתה לה תיבה מיוחדת, לזה נתן שיריים מפרוסת המוציא שלו אשר היה מסוגל לפרנסה, והטבעות של הלולב היה מסוגל לחולי הידוע ה"י, והמותר משמן חנוכה הוא רפואה לחולי הלב והריאה, ולזה משיירי אפיקומן וכדומה, ולזה עשה מרקחת מהסמים האלו ותערובתם, מעשה רוקח ממולח טהור, ונתן אל החולה למשוח על הפצע והחבורה; גם היה משתמש במי הבאר, אשר היתה נמשכת לו ע"י שפופרת של קנה, מתוך הבאר אשר היה סמוך לביתו, ולעת המצטרך נתן כוס לשתות מזה, ותיכף ומיד נתרפאו כל מי ששמע לקולו וקבלו 'רפואותיו' אלה, או מי ששתה מהמים האלו, ויהי זאת לנס ולמופת לעין כל[קסא].

יב

בין הרפואות שהיו לרבינו הסבא קדישא היו שלשה מיני בורשטין (אזוב), הראשון היה נקרא אצלו חולין, והשני היה נקרא חולין שנעשו על טהרת הקודש, והשלישי היה קודש, אשר אזוב קודש הזה נימסר לו מיד רבינו המגיד מקאזניץ, ועל הבורשטין הזה אמר הסבא קדישא שהיה בו כח גדול כזה שאם נגע בו מת, החיה המת על ידו. גם היה לרבינו איזה כיס עם רפואות עוד מרבו הק' המגיד מקאזניץ זי"ע[קסב].

יג

גם היה ברשותו פך שמן טהור מרבו הרב המגיד הקדוש זצ"ל מקאזניץ, ומעשה שהיה כך היה: אחד מאנשי בריתו של הה"מ מקאזניץ נבג"ם קיבל מיד קדשו צלוחית שמן, פעם אחת אירע, שנפלה לו הצלוחית שמן מעל החלון, והצלוחית הוצג על עמדו בזקופה, ולא נשברה, והיה דבר

הערות וציונים

קסא. שפתי קודש כ. ששמע מחסיד אחד שזכה לשמוע מפ"ק הסב"ק זצ"ל. **קסב.** הרב **ראובן חיים אלכסנדר צארניכע** ז"ל מק"ק **לאדז** יצ"ו בס' נפלאות הסבא קדישא ח"א כ"ח:, שם ח"ב מ"א. מפי הה"צ רבי **פנחס לערער** זצ"ל **מחעלם.** ושם מ"ג: נדפס מכתב הסבא קדישא מכי"ק אשר כתב להה"ק **רבי אלעזר** זצ"ל **מקאזניץ**, אודות בריאות אמו הרבה"צ ע"ה, ובין השאר כתב לו לאמר: וכעת הנני שולח עבורה מהכמוס אתי (בורשטין) מאוצר

זה לפלא בעיני הרואים, ומרן הסבא קדישא הרגיש מיד שאצלו נמצא השמן, ושלח תיכף אחריו, ורצה לקנותו בדמים יקרים, אבל האיש לא רצה לקחת הימנו מאומה, ונתנו במתנה לרבינו הסבא קדישא, ורבינו הסבא קדישא ריפא בה חלאים רבים לאות ולמופת[קסג].

יד

איש חסיד אחד מחסידי הרבי מלובלין היה, ושמו רבי נטע ע"ה מק"ק וואלדאווע יצ"ו, דרכו היה לשתות יין עד שנעשה שמח, והיה משמח את כל החברייא קדישא בלובלין בבדחנותו, ורקד על שלחן הרבי מלובלין זצ"ל, ומעת הסתלקות הרבי מלובלין לא נסע לשום צדיק, באמרו שאחר פטירת רבו הקדוש קשה לבחור לו צדיק אחר, כי היה שם מקורב מאד וראה הרבה דברים ורוה"ק מה שלא ראו שאר התלמידים. פעם אחת נחלה בנו מאד על ידיו ורגליו, עד שכל גופו נאלם (פאראלעזירט) ה"י, וגם הדיבור ניטל ממנו ר"ל, וכבר שאל להרבה רופאים, ואכן המה נתנו לו רפואות שונות אולם לא הועילו מאומה. וכאשר היה הלוך ונבוך בדאגותיו באין רואה שום הטבה לבנו בדרך הטבע, עלה בדעתו ונזכר במה ששמע זה זמן כביר **מרבו הקדוש מלובלין 'שאצל אוהב נאמן יכולים להוושע כמו אצל צדיק'**, והיות שיש לו ידיד נאמן בק"ק אוזאראוו יצ"ו אשר אהבו אהבת נפש, ושמו ר' ליבוש ר' אהרן'ס, ע"כ נסע תיכף עם בנו החולה לק"ק אוזאראוו וסיפר לו כל המאורע שהיה עמו אצל הרבה רופאים, וכמעט שלא נמצא רופא שלא היה אצלו, אמנם כאשר נזכר בדברי קדשו של רבינו הקדוש מלובלין הנ"ל, על כן בא עם בנו בצל קורתו, שיראה לעשות לו טובה באין שום מענה.

ויען האיש ר' ליבוש ויאמר לו אני בעצמי אין ביכולתי להוציאך ממצוקתך אלא הנני יכול להראות לך מקום שמשם תבוא לך הישועה בוודאי, ובטח תשיג שם מבוקשך ברוחניות ובגשמיות, שתיסע עם בנך החולה לק"ק ראדשיץ אל הסבא קדישא, ואל תאחר עם הדבר הזה כי בנפשך הוא. כאשר שמע ממנו הדברים האלו, מיהר לעשות

הערות וציונים

החיים מהצדיקים הקדושים!. **קסג.** הרב **ראובן חיים אלכסנדר צארניכע** ז"ל מק"ק **לאדז** יצ"ו בס' נפלאות הסבא קדישא ח"א כ"ח.

כאשר צוה עליו ידידו ר' ליבוש, ושכר עגלה ונסע עם בנו לראדשיץ. והנה כאשר הגיע כמו חצי פרסה מחוץ לעיר אוזאראוו אירע לו סבה שנפלו לו הסוסים, ושהה שם זמן מה עד שיוכלו להקים את העגלה ונסעו הלאה, כאשר הלוך ונסוע עוד כמה פרסאות אירע שוב שנשבר ה'אַקס' של העגלה, ושהו שם זמן רב עד שיכלו לתקנו, כאשר נסעו הלאה אירע שוב שנהפך העגלה עליהם ונחבלו מאד, והיה לו נסים גדולים, ובפרט להחולה, עד שנמאס לו חייו מהנסיעה, ורצה לחזור מדרכו זה, באמרו שרואה הוא שמן השמים לא יניחו אותו לנסוע עם בנו לראדשיץ, עד שפגשו שם אנשים אשר גם המה נסעו אז לראדשיץ, ופיתו אותו שאל יחזור ובטח יצר לו אם יחזור, וכי גם שכבר נסע רוב הדרך, ואם ישמע לעצתם יראה שלפום צערא יכפול אגרא. ושמע לדבריהם ונסע הלאה, עד שהגיע כמו פרסה סמוך לראדשיץ אירע שנשבר גלגל אחד, ושהו שם זמן מה עד שעשו גלגל חדש להעגלה, אז נסעו הלאה עד שבאו לראדשיץ.

בבואם לראדשיץ הלכו מיד לבית רבינו הסבא קדישא בחשבם שיכנסו תיכף, אבל בראותם האנשים שהמתינו שמה כמה שבועות וחדשים כי רבים הם, נאלצו גם הם להמתין שם בפתח רבינו עד עת בא דברו. והנה כאשר היה שם כמה ימים, והיה הלוך ונבוך בדאגותיו, ובלבו חשב מי יודע כמה חדשים אצטרך לבלות פה עד שאוכל לכנוס פנימה, בתוך כך יצא המשמש מחדר רבינו וקרא בקול: נטע שיכור יכנס! כשנכנס ר' נטע פנימה שאל אותו הסבא קדישא התשתה מעט יי"ש, ואמר לו בודאי אשתה, ונתן לו הסבא קדישא מעט יי"ש, והתחיל לספרו: אדמו"ר הרב המגיד הרבי ר' בער זצ"ל ממעזריטש בהתחלה לא האמין כלל ברבינו הבעש"ט, עד שאיסתייע מילתא שעל ידי מעשה נתקרב אליו.

ומעשה שהיה כך היה, כי פעם אחת נחלה הרבי ר' בער זי"ע על רגלו ושאל לכמה רופאים, ואמרו לו שלדעתם אין לו שום תרופה למכתו אלא ניתוח, אבל הוא ירא לנפשו מחמת חולשתו, ועשה רפואות ישנות אשר קיבל מן הזקנות ולא הועילו לו, וזוגתו הרבנית בראותה זאת צעקה אליו עד מתי תסכן נפשך ולא תעשה מאומה, חיש מהר תיסע אל רבינו הבעש"ט הקדוש שהוא פועל ישועות בקרב הארץ, ובטח תמצא שם תרופה לנפשך, עד מתי תקשה לבך מבלי לחפוץ לנסות להיות אצלו

עכ"פ פעם אחת, אפשר רוצים מן השמים שדוקא שם תשיג את מבוקשך, ושמע לקולה ונסע תיכף למעזיבוז אל רבינו קוה"ק הבעש"ט זי"ע, והנה כאשר נסע כחצי פרסה מביתו נשבר גלגל אחד לעגלתו, ושהה שם זמן רב עד שהביאו גלגל אחר, ונסעו הלאה כמה פרסאות ונשבר מקום מושבם, ועברו כמה שעות עד שיכלו לתקנו, אחר כך אירע שוב שנתהפך העגלה, וכן היה כמה פעמים עד שבא למעזיבוז ביום ו' ערב שבת קודש בבוקר.

והנה כאשר בא אל הבעש"ט הקדוש ורצה לספר לו הנסים אשר קרהו, קידם אותו רבינו הבעש"ט זי"ע וסיפר לו כל אשר קרה לו ובאיזה מקום. אחר כך שאל אותו מרן הבעש"ט הק' במה ארפאך בתפלות או בסגולות, וענה לו רבינו הרבי ר' בער זי"ע להתפלל גם אני יכול, אבל לעשות סגולה אין ביכולתי, על כן ברצוני להוושע עם סגולות! עכשיו פנה אצלו רבינו הסבא קדישא ושאל אותו ואתה מה תחפוץ יותר להוושע בתפלות או בסגולות? והשיב לו ר' נטע: יהיה מה שיהיה ובלבד שיהיה לרפואה! וצוה הסבא קדישא להכניס החולה אליו, וכאשר הכניסו את החולה לחדר פנה רבינו אליו וסמך ידו עליו, ומיד הרגיש הטבה קצת, וסך את החולה עם מעט שמן, וכן צוה שיסוך אותו כמה שבועות, ונתן לו רבינו הסבא קדישא צלוחית שמן שיקח אתו עמו לביתו, וימשח ממנו בכל יום עד שיכלה השמן מהצלוחית, אז ירפא לגמרי, והצלוחית שמן יתנו מראשותיו של החולה תחת הכר שלו, והזהיר אותם מאד שישמרו את השמן מאד לבל יקח מי מהשמן, ובפרט בלילה צריך עוד שמירה יתירה, שהחלונות והלאדינס יהיה סגורים, ואם ידפוק מי בלילה לאחר שתכלה רגל מן השוק יהיו זהירים מאד לבל יפתחו הדלת או הלאדינס, אפילו אם יעשו קולות עד לב השמים, אל יתפעלו בזה לפתוח.

כאשר נסעו לביתם בשלום אירע להם כמה לילות שהיו דופקים שם ברעש גדול, והיו צועקים שירחמו עליהם שזה וזה בסכנה גדולה, על כן יתנו להם מעט שמן, בני ביתו נרעשו מאד מזה ונכמרו רחמם ורצו לפתוח להם, אבל אביהם ר' נטע עם בנו גערו בהם שבל יפתחו, והם שמרו לפקודת הסבא קדישא ולא נתנו לפתוח להם. והנה לאחר שכלה השמן מן הצלוחית נרפא בנו לגמרי כאחד האדם, ובעת שחזר ר' נטע אל הסבא קדישא לראדשיץ סיפר לו מהרעש והבהלות שהרעישו

אצלו בכל לילה, עד שבני ביתו רצו לפתוח מגודל הרחמנות, אז אמר לו הסבא קדישא שבאם היו פותחים להם אזי היו כולם בסכנה מהרוחות רעות, שמאד חשקו לשמן זו, והיה לו ניסים מן השמים שלא פתח להם[קסד].

טז

הה"ק רבי נתן דוד זצ"ל משידלאווצא העיד לפני הה"ק רבי שלום מבעלזא זצ"ל, שראה שבא לפני מרן הסבא קדישא חולה 'שוואונדזוכט' ר"ל, שחסר לו כמעט הרבה מהריאה, וצוה להשמש שיתן לו חתיכת אפיקומן שלו, ויטחינו היטב ויתן למים, והחולה ישתה המים אז יהיה בריא, וכן הוה[קסה].

טז

המנהג אצל רבינו היתה, כשהביאו חולה מסוכן אליו, אז תיכף הודיעו המשמשים לרבינו להכניס את החולה אליו, או לפעמים כשלא היה ביכולת החולה לזוז עם גופו, אזי הגישו את החולה עם המרכבה שהיה מונח עליה אצל החלון, ופתח רבינו כיסוי הקטן שבחלון (הנקרא 'ליפטשיק') והביט בפני החולה, ואחר כך נתן את ברכתו, או גם נתן לו רבינו איזה משיחה[קסו].

יז

הרבנית מרת דבורה בת [החסיד המפורסם ר' ישעיהו הכהן זינגער ז"ל, מק"ק קונצק יצ"ו, נכד הה"ק רבי משה הכהן זצ"ל אב"ד דק"ק שדה לבן יצ"ו, מתלמידי מרן הבעש"ט הק' זי"ע, ובזו"ר אשת] הה"ק רבי ישראל יצחק באראן זצ"ל מראדשיץ [בזוו"ש], חלתה פעם אחת במחלה אנושה על העור, שהיתה מתהלכת אז בעיר ראדשיץ, והתפשט על פניה ר"ל, והלכו וסיפרו זאת לפני זקינה רבינו הסבא קדישא זי"ע, ואמר להם

הערות וציונים

קסד. נפלאות הסבא קדישא ח"א ל"ד: מפי ש"ב החסיד **ר' יחיאל יוסף באראן** ע"ה **מראדשיץ** נכד הסבא קדישא. **קסה.** דברי הגאונים מהדו"ב סי' תע"ז, סעיף א'תתצ"ז. **קסו.** נפלאות הסבא קדישא ח"ב כ"ז. מפי איש אמונים אחד, ששמע מהחסיד המפורסם **ר' אלימלך** ז"ל מק"ק **אוזאראוו** יצ"ו ממקורבי רבינו הסבא קדישא.

על זכר היה לי עצה ששמתי ידי על הפנים והסרתי תיכף את המכה, אבל אצל נקיבה אראה לפעול שימס המכה מאליו בפניה, וענו ואמרו שבאופן זה הוא יותר מסוכן, ואמר להם שימס המכה במקום אחר שאין שום חשש סכנה, והוציא כמה מיני רפואה מהכיס שהיה לו מרבו הק' המגיד מקאזניץ זי"ע, והוסיף משלו עוד איזה סגולות, ולקח חתיכת בד ועשה כיס מיוחד, וצוה לעשן עליה מקודם בהסממנים האלו, ואחר כך צוה לתת הסממנים הנשארים בהכיס ותפר אותו, וצוה לשאת הכיס הזה על צוארה, וכאשר תלתה את הכיס הזה על צוארה, תיכף הרגישה הטבה יתירה, ונמס כל המכה, עד שלא נשתייר שום רושם על פניה מהמכה. ואחר זמן רב [אחר פטירת בעלה הה"ק ישראל יצחק זצ"ל מראדשיץ בשנת תרי"ח], כאשר היתה עם בעלה [השני] הה"ג רבי אליעזר שלום מארגנשטערן ז"ל אב"ד דק"ק פיעטרקאוו יצ"ו מחוץ למדינה, והתאכסנו במקום אשר לא נמצאו שם יהודים רק מעט, ורצו להרע להם, אז לקחה הכיס בידיה וברחו מהם בבהלה[קסז].

יח

פעם אחת חלה גביר אחד במחלה אחת, אשר הרופאים לא יכלו לקבוע את תוכן חליו בשום אופן, עד ששלחו אחר איזה פראפעסארן מומחים מעיר הבירה ווארשא, והסכימו ביניהם שהמחלה נמשכה מעצם אחד היוצא מן השדרה שהתחיל להירקב ר"ל. ואחד מאוהבי הגביר הנ"ל היה איש אחד שהיה יוצא ונכנס שם, ושמו היה ר' שלמה, ומחמת שהיה משכיל ומלומד בכמה לשונות, והיה לו ידיעה רחבה גם במילי דעלמא, ע"כ היה מכונה בעיר 'רבי שלמה קלוגער', ושלח הגביר את ר' שלמה הנ"ל לראדשיץ להזכיר אותו לפני מרן הסבא קדישא, ובעת הזכיר רבי שלמה קלוגער לפניו את הגביר אוהבו שאל אותו הסבא קדישא איזה כאב נוח יותר לרפאות, מחלה פנימית או חיצונית, והשיב לו ר' שלמה: מסתמא חיצונית! ויען אליו הסבא קדישא האמנם אתה הוא שקורין העולם אותך 'שלמה קלוגער', בתמיה, הלא נהפוך הוא לפי ראות עינינו, כי שוטה אתה, כי באמת מחלה פנימית נוח יותר לרפאות, מחמת שברגע זו הוא חולה וברגע האחר הוא נתרפא, והחולי הלך ממנו, אבל למחלה

הערות וציונים

קסז. נפלאות הסבא קדישא ח"ב מ"א. מפי נכדה הה"צ רבי **פנחס לערער** זצ"ל **מחעלם.**

חיצונית צריך השתנות הטבע, [וזו קשה יותר, כי דבר זה כבר תלוי בזכותי החולה]. וכן הוה, שבאותו הרגע שאמר אליו הסבא קדישא הדיבורים האלו, באותו הרגע נתרפא הגביר מחליו. וכאשר בא ר' שלמה לבית אוהבו הגביר, סיפרו לו שביום אתמול בשעה פלונית הרגיש הטבה, ונעשה שינוי לטובה, עד שבימים אחדים קם ממטתו בריא כאחד האדם[קסח].

יט

פעם אירע שאיש אחד מק"ק באראנוב יצ"ו נפל מן העליה לארץ, ונימק מוחו ה"י, ויצא מוחו חוצה רח"ל, וניטל ממנו הדעת והדיבור ר"ל, והרופאים כבר יאשו אותו לגמרי. ויהי בחשבם כדת מה לעשות, אמר אחד מאנשי הבית שמן הנכון היה לנסוע עמו לראדשיץ, כי שמעו נפלאות נוראות מרבינו הסבא קדישא, וצריכין לנסות גם זאת אולי ימצא תרופה גם עבור החולה הזה. מתחלה סירבו אנשי הבית מחמת גודל חולשת החולה לטלטל עמו על הדרך, אולי ימות בדרך, אבל אחר כך הסכימו גם בזה, באמרם סוף סוף כבר אמרו הרופאים נואש ואין לו שום תקוה, ואולי ימצא שם עוד תקוה עבורו, ותיכף נסעו עמו במהירות לראדשיץ. והגישו את החולה עם המרכבה שהיה מונח עליה אצל החלון, ופתח רבינו הדלת הקטן שבחלון (ליפטשיק) והביט בפני החולה, ויתן לו רבינו איזה משיחה (מאשש) ומשח אותו במקום המוח, ותיכף הרגיש הטבה, עד שהוטב לו בכל פעם יותר ויותר, ונסע מראדשיץ בריא כאחד האדם[קסט].

כ

פעם הגיע חסיד אחד אל הסבא קדישא, והתנצל אליו שיש לו בת בוגרת וכבר הגיעה לפרקה, ואי אפשר להתחתן עמה כי הנדן חסר לו, ודחה אותו הסבא קדישא בלך ושוב, אבל החסיד הפציר בו עד בוש, עד שאמר לו הסבא קדישא: וכי נדן אני נותן לך? מכה אני נותן לך!

הערות וציונים

קסח. נפלאות הסבא קדישא ח"ב י"ד. מפי הגה"צ רבי **אליעזר** ז"ל דומ"ץ בק"ק **ווארשא** יצ"ו. **קסט.** נפלאות הסבא קדישא ח"ב כ"ז. מפי איש אמונים אחד, ששמע מהחסיד המפורסם **ר' אלימלך** ז"ל מק"ק **אוזאראוו** יצ"ו.

החסיד לא הבין כוונתו, ובין כך הגיע שמה שר גדול אחד מגדולי פולין, ואמר להסבא קדישא שיש לו מכה קשה ר"ל אשר אי אפשר לפתוח בשום אופן, [כמו שהיתה הסדר אז לפתוח המכה ולהקל עי"ז היסורים]. וצוה עליו הסבא קדישא שימתין עד אחר השבת קודש, ובשבת קודש צוה הסבא קדישא להניח קוגעל על המכה, ונבקע המכה ונתרפא, ורצה השר לנשק לסבא קדישא וליתן לו מעות כמה שירצה, אבל הסבא קדישא אמר שלא יקח ממנו כלום, אולם שכר המכה שייך להחסיד הנ"ל כאשר אמר בראשונה[קע].

כא

סיפר החסיד ר' מרדכי יהושע שו"ב ז"ל, שבעודו ילד כבן שש שנה נתייתם מאבותיו ר"ל, והיות שאביו היה מקרובי הסבא קדישא לזה הובילוהו קרוביו תיכף אחר פטירת אביו לראדשיץ, ונתגדל שם. והיה מוכה בשחין רע על כל הראש, עד שנמשך ונתפשט סמוך לעיניו ר"ל, ועשה רפואות שונות ולא הועילו כלום. ויהי היום כאשר הגיע סמוך לשנת השלש עשרה, איזה שבועות קודם התחלת הנחת תפילין, ועדיין לא נתרפא, והרופאים אמרו נואש על זה, כי לא מצאו שום תרופה על זה, ובראות הנער את מצבו ובשמעו את דברי הרופאים גמר בלבו, שבמוצאי שבת קודש תיכף לאחר שיפטרו האנשים ממרן הסבא קדישא, ילך הוא ויפציר בו ולא יניח לו עד שיתן לו ברכה שיתרפא במהרה ברפואה שלימה, וכן עשה, לאחר הבדלה כאשר כבר נפטרו האנשים, ונשארו שם רק האנשים המקורבים, חגר עוז וניגש לפני מרן הסבא קדישא בבכיות גדולות, והתנצל לפניו איך שכבר עסק בהרבה מיני רפואות שבעולם, ואין רואה שום תרופה לנפשו, וכי גם הרופאים מיאשים אותו, ומה יהיה הסוף, שבעוד איזה שבועות הנני מתחיל להניח תפילין. אז צוה הסבא קדישא לשאול את הרבנית על 'הקוגל שארבן' שנשאר מן הפשטידא, אם עדיין לא ניקתה אותה, וכן היה שעדיין לא היה מנוקה, וכאשר נתנה לו שיירי הפשטידא, קינח את השמנונות מתוכה, ומשח אותה על חתיכת נייר, והניח את הנייר על ראשו, וצוהו שגם בשכבו

הערות וציונים

קע. נפלאות הסבא קדישא ח"א מ"ב: מכתבי ש"ב החסיד **ר' נתן דוד באראן** ז"ל מק"ק **גרשקאוויטץ** יצ"ו, נכד הסבא קדישא.

לישן לא יסיר הנייר מעל ראשו, וכן עשה. ויהי ממחרת בקומו משנתו לקח את הנייר, והנה כל השחין נשאר דבוק על הנייר כמו 'קאפל' קטן, וככה נרפא כלו ולא ניכר שום רושם כלל על ראשו[קעא].

כב

פעם אחת בא אליו נגיד אחד היה לו מכה בראשו באמצע הקדקוד, והיסורים היו גדולים מאד, וכאשר הלך לדרוש ברופאים אמרו לו כולם פה אחד שהוא בסכנה גדולה, מפני שהמכה יכולה להגיע אל המוח ה"י, ולא יכלו למצוא תרופה למכתו, ונסע להסבא קדישא, וכאשר ראה הסבא קדישא זי"ע את המכה, הוציא מן התיבה שלו איזה משחה (מאשש), וישם קצת מהמשחה על מטלית לבנה ונקיה, והניח על ראש הנגיד במקום המכה, וכרכו במשיחה שלא יזוז מהמכה, וצוהו שיניח על הראש מעת לעת שלם, ואחר כך יבוא אליו, ואחרי המעת לעת כאשר בא אליו נטל רבינו את המטלית מעל ראשו, וראה שנעשה קרום על המכה, ובאותו מעמד היה אז לפניו גם הה"ק רבי נתן דוד זצ"ל משידלאווצע והראה גם לו את הקרום, ואמר לו כמדומה לי שכבר נרפא המכה ואין צריך יותר, אך החולה הפציר בו שיתן על מקום המכה עוד פעם אחת מטלית כזאת, וכן עשה, וצוהו שיבא אליו לאחר מעת לעת, וכשבא אחר כך נטל הרבי את המטלית וראה שנרפא לגמרי, ולא היה בו שום רושם מן המכה. אז ביקש ממנו הה"ק רבי נתן דוד שיתן גם לו חתיכה של משחה זו, כדי שיועיל לרפואה למכה, והשיב לו הסבא קדישא הנה במשחה זו לא נמצא שום תערובות, רק עשיתי זאת מהתפוח שאכלתי בראש השנה שעבר, שהמנהג הוא לאכול תפוח בדבש, ומהנשאר שחקתי ועשיתי הסם הזה[קעב].

כג

פעם אחת חלתה הרבנית אשת הסבא קדישא על רגלה, ומגודל הכאב מנפיחות רגלה נחלה כל גופה ר"ל, עד שנחלשה מאד ולא יכלה

הערות וציונים

קעא. נפלאות הסבא קדישא ח"ב ט: מפי ש"ב **הה"צ ר' אליעזר** ז"ל מק"ק **חמעלניק** יצ"ו, ששמע מפי הנ"ל בעל המעשה. **קעב.** עטרת שלמה נ"ו: מכתבי הגה"צ רבי **יצחק שמואלעוויץ** זצ"ל, ששמע מאיש אמונים אחד מחסידי הסבא קדישא.

עוד לדבר, ושלחו אחר רופאים הרבה, וכולם הסכימו שאין שום עצה רק להוריד את רגלה, כי באם לאו יתפזר החולי על כל גופה ותסתכן ח"ו, אולם הסבא קדישא לא פנה אל דבריהם, ושלח שני שלוחים לפיעטרקאוו אחר הה"ק רבי **חיים דוד דאקטור** זצ"ל ויצוהו שיבוא תיכף. ודרכו של הה"ק רבי חיים דוד היה, שבכל מקום בואו אל החולה צוה להרבות לו מוהר, לפעמים חמשה ועשרים רענדליך ולפחות עשרה, וכאשר באו השלוחים לפיעטרקאוו ויספרו לו המעשה, ביקש מהם שישלמו לו מקודם העשרה רענדליך, אשר היה אז מטבע חשובה, וכאשר לא היה בידם הוכרחו בעצמם לילך לאיזה נגידים, עד אשר יאספו העשרה רענדליך, וכאשר נתנו לו נסע עמם לראדשיץ. כאשר בא הה"ק רבי חיים דוד והראו לו המכה, אמר שהוא גם כן מסכים לדעת הרופאים, שלא יועיל שום תרופה אם לא יורידו את רגלה, וגם הזהיר שלא להשהות זאת אלא לעשות במוקדם האפשרי, כי באם לאו יתפזר המכה על כל גופה ח"ו, ותהיה בסכנה גדולה ר"ל, ובאשר לא היה להה"ק רבי חיים דוד את הכלי נתוח עם הסמים הצריכים, ע"כ נסע במהירות לביתו להביא לפניו הכלי נתוח ושאר מכשירים. והנה היה אז אצל הסבא קדישא מקורב אחד אשר היה נאמן ביתו, איש תם וישר ושמו **ר' ישראל הלוי [ראזנבלום],** בראותו הדברים האלה נכנס במהירה אל הסבא קדישא, וצעק ואמר בתמהון, כל העולם רצים הנה אל הצדיק ונושעים בזכותו, ואת אשתו לא יציל מסכנה הלזו, לא אניח את רבינו לילך להתפלל עד שירפא את אשתו הרבנית! וכן הוה, כאשר הסבא קדישא הכין את עצמו להתפלל והלך אל חדרו, רץ אחריו ר' ישראל הנ"ל ואמר אליו הדברים האלה, והשיב לו הסבא קדישא שיניח לו להתפלל ובעזרת השם תתרפא בלי שום נתוח. כאשר גמר הסבא קדישא את תפלתו לעת פנות ערב לא עשה שום שהות, והתפלל תיכף מנחה וגם תפלת ערבית. לאחר תפלתו קרא הסבא קדישא את ר' ישראל הנ"ל ונתן לו הסכין של שב"ק, וצוהו שילך תיכף על הבית החיים דשם, ואמר לו שבאותו מקום אצל מצבה פלוני גדלין שם עשבים שונים, את הפרחים הללו יחתוך עם הסכין הלז ויביאם אצלו. ומחמת שהיה באישון לילה ואפילה, אמר אל רבינו מה אעשה כי ירא אנכי ללכת יחידי בלילה על בית החיים, ונתן לו הסבא קדישא את מקלו, ואמר לו תלך לבטח ולא תירא משום נברא.

וסיפר ר' ישראל הנ"ל, שאחרי הדיבורים האלה אשר אמר אליו הסבא קדישא, היה נדמה לו הליכתו על הבית החיים כאלו הלך באמצע היום, בלי שום פחד כלל, וכאשר הגיע שמה מצא תיכף המקום שהיו גדלין שמה הפרחים ועשבים האלה, ותיכף חתך העשבים והביא לפני הסבא קדישא, ורבינו הסבא קדישא אמר שתיכף יבשלו העשבים, ואחר כך לקח אותם הסבא קדישא וצרר אותם במטפחת, וצוה לקשור אותם את רגלה הכואבת, וכאשר אך שמו העשבים על רגלה תיכף הקלו היסורים מעליה, והרגישה רפואה על רגלה, והתחילה להתרפאות בכל פעם יותר ויותר. ויהי בבוקר כאשר חזר הה"ק רבי חיים דוד דאקטור מפיעטרקאוו, ובידו ארגז עם הכלי נתוח ורפואות שונות, הכן לעשות הנתוח, הלך מקודם לראות את מראה המכה כדרכו, אבל מה מאד נשתומם מהמראה שנהפך הכל לטובה, בו בזמו שכל הרופאים אמרו שאין שום תרופה לרגלה, והתחיל לחקור בדבר, ואמר בדרך שחוק מסתמא הרבי עשה איזה 'קונץ' להראות כי רופאי אליל שוא ידברו. והנה לא ארכה העת והנה רגלה נתרפאה לגמרי, אבל היתה עדיין חלושה, ונתן לה הסבא קדישא צלוחית יין ושתתה, ונעשתה תיכף בריה חדשה, ולא הרגישה עוד שום חולשות כלל, והיתה בריאה כאחד האדם, ורצתה תיכף לקום ממטתה אבל בעלה הסבא קדישא לא הניח לה, והזהיר אותה שתמתין עוד איזה ימים משום עינא בישא. וכאשר ראה הה"ק רבי חיים דוד שהעשבים האלו הועילו כל כך, ביקש מר' ישראל שילך עמו אל הבית החיים דשם, ויחתוך עוד איזה פרחים עבורו, וישלם לו עבור הטרחא, והלך עמו אל הבית החיים וחפש וביקש שם היטב באותו מקום שלקח אז העשבים, אבל מה נבהלו ונשתוממו כי לא מצאו שמה שום זכר מהעשבים, לא מיניה ולא מקצתיה.

הה"ק רבי חיים דוד בראותו כל אלה אמר, אם כן הדבר מוכרח אנכי להיות משובתי שבת קודש אצל הסבא קדישא ואראה התנהגותו בקודש. ויהי בסעודת ליל שבת קודש באמצע הסעודה, כאשר הגישו הרוטב אל השלחן וכל המסובים אכלו ביחד אצל שולחן הטהור, והה"ק רבי חיים דוד בתתו הכף אל האוכל והנה נאלמה ידו, באין יכולת להגישה אל פיו, ולא יכל להזיז ידו כלל, בתחילה היה בוש מאד להגיד מזה, והביט בפני הסבא קדישא שירגיש בדבר, אבל רבינו היסב פניו ממנו, אבל כאשר אכלו כל המסובין ועדיין לא יכל להזיז ידו מהקערה, אז עמד

ואמר אל הסבא קדישא מה חטאי ומה פשעי כי הבאתם עלי החרפה הגדולה הזאת, ואמר אליו הסבא קדישא למה לקחתם מהשלוחים שלי עשרה רענדליך, החזירו להם, והשיב לו הה"ק רבי חיים דוד אבל עתה מה אעשה כי שבת היום, ואמר אליו הסבא קדישא שיתן לו משכון על זה, ולקח הה"ק רבי חיים דוד את המורה שעות הזהב בידו השמאלית והושיט להסבא קדישא, ותיכף נתרפא ידו כמקדם, ואמר אליו הסבא קדישא בבדיחותא, 'כף אחת עשרה זהב', (היינו מה שנעשה הכף עם היד אחת, זהו עבור העשרה זהב שלקח בחנם). ומשבת זו ואילך נתקשר מאוד הה"ק רבי חיים דוד אל רבינו הסבא קדישא, ולאחר הסתלקות הסבא קדישא נסע אל תלמידו הה"ק בעל תפארת שלמה זצ"ל מראדאמסק[קעג].

כד

פעם אחת בא הגה"צ רבי מאיר יהושע גילערנטער זצ"ל אבד"ק קלימנטוב יצ"ו לראדשיץ, וכאשר הגיע לבית הסבא קדישא ראה שם איש אחד מונח אצל אסקופת הבית, והמשמשים אינם מניחים לו ליכנס אל הקודש פנימה, כי אומרים שרבינו הסבא קדישא ציוה עליהם שלא להכניסו אליו, והאיש עשה כל מיני צעקות ובכיות ולא הועיל, והאנשים אשר היו שמה אמרו שזה כבר כמה שבועות שהאיש אינו רוצה לזוז משם, כי אמר שהוא קשה רוח ומר נפש וישועתו יבוא אך ורק מתפלת וברכת רבינו, ואם לא יועיל לו אזי אין לו מה לחיות. והנה הגה"צ רבי מאיר יהושע זצ"ל ראה שכבר נחלש האיש כל כך עד שכמעט לא היה לו צורת בן אדם, ולא היה בו כח אפילו לעמוד על רגליו, אלא שכב שם על הקרקע אצל האסקופה, ונכמרו רחמיו עליו ונכנס אל רבינו וסיפר לו, כי יש פה בחוץ איש אחד שכבר עזבוהו כוחותיו, ועוד מעט חלילה ישבוק לנו חיים. והתאנח רבינו ואמר מה אוכל לעשות לו, הלא ידוע שמי שיש לו איזה צרה [שלא תבוא] בתוך ביתו, ואך חושב בדעתו לנסוע אלי להפקד בדבר ישועה ורחמים, הישועה ממהרת לבוא אליו תיכף כאשר יוצא מפתח ביתו החוצה בכדי לנסוע אלי, כי הנני מרגיש תיכף שהלה צריך ישועה, ואני מתפלל בעדו והשי"ת שולח לו עזרתו,

הערות וציונים

קעג. הרב **ראובן חיים אלכסנדר צארניכע** ז"ל מק"ק **לאדז** יצ"ו בס' נפלאות הסבא קדישא ח"א כ"ז.

ובאמת כבר אינו צריך עוד לבוא אלי, כי כאמור כבר הגיע לו הישועה והרוחה, אמנם למי שאין לאל ידי להושיע לו בזה האופן, אלא צריך לבא לתחום עירי, אזי הוא כבר דבר קשה, אף על פי כן הנני מתאמץ ומפציר בתפלה שהשי"ת ישלח לו עזרתו מקודש, וכשבא לתחומי הוא כבר נושע, אבל מי שבא אף בתחום העיר ועדיין לא פעלתי לו ישועה, הוכחה הוא שכבר גזרה גזירה ר"ל שאין לבטלו בשום אופן שבעולם, ומה לי להכניסו לחדרי, הלא לא אוכל להושיע לו. והתחיל הגה"צ רבי מאיר יהושע זצ"ל להמליץ לפניו על האיש ההוא, כי כבר נשתנה כל גופו, וכמעט אין זה האיש שעליו נגזרה הגזרה ר"ל, שהוא כמעט איש אחר לגמרי, עד שהבטיח לו רבינו שיתפלל עליו ואולי יועיל בעזהשי"ת, ובטח הועיל[קעד].

כה

בעת שנתפרסם שמו של מרן הסבא קדישא בעולם, ובאו אליו מכל קצוי המדינה, אירע פעם אחת שבמשך כמה שבועות נאספו יחדיו בערך ארבע מאות חולים מסוכנים, ולא היה לו פנאי להפנות אליהם, ולתת לכל אחד תרופה לנפשותם, כי קשה היה לו לבטל שיעוריו הקדושים הקבועים לו, וקרא לפניו את משמשו ר' נחמן, ויצוהו להכריז בכל בתי המדרשים ואכסניות אשר החולים התאכסנו שמה, שלמחר בשעה שלישית אחה"צ עד שעה רביעית יבאו כל החולים לבאר מים חיים הנמצא סמוך לביתו, ושם יתן לכולם את תרופתם, וכן היה. למחר בשעה זו נאספו כל החולים אל הבאר ההוא, והרבה מהם שלא יכלו ללכת בעצמם, הוכרחו להובילם שמה עם עגלות קטנות. והסבא קדישא צוה לקחת שני אנשים גבורים שישאבו מים מן הבאר ההוא כל אותה השעה, ויחלקו לכל החולים שישתו מהמים וגם ירחצו מהם! וכן עשו, וכלם נתרפאו ממעיני הישועה. ובתוך החולאים היו נמצאים אנשים שפקפקו בזה, מאמינים ואינם מאמינים שלמחלות קשים ואנושים כאלה יועילו המים ההם לרפאותם ממחלתם, ולא עשו כאשר פקד עליהם רבינו,

הערות וציונים

קעד. נפלאות הסבא קדישא ח"א ט"ז. מכתבי הגה"צ **רבי שמחה גילערנטער** זצ"ל אב"ד דק"ק **קלימנטוב** יצ"ו, ששמע מזקינו הגה"צ **רבי מאיר יהושע גילערנטער** זצ"ל אב"ד דק"ק **קלימנטוב** יצ"ו.

אלא באו אחר כך אל רבינו בבקשה שיתן להם תרופה, והשיב להם רבינו הנה התפללתי אל השי"ת שימתיק לי המים לרפואה על שעה אחת, כדי שאוכל לרפאות בהן החולאים אלה, שבאו אלי והמתינו עלי זה כמה שבועות, כדי שלא אצטרך לבטל את שעוריי, והשם יתברך ריחם עלי וחנני בזה, ועתה אם הלכתם בהתחכמות ולא לקחתם מים חיים מן הבאר ההוא כשאר החולים, אין לי שום עצה כעת עבורכם, והלכו ממנו בפחי **נפש** [קעה].

כז

פעם אחת התנצל צדיק אחד לפני רבינו הסבא קדישא שיש לו מחלה על הקבה ר"ל, וכבר דרש ברופאים ולא מצאו לו שום תרופה ל"ע, וענה רבינו הסבא קדישא זצ"ל בתמימות כדרכו בקודש: בתורתינו הקדושה כתוב מפורש (דברים יח ג), 'הלחיים והקבה', היינו איר קאנט לעבען מיט דעם מאגען! ונתקיים אמרי פי צדיק שחזר לבריאותו [קעו].

טוב עין הוא יבורך

כז

איש חסיד היה שזכה לשדך את בתו עם בן ת"ח, והבטיח ליתן לנדן חמישים כסף, והיות שהיה עני הוצרך ללוות המעות כדי לסלקם קודם החופה. אחר החתונה ראה החתן שהנושים באים וצועקים להחזיר להם, והמחותן אין לו מאומה מאין לקחת ליתן להם, קפץ החתן והחזיר להמחותן את כל הנדוניא למען יהיה לו לשלם. אחר זה המעשה היה חותנו בראדשיץ אצל הסבא קדישא זי"ע וסיפר לפניו כדרך הבעלי בתים המספרים הכל לפני הרב, איך שהיה לו נסים כאשר חתנו החזיר לו מעות הנדן, למען השקיטו מנוגשיו הרבים וכו'. הסבא קדישא בשמעו את כל אלה נתפעל מזה מאד ואמר לו: בבואך לביתך תשלח לי חתנך כי אני

הערות וציונים

קעה. נפלאות הסבא קדישא ח"א כ"ג. מפי ש"ב הה"צ **ר' אליעזר שמואל הכהן** ז"ל **מטאמאשוב** נכד הסבא קדישא. **קעו.** הרב **ראובן חיים אלכסנדר צארניכע** ז"ל מק"ק **לאדז** יצ"ו בס' נפלאות הסבא קדישא ח"א י"ב.

רוצה לראותו! כן עשה, ומיד בבוא חתנו אל הסב"ק אמר אליו רבינו בזה"ל: האתה זה האיש? דו האסט דיך שוין אויס גיזארגט! כלומר אין לך עוד מה לדאוג אודות פרנסה, כי זה יהיה לך ברחבה, ועוד יותר מזה. כל זה נעשה בדורינו, ואני הכרתי את האיש הזה, והיה איש פשוט, וזכה לאריכות ימים ושנים עם בנים טובים, ועשירות גדולה, לו ולזרעו אחריו, מחמת מעשה רב אשר עשה[קעז].

כח

אצל הה"ק רבי איתמר זצ"ל מק"ק קאנסקאוואליא יצ"ו, בעל 'משמרת איתמר', למד אברך אחד מבני הנגידים, אשר הי' תורתו אומנתו, כי אכל מזונות על שולחן חותנו ובמ"מ לא עסק עדיין. פעם באמצע הלילה הקיש אחד על הדלת, ושאל האברך עליו מי הוא הדופק, ויענהו האיש כי אורח הבא מדרך רחוקה הוא וביקשו שיפתח לו, ויפתח לו האברך את הדלת, וכאשר נכנס אמר האורח כי רעב הוא, וענהו האברך כי אתו לא נמצא כעת ככר לחם כלל, אולם כאשר אכל הערב כאן עם רבו ביחד, ואת ארוחתו נשאר לו בביתו, בכן אם ימחול להמתין יוכל להביא לו משם את ארוחתו. והסכים האורח על זה, וילך האברך לביתו והביא את ארוחתו לבית מורו הרב, והאורח אכל והשיב נפשו השוקקה. לאחר אכילתו אמר לו האורח כי עיף הוא, ושוב רץ האברך הביתה והביא כרים וכסתות והציע עבורו מטה כבודה עצהיו"ט, והאורח נטה לישן, והאברך חזר למקומו אצל השלחן והביט בספר, ובהביטו לתוך הספר נרדם בשינה על איזה שעות, וכאשר הקיץ משנתו ויפן כה וכה, והנה ראה כי נעלם ממנו האורח הנ"ל. והנה האברך הנ"ל לאחר שעברו איזה שנים, ונגמרו השני מזונות שהבטיח לו חותנו, ובני ביתו אלצוהו שיקח עצמו לאיזה מסחר להפיק ממנו פרנסתו, וביקש האברך עד שמצא כתוב במכתבי עתים, שהממשלה מוכרת על ליציטאציע את השאסייא לעשות אותה מעיר פילוב הסמוכה עד לובלין, והלך וקיבל עליו לעשות השאסייא, וכאשר נגמר השאסייא בא אינזינער אחד לבקר ולראות אם נעשה ונגמר כהוגן בלי שום חסרון, וכאשר ראה וחקר היטב, מצא במקום

הערות וציונים

קעז. דברים יקרים וסיפורים נפלאים ע' ד'.

אחד שלא הוטב בעיניו, והבין האברך הנ"ל שאם יוודע הממשלה מזה יענישו אותו בעונש חמור, על כן רצה לשחד את האינזינער בדמים שלא יגלה חסרונו אלא יאשר זאת שנעשה כתיקונו, אולם האינזינער - שהי' רשע גדול ושונא ישראל, ומעצמו עוד חפש להמציא איזה חסרון - חרה אפו מאד, ולקח המקל של ברזל אשר בידו, והכהו על ראשו עד שפצע את מוחו ר"ל, ונפל האברך ארצה באין אונים, ולקחוהו הפועלים והניחו אותו על עגלה, והובילוהו לביתו עיר קאנסקאוואליא. וכאשר הביאו אותו לביתו, נעשה שם צעקה גדולה ומהומה עד מאד, והבכיות עלו עד לב השמים, כי ראו שכמעט לא נשאר בו חיים, עד שנמצאו שמה איזה אנשים ואמרו לקרוביו, שאע"פ שאתם מייאשין אותו מכל מקום הי' נכון מאד ליסע עמו לראדישיץ, אולי שם ימצא תרופה לנפשו, כי הרבה מעשה נסים ראינו שם בעינינו, מהרבה אנשים אשר הוציאם ממות לחיים ממש, והסכימו ביניהם שיסעו עמו לראדישיץ אל מרן הסבא קדישא.

ויקחו עגלה וצוה להעגלון שיסע עמו במהירות רב, וכאשר באו לראדישיץ והביאו אותו אל חצר בית הרב, הי' שם בין הבאים רב אחד מתלמידי מרן הסבא קדישא, אשר הי' שמה כמו בן בית, והלכו קרוביו של החולה אליו ויבקשו אותו, שהוא ישתדל עבורם שלא יצטרכו להמתין פה זמן רב עם החולה המסוכן, אשר הרגעים ספורות אצלו, מחמת שכמעט לא נשאר בו סמני חיים, והשיב להם הרב הנ"ל, שכעת אין יכולין לכנוס בשום אופן מחמת שהוא באמצע התפלה, רק תיכף אחר התפלה אעשה כל מה דאפשר שתוכלו לכנוס פנימה להזכיר את החולה לפני מרן זצ"ל, ולבקש תרופה עבורו. והנה טרם יכלו לכנוס, הניחו את החולה על אחת השלחנות אשר הי' בחדר הסמוך לחדרו, כדי שיראה אותו הסבא קדישא. לאחר התפלה, בעת שנטל הסבא קדישא את ידיו לסעודה ובירך ברכת המוציא, נכנס הרב הנ"ל אל מרן הסבא קדישא והזכיר לפניו את החולה הנ"ל, וסיפר לפניו את כל העובדא הנ"ל, שבא לידי מעשה זה, כפי אשר קיבל ממלווי החולה. בתוך כך הגישו לפניו את הרוטב, וצוה מרן הסבא קדישא שיגישו לו אל השלחן עוד קערה עם כף אחת, ועם הכף אשר בידו שפך מן הרוטב אשר לפניו לתוך הקערה הנ"ל, ובפיו הקדוש היה סופר ומונה 'אחת, אחת ואחת' וכו', ואח"כ נתן למשמשו שיתנו זאת אל החולה, וכן עשו. וכאשר שפכו לתוך פי החולה הכף הראשון מיד נפתחו עיניו, וכאשר שפכו בו הכף השני

התחיל לדבר, ובכף השלישי הגביה את עצמו וישב, וטרם שתה כל הרוטב כבר ירד מעל השלחן כאדם בריא, וכל הנאספים נשתוממו מאד מהמראה הנוראה הלזו, שמלפני איזה רגעים היה מונח כאבן דומם ממש, ולא זז בשום אבר, ועכשיו נתהפך כמו ממות לחיים, ותיכף קרא אותו מרן הסבא קדישא פנימה, ושאל אותו 'הנך מכיר אותי' וענה לו האיש הנ"ל מאין אני יכול להכיר את מרן הקדוש, והשיב לו מרן הקדוש התזכור אתה שפעם בעת שלמדת אצל רבך הקדוש בעיר קאנסקאוואליא הגיע שמה באמצע הלילה עני אחד, וטרחת עבורו והכנת לו מזון לילה וגם מקום ללון, אז השיב האיש 'כן הנני זוכר', אז אמר לו מרן הסבא קדישא: זה העני אני הייתי והייני דאהני לך! ואח"כ פטרוהו לדרכו לשלום, וברכו בבני חיי ומזוני ועשירות, עם אריכות ימים ושנים[קעח].

כט

בעיר הבירה ווארשא היה איש גביר, ומסחרו היה שהיה סרסור, (הנקרא פאדריאטשיק), היינו שהיה חוכר אצל המלוכה את הדרכים לעשות השאסייע'ן ולבנות הגשרים, ומזה נתעשר. פעם אחת התקוטט הגביר עם פקיד אחד על איזו דרך מחוץ לעיר, והכהו הפקיד בברזל על ראשו, ופצע את קדקדו ושבר את גלגלתו לרסיסים, והובילוהו תיכף לתוך עיר ווארשא, ונאספו כל הרופאים הגדולים והפראפעסארן, ועשו לו נתוח ותפרו את הקדקוד, אבל אמרו כי סכנה צפויה לחייו וימיו ספורים, ולמחרת כבר אמרו כולם נואש, באמרם שאין להם מה לחדש ולעשות, כי לא יועיל שום רפואה בעולם. והנה רוח הקודש של רבינו הסבא קדישא היה מפורסם בכל המדינה, ושמעו הולך שהוא פועל ישועות ובעל מופת, שפוקד עקרות וכמעט מחיה מתים בתפלתו, על כן שכרו עגלת צב ונסעו עמו בניו ובני ביתו לראדשיץ, וכבואם לראדשיץ לא נטלוהו מהעגלה לשום אכסניא, כי רצו שרבינו הסבא קדישא יראהו, ואיך יבא אליו כשהחולה אינו יכול לזוז בשום אבר, על כן נסעו ישר לבית רבינו, וכנגד חלון בית קדשו עמדו, והמה נכנסו אל הקודש פנימה בבכיות, ובדמעות שליש בקשו הימנו שירחם ויתפלל עליו שיעלה לו

הערות וציונים

קעח. נפלאות הסבא קדישא ח"א כ"ה: מפי איש נאמן.

ארוכה למכתו האנושה. והנה נכמרו רחמי הסבא קדישא עליהם ויצא אליו החוצה, וכאשר ראהו אותו הסבא קדישא שאל אותו אם הוא מכיריהו, אבל החולה רמז 'לא', כלומר שאיננו מכירו ולא ראה מעולם את רבינו. וענה רבינו אתה אינך מכירני אבל אני מכירך, על כן אל תדאגו מאומה, בעזרת השם יתברך יתרפא בעוד איזה ימים אחדים, ותכניסהו לאכסניא ואני אתן לו רפואות שיועילו לו בעזהש"י. וכן היה שרבינו שלח לו בכל יום ריצעפטן מאפטייק הידוע שלו, מהסמים האלו ותערובתם עשה מרקחת, מעשה רוקח ממולח טהור, ונתן אל החולה למשוח על הפצע והחבורה, וראו בכל יום כמעט בחוש שהולך השבר ונדבק מעט מעט, עד שבמשך כמה שבועות אכן נתרפאו כל השברים, ושבר אל שבר יחדיו נדבקו ונתרפא, עד שבא החולה בעצמו אל רבינו לקבל ברכה, וישאלהו רבינו עוד הפעם האם הנך מכיר אותי? ויענה שהנה ראהו פה בפעם הראשון, אמר לו רבינו אזכירך שראיתני פעם אחת חוץ מהיום, ומעשה שהיה כך היה.

בילדותי הייתי על החתונה הגדולה שהיה בעיר קונסקיוואליא, ועל החתונה היה בראש הקרואים המחותנים הצדיקים הקדושים, רבינו הגדול הרבי מלובלין והמגיד מקאזניץ זי"ע, ובכן היה שם גם שארי צדיקי הדור, וכאשר נתוודע בעולם שכל הצדיקים יהיו בהתועדות יחד נהרו הרבה אלפים חסידים ואנשי מעשה לעיר הנ"ל, כדי לראות את פני הצדיקים הקדושים. והנה לכל הצדיקים המפורסמים היה להם אכסניות, אבל לשאר החסידים והאברכים הצעירים לא הספיקו בתי העיר הקטנה לכלכלם באכסניות, על כן אחר החתונה נשארו כמה מאות אנשים בבית המדרש, ואחרים הלכו באשר מצאו ללון, ואני גם כן נשארתי בבית המדרש, וחפשתי איזה דבר להניח תחת מראשותי, אבל לא היה לי שום דבר, ומודע ומכיר בעיר לא היה לי גם כן. אולם כאשר ראיתי איזה נערים ילידי המקום, בקשתי מהם שימציאו לי איזה כר או מלבוש או חבילת תבן או קש להניח תחתי, והנה כל הנערים הלכו להם לביתם, רק נער אחד הלך והביא חבילה של תבן, אשר קנה ממעותיו מערל אחד בעד ג' גדולים, ורציתי ליתן לו הג' גדולים, אבל בשום אופן לא רצה לקבל ממני הג' גדולים, כי אמר שרוצה לעשות מצוה בממונו, ובגופו גם כן מה שהביא, ולקיים הכנסת אורחים. ואמר לו הסבא קדישא עתה כבר נזכרת המעשה, וראית שנתקיים בך הכתוב (קהלת יא, יא) שלח לחמך על

פני המים וכו', וזכות המצוה הזאת שעשית בנערותך הצילך בזקנותך, שעוד תחיה ותחיה ותאריך עוד ימים ושנים. והחולה העשיר נזכר מכל זה, ואמר כי זה היה מלפני ארבעים שנה ויותר. - פוק חזי כמה גדול כחה של צדקה והכנסת אורחים[קעט].

ל

החסיד ר' בעריש בלומענפעלד ז"ל שהיה מגדולי חשובי ק"ק וולאשצאווא יצ"ו, היה מסחרו עם צמר, פעם אחת היה הסבא קדישא בעיר וולאשצאווא והתאכסן אצלו, ובאותו הזמן היה לו הרבה צמר מאד, אבל קונים לא היה לו, ואיסתייע מילתא שבא אליו סוחר אחד ממרחקים אשר חפץ לקנות ממנו כל הצמר, ומובן השמחה שהיה לו מזה, ואף על פי כן שאל מקודם את מרן הסבא קדישא מראדשיץ, אבל מה נשתומם היה מזה שמרן הסבא קדישא לא הסכים למכור אותם, ובטח כן עשה. ויהי היום לאחר שחלפו ועברו כמה שבועות אירע לו סיבה, שנשרף לו כל אשר רכש, עד שנשאר בעירום וחוסר כל ר"ל, ונסע לראדשיץ אל מרן הסבא קדישא ויספר לו את כל אשר קרהו, ושאל אותו מרן הסבא קדישא על הצמר אם גם כן נשרף, וכאשר השיב לו הן אמר אליו הסבא קדישא אם כן עלי לשלם לך ההפסד, כי אני הייתי הגורם לזה, ונתן לו את ברכתו הקדושה, וכן הוה כאשר נסע לביתו לא ארכה העת ונזדמן לו מסחר אשר הרויח בה הרבה מאד, עד שנתעשר מזה בכפלי כפליים מאשר היה לו מתחילה[קפ].

מתיר אסורים

לא

פעם באה אל רבינו הסבא קדישא אשה עגונה, והתמרמרה שזה כמה שנים שהלך ממנה בעלה, ואין לה שום ידיעה ממנו באיזה מקום הוא נמצא, על כן בקשה מרבינו איזה עצה לעזרה ולהוציאה מצרתה,

הערות וציונים

קעט. נפלאות הסבא קדישא ח"א ט"ו: מכתבי הגה"צ **רבי שמחה גילערנטער** זצ"ל אב"ד דק"ק **קלימנטוב** יצ"ו, ששמע מזקינו הגה"צ **רבי מאיר יהושע גילערנטער** זצ"ל אב"ד דק"ק **קלימנטוב** יצ"ו, ממקורבי רבינו הסבא קדישא. **קפ.** נפלאות הסבא קדישא ח"ב י"ג. מפי

ואמרה שלא תזוזי משם עד שתשמע תשובה ברורה שבעלה ישוב לביתו במהרה. ויקח רבינו מכיסו שתי מטבעות ואמר לה: הא לך שתי זהובים כסף, ולמחרת בבוקר תשכים ותלך לשוק אשר בעיר ראדשיץ, ומאת המוכר שתפגע שם ראשון על השוק תקנה, ואם תזדמן לך איזה מסחר לקנות ותחסר לך מעות להמחיר אשר יושת עליך האיש הנ"ל, אז תבקש הימנו שילך עמיך אל ביתי, ואני אוסיף לו השאר! וכך הוה. האשה השכימה למחרת בבוקר, ועם המעות שקיבלה מרבינו הלכה לקנות על השוק, ובתוך הלוכה בשוק פגעה בערל אחד שנסע בעגלה עם עצים, ותיכף נגשה אליו ושאלה אותו כמה הוא רוצה עבור זה, ואמר לה שלשה זהובים, ונשאה ונתנה עם הנכרי אם ירצה למכור לה בעד שתי זהובים, ולא רצה בשום אופן, אזי אמרה לו שיסע עם העצים אל חצר רבינו, והוא יוסיף לו להמחיר אשר הוא רוצה. ואכן נסע עם העגלה לחצר רבינו זי"ע, וכאשר אך בא לביתו נאוה קודש פתח רבינו הסבא קדישא את פי קדשו ושאלו בלשוננו בלשון יודיש מה שמך, והוא מתנכר ועשה עצמו כאילו אינו מבין מה שרבינו דובר אליו, אלא ענה בלשון פולנית 'צא פאן ראבין מאווי', אז אמר לו רבינו בקצף: הנך עושה עצמך כאילו אינך מבין? וצעק אליו בקול: רשע, תן תודה! אתה הנך בעלה שהלכת מאתה זה זמן כביר, ולקחת לך אשה נכריה והמרת דתך, לא טוב יהיה אחריתך, ובכן הנני מתרה לך בטוב שתשוב לדת היהודית ותתן לה גט פטורין תיכף, ואם לאו אעשה אותך גל של עצמות! המומר כשראה שנגלו לפני רבינו כל המעשים הרעים הנסתרים שעשה, נבהל מאד מלפניו, ובכה לפני רבינו בדמעות שליש, שמתחרט מאד על מעשיו הרעים שעשה עד הנה, ורוצה לחזור ולשוב לדת היהודית. רבינו נתן לו תשובה על כל מה שעשה, ועל הנכרית שנשא והוליד ממנה ממזרים ר"ל אמר לו רבינו באם תמות הנכרית עם השרצים אז תדע שתשובתך נתקבלה לפני הבורא יתברך שמו. והאיש המומר סיפר לפני רבינו זצ"ל והעומדים שמה, שבכל יום ויום היה נוסע למקום מגורו אשר היה בווילנא, ובהיום ההוא תעה בהדרך, מחמת שהסוסים רצו מעצמם ונטו מהדרך אשר רצה להוליכם,

הערות וציונים

החסיד **ר' מרדכי יוסף** ז"ל, ששמע מהחסיד המפורסם ר' יוסף, שהיה מכונה **ר' יאששע בלומנפעלד** ז"ל מק"ק **וולאשצאווא** יצ"ו, בן החסיד **ר' בעריש** ז"ל בעל העובדא, ומחותנו של הה"ק בעל חסד לאברהם זצ"ל מראדאמסק.

ורצו לעיר ראדשיץ. והנה האיש המומר עשה הכל כאשר צוה עליו רבינו, ונעשה בעל תשובה גמור, וסופו של דבר היה כאשר אמר לו רבינו[קפא].

לב

והנה בעת היות הה"ק רבי דוד צבי שלמה בידערמאן ילד בן שש שנה, לא נמצאו אז בירושלים חסידים שיוכלו לשמש כמלמדי דרדקי, ובאין ברירה הוכרח הה"ק הרבי ר' אלעזר מנדל בידערמאן זצ"ל מלעלוב, למסור את בנו זה למלמד 'מתנגד', אמנם מופלג בתורה, ביראת שמים ובמדות תרומיות היה. והה"ק היה עוקב אחר התפתחותו של ילדו והתקדמותו בלימודים, ויחד עם זאת, מבקש להציל מה מפיו על טיב הליכותיו של המלמד שלו, ובולש אחרי תנועותיו של המלמד ומעשיו בשבע עינים. היתה זו, איפוא, הפתעה גדולה עבור הה"ק, שבאחד מן הימים סיפר לו בנו הפעוט, כי בכל יום ויום, לפני הלימוד נוהג המלמד לגשת אל חלון החדר, והוא ניצב שם דומם זמן מה, צופה בחלל החדר, ועיניו זולגים דמעות...! בו ביום קרא הרבי ר' אלעזר מנדל את המלמד לביתו, והפציר בו להסביר לו את פשר בכייתו המוזרה יום יום. והמלמד ניאות לו וסיפר: לפני עשרות בשנים הייתי בבית הסבא קדישא הרבי ר' בער מראדשיץ, יום אחד הייתי עד ראיה למעמד נשגב, ראיתי במו עיני איך אשה עגונה הגיעה לפני הסבא קדישא, והתחננה לפניו כי יגלה לה את מקום המצאו של בעלה, והנה שלח הרבי את משמשו החוצה, וציוה עליו להכניס את הגוי הראשון שיפגוש על אם הדרך. כן עשה המשמש, וכשהכניס את הגוי לפניו איים עליו הרבי באיומים נוראים כי יספר את האמת מי הוא, עד שנאלץ להודות שיהודי הנהו ובעל אשה זו, ולפי פקודת הרבי נתן לה מיד גט פטורין ושחררה מכבלי עיגונה. הייתי נסער כולי עד מעמקי נפשי מגילוי מרעיש כזה של רוח הקודש, של מופת גלוי. החלטתי להתגנב לחדרו של הרבי, ולהתחבא תחת מטתו, בכדי שאראה משם מה מעשהו בלילה. אתא לילה, הרבי נכנס לחדרו, עלה על ערש יצועו ומיד הרגיש בי, וקרא למשמשו להוציאני, תקפני פחד מות וקפצתי ממחבואי החוצה. פנה הרבי אלי בשאלה: אברך מה רצונך?

הערות וציונים

קפא. הרב **ראובן חיים אלכסנדר צארניכע** ז"ל מק"ק **לאדז** יצ"ו בס' נפלאות הסבא קדישא ח"א כ"א:.

יראת שמים! - עניתי. ברכני הסבא קדישא בלבבית: יהי רצון שבכל פעם שתתחיל ללמוד יתנוצצו בך הרהורי תשובה! מאז - סיים המלמד את סיפורו - חלפו כבר ועברו עשרות בשנים וברכתו של הרבי עדיין שרירה וקיימת, לא עובר עלי יום שאינני עושה תשובה, בו ברגע שהנני עומד להתחיל ללמוד מתעוררים בלבי הרהורי תשובה, ועיני זולגות דמעות. כשמוע הה"ק רבי אלעזר מנדל את סיפורו של המלמד שאל אותו כשכולו תמיהה: ואיך זה – אחרי ראותך את כל אלה - שנשארת מתנגד?.. החזירו המלמד המתנגד בתמימות: יאמרו נא לי אתם, וכי לא היתה כל זאת 'מעשי קסמים'? והנה לא ענה לו הה"ק רבי אלעזר מנדל לאולתו, אלא עוד באותו יום שלחו לנפשו, באמרו 'מי שאין לו אמונת חכמים לא ילמד את בני תורה'[קפב].

מציל ומושיע

לג

פעם בא אל הסבא קדישא זצ"ל חסיד ועשיר גדול שהיה צריך להוושע בבן זכר, ובא עם אשתו הנגידה, ובאכסניא אשר עמד שם עשה משתה גדול, והזמין את החסידים על המשתה. פתאום בתוך הסעודה נתחב עצם בגרון העשיר הנ"ל, ולא הי' יכול להוציאו, ונעשה רעש גדול. והביאו אותו לבית הסבא קדישא זצ"ל, ויקם הסבא קדישא מהר מכסאו ויקח את ההבדלה, וחתך ממנה איזה חתיכות שעוה, ויגלגל על השולחן כמו מקל, ויפתח את פיו, ודחף את העצם במקל השעוה הלאה הלאה, עד אשר בלע את העצם בלא שום נזק, ובעת דחפו את העצם שמעו שאמר, 'כי גם זה יהיה לך בן', ובעז"ה נפקד בזאת השנה בבן זכר[קפג].

לד

פעם אחת בא אל הסבא קדישא איש אחד עם בתו שכבר הגיעה לפרקה, ולא היה בידו לתת לה נדוניא ולהשיאה לאיש מגודל

הערות וציונים

קפב. תפארת בית דוד י"ח. **קפג.** נפלאות הסבא קדישא ח"א מ"א. מפי ש"ב החסיד **ר' יחיאל יוסף באראן** ז"ל **מראדשיץ** נכד הסבא קדישא.

דחקותו, וישאלהו הסבא קדישא אם יש לו איזה עשיר במשפחתו, שיוכל להיות לו לעזר ולסעד באיזה סכום, ויענהו האיש שהוא מקרובי האשה הנגידה 'טעמירל' הידועה מווארשא, שהיתה מפורסמת לאשה כשירה וצנועה ובעלת צדקה, ונתן לו הסבא קדישא מכתב בקשה אליה שתתמוך בו בנדבה הגונה. כשלקח ברכת פרידה מהסבא קדישא לפני הנסיעה אמר אליו רבינו שיסתכל היטב בפניו, וכן עשה אבל לא הבין כונתו כלל מה ראה על ככה, ונסעו לווארשא אל הנגידה מרת טעמירל, וכאשר הראה לה המכתב מרבינו קבלה אותם בסבר פנים יפות, וכבדה אותם, והיתה מאכילה ומשקה אותם מכל מילי דמיטב, ונתנה להם כל צרכם, ויהי כשחפצו ליסע חזרה הלכו לבקש להם עגלה לנסוע עמה לביתם, ולא מצאו אלא עגלה אחת של נכרי אשר נסע אז לעירם, והוכרחו לנסוע אתו. ויהי באמצע הדרך צוה אותם הערל שירדו מהעגלה ולא רצו, עד שלקח בחזקה את האיש עם בתו מעל העגלה והוליכם לבית אחד וסגרם, ואת הבת השליך למרתף הבית, וצעקו לעזרה ואין מושיע להם, כי קשר אותו היטב אל הכותל להרגו, האיש בראותו שכבר הכין הערל כלי זיינו וקרב אליו להרוג אותו, בכה לפניו בקול וביקש ממנו שיתן לו זמן רגעים אחדים לומר וידוי קודם מיתתו, ותיכף הזכיר לעצמו את צורת הסבא קדישא ונדמה לו כאלו עמד לפניו, ומתוך כך איסתייע מילתא שדפקו על הדלת שני 'זאנדארין', וכאשר הערל לא רצה לפתוח להם תיכף שברו הדלת בחזקה וברוב חמה, וחפשו היטב סחורה אסורה הבאה מחו"ל כדרכם אז, בחפשם ראו את היהודי קשור לכותל וכמעט לא נשאר בו עוד כח, מגודל הפחד והבהלה מחבלי מות, והתירו לו החבלים וצוהו שיספר להם כל הנעשה לו, וסיפר להם והראה להם איך שהשליך גם את בתו לתוך המרתף, שהיתה גם כן מוכנה להריגה, כשמעם הדברים האלה נתמלאו חמה על הערל, וזרקו חצים עליו והמיתו אותו, ואת בתו הוציאו מהמרתף וציוו להם שיקחו מכל כלי הבית אשר ייטב להם, וגם את מרכבתו עם הסוסים, ולקחו את מרכבתו וכספם עם שאר חפצים ונסעו לביתם בשלום, בנסעם מהעיר ראו מרחוק שפרצה שריפה בבית הערל, ונשרף הבית וכל אשר היה שם, כן יאבדו כל הרשעים[קפד].

הערות וציונים

קפד. נפלאות הסבא קדישא ח"ב י"ט: מפי החסיד **ר' אלטער בער** ע"ה, ששמע מהחסיד

לה

פעם אחת בהיות החסיד ר' הערשל קראקוס ע"ה מק"ק קונצק יצ"ו בראדשיץ אצל מרן הסבא קדישא זי"ע, קרא לו רבינו וניגש עמו אל החלון, והראה לו מרחוק שנוסעת עגלה לראדשיץ, וזה היה באמצע הדרך בערך ג' פרסאות רחוק מעיר ראדשיץ, ועבר שם איש אחד וניגש להעגלון, וביקש הימנו שיחוס עליו ויקחהו על עגלתו, כי כבר נודד והולך רגלי מביתו זה זמן ארוך, והוא כבר עייף ויגע מאד מטלטול הדרך, ונכמרו רחמי העגלון עליו ויקחהו על העגלה. והנה כאשר נסעו איזה מהלך חטף האורח מחיקו סכין ארוך וביקש לדקור את העגלון, ובראותם את כל אלה הרים מרן הסבא קדישא את קולו וצעק שיניח לו, וגם ר' הערשל הנ"ל צעק מהמראה הלז, ונבהל הרוצח שם במקומו מאד, בשמעו קול גדול ולא ידע מאין, ונאלמה ידו תיכף, באין יכול לשלוח אותה ולזוז הנה והנה, וכה נסעו העירה כשסכינו אחוז בידו, ובשום אופן לא היה יכול לזוז עם ידו כלל, וגם לא להוציא הסכין מידו, ונסע עם העגלה ישר אל חצר בית מרן הסבא קדישא, כי הבעל עגלה היה מראדשיץ, והבין שנס הצלה שהיה לו היה מנפלאות מרן הסבא קדישא. והנה כאשר נכנסו לקודש פנימה, שאל מרן הסבא קדישא את הרוצח בגערה וכי כך גומלים לעושי טובה, לא די שריחם עליך ולקח אותך על עגלתו, לסוף חפצת לגמול לו רעה תחת טובה, וחפצת עוד להרוג אותו עם הסכין אשר בידך, מתחילה ניסה להכחיש הדבר ולתרץ את עצמו, כי לא חשב להרגו אלא לאיים עליו, ועוד תרוצים כהנה וכהנה, אבל באמרו אליו ברוח קדשו שהוא ראה באיזה מקום ובאיזה זמן הכל בדיוק נפלא, ולולא ששמע קולו שממנו נבהל ולא יכל להזיז את ידו אזי כבר שחטו, אז ראה כי גלו לפניו כל תעלומות רעה שחשב לעשות, והתודה לפניו על רוב פשעיו וחטאיו מנעוריו עד הנה בחרטה גמורה, ונתן לו תשובה על זה, ונעשה בעל תשובה גמור, ותיכף אחר שהתודה וקיבל עליו התשובה נרפאה ידו כבראשונה[קפה].

הערות וציונים

ר' הערשל קראקוס ע"ה מק"ק **קונצק** יצ"ו הנ"ל. **קפה.** נפלאות הסבא קדישא ח"א מ"ב. מכתבי ש"ב החסיד ר' **נתן דוד באראן** ז"ל מק"ק **גארשקאוויטץ** יצ"ו, נכד הסבא קדישא.

לו

פעם אחת היה חסיד מאנ"ש שקיבץ מעות להכנסת כלה עבור בתו הבוגרת, ובבואו סמוך לעיר היה צריך לפנות, ותלה את תרמילו על עץ אחד שם ונפנה, ובחזרתו לא מצא את תרמילו, וצעק ככרוכיא ואין שומע לו, ונסע אל הסבא קדישא להודיע צערו. והשיב לו הסבא קדישא אל תדאג כלל, כי איש צבא אחד מאנשי חיל גנב את התרמיל, והוא מפורסם לגנב גדול אשר ע"כ ילך ויבקש מהפולקאווניק שיסדר האנשי חיל סביבו, ורבינו הסבא קדישא צוה להחסיד שישגיח היטיב על כולם, ומי שירוק בפניו ויאמר לו 'פארשיווי זשיד, (יהודי מצורע), לך מעלי' תדע שהוא הגנב. הפולקאווניק הסכים עמו לעשות כדבריו, והעבירו לפניו כל אנשי חילו, ואכן היה ביניהם איש צבא אחד שביזה אותו וקראו יהודי מצורע, ותפסו אותו ונתנוהו בקולר, ובדרך כלל כל המכות שהיה מכין אותו לא עשו עליו רושם כלל, כי היה גנב מפורסם ולא ייחת מפני כל, אבל בפעם הזאת כאשר הלקו אותו ברצועה שלשה מכות צעק שיודה ויחזיר הגניבה מיד, והפולקאווניק תמה ושאל אותו מדוע בפעם הזאת הודה תיכף מה שאין דרכו, והשיב שהיה מוכרח לזה, מחמת שבא אליו זקן אחד (הלא הוא הסבא קדישא) והראה לו על הכבד והריאה שלו שאם לא יודה מות יומת תיכף. ונשתומם הפולקאווניק ואמר אני רוצה להכיר את הרבי הזה, ואם לא יאמר לו הענינים שלו מה שצריך לידע אזי יורה אותו בקנה רובה שלו. אמנם אוי ואבוי היה לו, כי תיכף בעת שדרך על מפתן ביתו של הסבא קדישא, אמר לו רבינו: דע כי בן מות אתה שהחלפת את המכתבים! (אז היה המלחמה בין נאפאלעאן לקיסר רוסיא, והוא היה אחד מהמרגלים, ולקח שכר להודיע לנאפאלעאן סודות מלוכת רוסיא, וכתב שני מכתבים אחד לנאפאלעאן ואחד לרוסיא, ובטעות החליף את המכתבים), ותיכף כי שמע זאת נמס לבו בקרבו, והמית עצמו בקנה רובה שלו, כן יאבדו וכו' [קפו].

הערות וציונים

קפו. נפלאות הסבא קדישא ח"א נ"ח. מכתבי ש"ב הגה"צ ר' **משה אייבשיץ** זצ"ל אב"ד דק"ק **סטערצאוו** יצ"ו, ששמע מאביו הגה"צ **ר' מאיר** זצ"ל אב"ד דק"ק **סטערצאוו** יצ"ו, חתן הה"ק רבי הלל זצ"ל מראדשיץ, ששמע מק"ז הה"ק **רבי יחיאל חיים עפשטיין** זצ"ל אב"ד דק"ק **אוזאראוו** יצ"ו בעל העובדא.

לז

סיפר הה"ק רבי יחיאל חיים עפשטיין זצ"ל אב"ד דק"ק אוזאראוו ודק"ק אפטא יצ"ו, איך שבעודו דר בק"ק אופאלע יצ"ו, ובנו הגה"צ רבי לייבוש זצ"ל אב"ד דק"ק חמעלניק יצ"ו היה אז ילד קטן ונחלה בחולי כבידה ר"ל, והרופאים כבר יאשו אותו ר"ל, ושלח הה"ק רבי יחיאל חיים זצ"ל שליח מיוחד מאנשי שלומו וממקורביו לראדשיץ אל הסבא קדישא, לעורר עליו רחמי שמים, ותיכף כשבא השליח נכנס פנימה, והשיב לו הסבא קדישא שאין לו לפחד ולדאוג על הילד כלל ושיתרפא במהרה בעזרת השם, אבל על אביו הוא הה"ק רבי יחיאל חיים הנ"ל אמר שצריך לרחמים רבים, ולהשליח אחזתו פלצות יען שבעת נסעו מק"ק אפאלע היה הה"ק מאוזאראוו בבריאות השלימות. ובין כך עמד הסבא קדישא להתפלל, ותיכף אחר התפלה נכנס השליח אל הקודש פנימה להזכיר את הה"ק מאוזאראוו ולהוודע מה זאת, והשיב לו הסבא קדישא שהסכנה כבר עברה, ואמר להשליח שיסע חזרה וימצא בביתו כל טוב. וכאשר חזר השליח לק"ק אפאלע נודע לו את כל אשר קרה שם, כי הה"ק מאזערוב הלך לטבול בנהר, ויען שהיה בדאגה ממחלת בנו הילד, שכח והלך לתוך הנהר במקום עמוק, ולא היה יכול לשוט והתחיל לטבוע, וגם המשמש הבחור אשר הלך אתו לא היה יכול לעזור לו כלל, רק התחיל לצעוק, ולקול צעקתו באה כובסת אחת אשר כיבסה לא רחוק ממקום הטביעה, וזרקה עם הבחור ביחד חתיכת עץ גדולה מאד לתוך המים, ובדרך נס חטף הה"ק מאזערוב את עצמו על העץ וניצול, והמעשה היה ממש מכוון בעת שהסבא קדישא מראדשיץ אמר שצריך לרחמים רבים, שהרגיש כל זה ברוח קדשו אשר נגלו לפניו כל תעלומות[קפז].

לח

סיפר הה"ק רבי יחיאל חיים עפשטיין זצ"ל מאוזאראוו, שבימי חורפו אחר שכלו לו שני המזונות שהבטיח לו חותנו, נתן לו חותנו כמה מאות אדומים שיקח את עצמו לאיזה מסחר. ואכן טרם שהתחיל לסחור

הערות וציונים

קפז. נפלאות הסבא קדישא ח"ב ט: מפי דודו הגה"צ **רבי יחזקאל גאטשאל** זצ"ל אב"ד דק"ק **זארנאוו** יצ"ו.

נסע לרבו הקדוש מראדשיץ, כדי ליקח ממנו את ברכתו, כדרכו בקודש שלא לעשות שום דבר בלי ידיעת רבו מקודם. והיה שם בשבת קודש, ואמר אז הסבא קדישא דברי תורה ובתוך דבריו אמר שאם האדם הוא בעת צרה וסכנה ר"ל, אזי הוא סגולה גדולה להנצל מהסכנה, להתדמות לפניו צורת רבו! לאחר שבת לקח הה"ק מאזרוב ברכת פרידה ונסע לביתו, והדיבורים שאמר הסבא קדישא באמצע דברי התורה כבר נשכחו ממנו, והכין עצמו לדרך לרגל מסחרו. ונסע עם עגלת סחורה אשר היה נקרא אז 'בויד', וגם לקח עמו צרור הכסף אשר היה צריך לקנות סחורה בהם. ויהי באמצע הדרך פגעו בו שני גזלנים, והורידו אותו מעל העגלה, ויבקשו אצלו בכל המלבושים, עד שמצאו צרור הכסף שלקח עמו על הדרך, ולקחו ממנו, גם את העגלה עם הסחורה לקחו ממנו, וכדי שלא יגלה הדבר אחר כך וימסור אותם אל השופטים, הסכימו ביניהם להרגו, ולהשליכו אל הנהר אשר היה לא רחוק מהם, ובתחלה אסרוהו בחבלים היטב, וגררו אותו, ומגודל הבהלה והפחד נתבלבל מאד עד שלא ידע אף לצעוק לעזרה, וגם לבקש מהם שירחמו עליו. והנה כאשר היה כבר קרוב אל הנהר איסתייע מילתא ונזכר בדברי התורה שאמר הסבא קדישא, ובהדיבורים שאמר אז כמה פעמים, ותיכף התדמה לפניו את צורת רבו הסבא קדישא מראדשיץ זי"ע, ובתוך כך ראה מרחוק שני קאזאקין רוכבים על סוסים עם רצועות של עור בידיהם, וצעק בקול רם גיוואלד, ובמהירות קרבו אליו, והגזלנים הניחוהו וברחו לנפשותם, ובראותם כל הנעשה רצו אחריהם מהרה, והשיגו אותם ואסרו אותם עם החבלים ההם, וניגשו אל הה"ק מאזרוב זצ"ל שיספר להם כל מה שקרהו, ומה ביקשו ממנו. בהתחלה לא ענה להם מגודל הבהלה מכל המעשה אשר עבר עליו, עד שהניחוהו בדברים ואמרו אליו שלא יפחד כלום, והם יקבלו עונש המגיע להם. אז סיפר לפניהם הה"ק את כל הנעשה עמו. ויאמרו אליו הרוכבים שילך אתם העירה, ויספר לפני שלטוני העיר את כל מה ונוכחת, ולקחו את הגזלנים בחזקה על ידי הכאות חזקות עם הרצועות שבידיהם, והושיבו אותם על העגלה אשר עם הסחורה, לנסוע עמם העירה ומשם יצא המשפט, והה"ק זצ"ל הלך עמהם רגלי העירה. וכשאך באו העירה הביאו אותם לפני שלטוני העיר, והה"ק סיפר לפניהם את כל אשר קרהו, שהיו מוכנים להרגו וכו', ויצא הפסק להכות לכל אחד מהם חמשים הכאות קשות עם הרצועות שבידיהם, ואחר כך להושיב אותם

בתפיסה על עשרים שנה, וכן עשו להם כאשר יצא דבר המשפט. ואחר כך נסע הה"ק תיכף אל רבו הקדוש מראדשיץ לספר לו הנס הגדול אשר קרה לו, שניצל ממות לחיים, וכאשר בא לפניו, פנה אליו הסבא קדישא מראדשיץ ואמר לו בפנים שוחקות: הזכרת מה שאמרתי בתוך דברי התורה בשבת העבר טרם שנסעת לרגלי מסחרך? וסיפר לו שכך היה, והאי דאהני לו שניצל אז ברגע האחרונה, ואז נתנו שניהם שבח להשי"ת, וסיים הסבא קדישא מראדשיץ ואמר אליו התסבור אתה שהם היו שני אנשי חיל? לא, אלו היו שני מלאכי מעלה אשר ירדו אצלך במיוחד להציל אותך מידי הגזלנים האלו[קפח].

פועל ישועות

לט

בעיר שידלאווצא היה דר איש אחד ושמו 'יוסקע' שהיה חתן אצל הצורף של נחושת, והוא היה אומן אצל חותנו, גם גיסיו בני חותנו היו עובדים עמו שם במלאכה זו, וזה היה פרנסתו ימים רבים. פעם אחד באתה אליו שכנתו הערלית שהיתה דרה ברחוב הזה, ואמרה אליו השמעת 'יוסקע' מה שגיסך אומר, וכאשר לא ידע כמובן אז אמרה לו: הוא אומר, שכאשר ימות חותנך, אביו, לא יניח לך להיכנס לבית המרחשת! שאל אותה 'יוסקע' ואם כן מה את מיעצת לי על זה, אמרה לו עצתי אמונה שתקנה אצלי בית שלי ותעשה לך בית מרחשת של נחשת כמוהו, כי אומן אתה יותר מהם. [והיא אמרה לו כן, מפני שראתה כי הרחוב מלא עם יהודים, ובעוד ימים מועטים יכנו את רחובה 'הרחוב היהודי', ובהאי פחדא הוות יתיבה כי לא יהיה עוד מקום בעבורה בין היהודים, ע"כ רצתה ליפטר מביתה כל עוד שיש חפץ בה], והסכים 'יוסקע' לעצתה, וקנה ממנה את הבית, אבל אחר כך ראה כי הבית צריך תיקון כפליים יותר ממה שעלה לו כל הבית. ונסע לראדשיץ אל הסבא קדישא זי"ע, וסיפר לו היות שקנה הבית מערלית ועתה יהיה נקרא

הערות וציונים

קפח. נפלאות הסבא קדישא ח"ב ט"ז: מכתבי ש"ב החסיד **ר' שלמה הכהן** ז"ל, ששמע מאביו **הה"צ רבי אליעזר שמואל הכהן** זצ"ל מק"ק **טאמאשוב** יצ"ו נכד הסבא קדישא.

'הרחוב היהודי' אבל מה לעשות עם זה שהתיקון שצריך הבית יעלה בכפלי כפליים ואין בידו מאומה על צרכי התיקון. ואמר לו רבינו כשיבוא לביתו ילווה לו שני מאות זהובים, (שהיה אז בערך שלושים רובל כסף), ויחליף אותם על מטבעות קטנות, ויניח אותם בתוך תיבה קטנה, ויעמיד את התיבה בתוך הארגז ויסגור אותה, ושום אדם לא ילך שמה אצל הארגז אלא הוא בעצמו, ולעולם לא יביט בתוך התיבה, רק בכל עת שיצטרך למעות יתחוב ידו לתוך התיבה ויוציא משם כמה שיצטרך. ושאל 'יוסקע' את רבינו מי ילוה לי, ושחק רבינו הימנו ואמר לו כבר תמצא מי שילוה לך, וחזר לביתו בלילה.

ויהי ממחרת בבוקר כאשר הלך להתפלל, עמד על הדרך איש אחד שהיה מלוה מעות לאנשים ברבית, וראה האיש אותו מרחוק וקראו בשמו 'יוסקע' ויגש אליו, ושאל האיש אותו מדוע פניך זועפים? וסיפר לו 'יוסקע' הכל, שהיה בראדשיץ ומה שאמר לו הרבי זצ"ל, הכל סיפר לו בתמימות, ואמר לו האיש שאם יביא לו שטר על המעות ילוה לו שני מאות זהובים, הדיבורים האלו לא נכנסו באזניו של 'יוסקע' לכן לא בא אליו עם השטר כאשר צוה. לעת ערב כשהלך להתפלל מנחה, שוב ראה האיש המלוה עומד וקורא לו 'יוסקע', ואמר לו למה לא באת אלי עם השטר כאשר צויתי אותך, ואמר לו שחשב בתחילה שהוא שוחק ממנו, ויאמר לו האיש המלוה לא בדרך שחוק אמרתי לך אלא באמת, אם תביא לי שטר אז אלוה לך שתי מאות זהובים כמו שאמרתי בתחילה, וכן עשה, והביא לו 'יוסקע' שטר והלוה לו המעות, והוא החליף אותו תיכף על מטבעות קטנות כאשר צוה לו רבינו, וקנה עצים וסיד וכל כלי בנין וכשבא זמן התשלום פרע לו את הכסף, וגמר את הבנין ולא הלך לעבוד עוד אצל חותנו, כי כל הצטרכותו הוציא מדי יום ביומו מן התיבה הידוע רק לו. עבר זמן מה ופגע בו חותנו בשוק ושאל אותו הכי יש לך עוד מזה המעות? [ואמר הן, וזה היה הסוף להצלחתו. דהנה] כאשר בא לביתו והלך כפעם בפעם אל התיבה להוציא מעות מתוכה הרגיש שנתמעט המעות מבכל העת, ורץ תיכף לראדשיץ להודיע לרבינו שנעשה שינוי בהדבר, (עי' מלכים ב' ד. וברש"י שם), אבל תיכף כשבא לפניו ועדיין לא דיבר עמו דבר אמר לו רבינו מראדשיץ: חותנך חכם הוא, (האסט א קלוגען שווער), אני נתתי לך שיהיה לך עשירות וברכה לדורי

דורות והוא קלקל את הכל! אמנם אף על פי כן, כל מה שבנה ועשה מקודם נשאר לו[קפט].

מ

איש יהודי היה ושמו ר' אלי' ע"ה, שהיה דר בעיר ווידאווע הסמוכה לעיר סטערצאוו, והוא היה נוסע כמה פעמים לראדשיץ אל הסבא קדישא זי"ע, והיה לו שם כמה פעמים מופתים נגלים, ואחת מהנה סיפר, שאדון אחד מכפר הסמוך לשם היה מגיע לו חוב, ובכל פעם שבא לתבוע את חובו כעס עליו האדון ודחף אותו, ופעם אחת אף הכה אותו, ונסע לראדשיץ אל הסבא קדישא ובכה לפניו שהשי"ת יעזור לו שיגבה חובו, וסיפר לפני הסבא קדישא איך שמתיירא עוד לנגוש אותו לבל יהרוג אותו מרוב כעסו. ואמר לו הסבא קדישא שבל ידאוג כלל, שבמשך איזה ימים יבא האדון לביתו ויחזיר הקרן עם הרבית, ואמר לו ר' אלי' אינני מבקש רבית רק שישיב לי הסך שהלויתי לו, והסבא קדישא חזר דבריו הראשונים פעם שנית שכן יהיה, וכן היה, שתיכף שהגיע לביתו בא האדון עם הסכום ועם הרווחים, וביקש ממנו לבל יהיה בלבו עליו על אשר השמיט אותו זמן רב כל כך[קצ].

מא

הכפר גור הסמוכה לעיר זאלאשיטץ היה שייך לגוי פריץ אחד שהיה דר שמה, ואצלו היה דר יהודי אחד ושמו ר' ליב, והפריץ הלז היה שונא ישראל מאד והיה מעיק להיהודים הדרים אצלו. פעם אחת בבוקר כאשר קם הפריץ משנתו והלך לטייל אצל הנהר שלו, ורצה לצוד משם דגים, והנה ראה ששטים בתוך הנהר בר אוזים (קאטשקעס), והכיר הפריץ שהעופות האלו אינם שלו, ונתמלא עברה וזעם וירה בקשתו עד שהמית אותם, ועוד לא נשכך חמתו בזה ושאל ודרש עליהם של מי היו העופות האלו, ונודע לו שהיו של היהודי ר' ליב הדר אצלו, ושלח אחריו שליח שיבא תיכף אליו, ובדעתו הרשעה היה ליסרו על שלא שמר האוזים שלו שלא ילכו לתוך הנהר שלו, השליח של הפריץ היה אוהבו

הערות וציונים

קפט. גן ישראל, לקוטי שושנים, אות ס"ז, ששמע מחותנו ע"ה שראה כל זה בעיניו.
קצ. נפלאות הסבא קדישא ח"א נ"ח. מכתבי ש"ב הגה"צ ר' **משה אייבשיץ** זצ"ל אב"ד

וידידו של ר' ליב, והלך תיכף אל ר' ליב וסיפר לו ששלחו הפריץ לאמר לו שיבא תיכף אליו, אבל הוא יעץ לו שלא ילך אליו בשום פנים ואופן, כי בדעתו להרע לו, ר' ליב בשמעו הדברים האלו, שם תיכף לדרך פעמיו, ונסע תיכף לראדשיץ אל מרן הסבא קדישא זי"ע, וסיפר לו את צרתו, וצוהו הסבא קדישא להמתין שמה כמה ימים.

ובאותן ימים עשה אחד מאנשי העיר ראדשיץ ברית מילה, וכיבד למרן הסבא קדישא עם סנדקאות, ובעת שהלך הסבא קדישא אל הברית לקח עמו את ר' ליב, וצוהו שישמש אותו שמה בכל הסעודה, וכן עשה כאשר צוה לו מרן זי"ע, ויהי באמצע הסעודה קרא לו הסבא קדישא ואמר לו תוכל ליסע לביתך לשלום, ויען ר' ליב ויאמר אל מרן הסבא קדישא איך אוכל ליסע הלא ירא אנכי פן יהרגני, כי שמעתי משכיני אשר היה פה שמחפשים אותי בכל יום בביתי, והאנשים שהיו שם בסעודת ברית גערו בו בקול ואמרו לו הוי שוטה, אם הרבי צוה עדיין אתה ירא, סע מהר לביתך בלי פחד ואל תוסיף לשאול עוד שטיות כאלה. האיש ר' ליב נסע תיכף לביתו, כאשר בא על מפתן ביתו סיפרו לו אנשי ביתו שבכל יום ויום מחפשין אותו שלוחים מהפריץ, והיו רוצים לקחתו בחזקה, וגערו בו איך סיכן עצמו לבא מהר חזרה, בלי חקירה ודרישה אם יוכל לבא, אבל הוא אמר אליהם כי הרבי צוה לו שיסע לביתו, אזי אין לי פחד מזה כלל, ואמר על עצמו אם הרבי פטרני לשלום אין לי לפחד כלום. והנה אחר איזה שעות דפקו אצלו שלוחי הפריץ בכח עד שהוכרח לפתוח להם, ולקחו אותו בחזקה והוליכו אותו אל הפריץ, ובבואו אל בית הפריץ הוכרח להמתין שמה בחדר הקודם, עד שהפריץ בעצמו יקרא לו, והוא ישב שמה בחרדה גדולה וארכבותיו דא לדא נקשן, וכבר התייאש עצמו מן החיים ואמר הוידוי, והנה כעבור שעה או שעתיים פתח הפריץ את דלת חדרו וקראו את ר' ליב פנימה, ר' ליב נכנס לתוך חדרו וניגש הפריץ אליו והגביה ידו להכותו, ותיכף בהגביהו ידו נפל אחורנית באין אונים, ובכל כוחו החזיק עצמו, ואחז בשלחן עד שישב על כסאו, והראה בידו אל ר' ליב שילך לביתו לשלום, לאחר איזה

הערות וציונים

דק"ק **סטערצאוו** יצ"ו נכד הסבא קדישא, ששמע ממלמדו החסיד ר' משה מרדכי ב"ר אלי' ע"ה בעל העובדא.

שעות נשמע קול רעש ויללות, שהפריץ מת במיתה חטופה, כן יאבדו כל הרשעים[קצא].

מב

הה"ק רבי פנחס ראבינאוויטש זצ"ל מקונצק היה רגיל לספר לפני אנ"ש, ולהתפאר לפניהם שהוא בן הרבי ר' בער מראדשיץ זי"ע, מפני המעשה שאירע לו בילדותו. בעודו כבן חמשה שנים נפל מהעליה שעל הבית על הארץ, שהיו מונחים שם קרשים ישנים, ובנפלו על הקרשים נתחב לו יתד ברזל שהעלה חלודה לתוך אזנו, וירד בעומק עד שנגע לו במוח, והגיע לידי סכנה גדולה ר"ל, אז שלח אביו הה"ק המפורסם רבי נתן דוד זצ"ל משידלאווצא תיכף שליח מיוחד לראדשיץ, ולהזכיר שם לפני הסבא קדישא את הילד החולה, שהוא בסכנה גדולה וצריך לרחמים גדולים. וכבא השליח לראדשיץ והזכיר לפניו את שם הילד, ענה לו הסבא קדישא אל תדאגו עליו, ואמר בזה הלשון, 'עהם נעם איך אויף מיינע פלייצעס' וכן הוה, שתיכף הוטב לו על מכתו, שהיה ממש ממות לחיים, והרופאים ראו כן תמהו[קצב].

מג

פעם אחד בא אל מרן הסבא קדישא מוכר חלב אחד, והתנצל לפניו שחייב להאדון בעד החלב סכום גדול ואין לו לשלם, ובשביל זה כעס עליו האדון ואמר לו, שבעוד ימים אחדים - אם לא יתן לו כל הסכום - יכהו מכות אכזריות וישליך אותו החוצה, ולא היה לו במה לפרנס את עצמו, כי לא רצה להשאיל לו עוד. וצוהו הסבא קדישא שיקנה בחנות איזה חוטי משי ויביאם לפניו, וכאשר הביאם לפני הסבא קדישא לקח אותם בידיו הקדושים ושזר אותם, ובאותו הרגע ממש ששזר את החוטי משי, אחזהו להאדון גרימעניש גדולה בבטנו, עד שלא יכול לעמוד בשום אופן. האדון הבין מיד כי לא דבר ריק הוא, כי מעולם לא סבל על בטנו, ובפרט כי ראה שהיסורים באים עליו פתאום בתקפם, וגם

הערות וציונים

קצא. הרב ראובן חיים אלכסנדר צארניכע ז"ל מק"ק לאדז יצ"ו בס' נפלאות הסבא קדישא ח"א ל"ו. **קצב.** נפלאות הסבא קדישא ח"ב ו. מפי בנו ש"ב הה"ק **רבי אלימלך יעקב יצחק ראבינאוויטש** זצ"ל, אב"ד דק"ק **סאחינאוו** יצ"ו, חתן הה"ק רבי הלל זצ"ל מראדשיץ.

שמע שהיהודי המוכר חלב הדר בחצירו נסע אל הסבא קדישא מראדשיץ בשביל הסכסוך שיש לו עמו, על כן התחיל לחשוב מי יודע אם לא הרבי מראדשיץ עשה לי העונש הזה על ידי המוכר חלב הזה הדר אצלי, וכאשר עומד וחושב, שמע שכבר חזר היהודי מנסיעתו, ושלח תיכף שליח מיוחד אליו, וכאשר בא לפניו ביקש ממנו האדון שיאמר לו האמת ולא יירא מאומה, כי לא יגע בו לרעה ח"ו, ושאל אותו אם היה בראדשיץ והשיב לו הן, אז אמר האדון אם בשביל זה ניחא, ושלח אל ביתו שתי כורים תפוחי אדמה ושתי כורים דגן, וגם פטרו מהחוב, ולהאדון הוטב תיכף ממחלתו[קצג].

מד

הנה מלפנים לא נתנה הממשלה רשיון לפתוח חנות ולסחור עם מעשה אופייה, אלא למי שלמד מלאכת האפייה והיה בקי בה על בוריה, ולכן היה הרבני החסיד מו"ה משה ע"ה מק"ק קונצק יצ"ו בנערותו במדינת פרייסין, ולמד שם מלאכת אפייה ורדיית הפת ושאר מיני מעשה תפיני מתוקים, וגמר שם הבחינה כדי להשיג רשיון הממשלה, ויוכל לאפות ולסחור בלי מפריע, ואחר כך חזר לביתו, והשתדל להשיג הרשיון מהממשלה בעיר קונצק, אבל שכינו האופה הנכרי שהיה דר נוכח ביתו - בידעו ומכירו מה שבדעתו לעשות - עשה תחבולות שונות לנגדו אצל הממשלה שלא ישיג רשיון, ור' משה בראותו כי כל עמלו לשוא וטרחתו ויגיעתו לריק היתה, נסע לראדשיץ והתנצל לפני רבינו הסבא קדישא איך שיגע וטרח הרבה עד שלמד המלאכה הלזו כדי שיהיה לו מצב פרנסה, ולאחר כל אלה יד נכרי באמצע אשר אינו מניח אותו בשום אופן להשיג הרשיון, ועוד חושב ומונה עליו בלבולים שונים כדי להפר את מחשבתו. והשיב לו רבינו בזה הלשון, אל תדאג אל תדאג כי לא ישיג גבולך עוד, והנני בטוח כי עוד ימכור לך הוא את כליו, גם לרבות כלי המרדה שרודה בו את הפת! ונסע לביתו בטוח עם ברכת רבינו, והשיג תיכף הרשיון, ותיכף שכר לו חנות על מעשה אופה, ואפה כל מעשה אופה והיה הולך וגדל עד כי נתעשר מאד, ושכינו האופה הנכרי היה הולך וחסר, עד

הערות וציונים

קצג. נפלאות הסבא קדישא ח"ב י: מפי ש"ב החסיד **ר' יחיאל יוסף באראן** ז"ל נכד הסבא קדישא.

שנתדלדל וירד מטה מטה, עד שמכר לר' משה הנ"ל כל כלי האפיה, ובתוכם כלי המרדה שרדה בו את הפת כדברי רבינו[קצד].

ברכות שמים מעל

מה

פעם באתה לק"ק ראדשיץ אשה עקרה אחת, ובצפרא דשבתא בהליכתה להתפלל [נגשה אל הסבא קדישא], ובקשה מלפניו שיברך אותה שתפקד בזרע של קיימא, והיות שנשאה הסידור בידה, [כי בהיותה אורחת בעיר לא עלתה על דעתה] שאין עירוב בעיר כשאר העיירות הקטנות, צעק עליה המשמש בקודש שאסור לישא בשבת קודש, פיה פתחה בחכמה וענתה ואמרה בלשון צחות 'איך בין אהער געקומען געהאלפין ווערין איך זאל יא טראגין' ואמר הסבא קדישא: יפה דיברה ובזמנה דיברה! וכך הוה, שנושעה אז בדיבוריה וזכתה לבנים חיים וקיימים[קצה].

מז

החסיד הישיש ר' אברהם יהושע ז"ל, מחסידי הה"ק רבי חיים שמואל זצ"ל מחענטשין, התנצל פעם בימי חרפו לפני הסבא קדישא שהוא איש חלוש במזגו ובטבעו, ושאל אותו הסבא קדישא ומה אתה ירא והרי יש לך מאה שנים! וכפי שנודע חי החסיד הנ"ל מכוון מאה שנים[קצו].

פוקד עקרות

מז

איש חסיד היה שלא היו מתקיימים אצלו הבנים ר"ל, והלך רגלי לראדשיץ אל מרן הסבא קדישא ושפך לפניו את כל שיחו וצערו, והתמרמר מאד לפניו, וצוה עליו רבינו שבעת שתגיע אשתו קרוב לעת

הערות וציונים

קצד. נפלאות הסבא קדישא ח"ב מ"ב. מפי נכדו החסיד **ר' נתן דוד זאמער** ע"ה. **קצה.** נפלאות הסבא קדישא ח"ב ו: מפי הגה"צ **רבי יוסף חיים** זצ"ל דומ"ץ בק"ק **וולאשצאווא** יצ"ו. **קצו.** נפלאות הסבא קדישא ח"א נ"ח: מכתבי ש"ב הגה"צ ר' **משה**

לידתה אזי יבא אליו. וכך הוה, בעת שהגיעה אשתו לחודש השביעי בהריונה הקדים ונסע לראדשיץ להזכיר אותה לפניו, אז שאל אותו מרן הסבא קדישא על שם אביו, וכאשר אמר לו 'ירמיהו' צוהו שיקרא את שם בנו אשר יולד לו בשם אביו וגם להוסיף לו שם 'חיים'. והנה בעת שלקח ברכת פרידה ממרן הסבא קדישא, בירך אותו שיהיה לו בן של קיימא, וגמר דבריו הקדושים בלשון הכתוב 'ובני דן חושים', ולא הרהיב עוז בנפשו לשאול את רבו הק' פירושן של הדברים והכונה בזה, ונסע לביתו. ואכן נפקדה אשתו בבן של קיימא ויקרא לו שם 'חיים ירמיהו' כפקודת מרן הסבא קדישא, אבל לשון הפסוק שאמר לו רבו הקודש בעת פרידתו הימנו היה עוד סתום אצלו, ולא ידע הפירוש והרמז בזה, ולא נח ולא שקט עד שסיפר הדברים לפני כל התלמידי חכמים והחסידים שבעירו, וכל אחד אמר פירוש אחר על זה, אבל לא נכנסו פתרונם באזניו כלל, עד שכתב להרה"ג ז"ל אב"ד דק"ק פרשיסחא יצ"ו את הדברים האלו, אבל גם הוא עם חביריו לא יכלו להשיג כונתו הקדושה, כה היתה לערך שנה שלימה, ובשנה השניה חזר עוד הפעם לפני התלמידי חכמים והחסידים שבעיר להציע זאת, והסכימו ביניהם הפירוש והכונה בדיבוריו הקדושים והרמז בזה הכתוב, שאף על פי שלא היה לדן בן יעקב אלא בן אחד 'חושים' מכל מקום [כתוב בתורה 'ובני' לשון רבים, לפי] שיצאו ממנו בנים הרבה, ונתרבה אחר כך באוכלסין, והיה מן השבטים הגדולים המרובים באוכלסין, כי לבד משבט יהודא היה הוא מרובה מכל השבטים, שהיו להם בנים הרבה, וזאת היתה כונתו הקדושה, שאף על פי שלא נשאר לו רק הבן הזה, מכל מקום ממנו יתרבה המשפחה. וכך הוה, שמבנו ר' חיים ירמי' נתרבה המשפחה שהיה לו בנים ובנות, כן ירבו[קצז].

מח

פעם בא לפני רבינו הסבא קדישא זוג אחד, אשר כבר באו בשנים ולא זכו לבנים עדיין ר"ל, ובאשר שהיה קשה להיכנס פנימה מפני הבאים כי רבו, לזה נכנס בעלה לפניה אל הקודש פנימה, כי לאנשים לא

הערות וציונים

אייבשיץ זצ"ל אב"ד דק"ק **סטערצאוו** יצ"ו נכד הסבא קדישא, ששמע מהחסיד בעל המעשה. **קצז.** נפלאות הסבא קדישא ח"ב ל"ה: מפי ר' **אלי' לענקאוווסקי** ע"ה נכד החסיד **ר' יעקב יצחק** ז"ל מק"ק **בערזין** יצ"ו בעל העובדא.

היה קשה לכנוס כל כך כמו לנשים, והתמרמר לפני רבינו וההתנצל לפניו איך שכבר דרשו בהרבה רופאים ולא הועילו, ועתה נודע לו מרבינו, אבל חבל על זה, כי מה יעזור לו רבינו כעת שאין לו עוד שום תקוה להבנות ממנה בבנים, אחר שכבר חדל להיות לה אורח כנשים, והתמרמר לפניו כי מה יועילו לו ההון והעמל, אחרי שאינו מניח בן ליורשו ושיאמר אחריו קדיש, ושאל עצת קדשו אולי יש תקוה לגרשה כדינא דמתניתין (יבמות סד.). ושאל רבינו אם גם אשתו התלוה עמו הנה, וכאשר השיב הן צוה עליו הסבא קדישא, שבעת שיברך ברכת המזון אחר הסעודה יקרא אותה פנימה, וכן עשה, ונתן רבינו להבעל מעט יין מכוס של ברכת המזון שיתן לאשתו, ובהושיטו לה היין אמרה לבעלה שיעמיד הכוס עם היין על הספסל, כי הרגיש שנפתח לה מקור דמיה ופירסה, וכן הוה לתקופת השנה ילדה בן לזקוניו[קצח].

מט

פעם אחת בא אל הסבא קדישא איש פשוט מעיר קאליש אשר היה חשוך בנים ר"ל, והתנצל לפני רבינו הסבא קדישא שעשה עד עתה כל מיני רפואות שבעולם ולא הועיל לו, ועתה נודע לו שהעולם נושעים אצל רבינו בכל מיני ישועות, על כן ברצונו גם כן להיות מהנושעים אצלו. והשיב לו הסבא קדישא שהוא עקר בטבע ר"ל, ולזאת אין עצה עבורו, כשמוע האיש מזה פרץ בבכיה, והפציר מאד ברבינו בדמעות שליש, ואמר שלא יזוז מפה עד שהרבי יבטיח לו עכ"ז שיושע בבנים. ונכמרו רחמי הסבא קדישא עליו, ואמר לו אם כן אני מוכרח לשנות הטבע עבורך, ונתן לו איזה סגולה על זה, ולאחר שעשה הסגולה אמר לו מה בקשתך, והשיב האיש שאלתי ובקשתי בבן זכר דוקא! והיות שהיה אז הסבא קדישא קודם תפלתו ע"כ צוהו הסבא קדישא שיחזור אליו לאחר תפלתו, וכן עשה. ויהי לאחר התפלה אמר לו הסבא קדישא בזה הלשון: חפשתי עבורך נשמה מהיכל הנשמות ומצאתי! והבטיח לו הסבא קדישא בן זכר, והתנה עמו שכאשר יולד לו הבן אזי יודיע לו, כי רוצה רבינו כיבוד בסנדקאות, וכן הבטיח לו.

הערות וציונים

קצח. נפלאות הסבא קדישא ח"ב י"ט. מפי החסיד הישיש **ר' מאטיל גאלדקארין** ז"ל מק"ק **שידלאווצא** יצ"ו, שהיה באותו מעמד בראדשיץ.

ויהי היום כאשר ילדה לו אשתו בן, ונודע להרב דמתא, ה"ה הגה"צ המפורסם רבי שלמה אייגער זצ"ל, שלח הרב אליו תיכף להגיד שיכבד אותו עם סנדקאות בלי שום טענה ומענה! מתחילה לא אבה לשמוע אליו באמור לו שכבר הבטיח הסנדקאות להסבא קדישא, אבל הרב אב"ד לא רצה לשמוע מזה, ואיים עליו באמור לו שהרב אב"ד יש לו דין קדימה! ובהיות האיש הזה איש פשוט לא הרהיב עוז בנפשו מלסרב כנגדו, ובכן התרצה אליו וכיבד אותו בסנדקאות. ויהי כאשר עברו כמה שבועות נחלה ל"ע הילד ומת, והבין האיש כי לא לחנם אירע לו סבה זו ר"ל, ובודאי תשלומין הוא לו על שלא קיים הבטחתו שהבטיח אל הסבא קדישא זי"ע. והתיישב בדעתו ונסע לק"ק פוזנא, אל הגה"צ הישיש רבי עקיבא אייגער זצ"ל אב"ד דשם, (אבי הגה"צ רבי שלמה זצ"ל אב"ד דק"ק קאליש הנ"ל), וסיפר לו כל המעשה, והתמרמר לפניו שיברך אותו בבן זכר. והנה הגה"צ הישיש רבי עקיבא זצ"ל בשמעו דברים אלו נאנח, ואמר למה לא קיימת דברי הסבא קדישא שהבטחת לו הסנדקאות, עתה הסכלת עשו, כי האבדת בידים את בנך, וסיפר לו שבנו גזר עליו לעשות כן, באשר שהוא האב"ד דק"ק ורק אליו שייך הסנדקאות, והשיב לו רבי עקיבא אייגער לא כן הוא, כי אם הסבא קדישא מראדשיץ המשיך לך נשמה לא שייך הסנדקאות לאיש אחר אלא להסבא קדישא בעצמו, ובכה האיש מאד, ואמר אליו כי לאחר שלא קיים הבטחתו ירא לע"ע לנסוע לראדשיץ לפייס את הסבא קדישא, על כן ביקש את הגה"צ הישיש רבי עקיבא אייגער זצ"ל שיברך אותו בבן זכר, והשיב לו הגה"צ הישיש הנ"ל: הנה להמשיך לך בן זכר מהיכל הנשמות זאת הוא ביכולת הסבא קדישא מראדשיץ, ולא אנחנו, אמנם תוכל להושע אצלי בבנות! וכן היה שנולד לו שתי בנות[קצט].

ג

פעם אחת היה הסבא קדישא על שבת קודש בק"ק וולאשצאווא יצ"ו, ונתכנסו החסידים והלומדים החשובים גם מכל העיירות הסמוכים ומכל הסביבות לקבל פני קדשו, ושבתו שם בהעיר, כדי לזכות להיות

הערות וציונים

קצט. הרב ראובן חיים אלכסנדר צארניכע ז"ל מק"ק לאדז יצ"ו בס' נפלאות הסבא קדישא ח"א מ"א:.

יחד במקום השראת השכינה בשבת קודש, ואכן כל אנשי העיר היו במעמד אחד. לאחר שבת קודש שלח הסבא קדישא אחר אחד מקרוביו ר' דוד ז"ל, והוא היה איש פשוט אבל ירא ה' מרבים, ושאל אותו מדוע לא ראינו אתכם אצל השלחן בכל השבת קודש, הלא אתם קרובים עמי? והשיב לו בפשטות, לא הרהבתי עוז בנפשי לבא הנה, ולדחוק את עצמי בין החסידים והלומדים הגדולים, כי איש פשוט אנכי, וחשבתי בטח כי הרבי יתבייש עם קרוב כמוני שאין יכול ללמוד, והשיב לו רבינו חלילה! אינני מתבייש עם שום איש מזרע ישראל, שהולך בדרכי ה' בתמימות, ואחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוון לבו לשמים. אז אמר לו ר' דוד, אם כן הדבר הנני מבקש את כ"ק רבינו לכבדני בזה שיסעוד אצלי, כי מוכן אצלי ב"ה במה לכבדו, ורבינו מילא בקשתו והבטיח לו שיבא. ובאותו היום בא לעיר אדם גדול, ה"ה הה"ק רבי קלונימוס קלמן הלוי עפשטיין זצ"ל מקראקא, בעל מאור ושמש, ריעו ועמיתו של רבינו הסבא קדישא, וצוה רבינו לר' דוד קרובו שיבקש גם אותו לסעודה, ומאמר הרבי קיים וביקש גם את הה"ק הנ"ל על הסעודה בביתו, והה"ק קיבל את הזמנות כבוד ואמר לר' דוד הנ"ל, שלכבוד חבירו הסבא קדישא מבטיחו שיהיה על הסעודה, והלכו שניהם עם עוד תלמידי חכמים שהיו אז אצלם, על הסעודה שהיה בבית ר' דוד הנ"ל וסעדו אצלו.

ויהי כאשר ישבו יחד אצל השלחן, והבעל הבית ר' דוד עומד עליהם ומשמש אותם בסעודה, שאל רבינו הסבא קדישא את קרובו הבעל הבית, בניך היכן הם, וסיפר והתנצל לפני רבינו כי הוא ובני ביתו קרוב לארבעים שנה אחר הנשואין, ואין לו רק בת יחידה, ועדיין לא זכו עד היום להפקד בבן זכר, שיהיה להם מי שיאמר קדיש אחריהם, ונאנח מאד על זה, באמרו שעל פי הטבע אין ביכלתם להושע עוד בבנים, אחרי שעבר זמן רב כזה והמה כבר באים בימים. ויען רבינו ואמר אליו שיתן משקה אל השלחן וכן עשה, וכדרכו בקודש של רבינו הסבא קדישא, שאם בעת שבא לפניו אחד הנחוץ לישועה שלא כדרך הטבע, היה אז אצלו אחד מהצדיקים הקדושים, לא רצה רבינו לקחת הנס והגדולה לעצמו, אלא היה משתתף את הקדוש אליו, ותלה הנס הגדול והפלא גם בחבירו, עשה כן גם עתה, ואמר רבינו אל חבירו הה"ק בעל מאור ושמש זצ"ל, שיסכים עמו שכעת חיה יפקדו בבן זכר של קיימא, והסכים עמו הה"ק וברכו בבן זכר, וצוה שבעת הלידה יודיע לו, ויהי לתקופת השנה

ילדה לו אשתו בן לזקוניו, ועשה כפקודת רבינו ונסע אליו להודיעו, ורבינו אמר לו שיקרא שמו בישראל 'משה'[ר].

דיין אמת

נא

מלמד זקן אחד מפה ק"ק, הי' לו בביתו בת אחת קרובה לבת ארבעים שנה, שהיתה אלמנה, ומפני עניותה היתה יושבת גלמודה בבית אביה. גם היה אצלו בחור מבוגר אחד, שהיה ריש דוכנא פה ק"ק אצל מקרי דרדקי, וכאשר נחלה המלמד קרא לפניו לפני מותו את הבחור הריש דוכנא שלו הנ"ל, ובכה לפניו והתחנן לו שיתן לו ת"כ ויבטיחו לישא את בתו האלמנה לו לאשה, וגם בזה יהי' לו ביתה והמלמדות שלו, שיהי' להם פרנסה מזה, ונכמרו רחמיו ומילא רצונו בזה, ואחר שמת קיים הבטחתו ונשא אותה לאשה, ודרו שמה איזה שנים ולא ילדה לו, וגם חדל להיות לה אורח כנשים, ולא ידע לשית עצה בנפשו. ומחמת שנתפרסם אז שם הסבא קדישא מראדשיץ ז"ל, שהי' פועל ישועות, לכן עלה בדעתו ליסע אליו, ונתוועד עם עוד מלמד אחד מפה ק"ק, שהי' לו צער גידול בנים ה"י, והלכו שניהם יחד אל הסב"ק על ש"ק, לאחר ש"ק הלכו אל הסב"ק עם הפתקאות, וכאשר הסתכל הסב"ק בהפתקא של המלמד הנ"ל שהי' לו צער גידול בנים ר"ל, הי' נאנח ואמר שאינו יכול לעזור לו, כי הוא רואה שזה בא לו ע"י שפגם פעם בכבוד צדיק גדול שכבר נפטר, והודה שכן היה, שנתערב במחלוקת פ"א על הה"ק בעל אור לשמים ז"ל, שהי' אב"ד דק"ק אפטא יצ"ו. ואח"כ קרא את הפתקא השני, וצוה אל האנשים שהיו בביתו שיצאו מחדר קדשו, וכאשר נשאר האיש עמו לבדו, הזכיר לפניו הסבא קדישא איזה מחטאות נעורים, מה שעשה ביום פלוני ובמקום פלוני, עם כל הסימנים, עד שנזכר והתחיל לבכות, והתוודה והתנצל שזה בא לו לפי שכבר היה יותר מבן עשרים שנה שנתאחר מלישא אשה, מפני עניותו, ואמר להסב"ק שהוא מתחרט על זה בלב שלם. אז הוציא הסב"ק מתיבת השלחן שלו חלה א' מי"ב

הערות וציונים

ר. נפלאות הסבא קדישא ח"ב י"ט. מפי החסיד **ר' יעקב דוד ב"ר משה ב"ר דוד** ע"ה הנ"ל.

חלות של שבת, ולקח סכין בידו וחתך חתיכה קטנה, ונחתך לו בזה קצת בידו הקדושה, וזב דם מידו, וא"ל הסב"ק בזו הרגע הגיעה לזוגתך אורח הנשים, ואחר הטבילה תאכלו מחתיכת חלה זו, ותפקד זוגתך בבן זכר זש"ק, ותקרא להילד שם 'יעקב יצחק'. וממש כן היה, לא נפל דבר אחד מדבריו [רא].

נב

איש אחד ירא ה' היה מחזיק ארענדא אצל אדון הכפר, הפציר בו האדון שיקנה הימנו את תבואת השנה אשר לו, כו"כ חטים וכו"כ שיפון וכיוצא, עד שעלה שוויו בסך י"ח אלף זהובים, סכום עתק בימים ההם, וכאשר האיש סירב לקנות הימנו איים אותו האדון, שבאם לאו יעקור דירתו למקום אחר, אך היות שאין לו לשלם לו הוא נותן לו זמן פרעון לזמן ארוך ביותר, ובאין לו ברירה הוכרח להסכים על המקח, ונתן לו האדון שטר על המכירה. והנה בתחילה היה קשה על האיש למכור כל התבואה שלקח, אך עפ"י סיבה הצליח למכור כל התבואה בעד כל הח"י אלף זהובים. והנה כאשר עדיין לא הגיע זמן הפרעון, ולו היה כמה בנות שהגיעו לפרקן, פרק בתולה נשאת, חשב שיותר חשוב לפזר מעות אלו על נדוניא לבנותיו ולהשיאן, מאשר לפרוע חובו אל האדון הגוי לפני זמן הפרעון. אומר ועושה, השיא את בנותיו בכבוד גדול, עד שלא נשאר לו מכל המעות אלו מאומה, ובנתיים הגיע זמן הפרעון, והאדון התחיל לתבוע חובו אחת ושתיים, ובאשר לא שילם לו התחיל להפחידו כי ייסר אותו בשוטים, כאשר היתה באמנה אתם בימים ההם. האיש לא ידע לשית עצה בנפשו כדת מה לעשות, ויעצו אותו לנסוע אל הסבא קדישא מראדשיץ ולנצל לפניו על מצבו המר. כן עשה, לקח אתו עמו איש חסיד אחד מקורב ונסעו שניהם יחדיו אל הסבא קדישא.

ובבואם שמה צוה עליהם שלעת ערב יבואו אל היער הסמוך, אשר שם יתפלל תפילת המנחה, ושם יגיד להם. כן עשו, ואמר להם

הערות וציונים

רא. נפלאות הסבא קדישא ח"א ז. מכתבי הגה"צ ר' **אליעזר יהושע הלוי עפשטיין** זצ"ל אב"ד דק"ק **ראקאוו** יצ"ו, ששמע מפי החסיד **ר' בערל כ"ץ** ע"ה, ששמע מהחסיד **ר' משה מענטליק** ע"ה מק"ק **חמעלניק** יצ"ו, ששמע מבעל המעשה.

הסבא קדישא שלדעתו מגיע אל האדון רק ק"ן זהובים ולא יותר, [כי האדון תבע הימנו את כל שוויו, י"ח אלף זהובים, ולא נכה לו האדון דמי מכירתו אשר מגיע לו מן הדין], והמה דימו בדעתם שלא הבינו את דבריו ע"כ שאלו אותו פעם שנית, ויענה הסבא קדישא הלא כבר אמרתי פעם: לדעתי מגיע אל האדון רק ק"ן זהובים ותו לא, סע לביתך ותשתדל להשיג סכום פעוט זה, ותלך אל האדון ותשלם לו! המה ראו כן תמהו על דבריו וחזרו לעירם, מבלי שיידעו מראש איך ירהבו עוז בנפשם ליתן אל האדון הנכרי ק"ן זהובים בעד ח"י אלף זהובים. והנה האדון עשה את שלו, רדף אותו אחר הממון, והוא השתדל להשיג איזה סכום עכ"פ, עד שבקושי גדול השיג סוכ"ס ק"ן זהובים, והחליפם על מטבעות של נחושת הרבה, ונתנם בשק, ובזה היה לו שק מלא מטבעות, ומסרם אל חתנו שיוליכם אל האדון הכפר. חתנו לקח הימנו השק מלא מטבעות ונתנם על כתפו, על מנת להוליכם אל אדון הכפר, וילך.

על הדרך פגע בו האדון, וכאשר ראה האדון שמוביל שק כסף מלא על כתפו תמה, ואמר לו: כל כך כסף הנך נושא וחותנך אמר שאין לו במה לשלם, אתמהה. אמר לו ק"ן זהובים יש לי כאן בסך הכל, ואם אתה רוצה בו קח ולך. בתחילה שחק האדון על דבריו ואמר ומה אקבל? אח"כ התיישב ואמר בוא עמי לחשבון. חתנו זה הלך עמו לארמונו ובאו לידי חשבון בפרטי פרטיות שחותנו מגיע לו ח"י אלף זהובים. אח"כ אמר לו האדון לחשוב עוד פעם בהחשבון, כדי לראות אם לא טעה בחשבונו, וראה שמגיע לו אלא ק"ן זהובים, ועיין היטב כמה פעמים זה אחר זה עד שנשאר לו בבירור שהלה אינו מגיע לו אלא מאה וחמשים זהובים ולא יותר, והיה הדבר לפלא בעיני האדון עצמו, איך שבתחילה עלה לו החשבון ח"י אלף זהובים כמו שידע מראש, ועתה אחר בירור אחר בירור רואה גם הוא איך שאינו מגיע לו אלא ק"ן זהובים ותו לא. לבסוף הוכרח האדון להסכים על זה, וקיבל הק"ן זהובים על החשבון, וסילק עצמו האדון מכל החוב[רב].

הערות וציונים

רב. הרב **ראובן חיים אלכסנדר צארניכע** ז"ל מק"ק **לאדז** יצ"ו, נכד הס"ק, בס' נפלאות הסבא קדישא ח"א כ'.

נג

רבינו הסבא קדישא טרם יצא טבעו בעולם, תתעטף כידוע בטלית של מלמד, אצל כפרי אחד שהיה מחזיק שם בכפר בית מזיגה אחת, והיה לפנים איש פשוט מאוד, ולא הכירו בו ובמעשיו הקדושים, שהיה מתנהג בהצנע לכת עם עבודתו הקדושה להשי"ת באין מפריע, וארוחתו כל משך ימי השבוע היה לחם צר עם צנון בלבד, אשר הכפרי ערך לו כל יום תמיד. והנה לאחר זמן כשרבינו הסבא קדישא הלך משם, וכבר נתפרסם שמו בעולם, מצא הכפרי את עצמו במצב קשה במצור ובמצוק, כי האדון בעל הכפר הוסיף עליו על דמי שכירת האורענדא, בעת ובזמן שלא היה בידו לשלם אף את חובותיו הקודמים, כי נהפך עליו הגלגל ר"ל, והאדון הגביל לו זמן לשלם את חובותיו, ואם לא יפרע בתוך זמנו אחת דתו אשר כלה גרש יגרש, וגם ענוש יענש במהלומות ועינויים קשים, כדרך הפריצים בימים ההם, אשר עשו הרע אל היהודים האלה אשר דרו באחוזתם, והכפרי הזה וכל בני ביתו חייהם היו תלויים להם מנגד, מפחד ואימת יום המוגבל הממשמש ובא, באין עוזר ומושיע לעת צרה כזאת. והיה כשבתו בוכה ומבכה על קשה יומו, עבר עליו אורח יהודי אחד, וישאלהו מה זה ועל מה זה הוא בוכה ומתמרמר כל כך, ויספר לו כל הקורות אותו עם האדון בעל הכפר, וכי כלתה אליו הרעה באין חונן ומרחם.

האורח התחיל לדבר על לבו וינחמהו, כי עוד יש תקוה לנפשו אם יסע להרבי החדש בראדשיץ, אשר הוא פועל ישועות לכל הבאים אליו, וגם שמו של הצדיק ומראהו הגיד לו. אז הבין הכפרי שזה הצדיק המפורסם הלא הוא מי שהיה מלמד אצלו בביתו, והוא הוא אשר אהב לאכל צנון אצלו, על כן שמע לעצת האורח וישם לדרך פעמיו, בקחתו אתו צנון במדה גדושה, ויביאהו אל רבינו וכה אמר כמדבר איש אל רעהו: הנה הבאתי לך צנון טוב וחריף כאשר הסכן הסכנת לאכול אצלי לארוחת הבוקר, ואתה תראני נפלאות להוציאני ממיצר צרות האדון שלי! רבינו הסבא קדישא קבלו בסבר פנים יפות, ודיבר על לבו תנחומין שלא ידאג כלל, והבטיחו בישועה קרובה כי לה' הישועה. הכפרי שב אל ביתו, ויצאו אנשי ביתו לקראתו בשמחה, וסיפרו לו שהאדון הכפרי נחלה פתאום במחלה אנושה, ושלח לקרא אל הכפרי ואנשי ביתו, ואמר להם שיודע הוא בנפשו אשר בשבילם יצא עליו הקצף הזה, יען דחק עליהם

את השעה, על כן הוא מרחיב להם זמן הפרעון, רק יעתירו בעדו, והיתה להם הרוחה, וידעו והבינו כי יד ה' עשתה זאת ביד מלאכו האי סבא קדישא זי"ע[רג].

נד

בהיות הרב החסיד ר' יחיאל מינצבערג ע"ה עדיין אברך רך בשנים, והיה סמוך על שלחן חמיו, שאל בעצת רבו הסבא קדישא מראדשיץ, באשר שכבר כלה הזמן המזונות שהבטיח לו חמיו, ובדעתו לפרוש כנפיו לעסוק במסחר, אשר על כן יאמר לו רבו הק' לאיזה מסחר יקח, ויעץ לו רבינו לילך לחפש ולחקור אחר אחד מהפריצים הגדולים ויקנה ממנו חטים, וזה יהיה מסחרו, ודרש דרש עד שמצא, ונודע לו מפריץ (חראביע) גדול אחד אצל עיר איוואנצק, ונסע שמה. והנה אצל הפריץ ההוא אף שהיה מסחרו עם יהודים היה דרכו שלא הכנים אליו בביתו שום יהודי, אלא כל המסחרים היה דרך החלון, והסוחר היה עומד בחוץ, וכן היה עם החסיד ר' יחיאל הנ"ל בעת שהתקשר עמו בברית המסחר, וכן היה בכל עת שנשא ונתן עמו היה דרך החלון כדרכו. פעם אחת בעת בא אליו לקנות תבואה חדשה, ובא לעשות עמו חשבון ולסלק לו החוב הישן, ועשה החשבון על כל הסחורה שלקח ממנו במשך כל העת, וסילק לו החוב הישן, וביקש הימנן שיתן לו הסחורה החדשה. ויהי באמצע המדידה שמדדו עבורו מדות החטים החדשים שקנה כדי ליתן לו, צוה הפריץ לקרא לו, והלך אצל החלון שלו, ושאל אותו הפריץ כמה עולה החשבון, וכאשר נתן לו נייר החשבון שחשב הוא, שחק ממנו הפריץ, ואמר לו: שוטה! החשבון אינו עולה כל כך כמו שחשבת וכתבת על הנייר, כי טעית בחשבונך, ונתת לי בערך שלש מאות רובל כסף יותר ממה שמגיע לי, ומעתה אין חפצי עוד לסחור עם שוטה שכמותך, כי למחר עוד יהיה לך טעות אחר, ועוד יהיה לך טענות אלי שנתדלדלת אצלי, והשליך אליו את השלוש מאות רובל כסף דרך החלון, ומהכסף הזה נתעשר מאד[רד].

הערות וציונים

רג. נפלאות הסבא קדישא ח"ב מ"א: מפי נכדו החסיד הישיש **ר' נח מינצבערג** ע"ה.
רד. נפלאות הסבא קדישא ח"א כ"ט. מכתבי ש"ב הגה"צ **רבי חיים'ל ט"ב** זצ"ל ראב"ד דק"ק **בריגל** יצ"ו, בשם זקינו הגה"צ רבי **טובי' ליפשיץ** זצ"ל אב"ד דק"ק **בריגל** יצ"ו נכד

נה

בגלילת עיר בריגל היה איש יהודי אחד שהיה מחזיק איזה עסק מאדון גוי אחד, ואירע לו שבא שכן אינו יהודי והשיג את גבולו, ששכר את העסק ההוא מהאדון הגוי הנ"ל, והיות באותו פרק נסע הגה"צ רבי זלמן ליפשיץ ז"ל האב"ד דק"ק בריגל יצ"ו לעיר ראדשיץ, על נשואת בנו הגה"צ רבי טובי' עם בת הה"ק רבי ישראל איטשע בן הסבא קדישא, ע"כ שלח היהודי ההוא על ידי הרב ז"ל, פתקא עם פדיון נפש אל הסבא קדישא שהיה מפורסם לאיש מופת ופועל ישועות. וכאשר מסר הרב ז"ל את הפתקא הנ"ל למחותנו הסבא קדישא שאל אותו רבינו כמה שנים מחזיק היהודי את העסק אצל האדון, וכמה שנים מחזיק הערל הנ"ל, ועל זה ענה אותו שהיהודי מחזיק זה כמה שנים, והאינו יהודי זה זמן קצר שהשיג גבולו, ויאמר הסבא קדישא: אם כן מי נדחה מפני מי, מסתמא הדין נותן שהאינו יהודי נדחה מפני היהודי! וכאשר חזר הרב ז"ל לביתו לק"ק בריגל יצ"ו כבר שמע שהאינו יהודי מת פתאום, והאדון שלח אחרי היהודי שיקח העסק בחזרה, ושאל ודרש הרב ז"ל לדעת באיזה יום ובאיזה שעה נעשה הדבר, ובא על המחקר שהיה ממש באותו שעה שהסבא קדישא חתך משפטו[רה].

נו

נהוג עלמא שאם מכניסים למדינה סחורה מחוץ למדינה, מה שאין במדינה זו, החוק הוא שעל הספר משלמים מכס על זה, והפקידים חותמים שם את הסחורה בחתימת הממשלה, והוא להעיד שהן המה סחורות כשרות. אולם להיות שהיה המכס רב וגדול מאד ע"כ היה נמצאים אנשים הרבה שהיו מביאים סחורה למדינה בדרך עקלתון, כדי להבריח עצמם מהמכס שהיה ביוקר גדול. ומעשה שהיה באחד שהיה מסחרו עם בד יקר על מלבושים, שקנה מאלו מבריחי המכס הנ"ל שהיו מוכרים בזול כמובן, והסחורות האלו היו חתומים בחתימת הממשלה, שזייף אחד מכוון כדרך חתימתם, ולא היה ניכר שום הפרש כלל בין

הערות וציונים

הסבא קדישא. **רה.** נפלאות הסבא קדישא ח"ב י"ז. מכתבי ש"ב החסיד **ר' שלמה הכהן** ז"ל נכד הסבא קדישא, ששמע מגיסו של בעל המעשה הנ"ל.

חתימתו לחתימת הממשלה, עד שנודע הדבר ומסרו אותו להממשלה, ובשביל חטא כזה היה ענשו לחתוך את ידיו ר"ל, ולקחו אותו לבית האסורים. ונסע גיסו תיכף לראדשיץ אל רבינו הסבא קדישא, וכאשר סיפר לפניו את כל הענין, סיפר לו הסבא קדישא מעשה מאיש אחר, שהיה לו גם כן משפט, ויצא הפסק מבית המשפט שמגיע לו תפיסה כמה שנים, ובא הנה וצויתי לו שיעשה 'אפעלאציע' להגענעראל 'פאשקעוויטץ', (הלא הוא הגענעראל רוסיא שהיה בעת התקוממות הפולניים הראשונה), אשר היה דר בעיר הבירה ווארשא, והנה כאשר בא אליו עם הבקשה הנ"ל והיה קורא את הבקשה, צוה תיכף להכותב שלו שיכתוב לו שטר חפשי, וכשמוע שם היהודי שהוא משוחרר נתפעל מאד מגודל השמחה והתחיל לנגן שם הזמר י' רבון עלם ועלמיא, והכה כף אל כף ורקד וזמר בקול, ושאל אותו הגענעראל 'פאשקעוויטץ' מה אתה מנגן, והשיב לו שהוא מודה ומשבח להשי"ת שנתן במחשבתו של הגענעראל יר"ה לזכות אותו במשפט ולהוציאו חפשי, ושחק הגענעראל ופטרו אותו לשלום.

והנה כאשר גמר הסבא קדישא מלספר צוה עליו שיסע אל הה"ק רבי ירחמיאל זצ"ל מפרשיסחא, ויאמר לו בשם קדשו שימחול לבא לכפר פלוני הקבוע ביניהם, וגם בעל הבקשה יבא שמה, ושם נחזי כדת מה לעשות עוד, (כידוע שהיה מנהגי שני קדושים אלה להתראות פעם אחת בחודש, במקום ובזמן מוגבל, ושם קבעו וגזרו הנהגת העולם על החודש, אמנם כעת ביקש הסבא קדישא שלמען היהודי האומלל הזה יקדם קצת ולבוא במקום המוגבל ביניהם). וכשבאו לאותו כפר המיועד להם, נכנסו חדר לפנים מחדר והמתיקו סוד ביניהם, ואחר כך יצא ראשון מהם הסבא קדישא זי"ע ואמר לו: כשיבא לפני הגענעראל 'פאשקעוויטץ' יודה על האמת שהוא עשה החותם! וכן עשה, בבואו לפני הגענעראל הודה על האמת, ושאל אותו הגענעראל וכי הנך מבטיח לי שלא תעשה עוד כזאת, וכאשר השיב לו הן פטרו הגענעראל לשלום, ואמר לו: פעם ראשונה הנני מוחל לך![רו].

הערות וציונים

רו. נפלאות הסבא קדישא ח"ב י"ג. מפי החסיד **ר' מרדכי יוסף** ז"ל, ששמע מהחסיד **ר' יוסף בלומנפעלד** ז"ל מק"ק **וולאשצאווא** יצ"ו.

גלוי עינים

נז

בעיר וולאשצאווא היה אחד שהיה מסחרו להוביל חביות יי"ש לעיר ראדאם, ובכל פעם שנסע לרגל מסחרו לראדאם נסע דרך העיר ראדשיץ, ונתן למרן הקדוש מראדשיץ איזה זהובים, כי כן קיבל על עצמו האיש מתחילה, שמכל נסיעה עם היי"ש לראדאם יתן איזה סכום לרבינו, והוא יתפלל בעדו שיצליח במסחרו, וכן עשה והצליח בכל פעם. פעם אירע שנסע במכוון דרך עיר אחרת, כדי להעלים נסיעתו ממרן הסבא קדישא, ולהבריח עצמו מן המכס הנ"ל, ויהי בהיותו בראדאם בפתחו החביות יי"ש להסוחרים והקונים שהרגילו לקנות אצלו, הרגישו ריח רע עד שברחו כל הקונים ממנו, ולא רצו לקנותו אפילו בזול, ובראות האיש זאת, גמר בלבו שימכור אפילו ברבע המחיר או פחות, ובלבד שיהיה לו איזה פדיון להסבא קדישא, ועל הוצאות הדרך חזרה, וביקש מאיזה אנשים שיקנו אצלו בעד רבע המחיר, ומחמת שהוזיל המחיר עד מאד קנו אצלו כמה אנשים, אבל לא ארכה השעה ואף אלו הביאו לו חזרה החביות שקנו הימנו, באמרם שאי אפשר לטעום ממנו מגודל הסירחון וריח רע, והוכרח להחזיר להם התשלומין. האיש ראה כי לא דבר ריק הוא, והבין כי בא לו ההפסד הגדול הזה מחמת שרצה להבריח עצמו מהמכס המעט שהתנה, והבטיח לתת מנה יפה למרן הסבא קדישא מראדשיץ. כשחזר לביתו נסע תיכף לראדשיץ, ויספר לרבינו את אשר קרהו עם היי"ש בראדאם, ויאמר אליו מרן הסבא קדישא מדוע גזלת ממני את תרומתי, אז פייס את מרן הסבא קדישא ושילם את המכס הקצוב שהבטיח ליתן, ונתן לו את ברכתו הקדושה, והיין החומץ הסרוח נתהפך ליין טוב ומשובח, והרויח אחר כך מאד מזה היין, ומאז היה נזהר מאד לבל העלם ממנו שום דבר מהמסחר אשר עשה, ולקבל בכל פעם את ברכתו[רז].

נח

החסיד המפורסם כש"ת מו"ה אהרן זצ"ל מק"ק שטעקאטשין יצ"ו, אבי הגה"צ ר' זאב נחום זצ"ל הרב מביאלא, היה מסחרו שהוביל

הערות וציונים

רז. מגדל דוד י"ב: מפי הה"ג **ר' יוסף פישל** ז"ל דומ"ץ דק"ק **מיעכאוו** יצ"ו.

סחורה מלייפציג. פעם אחת בא עם סחורה וחפשו אצלו השלטונים, ומצאו אצלו הסחורה ונטלוהו הימנו, (כי מחוקי המדינה, שעל המוביל סחורה מחוץ לתחום לשלם מס עליהם אצל הגבול, הנקרא 'אפצאהלן', והוא לא עשה כן), ועשה 'אפעלאציע' ויצא חייב, ורצה לעשות עוד פעם 'אפעלאציע' אבל התיירא שמא יצא חייב גם בפעם הזאת, והנימוס היה אז שאם יצא חייב באפעלאציע גם בפעם השנית אחת דתו להמית. ונסע לראדשיץ אל הסב"ק זי"ע, ורבינו ביקש ממנו חמשים טאלער, וסירב ר' אהרן ליתן לו הסכום הזה, והנה נטלוהו לבית השר בווארשא והיה שם לילה אחת, ובכה מאד ונרדם. והנה רואה בחלום שבאו אליו הרבי מלובלין זי"ע והה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע, ואמרו לו שאם יקבל על עצמו לומר י"א פעמים הפסוק [או הפרשה] 'פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן' אזי מבטיחים המה לו שיצא לחפשי! ומיד הקיץ משינתו, וקיים מה שאמרו לו, ואכן נתקיים דבריהם ולמחרתו יצא לחפשי. אבל בזמן מועט אחר כך נחלה ר"ל ונפל למשכב, ונסע בנו ר' ישראל מאיר ז"ל ללעלוב על ההילולא להתפלל שם עבור אביו, ושמע שם שהסב"ק מראדשיץ מתפאר עצמו שעל ידו ניצול, והראיה על זה הוא, שתיכף ומיד שהקיץ משינתו שר הזמר הללוי' אודה ד', ויודע זאת כי הוא בעצמו היה שם עם הרבי מלובלין ועם הרבי ר' דוד מלעלוב זי"ע ושמע ששר. וחזר בנו לביתו בשטעקאטשין וסיפר את כל זאת לאביו, וראה שהוא אמת, מחמת שלא היה שום איש אתו, ומאין יודע הרבי מראדשיץ ששר המזמור הלז, ואם כן ראיה הוא שעל ידי הרבי מראדשיץ נחלה, מחמת שסירב ליתן לו החמשים טאלער, על כן שלח לו מאה טאלער לפייסו, ולא הסכים לקבל אלא חמשים טאלער כמו שרצה מקודם, ונתרפא[רח].

מפליא לעשות

נט

פעם בא לרבינו איש חסיד אחד עם בתו הבוגרת, אשר כבר הגיעה לפרק בתולה נשאת ולא נזדמנה לה שום שידוך, כי מלבד סיבת

הערות וציונים

רח. שפתי קודש כ. ששמע מבעל המעשה וסיים: ואני הכרתי להבן הנולד ר' יעקב יצחק הנ"ל, והי' י"ש ומופלג בתורה, והוליד בנים זש"ק טובים.

הדחקות שהיה ביתו ריקם, נתוסף לזה עוד חסרון שהיה בעוכרו, שהיתה בתו קטנה בקומתה מאד כמו בת ד' שנים, אשר לא היתה מהמעלות היתרות, והתמרמר מאוד לפני רבינו על מר גורלו ר"ל, והפציר בו שיעורר רחמים עליו שיזכה לישועה שלא כדרך הטבע, שיזדמן לו במהרה שידוך הגון עבורה וגם שיוכל לפזר לה נדוניא בהרוחה כנהוג, וצוה לו רבינו שישבות אצלו בשבת קודש וכן עשה. ויהי במוצאי שבת קודש בעת סעודת מלוה מלכא, צוה לו רבינו להגיש אליו את בתו, והניף את ידיו הקדושים למעלה מראשה, ובירך אותה ונתגדלה קומתה, והגביה ידיו הקדושות עוד למעלה ונתגדלה עמו קומתה, וכן עשה איזה פעמים עד שהגיעה קומתה למדה הממוצעת, ואז שאל את אביה אם מידתה כבר די, וענה ואמר ברוב שמחה והתפעלות: די! ובירך אותו רבינו הסבא קדישא שיזדמן לו שידוך הגון במהרה עבורה, והחסיד נסע לביתו שמח בישועה ובטוח בברכת הצדיק, וכן הוה שלא ארכה השעה ונזדמן לה שידוך הגון, ובהשתדלות רבינו המציאו לו מעות נדוניא, והשיא את בתו בכבוד הראוי[רט].

ס

בכפר אחד היה דר יהודי אחד ושמו עוזר, והוא היה איש גבה קומה מאד, רחב כתפים, וגבר אלים מאד, ופרנסתו היה שהמציא לבני העיר אווזים ותרנגולים וחלב וכדומה, ואיכרי הכפר היה מכנים אותו בלשון סגי נהור בשם 'עוזריק', שהוראתו 'עוזר קטן'. אירע פעם אחד שהיה מוליך אווזים בדרך למכור לבני העיר, ופגעו בו הקאזאקין (אנשי צבא רוסיא) בדרך, ולבו נמס בקרבו מגודל הפחד והאימת מות שלא יזיקוהו, שכן היה דרכם לעשות בעת פגעם איש יהודי הולך בדרך יחידי, להכות אותו או לבזהו. והנה כאשר עברו מעל פניו ולא הרעו לו גדלה שמחתו מאד, אבל לא ארכה השעה וכאשר הלך לדרכו הלאה, פנה אליו קאזאק אחד שיצא מבין השורות של החברותא שלו שרכבו הלאה, ורכב בחזרה אל עוזר היהודי, וחירף וקילל אותו, והלקה אותו בהרצועה אשר בידו, ואחר כך לקח החנית שלו ודקרו לתוך אוז אחד ולקח האוז עמו

הערות וציונים

רט. נפלאות הסבא קדישא ח"ב כ"ג: מפי ש"ב החסיד **ר' אהרן** ז"ל שקיבל מאבותיו הקדושים.

על הסוס שרכב. ויהי כראות זאת היהודי לא יכול עוד לכבוש את כעסו, ונתן מכת לחי להקאזאק ברב כח, ומיד נפל הקאזאק מעל הסוס ומת. ויהי כשוך חמת היהודי וראה את אשר עשה התחרט מאד על הדבר הזה, אבל את הנעשה אין להשיב, וחשב עצה בלבו איך להעלים הדבר, ועלה בדעתו ראשית לקבור את ההרוג שלא יוודע הדבר, אבל הופרעה עצתו כי כאשר רכבו הקאזאקין איזו פרסאות בוודאי ראה השר אלף (גענעראל) שלהם כי קאזאק אחד חסר מן השורה, וצוה השר לשני אנשי חיל שירכבו בחזרה ויחפשו את הקאזאק הנאבד וכן עשו, וחפשו אותו עד שבאו למקום שעמד שם עוזר היהודי, שהיה טורח ומטפל בקבורת הקאזאק, וכאשר ראו אותו צעקו עליו הוי, יהודי אומלל, יהודי רוצח שהרגת אחד מאנשי הצבא, מרה תהיה אחריתך, והתליה מוכן לך. היהודי כשראה שלא יכול להכחיש הדבר, הודה שהוא הרגו, והצטדק שלא היה בכוונה רק שגגה יצאה מלפניו, כי לא הכהו רק מכה אחת על פניו, מפני שחטף וגזל ממנו אוז, אבל לא הועיל כלום בהתנצלותו, כי השני קאזאקין אסרו אותו על אחד מהסוסים ורכבו עמו אל השר האלף שלהם, וספרו לפניו שראו שהיהודי הזה רצה להעלים חטאתו שלא יוודע הדבר על כן רצה לקברו, אבל הם פגעו בו בשעה הראויה שלא הספיק עוד לקברו. כאשר סיימו לספר כבדוהו בשוטים שבידם, ואחר כך הובילוהו לעיר הקרובה ומסרו אותו ביד שוטרי העיר, והשוטרים אסרו אותו בבית הסוהר איזו חדשים, עד שהניח ערבון סכום רב שיניחו אותו לחפשי עד המשפט. והיהודי כאשר יצא מהתפיסה לא ידע מה לעשות, ולמי לפנות לעזרה, אם לא אל אבינו שבשמים, וביקש מהשי"ת שיזמין לו עצה איך להנצל, ועלה בדעתו כאשר נשמע מהסבא קדישא מראדשיץ בעולם למופת הדור ופועל ישועות בעולם, ורבים נוסעים אליו להושע על ידי קדושתו ותגזר אומר ויקם לך, גם אני אסע אליו לקבל ברכתו, שיעזור לי השי"ת שאנצל ממצוקה הזאת, וכן עשה ונסע לראדשיץ.

וכאשר בא בקודש פנימה שפך מר שיחו וצערו לפני רבינו ובכה מאד, עד שנתרגש רבינו ואמר אליו אל תבכה עוד, רק שמע נא אשר איעצך: הנה בעיר הבירה ווארשא דר השר צבא הראשי (פעלד מארשאל) של אנשי החיל, ותלך אליו ויעזור לך השי"ת שתצליח בדרכך. כשמעו עוזר היהודי עצתו של רבינו רעד אחזתהו, כי איך יוכל לגשת אליו לבדו

בלי שום השתדלות ובקשת רשות (הנקרא 'פראשעניא') אל הגענעראל הראשי בכבודו ובעצמו, הלא בשמעו שהרג אחד מאנשי הצבא, בטח ירה בקשתו אליו וימית אותו בלי שום ספק, אבל דברי רבינו חזק לבבו לבל יפחד מאומה, שכיון שציוה לו רבינו יוכל לסמוך עליו שלא יוכלו לנגוע בו לרעה, ואין להרהר אחר דבריו כלל. ונסע לווארשא והלך אל הגענעראל, אבל לבו פעם בקרבו מגודל הפחד, כדרך שהולכים אל המלך, והנה כאשר בא אל הפתח הקיש על הדלת, ותפתחה לו שפחת הגענעראל ושאלה אותו מה הוא רוצה, וענה שיש לו ענין נחוץ לדבר עם האדון הגענעראל, ונכנס בחדר הפרוזדור והנה אשת הגענעראל באה לקראתו, והיא הכירה אותו עוד מכבר אבל הוא לא הכיר אותה והתחילה לשמוח עמו כמוצא שלל רב, אבל הוא עמד נבהל ומשתומם מאד על השמחה שלה עמו, ומאין היא מכירה אותו, אשת הגענעראל בראותה מבוכתו של האיש, הבינה שהוא לא מכיר אותה, נגשה אליו ואמרה לו האם אין אתה מכיר אותי? הלא אני נתגדלתי באותו הכפר שאתה דר בו, והייתי משרתת לנפח אינו יהודי שכן לאביך, ואני מכירה אותך היטב, אז נזכר הימנה והכירה, ומה שמתחילה לא הכירה מפני שעלתה מבירא עמיקתא לאיגרא רמה, מטלאים וטלאות לבגדי מלכות. ונחה דעתו, ושאלה אותו מה בקשתו ותעש, וסיפר לה מר נפשו והאסון שאירע לו מהחל עד כלה, כשמעה את צרתו ניחמה אותו שאל יפחד מאומה, ולא יאונה לו שום רע ח"ו עבור זה, כי לא הרג אותו בכוונה רק בשגגה, וכך הוה כי הלכה אל בעלה וביקשה אותו שיחוס על היהודי ויתן לו חופשה ולא יעשה לו שום רע ח"ו, עד שפעלה אצלו את בקשתה, ויקרא הגענעראל את היהודי אליו וצוה לו שיספר לו כל הענין בלי שום פחד, וסיפר לו הכל בקול בוכים, ואמר לו הגענעראל, יהודי אל תפחד כלום, לך לשלום לביתך כי לא חסר לי קאזאקין, יהי קאזאק אחד פחות, והאיש הלך לביתו בשמחה ובטוב לב, ונסע תיכף לראדשיץ לבשר הבשורה ולתת תודה לרבינו הסבא קדישא, אשר נושע בזכותו ועל פי עצת קדשו **זי"ע**[רי].

הערות וציונים

רי. נפלאות הסבא קדישא ח"ב כ"ד. מכתבי ש"ב הה"צ **רבי נתן יעקב פערל** ז"ל מק"ק **קונצק** יצ"ו, ששמע מהחסיד **רמ"ח ראטמאן** ז"ל, ששמע מאביו שזכר מעשה זו שהיה בימיו, ושהיתה מפורסמת גם בין אומות העולם.

סא

בכפר אחד במחוז קיעלץ היה איש אחד שהחזיק חליבה (שווייג) אצל אדון הנקרא 'חראביע' (פריץ), וכידוע משלו אז הפריצים באחוזתם כמו קיסר במדינתו. פעם אירע שהיה האיש דחוק מאד ולא היה לו לשלם שכר הארענדע, עד שנשאר חייב כסף לכמה שנים, וחרה להאדון מאד, ונתן צו שבאם לא ישלם לו החוב לזמן מוגבל, אזי יעשה בו שפטים וייסרהו במהלומות קשות. האיש הזה בשמעו הפקודה האיומה הזאת נמס לבבו בקרבו מגודל הפחד, ויסע תיכף לראדשיץ ויספר למרן הסבא קדישא, והתמרמר לפניו מאד על פקודת האדון, אז צוה לו מרן הקדוש שיגיש לו נייר חלק, והביא לו וישם אצבעו הקדוש על הנייר, ורשם עליו באצבעו כעין כתיבה, ויקמוט הנייר כמו מכתב וימסור לו, באמור לו תתן את המכתב הזה להאדון אשר אתה דר אצלו. והוא בגודל אמונתו הפשוטה לא שאל מאומה, ונסע לביתו עם הנייר הזה. באמצע הדרך עלה על דעתו לפתוח את המכתב, ולעיין בו ולראות מה שרשם רבו הקדוש באצבעו במהירות נפלא, אבל מה נשתומם מזה שלא ראה שום תמונת אות, אלא הנייר היה חלק כבתחילה, ויירא מאד לנפשו שלא יהיה ללעג ולקלס בעיני האדון, ושלא יחרה אפו עוד יותר עליו ויכהו מכת מות על ידי זה, כי זה היה משפטו, וחשב על זה איזה זמן כדת מה לעשות, כי לא ידע לשית עצות בנפשו, עד שבטחונו ואמונתו במרן הקדוש חזקו עליו, וגמר בלבו שיתן זאת להאדון באופן, שבבואו לאדון יטה את עצמו כאלו הטה לכבודו, ועל ידי זה יפול הנייר מחיקו, והוא יגביה זאת ויתן להאדון ויעשה את עצמו מחפש כאילו נאבד לו המכתב האמיתי, וכן עשה, כבואו אל האדון הטה עצמו כנגדו ונפל המכתב מחיקו, וניגש האדון בעצמו והגביה המכתב מן הארץ, ויפתחהו ויקרא מתוכו כדרך כל המכתבים, ולקח כלי כתיבה ועשה חשבון, ושהה איזה זמן וראה שעוד מגיע להכפרי איזה סכום, וחשב אולי טעה בחשבונו וחשב עוד הפעם את החשבון, אבל מה גדל תמהונו מזה כי ראה שהחשבון אמת וצדק, והוציא האדון מכיסו את כל הסכום שחייב, ונתנם להאיש הכפרי ופטרו לביתו לשלום עם דברי פיוסים[ריא].

הערות וציונים

ריא. נפלאות הסבא קדישא ח"ב י"ג: מפי החסיד **ר' מרדכי יוסף** ז"ל, ששמע מהחסיד **ר'**

איש מלחמה

סב

פעם אחת אירע שהיה עת צרה ליעקב, שהממשלה היה מוכנה להוציא איזה גזירה רעה על אחינו בני ישראל ה"י, והראה הסבא קדישא לאחד מהחסידים החשובים, ואמר לו בזה הלשון: ראה בני, תחת הקנאפע (הסאפע) הלז מונחים כל הכתרים של שרי מעלה מכל אומות העולם! בזה הראהו רבינו עוצם גדולתו בין שרי מעלה של כל אומה ולשון[ריב].

סג

פעם בעת אשר המלכות רוסיא הכינו להוציא גזירות רעות על היהודים אשר במדינתו, ואנשי המדינה עדיין לא ידעו מזה, אז קרא הסבא קדישא למשמשו ר' נחמן בנשף בערב יום, וצוה אותו לסגור דלתי החלונות, ויכבד הבית כולו היטב, וגם מהמפות יברור משופרי דשופרא וישטחם על השלחנות הנמצאים בביתו, ואחר כך ידליק נרות בכל הבית סביב, כעין יום טוב. וכן עשה כאשר צוה עליו רבינו, ולא הרהיב עוז בנפשו לשאול מה זה ועל מה זה. ואחרי ככלות לעשות הכל כאשר נצטוה, שלחו הסבא קדישא חוצה, והזהיר עליו מאד, לבל ירהיב לבו לגשת אל הבית ולהביט אל תוך הבית פנימה. המשמש ר' נחמן הבין שדבר גדול יעשה כעת בהחבא, לכן לא יכול לעצור את עצמו מבלי הביט אל החדר, ובלאט נגש אל הדלת והציץ דרך חור המפתח לדעת מה נהיה שם, וממראה עיניו התעלף ונפל לארץ ואין איש להקימו, כי מגודל הקור וחשכת לילה עצרו בעד כל אדם ללכת שמה בעת הזאת, אלא רבינו לבדו הרגיש תיכף בהתעלפותו, ורץ תיכף אליו החוצה ושפשף אותו היטב ביין, ועוררהו להשיב את נפשו אליו, והוכיחו אחר כך על אשר לא הטה אוזן קשבת לקול אזהרתו מתחלה, שלא ירהיב לבו לגשת שמה להביט תוך חדרו, רבינו שב אל חדרו והמשמש הלך לביתו. למחרת בבוקר כאשר בא המשמש אל בית הסבא קדישא שאל אותו רבינו מה

הערות וציונים

יוסף בלומנפעלד ז"ל מק"ק **וולאשצאווא** יצ"ו. **ריב.** נפלאות הסבא קדישא ח"ב כ"ו: מכתבי ש"ב החסיד ר' **יעקב יצחק גאטשאל** ז"ל בהה"צ רבי בנימין זצ"ל **מראדשיץ**.

ראה אשר על ככה התעלף וכמעט פרחה נשמתו, והשיב המשמש שראה אדם גדול ותוארו כתואר פני מלך, והיה לבוש בגדי מלכות וכתר מלכות בראשו, ומושב מלכים כסאו, ועם מרן הסבא קדישא ידבר בנחת, וכאשר ראה אותו נפל עליו אימה גדולה ונבהל מאד מפניו. ואמר לו רבינו הסבא קדישא שזה היה השר של מעלה הממונה על מדינת רוסיא האדירה, וכאשר ראיתי שמלכות רוסיא רוצה להוציא גזירות רעות על היהודים אשר במדינתו, אשר לא נשמע עוד כזאת בשום מלכות, אזי המשכתי אלי את השר של מדינת רוסיא, ודיברתי עמו כל הענין באר היטב, שבאם לא יראה להשקיט תיכף ולבטל הגזירות רעות האלו שלא יצאו לאור, אזי אעקור את כל ממלכת רוסיא מידו ואמסור אותה למלכות הטובה ממנה, והבטיח לי שלא יגזור גזירה רעה מעתה, והגזירות ישנות לא יצאו לאור, ומי יודע מה היה אם לא הייתי רואה מקודם את הנולד, מה היה יכול לצמוח מזה, וצוה עליו רבינו שלא לגלות אוזן שום בן אדם מאשר ראה ושמע כעת כל ימי חיי, כי בנפשו הוא אם יספר. ואכן לאחר הסתלקות רבינו זי"ע סיפר המעשה הזאת לאנ"ש, מה שבעיניו ראה ובאזניו שמע, בהקיץ ולא בחלום[ריג].

סד

בעת ובזמן שזרח שמש הסבא קדישא בראדשיץ היה דר סמוך להעיר אדון אחד שהיה לו בית חרושת של צוקער, והיה שונא ישראל גדול, וימכור את הצוקער וכל פרי אדמתו בזול גדול, וכוונתו היה לקפח פרנסת היהודים. וכאשר סיפרו זאת אל הסבא קדישא צוה לרתום לו עגלה ויסע אל מקום משכן כבוד האדון הנ"ל. בהגיע סמוך לארמון האדון כסה פניו וראשו במלבוש העליון שלו, וסבב את כל המקום שעליה עומד בית החרושת הנ"ל, וחזר לביתו נאווה קודש. אחר כמה ימים הקול נשמע כי הצוקער וכל כלי בית החרושת הנ"ל נתמלאו תולעים, והצוקער נבאש לשמחת כל היהודים. אולם האדון הנ"ל היה גם מכשף גדול, וידע מי שעשה לו את הדבר הזה, וישם אל לבו לנקום בו את נקמתו. פעם אחרי תפילת ערבית נכנס הסבא קדישא לבית מדרשו, ויקח עשרה אנשים

הערות וציונים

ריג. הרב **ראובן חיים אלכסנדר צארניכע** ז"ל מק"ק **לאדז** יצ"ו, נכד הס"ק, בס' נפלאות הסבא קדישא ח"א כ"א:.

ויביאם אל ביתו, וישאל אותם מי מהם מתנדב להיות ניעור אצלו כל הלילה, וכולם התנדבו להיות נעורים בלילה הזה, ובתוכם השו"ב דק"ק ראדשיץ יצ"ו. ויתן להם הסבא קדישא יי"ש ועוגות, ותיכף נפלה תרדמה על האנשים האלה, ואת השו"ב צוה הסבא קדישא לעמוד בפתח בין חדרו ובין חדר האנשים, ויאמר לו: כל אשר תראה ותשמע בלילה הזה לא תירא ולא תחת, כי לא יאונה לך כל רע, אלא תעמוד כל העת ותסתכל בפני, אך כאשר תראה אותי מלובש בבגדי אשכנז תפנה מפני, עד אשר שוב תראה אותי מלובש בבגדי הרגילים האלה. והנה מלא הסבא קדישא את מקטרתו והדליקו ויעשן, וילך בחדרו אנה ואנה, ופתאום נשמע קול רעש בחוץ, איך שהתחילו ליפול אבנים גדולות על גג הבית, ואח"כ נשמע קול נהמת כל מיני חיות רעות סביב הבית, והשו"ב עמד כל העת על המשמר והתחזק ולא הסיר עין מרבינו הסבא קדישא. פתאום ראה את הסבא קדישא מלובש במלבושי דייטש, תיכף הלך משם וישב בין שאר האנשים הנרדמים שם, וכעבור חצי שעה יצא הסבא קדישא מחדרו בפנים שוחקות, ויעורר את האנשים הנרדמים האלה, ויספר להם רבינו כי בעזרת הוי"ה ב"ה נצח את האויב, אם כי בא עליו בכח כשפים. אחרי כמה שבועות עקר האדון את דירתו משם, כי ראה ונוכח שקצרה ידו לערוך מלחמה עם מי שתקיף הימנו בקדושתו ובטהרתו[ריד].

סה

פעם אחת בהיות הסבא קדישא בעיר ניישטאדט באו אליו שתי אופים, והתנצלו לפניו שעד עתה התפרנסו בכבוד גדול, ועתה קם ערל אחד והשיג גבולם, ופתח חנות עם מעשה אופה מול מקום דירתם, ועל ידו ירדו ממצבם, וביקשו ממרן הסבא קדישא עצה כנגדו. והשיב להם רבינו שרוצה לראות את החנות של הערל, וכן עשו, בנסוע הרבי בלילה צוה לעגלונו שיסוב דרך הרחוב ששם החנות של הערל, וכאשר עברו דרך החנות של הערל צוה להעמיד מרכבתו לכמה רגעים, וירד מעל מרכבתו והביט בחנות על כמה רגעים, תיכף אח"כ נסע הסבא קדישא

הערות וציונים

ריד. סיפורי נפלאות מגדולי ישראל אות מ"ח, בשם **השו"ב דק"ק ראדשיץ** ע"ה בעל המעשה.

משם וצוה להעגלון שחיש מהר יסע משם. והנה בתוך רגעים אלה שהביט בה הסבא קדישא נעשו פלאים, שנתרבו תולעים והותלעו כל מעשה המאפה שנמצאו שם, ועלה ההפסד לסכום גדול, והערל היה מכשף גדול והבין מי עשה זאת, על כן רדף אחריו רוכב על סוסו, ולקח עמו כלי זין ורצה להרע לו אבל לא השיגו, ורדף אחריו עד לעיר ראדשיץ, והסבא קדישא ברוח קדשו הרגיש שהערל רודף אחריו העירה, נתן תיכף צו לאנשי ביתו שיסגרו היטב הדלתות, ולא יפתחו אותן עד שהוא יצוה, אף אם ידפקו בחזקה, וצוה לתלמידיו שישבו ללמוד גמרא, והסבא קדישא הלך בחדרו אנה ואנה, ועשה תנועות שונות כדרכו בקודש, פתאום שמעו הלומדים קול חצים ונתבהלו מאד מהרעש, אז נתן הסבא קדישא זי"ע הודיה להשם יתברך אשר הציל אותו מהמכשף שרצה להמיתו, ולבסוף נתהפך הדבר עליו, שהמית המכשף את עצמו, כי ראה כי לא יוכל לו, ואחר כך יצא הסבא קדישא מקודש פנימה להתפלל ערבית בשמחה רבה[רטו].

מוציא אסורים

סו

הנה ידוע שגם בעניני הדיבוקים, לגרש ולהבריח אותם, היה לו להסבא קדישא כח גדול מאד, עד שנהרו אליו מכל קצוי תבל, פעם אחד אירע, שעוד בתחילת כהונתו, שלא היה מפורסם כל כך, הביאו לפניו נערה אחת ממדינת אונגארין שנדבק בה רוח רעה ר"ל, והיה לפלא בעיני כל הרואים שיארע זאת לנערה כה קטנה. וכאשר שאלו האנשים החסידים על הנערה, אמרו שנערה זאת נפגעה ר"ל בעת שהלכה למרתף יין להביא יין אל השלחן, וכאשר עלתה מן המרתף בנר כבוי לא היתה עוד בדעתה, וצעקה רק שיסעו עמה לעיר ראדשיץ אל הצדיק משם, אבל האנשים אנשי הבית לא שמעו עוד מעיר הזאת, ולא ידעו שיש עיר כזאת בעולם, אבל אחר החקירה ודרישה עלה בידם להודע איפה

הערות וציונים

רטו. נפלאות הסבא קדישא ח"א מ"א. מפי ש"ב החסיד **ר' יחיאל יוסף באראן** ז"ל מראדשיץ, נכד הס"ק.

היא העיר הזאת, ובאו עמה לראדשיץ. והנה שהו שם מספר שבועות עד שיכלו להיכנס פנימה, וכשנכנס האיש ההוא אל הקודש פנימה, שאל אותה רבינו את מהותה, וסיבת הדבר איך נתגלגל הדבר שבאת הנה.

פתח הרוח את פיו ואמר בבכיה גדולה, כי הוא בן חכם אחד מחכמי צרפת מלפני שלש מאות שנה, אשר היה מתלמידי חכמים הישישים, והיה ריש מתיבתא, והיו לו שני בנים, אותי ואחי אשר היה גדול ממני בשנים וגם ביראת ה', שהיה ירא שמים מרבים, ואני הצעיר הייתי גדול ממנו בתורה, וקודם הסתלקות אבי ז"ל צוה על אחי הגדול, שהוא ימלא מקומו אחריו ויהיה ראש ישיבה תחתיו, וקנאתי בו מאד, עד שמגודל קנאתי בו ירדתי ממדריגתי ונסגתי אחורנית מדרך היהדות, ועזבתי את דרך ה' ונתחברתי לחבורת לסטים ובריונים, ועברנו ממקום למקום, ופעמים הרבה החרבנו עיירות וכפרים שלמים כדי לשלול שלל, ואני הייתי המלך שלהם, ובכל מקום שעברנו היו יראים מאד ממנו. פעם אחת עברנו דרך נפלתי עם כל החיל שלי על העיר הזאת הגדולה, שהיתה אז שמה 'ראטישוויץ', והיה זה ביום הכיפורים שחל להיות ביום השבת, ואנשי העיר יראו ממנו מאד, וברחו כולם לבית הכנסת ויתחבאו שם, וסגרו פתחי בית הכנסת אחריהם, והקפנו בחבילי זמורות ואש את בתי התפילות, ושרפנו שם אנשים ונשים וטף, חוץ מאלה שנשארו בביתם, לא עשינו להם מאומה, אלא שלחנו את ידינו בבזה, ולקחנו את כל טוב היהודים, משם הלכנו אל בית שררה אחת והרגנו אותם, ולקחנו את כל רכושם, והלכנו משם בשלל גדול, וגם הנכרים שדרו בעיר קבלו את חלקם, אבל סופי היה מרה, כי אחר כך בעת החלוקה לא יכולנו להשתוות, ועמדו חבירי עלי והרגו אותי סמוך לעיר הזאת, והייתי בעולם העליון בצרות צרורות ועונשים הרבה, קשים ומרים מאד אשר אי אפשר לתארם, על ידי המלאכי חבלה רוחין ולילין רעים, ואחר כך הייתי מטולטל נע ונד באויר העולם כמה מאות שנה, ולא מצאתי מנוח לנפשי זמן רב מאד, עד שבאתי לארץ אונגארין ונכנסתי שם אל מרתף יין תחת שליבה התחתונה, והיה לי שם מעט מנוחה, עד שפעם אחד ראיתי את אבא מארי הגאון ז"ל מרחוק, ובכיתי וצעקתי אליו שירחם עלי ויעשה לי איזה טובה, שאמצא תיקון לנשמתי בקרוב, ואמר לי אין ביכלתי לעשות טובה רק אגלה לך דבר ובזה תמצא מרגוע לנפשך, כי לאחר מאה וארבעים

שנה יהיה בעיר הזאת צדיק ושמו יהיה ר' בער מראדישיץ, והוא יעשה לך טובה ויתקן אותך.

ולאחר זמן שמעתי כי הצדיק הזה כבר מאיר את העולם בנסים ונפלאות עד אין מספר, וכי הוא דר בראדשיץ, לזאת יצאתי ממקום מחבואי, ונכנסתי ברשות לתוך הבתולה הלזו בעת שהיתה במרתף היין, ועתה באתי בבקשה גדולה ליתן לי תיקון על עונותי המרובים והעצומים עד אין מספר. ולמותר לציין כי מצא שם אצל הסבא קדישא מנוח לנפשו ותיקונו הראוי[רטז].

סז

סיפר מרן אלקי הרב רבי ישראל בעל שם טוב זצ"ל, שבערי אשכנז היה צדיק אחד, שאמר שהוא כבר היה מאה פעמים בעולם הזה, ובכל פעם נהרג. שהיה בזמן המקדש ראש סנהדרין, חריף וחכם, ולמד בסם המות של תורה, והיה הראשון שהכה על הלחי והפנים של זכריה הנביא, לאמר: אתה עם הארץ מתנבא בנביאות! ועל ידו התנפלו עליו עמי הארץ רשעים גמורים והרגו אותו. ואמר [הצדיק מאשכנז] קודם פטירתו, שכבר הוא מתוקן, וימות במיתה משונה ע"י רוצחים, וצוה שיכתבו על מצבתו 'פ"נ מי שהרג זכרי' הנביא'. כן היה מספר מרן הבעש"ט הק' לתוכחת מוסר, האיך יזהר האדם מלימוד התורה שלא לשמה, ומסם המות מים המרים של לומד תורה לקנטר.

וסיפר הה"ק רבי חיים מאיר יחיאל שפירא זצ"ל ממאגלניצא, שפעם אחת הביאו לפני ק"ז הה"מ מקאזשניץ בחור אחד שנכנס בו דיבוק ה"י, והיה להבחור ההוא יסורים קשים ומרים מזה הרוח, ורחמו עליו אנשי עירו והוליכו אותו להרב המגיד הקדוש. וכאשר בא הבחור סמוך לפתח הרב צווח הבחור בקול מר, ואמר: אינני רוצה בשום אופן

הערות וציונים

רטז. נפלאות הסבא קדישא ח"ב ט"ז. מפי איש נאמן ששמע מהחסיד הישיש **ר' יחיאל הכהן זינגער** ז"ל מק"ק **ניישטאדט** יצ"ו, ששמע מההה"ק רבי **נתן דוד** זצ"ל **משידלאווצא** שהיה שם בשעת מעשה; שם מ"ג: מכתבי ש"ב החסיד **ר' יצחק פנחס פערל** זצ"ל מק"ק **פאצאנאוו** יצ"ו, נכד הסבא קדישא, ששמע בק"ק טארנא יצ"ו בליל שמיני עצרת בשנת תרפ"ד מהגה"צ **רבי יחיאל הורוויץ** זצ"ל הרבי **מפאקשיווניצא** החונה בעיר **טארנא** יצ"ו, כפי אשר קיבל מאבותיו הקדושים לבית ראפשיץ זצ"ל.

לראות את פני המגיד, כי אם אראה את פניו חיי אינם חיים כלל! ונתחזק הרוח מאד לבלתי יכנס אל הרב המגיד הקדוש, עד שכמה וכמה אנשים הוליכו אותו בקושי גדול לתוך בית הרב המגיד. וכשבא במחיצת קדשו פנה הבחור עורף ולא רצה להסתכל בפני קדושת הרב בשום אופן. ואמר הרב המגיד: הנני גוזר עליך שתחזיר את פניך אלי! וצווח הרוח בקול מר ואמר: למה תדברי אלי בלשון מדברת גדולות, אתה הוא הרב בקאזשניץ ומה אתה רוצה ממני? אינני שומע לגזירתך כלל! ידוע תדע כי כאשר אני הייתי בן י"ג שנה הייתי מופלג בתורה יותר מפלאתך כעת! ואמר לו הה"מ: תחזור את פניך אלי ואם לא אכה אותך במטה אשר בידי! וצווח הרוח בקולי קולות: רוצח, מה אתה רוצה? להרגני? לא אחזור פני בשום אופן! אז הניח הרב המגיד את המטה שלו על הבחור, והבחור נפל ארצה וצווח בקול יללה לאמר: הרב המגיד הרג אותי! ואמר הה"מ עוד: תחזיר את פניך אלי ואם לא אני אכה אותך שנית! ועמד הבחור ואכן החזיר את פניו אל הרב אבל עיניו נתן למטה, ולא רצה בשום אופן לראות את פני הרב. ויאמר הרב: הנני גוזר עליך שתגביה עיניך ותסתכל בפני! אמר הבחור זהו דבר שאי אפשר, ואף אם תהרוג אותי לא אוכל ראות פניך! ויאמר הה"מ אני אכה אותך עוד! ופחד הרוח והגביה עיניו בבת עיניו, והסתכל בעל כרחו בפני קדושתו. ושאל אותו הה"מ מי אתה? אמר לו הבחור למה זה תשאל לשמי כי אינני מדורות הללו. אמר לו הה"מ מאיזה דור אתה? ושתק הרוח. ואמר לו הרב המגיד: רשע אמור לי מי אתה ואם לא תאמר אכה אותך עוד הפעם! והתחיל הרוח לבכות ויאמר הלהרגני אתה אומר? אז הניח המגיד הקדוש את המטה על הבחור, וצעק הבחור בקולות משונות עד שנפחדו כל העומדים שמה, ואמר: אגיד מי אני! אנכי הייתי בימי מקדש הראשון שר האלף, ואני נתתי הכאה הראשונה על זכריה הנביא בבית המקדש, וגם אותי הרג נבוזראדן ראשון, ומעת חורבן הבית אין לי מנוחה אף רגע מהמשחיתים, ואף לא זכיתי להגיע לגיהנם! ויאמר לו המגיד הקדוש: אני רוצה שתתראה אלי. ויענה הדיבוק: בבית אי אפשר לי להתראות, כי צר לי המקום, ואם ישכם חפצים לראות צאו מן הבית חוצה, וקחו עמכם גם איזו אנשים אולי תתעלפי בראותכם אותי, ויעש כן הה"מ, יצא עמו אל השדה חוצה, ויתראה אליו הרוח, ובתחלה התעלף קצת אך התחזק תיכף ושב לאיתנו הראשון.

וסיפר המגיד מקאזניץ זלה"ה, שכבר בא הרוח לפני הרב ר' יהודה חסיד משידלאווצי זצ"ל, (ה"ה אשר עלה לירושלים עיה"ק בשנת תס"ג עם חברת המקובלים, ועל שמו נקרא [חורבת] ביהמ"ד ר' יהודה חסיד, נזכר בשה"ג ח"ב מערכת ז' או"ט), והרב הנ"ל נתכווין בשמות הקדושים, לבעבור גרשו מנפש האדם ההוא, אז שחק עליו ואמר כי בימיו הילדים הקטנים היו יודעים מכוונות כאלה, והוא היה הראשון אשר הרים ידו ראשונה בזכריה הנביא ע"ה בעת הריגתו בבית המקדש, ומני אז והלאה, יותר מב' אלפים שנה הוא נדחה מכף אל כף, ולא ינוח ולא ישקוט אף בגיהנם. כאשר שמע ר' יהודה את דברי הרוח התחיל לבכות ולהתמרמר מאד, ואמר הוי ואבוי, אם בזמן רב כזה עדיין לא נתכפר לפשעי האדם מה נאמר ומה נצטדק, מי יוכל לעמוד ביום הדין הגדול והנורא, מי יאמר זכיתי לבי. עכ"ד. וישאל אותו הרב המגיד הקדוש: מי נתן לך רשות לכנוס בגוף של הבחור? והתחיל הרוח לבכות ולהתחנן אל הה"מ שלא יגרש אותו מן הבחור, כי בגוף הבחור יש לו קצת מנוחה מהמשחיתים. אמר לו המגיד הקדוש: זהו דבר שאי אפשר, אני גוזר עליך שתצא מגוף הבחור הזה תיכף, ולא תזיק לו בשום אבר! גם אני אזכה את נשמתך שתבוא לגיהנם, שאלמוד בכל יום אחר התפילה משנה עבור נשמתך, והבחור יאמר קדיש! והתחיל הרוח לבכות ולקונן עד שבכו עמו כל העומדים שם. והתחיל המגיד הק' ליחד יחודים, וחיכך בציצית, שחק ממנו הדיבוק ואמר לו שבימיו היו גם החייטים והסנדלרים יודעים מיחודים הללו, ואף התינוקת המשחקים בחול היו יודעים יותר הימנו. והשיב לו הה"מ מאחר דחכמיתו כולי האי, ודור דעה היה כדבריך, אם כן למה הרגתם את זכריה הנביא, והשיב לו הדיבוק שטעמו היה, דהן אמת שהדין נותן הכובש נבואתו חייב מיתה, אבל ידוע דאם הנביא אינו אומר נבואתו אז בטל הנביאות, ואם כן מוטב היה לו לזכריה הנביא לכבוש את נבואתו ושלא לאמרו כלל, והיה מיתת זכריה הנביא כפרת יחיד בעד הקהל, ובעבור זה הרג אותו. והוסיף הדיבוק לאמר, שיאמין לו הרב שהם היו סוברים אלא לכבוד שמו יתברך, נאר מיט השי"ת טאהר מען נישט מאכען קיין ווערטלעך! ואמר לו הרב המגיד הקדוש שיוליכו אותו אל הרבי מלובלין, ובוודאי ישיג שמה את תיקונו. ועל זה נתרצה הרוח. וילכו עמו אל לובלין, וישאלהו הרבי רשע מי אתה, ויענה הרוח במענה רך ובהכנעה אני הוא שנתתי הכאה ראשונה לזכריה הנביא! ויאמר לו הרבי שרוצה לראותו, ותיכף מלא בקשתו בלי מענה,

ויתראה אליו בביתו. אז החזיר הרבי מלובלין את פניו אל האנשים אשר עמדו סביביו, ויאמר אליהם: העולם סוברים שהפריצים הללו היה אנשים גסים ופשוטי עם, לא כן הדבר, המה היו אנשים בעלי השגה וגדולי ערך, והשיגו את כל מה שהשיג הנביא, אלא היה להם בקבלה, אשר לפני אמירת הנבואה על ידי הנביא בשם ה' עדיין אפשר לתקן, ולא אחריו, על כן הרגוהו כדי שלא יאמר עוד הנביאות שלו! ויען הרוח ויאמר: עכשיו יש לי התיקון, ובכל הדורות שלפנינו עד עתה לא היה מי שילמד עלינו זכות כזה, ואע"פ שכבר ידעו בעולם העליון את כל האמת, אולם כל זמן שלא נאמר הזכות בבי"ד של מטה אי אפשר להיות הדבר מתוקן!

וחזרו עם הבחור אל הה"מ מקאזשניץ זצ"ל, והתחיל המגיד הק' לפעול לגרש את הדיבוק ולא היה יכול, כי הדיבוק לא רצה לשמוע בקולו לעזוב את מקומו, התיישב הה"מ בדעתו וצוה לכל בני העיר שיבואו לבית הכנסת, אנשים גדולים וגם נערים קטנים, וגם את הדיבוק הביא עמו, והתחיל הה"מ לומר דברי כיבושין, עד שגעו כל העם בבכיה רבה, ואז הכה הדיבוק באצבע, ואמר: ער האט מיך באקומען, אלסדינג קען איך נעמען, נאר נישט קיין עצבות! ויצא. ואכן שנה תמימה אח"כ, בכל בוקר אחר תפילת שחרית למד הה"מ משנה, ואחר הלימוד אמר הבחור קדיש לעילוי נשמתו. וסיפר הה"ק רבי נתן דוד ראבינאוויטש זצ"ל משידלאווצא, שהוא היה באותו מעמד אצל הסבא קדישא מראדשיץ זי"ע, בעת שבא לפניו איש אחד שהרוח נדבק בו ר"ל, והתמרמר לפניו איך שכבר הרבה מאות שנים שהוא מתנודד ומתגולל בזה העולם, ממקום למקום, בכמה נפשות, באין מנוס ומסתר, וזה חמש מאות שנים ששמע כרוז מן השמים, אשר בעוד חמש מאות שנה ימצא גאולתו בעיר ראדשיץ, ואך ורק הצדיק הזה יתן תיקון לנפשו האומללה. ובעת התודה לפניו על חטאיו סיפר לו, שהוא היה עוד בזמן בית ראשון, בירושלים עוד בימי זכריה הנביא, וכשעמד זכריה בנבואתו בשם ה' לפני העם, היה הוא הראש והראשון שקפץ אצלו, ובכפת יד רשעתו סטרו בפניו על לחיו, ובחוצפתו אמר לו מי הוא זה שיגיד כה אמר ה' וכו', ואחריו התחילו גם שאר העם להכות את הנביא הקדוש, עד ששפכו דמו כמים והרגוהו ר"ל. שוב התודה הדיבוק נפש החוטאת, שאחר כך היה שוב בגלגול בעולם הזה עם שאר רוצחים, והרגו ביום הכפורים בית הכנסת

אחד עם כמה מאות יהודים, ה' יצילנו, וכהנה וכהנה, ואמר גם כן שכבר היה אצל המגיד הקדוש מקאזניץ זי"ע, אבל לא תיקנו רק לפי שעה, וכעת צעק שוב לתיקון לעולמים, כי מר לו מאד, ואם האי סבא קדישא לא ירחם עליו להמציא לו עזר ותרופה, לא יסור ולא יזוז משם עד שיהרוס חומות הבתים עד תומם, וכהנה וכהנה הוסיף מרוב צערו שיחו וכעסו, עד שהסבא קדישא נתמלא רחמים עליו, ונתן תיקון לנפשו האומללה, ותיקן אותו הסבא קדישא לגמרי, והאיש שב לביתו בריא ושלם כאחד האדם[ריז].

סח

פעם אירע שבא דיבוק אחד אל בית הסבא קדישא, והסבא קדישא ישב אז בחדרו כדרכו בקודש, ושום איש לא היה יכול להיכנס אליו אז, והלך חתנו הה"ק רבי יצחק פינקלער זצ"ל אב"ד דק"ק ראדשיץ יצ"ו, ולקח מהבורשטין (אזוב) השני אשר היה לו לחותנו הסבא קדישא, שהיה נקרא אצלו 'חולין שנעשו על טהרת הקודש', וזרק על הדיבוק, וצעק הדיבוק על ידי זה בקולות משונות, עד שנאספו שמה כל אנשי העיר מקול הזעקה, וכל העומדים סביבו נבהלו מפניו, וכשמוע הסבא קדישא שאל מה זה הילולות וכאשר סיפר לו חתנו שאל לו הסבא קדישא, האם לא נתת עליו מהאזוב הנ"ל, והשיב לו הן, ואמר אליו אם בשביל זה ניחא[ריח].

הערות וציונים

ריז. הה"ק **רבי יצחק אייזיק יהודא יחיאל** זצ"ל **מקאמארנא** בספרו נוצר חסד פ"ד סק"ה; הרב **ראובן חיים אלכסנדר צארניכע** ז"ל מק"ק **לאדז** יצ"ו בס' נפלאות הסבא קדישא ח"א כ"ב; שם ח"ב כ. מכתבי ש"ב החסיד ר' **נתן דוד באראן** ע"ה מק"ק **גארשקאוויץ** יצ"ו, ששמע מפי הגה"**צ ר' יוסף ברוך שפירא** ז"ל מק"ק **גארשקאוויץ** יצ"ו, נכד המגיד הקדוש **מקאזשניץ** זי"ע; חמדה גנוזה ח"ב קמ"ו; הגה"צ רבי **יעקב קאדאניר** זצ"ל בספרו סיפורים נוראים עמוד י"ז. מפי החסיד ר' **דוד** זצ"ל **מהוראדנא**, מאנשי הה"מ מקאזניץ; שיחות חיים ט. מפי הה"ק **רבי חיים מאיר יחיאל שפירא** זצ"ל **ממאגליניצא**; תפארת שלמה שער התפלה י"ג ע"א; מסעות ירושלים עמוד פ"ט. מפי הה"ק **רבי חיים אלעזר שפירא** זצ"ל אב"ד דק"ק **מונקאטש** יצ"ו, בשם ק"ז הה"ק רבי **שלמה שפירא** זצ"ל אב"ד דק"ק **מונקאטש** יצ"ו, ששמע מהה"ק **רבי נתן דוד ראבינאוויטש** זצ"ל **משידלאווצא**, שהיה באותו מעמד אצל **הסבא קדישא** זי"ע **מראדשיץ**. **ריח.** הרב **ראובן חיים אלכסנדר צארניכע** ז"ל מק"ק **לאדז** יצ"ו בס' נפלאות הסבא קדישא ח"א כ"ח:.

סט

הגה"צ רבי טוביה ליפשיץ זצ"ל אב"ד דק"ק בריגל יצ"ו, חתן הה"ק רבי ישראל יצחק זצ"ל מראדשיץ, אכל שנתיים ימים משלחן גבוה של רבינו הסבא קדישא זצ"ל, וזכה לראות בעצמו דברים נפלאים, והעיד כי באותן השנים שהיה הגה"צ ר' טובי' זצ"ל אצלו, גרש הסבא קדישא לערך חמשה עשר רוחות רעות ודיבוקים. ומרוח אחד שמע הגה"צ ר' טובי' זצ"ל בעצמו, שאמר שהוא מאותן האנשים שצערו לירמיה הנביא באמבטיה, ושמע קול במדבריות שעתיד לבא לעולם נשמה גדולה וקדושה, ושמו יהיה ר' בער מראדשיץ, והוא יתקן אותו. ופעם אחת שמע הגה"צ ר' טובי' זצ"ל מחו"ז רבינו, שאמר לרוח אחד שהוא נותן לו מקום ד' אמות אצל הגיהנם. ופעם אחת שמע איך רוח אחד ביקש מהסבא קדישא שהוא בעצמו ילמד בעבורו פרק משניות, וסירב רבינו הסבא קדישא כי אמר שאין לו פנאי, ולאחר כמה הפצרות הבטיח לו הסבא קדישא שילמד בעבורו משנת העולה. וכך אמר הגה"צ ר' טובי' זצ"ל: ראיתי אצלו כל שבחי מרן הבעש"ט, וגם כל שבחי רבי חיים ויטאל, עליהם השלום, ואם היו באים כל המינים והאפיקורסים אל הסבא קדישא לראדשיץ והיו רואים האותות והמופתים בעצמם, בודאי היו מהדרין בתשובה שלמה![ריט].

ע

להלן מכתב יקר מרב האי גאון וצדיק מו"ה **רבי משה יעקב שארף** זצ"ל, ראב"ד דק"ק **אושפצין** יצ"ו, ובעל מחבר ספר דרכי יושר, אשר כתב לביתו זו אשתו בהיותו בראדשיץ אצל רבו מרן הקדוש זי"ע. בה מפרט הגילויים הנוראים בענין הדיבוקים אשר ראו עיניו הבדולחים אצל מרן הסבא קדישא בערוב שנותיו, כשלשה חדשים לפני פטירת הסבא קדישא זצ"ל. וז"ל המכתב: ב"ה. יום ב' **ערב ר"ח אדר ראשון תר"ג** לפ"ק. פה **ראדאשיץ**. בין מודיע אז בין ב"ה געקומען לשלום וכו'. ואל מאהבי אקרא בקול. שמעו ותחי נפשכם. **שכל מי שיש לו גיד**

הערות וציונים

ריט. נפלאות הסבא קדישא ח"א ל"ט: מכתבי ש"ב הגה"צ **רבי משה ליפשיץ** זצ"ל אב"ד דק"ק **בריגל** יצ"ו, בשם זקינו הגה"צ רבי **טובי' ליפשיץ** זצ"ל אב"ד דק"ק **בריגל** יצ"ו נכד הסבא קדישא.

ישראלי, יכתת רגליו, ואף להלוך על כפיו, למקום המקודש הלזה, ולחזות בנועם זיו קדושת אדמו"ר קדוש עליון שיתחדש כנשר נעוריו. **אשרי לי ואשרי חלקי שזכיתי לראות בעין, ולשמוע באזני, נוראות, נפלאות, הפלא ופלא, מדיבוק אחד שהובא לכאן מק"ק אסטראווצא ביום ערב שבת קודש העבר, שהיה בילדה אחת בת י"א שנה, ועדיין היא כאן בריאה ושלימה, רק חלושה קצת עדיין. מי יתן לכם שומע רוח הטומאה מדבר נוראות מתוכה, שהיה שו"ב בדייטשלאנד והאכיל טריפות,** כאשר אזני שמעו בעצמי ועיני ראו. וקצר הגליון לכתוב כל הדברים. **אוי ואהה על אותם המתחכמים יום יום, מוכים בעורון, טוחים עיניהם בחקירות המטונפות, יבאו הנה ויחזו איה איפה חכמתם הנסרחה.** מה אומר ומה אדבר, אפשר אם לא באתי הנה רק לראות נוראות כזאת די, ולא אאריך יותר. **חי' ד' כי מידי כותבי זאת רוחי הציקתני מאד, על אותם אנשים הנאהבים גם לי, וידעתי שהמה ברוכים בחכמות כאלו, המכחישים ענינים כאלו, חי ד' כי רצוני לפדותם מני שחת.** זולת זאת, אודות בענין הידוע תדעו בקצרה, שה"ה מו"ה שמואל הגיד אמת, ופרטי ענינים לא רציתי לכתוב, רק דומו נא ותראו בעזהשי"ת. בקהלה אחת כבר ערוך כתב רבנות רק שלא ידעתי איך יפול דבר. ובקשתי שלא לפרסם רק לפני מחו' מו"ה שמואל ליב נ"י. ווייטער בלייב געזונד. מנאי **בעלך משה יעקב**[רכ].

עא

בשנה האחרונה טרם הלקח איש האלקים סבא קדישא זי"ע מראדשיץ רבו כמו רבו לבוא מכל המדינות דיבוקים ר"ל, יותר מאשר הרגיל לבא, וישאלו אנשי המקום ראדשיץ להרוחות הנ"ל, מה נשתנה השנה הזאת מכל השנים, מדוע מרבים העם לבא כעת מה שלא הי' רבים כאלה עד כה, ויענו רובם ככולם, 'אזוי לאנג ווי דאס לעכט'ל צאנקט נאך' המה באים להחיות את נפשם, להשיג אצלו תיקון לנפשותם:[רכא].

הערות וציונים

רכ. נעתק מכת"י בסו"ס נפלאות הסבא קדישא ח"א. **רכא.** נפלאות הסבא קדישא ח"א נ"ט. ששמע מהחסיד ר' **יוסף קאפעלוש** ע"ה מק"ק **קראקא** יצ"ו, שספרה לו אמו הישישה מרת **שרה באטשא** ע"ה **מראדשיץ**, שהיתה עד ראיה לכל זאת.

עב

בק"ק טאמאשוב יצ"ו היה שואב מים אחד אשר מילא מים לבתי אנשי העיר, ואמר עתידות לכל אחד ואחד, ועל ידי זה משך אצלו הרבה אנשים אשר רצו לפרנסו בדרך כבוד, שלא יצטרך עוד להיות שואב מים, אבל בשום אופן לא הסכים לזה, והוא באחד ולא רצה לעזוב את אומנותו. פעם אחת שלח אחריו הדומ"ץ הרה"ג ר' הירש טייטלבוים ז"ל מק"ק וואלינאוו יצ"ו, ואמר לו באשר ובכן הוא נוסע לראדשיץ אל מרן זצ"ל, על כן הוא רוצה שיסע עמו יחדיו על חשבונו, ופקד אליו לאמור שבאם לא יאבה למלאות בקשתו וליסע עמו יחד לראדשיץ, אזי יכריז בכל העיר ששום איש לא ישתמש עמו ולא יתנו לו להביא מים. אז נאלץ למלאות בקשתו באין ברירה, ונסע עמו יחד לראדשיץ אל מרן הקדוש זי"ע. כאשר באו לבית מדרשו של הסב"ק זי"ע, ניגש הרה"ג ר' הירש אל חדר מרן הק', והמתין שמה איזה זמן עד בואו אל הקודש פנימה, ולקח שלום ממרן הקדוש זי"ע, והשואב מים נשאר עומד מרחוק ולא הלך הלאה, והרה"ג הדומ"ץ סיפר לפני רבינו שלקח עמו שואב מים אחד, ותאר לפניו את מהותו של האיש, ועוד שבקשו בני העיר להעשירו שלא יצטרך להיות נושא מים. והשיב לו מרן מראדשיץ זי"ע, שהוא אינו אשם בדבר הזה, כי רוח רעה נתדבק בו ר"ל, והרוח רע מדבר מתוכו, והוא מגיד גם העתידות, ואמר עוד אליו מרן: לך ובחן את הדבר! ויצוהו מרן הק' שישאל אותו איזה דבר, וכן עשה ושאל אותו דבר מה, אבל מה נתמהו מזה שלא ידע כלום להשיבו עוד, ושאל עוד הרה"ג הדומ"ץ את מרן הקדוש היתכן שאין ביכלתו עוד מעתה להגיד שום עתידות, והשיב לו מרן זי"ע, שזה דבר פשוט, כאשר בא בביתי והרגיש הקדושה תיכף פרח ממנו רוח הטומאה[רכב].

עג

ויהי באחד הימים הקול נשמע כי בעיר קאמינסק יש יהודי אחד שרצה להשתמד ולישא נכרית ה"י, וכי יום השמד היתה אמורה להתקיים למחרת היום. היו שמה שני אחים בחורים יראי ה' גיבורים בכח, והיה

הערות וציונים

רכב. נפלאות הסבא קדישא ח"ב ח' מפי החסיד **ר' יעקב אהרן טייטלבוים** ז"ל שו"ב דק"ק **ראדשיץ** יצ"ו, ששמע מאביו הרה"ג **ר' בערל** ז"ל דומ"ץ **קונצק** יצ"ו, ששמע מזקינו הרה"ג

להם עגלה טובה עם סוסים חזקים, ולא חשבו הרבה אלא נגשו אל היהודי האומלל ההוא, ובחלקות לשונם הטעו אותו באיזה דרך לא דרך לחוץ לעיר, שמה כבלוהו באזיקים, והשליכוהו לתוך העגלה, ונסעו עמו לראדשיץ, אל מרן הסבא קדישא. במשך כל הנסיעה צעק האיש הנ"ל אל הגוים לעזרה, אבל האחים הנ"ל אמרו לכולם שהמה נושאים 'דיבוק' לראדשיץ, והיו הגוים יראים מלגשת אליו. ויהי בבואם לראדשיץ, לא הניח להם השמש להכנס תיכף אל הסבא קדישא, ע"כ ניגש אחד מהם אל המשמש, ודחפו מן הדלת, ודחק את הדלת בחזקה עד שנפתחה, ומתוך זה נזדעזע הסב"ק ושאל: מה זה? סיפרו לו שניהם, את מי שהביאו עמם, אמר להם רבינו: הביאו אותו הנה! מיד הכניסוהו פנימה עקוד כשה, וצוה עליהם הסבא קדישא להתירו, ויעשו כן, אחר כך שאל אותוו הסבא קדישא לשמו ושם אמו, ופתח את הארון קודש שלו, [שהיתה שם בקודש פנימה], וכתב את שם האיש ושם אמו על הדלת מבפנים, ואמר להם: מעתה לא יקח אותו גם השד![רכג].

בעולם הנשמות

עד

פעם אחת שמע המשב"ק ר' נחמן איך שהסבא קדישא מדבר ואומר בזה"ל: מה אעשה לך כי אינני מכיר כלל את אחיך! ושום אדם לא היה אז שם בחדר קדשו של רבינו. והמעשה שהיה כך היה, כי הסבא קדישא אמר זאת לנשמה אחת שבאה אליו והתחננה אליו, כי מת בארץ נכריה בלא בנים, ואשתו צריכה לחלוץ מאחיו הדר בעיר פלוני, (ואמרו בזוה"ק כי נשמת המת אין לו מנוחה כל זמן שאשתו זקוקה ליבם). וכאשר אמר לו הסבא קדישא שאינו מכיר את אחיו, אמרה לו הנשמה כי אחיו יבוא לרבינו על שבת זו. ויהי ביום ערב שבת קודש בא אחיו כאשר דיבר, ואחר השבת כאשר באו אנשים האורחים לבית הסבא קדישא לקבל רשות ממנו לנסוע לביתם, ויבא גם האיש הזה בתוכם, והיה ודחה אותו

הערות וציונים

רבי הירש טייטלבוים ז"ל דומ"ץ דק"ק **טאמאשוב** יצ"ו. **רכג.** זכרון חן ט"ו מפי השליח הטוב הנ"ל, החסיד ר' מענדל פייערמאן ע"ה מק"ק קאמינסק יצ"ו.

הסבא קדישא באמור לו בא מחר. ויהי ממחרת כאשר שוב בא אליו, נכנס בדברים עמו, עד ששאל אותו אם יש לו אח, ואמר אין לי שום אח בעולם, ושאל אותו הסבא קדישא וכי לא היה לך אח מעולם? ואמר היה לי אח קטן ונסע מאתנו, ומאז לא ידענו מה היה לו. ואמר לו הסבא קדישא תדע כי אחיך נשא אשה בארץ נכריה, ומת בלא בנים, וצריך אתה ליסע לשם כדי לחלוץ לאשתו. והתחיל לבכות ולאמר איככה אוכל לעזוב את בני ביתי לנסוע למרחקים, אשר לא נסיתי באלה מסעי, ומאין יתפרנסו אם לא אהיה בביתי לפרנס אותם. ואמר לו הסבא קדישא אין לך אופן אחר כי אם לנסוע שמה, והזהיר אותו לאמר: ראה שתשמע לדברי! והתחיל האיש להתחנן לפניו ולומר, על כל פנים אסע קודם לביתי לספר מזה לאשתי ובני ביתי, ואמר לו הסבא קדישא כן תעשה כאשר דיברת. ונסע לביתו וסיפר לאשתו ובני ביתו את כל אשר גזר עליו רבינו הסבא קדישא, והתחילו כולם לבכות ולאמר לו איך תעזוב אותנו, ואמר מה אעשה כי אי אפשר לבטל פקודת הרב. ותאמר לו אשתו אם כן ניסע שנינו יחד עוד הפעם אל הסבא קדישא ואבכה לפניו שיבטל גזירתו, וכן עשו.

ונסעו שניהם יחד אל הסבא קדישא, וכאשר באו בכתה לפניו ואמרה מהיכן אתפרנס אני ובני ביתי, ושאל אותם הסבא קדישא מאיזה עסק פרנסתכם, ואמר פרנסתנו הוא מעסק הסחורה, שבכל כמה שבועות הנני נוסע לעיר לאדי עבור סחורה, והנני מכניס אותם למדינה ומוכרם כאן בריוח. ושאל הסבא קדישא וכמה הוא ערך הריוח בכל שבוע, ואמרו ערך ה' רובל כסף. אמר לו הסבא קדישא: הנה כי כן, אם שמוע תשמע בקולי כאשר אנכי מצוך היום, אזי הנני מבטיח לכם שבמשך הזמן ההוא יהיה הריוח כפול! ונתרצו שניהם אל הדבר, ונטלו רשות מהסבא קדישא והתחילו לילך. ומיד קרא לו הסבא קדישא שישוב אליו, ואמר לו: ואך בשביל שקבלת עליך לשמוע לדברי הנני מבטיחך שלא תצטרך ליסע עד שם בארץ נכריה, רק תיכף כאשר תגיע לגבול המדינה ההוא, שם תמצא את אשת אחיך ותחלוץ אותה! ונטל רשות ונפטר משם ונסע לדרכו. ויהי כאשר הגיע לגבול המדינה הוצרך לשהות שם כנהוג, והיו שם הרבה אנשים הנוסעים מעבר לגבול, ובתוכם היו כמה אנשים שהכירו אותו, והתחילו לצחוק ממנו וכי גם אתה נוסע ללאנדאן או לאמעריקא, וסיפר להם כל הנ"ל, וכאשר שמעו ממנו דבר זה אמרו לו, הלא יש כאן אשה

רכה בשנים אשר תסע לפולין בכדי לחלוץ, אולי היא אשת אחיך, מיד קראו לה ודבר עמה, והיא אמרה כל הסימנים מאחיו, ונתוודע בבירור שהיא אשת אחיו, ונסע משם לאיזה עיר וחלץ אותה, ואחר כך חזר לביתו בשלום. והנה ריוח מסחרו היה כפול כמו שהבטיח הסבא קדישא, ולכן נסעו שניהם וחזרו שוב לראדשיץ ובקשו מהסבא קדישא זי"ע שיתפלל שגם להבא ירויח העסק כמו עד הנה[רכד].

עה

בעת שהיה רבינו הסבא קדישא בימי נעוריו סמוך על שלחן חותנו, נסע פעם אחת אל הוריו לקיים מצות כיבוד אב ואם, ומחמת שהיה הדרך חשש סכנת לסטים, והיה ירא לנסוע יחידי, על כן נסע בצוותא חדא עם גיסו החסיד ר' הערש וואלף איילבירט ע"ה מק"ק לאפאטשנע יצ"ו ועוד איש אחד, וביקש מהם הסבא קדישא שלכל אורך הדרך לא ילכו מן העגלה כדי שלא ישאר יחידי. וכאשר נסעו יחדיו בבוקר והרחיקו מן העיר כמו שני פרסאות, נתקדרו השמים בעבים ונעשה חושך כחשכת לילה ממש, שלא ראו איש את חבירו, ותיכף זרם מטר חזק עם ברד, וכל חתיכת ברד היה גדול כעדשה, והיה ממש סכנת נפשות, ובעת שהתחיל המטר ירד רבינו הסבא קדישא מן העגלה, והרחיק עצמו משם אל דרך אחד, ושהה שם זמן רב, והמתינו עליו שעה ושתים, ורבינו לא בא בחזרה, וימס לבב האנשים אשר נסעו עמו מגודל הפחד, הן מהזרם מטר שירד בחזקה, והן מהחשיכה הנוראה אשר שרר אז כה פתאום, והן מהרעש הגדול שהיה אז, אשר היתה נשמעת כמו קול שבאו הרבה אנשי חיל, והבינו שלא דבר ריק הוא, ולא ידעו איפה הוא לבקש אותו, והוכרחו להמתין לערך ה' שעות עד שנטהרו השמים מהעבים והשמש שוב זרחה כמקודם. וכאשר השמש התחילה לזרוח תיכף בא רבינו הסבא קדישא בחפזון, ופניו נחוורו מאד מגודל החולשה, ולא יכול לדבר מאומה אלא הראה בידו על פיו, שימהרו ליתן לו דבר מה בפיו להחיות את נפשו,

הערות וציונים

רכד. תולדות הנפלאות אות ס"א, ששמע מפי החסיד **רבי יוסף חיים טערנאבראדסקי** ז"ל חתן רבינו הסבא קדישא, שסיים: ומה שהיה אח"כ לא ידוע לי. והוסיף לאמר: ואינני זוכר מה שסיפר, אם ר' נחמן המשב"ק שמע כ"ז מקול הנשמה עצמה, או שהסבא קדישא סיפר לו את כל זאת.

ויותר לא היה בו כח להראות מגודל חולשתו, ונתנו לו תיכף מעט יי"ש וחתיכת לעקיך להשיב את נפשו, ורחצו אותו היטב עם יי"ש עד שהוטב לו. לאחר שהוטב לו ביקשו הימנו שיספר להם מה הגיעו על ככה, ולמה שהה שם זמן רב כזה, ולא רצה מתחילה לספר להם, עד שהפצירו בו מאד שיספר להם, ואמר להם הסבא קדישא: אספר לכם רק בתנאי שתבטיחו לי שלא לגלות זאת לשום אדם עד שאתן לכם רשות, כי אם חלילה יספר מי מזה קודם, ידע בנפשו הוא! וכאשר הבטיחו לו בהן צדקם שלא יגלו זאת לשום אדם, סיפר להם בזה"ל, כאשר ירדתי מהעגלה באו אלי כמה אלפים נשמות, והקיפו אותי ונפלו עלי, ואמרו לי שכבר המתינו עלי זה זמן רב, ועכשיו לא יניחו לי לילך בחזרה עד שאתקן אותם, והפצירו בי מאד שאעשה להם טובה בלי שום טענות ומענות, כי די להם מה שהיו נודדים ומטולטלים בעולם עד היום הזה, וגדלה צעקתם עד לב השמים, והזרם המטר החושך והברד הביאו המה, והם עשו את הרעש הנורא, עד שנאלצתי לעשות להם טובה, ולתת תיקון לנפשותם, עד שתקנתי כל אלה, ותכבד עלי העבודה כל כך, עד שנחלשתי מגודל קושי העבודה הבלתי אנושי הזה, לתת לכל אחד ואחד התיקונים, ואם לא נתתם לי תיכף איזה דבר להשיב את נפשי מי יודע מה היה עמי, עכלה"ק. ולאח"ז בעת שניהל רבינו הסבא קדישא עדת קדשו בעיר ראדשיץ התיר להם לספר המעשה הלז[רכה].

מחיה מתים

עז

פעם אחד היה מחלוקת גדולה בעיר קונצק בין חסידי ראדשיץ עם חסידי קאצק, אודות התמנות רב אב"ד לעדתם, ופתאום נחלתה אשת חסיד אחד מחסידי ראדשיץ עד שהיתה מסוכנת, וכולם יאשו אותה, ושלח הבעל שליח מיוחד למרן הסבא קדישא מראדשיץ, להזכיר אותה לפניו שצריכה לרחמים גדולים מן השמים, ושכולם אמרו נואש

הערות וציונים

רכה. הרב **ראובן חיים אלכסנדר צארניכע** ז"ל מק"ק **לאדז** יצ"ו בס' נפלאות הסבא קדישא ח"א ה' ע"ב; מפולין לארץ ישראל ע' 249.

לחייה, ובהגיע אליו השליח עוד הרחיב הדיבור לפניו, שבל יהיו אנשי שלומינו לשיחה וללעג בפי הבריות, ולא יהיה חילול השם מזה, שלא נוכל להרים ראשנו בפני אנשי העיר. וירץ הסבא קדישא תיכף אל תיבתו, והוציא משם יין של קידוש הנשאר משבת קודש, ונתן כוס יין מלא של קידוש אל יד ימין השליח, וכיסה אותו ביד שמאלו של השליח, וצוה עליו שישמור שיהא מכוסה בכל הדרך עד שיבא אל בית החולה, ובלשון הזה אמר לו הסבא קדישא: באיזה מצב שתשיג החולנית תתן לה טיפי יין קידוש זה בפיה, ויהיה לה לרפואה, אפילו אם תשכב על הארץ אחר מיתה גם כן תתן לה ותחי, ובאמת אפילו אם תנוח בבור גם כן נכון לבי בטוח כי תקום מהבור ותלך לביתה, אבל אין לפרסם הדבר לפני העולם, ואין לך יפה מן הצניעות! והנה כאשר חזר השליח לבית החסיד הנ"ל ראה כי כבר נעדרה החולנית ר"ל ושכבה על הארץ, שלח את כל האנשים אשר היו שם החוצה, אלא בני הבית נשארו שם, ופתח את פיה בחזקה ונתן היין של קידוש לתוך פיה ותשב רוחה אליה, ופתחה את עיניה ונהיתה לבריה חדשה, ומעט מעט הוטב לה, ולרבע שעה חזרה למטתה ושבה לאיתנה כבראשונה, והיתה בריאה כאחד האדם[רכו].

עז

היה נער כבן חמש שנים שנחלה בחולי אנוש מאד ר"ל, עד שהרופאים אמרו נואש לחייו ר"ל, ושלחו אבותיו שליח מיוחד לראדשיץ, להזכיר אותו לפני מרן הסבא קדישא שיעורר רחמים עבורו שישאר בחיים, ונתן מרן הסבא קדישא להשליח זכוכית יין, וצוהו שתיכף כשיבא לבית החולה ישים היין בפי החולה, באיזה מעמד ומצב שימצא אותו, ובנוסף לזה גם צוה שיחלק ח"י רובל כסף לעניי העיר, וברכו ופטרו לשלום. והנה כבא השליח אל החולה מצאו כבר מת, והיה ממשמש אותו ולא היה עוד בו דופק, וכבר הדליקו נרות ואמרו הפסוקים, אבל הוא לא השגיח על כל זה, ופתח את פי הנער בחזקה ושפך לתוכו

הערות וציונים

רכו. נפלאות הסבא קדישא ח"ב י"ב. מפי ש"ב הגה"צ **רבי ראובן ישכר ירחמיאל ראבינאוויטש** ז"ל אב"ד דק"ק **קאמינסק** יצ"ו, (בהה"צ רבי אלימלך יעקב יצחק זצ"ל, אב"ד דק"ק סאכינאוו יצ"ו, וחתן הה"צ רבי הלל זצ"ל מראדשיץ), חתן הה"צ **רבי מאיר מנחם** זצ"ל **מפיעטערקאוו**, בהה"צ **רבי הלל** זצ"ל **מראדשיץ**, ששמע מהחסיד **ר' ישראל ירחמיאל**

מהזכוכית יין כפקודת מרן הסבא קדישא מראדשיץ, ומיד פתח הנער עיניו ונראה בו רוח חיים, ונבהלו האנשים העומדים סביב אשר כבר אמרו עליו הפסוקי יחוד מגודל התמהון, ומעט מעט הוטב לו, ולימים אחדים הבריא כאחד האדם, ועשו כפקודת מרן הסבא קדישא וחלקו את הח"י רובל כסף שנדרו לצדקה לעניי העיר[רכז].

מצמיח ישועה

עח

חסיד אחד בא לפני הסבא קדישא בבקשה שנחוץ לו מים על הדרך, לרחוץ וכדו', והשיב לו: יהיה לך מים! וכעבור איזה מינוטין בא איש אחר לפני הסבא קדישא בקובלנא לבל ירדו גשמים, כי עבורו המים המה סכנה גדולה, והשיב הסבא קדישא: בעבורו יהיה נמנע מים! ושאל אותו הראשון: היתכן בעבורי אל תמנע מים, ובעבורו לא יהיה מים, אתמהה, השיב לו הסבא קדישא: אני עובד את השי"ת שהוא כל יכול, ויכול להספיק טוב לכולם, וכי טוב יותר לחשוב שהשי"ת אינו יכול להספיק הטוב לכולם? [והרבה דרכים למקום להטיב לברואיו, אף אם לא תמטר מן השמים], וידוע מה שדרשו חכז"ל על פסוק (עמוס ד ז) חלקה אחת תמטר. וסיפר רבינו הסבא קדישא, שפעם בא אליו איש כפרי אחד, שהיה לו ריחים של רוח (ווינט- מיל) ופרנס את עצמו מזה זמן רב, ולימים העמיד אדון הכפר ריחים של מים לא רחוק ממנו, וקפח בזה את פרנסתו לגמרי, מפני שכל הערלים אשר טחנו אצלו תמיד הלכו עתה לטחון בהריחים של האדון, ומה גם שהוזיל האדון את המחיר פי כמה. והנה הכפרי הנ"ל בבואו הנה לא הניח אותו נחמן המשמש להיכנס תיכף עם בקשתו, ואיסתייע לו מילתא שבא אז הנה הסוחר עצים המפורסם, הלא הוא החסיד הגביר ר' שאול אוסטראווצער אשר זה עתה מוביל עצים על הים היוצא מעיר דאנציג, [ובא אחר ברכה הגונה שירד גשם חזק מאד, כדי כשיוכלו סחורתו לשוט על רפסודות המים], ובא נחמן בבשורה

הערות וציונים

ז"ל מק"ק **ווארשא** יצ"ו. **רכז.** נפלאות הסבא קדישא ח"ב י"ב. מפי ש"ב הה"צ הישיש **ר' אליעזר שמואל הכהן** ז"ל **מטאמאשוב** נכד הסבא קדישא, חתן אחי בעל המעשה החסיד המפואר ר' יעקב ז"ל.

שבא ר' שאול הנ"ל, ואני הלכתי אז להתפלל בבית המדרש מנחה ומעריב, ונתוודע לי אז מזה הכפרי שהיה לו הבקשה עם הריחים. לאחר התפלה רמזתי להכפרי שיבא עמי, והלך עמי לתוך חדרי, ונחמן משמש ראה את זה ולא היתה דעתו נוחה מזה, ואת הגביר ר' שאול אוסטראווצער לא הוצרכתי לקרבו ולהכניסו כמובן, כי כבר הכניס אותו נחמן המשמש תיכף לחדרי, ע"כ ראיתי את שני אנשים עומדים לפני, ושאלתי מי יתן הפתקא קודם, והסכימו שניהם שבעל הריחים יתן תחלה, זה הכפרי בעל הריחים חשב אם הגביר ר' שאול יתן קודם בתוך כך ידחוף אותו המשמש משם, וזה הגביר ר' שאול חשב זה העני מה יש לו לדבר כל כך, נכון יותר שיהיה הוא קודם כי בטח לא יעכב אותו זמן רב, ואחר כך יהיה לו עת לדבר כל מה שצריך. והנה כשנתן הכפרי הפתקא אמרתי לעצמי מה יש לי לעשות, זה האיש בעל הריחים רוצה רוחות דווקא ולא מים, כדי שלא יהיה לאדונו הפריץ מים, ויהיה הכל שלו לעשות ולהרויח, והגביר ר' שאול אוסטראווצער רוצה מים דווקא ולא רוחות, וכפלתי הדברים כמה פעמים 'זה רוצה רוחות ולא מים וזה רוצה מים ולא רוחות', אז הבין ר' שאול אוסטראווצער את כונתי, ואמר לזה העני בעל הריחים כמה אתה רוצה בעד המים, והשיב לו שצריך נדן וצרכי נשואין עבור בתו, אחרי אשר הגיעה לפרקה, ואמרתי לבעל הריחים שיוכל לפרט ולהוסיף עוד איזה סכום, כדי שמעתה יהיה לו בריוח כדי צרכו, אז אמר ר' שאול אל נחמן המשמש שילך אל האכסניא שלו ויביא את צרור כספו, ושילם לו כאשר שאל מאתו, ע"כ סיפר רבינו הסבא קדישא זי"ע[רכח].

עט

הבעל תפלה אצל מרן הסבא קדישא מראדשיץ זצ"ל, היה מאנשים המצוינים בתורה ויראת שמים ומלמד תשב"ר, ופרנסתו היתה דחוקה מאד, כי המלומדות לא הספיק די מחסורו, והיה עני מדוכא מאד ר"ל. פעם אחת אחר החג בלקחו ברכת הפרידה מאת רבינו הסבא קדישא אחרי היותו בראדשיץ בימים הנוראים, ויצוהו מרן הסבא קדישא שיעזוב

הערות וציונים

רכח. נפלאות הסבא קדישא ח"א מ"ג. מכתבי ש"ב החסיד ר' **נתן דוד באראן** ז"ל מק"ק **גארשקאוויטץ** יצ"ו, נכד הסבא קדישא; שם ח"ב י"ז: מכתבי ש"ב החסיד **ר' שלמה הכהן**

המלומדות ויתחיל לעסוק במסחר. הדברים האלו היה מוזרים בעיניו ותמה על זה מאד, כי גם רבו הסבא קדישא הכיר אותו שאינו מוכשר לזה, ולא ניסה עוד באלה, לזה שאל את מרן הסבא קדישא האיך אוכל לעזוב המלומדות ולעסוק במסחר כאשר אין לי שום ידיעה בטיב ענין משא ומתן כלל, ויענהו רבינו הסבא קדישא, השי"ת יעזור לך שתצליח במסחר מהיום והלאה. בשמעו הברכה נחה דעתו ולא דיבר עוד מזה, ובטח בברכת רבו ונסע משם. בבואו לביתו באותו הלילה היה גשם שוטף על הארץ בזעף גדול, והנה בשעה מאוחרת, פתאום שומע קול איש דופק על פתחו ומבקש שיפתחו לו, ונכמרו רחמיו עליו ופתח לו, וסיפר לו הסוחר שהוא בא ממרחקים עם סחורתו להיריד שהיה פה היום, ומחמת גודל הגשם והברד נתאחר לבא עד כה בשעה מאוחרת כל כך, והוא פה בפעם הראשונה ואינו יודע מקום אכסניא ובית מלון, ובפרט בעת גשם כזה אין לחפש בחוצות הרחוקים מקום ללון, על כן ביקש ממנו שיניח לו ללון פה הלילה, כי אין בו כח עוד לבקש עתה מקום אחר מגודל עייפות ותשות כח מטלטול הדרך, וקיבלו בסבר פנים יפות והכין לו ארוחת הערב שיסעוד קודם, וגם מטה מוצעת, וסיפר לו הסוחר שהביא עמו מין סחורה יקרה, והוא אינו מכיר פה לע"ע שום סוחר, על כן אם כבודו ירצה אוכל למכור לו את הסחורה, והוא בזכרו פקודת מרן הסבא קדישא שאלו על המחיר של הסחורה, ואמר לו המחיר, ועוד הוסיף לאמר לו שאת כסף התשלומין יוכל לשלוח לו לאחר מכירת כל הסחורה. ויהי בבוקר לאחר שגמר תפלתו וטעם מאומה אמר אלך ואנסה, ויצא עם הסחורה לשוק, ומיד מצא קופצים הרבה על הסחורה עם שכר ריוח מאד, וראה והנה זה מסחר טוב, ולימים מועטים מכר את כל הסחורה ושלח לו דמיו, והשיג עוד סחורה, וכן היה מתנהג כסדר, ובכל פעם קנה יותר ויותר, ונתעלה מעלה מעלה עד שנתעשר מזה מאד[רכט].

בזמן שהתחיל אורו הרב של מרן הסבא קדישא להתנוצץ בעולם אירע פעם, שהגיע יום ערב שבת קודש ועדיין לא היה לו למרן הסבא

הערות וציונים

ז"ל. **רכט.** נפלאות הסבא קדישא ח"ב י"ט. מפי ש"ב **הה"צ רבי הלל** זצ"ל **מברעזין**, ששמע מהחסיד **ר' אלחנן ראזען** ע"ה מק"ק **ברעזין** יצ"ו, חתן הבעל תפילה הנ"ל.

קדישא דגים על סעודות שבת קודש, ואנשי ביתו כבר הסיחו דעתם מלהשיג דגים על שבת הזה, אבל מרן הסבא קדישא צוה לאנשי ביתו שיעמידו על האש יורה מים עם תבלין הנתבשלין עם דגים, וכן עשו כפקודת מרן. והנה באותה ערב שבת קודש איסתייע מילתא שאצל הה"ק רבי ר' ישעי'לי זצ"ל בפשעדבארז הביאו הדייגים דגים גדולים הנקראו 'לאקס', וכאשר אך העמידו אצלו הדגים לבשל על הכיריים, נשמע קול צווחה ורעש גדול כקול מריבה, ונבהלו מאד אנשי ביתו מזה, ומקול הרעש הנורא נכנס הרבי ר' ישעי'לי מחדרו לבית המבשלות לשמוע הנוראות הנפלאות, ויאמר לבני ביתו כי זה הדגים שייכים לידידינו הרבי ר' בער מראדשיץ, ושלח תיכף הדגים הללו על ירי שליח מיוחד לראדשיץ, ובבוא השליח עם הדגים כבר היה מוכן יורה מים עם תבלין על האש, כפקודת מרן הסבא קדישא, ותיכף נתנו הדגים אל היורה לבשל, ונשתוממו כולם מהפליאה הלזה, ומרוח קדשו של מרן ז"ל[רל].

פא

פעם אחת בא לפני הסבא קדישא רב גדול שהיה חשוך בנים ר"ל, והתנצל לפניו איך שכבר עברו שנים הרבה מנשואיו ועדיין לא זכה להפקד בבנים, והפציר מאד ברבינו הקדוש שיבטיח לו בן זכר, ואמר שבלי תשובה ברורה לא יזוז משם. ואמר לו הסבא קדישא בזה הלשון: בעירך נמצא רועה אחד הנודע בפי כל בשם 'חנו'לי פאסטיך' ואצלו תוכל להושע בבנים, ובאם ידחה אותך ויאמר איזה תירוץ באשר שאינו יכול לעשות עבורך מאומה, אזי תאמר לו שאני שלחתיך אליו. ונסע הרב הנ"ל לביתו שמח וטוב לב, בטוח בדברי מרן הסבא קדישא. ודרכו של הרועה היה שעם כל הכסף שהרויח מרעיית הבהמות של בני העיר, הלך לבית המזיגה וקנה בהם יי"ש, ושתה עד שהשתכר כשכרותו של לוט ונפל ברחובות עיר, ונערי העיר שחקו ממנו, וזרקו עליו אבנים, וביזו אותו בתכלית הבזיון כדרך שעושים לשיכורים, וכאשר בא הרב לביתו המתין עליו עד למחרת בבוקר שיפיג יינו, וסיפר לו בקשתו והשיב לו הרועה בשחוק, ממני אתה מבקש זאת, מי אנכי שאבטיח לך הלא הנך רואה

הערות וציונים

רל. נפלאות הסבא קדישא ח"א נ"ז. מפי נכדי הסבא קדישא.

כי עם הארץ ושיכור בזוי אני, ומה דעתך שביכלתי להושיע לך, ואמר אליו הרב הנ"ל שהסבא קדישא מראדשיץ שלח אותי ובפקודתו אני בא אליך. אז נתרצה 'חנו'לי פאסטיך' לבקשתו, והבטיח לו שיושע אצלו רק באופן שלא יגלה אותו בשום אופן, ועוד אמר אליו השמר והזהר בכל אלה שהנך רואה, החרפות והבזיונות שעושים לי נערי העיר, וגם הזריקת אבנים ועפר שזורקים עלי, על כל זה תשים יד לפה ולא תאמר מאומה. והבטיח לו הרב הנ"ל ובירך אותו הרועה, וברכתו נתקיימה בו ולתקופת השנה ילדה לו אשתו הרבנית בן זכר לזקוניו. וכאשר נתגדל הילד, והלך לחדר וראה מעשי נערי העיר למד גם כן מהם ועשה כמעשיהם, וגם הוא זרק אבנים על הרועה, וכשמוע הרב מזה הצטער מאד על זה אבל לא יכול לגעור בו, כאשר הבטיח לרועה וקיבל על עצמו, והוכרח לקבל באהבה כל מה שראה ושמע, עד שנפטר הרועה הנסתר ר' אלחנן ז"ל, אז עשה לו הרב הספד גדול מאד, ואז גילה לכל בני העיר את מעשיו הטובים שעשה בהצנע, ושהיה צדיק נסתר וגדול מאד זי"ע[רלא].

רחוק מרשעים ישועה

פב

פעם היה בעיר אחת מסור ומלשין אשר הצר מאד לאנשי עירו במלשינות, ובאו אנשי עירו לפני הסבא קדישא בהתנצלות וקובלנא על המסור, ותפלת הצדיק עשתה רושם שהמסור נעשה סגי נהור ר"ל, ולא היה ביכלתו למסור עוד, וכאשר הרגיש המסור שעל ידי תפלת הסבא קדישא בא לו העונש הזה, בא גם כן אל הסבא קדישא בצעקה גדולה ומרה שיתפלל בעדו שיחזור לראות על עיניו, ואמר שמקבל על עצמו שלא יחזור עוד לאולתו, ושאל אותו הסבא קדישא אם מבטיחו באמת על זה שלא ילשין ויצער לשום ישראל, ואמר הן, אז לקח הסבא קדישא מעט בורשטין (אזוב) בידו, שחקו ונתנו על הלולקא שהבעיר, וצוה אל המסור שיתן עיניו נגד העשן היוצא מהבורשטין

הערות וציונים

רלא. נפלאות הסבא קדישא ח"ב ח: מפי החסיד **ר' יוחנן לאופער** ז"ל מק"ק **לאדז** יצ"ו, ששמע **מהגה"צ רבי אלעזר ראזען** זצ"ל מו"ץ בק"ק **ראזוואדאוו** יצ"ו מתלמידי הסבא קדישא מראדשיץ זי"ע.

ויתרפא, וכן היה שמיד שנכנס מעט עשן בעיניו תיכף התחיל המסור לרקוד ולשמוח, כי חזר לראות בעיניו, והאנשים העומדים מסביב חרה להם הדבר מאד, כי זה מזמן אשר היו מצפים למפלת הרשע הזה, וכעת ירפא אותו הסבא קדישא אחרי כל המסירות ומלשינות, והיו משתאים לדעת מה יהיה בסופו, ושאלו הסבא קדישא אם רואה היטב, ונתן לו סידור לבחון, וענה האיש שהאותיות הגדולות רואה היטב רק האותיות הקטנות עדיין אינו רואה היטב, ונתן הסבא קדישא עוד מעט בורשטין על הלולקא שלו, וצוה על המסור שיתן עוד הפעם עיניו אל העשן, וכאשר נכנס העשן בעיניו חזר ונעשה סגי נהור כבראשונה, והתחיל המסור לצעוק ולבכות על הנעשה לו, ואז אמר לו הסבא קדישא מה אתה חושב, שעל ידי תשיג ישועה, אתה מסור שענית וצערת כל כך לבני ישראל, וכי על דבריך אשען שלא תחזור למעשיך הראשונים, ומה שבפעם הראשון הוטב לך מעט עשיתי זאת כדי שלא תלך לחוץ ותאמר שאין ממש במעשי הצדיקים, ואין ביכלתם לפעול כלום, לזאת הראיתיך לדעת שיכולים המה, רק לרשע כמותך רחוק מרשעים ישועה[רלב].

פג

פעם אחד הובא לפני רבינו הסבא קדישא סומא אחד, שהיה מן המשכילים והיה שוחק מדרכי החסידות בכלל, ומנפלאות הצדיקים ומופתיהם בפרט, ולא האמין בהם כלל כדרך המשכילים, וכאשר נסתמא לו עיניו פתאום דרש בהרבה רופאים, ועשה כל מיני רפואות ולא הועילו, וכולם הסכימו ואמרו שאין עוד שום תרופה למכתו, ולא יראה עוד כל ימי חייו. וכאשר ראו בני ביתו שאין לו עוד שום תקוה, בלית ברירה אחרת חשבו שסוף סוף אין להם עוד מה לאבד, וינסו גם לדרוש את ה' אצל הצדיקים, אף שגם הם לא היו מהמאמינים הגדולים בהצדיקים ומופתיהם, מכל מקום אחרי ששמעו מהרבה אנשים חולאים מסוכנים ובעלי מומין שנתרפאו, בקשו מהסומא המשכיל שימלא את מבוקשם ויסע עמהם לראדשיץ אל הסבא קדישא, ואם לא יועיל לא

הערות וציונים

רלב. נפלאות הסבא קדישא ח"א כ"ט: מכתבי ש"ב הגה"צ **רבי חיים ט"ב** זצ"ל ראב"ד דק"ק **בריגל** יצ"ו, בשם זקינו הגה"צ רבי **טובי' ליפשיץ** זצ"ל אב"ד דק"ק **בריגל** יצ"ו נכד הסבא קדישא.

יזיק, ואולי יש עוד תקוה עבורו. אבל הוא לא אבה לשמוע מזה, רק שחק מהם, ועוד גער ואמר להם גם אתם הנכם שוטים ומאמינים בשטותים כאלה, אם הרופאים המומחים לא הועילו מה יועיל לי הרבי ומה יעזור לי, אמנם לא הרפו ויום אחר יום דברו על לבו והפצירו בו עד שבעל כרחו נתרצה, ואמר מה איכפת לי שיהיה לי עוד ממה לשחוק, ונסע עמהם לראדשיץ.

כבואם שמה נתנו להמשמשים איזה מטבע שיכנסו תיכף, ולא יצטרכו לחכות ולהמתין עד בוש, ונכנסו המשמשים עמהם, וצוה רבינו שימתינו עד חצות לילה לעת סעודת הלילה, ואז יקרא להם. ויהי בעת שנטל ידיו לסעודת הערב קראו אותם המשמשים ונכנסו עם הסומא, לאחר שבירך רבינו ברכת המוציא וטעם מידי, קרא אליו את הסומא ולקח מעט מפרוסת המוציא וישם נגד עיניו, ואמר אליו בקול: התאמין שיכול הבורא ב"ה לעשות שברגע אחד תראה בעיניך כאחד האדם, ושתק ולא ענה כלום, והעביר רבינו פרוסת המוציא לנגד עיניו ונפתחו עיניו, וראה כאחד האדם! ושאל אותו רבינו אם רואה עתה, והשיב המשכיל בשמחה שרואה הכל. לאחר איזה רגעים שוב העביר הסבא קדישא הפרוסה נגד עיניו ונעשה סומא כבתחילה, ואמר אליו בלשון קדשו: תחת אשר לא האמנת ביוצר המאורות שהוא כל יכול לזה אין רצון הבורא ב"ה שתראה, ועד נצח לא תראה אור! והנה החסידים והצדיקים המסובין בסעודה המה ראו וכן תמהו על זאת, ואמר להם רבינו הסבא קדישא: מדוע אתם מתמיהים על ככה, וואס מיינט איר [מ'זעמיר]? אזוי ווי די היינטיגע יונגע לייט? מיר האבן אלס יונגערמאנ- ווייס געפראצעוועט אויף יודישקייט, ועם כל זה כשנכנסתי לפני הרבי מלובלין זי"ע, והביט עלי, לקח ממני את דם התמצית שלי מגודל אימת רבי עלי[רלג].

פד

סיפר הרבני מו"ה בערל ע"ה מק"ק ראדשיץ יצ"ו, שפעם בלילה אחת היה אצל רבינו בשעה מאוחרת, ונכנס אחד מאנשי העיר שכבר

הערות וציונים

רלג. הרב **ראובן חיים אלכסנדר צארניכע** ז"ל מק"ק **לאדז** יצ"ו בס' נפלאות הסבא קדישא ח"ב כ"א.

הלך לעולמו, וביקש בתחנונים מאת רבינו שיתן תיקון לנפשו האומללה, ולהאיש היה בן רע מעללים בראדשיץ שיצא לתרבות רעה ר"ל, ושלח רבינו אחריו, ובבואו נתן לו רבינו כוס יי"ש לשתות, וצוהו לברך לפניו שהכל ולא רצה לברך בשום אופן, ואמר רבינו אל אביו המת, מה אוכל לעשות לך יותר, אם אינו מאמין בה' ובתורתו הקדושה אין לי עצה עבורך[רלד].

אב המון גוים

פה

אל רבינו הסבא קדישא נהרו כידוע אנשים מכל קצוי המדינה, יהודים ושאינם יהודים, כי שמעו הולך בכל המדינה, שכאשר ישאל איש בדבר אלקים פועל ישועות בקרב הארץ. פעם בא לרבינו הסבא קדישא אדון גוי אחד בעל אחוזה גדולה שהיה חשוך בנים, וביקש הימנו שיתפלל עבורו שיהיה לו ולד, ואמר רבינו הסבא קדישא אל העומדים לפניו, כי ידוע שכאשר בא אינו יהודי חשוך בנים לרבינו הה"מ מקאזניץ לבקש על ולד, אמר המגיד הקדוש רבונו של עולם יש לך הרבה אלפים ורבבות אינם יהודים בעולמך יהיה עוד אחד, וככה נושע הלה, אמנם בי אין כח לומר בלשון כזה, על כן הנני מוכרח להשתמט הימנו על ידי עצה, כדי שלא יחולל שמו הגדול בגוים ח"ו, וענה ואמר הסבא קדישא אל האדון: שמע לעצתי וכה תעשה, הנה בחצירך יש אילנות נטועים אילני סרק כמו ברוב חצירות האדונים, ולפעמים יש עליהם פירות שאינם נגמרים לעולם, ע"כ תקח קדירה חדשה, ומהתפוחים האלה תמלא מלא וגדוש ומעט מים, ותבשלם ששה שעות רצופים, ואח"כ תשתה את המים אתה ואשתך, כוס מלא בבוקר וכוס מלא בערב, שלשים יום רצופים, ואם כה תעשו אזי תפקדו בזש"ק. האדון נסע לדרכו שבע רצון, ואמונתו בטוחה ברבינו שכן יהיה, ורבינו אמר שאין זה כח אנושי לשתות המשקה הלזו כידוע, כי מר הוא מאוד, ותשוקת רבינו היה שלא יעמוד האדון בנסיון

הערות וציונים

רלד. נפלאות הסבא קדישא ח"ב כ"ב. מפי החסיד **ר' עמנואל**, ששמע מאביו החסיד **ר' אברהם זרח**, ששמע מאביו החסיד ר' **בערל** ע"ה, שהוא היה באותו המעמד.

ואזי הוא חב בעצמו, אבל הדבר יצא מפי צדיק, ולגודל בטחונו החזק, ולרוב תשוקתו להיות לו בנים קיים את הסגולה בשלימות, ואחר כלות השלושים יום נפקדו, ויהי לתקופת השנה ילדה אשתו בן זכר, ולשנה אחרת בא האדון עם אשתו ובנם לראדשיץ, להשיב תודה לרבינו ולהראות לו את בנם, והיה לפלא בעיני כולם[רלה].

פז

פעם אחת באה ערלית אחת מסטאשוב אל רבינו, והביאה עמה איזה צלוחית דבש עם עופות חיות מתנה לרבינו, ואמרה שפעם אחד היה בעלה חולה, וסבל יסורי מות, מזה שהיו שערותיו היו עומדות לו כמחט, וגם כן בעת שהיה עייף מאד ורצה לישן, לא יכול לישון בשום אופן מגודל היסורים ר"ל, וכבר דרש ברופאים ולא הועיל, עד שבאו הנה, וצוה לו רבינו שבמשך כמה ימים שבכל בוקר ירחץ הערל את ראשו במי הבאר אשר אצל ביתו נאווה קודש, ומיד נתרפא, ולא הרגיש מאז שום כאב כלל, ופלא שבנסעם משם צוה עליהם שלא יסעו באותה עגלה אשר היה מיועד לנסוע באותו הדרך, וצוה שיסע בדרך עיר אחרת לביתו, והסוף היה שברק נפל על העגלה הזאת מן השמים, והרג את כל האנשים שישבו על העגלה הזאת והמה נמלטו[רלו].

פז

בראדשיץ היה ערל זקן אחד שהאריך ימים, ופעם ביומא דהילולא של רבינו ח"י סיון כשכבר היה בן מאה וחמשה עשר שנים סיפר סיבתו של אריכת ימיו, והמעשה הזאת היה ידוע לאנשי עיר ראדשיץ, שבימי נערותו היה עובד אצל אומן מלאכת מצעות (טאפערצירער), פעם נצטוה בעל הבית שלו לעשות כסא מוצעת עבור רבינו, ואכן הכין הבעל הבית הסחורה והמוכין ושאר דברים הנצרכים בתקציב ובמנין עבור הכסא, ובהגיש לו הסחורה ושאר דברים הנצרכים לעשות הכסא עבור

הערות וציונים

רלה. נפלאות הסבא קדישא ח"א י"ז: מכתבי הגה"צ **רבי שמחה גילערנטער** זצ"ל אב"ד דק"ק **קלימנטוב** יצ"ו, ששמע ממחותנו הגה"ח **רבי יחיאל צונאמען** ז"ל אב"ד דק"ק **פאקשיוויניצא** יצ"ו, וממקורבי רבינו הסבא קדישא. **רלו.** נפלאות הסבא קדישא ח"ב מ"א: מפי ש"ב החסיד **ר' נתן דוד** ע"ה ששמע מהחסיד ר' פנחס בהה"צ רבי אליעזר ז"ל

רבינו, טרח הוא בעצמו וקנה עוד סחורה ומוכין, והוסיף עוד משלו, ועשה מלאכתו באמונה ובשלימות, שיהיה נעשית כהוגן על צד היותר טוב, כדי שהרבי ישבע רצון מזה, וכאשר גמר הכסא והביאו לפני רבינו, שאל רבינו מי עשה זאת, אמר לו הבעה"ב הערל הזה הוא עשה הכסא ממש בכל לבו, וגם הוסיף סחורה ומוכין משלו כדי להנות את הרבי, ורבינו בירכו עבור זה באריכות ימים[רלז].

פח

סיפר רבינו הסבא קדישא אל החסיד הישיש המופלג המפורסם רבי יעקב ליב מינצבערג ז"ל מק"ק אוסטראווצא יצ"ו, (שעוד נסע אל הרבי מלובלין), שאחד מהפריצים הגדולים היה בעל אחוזות הרבה, והיה חשוך בנים זמן רב ודרש בהרבה רופאים ולא הועיל. והנה באחת מאחוזותיו היה דר יהודי שהחזיק חליבה (שווייג) אצלו, וגם היהודי היה חשוך בנים זמן רב, ונסע היהודי עם אשתו לראדשיץ, והתמרמר לפני רבינו מאד, עד שבירך אותו והבטיח לו בן זכר, ולתקופת השנה נפקדה אשתו בבן לזקוניו. אשת הפריץ בשמעה מהפלא הזה הלכה בעצמה לבקר את היולדת לשאלה מאין באה לה הישועה, ושאלה אותה באיזה רופאים מומחים דרשה שנתרפאה ונפקדה בבנים על ידם, וספרה לה שלא היתה אצל רופאים רק ישועתה באה מאת ה' בהשתדלות הרבי מראדשיץ, כשמעה זאת הלכה וסיפרה מזה לבעלה, ומרוב חשקה לזכות בבנים נסעו תיכף הפריץ ואשתו לראדשיץ לקבל ברכתם, והתמרמרו לפניו מאד, וביקשו הימנו שכמו שגם אשת היהודי היתה באה בשנים ונפקדה בבנים, כן יתפלל הרבי גם כן עליה שתפקד בבנים, והוסיף הפריץ להבטיח לרבינו שאם תפקדה יתן הון רב אל רבינו הסבא קדישא, וגם לרבות הנחה גדולה לכל היהודים הדרים בעירו. והנה - אמר רבינו - ידוע לכם שבעת יבואו אלי אחד מאחינו בני ישראל חשוך בנים ר"ל יש לי סגולות שונות עבורו, יין של קידוש או של הבדלה, חתיכת המוציא מחלה של שבת קודש וכדומה, אבל עבורם מה יכלתי לעשות דבר שיועיל, התפללתי אל השי"ת שכל מה שיעלה על רעיוני לעשות, שיהיה לרפואה שלמה, וכן

הערות וציונים

מפינטשוב. **רלז.** הרב ראובן חיים אלכסנדר צארניכע ז"ל מק"ק לאדז יצ"ו בס' נפלאות הסבא קדישא ח"ב כ"ה:.

הוה וציותי להם שיבשלו תפוחי יער, והמים שנתבשלו בו התפוחים תשתה, וכן תעשה איזה ימים, וקיימה את כל אשר צוה לה רבינו, ויהי לה המים לרפואה, ולתקופת השנה נפקדה בבן, ומובן גודל השמחה שהיה שם, והפריץ נסע תיכף לראדשיץ לבשר הבשורה, ורצה לכתוב על שם רבינו כמה אחוזות אבל רבינו לא רצה להנות ממעשה נסים, ולא רצה ליקח בשום אופן שום גמול, אלא ביקש שיעשה הנחה ליהודים העניים מאותו הגליל השייך אליו, ובודאי הסכים על זה[רלח].

פט

פעם בא אכר אחד לרבינו הסבא קדישא, והתנצל לפניו שנגנבו ממנו כמה בהמות אשר מהם מוציא כדי מחיתו, ויען הסבא קדישא ויאמר לו בדרך הלצה ומה אתה רוצה ממני, אני לא גנבתי אותם, ויאמר אליו האכר: חלילה! אבל שאלתי ובקשתי מן הרבי שיאמר לי איפה הם נמצאים, והשיב לו הסבא קדישא שילך ליער פלוני, ושם הם קשורים אצל עץ אחד, ונתן לו סימן אצל איזה עץ הם קשורים, וכן עשה האכר, והלך לאותו היער ומצא את הבהמות קשורים אצל העץ שאמר לו מרן הסבא קדישא[רלט].

צ

פעם אחת בא כפרי אחד לפני הסבא קדישא, והתנצל שיש לו משפט קשה בערכאות שלהם, וצוה עליו רבינו הסבא קדישא ליתן סכום מעות לצדקה במספר י"ט ויצליח, ולפום ריהטא היה הדבר לפליאה, (אצל זקני החסידים, מפני שהיתה אז עת שמרן הסבא קדישא צוה כמה פעמים ליתן סכום של מספר י"ט) ויאמר הסבא קדישא: הנה כתיב (דברים ב כח) כי גוי אובד עצות ואין בהם תבונה! (ותיבת 'גוי' בגמטריא י"ט), וכך היה שהצליח במשפטו, והגוי נאבד מן העולם[רמ].

הערות וציונים

רלח. נפלאות הסבא קדישא ח"ב מ"א. מפי החסיד הישיש ר' **נח מינצבערג** ע"ה, ששמע מאביו ז"ל, ששמע מאביו **ר' יעקב ליב** ז"ל הנ"ל. **רלט.** נפלאות הסבא קדישא ח"ב י"ג: מפי החסיד **ר' מרדכי יוסף** ז"ל, ששמע מהחסיד **ר' יוסף בלומנפעלד** ז"ל מק"ק **וולאשצאווא** יצ"ו. **רמ.** מפי נכדי הסבא קדישא. ובס' נפלאות הסבא קדישא ח"א ל"ט ע"א נעתק מכתבי החסיד **ר' ישעי' לערמאן** ז"ל, בשם אחיו הגה"צ **רבי שמחה בונם** זצ"ל

צא

בעת שנתפרסם גדולת הסבא קדישא בעולם, נתפרסם הדבר גם בין אומות העולם, שבעיר ראדשיץ יש נביא הנקרא בלשוניהם 'פראראק', ורבים מאומות העולם באים אליו לקחת ברכתו ממנו, ולהוציאם מכל צרה וצוקה. והנה בכפר 'שיליפיע' הסמוך לראדשיץ בערך פרסה וחצי, גר שם אדון פולני אחד, שהיה לו רשות לעשות באנשיו כרצונו, כמנהג בימים ההם, שה'פיינשטשיזנא' (אנטיסעמיטיזום) שררה אז במדינת פולין בכל תקפה. והאדון הזה כשמעו גדולת הצדיק הקדוש מראדשיץ ונפלאותיו העצומים, אמר בלבו אנסה אותו ואבחנהו, אם יש ממש בגדולתו אז אכבדהו כיאות לקדוש כמוהו, ואם לא יעמוד בנסיונו אז אעשה בו כלה ואהרגהו, שמרמה בני אדם ועושה עצמו לנביא ואיש קדוש. והאדון הנ"ל רכב אז על סוסיא שהיתה מעוברת, ושאל להרב הקדוש שיאמר לו את מראה הולדות אשר תלד, וענה לו רבינו שתאומים ישר (ב' זכרים) בבטנה, ומראה האחד הוא כתום תחת הצואר וגופו הוא שחום, ומראה השני הוא לבנה תחת הבטן, ושאר גופו נוטה לצבע שחור. מיד לקח האדון רומח בידו ודקרה להסוסיא, ונוכח שכן היה מכוון ממש כדברי רבינו הסבא קדישא, ואז האמין ברבינו וכבדהו בכל מיני כיבודים ופרסם זאת לכל[רמא].

צב

פעם אחת כאשר נסע הסבא קדישא דרך הכפר 'שיליפיע' - הסמוכה לראדשיץ בערך עשרה פרסאות - לצורך איזו ענין, ביקש היהודי הגביר משם אשר היה 'פאדריאטשיק' ממרן הקדוש שיסוב אצלו עד שימלא את בקשתו, והסכים הסבא קדישא ועשה עבורו סעודה כסעודת שלמה בשעתו, וגם העמיד עבורו יין משובח מאד. וכאשר לקח הסבא קדישא את הבקבוק לתוך ידו הקדושה, תיכף הרגיש ואמר כי יין נסך הוא, ואמר אליו הגביר בתמהון חלילה וחם מלהזכיר, ולא יתכן כזאת, כי היין הזה משומר היטב במרתפי, וזה דבר שאי אפשר להיות, ולקח

הערות וציונים

מק"ק **קראשנעוויץ** יצ"ו, ממקורבי רבינו הסבא קדישא ז"ל., **רמא.** נפלאות הסבא קדישא ח"ב י"ז: בשם ש"**ב הה"צ רבי נתן יעקב פערל** ז"ל מק"ק **קונצק** יצ"ו, ששמע מאיש מהימן, ששמע מאחד מאנשי בית האדון בעל המעשה.

הסבא קדישא עוד הפעם את הבקבוק יין לתוך ידו הקדושה, ונתן למשמשו החסיד ר' ישראל ע"ה, ואמר אליו אם הבעה"ב מסכים תניח לי היין הזה לתוך 'קלימעקעל' (רייזן טאש) שלי, ובליל שבת קודש אי"ה אסתכל בו אם יש חשש נסך עליו או לא, ונסע הסבא קדישא לביתו. בימים האלה היה החסיד ר' ישראל יצחק טייטלבוים ע"ה מוואלינאוו, המלמד אצל בעה"ב הנ"ל, וכאשר נסע הס"ק משם, לא נח ולא שקט ר' ישראל איטשע המלמד הנ"ל, לחקור הדבר על בוריו אם יש איזו שאלה על היין או לא, מאחר שהסבא קדישא לא רצה לטעום ממנו בהיותו פה ואחר כך לקחו עמו על הדרך. ויהי לעת הערב אחר גמר החסיד ר' ישראל איטשע את השיעור עם תלמידיו בני הגביר, הלך לטייל חוצה, ואסתייע מילתא שהפועלים האשכנזים שעבדו שם בבניית בית חרושת של ברזל של המלוכה עברו לפניו, והתפארו אליו בלשונם לאמור: דער ראבינער האט געטרינקען וויין וואס מיר האבין גיהאט אין די האנד! ושאל אותם באיזה אופן הגעתם אל היין הזה, והשיבו לו שהיו לנו כלים בתוך המרתף הזה, וכאשר לקחנום משם נגענו בידינו בהיין הזה.

ויהי כאשר שמע החסיד ר' ישראל איטשע הנ"ל מהם הדברים האלה רץ תיכף רגלי בכל כוחו לראדשיץ, ובעת ריצתו שמה הרגיש הסבא קדישא בבואו ואמר לאנשי ביתו: ר' ישראל איטשע רץ הנה להודיע לי חדשות! וכאשר בא לבית הסבא קדישא עייף מאד מרוב ריצתו, לא היה בכוחו לדבר אלא קיצור דברים אלו: רבי, דער וויין איז נסך! ושאל אותו הסבא קדישא בלשון שחוק: האמת שיראת שלא אשתה ח"ו יין נסך? ראה היין עוד חתום אצלי! והמשיך לומר - מעתה לא תהיה עוד שם מלמד, איי איי ואם תאמר מה נאכל? ולקח ידיו הקדושים וסמך ידיו על ראשו, ואמר 'ויתן לך האלקים מטל השמים ומשמני הארץ', ואז נושע בבנים, אשר היה עוד מחוסר בנים ר"ל, וגם נושע בפרנסה טובה, אשר נמסר לו 'קאנסעסיע' מאת המלוכה שהפיק לו פרנסתו בריוח גדול, עד שנתעשר מזה מאד מברכת אותו צדיק[רמב].

הערות וציונים

רמב. נפלאות הסבא קדישא ח"ב ח: מפי החסיד **ר' יעקב אהרן טייטלבוים** שו"ב דק"ק ראדשיץ יצ"ו, ששמע מאביו הג"ר **בערל טייטלבוים** ע"ה דומ"ץ בק"ק קונצק יצ"ו, ששמע מאביו **החסיד ר' ישראל יצחק טייטלבוים** ע"ה בעל המעשה.

צג

בימי כהונת רבינו, [בשנת תקצ"ה], הופרה הידידות בין 'פערדינאנד הראשון' קיסר מדינות עסטרייך, ובין ['ניקאליי' הרשע] קיסר מלכות רוסיא, עד שהתרה בו קיסר רוסיא והפקיד עליו [אולטימאטום], שאם לא יסכים לתנאיו הנקראים 'פונקטען' עד זמן פלוני, אזי מוכן הוא לצאת עליו למלחמה, ומלכות רוסיא היתה אז בין המלכיות החזקות בעולם. וכאשר שמע הקיסר פערדינאנד מזה נמס לבו בקרבו מגודל הפחד, כי זאת ידע והבין, שאם יצא עליו חיל רוסיא למלחמה, אזי בימים אחדים יעלה ויבא על עיר ווינה הבירה, ויהרוס את מבצריו. וישלח הקיסר אחר כל שריו ויועציו, לחשוב עצות ומזימות כדת מה לעשות, אם להתרצות על הפונקטען או לא, וכולם הסכימו להתרצות על תנאים אחדים אבל לא על כולם. אבל קיסר רוסיא לא רצה לשמוע מזה מאומה, וחזר דבריו כבראשונה, ושוב קרא הקיסר עסטרייך לכל יועציו, וידבר על לבם עד שהסכימו עמו למלחמה. אבל בין יועציו היה איש אחד אשר נושע פעם אצל רבינו הסבא קדישא, ויספר להם את גודל נפלאותיו אשר עיניו ראו, ואמר להם שלדעתו היה נכון לשלוח אליו מקודם ולהזכיר אצלו, ובטח יוושע אצלו. ויעש כן הקיסר עסטרייך, ושלח לראדשיץ את בנו היורש עצר, ה"ה קיסר 'פראנץ יאזעף', עם מתנה רובע זהב, ויספר לפני הסבא קדישא את כל המעשה, ויבך לפניו בדמעות שליש, והתחנן לפניו להעביר מחשבת קיסר רוסיא, אשר חשב לעקור את ממשלתו הימנו, ויתן לו 'פראנץ יאזעף' את מתנת הזהב, וביקש מרבינו הסבא קדישא שיבטיח לו שיופר עצתו הרעה במהרה, באמרו שהוא מוכן להוסיף עוד על הרובע זהב עוד מתנות רבות ויקרות, אבל הסבא קדישא לא רצה לקחת ממנו מאומה, ויצוה עליו שיאמר לאביו שיחלק הזהב ההוא לעניי ישראל, ובטח יוושע שלא ישלוט בו השונא. כאשר שב 'פראנץ יאזעף' לביתו סיפר לאביו הקיסר כל הנ"ל, ויחלק הזהב ההוא בין עניי ישראל כאשר צוהו מרן הסבא קדישא, והריב הושקט ביניהם, ויט מעליו קיסר רוסיא, ונתקשרו אח"כ בקשר של שלום[רמג].

הערות וציונים

רמג. הרב ראובן חיים אלכסנדר צארניכע ז"ל מק"ק לאדז יצ"ו בס' נפלאות הסבא קדישא ח"א כ"ד.

צד

רבינו הסבא קדישא טרם התגלותו בימי חורפו היה פעם בכפר סיסיענקא בימות החורף, ולא היה שמה מקוה לטבול בו, אלא נהר אשר היה נקרש מגודל הקור שהיה אז, והלך רבינו הסבא קדישא לטבול שמה, ותבר גזיזי דברדא וירד לתוך הנהר. והנה כאשר טבל והיה תחת המים רצה להגביה את עצמו לצאת, אבל לא היה יכול בשום אופן, כי לא מצא את החור שירד בו, עד שבא לידי סכנה והתחיל לטבוע ר"ל. בתוך כך עבר שם ערל אחד וראה שיהודי טובע במים, והיה בידו חנית והכה בחניתו על הכפור, ועל ידי זה ניצל ועלה מן המים. והנה בעלותו מן המים נגע ביד הערל, ע"כ קפץ שוב לתוך המים וטבל שנית ועלה. לאחר כמה שנים בעת שנתפרסם שמו של רבינו הסבא קדישא בעולם, אירע פעם אחת שעבר דרך אותו הכפר, והכיר את הערל ההוא שהציל אותו אז ממעמקי המים, וקרא לו רבינו הסבא קדישא וישאלהו אם מכיר אותו, ולא הכירו, עד שהזכיר לו המעשה שהוא הציל אותו מהנהר שבכפר הלז, ויאמר הערל לאשתו התזכרי מה שאמרתי לך אז שזה היהודי יהיה ראבין ואמרה הן, ונתן לו רבינו הסבא קדישא איזה מטבעות להצלחה, וברכו באריכות ימים ושנים, ואהני ליה להאי נכרי שהאריך אחר כך ימים רבים[רמד].

והוי זהיר בגחלתן

צה

פעם בא אל רבינו הסבא קדישא עז פנים אחד מעיר טאמאשוב, אשר נשא מסוה החסידות על פניו, כדי לשחוק מהתנהגותו בקודש, ועשה עצמו כאילו היה אחד מאנשי שלומו. ויהי בליל שבת קודש קודם קידוש, ורבינו הלך מקודם להמקוה כדרכו בקודש, והחסידים ואנשי מעשה היו עוטרים את השלחן מסביב, והמתינו על בואו אל הקודש, ובתוך כך הוציא העז פנים מחיקו בקבוק אחד חתום יפה כנהוג, ובתוכו

הערות וציונים

רמד. נפלאות הסבא קדישא ח"א ה: מפי ש"ב **הה"צ ר' אליעזר שמואל הכהן** זצ"ל **מטאמאשוב** נכד הסבא קדישא.

היה מי רגלים ממש, והיה נראה במראיתו כמו בקבוק יין משובח, ונגש אל השלחן הטהור ואמר אל המשמשים: הנה הבאתי צלוחית יין משובח מאד עבור הרבי ע"כ תראו שהרבי יקדש על יין משובח זה דוקא! והנה בתוך כך בא רבינו מהמקוה, ויהי כאשר דרכו כף רגלי רבינו על מפתן ביתו, הרגיש מיד ברוח קדשו את כל תעלומות הנבל הזה, ובעודו בפתח לא צעד הלאה, אלא צוה למשמשו שיטול תיכף הבקבוק הזה מעל השלחן, וכאשר נטל המשמש הבקבוק הנ"ל מעל שולחן רבינו, אז צוה לו רבינו לנענע אותה, וכן עשה, ואז פתח רבינו פי קדשו ואמר: כשם שאתה מנענע את הבקבוק כן ירעדו איברי העז פנים הלז עם בניו עד שבעה דורות! הדבר יצא מפי הצדיק והאיש הבליעל הזה אחזהו רעדה ופלצות ולא יכול עמוד, וגם לא היה באפשרות לעצור אותו מרעידתו, והשליכוהו החוצה, ובפקודת רבינו לא הרים איש את ידו לעשות לו מאומה, והבקבוק צוה רבינו להעמיד החוצה בנחת כדי שלא ישבר בשבת, ולבד מחלתו של אותו האיש ר"ל עוד ירד מנכסיו, והיה בזוי ומבוזה כל ימיו בעירום ובחוסר כל, ומיוצאי יריכו עדיין לא מש קללת הצדיק מהם, כי ינועו ראשם תמיד, ונקראים בשם חניכתם 'די שאקלערס', (המתנענעים) [רמה].

צו

בימי רבינו הסבא קדישא אירע שנה אחת, שלא היה אז בנמצא אתרוגים רק מעט מזעיר, וגם המעט שהיה לא היו כתיקונם שיהיו ראויין לברכה, אז שמע רבינו הסבא קדישא זצ"ל שאצל סוחר אחד בווארשא נמצא אתרוג אחד הדר שאין כמוהו, והוא רוצה עבורו סכום הגון, וימהר רבינו הסבא קדישא וישלח תיכף את משמשו לעיר ווארשא, אל הסוחר ההוא לקנות הימנו האתרוג עבורו, בכסף מלא כאשר ישית עליו הסוחר. והנה כאשר בא המשמש לווארשא שאל תיכף על הסוחר

הערות וציונים

רמה. הרב **ראובן חיים אלכסנדר צארניכע** ז"ל מק"ק **לאדז** יצ"ו בס' נפלאות הסבא קדישא ח"א כ. ובס' הסבא הקדוש ע' 195 מובא בשם אביו הישיש **ר' ישראל אלפסי** ע"ה **מטאמאשוב**, שהכיר רבים מבני משפחה זו, ובשם אמו הישישה נכדת הסבא קדישא ע"ה מביא שם מזכרונותיה, כי בין חברותיה ספרו פעם מפה לאוזן, על אחת מחברותיה בת למשפחה זו, שהתחילה לנענע בראשה כשאך מלאו לה עשרים שנה.

הנ"ל והלך אצלו, וכבואו אל הסוחר בקש תיכף להראות לו האתרוג כי רבו הקדוש שלח אתו סכום הגון, והראה לו את האתרוג. בתוך כך בא גם כן שליח מיוחד מהרה"ק ממאגילניצא לקנות את האתרוג ההוא, ולא ידע הסוחר לשית עצות בנפשו, כדת מה לעשות למי למכור את האתרוג. והתבונן זמן מה והתיישב בדעתו ואמר, הגם ששניהם צדיקים יסודי עולם אבל הרה"ק ממאגילניצא יותר גדול בתורה מהרה"ק מראדשיץ, לכן לו משפט הבכורה, ומכר את האתרוג עבור הרה"ק ממאגילניצא, ולא השגיח על טענת משמש רבינו הסבא קדישא שיש לו דין קדימה, לפי שבא קודם, וגם כבר נשא ונתן בהאתרוג עוד לפני שהגיע שלוחו של הה"ק ממאגילניצא. משמשו של רבינו נסע לביתו בפחי נפש בלא האתרוג, וכאשר הגיע לרבינו הסבא קדישא סיפר לו כל המעשה, ונחלשה דעתו של רבינו הסבא קדישא מזה מאד.

לאחר כמה ימים אירע מעשה נוראה, שצמחה לבת הסוחר הנ"ל איזה יבולת על מצחה כדמות אתרוג, והבזיון היה גדול עד שאין לשער ואין לתאר גודל חרפתם, ועבר אביה הסוחר עמה בכל בתי הרפואה, בווארשא ואגפיה, וכמעט לא היה נמצא רופא או פראפעסאר במדינת פולין אשר לא היה עמה בעבור הצרה הזאת, אמנם לא היה לאל ידם להושיע לו, כי לחתכו לא היו יכולים, מחמת שהיו אומרים שהוא סכנה גדולה ר"ל, מפני שהיבולת כבר נגעה במוחה, וכל שאר התרופות שנתנו היה ללא הועיל, והנערה הולכת כמשוגע ר"ל מגודל הבושה והשחוק, שנעשתה לעיני חברותיה ללעג ולקלס, וכל מי שרק חמד דבר הלצה עליה ועל חשבונה ענה ואמר, והוכרחה לשבת בדד מחברותיה, עד שרצתה לתת קץ לחייה, וגודל הבכיות מהנערה אין לשער, עד שראה אביה שאין לו שום עצה טבעית, והתיישב בדעתו ואמר לבני ביתו מי יודע אם אין זה מהקפדת מרן הסבא קדישא, וסוף סוף אין לי שום עצה עבורה אלא לשפוך שיחי לפניו. ואמרו אליו כן הדבר, ואם לא תיסע עמה תיכף כולנו אבדנו חלילה. ותיכף נסע הסוחר עם בתו אל מרן הסבא קדישא. והנה בבואם שמה הוכרח להמתין זמן מה עד שיכלו להכנס, וכאשר נכנס לקודש פנימה היה תחלה בוש לגשת אל השלחן שישב שם הסבא קדישא, מחמת שידע חטאו, עד שקרא לו הסבא קדישא שיקרב אל השלחן, ונגש באימה ויראה, ובבכיה גדולה פייס לרבינו הסבא קדישא,

וביקש ממנו שימחול לו על חטאו, כי לא נתכוון חלילה לעשות זאת במרד ובמעל לבזות את רבינו בזה.

אז אמר לו הסבא קדישא בזה"ל: לא תעלה על דעתך שיש לי תרעומת על זה ששלחת האתרוג אל הרה"ק ממאגילניצא, כי עם סחורתך תוכל לעשות מה שאתה חפץ, ובטח גם הה"ק ממאגילניצע היה צריך להאתרוג כמוני, רק על זה שאמדת בדעתך הקלושה, ואמרת שהה"ק ממאגילניצע הוא יותר גדול בתורה ממני, ועי"ז הכלמת אותי, לזה גבר כח התורה שלי ועשה בך נקמה, כי מאין ידעת זאת למדוד התורה של שנינו. ועוד אמר אליו רבינו הסבא קדישא: השמעת כבר מהרה"ק הרבי ר' ישעי'לי מפשעדבארז זצ"ל, מגודל עוצם חריפותו ובקיאותו בש"ס ופוסקים, עד שאדמו"ר הרה"ק הרבי מלובלין זצ"ל אמר עליו 'מיין ספרים שאנק', לו אירע פעם שעמד כמה ימים על תוס' אחד בש"ס מבלי שידע הפירוש הנכון, וכאשר ראיתי אצלו גודל היגיעה איך שהוא מייגע עצמו כל כך, שאלתי לו איזה תוס' קשה לו והראה לי התוס', ועיינתי בו כרבע שעה ואמרתי לו הפירוש בהתוס' ותחי רוחו עליו, ויהי בעיניו פליאה גדולה, והיה מתמה על זה מאד, ושאל אותי בזה"ל: אני שהיתי ועמדתי על התוס' הזה כמה ימים ולא ידעתי הפירוש בשום אופן, ואתם אמרתם אותו בשעה מצער כזה, מאין ידעתם הפירוש הנפלא הלז? ועניתי ואמרתי לו שאין זאת שום חידוש אצלנו, האם אינכם יודעים מה שעושים אם אין יודעים הפירוש בתוס', ממשיכים את בעל המאמר הנה והוא אומר הפירוש המבורר! ומאז והלאה כאשר היה לו דבר סתום בנגלה או בנסתר שאל אותי הפירוש. ודרכו בקודש היה תמיד, בעת לימודו בנגלה בכלל ובנסתר בפרט, דבעת שהיה לו איזה דבר סתום עשה שם קמט לסימן, ובכל פעם בעת שהתראה עם רבינו הסבא קדישא לקח עמו הספר והראה לו כל הדברים הסתומים ממנו, ורבינו הסבא קדישא תירץ לו כל הדברים הקשים והסתומים בטוב טעם ודעת.

וסיים רבינו זצ"ל את דבריו ואמר לו, ומעתה תשמור פיך ולשונך מלדבר סרה על שום צדיק, ולקח הסבא קדישא מעט שמן וסכה לה על היבולת, ולא שהה חצי שעה ונפל היבולת, ונתרפאת אח"כ לגמרי עד שלא היה ניכר על מצחה שום רושם כלל. וגודל השמחה של האיש ובתו אין לשער בבואם לשלום לביתם, ותגדל שם השמחה, וכל קרוביהם ומכיריהם באו לראות הפלא הזה, ונתפרסם שמה המעשה, עד שידעו

מזה הרופאים, שאמרו שאין שום תקוה לזה, ובאו שמה לראות, ושאלו אותם באיזה מקום דר צדיק כזה אשר יכול לשנות הטבע, כי לפי שראינו בעינינו לא היה באפשרות בשום אופן להסיר זאת מחמת שזה נמשך מהמוח, ועתה אם כן הוא מוכרחים אנחנו לנסוע ולהכיר אותו צדיק, וכן עשו הרופאים, נסעו לראדשיץ, ובראותם שם כל מיני חלאים ובעלי מומין ר"ל אשר אין להם שום תקוה נתרפאו, ועוד הרבה נפלאות, נעשו בעלי תשובה גמורים, ונתקשרו אל רבינו הסבא קדישא[רמו].

אשר קנא לאלקיו

צז

פעם אחד עבר הסבא קדישא דרך עיר אחת עם בנו הגה"ח רבי מאיר ז"ל משידלאווצא, והפצירו בו בני העיר שיסוב דרכו אצלם, ומילא בקשתם, ועשו בני העיר סעודה גדולה עבורם. והנה המה ישבו עמו בסעודה, [ובתוך כך נתאספו בחדר החיצון אנשים שרצו להיכנס בקודש פנימה], וברחוב היה מתהלך יהודי אשכנזי אחד שרצה לקבל פני רבינו הסבא קדישא, ולא הרהיב עוז להכנס פנימה להתראות לפני עדת החסידים עם זקנו המגולח ובגדיו הקצרים, ויגש האשכנזי והביט לתוך חדר הסבא קדישא דרך חור מפתח הדלת, ומיד הרגיש הסבא קדישא וצוה למשמשו שילך החוצה ויקרא לפניו את האיש ההוא, וכן עשה המשמש ויקרא לו, וכאשר בא לפני הסבא קדישא פרץ בקול בכי ובדמעות שליש מאין הפוגות, וכאשר שאל אותו מה אתה מרבה בדמעות כל כך, סיפר לרבינו הסבא קדישא בדרך כלל שכמעט לא הניח עבירה שלא עברה ר"ל, אמנם – המשיך לאמר- כאשר אך עברתי דרך הבית הזה שהתאכסן הרבי הק' נתעוררתי בתשובה וחרטה גמורה על כל עונותי ופשעי שעברתי, ולבי לא הניח לי לעבור הלאה שלא לספר לכם את אשר על לבי! והרבה עוד בדמעות, עד שנמס לבב כל האנשים שהיו

הערות וציונים

רמו. נפלאות הסבא קדישא ח"א י"ד: מפי דודו כ"ק אדמו"ר **רבי בנימין גאטשאל** זצ"ל **מראדשיץ**, ששמע מק"ז הה"ק **רבי הלל** זצ"ל **מראדשיץ**, ומפי ש"ב **הה"צ רבי אלימלך יעקב יצחק ראבינאוויטש** זצ"ל אב"ד דק"ק **סוכינאוו** יצ"ו, ששמע מכ"ק חותנו הה"ק **רבי הלל** זצ"ל **מראדשיץ**.

שם בחדר החיצון מגודל המרירות והרחמנות, והכירו בו שהיו דברים היוצאים מקירות לבו, והוא מוכן ממש למסור נפשו ולקבל עליו את כל מה שיצוה עליו.

ואמר לו הסבא קדישא מה אתה מבקש ממני, והשיב שרוצה לעשות תשובה, ורבינו יתן לו תיקון לנשמתו. וצוה עליו הסבא קדישא להתודות על כל חטאיו, וסיפר האיש שכבר יותר משלשים שנה שלא הניח תפילין כלל רח"ל, ועוד כהנה וכהנה, וצוהו הסבא קדישא שישלח בעד איזה גדולים יי"ש שישתה הציבור לחיים, ומשהביאו היי"ש נתן לכולם כוס יי"ש, ולו לא נתן, ולאחר ששתו כולם אמר להמשמש שיזרוק את האיש החוצה במעמד כולם. המה ראו כן תמהו על זה, מפני שראו כולם את גודל שברון לבו, עד שכמעט לא נשאר בו צורה של אדם חי, ולכן ניסה המשמש מתחילה להשתמט מפקודת הקודש הלזה, ולא קיים תיכף הציווי של מרן הסבא קדישא זי"ע, בחשבו שאולי ינחם על זה ויקל מענשו וימנע הבזיון ממנו, אבל שוב שנית ציוה לו בגערה שיזרוק אותו החוצה תיכף ומיד, וכן עשה וזרק אותו החוצה במעמד כולם, ומרן הסבא קדישא עוד סייע בדחיפתו. וכולם ראו ותמהו על זה, ונגמר בלבם שישאלו את פי קדשו על זה, מאחר שהבינו כולם שכבר התחרט בחרטה גמורה, והרבה כל כך בדמעות עליהן, ועם כל זה היו מביישין אותו ברבים. וכן עשו ושאלו את פי קדשו על זה, והשיב להם מרן הסבא קדישא, כעת לא אוכל לומר לכם הטעם רק לשנה הבאה אי"ה אומר לכם תשובה על זה. ויהי לתקופת השנה ואסתייע מילתא שנסע הסבא קדישא עוד הפעם דרך העיר הזאת, ושאל את אנשי העיר על האיש האשכנזי הנ"ל, באיזה מקום הוא, ואמרו שכבר נסע מפה ואינם יודעים באיזה מקום הוא נמצא, ולא היה אחד בעיר שיודע ממנו באיזה מקום הוא נמצא.

אז אמר מרן הסבא קדישא אם כן הוא, אחפש אותו אני, והשעין את ראשו הק' על ידיו הקדושים בערך כמה רגעים, והגביה ראשו ואמר אני רואה שאינו בזה העולם וגם בעולם הבא אינו, ושוב השעין פעם שנית את ראשו על ידיו על כמה רגעים, ואמר עכשיו אני יודע מה נעשה עמו, הוא מת ונקבר על דרך פלוני בערך ח' פרסאות, ועל קברו עומד שתי **וערב**, (כי נהרג ע"י גזלנים ביער הסמוך לשם, והיה מונח שם איזה זמן עד שמצאוהו כמה ערלים, וסברו שהוא נכרי, ולזה קברוהו שם והעמידו זאת לסימן כמנהגם), **ועתה**

הנני מבקש מכם שתלכו אל האדון מהעיר הזאת ותבקשו ממנו רשיון, להוציא את היהודי הזה משם ולהביא אותו אל קבר ישראל, ואמרו לו אי אפשר לילך אצלו בהשתדלות זו כי הוא שונא ישראל מאד, ומלבד שלא יעשה לנו טובה רק יעשה לנו עוד רעה, כי מפורסם הוא ברשעותו ואין לישראל אצלו שום דריסת רגל, מאימת רשת מות אשר אורב עליהם. אז אמר להם הסבא קדישא, אני לא אביט על דבריכם ואלך בגיא צלמות, ולא אירא רע כי ה' עמדי, ובפרט להציל את האיש הנ"ל מבאר שחת, והלך בעצמו בלי שום פחד. כאשר בא אל חצר האדון, והכלבים שהיו שם ראו איש זר רוצה להכנס לתוך הארמון, עקרו החבלים מעליהם מרוב הכעס, ורצו לקראתו להרע לו, אבל כאשר באו סמוך אליו ברחו מגודל הפחד לתוך מחבואם, והסבא קדישא נכנס ישר לארמון האדון.

כאשר בא לחדרו נבהל האדון ממנו, וחיל ורעדה אחזתהו, ואימת מות נפלה עליו עד שהגיע האדון לסכנת נפשות. לאחר ששהה האדון זמן מה בחולשה כזה הניח לו הסבא קדישא, ואז כרע האדון לפניו, ואמר אל מרן הסבא קדישא מה בקשתיכם ותעש, וסיפר לו הסבא קדישא כל הנ"ל וביקש ממנו רשיון, וגם ביקש ממנו כמה אנשים ממשרתיו, שיסייעו לחפור הקבר, וגם מטעם שיהיה בטוח שלא יפריע להם שום איש ממלאכתם. ואמר האדון אל מרן הסבא קדישא למה הוצרכתם בעצמכם להטריח לבא הנה, וענה לו שאנשי העיר היהודים היו יראים לבא לפניו מגודל שנאתו על היהודים, אז נהפך לבו בקרבו לטובה, ואמר אליו מעתה כל מה שיצטרכו יוכלו לבקש ממני ואמלא בקשתם לטובה, ושאל עוד את מרן הסבא קדישא כמה אנשים אתם צריכים, וכאשר אמר לו שיצטרך לו שלשה אנשים עם כלי חפירה, קרא לשלשה נכרים ממשרתיו והפקידם שיעשו את כל מה שהרבי יפקוד ויצוה עליהם, והלכו אל המקום ההוא וחפרו והוציאו את היהודי מקברו והובילוהו העירה. ושם נתקבצו אליו כל בני העיר. אז שאל מרן הסבא קדישא את בני העיר אם הניח אחריו בנים, ואמרו כי הניח אחריו בן אחד צעיר לימים, אבל הוא מומר מפורסם גרוע יותר מאביו, ואמר להם הסבא קדישא שאף על פי כן יקראו לו שילוה את אביו, וקראוהו בפקודת מרן הסבא קדישא ובא, ואז לוו אותו כל בני העיר אל קבר ישראל בכבוד גדול. אחר הלויה צוה הסבא קדישא על הבן שיאמר קדיש אחר הקבורה, וכאשר לא יכול, אמרו עמו הקדיש.

אחר כך הוציא מרן הסבא קדישא את המורה שעות מחיקו והביט עליו, והיה אז שעה שלש אחר חצות היום, ואמר הסבא קדישא למקורביו שלמחר בעת הזאת יבואו כולם על הקבר, והנה למחרת באו וראו עשן גדול יוצא מקברו, (עי' חגיגה ט"ו ובמהרש"א שם), ואמר להם עתה אפתור לכם שאלתכם מאשתקד, והוא שראיתי אז שאין שום תיקון עבורו מרוב פשעיו, עד שהוצרכתי לבזות אותו בפני קהל ועדה, ובזה הבזיון יכופר לו העונות והפשעים שהרבה, וימרקו אותו לגמרי מכל חטא, ואכן הועיל לו זה לתיקון נשמתו. וכן בנו של הבעל תשובה עשה תשובה ונהפך לאיש אחר, והתחיל ללמוד תוה"ק עד שנעשה אחר כך ירא שמים גדול[רמז].

צח

פעם בא איש אחד להתנצל לפני הסבא קדישא בקובלנה רבה, שיש מחלוקת גדולות עם זוגתו ה"י, וענה כ"ק מרן הסבא קדישא שרואה על מצחו שיש לו עבירות קשות ר"ל, באמר לו רמז כי 'מצח' נוטריקון 'משה צבי חיים' כשמו, והודה האיש לדבריו, ורבינו נתן לו תשובה על זה, ושב ורפא לו[רמח].

צט

פעם באה אשה שהיתה נחוצה לישועה לפני רבינו הסבא קדישא, ואמרה כדרך האנשים השי"ת יעזור מקודם ואחר כך יעזור הרבי, וגער עליה הסבא קדישא ואמר לה בזה"ל: שוטית! השי"ת קודם, השי"ת באמצע, והשי"ת בסוף[רמט].

הערות וציונים

רמז. נפלאות הסבא קדישא ח"ב י: מפי ש"ב **החסיד ר' ישעי'** ז"ל, ששמע מזקינו החסיד **ר' מענדל באראן** ז"ל **מגאמבין**, בן הגה"ח **רבי מאיר** זצ"ל **משידלאווצא**, בנו בכורו של מרן הסבא קדישא זי"ע. **רמח.** נפלאות הסבא קדישא ח"א ל"ט. מכתבי הה"צ רש"ב לערמאן זצ"ל מקראשניעוויץ. **רמט.** נפלאות הסבא קדישא ח"א נ"ו: מכתבי ש"ב החסיד ר' **נתן דוד באראן** ז"ל מק"ק **גארשקאוויטץ** יצ"ו נכד הסבא קדישא.

באחרית הימים

שנה האחרונה / יום האחרון / הלויה / ציון המצויינת / גדולים צדיקים במיתתן

שנה האחרונה

א

בחורף האחרון לימי חיי מרן הסבא קדישא, שנת תר"ג לפ"ק, יצאה גזירה מעיר המלוכה פעטערבורג, שכל אחד ואחד מבני י"ח שנה ולמעלה, מחוייב לעמוד על המבחן לעבודת הצבא. והיה העולם מפוחדים מאד מזה, על כן שמו פניהם אל הסבא קדישא, וצעקו אליו בקול מר, שיראה לבטל הגזירה רעה הלז על הגוף ועל הנשמה. גם הגה"ק בעל חידושי הרי"ם זצ"ל מגור שלח אז מכתב - על ידי שליח מיוחד – אל רבינו הסבא קדישא מראדשיץ זי"ע, להתפלל ולעורר רחמים שיתבטלו הגזירות במהרה, והשיב רבינו הסבא קדישא אל השליח מיוחד לאמור: לי אין שום ידיעה כלל מהגזירות הנ"ל, ואלמלי היה ח"ו נגמר למעלה שיתקיימו הגזירות בטח היה לי ידיעה בהם, כדכתיב (עמוס ג ז) כי לא יעשה ה' אלוקים דבר כי אם גילה סודו אל עבדיו הנביאים, ואכן אם לא נביאים אנו אבל על כל פנים מעבדיו הננו! והרעיש עולמות על זה, ובידו הטהורה החזיק בדיקנא קדישא דיליה ואמר בלשון קדשו: מובטחני שלא יתקיים הגזירה כל זמן שאנו חיים בעולם הזה! ושלח איש חסיד אחד מאנ"ש עם ס"ת בידו על ציון של היהודי הק' זצ"ל מפרשיסחא, כדי לבקש רחמים על ביטול הגזירה, עפ"י הידוע שהיהודי הק' הבטיח לפני פטירתו, שאם ח"ו יהיה עת צרה ליעקב יתאספו עשרה אנשים מישראל וספר תורה עמהם, וילכו על קברו ויתפללו שמה וממנה יוושע.

ושאלו אותו מקצת מתלמידיו על מ"ש בשו"ת נוב"י (מה"ת יו"ד ק"ט) לאסור לעשות כן, מחשש שמא יהיה פסול בס"ת ואזי יכולה עוד לגרום ריעותא במקום מעליותא ח"ו, והשיב להם הסבא קדישא:

הנני סומך על פשטותו של היהודי הק' [בעיני עצמו], שצוה לעשות כן, ובכן בוודאי שלא יארע על ידו שום ריעותא ח"ו, יותר מחשש הנוב"י שמא ימצאו ח"ו פסול בס"ת! והנה בשבת פרשת ויגש היה מרן הסבא קדישא בעיר פשעדבארז יצ"ו, ובליל שבת קודש אמר דברי תורה בשולחן הטהור על הגזירה הזו שתתבטל, ואמר על הפסוק (בראשית מד יח) ויגש אליו יהודה, ואמרו חז"ל (ב"ר מט ח) אין הגשה אלא תפלה, היינו שהכנסת ישראל הנקראים 'יהודה' נגשים אל ה' בתפלה, **ויאמר בי אדוני וגו' ואל יחר אפך בעבדיך**, שלא תגזור גזירות רעות עלינו בני ישראל, **כי כמוך כפרעה**, שאף אם תגזור עלינו גזירות רעות יהיו צדיקים שיבטלו אותם, כאמרם ז"ל הקב"ה גוזר והצדיק מבטל, וח"ו עוד יוכל להיות **כי כמוך כפרעה**, מה פרעה גוזר ואינו מקיים וכו', על כן יותר טוב שלא תגזור כלל! וסיום רבינו גם כן בלשון קדשו: מובטחני שכל זמן שהזקן הלבן הלז יהיה בעולם לא ישלטו ידי זרים באחינו בני ישראל! לאחר שבת קודש באו אליו אנשים שעדיין לא נשקטה הגזירה, וענה ואמר להם: הם יכתבו ואני אמחה! ובידו הקדושה מחק כדרך שמוחקין איזה כתב.

והנה אחר שבת קודש בא שליח מיוחד מאנ"ש אשר בפיעטערקאוו עם הידיעה, שבעזרת השם נתבטלה הגזירה, באותו יום ובאותה שעה ממש מכוון לזמן שמחק הסבא קדישא בידו הקדושה כאמור. ואנשי עיר ווארשא מספרים, שבאותו היום ובאותה השעה היו רואים הדרו וזיוו בווארשא נוסע על מרכבתו, אל הנסיך הגדול הנקרא גענעראל גובערנאטר מווארשא, ובעת שהיו אנ"ש מווארשא אצל הסבא קדישא שאלו אותו בתמהון, היות בשבוע שעבר, חצי שעה טרם שנתבטלה הגזירה, ראו אותו בווארשא נוסע אל הגובערנאטר, והיו חושבים שבוודאי יתעכב אצלם בווארשא על כמה ימים, על כן חיכו שמה כמה אלפים מישראל לקראתו, וכולם רצו ליהנות מזיו ברכתו, אבל המתינו שמה עד בוש ולא ראהו נוסע חזרה, ושאלו לרבינו אם נסע דרך אחרת ולא ענה אותם על זה מאומה. והנה באותו יום היה אצל הסבא קדישא ברית מילה, ואחר הברי"מ ירד הסבא קדישא לפני התיבה, ואמר 'הלל הגדול' פסוק בפסוק עם הציבור, שארכה לערך שעתיים, בהתלהבות ובשמחה נדולה אשר אין לשער, ואח"כ אמר אל העם הנאספים, שבדעתו הוא שאם יגזור ה' אותו בחיים יצטרף הוא עם עוד רבנים, לקבוע יום מיוחד להודות ולהלל על גודל הנס אשר עשה ה' לנו, שהוא נס כמו נס חנוכה ופורים, אולם

לדאבונינו בח"י לחודש סיון שלאחריו נתבקש רבינו הסבא קדישא לישיבה של מעלה, עדי יקוצו וירננו שוכני עפר, אמן[רנ].

ב

לעת זקנתו התעצם הסבא קדישא על איזה ענינים, ונכנס אליו בנו הה"ק רבי ישראל איטשע זצ"ל מראדשיץ, ואמר לו בזה הלשון: העולם אומרים שדמעות העין יפה לחולה, וכבר שפכו העולם כמה חביתין של דמעות עבורך, ולא הועיל, על כן אבקש ממך אם התעצמת על איזה ענין הרף מזה, כי העולם צריכים לך! ומרן הסבא קדישא זצ"ל, לא ענה לו אלא אמר: עליונים מבקשים רבי ותחתונים מבקשים רבי ויהי רעווא שיכופו התחתונים את העליונים! אמנם בראותו שמוכרח להסתלק על ידי זה מן העולם, קרא אליו את בנו הנ"ל ביום שושן פורים, ואמר לו שעלה ברעיונו פי' על הכתוב 'רצון יראיו יעשה', כי הרצון של יראיו הוא, שהקב"ה יעשה מה שברצונו, וחסל! ואז הבין בנו הה"ק על מה הדברים ירמוזין והלך ממנו בפנים זועפות[רנא].

ג

ביום ראשון בשבת האחרון לימי חייו נכנסו אל מרן הסב"ק שני שרי צבא, וכאשר אך יצאו מחדר רבינו נעלמו תיכף, ויהי לפלא בעיני הכל, ונכנס אליו בנו הה"ק רבי ישראל איטשא זצ"ל, ושאל את פי מרן אביו הק' מי המה שרי הצבא, ולא ענה לו אביו דבר, אמנם ראה שנשתנה זיו פני קדשו של מרן אביו, והלך הימנו בפנים זועפות[רנב].

הערות וציונים

רנ. נפלאות הסבא קדישא ח"א כ"ח. מפי החסיד **ר' לייבוש** ע"ה **מלאדז**; שם כ"ט: מכתבי ש"ב הגה"צ **רבי חיים'ל ט"ב** זצ"ל ראב"ד דק"ק **בריגל** יצ"ו, בשם כ"ק אדמו"ר **רבי חיים אשר** זצ"ל **מראדשיץ**, ובשם זקינו הגה"צ רבי **טובי' ליפשיץ** זצ"ל אב"ד דק"ק **בריגל** יצ"ו נכדי הסבא קדישא; שם מ'. מכתבי ש"ב הגה"צ **רבי משה ליפשיץ** זצ"ל אב"ד דק"ק **בריגל** יצ"ו, בשם זקינו הגה"צ רבי **טובי' ליפשיץ** זצ"ל אב"ד דק"ק **בריגל** יצ"ו נכד הסבא קדישא; שם ח"ב ל"ט: מכתבי ש"ב החסיד **ר' נתן דוד באראן** ז"ל מק"ק **גארשקאוויטץ** יצ"ו נכד הסבא קדישא, ששמע מחסיד ישיש אחד, ששמע מהחסיד המפורסם **ר' צבי הירש** ז"ל מק"ק **פארציווע** יצ"ו. **רנא.** נפלאות הסבא קדישא ח"א ל"ז: מכתבי ש"ב החסיד ר' **נתן באראן** ז"ל, נכד הסבא קדישא מק"ק **גארשקאוויץ** יצ"ו; שם נ"ט. ששמע מהה"צ רבי **יצחק שמואל אליהו פינקלער** זצ"ל הרבי **מראדשיץ** בק"ק **פיעטרקאוו** יצ"ו, ומהרבנים הגה"צ **מבריגל** זצ"ל נכדי הסבא קדישא. **רנב.** שם ח"ב מ"ד: מפי החסיד הישיש ר' **ירחמיאל**

ד

סיפר החסיד המפורסם ר' מענדל ז"ל שו"ב דק"ק פינטשוב יצ"ו, שהיה נוסע תכופות אל רבינו הסב"ק, ודרכו היה שבכל פעם לפני שחזר אל ביתו נכנס אל רבינו הסב"ק ולווה הימנו המעות על הוצאת הדרך. פעם האחרון שהסתופף בצל רבינו היה על חג השבועות שנת תר"ג, והתמהמה שם עוד עד יום ה' פרשת בהעלותך, ואז נכנס אל רבינו וביקש כמנהגו שילוה לו רבינו מעות הוצאות על הדרך, והשיב לו רבינו לא אלוה לך שום כסף כי לא תחזירם לי! ויתמה השו"ב וישאל את רבינו: כלום חייב אני לרבינו מאומה, הלא כמה וכמה פעמים לויתי מעות מרבינו ופרעתי? ויאמר לו רבינו: אם תבטיח לי שתיכף בעת בואך העירה לא תדרוך על מפתן פתח ביתך, עד שתלוה לך מעות ותתן זאת אל הבעל עגלה עבורי, בתנאי זה אלוה לך! והבטיח לו השו"ב על זה. אז לווה לו רבינו את הכסף ופטרו לשלום. והשו"ב עשה כאשר אמר, וכאשר הגיע הבעל עגלה לראדשיץ ביום ו' עש"ק פ' בהעלותך מיהר ונתן הכסף לרבינו, וכעבור כשעה או שעתיים נשבה ארון אלוקים השמימה[רנג].

ה

סיפר הה"ק רבי הלל זצ"ל מראדשיץ, שק"ז הסבא קדישא אמר: עוד יבא עת שהציבור יבואו אלי עם קוויטלעך, ולא ישמעו ממנו שום מענה על בקשתיהם, ויהיו נוושעים אצלי כאלו השבתי להם תשובה! וכ"ק נכדו הנ"ל פי' את דבריו, שהכוונה הוא על אחר פטירתו, **שיבואו הציבור על ציונו הקדוש עם פתקאות, ויהיו נוושעים אז כמו בחיים חיותו!** וכבר שמענו נפלאות הרבה מהבאים על ציונו הקדוש, שנוושעו בכל מיני ישועות[רנד].

הערות וציונים

ע"ה מק"ק **לאדז** יצ"ו, ששמע מאביו ז"ל שזכר מעמד נורא זה. **רנג.** שם מפי נכדו החסיד **ר' אהרן שמואל ליכטיג** ע"ה מק"ק **קראקא** יצ"ו. **רנד.** שם. מפי ש"ב הה"צ **ר' אשר מאיר דוד** ז"ל, ששמע מפי הה"צ רבי **פנחס לערער** זצ"ל **מחעלם**, ששמע מפי הה"ק רבי הלל זצ"ל מראדשיץ.

יום האחרון

ו

והנה ביום השישי עש"ק פרשת בהעלותך, אחר צהרים, י"ח סיון שנת תר"ג לפ"ק, צוה הסבא קדישא להגיש אליו את הקופסאות של צדקת רבי מאיר בעל הנס ושל חברת ביקור חולים, והכנסת אורחים, והוציא מעות מתחת הכר, ונתן לכל קופסא וקופסא איזו מטבעות, לקיים מה שנאמר צדק לפניו יהלך וכו', ואיזה שעות אחר כך לעתותי ערב נצחו אראלים את המצוקים, ונשבה ארון האלקים השמימה. והנה אותו היום היו הכל טרודים באבלם ר"ל, אולם בנו הה"ק רבי ישראל איטשע זצ"ל לא התאבל כלל, אלא סייע להאופים להוציא החלות מן התנור, כדי שלא לבוא ח"ו לידי חילול שבת קודש, ובכל יום השבת ההוא הנהיג את השלחן הטהור כסדר אביו הה"ק בלי שום שינוי כלל, ובמוצאי יום מנוחה נכנס אל אביו הקדוש ואמר לו: אבי הקדוש תקיים מה שהבטחת לי! ויהי ממחרת ביום הראשון בשבת, נערכה הלויה ברוב עם, וגופו הטהור הובל לקבורה ונגנז בעיר ראדשיץ יצ"ו, ובנו אוהל על קברו. נשמתו הקדושה והטהורה בגנזי מרומים יגן עלינו ועל כל ישראל[רנה].

הלויה

ז

ביום א' פרשת שלח שנת תר"ג נערכה הלויה כאמור, והשתתפו בה הרבה קדושי ארץ, והכריזו שכל מי שלא היה היום במקוה בל יהין לגשת אל המטה. ויהי באמצע הלויה הגיע איש חסיד אחד ממרחק, ובראותו כי כבר הרחיקו עם המטה מן העיר, והוא רצה לזכות לגשת עוד אל מיטת רבינו, וכי על כן בא העירה, התחיל לרוץ מהרה אל המטה, אולם כאשר אך נגע בהמטה הקדושה נתעלף ונפל ארצה באין אונים, והגישו אליו אנשים ושפשפו אותו היטב, אבל לא יכלו להקיצו בשום אופן, ונעשה רעש גדול בין המלוים, עד שקדוש אחד מן המלוים,

הערות וציונים

רנה. נפלאות הסבא קדישא ח"א ל"ז: מכתבי ש"ב החסיד ר' **נתן בארן** ז"ל מק"ק **גארשקאוויץ** יצ"ו, נכד הסבא קדישא; שם נ"ט. בשם זקני עיר ראדשיץ יצ"ו.

כמדומה הה"ק רבי נתן דוד זצ"ל משידלאווצא, ענה ואמר שיקחו אותו במהרה העירה, וישליכו אותו מהרה לתוך בור המקוה עם המלבושים אשר עליו. וכן עשו ותיכף שב רוחו אליו, וסיפר כי הגיע העירה מאוחר מאד, ולא הספיק ללכת מקודם לטבול במקוה, ונעשה מה שנעשה[רנו].

ח

סיפר החסיד ר' אלימלך ע"ה מק"ק אוזאראוו יצ"ו, שראה שבעת סתימת הגולל ניגש אחד אל קבר רבינו, וצעק לתוכו: רבי, הנני מבקש ממך שיזכור מה שהבטיח לי! ונחפז לדרכו, ובכן לא יכולתי לשאול אותו על הדבר. ויהי לתקופת השנה ביומא דהלולא קמייתא של רבינו ראיתיו פה על הציון, גשתי אליו ושאלתי אותי מה שצעק אשתקד לתוך קבר רבינו, ויאמר לי כי שנים הרבה היה חשוך בנים ה"י, והבטיח לו רבינו שיוושע במהרה, ואכן נושע, ובכן חזר עתה למסור תודה אל רבינו[רנז].

ט

בעת הלויה של הסבא קדישא אמר **הה"ק רבי נתן דוד ראבינאוויטש** זצ"ל **משידלאווצא**, שמלפני כמה שבועות היה אצל הסבא קדישא, בחג השבועות האחרון, והסתכל בפני קדשו אשר היה בוער כלפיד אש, וראה והכיר בו בחינת מלך המשיח, ומה נעשה שדורו לא היה ראוי לכך, ונלקח ארון אלקים[רנח].

ציון המצויינת

י

ידוע לכל באי שער עיר ראדשיץ, שעל יומא דהילולא של רבינו הסבא קדישא, י"ח סיון, בכל שנה ושנה מיום הסתלקותו הי' הנוסעים על ציונו הקדוש לאלפים, ממדינה ומחוץ למדינה, בכל פעם יותר ויותר.

הערות וציונים

רנו. שם מ"ה: מפי דודו הגה"צ רבי יחזקאל גאטשאל זצ"ל אב"ד דק"ק זארנאוו יצ"ו, ששמע מחסיד אחד אשר זכה להיות באשכבתיה דרבי. **רנז.** שם מ"ה. מפי החסיד הישיש ר' **יעקב זאב זילבערבעג** ע"ה מק"ק **לאדז** יצ"ו ששמע מפי ר' אלימלך הנ"ל בעל המעשה. **רנח.** הרב **ראובן חיים אלכסנדר צארניכע** ז"ל מק"ק **לאדז** יצ"ו בס' נפלאות הסבא קדישא ח"א כ"ח:.

ובעיירות הסביבים לעיר הנ"ל, התקבצו בכל יומא דהילולא אנשים למאות, והלכו רגלי ותרמיליהם על כתפיהם. והיום הזה הי' בעיר הנ"ל ממש כמו יום טוב, הנרות הבהיקו מרחוק, מבתי מדרשות ומבית הסבא קדישא ביותר, וסעודות גדולות היו עושין ביום זה. ומחמת שרבו הבאים כ"כ עד שלא הי' אפשר בשו"א להיות על ציון הקדוש, והיו מוכרחים לעמוד בחוץ מגודל הדחק, הקדימו לבא בכל פעם כמה ימים לפני יומא דהילולא. ובשנים האחרונות – ממש טרם פרצה מלחמת העולם הראשונה - הקדימו לבא שבוע שלם קודם, וסוחרי העיר הקטנה ראדשיץ, ובפרט בעלי אכסניות העיר, היו יושבים ומצפים בכל השנה על הימים האלה, שהי' נראה כמו יום טוב, האכסניות היו מלאים אנשים, ובכל בתי יושבי עיר ראדשיץ היו מלאים אנשים, קרובים וכיוצא בו, והנהו אונכרי מכל אתר ואתר היו באים שמה למכור סחורתם, אשר הימים האלה היה כמו 'יאהר מארק'. וכמעט רוב צדיקי פולין וגאליציען היו באים שמה להשתטח על ציונו הקדוש, ואף אמרו על אחד מתלמידי הסבא קדישא, הלא היא **הה"ק רבי חיים מאיר יחיאל זצ"ל ממאגילניצא**, שבעת שהיה בא על ציון הק' ביומא דהילולא חלץ מנעליו, והלך שם באנפלאותיו, מחמת קדושת המקום. והרבה אנשים היה אשר נושעו שם בתפלתם על הציון הק' ביומא דהילולא י"ח סיון, זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן[רנט].

יא

בשנת תר"ה, שנתיים אחר פטירת רבינו הסבא קדישא, נסתלקה גם רעיתו הרבנית הצדיקת מרת בילא ע"ה, ונטמנה בעיר ראדשיץ מחוץ לאוהל רבינו, ועל מצבתה חרתו: ציון מר יבכו לה! **ב**ואו המקוננות ספקו כפים. יליל ונהי שאו קינה על שפתים. **ל**מכאוב האנושה גדלה עד שמים. **א**וסף ההדר חושך עפעפים. אהה, כי גועה, באה שמשה בצהרים, אשת הרב הקדוש מאור עינים. שבה למנוחתה כבוד בצרור החיים. ה"ה הרבנית הצדיקת המהוללה מרת **בילא** בת המנוח המרומם מו"ה **מרדכי** ז"ל. נפטרה בשבת קודש ו' מנחם אב שנת תר"ה לפ"ק. ת.נ.צ.ב.ה[רס].

הערות וציונים

רנט. נפלאות הסבא קדישא ח"א נ"ט. בשם זקני עיר ראדשיץ יצ"ו. **רס.** נפלאות הסבא קדישא ח"ב מ"ו.

גדולים צדיקים במיתתן

יב

פעם הגיע איש אחד ממרחקים אל הה"ק מרוזשין זצ"ל לשבות אצלו שבת קודש, וכאשר רצה לנסוע משם, נכנס אל הקודש פנימה, וסיפר לו האיש איך נסתובב הדבר שבא אליו ממרחק רב כזה, אחרי שאינו מתנהג בדרכי החסידים כלל, ואינו רגיל באלה מסעי להצדיקים, כי הנה מסחרי הוא באבנים טובות ומרגליות שונים, והיה לי איש נאמן וחרוץ ובקי במסחר הזה, אשר סמכתי עליו לגמרי, ושלחתי אותי בתמידית למדינות הרחוקות, מקומות מוצא מסחר הזה, לקנות שם אבנים הטובות וכל המינים הנצרכים למסחרי. פעם מסרתי לידו הון רב ושלחתיו למרחקים, לקנות המינים הנצרכים למסחרי, ושהה זמן רב בדרך ולא בא, כאשר היתה באמנה אתו זה כל העתים וימים, ובכן מובן הצער והדאגה, ומחשבות לבי, מי יודע מה עלתה בו, והחרדה שחרדתי, מי יודע מה נעשה עם הממון או הסחורה אשר עמו, עד שתלי"ת חזר ובא מן הדרך, אז שאלתי אותו מדוע התמהמהת כל כך בדרך, ואחרת לחזור פי כמה מבכל עת. השיב לי למה פחדת כל כך, הלא אף אם אמות בדרך אבוא ליתן לך מעולם האמת חשבון צדק. והנה פיו הכשילו, והיה כשגגה היוצא מפי השליט, ומת בדרך ה"י, אמנם כבר שלח מקודם את הסחורה ע"י הדואר. והנה כעבור זמן מה קיים האיש את הבטחתו, ובא אצלי ומסר לי חשבון צדק על כל הסחורה שקנה. ושאלתי אותו מה מצבו בעולם העליון, וסיפר לי כי נפטר צדיק אחד אשר שמו 'רבי ר' בער מראדשיץ', והכריזו בשמים שכל מי שהכיר אותו יבוא עמו לגן עדן, ובאו נשמות נשמות כדי לכנוס עמו לגן עדן, ואני עמדתי שם מרחוק, ויאמר לי הצדיק הנ"ל: בא אתה גם כן עמי לגן עדן, כי אמך היה אצלי פעם אחת והחזיקה אותך על ידך, ונכנסתי עמו לגן עדן ושם טוב לי מאד.שאלתיו אם יש עוד בעולם הזה עוד צדיק כזה, אשר יכול לעשות טובה בעולם העליון, ואמר לי שאסע לסאדיגורא, ושם דר צדיק אחד ושמו ר' ישראל'צי, אשר גם הוא יכול לעשוח טובה כזה בעולם השפל[רסא].

הערות וציונים

רסא. נפלאות הסבא קדישא ח"א נ"ט:, ח"ב מ"ה: מפי בנה הה"צ רבי **בערל וייסבלום** זצ"ל אב"ד דק"ק **סענדישוב** יצ"ו.

יג

הנה הרבנית הצ' בת הה"ק רבי חיים מאיר מפינטשוב, (בהה"ק רבי יצחק זצ"ל אב"ד דק"ק ראדשיץ יצ"ו, חתן רבינו הסבא קדישא) **זצ"ל, ואשת** הגה"צ רבי נפתלי ווייסבלום זצ"ל אב"ד דק"ק סענדישוב יצ"ו אירע לה כשהיתה קטנה, שנפלה למשכב ה"י, וחלתה איזה שנים, ועיניה היתה סגורות, וגם נטלה ממנה כח הדיבור ר"ל, והרפואות והמאכלים אשר נותנים לה היו שופכים לה לתוך גרונה, עד שנהיתה מסוכנת ר"ל, וכולם אמרו נואש לחייה. והנה במשך כל השנים הללו שהיתה מונחת על ערש דוי היה אביה הה"ק מפינטשוב יושב אצלה, והושיט לה הרפואות ושאר מאכלי חולה לתוך פיה. פעם בליל ח"י סיון, ליל הילולא של הסבא קדישא, באותה שעה שהיתה אביה הה"ק רבי חיים מאיר זצ"ל מפינטשוב בראדשיץ על ציון ק"ז הסבא קדישא ועורר רחמים עליה, הקיצה משנתה פתאום, ופתחה עיניה (מה שלא יכלה לעשות זה זמן רב), וקראה לאמה ואמרה לה בקול 'אמי, תן לי בייגל כי יש לי חולשת הלב', ונבהלה ונשתוממה מזה מאד, מההשתנות שנעשתה בפעם אחת, ואמרה אליה: בתי מה מרגיש אצלך? וסיפרה לה שראתה בהקיץ שניגש אליה זקן אחד אשר היה מלובש בבגדי לבנים של משי, ועל ראשו הי' לבוש קאלפיק, באמור אליה שבמקום פלוני מונח 'בייגל' אחד, ותצוה לפרר את הבייגל לתוך החלב ותאכל אותה. וסיים: אכול אכול ותהי בריאה! ונעלם ממנה, אמנם תיכף הרגישה הטבה בכל גופה, ונעשתה בריה חדשה, ולפי הסימנים שמסרה לאביה, בקומה ובמראה פניו, הבין הה"ק מפינטשוב ושאר הזקנים שהיו שמה, שזה הי' הסבא קדישא מראדשיץ, וכן עשו ונתנה לה הבייגל ואכלה, ותיכף הבריאה לגמרי כאחד האדם. והמעשה הזאת ידוע היא ומפורסמת[רסב].

יד

סיפר הה"ק רבי יעקב דוד זצ"ל מאמשינאוו, שפ"א לקחו אביו הה"ק **רבי ישראל יצחק** זצ"ל **מווארקא** אתו עמו על הציון בראדשיץ, ביומא דהילולא של מרן הסבא קדישא זי"ע, ראה בעיניו שאחר שקרא

הערות וציונים

רסב. נפלאות הסבא קדישא ח"א נ"ט: ששמע מחסיד אחד ששמע מהה"ק רבי מנחם זצ"ל מאמשינאוו, ששמע מאביו הה"ק רבי יעקב דוד זצ"ל מאמשינאוו.

אביו הפתקאות שנתנו לו שם על הציון, קיבל איש אחד ממנו הפתקאות וקראם עוד הפעם. בעת הליכתם משם על האכסניא, שאל הה"ק מאמשינאוו לאביו הקדוש הרבי הזקן מווארקא הנ"ל, מי היה האיש אשר לקח מידו הפתקאות וקראם, והשיב לו כי הוא הי' הסבא קדישא בעצמו, זי"ע[רסג].

טז

סיפר הגה"צ **רבי מאיר אייבשיץ** זצ"ל אב"ד דק"ק **סטערצאוו** יצ"ו, שבכל פעם היותו על הציון של ק"ז הסבא קדישא בראדשיץ, לאחר שאמר ספר תהלים הרגיש בעצמו על האוהל כי הפעיל ישועתו, ואמר שהצדיקים הגדולים הקודמים אמרו לו כן, שמרגישים על האוהל ישועות[רסד].

טז

הה"ק רבי שרגא יאיר ראבינאוויטש זצ"ל **מביאלאבזיג**, בעל ארון עדות, קרא לפניו לפני מיתתו את בנו הה"ק רבי **נתן דוד** זצ"ל **מפארציווא**, בעמח"ס ואלה הדברים שנאמרו לדוד, וסיפר לו שפעם היה עם אביו הה"ק רבי **נתן דוד** זצ"ל **משידלאווצא** בראדשיץ, על ציון מרן הסבא קדישא זי"ע, ולא היה אז על הציון שום איש חוץ מהם, ובכה שם הה"ק **מביאלאבזיג** מאד. בחזירתם שאל הה"ק **משידלאווצא** את בנו הה"ק **מביאלאבזיג** בלשון סגי נהור מדוע שחקת כל כך? ענה ואמר: מפני שראיתי את מרן הסבא קדישא קורא שם בעצמו את הפתקאות! ואז חקר אצלו אביו על תואר וצורת פני קודש הסבא קדישא מראדשיץ, והיו מכוונים[רסה].

הערות וציונים

רסג. נפלאות הסבא קדישא ח"א נ"ט: מכתבי בנו הגה"צ **רבי משה אייבשיץ** זצ"ל, ששמע מאביו הגה"צ זצ"ל, נכד הסבא קדישא. **רסד.** נפלאות הסבא קדישא ח"ב ח. מפי החסיד **ר' יעקב אהרן טייטלבוים** ז"ל דומ"ץ דק"ק **ראדשיץ** יצ"ו, ששמע מאביו הרה"ג **ר' בערל** ז"ל דומ"ץ דק"ק **קונצק** יצ"ו, ששמע מהה"ק **מביאלאבזיג** זצ"ל. ושהסביר גם בנועם דבריו, שעל כן סיפר הה"ק מביאלאבזיג מעשה זו כאשר הכביד עליו חליו כאמור בפנים, שכן דרך הצדיקים הוא להתראות לפני פטירתן עם הצדיקים הנפטרים. **רסה.** שם מ"ו. מפי בנו הה"צ רבי יעקב זצ"ל ממאדזיץ.

יז

כעין זה אמר הה"ק רבי שמואל אלי' טויב זצ"ל מזוואהלין, בהה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זצ"ל, אחרי היותו בציון רבינו, והסגיר את עצמו שם בתוך האוהל, כל הזמן שאנשי שלומו סיימו בחוץ כל ספר תהלים עד גמירא, ועוד הוסיפו להתחיל עוה"פ עד חציה שנית, אז יצא הה"ק הנ"ל מן האוהל ואמר להם: עכשיו אני רואה בברורות מאמרם ז"ל גדולים צדיקים (ודילג תיבת 'במיתתן') יותר מבחייהון![רסו].

יח

אמר הגה"צ **רבי מאיר אייבשיץ** זצ"ל אב"ד דק"ק **סטערצאוו** יצ"ו, נכד הסבא קדישא, בשם גדולי הצדיקים, שכל מי שהי' פעם אחד על האוהל הסבא קדישא בראדשיץ מושך אותו להיות בכל שנה ושנה[רסז].

הערות וציונים

רסו. נפלאות הסבא קדישא ח"א נ"ט: מכתבי בנו הגה"צ רבי **משה אייבשיץ** זצ"ל, ששמע מאביו הגה"צ זצ"ל, נכד הסבא קדישא. **רסז.** נפלאות הסבא קדישא ח"ב כ"ז: מפי החסיד המופלג **ר' שמואל ר' יצחק'לס** ע"ה מק"ק **וולאשצאווא** יצ"ו, ששמע מהגה"צ **רבי שמואל צבי** זצ"ל רב אב"ד דק"ק **וולאשצאווא** יצ"ו, ששמע מהה"ק רבי **אהרן הלוי עפשטיין** זצ"ל בן הה"ק בעל מאור ושמש זצ"ל **מקראקא,** שהיה בשעת מעשה, וסיים: והנה על כל הנפלאות, גם על זה שהתחיל לדבר, אין שום חידוש אצלי כל כך, מאחר שכבר ראו אצל רבינו הרבה נפלאות מאלמים שהתחילו לדבר, שלא היה חדוש אצל רבינו, אבל זאת שהאלם אמר הלשון שבגמרא היטב, כאילו כבר היה בר אוריין גמור, זאת הוא מפלאות היותר גדולות ונוראות מכולם שראיתי בעיני!.

רואי פני המלך

א

הה"ק **רבי אהרן הלוי עפשטיין** זצ"ל **מקראקא.**

פעם בא לפני רבינו הסבא קדישא אדון אחד ממדינת אשכנז, שהיה לבוש בגדי נכרים כדרך שלובשין רוב תושבי מדינת אשכנז, וגם זקנו מגולח, עם בנו יחידו אלם, שאינו שומע ואינו מדבר, ומאד חשק לקבל ברכתו לזכות לישועה, והתמרמר מאד לפני רבינו על אודות בנו, ואמר שהוא מוכן ליתן הון רב כמה שיפקוד עליו רבינו, ובלבד שיתרפא בנו על כל מיחושיו, ובפרט שיוכל לדבר, ולא יסע מפה בבושת פנים. והראה לו רבינו על מקום חתימת הזקן, ורמז לו שיקבל עליו שמהיום והלאה לא יגלח עוד את זקנו, והאדון הנ"ל התנצל לפני רבינו כי איך יוכל לקבל עליו כזאת, במקום שכל בני מדינתו הולכין מגולחי זקן, ואיך יראה פנים אצלם כמשוגע. אבל רבינו רמז ואמר אליו עוד הפעם, אם הוא מסכים לקבל עליו שלא יגלח עוד את זקנו מעתה, ויקיים הבטחתו זה, אז יוכל להושע אצלו בהישועה הצריכה לו, ואם לא יקיים הבטחתו אז ישאר בעל מום כל ימי חייו. אז השיב לו האדון שמקבל עליו כל מה שיפקוד עליו רבינו, וכן יעשה, שיגדל את זקנו ויתנהג כישראל כשר כהלכה מעתה. אז הגיש את בנו האלם לפני רבינו, ונתן לו רבינו איזה סגולה, אחר כך פתח רבינו את מסכת בבא קמא אשר היה מונח על שלחנו, והראה לו כדרך שמראים לנערים, ושאלו מה זה, והתחיל לדבר כאחד האדם, ואמר כל מלה ומלה כדרך בר אוריין, והאנשים שעמדו שם נשתוממו מאד מהמראה אשר עיניהם ראו, ובפרט אבי האלם נבהל ונשתומם מגודל השמחה, ופיזר צדקה הרבה מאד לצדקות שונות, והיה קידוש השם גדול בבואם לעירם, ונתפרסם שם המופת הנפלא הלז, והתחילו אנשים לבא משם בכל פעם יותר ויותר אל רבינו מראדשיץ, לכל חולה מסוכן ר"ל, ולשאר אנשים הצריכים להושע[רסח].

הערות וציונים

רסח. שם ח"א ס: מפי **הה"ק רבי חיים אשר** זצ"ל **מראדשיץ** ששמע מנכדי הה"ק מראפשיץ

ב

הה"ק **רבי אליעזר הורוויץ** זצ"ל אב"ד דק"ק **דזיקוב** יצ"ו.

אחר פטירת הה"ק בעל זרע קודש זצ"ל מראפשיץ [בשנת תקפ"ז], היה הה"ק רבי ר' אליעזר זצ"ל מדזיקוב פעם הראשון בראדשיץ, אצל מרן הסבא קדישא, ונתן מהודו עליו ויסמכהו לרבי, ויפקדהו לנהל עדת ישורון אחר אביו הקדוש, ובעת הפרדם נתן הסבא קדישא לעקיך אל הה"ק מדזיקוב שיקחם לביתו, למען יחלק הימנו לאנשי שלומו. וכמה פעמים נסע להתבשם מקדושת האי סב"ק. ולימים שהיה קשה מאד להשיג רשיון מסע לנסוע מגאליציע לפולין רוסית, אמר עליו הה"ק מדזיקוב בזה הלשון: אלמלי הייתי דר במדינתו, או אלמלי הוא היה דר במדינתנו, אזי הלכתי רגלי אליו אפילו חמשים פרסאות לקבל פני קדשו![רסט].

ג

פעם חלה הה"ק רבי אליעזר זצ"ל, וצוה להזכיר אותו לפני רבינו הסב"ק, והלך בנו הה"ק רבי מאיר'ל בעל 'אמרי נועם' וכתב פתקא ושלחו בשליח מיוחד אל רבינו הסב"ק, וכאשר הגיע השליח עם הפתקא לפני רבינו הפליא מאד את כותב הפתקא, ואמר: כותב הפתקא זורח כמו החולה עצמו אף שהוא צעיר לימים! ושאל את השליח מי הוא הכותב, וכאשר אמר לו שהוא בנו של הה"ק מדזיקוב, אמר הסב"ק אם כן ניחא[ער].

ד

הה"ק **רבי ארי' לייבוש** זצ"ל **מווייסליץ**.

בהה"ק רבי משה סטענזיצער מזעליחוב זצ"ל, וחתן הה"ק רבי משה דוד לידא זצ"ל מווייסליץ, בעל מגדל דוד, מגדולי תלמידי הרבי מלובלין והיוד הק' מפרשיסחא זצ"ל.

הערות וציונים

זצ"ל. **רסט.** נפלאות הסב"ק ח"ב מ"ה: מכתבי ש"ב רבי זכרי' ברוך שיין ע"ה מק"ק שידלאווצא יצ"ו. **ער.** שם ח"ב ל"ט:.

ה

ההק **רבי יהושע פרישערמאן** זצ״ל **מטאמאשוב**.

ו

ההק **רבי יוסף ברוך הלוי עפשטיין** זצ״ל **מניישטאט**.

פעם אחת היה ההק הגוטער יוד מעיר ניישטאדט, בן ההק בעל מאור ושמש מקראקא, אצל הסבא קדישא ואכלו סעודה ביחד, וכשרצה רבינו לכבדו במשקה ביקש בכל הכיסים ולא מצא, ונתן הגוטער יוד איזה גדולים על משקה, ואחר כך כשנסע הגוטער יוד לביתו נתן לו רבינו הסבא קדישא מאה וחמישים זהובים עבור חסיד אחד שיש לו בעיר חדש, ושאל אותו הגוטער יוד מקודם ביקש הרבי מעות ולא מצא, השיב לו רבינו על צרכי ביתי יש לי מעות מיוחדים, ועל שאר צרכים יש לי מעות אחרים וד״ל[רעא].

ז

ההק **רבי יוסף דוד הורוויץ** זצ״ל **מפינטשוב**.

פעם הגיע ההק רבי יוסף דוד זצ״ל מפינטשוב אל הסבא קדישא לראדשיץ, וראה שם את הצהק רבי יוסף ברוך זצ״ל מניישטאט, וההק רבי אלעזר זצ״ל מקאזניץ, וההק רבי נתן דוד זצ״ל משידלאווצע, ואמרו לו שהמה כבר שלשה ימים כאן והרבי מסרב ליתן שלום להם, באמרו שאיננו מורה ומנהיג. וענה להם ההק מפינטשוב שיגש תיכף אל הרבי ויקח שלום ויתוודע ממנו הכל. ואכן כשנכנס לביתו אמר הסבא קדישא למשמשו להכניסו תיכף, באמרו עם יחסן אין עושים מחזקות. וכשנכנס ההק מפינטשוב אל הסבא קדישא נתן לו הסבא קדישא שלום בשפה רפה, אמר לו רי״ד רבי שנותן שלום בלב שמח נברא מלאך של שמחה, ואידך נברא מלאך של עצבות, ולמה לנו מלאכי עצבות? והשיב לו הסבא קדישא: ר׳ יוסילי חביבי, מה רוצים ממני, וכי רבי אני שבאים

הערות וציונים

רעא. שם ח״א ל״ז: בשם ש״ב החסיד **ר׳ נתן דוד באראן** ז״ל מק״ק **גרשקאוויטץ** יצ״ו, ששמע מאביו **הרב בעריש שמואל** ע״ה, נכד הסבא קדישא.

אלי בפדיונות? שאל אותו הה"ק מפינטשוב ולמה לא קיימתם מצות הכנסת אורחים סתם עם הצדיקים האלה, והשיב לו הסבא קדישא: מפני שהם באים אלי לבטל אותי מתורתי ותפלתי. אז ניגש הה"ק מפינשוב אל הארגז הספרים אשר שם, והוציא משם את הס' 'תולדות יעקב יוסף', ופתחו והניח שם דבר לסימן והניחו על השלחן, ותיכף פתחו הסבא קדישא וראה שם (בסוף הס' בשם הבעש"ט) כי גדולה הכנסת אורחים אפילו במקום שיש ביטול תורה. ותיכף שלח הסבא קדישא אחר הצדיקים האלה וקבלם בסבר פנים יפות[ערב].

ח

הה"ק **רבי יחזקאל שרגא הלברשטאם** זצ"ל, אב"ד דק"ק **שינאווא** יצ"ו.

ט

הה"ק **רבי ירחמיאל ראבינאוויטש** זצ"ל **מפרשיסחא.**

הה"ק רבי ירחמיאל זצ"ל מפרשיסחא טרם התגלותו היה בדחקות גדול, והגיע הזמן עת דודים, ובתו הגיעה לפרקה פרק בתולה נשאת, ונבצר הימנו להשיאה, כי לא היה בידו לתת לה נדוניא מחמת גודל דחקותו, ואיסתייעא מילתא שנסע אז עם חבירו ידידו הסבא קדישא בעגלה אחת, והתנצל לפניו על זה, באמרו כי כמה שדכנים כבר הציעו עבור בתו שידוכים הגונים, וכולם פה אחד אמרו שלא יסכימו לזה אך בתנאי שיסלק הנדן תיכף, ובעבור זה נמנע הימנו להתקשר בשידוכין עמה כיאות, כי מוכרח להכין נדוניא עבורה, וגם לרבות תכשיטין ושאר צרכי החתונה ואין לו. והשיב לו הסבא קדישא בתמיה וכי לרבי חסרים מעות? ובדיבורים האלה סמכו לרבי. ומאז התחיל הה"ק מפרשיסחא להתגלות בעולם, ועוד באותו היום באו אליו אנשים בבקשות שונות, והזכירו לפניו בפו"פ, מהם כמה אשר הכירו את אביו היהודי הק' זצ"ל, ובימים אחדים נצבר לו כל הסכום הדרוש לו, ומני אז לא תחסר כל בו[רעג].

הערות וציונים

ערב. קונטרס יד המאיר אות ב'. **רעג.** נפלאות הסבא קדישא ח"א כ"ד: מפי ש"ב הה"צ הישיש **ר' אליעזר שמואל הכהן** ז"ל **מטאמאשוב** נכד הסבא קדישא.

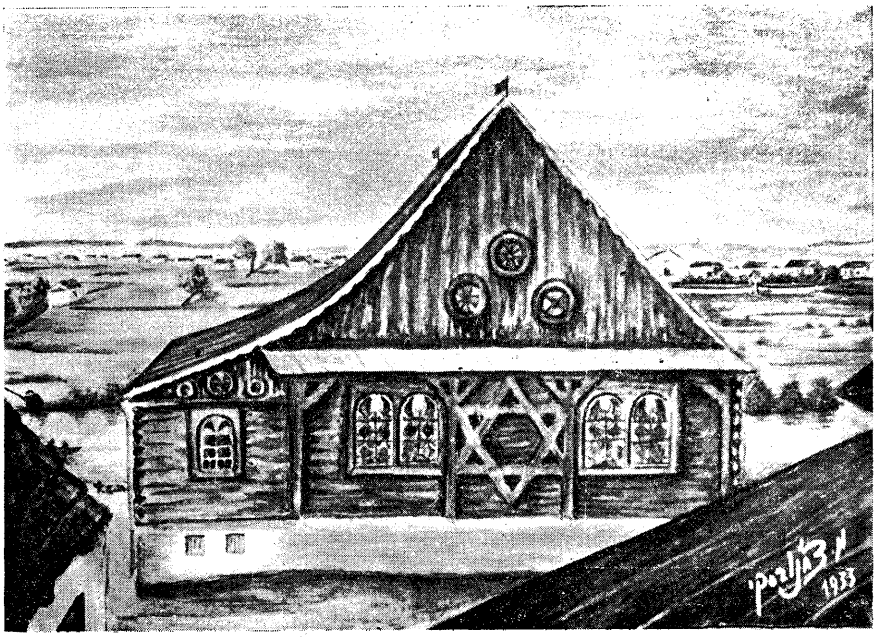

ביהמ"ד העתיק בפשעדבורזש
עיר רבנותו של הסבא קדישא

י

חוק קבוע הי' להה"ק **רבי ירחמיאל ראבינאוויטש** זצ"ל **מפרשיסחא** בן הה"ק מרן היהודי זצ"ל מפרשיסחא, להוועד יחד עם מרן הסב"ק בכל ער"ח, במקום מיועד, אצל נהר אחד אשר הי' בין עיר פשעדבורז לראדשיץ, ושם היה יוצא מבין שניהם איך יתנהג העולם בחודש הבא[עדר].

יא

פעם אמר לו הסבא קדישא: החילוק בין שנינו הוא, שאתה דומה לבן גענעראל העומד במלחמה, ואם הנך רואה שחץ בא כנגדך, אזי תסתיר פניך תחת איש חיל פשוט ותנצל נפשך, לא כן עמדי, אני על משמרתי אעמודה, כי אני איש חיל פשוט, ואין לי זכות אבות! וד"ל[ערה].

יב

להה"ק רבי ירחמיאל זצ"ל מפרשיסחא היה לו מרכבה כבודה עם שלשה סוסים כדרך השרים, כי הרבה פעמים אירע לו שהוצרך לשום לדרך פעמיו, והיה קשה לו בכל פעם להמציא לו עגלה מיוחדת, לכן קנה לו לעצמו מרכבה. פעם שאלה לו זוגתו הרבנית על מה ולמה קנה הסוסים, הלא את הסוסים יכולים לשכור בכל עת מצוא לדרך. והשיב לו בעלה: ראשית טוב שיעמדו הסוסים ברפת משיעמדו בבית..., ושנית הלא אך בשביל לנסוע לראדשיץ בכל פעם לקדש הלבנה עם הסבא קדישא ג"כ כדאי[רעו]. – הה"ק רבי ירחמיאל נסתלק בעיר פרשיסחא בדמי ימיו, בהיותו בן נ"א שנה בלבד, ביום ח' אייר תקצ"ו לפ"ק.

יג

הה"ק **רבי ישעי'לי וועלטפרייד** זצ"ל אב"ד דק"ק **פשעדבורז** יצ"ו.

הערות וציונים

עדר. שם ח"א ס. מפי דו"ז הה"ק רבי אליעזר דוד זצ"ל מראדשיץ. **ערה.** שם ח"א מ"ג. מכתבי ש"ב החסיד ר' **נתן דוד באראן** ז"ל, נכד הסבא קדישא מק"ק **גארשקאוויץ** יצ"ו. **רעו.** שם ח"א כ"ד. מפי ש"ב הה"צ הישיש **ר' אליעזר שמואל הכהן** ז"ל **מטאמאשוב** נכד הסבא קדישא.

עליו אמר הרבי מלובלין 'מיין שאנק ספרים'. דרכו הי' להתראות עם הסבא קדישא, בכל חודש וחודש, ולפלפל עמו יחד בפלפולא דאורייתא, בנגלות ובנסתרות, ולהמתיק עמו עצה ותושיה.

יד

הגה"צ **רבי שמואל** זצ"ל אב"ד דק"ק ווארקא ודק"ק **אפטא** יצ"ו, ומח"ס 'תורת שמואל' עה"ת. ובסוף ספרו נדפס שם אגרת ממרן הסבא קדישא זי"ע אל הגה"צ ז"ל.

טו

הה"ק **רבי משה בידערמאן** זצ"ל **מלעלוב.**

מעת חתונת הרבנית הצדיקת מרת גאלדא אסתר ע"ה, בת הה"ק רבי ר' משהל'י זצ"ל מלעלוב, עם בעלה הגה"צ רבי יצחק מנחם הלוי ראטענבערג זצ"ל מוואלבראם, בן אחר בן להה"ק בעל 'אור לשמים' זצ"ל מאפטא, עברו שנים הרבה, ולא זכתה עדיין להיפקד בבנים, והציקה לאביה במר נפשה בכל פעם, באמרה אליו שכל הבאים אליך יכול אתה לפעול עבורם כל מיני ישועות שבעולם, ועבורי אינך יכול לפעול ישועה הצריכה לי, שאזכה בבנים חיים וקיימים. ויהי כדברה אליו יום יום ולא ענה לה דבר על זה, עד שפעם אחד ניגשה אליו בגודל מרירות לבה, והתמרמרה לפניו ואמרה אליו: אב קדוש לא אניחך עד שתבטיח לי ישועה הצריכה לי, שאזכה גם אנכי להושע בזרע של קיימא, ובאם לאו למה לי חיים, כי נפשי קצה לי ועיני כלות וצופיות לישועה. וכשראה אביה שעתה לא יפטר עוד בתירוצים שונים, ענה לה ואמר לה בתי תדעי כי ישועתך מוכרחה לבא על ידי הרבי מראדשיץ, ואצלו תושעי בודאי. ובכן שמע לעצתי וייטב לך, סע לראדשיץ אל הסב"ק משם, ואם יבקש מעות ממך בעד ברכתו תתן לו , ואם לא יהיה בידך וידרוש משכון לא תאחר לתת לו. כשמעה דברים אלו יוצא מפי אביה לא שהתה כלל, ונסעה תיכף לראדשיץ עם חמותה, בת הגה"צ רבי חיים יעקב זצ"ל מדוקלא וכלת האור לשמים, והמתינו שם זמן מצער מחמת כבודה. בבואה פנימה שפכה את מר ליבה לפני רבינו הסבא קדישא, ותספר לו שהיא כבר שנים רבות אחר הנשואין ועדיין לא זכתה לבנים, ולזה שלחה

אביה הה"ק מלעלוב הנה לקבל את ברכת רבינו לזכות לישועה. ודרש הסב"ק הימנה מאתים זהובים, והיא טרם כלתה לדבר ולהתנצל לפניו שאין לה, אחז רבינו בידו הק' כסא אחד כנגדה, כדי לאיים עליה ולגרשה מפניו, וגער עליה, ובלשון זלזול שאומרים לצעיר הימים אמר: סמארקאטע, וכי בנים את רוצית? חיש מהר צאי מביתי! והיא היתה בטבעה רכה וענוגה מילדותה, ולאחר ששהתה כל כך וזכתה להיכנס לקודש פנימה, והיתה משתוקקת בנפשה לשמוע מפי קדשו ברכתו וקול מבשר לישועה, שמעה מרבינו התשובה הנוראה וגערה שזלזל בה, נשבר לבבה בקרבה מאד, ויצאה בבכיה רבה, והסכימה בדעתה שתבכה כל כך עד שתצא נפשה רח"ל. חמותה ע"ה בראותה גודל הצער והבזיון ומרירות לבה של כלתה, נכמרו רחמיה עליה ותלך לדרוש מאת רבינו הסבא קדישא, הטעם מדוע בייש רבינו ככה את כלתה, ולהוודע בפרטיות הדבר, אולי מצא בה איזה חטא אשר גער עליה ומנע את ברכתו ממנה.

והנה כאשר אך התחילה לשאול את הסב"ק על זה, השיב רבינו ואמר לה: תאמרי לה מזל טוב שהיא כבר זכתה לישועה הצריכה לה בשלימות, ובאופן זה היתה צריכה להיות, ולא היתה יכולה להיות באופן אחר! אחר כך חזרו ונכנסו אל הקודש פנימה וקבלו ברכת הפרידה, ובפעם הזאת הראה קרבות כיאות לבת גדולים כמוה, ובירך אותה, והבטיח לה שתלד בן זכר, והוסיף לאמר לה: בוודאי תרצי לקרוא את שם הנער היולד לכם על שם שני זקיניו, 'מאיר' אחרי הה"ק רבי מאיר זצ"ל מאפטא, ו'דוד' אחר הה"ק רבי דוד זצ"ל מלעלוב, תוסיפו לו השם 'אלטר'! וברכת הצדיק נתקיימה במלואה, ובמועד שהבטיח לה רבינו הסבא קדישא ילדה בן זכר, הלא הוא הה"צ רבי אלטר מאיר דוד הלוי ראטענבערג זצ"ל מוואלבראם[רעז].

הערות וציונים

רעז. שם ח"ב כ"א. מכתבי ש"ב **החסיד ר' יעקב יצחק גאטשאל** ז"ל, ששמע מאביו **הה"צ רבי בנימין** זצ"ל **מראדשיץ**, חתן הה"צ רבי אלטר מאיר דוד הלוי ראטענבערג זצ"ל מוואלבראם; ספר היוחסין בריש ספר מוצל מהאש; הקדמת ספר ירבה תורה ח"ב עמוד י'.

בני היכלא קדישא

א

הה"ק **רבי אלעזר האפשטיין** זצ"ל **מקאזניץ.**

ב

הגה"צ **רבי אלעזר ראזן** ע"ה דומ"ץ דק"ק **ראזוודאוו** יצ"ו.

ג

הגה"צ **רבי אליעזר שלום מארגנשטערן** זצ"ל, אב"ד דק"ק **שעדליץ,**

ומשנת תרי"ח אב"ד דק"ק **פיעטרקוב** יצ"ו. בהה"ג רבי שמחה זאב ז"ל אב"ד דק"ק טשחויב יצ"ו, והשיב לו נאמר בשו"ת חדושי הרי"ם. נפטר י"ט מנחם אב תרכ"ז בעיר פיעטרקאוו ושם מנו"כ. – חתנו הה"ק רבי ארי' לייבוש זצ"ל מאוזאראוו.

ד

החסיד **ר' אלימלך** ז"ל מק"ק **אוזאראוו** יצ"ו

ה

הגה"צ רבי **אליעזר הלוי הורוויץ** זצ"ל מק"ק **ניישטאט** יצ"ו.

הגה"צ המפורסם רבי אליעזר הלוי הורוויץ זצ"ל מניישטאט, בהה"צ רבי

צבי הירש בן הרבי מלובלין זצ"ל, וחתן הה"ק הגוטער יוד זצ"ל מניישטאט, הסתופף הרבה בצל קודש הסבא קדישא מראדשיץ, והיה חביב אצלו מאד. והנה דרכו היה לכוון תנועותיו בקידוש ליל שבת קודש מכוון ממש כמו רבו הק' מראדשיץ, ומי ששמע הקידוש הימנו מרחוק ולא ראהו היה נדמה לו ששומע הקידוש מהה"ק מראדשיץ עצמו. הסבא קדישא זצ"ל התפאר ב'קידוש' שלו, ואמר כי בקידוש כזה יחיד הוא בדורו. פעם אחת בהיות הגה"צ רבי אליעזר הלוי הורוויץ זצ"ל מניישטאט בראדשיץ קראו הסבא קדישא אליו, ואמר לו שמעתי עליכם שהנכם

יכולים לחקות 'הקידוש שלי' בהניגון ובהתנועות כמוני, גם אני חפץ מאד לשמוע את הקידוש מכם. והשיב לו ר' לייזער אם לא ירע לכ"ק אעשה כן, ואמר לו הסבא קדישא, תוכל לעשות כאשר צויתי לך בלי שום חשש. וכן עשה ועשה התנועות עם הניגון של הקידוש, והנה באמצע הקידוש לפני 'כי בנו בחרת ואותנו קדשת מכל העמים ושבת קדשך' וכו', היה נוהג הסבא קדישא לעשות כעין שיעול קצת, וזאת לא חקה מפני הכבוד כמובן, ע"כ שאל אותו הסבא קדישא ומה עם השיעול, מדוע לא חקית את השיעול שלי, ונדמה לו שהסבא קדישא שאל אותו כן בדרך צחות, אבל לא כן היה, כי לבסוף לא הוציא ר' לייזער ז"ל את שנתו בצעירות ימיו ה"י, מהקפדת רבינו הסבא קדישא. ואף מזליהו חזי ליה כן, ומעשה שהיה כך היה, רבי אליעזר היה בראדשיץ באשכבתיה דרבי, ביום ח"י סיון שנת תר"ג, ואח"כ כשחזר משם לביתו אשר בק"ק ניישטאט נסע דרך עיר חמעלניק, ומשם ליוהו חסיד אחד מקורב על העגלה. ויהי באמצע הדרך עלה הדרך בשפוע למעלה ע"כ ירדו מן העגלה והלכו רגלי. ובדרכם אמר רבי אליעזר למקורבו: שמע נא ידידי, כל זמן שהזקן הזה מראדשיץ היה בעולם היה עוד מה להיות בעולם הזה, אולם עכשיו שרבינו הסבא קדישא שבק לן חיים אי אפשר עוד להיות בעולם הזה! והחסיד המקורב הנ"ל סבר כי רק דיבורים בעלמא מדבר, אמנם הדברים היה כנים ואמתיים, כי בעשרה לחודש תמוז להאי שתא שבק לן חיים, ה' ישמרינו[רעח]. – בנו היה הה"ק רבי חיים שמואל הלוי זצ"ל מחענטשין.

ו

הגה"ח **רבי ארי' לייבוש שכנא** בערלינער ע"ה מק"ק **פיעטערקאוו** יצ"ו.

בן הגאון רבי אברהם דוד טבל בהה"ג רבי צבי הירש זצ"ל אב"ד דק"ק בערלין יצ"ו. היה מכונה בפי החסידים בשם ר' לייבוש ר' טבל'ס, והיה אצלו תורה וגדולה במקום אחד, והוא היה ממייסדי בית החסידים

הערות וציונים

רעח. נפלאות הסבא קדישא ח"א נ"ו: בשם הגה"צ **ר' יעקב הורוויץ** ז"ל מפיעטרקאוו, חתן הה"צ **רבי מאיר מנחם** זצ"ל **מראדשיץ**; ח"ב ז. בשם הרה"ג **ר' אליעזר יהושע הלוי עפשטיין** זצ"ל אב"ד דק"ק **ראקאוו** יצ"ו; מפיהם ומפי כתבם כת"י בשם החסיד **ר' יוסף ברוך גליקמאן** שיחי', נכדי הה"צ רבי אליעזר הלוי הורוויץ זצ"ל הנ"ל.

דראדשיץ בעירו הנ"ל, אשר רוב גדולי העיר קבעו שמה את מקומם, ורובם ככולם היו מלובשים בגדי משי לבנים, כפי מנהגי הצדיקים, ואף נתבקש לכהן ברבנות העיר, וסירב עפ"י הצעת הרבי מלובלין. – נפטר בשנת תקצ"ב לפ"ק

ז

החסיד רבי **דוב בעריש בלומענפעלד** ע"ה מגדולי ק"ק וולאשצאווא יצ"ו.

אבי החסיד ר' יוסף מק"ק הנ"ל, מחותנו של הה"ק בעל חסד לאברהם זצ"ל מראדאמסק.

ח

הה"ק רבי **דוב בעריש וויינבערג** זצ"ל **מפשעדבורז**, חתן הה"ק ר"ר ישעי'לי מפשעדבורז זצ"ל.

התחתן פעמים עם רבינו הסב"ק, שכן הה"צ רבי יעקב דוד באראן זצ"ל, בהה"ק רבי ישראל יצחק זצ"ל אב"ד דק"ק ראדשיץ יצ"ו, היה חתנו בזוו"ר ולא נתברכו בזש"ק, (ונשא שנית את בת דודו הה"ק רבי יצחק פינקלער זצ"ל מראדשיץ), וגם החסיד רבי מענדל באראן ע"ה מק"ק גומבין יצ"ו בהה"צ רבי מאיר זצ"ל בנו בכורו של מרן הסב"ק נשא את בתו שרה טריינדל ע"ה.

ט

הגה"צ רבי **דוב בעריש סטאשעווסקי** זצ"ל אב"ד דק"ק **קאמינסק** יצ"ו, בא"ב להה"ק רבי מרדכי ראטענבורג מסטאשוב זצ"ל.

י

נכדו החביב הה"ק **רבי הלל פינקלער** זצ"ל מראדשיץ.

הוא הי' מתלמידיו המובהקים אשר קרא ושנה אצלו, ויצק מים על ידיו הקדושים, ושמש אותו מנעוריו, בשימושה של תורה ועבודה, וק"ז הסבא קדישא נתן מהודו עליו. גם לאחר נשואיו בשנת תר"א בעיר

פשעדבארז לא מש הה"ק הנ"ל מתוך אהלו, עד יום הסתלקות האי סבא קדישא.

יא

הה"ק **רבי חיים מאיר יחיאל שפירא** זצ"ל **ממאגילניצא.**

הה"ק ממאגילניצא נסע אליו להתבשם מקדושתו, ובכל פעם בואו אל הסבא קדישא הי' השמחה אין לשער, ובעת פרידתו ליוה אותו הסבא קדישא כמה פרסאות. והנה דרך הקודש של הני תרי צדיקיא, הה"ק ממאגלניצא והסבא קדישא היה, שבכל פעם שהיה חוזר מראדשיץ מלקבל פני הסבא קדישא ז"ל משם, היה הסבא קדישא מלווהו עד כפר אחד מחוץ לעיר, שיעור פרסה, ושמה שתו יי"ש עם כל המלוים, ועמדו אצל נהר אחד ושם הי' שוהים כמה שעות עד שנטלו הצדיקים רשות זה מזה ונסעו כל אחד לביתו. ויהי היום פ"א כאשר ליוה אותו הסבא קדישא עד שם, הלכו שניהם יחד למרחוק, ודברו הרבה ביניהם, ושבו למקום ההוא, ושבו שניהם לישב על מרכבה אחת, ונסעו יחד בדרך אחר, וכל העגלות עם אנ"ש נסעו גם כן אחריהם, עד אשר באו לכפר אחד ועמדו שמה, וכולם לא ידעו ולא הבינו למה נסעו שמה. והמעשה היה כי הרחק מעט משם, אירע איזה מכשול רע ע"י ג' ערלים, ולפי שהיו רוצים להעליל זאת על שני אנשים סוחרים [יהודים], על כן היו רודפים אחריהם במקלות כדי להשיגם ולהעליל עליהם זאת, והמה בורחים, וכאשר הגיעו הסוחרים אל הדרך ההוא, וראו הרבה עגלות נוסעים שם כאמור, השכילו לעשות שלא לעבור רוחב הדרך, אלא עברו בין העגלות בכדי שלא יבינו הערלים איזה עגלה הוא. ויהי כאשר עמדו כולם בהכפר באו הערלים גם המה אל הכפר, וצעקו על העגלה שכן וכן עשו, ויצא אליהם הסבא קדישא חוצה, ואמר להם כי הדין עמהם, וכי גם הוא יחקור מי הוא העגלה ההוא, ויעשה להם משפט, רק עתה לא נודע איזה עגלה הוא, ולכן צוה להעמיד בחוץ שלחן אחד ושני כסאות, וישבו שני הרבנים הקדושים ואמרו שיעיינו בהדין, ויצא הדין מאתם שישלמו כך וכך, וגם יתנו ה' מדות יי"ש, ומיד הוציא הסבא קדישא את המעות והיי"ש [מכיסו] ונתן להם, ואמר להם כי אח"כ יחקור על עגלה ההוא, ויכריחו אותם לשוב לו הכסף. והערלים נתרצו מאד בזה, ואמרו כי הפסק דין טוב מאוד כאשר יצאו מאתם, ויהי הדבר לפלא. ואח"כ אמר הסבא

קדישא, תדעו כי המופת ההוא אין שלי לבדי אלא בשותפות עם הה"ק ממאגלניצא זי"ע[רעט].

יב

נשואי אדמו"ר הה"ק רבי הלל פינקלער זצ"ל מראדשיץ, [עם הרבנית הצדיקת מרת מלכה חנה זילבערשטיין ע"ה], התקיימה [בשנת תר"א לפ"ק] בעיר פשעדבארז, ועל החתונה הזאת היו הרבה קדושי ארץ מתלמידי הרבי מלובלין זי"ע. ויהי ביום החופה בבוקר היה קור גדול, ויאמר הה"ק ממאגילניצא זצ"ל אל רבינו הסבא קדישא, יען כי המנהג בכל תפוצות ישראל לילך על קברי צדיקים ביום החופה או קודם לו, לשפוך לבבם שמה בתחנונים, ופה בעיר הזה מונח ידידיכם הה"ק ר' ישעי'לי וועלטפרייד זצ"ל האב"ד דפה, ע"כ בודאי היה מן הנכון שילך כבודו על קברו להתחנן שמה, [אע"פ שיש קור גדול בחוץ]. והשיב לו רבינו הסבא קדישא בתמהון, הכי אינכם יודעים מה שעושים אם קשה להיות על קברי הצדיקים, ממשיכין את נשמת הצדיק הנה, והרי הוא כאלו הלכנו על קברו[רפ].

יג

פעם בהיות הה"ק **ממאגילניצא** בצ"ק הסבא קדישא מראדשיץ, וישב בביהמ"ד מוכתר בטו"ת, באו וקראו לו לאמר שכבר רוצה הסבא קדישא ליסב בסעודה, וימהר הה"ק לחלוץ את טו"ת אף כשהיה באמצע התפילה, והלך לסעוד אצלו, באמרו איך יתעכב הקדוש בעבורי אף רגע אחת מעבודתו הקדושה, היא אכילתו בקדושה ובטהרה, ומצוה לשמוע דברי חכמים. שם ח"א כ"ט. מפי דודו הגה"צ רבי יחזקאל גאטשאל זצ"ל אב"ד דק"ק זארנאוו יצ"ו, ששמע מק"ז הה"ק רבי הלל זצ"ל מראדשיץ].

פעם בימי חג הפסח היה ממאגילניצא אצל הסבא קדישא, ובעת הסעודה הראהו הסבא קדישא בעד החלון, ושאל אותו הנכם רואים? והנה אחר הסעודה רקד הה"ק ממאגילניצא ואמר בשמחה: הסבא

הערות וציונים

רעט. שם ח"א ס:, תולדות הנפלאות אות ס', מפי אחד מאנ"ש שעמדו שם בשעת מעשה.
רפ. שם ח"א י"ב.

קדישא אכן הראה לנו אור גדול, אבל מי יודע כמה שנים נישן מקודם![רפא].

יד

אל הה"ק ממאגאלניצא זצ"ל נולד בן, ושמו היה אברהם יהושע העשיל

שפירא ז"ל, בילדותו היה כבד פה ר"ל, ונסעה עמו זקנתו הרבנית הצדיקת פעריל ע"ה בת המגיד הקדוש מקאזניץ זי"ע אל הסבא קדישא לראדשיץ, כי שמעה שהוא פועל ישועות בקרב הארץ, ובבואה לפתח בית קדשו בהשכמת הבוקר הקישה על הדלת ואמרה: בעריל, פתח לי הדלת תיכף ומיד! וכשמוע קולה רטט אחז אותו, ושאל אותה מי את, הנני פותח לך! וכאשר פתח הסבא קדישא הדלת אמרה לו הצדיקת הרבנית: שמעתי עליך לאמור שהנך פועל ישועות לכן תיכף תושיע לנכדי! ורבינו הסבא קדישא נכנס עמה בדברים באמור לה מה אני ומה חיי, ב"ה יש לך בן הרבי במאגילניצא המסתופפים בצלו כמה אלפים חסידים, ומה אני. והשיבה לו הנני רוצה דוקא שאתה תושיע לנכדי! אמר לה מה אעשה שאצלי נושעים רק אם יש להם אמונה, והשיבה לו: נו, יש אמונה שנכדי יכול להושע אצלך! אם כן הוא - אמר הסבא קדישא – ופנה לר' נחמן משמשו, וצוה עליו שיתן מעט יין ולעקיך, וצוה על הילד לברך ברכת היין, והשיב כדרך כל האדם. ואותו הילד אברהם יהושע העשיל נשא אחר כך את זוגתו הרבנית הצדיקת ביילא פעריל, (בת הה"ק רבי ישראל יצחק בן הסבא קדישא מראדשיץ), אשר היתה מפורסמת בראדשיץ, והוא היה רב בק"ק מאגילניצא יצ"ו, והיה אבי הרב אבי עזרא זעליג שפירא ז"ל[רפב].

טו

פעם נחלה הה"ק ממאגילניצא עם מחלה קשה, וקבל עליו רבינו הסבא

קדישא את מחלתו ותיכף נתרפא הה"ק ממאגילניצא זצ"ל, ורבינו הסבא קדישא נחלש תיכף, והיה בסכנה גדולה, ואחר כך נתרפא גם רבינו.

הערות וציונים

רפא. שם ח"א מ"ג. מכתבי ש"ב החסיד **ר' נתן דוד באראן** ז"ל, נכד הסבא קדישא מק"ק **גארשקאוויץ** יצ"ו, ששמע מזקינו החסיד המפורסם **ר' עובדיה משה** ז"ל מק"ק **ראדום** יצ"ו, שהיה בימי עלומיו מחסידי הסבא קדישא, ובערוב ימיו מגדולי חסידי קאזמיר. **רפב.** שם ח"א ל"ז. מכתבי ש"ב החסיד ר' **נתן דוד באראן** ז"ל מק"ק **גארשקאוויטץ** יצ"ו נכד הסבא

ואמר על זה הה"ק **רבי ישראל יצחק** זצ"ל **מווארקא**, שזהו הפירוש 'ברוך פודה ומציל' היינו שמקודם שולח רצון לצדיק שיעשה פדיון בעצמו, ואחר כך מציל את הצדיק גם כן[רפג].

טז

הגה"צ רבי **חיים צבי אשכנזי** זצ"ל אב"ד דק"ק **זאוויכוואסט** יצ"ו.

בהה"צ רבי משה אפרים זצ"ל אב"ד דק"ק קאליש יצ"ו, ב"ר מרדכי מק"ק בורשטין יצ"ו, ב"ר נתן מק"ק בראד יצ"ו, בהגה"ק בעל חכם צבי זצ"ל. בנו רבי יעקב נשא את הרבנית חוה בת הה"צ רבי מאיר באראן זצ"ל, בנו בכורו של מרן הסב"ק. ר' יעקב נפטר ביום כ"ו תמוז, וזוגתו ביום כ' כסליו, עליהם השלום.

יז

החסיד **רבי טובי' בער** ע"ה מחשובי ק"ק **וולאשצאווא** יצ"ו.

הלא הוא היה משמח את הציבור במילי דבדיחותא, בעת שמחת נשואין שהיה בבית רבינו, או בכל רגל ורגל שהסתופף בצ"ק רבינו הסב"ק.

יח

הה"ק רבי **יהושע אשר ראבינאוויטש** זצ"ל אב"ד דק"ק **זעליחוב** ופאריסוב יצ"ו.

בן רבינו היהודי הקדוש זצ"ל מפרשיסחא, וחתן הה"ג רבי נפתלי הירצל האלברשטאטער מלבוב, נכד הה"ק רבי יחיאל זצ"ל מהוראדני תלמיד מרן הבעש"ט הק', ומתלמידי היהודי הק' מפרשיסחא.

סיפר הה"ק רבי מאיר שלום זצ"ל מקאלישין, כי לאשת זקינו הה"ק רבי יהושע אשר זצ"ל מזעליחוב, אירעו לה סיבויים רבים שלא זכתה לזרע של קיימא, כי הפילה נפלים בכל פעם ר"ל, עד שנסע בעלה הה"ק

הערות וציונים

קדישא. **רפג.** אוהל יצחק אות ס"ח, מכתבי החסיד ר' יחזקאל ע"ה מאפטא, בשם הה"ק רבי יחיאל זצ"ל מאלכסנדר.

רבי אשר זצ"ל עם אשתו הרבנית הצדיקת ע"ה לראדשיץ, והתנצלו לפני רבינו הסבא קדישא והתמרמרו לפניו מאד, אז לקח רבינו מתיבת השלחן שלו חגורה אחת ממלבושיו, ונתן לו ואמר לו הא לך החגורה הזאת ותן לה, ותהיה חגורה בו משך כל ימי עיבורה, וכשתגיע לחודש התשיעי ותתחיל להרגיש חבלי לידה אז תסיר החגורה ממנה, ואזי תלד לחיים ולשלום בלי שום מכשול ופגע רע ח"ו, 'וכשם שאי אפשר שהשמים לארץ יגיעו, כך אי אפשר בשום אופן שתפיל הולד בעת שתשא החגורה הזאת עליה'! ופקודת הסבא קדישא שמרה, ואכן ילדה מאז לעת הראוי זרע חיים וקיימים, וממנה התפרסמה החגורה הזאת לאות ולמופת בכל העיר וסביבותיה, ומאז באו אליו הנשים המעוברות שבעיר ללוות הימנו החגורה הזאת כדי להיות בטוחים שינצלו מכל מכשול בימי עיבורם, אף אחר הסתלקות הסבא קדישא זצ"ל.

והנה מספר שנים לאחר פטירת רבינו אירע פעם שנסע גביר אחד מעיירות הסמוכים לזעליחוב אל הה"ק רבי אשר, ונתן לו סכום רב לערבון בידו, כדי שישאיל לו החגורה הזאת עבור בתו המעוברת, והשאילה לו. ויהי כאשר מלאו ימיה ללדת, אחזוה חבלי לידה ועברו כמה ימים, אבל לא יכלה ללדת בשום אופן, והיסורים רבו עליה ועלו עד לב השמים, וירץ הגביר עם מרכבתו אל הה"ק רבי אשר זצ"ל מזעליחוב וסיפר לו, וישאלהו אם הסירה החגורה מעליה ויאמר לא, אז גער עליו הה"ק מזעליחוב ואמר חיש מהר סע לביתך ותאמר שתסיר החגורה מעליה, ואמר עוד אליו בזה הלשון, אם רבינו מראדשיץ אמר על החגורה הזאת כשם שאי אפשר שהשמים יפלו לארץ כך אי אפשר שתפיל המעוברת אשר תשא החגורה הזאת, אתה רוצה שתלד בעוד החגורה עליה, כאשר בא לביתו צוה להסיר החגורה מעליה, ותיכף ילדה בן של קיימא. וסיים הה"ק מקאלישין שזכה לראות במו עיניו חלק מהחגורה הזאת[רפד]. – הה"ק מזעליחוב נסתלק בדמי ימיו, בהיותו בן מ"ח שנה בלבד, כימי חיי אביו הק', ביום כ"ה אייר תרכ"ב לפ"ק.

הערות וציונים

רפד. נפלאות הסבא קדישא ח"ב כ"ב. מפי החסיד **ר' ברוך דוד פריעדמאן** ז"ל, ששמע מאביו החסיד הישיש **ר' יחזקאל** ז"ל מק"ק **ווארשא** יצ"ו, שקיבל מרבו הה"ק מקאלישין הנ"ל.

יט

הגה"צ **רבי יחיאל צונאמען** זצ"ל רב ואב"ד דק"ק **פאקשוויניצא** יצ"ו שלא על מנת לקבל פרס

כ

הה"ק רבי **יחיאל חיים עפשטיין** זצ"ל **מאוזאראוו**, בן הה"ק רבי ארי' לייבוש מאפאלע זצ"ל.

כא

הה"ק רבי **יעקב צבי ראבינאוויטש** זצ"ל אב"ד דק"ק **פאריסוב** יצ"ו, בן הה"ק רבי יהושע אשר זצ"ל מזעליחוב, ומח"ס 'עטרה לראש צדיק'. – נפטר ביום ב' טבת תרמ"ט לפ"ק.

כב

הה"ק רבי **יעקב בידערמאן** זצ"ל **מאפטא**, נכד הה"ק רבי דוד מלעלוב זצ"ל.

כידוע לא הניח אותו רבינו הסב"ק ליטול קוויטלעך ולהתנהג ברעביסטעווע, אלא הרשהו עפ"י סיבה, שפעם בנסיעתו לרבינו הסב"ק לקח הה"ק רבי יעקב אתו את בתו הילדה החכמת קיילא, שהיתה אז בת ששה שנים בערך, כדי שיברך אותה האי סב"ק. ובהיותה עמה בביתו נאווה קודש, וראתה על שלחן רבינו שהיא מלא מפדיונות האנשים, נשאה את קולה ותבך, ועל שאלת רבינו על סיבת בכייתה ענתה ואמרה בחכמתה לאמר: מדוע לא אבכה, שאני רואה כאן השלחן מלא כסף, ובית אבי ריקם, אף פרוטה אחת לא נמצאת. ונתרגש הסב"ק על חכמת הילדה הקטנה הזאת, ואמר לה: כאשר תבואי לבית אביך כבר תמצאי מעות מהיום ולהלאה! ואז נתן מהודו עליו ויסמכהו לרבי, ואכן מאז נתפרסם הה"ק רבי יעקב לאיש מופת, וינהו אחריו אנשים למאות[רפה].

הערות וציונים

רפה. שם ח"ב מ: מפי החסיד הישיש **ר' יעקב זאב זילבערבערג** ע"ה מק"ק **אזאראוו** יצ"ו.

כג

הה"ק מקאצק זצ"ל אמר עליו פעם לאנשי ביתו, כי רחמנות גדולה עליו, וצריכין להתפלל על אריכות ימיו ושנותיו, בעבור כי לקח לו עבודה כבידה, כי הוא רוצה לקרב 'מעגלי צדק' עם 'למען שמו' ועוד לזה הרבה מקוואות קרים. והה"ק מאיזשביצא זצ"ל פי' דבריו כדלהלן: כי האיש ההולך בדרכי עבודתו עפ"י השו"ע, וממנו לא יטה אף כחוט השערה, עבודה כזו נקראת 'מעגלי צדק', והאיש אשר דרכו ועבודתו בקודש לעשות נחת רוח ליוצרו, ובכן מוכרח לפעמים להטות מדיני השו"ע, כגון לאחר זמן התפילה, עבודה כזו נקראת 'למען שמו', כי כל מגמתו הוא רק לעשות נחת רוח ליוצרו, ולכן בעבוד עבודה כזו אין להקפיד כ"כ על התפילה בזמנה, אם כי יפסיד שכר תפילה בזמנה. ולאשר כי הצדיק רבי יעקב דנן איחר תמיד תפילתו עד הערב, כפי מנהגו ועבודתו בקודש [אשר קיבל מרבו האי סבא קדישא], ובזה היה מקרב דיני שו"ע שהמה נקראים 'מעגלי צדק' עם 'למען שמו', ועוד סיכן א"ע לטבול במקואות קרים בעת הקפור, לכן צריכין על בריאת גופו ואריכת ימיו ושנותיו. וכאשר שמע הצדיק את הדברים האלה, עמד ומסר תודה להשי"ת ואמר ב"ה אשר נמצא גדולים היודעים ומכירים את מכאובי ומרירת לבי[רפו].

כד

ואכן נפטר הצדיק הזה בדמי ימיו, בשנת ב"ן לימי חייו. לפני פטירתו עמד אביו הה"ק רבי נחמי' על יד מיטתו ובכה מרורות, פתאום הקיץ הבן הגוסס ואמר לו: אבא למה אתה בוכה? מפני הקדיש? הנני מבטיחך שאגיד קדיש עבורך בעולם העליון! ונסתלק ביום י"ח טבת תרי"ח[רפז]. - הגה"צ רבי ארי' לייבוש ליפשיטץ זצ"ל מאפטא, בעל ישמח צדיק, ב"ר יוסף זכרי' מנדל זצ"ל, נכד הארי' דבי"ע מבריגל, וחתן הה"ק רבי יעקב מאפטא זצ"ל, נשא את בת הה"ק רבי חיים מאיר זצ"ל מפינטשוב נכד הסבא קדישא.

הערות וציונים

רפו. זכותא דאברהם י"א, נחלי אמונה אות א'. **רפז.** תפארת בית דוד רס"ט.

כה

הה"ק רבי **יעקב** זצ"ל **מווידאמא.**

אמר עליו חבירו הה"ק בעל תפארת שלמה מראדאמסק זצ"ל, שידידו זה פעל בשמים שלא יהיה רבי ולא יתנהג ברעביסטעווע, למען לא יתבטל מעבודתו. ואכן היה מתמיד עצום, וישב על התורה ועל העבודה בחלק החיצוני של עיר פשעדבורז המכונה 'ווידאמא', ושימש שם ברבנות עד זבולא בתרייתא, ואחרי פטירת הסב"ק מראדשיץ נסע והסתופף בצ"ק חבירו הה"ק מראדאמסק, ונסתלק זקן ושבע ימים, בן צדיק שנה, כ"ז שבט תרמ"ו[רפח].

כו

הגה"צ **רבי יצחק קיממעלמאן** זצ"ל אב"ד דק"ק **בענדין** יצ"ו

כז

הגה"צ **רבי יצחק** זצ"ל דומ"ץ דק"ק פיעטרקאוו יצ"ו. הוא היה דומ"ץ שם בימי הה"ג רבי לייבוש מייזלס זצ"ל אב"ד דק"ק פיעטרקאוו יצ"ו.

בשנת תקצ"א הרימו תושבי פולין ראש, ומרדו במלכות רוסיא השולטת עליהם, שהיתה נקראת 'פאווסטאניע', והתקוממו מלכות פולנית עצמאית. והנה באותן הימים שהיתה המרידה השניה חיתן הסבא קדישא אחד מצאצאיו, והגה"צ רבי יצחק ז"ל הדיין מק"ק פיעטרקאוו יצ"ו ומגדולי חסידי מרן הסבא קדישא נסע על החתונה, ובאמצע הדרך פגעו בו שני מורדים שהיו נקראים 'פאווסטאנצעס', וחשדוהו שהוא מרגל מצד רוסיא, ואסרוהו בחבלים והכוהו, וגמרו בלבם להמיתו ולתלותו על עץ למען ישמעו ויירא, והיה בצרה גדולה עד מאד, באשר שלא הבין את לשונם, ובכן לא היה יכול לתרץ את עצמו שאינו יודע מאומה. בתוך כך עבר נכרי אחד שהיה מראשי המורדים וראה את הדבר הזה, ניגש לפניהם ואמר להם בתמהון, הכי להיהודי הזה אתם חושדים למרגל? הלא אנכי

הערות וציונים

רפח. עטרת שלמה מ"ו.

מכיר אותו לאיש תם וישר, והוא רב בפיעטרקוב ואשתו מחזקת חנות, והוא קונה שם תמיד כל מה שצריך לו. אז הסירו החבלים ממנו ושבקו אותו ופטרו אותו לשלום, וכן הלך לדרכו, ונזדמן לו עגלה ונסע ישר לראדשיץ. כאשר בא אל מפתן בית מרן הסבא קדישא מראדשיץ, יצא מרן הק' לקראתו בשמחה ונתן לו שלום, וטרם סיפר לו הנסים אשר קרה לו על הדרך, אמר לו מרן רבינו הכי יודע אתה מי היה זה אשר הציל אותך ממות לחיים, אשר היה מחופש לאחד מראשי המורדים, הלא הוא היה אלי' הנביא ז"ל בעצמו, אשר שלחתי לקראתך כדי לפדותך ממות לחיים. כאשר בא לביתו וסיפר לפניהם את כל אשר קרהו על הדרך, וגם סיפר לפניהם על האיש אשר הציל אותו ממות לחיים, שאמר שהוא קונה תמיד בחנותם, ואמר כל הסימנים וגם שם משפחתו, אבל לא ידעו ולא הכירו איש כזה מעולם, ולא נודע לשום איש ממנו כלל, והבינו כולם את דברי מרן הסבא קדישא שזה היה אליהו הנביא זכור לטוב[רפט].

כח

הה"ק **רבי יצחק ראבינאוויטש** זצ"ל **מפרשיסחא**. בן הה"ק רבי ירחמיאל זצ"ל מפרשיסחא.

כט

החסיד **ר' יצחק זלמן** ז"ל מק"ק **פיעטרקאוו** יצ"ו.

ל

בן הה"ג ר' צבי הירש זצ"ל אב"ד דק"ק לובלין ודק"ק פיעטרקוב יצ"ו.

לא

החסיד המפורסם **ר' ישעיהו הכהן זינגער** ז"ל.

הערות וציונים

רפט. הרב **ראובן חיים אלכסנדר צארניכע** ז"ל מק"ק **לאדז** יצ"ו בס' נפלאות הסבא קדישא ח"ב י"ד.

לב

בהה"ג רבי משה חריף זצ"ל מק"ק ווארשא יצ"ו, נכד הה"ק רבי משה הכהן זצ"ל אב"ד דק"ק שדה לבן יצ"ו, מתלמידי מרן הבעש"ט הק' זי"ע. הוא היה מחסידי ראדשיץ ומן המקורבים שם, ומנכבדי עיר קונצק, אשר היה אצלו תורה וגדולה במקום אחד. הה"ק רבי ישראל יצחק זצ"ל אב"ד דק"ק ראדשיץ יצ"ו, בן רבינו הסב"ק, נשא בזוו"ש את בתו הרבנית מרת דבורה ע"ה, והוליד ממנה בנים ובנות, ובעלה השני היה הה"ג רבי אליעזר שלום מארגנשטערן ז"ל אב"ד דק"ק פיעטרקאוו יצ"ו, מגדולי חסידי הסב"ק מראדשיץ. ומנסתלק בעלה השני בשנת תרכ"ז נשאה בשלישית ונולדה בן יעקב, ומשנעשה בנה יעקב זה בן י"ד שנה נפטרה בשנת תרנ"ו לפ"ק.

לג

הגה"צ **רבי משה יעקב שארף** זצ"ל.

רב ואב"ד דק"ק **זאטור** יצ"ו כ"ו שנים, ובפקודת הארי' דבי עלאי מווישניצא נתמנה למ"מ כסא רבו רבי דוב בעריש פרומער זצ"ל מאושפצין, וכיהן פאר בק"ק **אושפצין** יצ"ו כ"ד שנים, ואת תורתו השאיר אחריו בשם 'דרכי יושר' על שיטות הש"ס ועל התורה. ובהקדמת הס' דרכי יושר על הש"ס כתוב לאמר: וגם נגלה לנו הוד תפארת כ"ק אאמו"ר הגאוה"צ זצלה"ה מפה קדוש ד', סבא קדישא מופת הדור בוצ"ק איש אלקים, מו"ה דובער מראדשיץ זצוקלה"ה, שאמר עליו בפירוש אשר נשמתו ממקום גבוה ורמה כו' עיי"ש. ועיין לעיל במכתבו שכתב לבני ביתו אשר עיניו ראו ולא זר מנפלאות האי סבא קדישא. נפטר בהיותו בן פ"ה שנים ביום ג' ניסן תרמ"ט לפ"ק.

לד

הה"צ רבי **מאיר יצחק** ז"ל מק"ק **פיעטרקאוו** יצ"ו.

חתן הה"ק רבי ישעי' זצ"ל מפראגא, שהיה מחשובי חסידי ראדשיץ, ואחר פטירת רבינו נעשה מחסידי ראדאמסק.

לה

הגה"צ **רבי מאיר יהושע גילערנטער** זצ"ל אב"ד דק"ק **קלימנטוב** יצ"ו.

חתן הה"ק רבי ארי' לייבוש זצ"ל מאוזאראוו. פעם אחד בא הרב הגה"צ ר' מאיר יהושע געלערנטער זצ"ל אב"ד דק"ק קלימנטוב יצ"ו לראדשיץ ברעש גדול, היות שאשתו חולה מאוד במחלה אנושה, וכל הרופאים כבר יאשו אותה לומר, שאין שום תרופה עבורה, ואמר לו רבינו הסבא קדישא שתוק, תדע בני שאין רפואתה תלוי ברופאים, כי האדם עץ השדה כתיב (דברים כ יט), והאשה הלא בעץ (הדעת) חטאה, ובעץ תהיה רפואתה, על כן סע לביתך וסמוך לעיר קלימנטוב בפרוור העיר תראה שם איזה אילן משונה, אל האילן ההוא תיגש, ותלקט הימנו כמה עלים שנשרו ממנו, וגם תחתוך ממנו כמה חתיכות עץ, ותלך לביתך ותצוה לבשלם במים, ואחר כך ימשחו אותה במים הללו ותתרפא בעזרת השם, וכן עשה, ונתרפאה מיד והבריאה כאחד הבריאים[רצ].

לו

הה"ק **רבי נתן דוד ראבינאוויטש** זצ"ל **משידלאווצא.**

רבינו הסב"ק אמר פעם, שיש לו שני אברכים טובים מאנשי שלומו, שאוחז אותם בכבלי ברזל שלא יתחילו ליטול קוויטלעך ולהתנהג ברעביסטעווע! והכוונה היה על הה"ק **רבי נתן דוד** זצ"ל **משידלאווצא** והה"ק **רבי עמנואל** זצ"ל **מפשעדבורז** זצ"ל[רצא].

לז

פעם אחת קרא רבינו הסבא קדישא את החסיד ר' מאטל ז"ל מהורובישוב, ואמר אליו שימהר לנסוע וליתן צו לביתו כי בא קיצו. כאשר שמע החסיד מזה נתעצב מאד אל לבו, והלך לבית המדרש לקחת ברכת פרידה מהחברייא קדישא, ובין החברייא היה אז שם הה"ק

הערות וציונים

רצ. שם ח"ב מ"ד: מכתבי ש"ב החסיד **ר' יצחק פנחס פערל** ז"ל מק"ק **פאצנאוו** יצ"ו, נכד הסבא קדישא. **רצא.** שם ח"ב מ: מפי נכדם החסיד ר' צבי יאיר וועלטפרייד ע"ה.

רבי נתן דוד משידלאווצא זצ"ל אשר עדיין לא יצא טבעו בעולם וטרם התפרסם לאיש קדוש, והוא שאל את ר' מאטל מדוע פניכם רעים היום, וסיפר לו שהרבי צוה עליו שחיש מהר יסע לביתו מטעם הנ"ל, ובתוך הדברים אמר בדרך הלצה: הגעשוויר (הנפוח) שיש לי כאב לי יותר מכל אלה, כי יש לי יסורים גדולים מזה! ואמר לו הה"ק משידלאווצא ששמע מזקינו היהודי הק' זצ"ל, שמי שנגזר עליו מיתה מן השמים ר"ל, אם יש לו געשוויר אז היסורים מהגעשוויר פודין אותו ממות! בשמעו מזה נתמלא שמחה וחדוה, וחזר אל בית רבינו זי"ע בלב שמח, בבואו פנה אליו רבינו ושאל אותו בתחלה הלכת בפנים זועפות ועתה חזרת בפנים שוחקות, בטח נתהוה חדשות, וכאשר סיפר לפניו ר' מאטל ז"ל הדברים שאמר לו הה"ק משידלאווצא בשם זקינו היהודי הק' זי"ע, אז אמר לו הסבא קדישא אם כן הוא תוכל להשאר פה. ונשאר שמה אצל רבינו איזה שבועות, וחי אחר זה המעשה שנים הרבה[רצב].

לח

החסיד **רבי עובדיה משה** ז"ל מק"ק **ראדום** יצ"ו.

היה בימי עלומיו מחסידי הסבא קדישא, ואחר פטירת הסבא קדישא נעשה מגדולי חסידי קאזמיר. חתנו היה הה"צ רבי בעריש שמואל באראן ז"ל בהה"ק רבי ישראל יצחק זצ"ל אב"ד דק"ק ראדשיץ יצ"ו, בן רבינו הסב"ק.

לט

הה"ק **רבי עמנואל וועלפרייד** זצ"ל אב"ד דק"ק **פשעדבורז** יצ"ו.

דרכו בקודש של הה"ק רבי עמנואל זצ"ל היה, לילך רגלי בכל ערב ראש חודש מעיר פשעדבורז אל רבינו האי סב"ק, והיה לו מקום קבוע תמיד אחורי העיר ראדשיץ, שהניח שם את מקלו, כדי שלא יכיר בו רבו שבא אליו רגלי. פעם אירע שרבינו הלך לשאוב אויר צח על הדרך

הערות וציונים

רצב. שם ח"א כ"ג: מפי ש"ב הה"צ **ר' אליעזר שמואל הכהן** ז"ל **מטאמאשוב** נכד הסבא קדישא.

שמשם באים מעיר פשעדבורז, ויפגעו שניהם על הדרך, ויאמר לו רבי עמנואל בדרך צחות: דעו שהחסידים התיישבו בדעתם להפסיק מלנסוע אליכם! והתחיל הסב"ק לתמוה על זה וישאליהו מפני מה? ויענה רבי עמנואל: כי לא יסעו בעגלות ובמרכבות אלא ילכו ברגליהם לכבודכם![רצג].
- הה"ק רבי עמנואל זצ"ל מפשעדבורז נסתלק ביום כ"ה שבט שנת תרכ"ה לפ"ק, ומנו"כ בעיר הבירא ווארשא יצ"ו.

מ

הגה"צ **רבי פייוויש** זצ"ל מק"ק **גאווארטשאוו** יצ"ו.

בתחילה היה דרכו של החסיד הישיש רבי **פייוויש** ע"ה מק"ק **גאווארטשאוו** יצ"ו, לנסוע להסתופף בצל קודש הה"ק רבי ר' ישעי' זצ"ל מפשעדבארז, אמנם אח"כ נסע אל רבינו הסבא קדישא, וסיפר שבהיותו בראדשיץ אצל רבינו בפעם הראשונה התהלך בבית המדרש הלוך ושוב, והיה נבוך במחשבתו אם יכול להיות מנהיג הדור וקדוש עליון אף גם אם אינו גדול בתורה כל כך, ובהיותו טרוד במחשבותיו פתח רבינו הסבא קדישא את הדלת וקרא אותו להכנס אליו פנימה, והראה לו תוספות קשה וסתום, ואמר עליו פשט נפלא עמוק מאד, ודיבר עמו בתורה זמן רב, לבסוף סיים רבינו ואמר לו: ראיתם 'פייוויש', אף מי שהוא רבי יכול ללמוד! והלה משתומם משתאה לגודל חריפותו ובקיאותו בתורה, ומגודל רוח הקודש שהופיע בבית מדרש הסבא קדישא[רצד].

מא

הגה"צ **רבי שמואל צבי זילבערשטיין** זצ"ל אב"ד דק"ק **וולאשצאווא** יצ"ו.

היה מפורסם בשם 'דער פולישער למדן' - כן מובא בהקדמת נכדו הה"ג רבי אברהם שמואל צבי זילבערשטיין ז"ל מק"ק טאראנטא יצ"ו לס' קרנות המזבח, בשם הה"ק רבי ארי' לייבוש זצ"ל מאוזאראוו. וסיפר שפעם אחד הובא לפני רבינו הסבא קדישא חולה מסוכן אחד, שנימק

הערות וציונים

רצג. שם ח"ב מ: מפי נכדם החסיד ר' צבי יאיר וועלטפרייד ע"ה. **רצד.** שם ח"ב ט"ז:.

ר"ל הריאה שלו, וכמעט שרקק את כל הריאה ר"ל, ולא היה בכוחו עוד להלוך וגם לא לדבר, וכמעט שלא ניכר בו צורת חי, והרופאים כבר יאשו אותו. ויהי כאשר ניגשו עמו קרוביו אל רבינו כדי לקבל ברכתו הקדושה, הגביה עיניו הקדושים והסתכל בפני החולה, ואמר את דברי המשנה (ברכות פ"ה מ"ה) אמרו עליו על ר' חנינא בן דוסא שהיה מתפלל על החולים ואומר זה חי, ובעת שאמר התיבות 'ואומר זה חי' משש בידיו הקדושים על החולה במקום הריאה, ומיד הרגיש החולה הטבה יתירה, ונדמה לו ממש כאילו נפח בו רוח חיים, והושיב בתוכו ריאה חדשה, ומעט מעט הבריא כאחד האדם הבריאים, וצוה עליהם רבינו לבל ישהו עוד בצלו, ויותר נכון לנסוע תיכף לביתו מחשש עינא בישא, וכן עשו, והאיש האריך ימים אחר כך[רצה]. - נסתלק ביום ג' שבט.

מב

הה"ק **רבי שלמה הכהן ראבינאוויטש זצ"ל,** אב"ד דק"ק **ראדאמסק** יצ"ו, ובעמח"ס **'תפארת שלמה'** על התורה והמועדים.

הסבא קדישא הגדיר עליו פעם לאמר: כשם שמרן האריז"ל אמר שלא ירד לעלמא הדין אלא בשביל תלמידו רבי חיים וויטאל ז"ל, כמו כן הוא, שכל ביאתו לעולם הזה אינו כי אם בשביל תלמידו החביב, רבן של ישראל, רבי שלמה הכהן ראבינאוויטש זצ"ל, אב"ד דק"ק ראדאמסק יצ"ו! ומשום כן נהרו אליו, אחרי פטירת מורו הסב"ק מראדשיץ, רוב מנין ורוב בנין של משפחת בית ראדשיץ ע"ה, ובראשם הה"ק רבי הלל מראדשיץ, הה"ק רבי אליעזר דוד מראדשיץ, הה"ק רבי חיים מאיר מפינטשוב זצ"ל[רצו].

מג

הה"ק בעל תפארת שלמה זצ"ל מראדאמסק נסע פעם אחת מעירו עם אחוזת מרעהו, בעגלה אחת לראדשיץ, והיה אז קור ושלג רב על פני הארץ. ויהי באמצע הדרך רמז הערל הבעל עגלה להנוסעים עמו

הערות וציונים

רצה. שם ח"ב כ"ג. מפי ש"ב החסיד **ר' שלמה** שו"ב ז"ל, ששמע מאביו הגה"צ **רבי שמואל צבי** זצ"ל אב"ד דק"ק **וולאשצאווא** יצ"ו. **רצו.** מפי נכדי הסבא קדישא.

שיתנו לו קצת משקה לתוך פיו, כדי לחמם את עצמו, ואם לאו יעמוד ולא יסע הלאה, מחמת שהדרך היתה קשה אז מאד, וכשראו שהערל קיים דבריו והעמיד העגלה ולא רצה ליסע, אז באין ברירה הוציאו מחבילתם צלוחית יין משובח, אשר לקחו עמהם לכבד בו את מרן הסבא קדישא, ופתחו ונתנו לו כוס יין, והערל לא הסתפק בזה, ולקח את הצלוחית ושפך לעצמו עוד איזה כוסות, והשאר החזיר להנותן לו, והאיש הזה רצה להשליך הנשאר על פני השדה, כי מה יעשו עוד ביין כזה, וכראות זאת התפארת שלמה לקח מהר את הצלוחית היין מידו, ופתח צלוחית אחרת ושפך לתוך זה שיהיה מלא כמקודם, וחתם פי הצלוחית היטב באופן שלא היה ניכר כלל שהיה פעם אחת פתוח, ואמר להם אראה לכם חדשות בזה. ביום ערב שבת קודש הגיעו לראדשיץ, ובליל שבת קודש הושיט התפארת שלמה הצלוחית יין ההוא אל המשמש שיתן זה אל השלחן הטהור, ויהי כבוא הסבא קדישא אל השלחן וראה את הצלוחית יין מרחוק, צוה למשמש להגיש לפניו היין להראות לו, וכאשר הסתכל ביין, אמר לו לך עם צלוחית זה והשליכהו בנחת לתוך האשפה כי נסך הוא. ומיד רמז התפארת שלמה אל הבעלי בתים שלו, וכולם נשתוממו מאד מהמראה הנוראה אשר ראו עיניהם, גודל רוח קדשו של רבינו הסבא קדישא מראדשיץ זי"ע. ובעת חזרתם לביתם אמר להם התפארת שלמה, לא תעלה על דעתכם שכוונתי היה לנסות את רבינו מראדשיץ, חלילה, כי ברור אצלי רוח קדשו מכבר, ואין זה שום חדשות אצלי, אלא חפצתי להראות אתכם מהו ענין רבי גם לפניכם[רצז].

מד

פעם הגיע הה"ק בעל 'תפארת שלמה' זצ"ל מראדאמסק לק"ק ראדשיץ, לעשות את יום השבת קודש בצל רבו הק', וכאשר אך נתוודע ביאתו בעיר הלך אליו בנו של רבינו הה"ק רבי ישראל יצחק זצ"ל, וספר לו כי אביו זה שלשה ימים שהוא יושב בתענית, ואינו מקבל שום אדם, ואף אותו לא יתן לבוא אליו. ויאמר לו הה"ק מראדאמסק, שישלח לומר להסבא קדישא שהרב מראדאמסק הגיע ורוצה להכנס. וכן עשה כאשר

הערות וציונים

רצז. נפלאות הסבא קדישא ח"ב כ"א: מכתבי החסיד **ר' יעקב יצחק גאטשאל** זצ"ל בהה"צ רבי בנימין זצ"ל **מראדשיץ** נכד הסבא קדישא.

צוהו, וכשמוע זאת הסבא קדישא מיד פתח הדלת, ויצוה לקרוא הה"ק מראדאמסק שיבוא לפניו, וכאשר בא אליו הה"ק נתן לו שלום, ומיד נעשה הסבא קדישא בשמחה גדולה מאד, וכבדו ביין טוב ומיני מגדנות, והה"ק מראדאמסק סירב לטעום, עד שיספר לו הרבי מה זה ועל מה זה שהיה הסבא קדישא סגור ומסוגר כשלשה ימים, וישב בתענית, ולא הניח לשום אדם לגשת אליו. אז הלך הסבא קדישא אל התיבה שלו, והוציא משם הרבה פתקאות מענינים שונים ומשונים שקיבל מאנשים הרבים אשר צבאו על פתחו, והניחם לפניו, ואתם עמם הניח לפניו גם הרבה מעות, כסף וזהב פדיון נפשם, ובקש הימנו הסבא קדישא מאד שיעזור להם בתפלתו ויקח מעות מהפדיונים, אולם הה"ק מראדאמסק לא הסכים בשום אופן לקחת מהפתקאות והמעות, באמרו כי בודאי יעזור השם יתברך להאנשים גם על ידי תפלותיו הקדושים של רבינו הסבא קדישא, ובזה הניח דעת הסבא קדישא, וטעם הסבא קדישא מעט יין, וכן טעם אחריו הה"ק מראדאמסק, ונתהפך הכל לטובה. ובכל עת שנזכר הה"ק בעל 'תפארת שלמה' מראדאמסק מהמעשה הזה שמח מאד, שלא נתפתה לדברי רבו הסבא קדישא ליקח מהפתקאות והמעות, ואמר כי זה היה נסיון מן השמים ועמד בנסיון בעזהשי"ת[רחצ].

מה

הה"ק מראדאמסק זצ"ל לא עשה שום דבר, קטן וגדול, בלי הסכמת רבו הקדוש מראדשיץ, ובפרט בעת שהתמנה לאב"ד בק"ק ראדאמסק, לא רצה לקבל משרת הרבנות בלי שאלת רבו הקדוש מראדשיץ בתחילה, ורבו הקדוש הסכים לזה, וברכו שיהי' לו בראדאמסק בנים חיים וקיימים לעבודתו ית"ש, כי בעיר מגורי אביו וולאשצאווא הי' לו ר"ל צער גידול בנים, ואז שמע לעצת רבו הקדוש וכתב מכתב לראדאמסק להמשולחים שבאו אליו כי נכון הוא למלאות בקשתם, וקיבלו אותו בכבוד גדול כיאות לאיש כמוהו. פ"א בעת שהי' התפארת שלמה זצ"ל בראדשיץ עבר הסבא קדישא דרך החלון מאכסניא שעמד התפארת שלמה, ולמד אז התפ"ש את שיעורו, ויען הסבא קדישא

הערות וציונים

רחצ. עטרת שלמה ע' כ"ב או"ט, מפי הה"צ **רבי מאיר איטשע** ז"ל מק"ק **פיעטרקאוו** יצ"ו, חתן הה"ק רבי ישעי' זצ"ל מפראגא.

למשמשו השמעת איך לומדין תורה לשמה, הט אזנך ושמע! ועמד שם איזה זמן, ובלכתו משם הראה באצבעו הקדושה על התפא"ש ואמר, זה האברך לומד תורה לשמה לאמיתו של תורה[רצט].

מז

פעם אחת נסע הה"ק מראדאמסק זצ"ל, בעל 'תפארת שלמה', לעשות את השבת אצל רבינו הסבא קדישא זי"ע, וכבואו נתרגש הסבא קדישא בשמחה ואמר לו: הרב מראדאמסק טוב מאוד שבאתם עכשיו לכאן, ותהיו לי בעוזרי, כי צריכים אנו לעשות כעת קידוש השם גדול! והשיב התפארת שלמה מהיכי תייתי אם צדיק גוזר מסתמא נסייע בכל מה שנוכל, אבל מה תוכן הדבר, וציוה הסבא קדישא לקרות לפניו דייטש'ל אחד, ובא האשכנזי עם בנו נער גדול שהיה חרש שאינו מדבר, ואמר לפני הצדיקים: הנה כבר חקרתי ודרשתי עם בני זה אצל כל הרופאים וכולם אמרו לי שאין תקוה, ושמעתי כי יש בראדשיץ צדיק בעל מופת, לכן באתי הנה, על כן הרבו עלי מאד מוהר ומתן, כל הוני ועשרי אני מוכן להקריב, ורק שתעשו פתח פיך לאלם שבני יוכל לדבר. והשיב לו הסבא קדישא: אף פרוטה אחת לא נקח מכם, ואין הדבר תלוי אלא בשערה אחת, (ס'וועגדט זיך אין איין האַרעו!) האשכנזי הנ"ל תמה ושאל מה זאת שערה אחת, השיב לו הסבא קדישא כי כוונתו הוא על שערת הזקן, שבאם יבטיח שאת פאת זקנו לא יגלח אזי הננו מבטיחים לך שבנך ידבר! כששמוע האשכנזי דבורים קדושים אלו נעשה כתלג חיור, והתחיל לגמגם בלשונו: רבותי, רבותי, היתכן כזאת, באיזה פנים אראה עם זקן מגודל אצל בני עירי, שכולם מגולחי זקן המה, ועוד והוא העיקר כי כשתי שבועות מהיום תעשה אחותי נשואין לבתה, ואיך אשא פנים שמה על החתונה בזקן מגודל, ובאיזו פנים ארקוד על החתונה עם זקן מגודל בין מגולחים, על כל פנים תתנו לי רשות שעד אחר החתונה אוכל לגלח פאת זקני. הצדיקים הקדושים שחקו לדברי האשכנזי, ותשובתם היתה נחרצת, כי ברגע ההוא שיקבל עליו שלא יעלה הכורת על זקנו אזי ידברו עמו אודות בנו, ואם לא לא.

הערות וציונים

רצט. אוהל שלמה ט'. נפלאות הסבא קדישא ח"א ס"א.

האשכנזי ראה שאין לפניו שום ברירה אחרת זולת להסכים לדבריהם, בכן הסכים לדברי הצדיקים, באמור להם: מה לא יעשה האב עבור בנו, יהיה מה שיהיה, הנני מסכים ומבטיח לכם שלא יעלה כורת על זקני ח"ו! אזי ציוהו הסבא קדישא שיהיה שם משובתי שבת קודש זו עם בנו האלם. כן עשה, ובליל שבת אחר הקידוש קרא לפניו הסבא קדישא את האשכנזי עם בנו האלם, ולקח כוס קידוש שלו עם היין הנשאר, וציוה גם להה"ק התפארת שלמה שגם הוא יחזיק עמו את הגביע ביד קדשו, ושני ידים עושות כאחת, ונתנו אל פי הנער, ובהחזיקם הכוס על שפתי הנער החרש אמר לו הסבא קדישא: אמור נא 'ברוך' וענה הנער 'ברוך'. שוב אמר לו הסבא קדישא: אמור 'אתה' וענה 'אתה', וכן הלאה עד שגמר הנער את ברכתו 'בורא פרי הגפן', ושתה מן הכוס, ומאז התחיל לדבר כאשר ידבר איש אל רעהו, ויהי לנס ולפלא גדול, והוא מפורסם[ש].

מז

הגה"צ **רבי שלמה אייבשיטץ** זצ"ל, אב"ד דק"ק **יוזעפאף** יצ"ו.

הערות וציונים

ש. נפלאות התפארת שלמה אות פ"ח.

מצבותיהם של רבי מאיר בנו של רבינו זי"ע
ושל צאצאיו שנהרגו עקדה"ש בשנות המלחמה הי"ד

זרע קודש

בנו בכורו / בניו מזיווג ראשון / בניו מזיווג שני / חתני הסבא קדישא

בנו בכורו

הרב הצדיק **רבי מאיר באראן** זצ"ל הי' הצנע לכת מאוד, וסירב להתנהג באדמורו"ת. היה נוסע אל הה"ק המפורסם רבי נתן דוד זצ"ל משידלאווצא, ושמה הסתופף תמיד כל הימים. בשנת תרכ"ג נסע אליו על חג השבועות, ונחלה שם מאד, עד שלא היה עוד בכחו ליסע לביתו, ונפטר שם בעיר שידלאווצא, **ביום כ"א סיון**, ושם מצא מקום מנוחתו כבוד נבג"מ. בהלויתו השתתף בה הגה"צ האב"ד דק"ק שידלאווצא יצ"ו, שהיה מחסידי קאצק, ונשא עליו הספד גדול, והפליג מאד בשבחי מעשיו, ותאר את האבידה הגדולה בערכה, לפי מאחז"ל כל המעמיד בן צדיק כאלו הוא חי, והשתא שבנו של הצדיק נפטר, הוא כאילו שהצדיק הרבי ישכר בער זצ"ל, נפטר היום, ומובן עד היכן צריכין אנו לקונן עליו, והה"ק המפורסם רבי נתן דוד זצ"ל משידלאווצא היה משבח את ההספד שנשא עליו הרה"ג האב"ד דק"ק הנ"ל[שא].

ועל מצבתו נחרת:

רגלוהי דבר נש אינון ערבין ביה לאתר דמתבעי תמן מובילין יתיה. פ"נ איש טהור יקר רוח וותיק וחסיד לב נבר מו"ה מאיר בן אותו צדיק אדמו"ר הרב הקדוש מופת הדור המנוח מוהר"ר ישכר בער זצוקללה"ה אבדק"ק ראדישיץ ופרשעדבארז נפטר ביום ב' כ"א לחודש סיון תרכ"ג לפ"ק תנצב"ה.

הערות וציונים

שא. נפלאות הסב"ק ח"ב מ"ו, ע"א וע"ב, מכתבי ש"ב החסיד ר' ישראל יצחק נפתלי זילבערמאן ז"ל, ששמע מש"ב החסיד ר' זכרי' ברוך שיין ז"ל, נכד הה"צ רבי מאיר זצ"ל.

היה לו שני בנים וארבע בנות, זרע ברך ה', ואלה הם:

א. הרב החסיד המפורסם מו"ה **רבי מענדיל באראן** ז"ל מק"ק גאמבין יצ"ו. חתן הגה"צ רבי בעריש ווינבערג מק"ק פשעדבארז יצ"ו חתן הה"ק רבי ישעי' זצ"ל מפשעדבארז.

ב. הרב החסיד המפורסם מאד נעלה מו"ה **רבי יוסף באראן** ז"ל סופר סת"ם מק"ק שעננא יצ"ו.

א. הרבנית מרת חוה ע"ה, אשת הה"צ **רבי יעקב יאקאבאוויטש** ז"ל מקאליש, בן הגה"צ רבי חיים צבי אשכנזי זצ"ל, רבה של ק"ק זאוויכוואסט יצ"ו, מתלמידי הסבא קדישא, בן רבי משה ז"ל, רבה של קאליש יצ"ו ונכד החכם צבי זצ"ל. הה"צ רבי יעקב הנ"ל נפטר ביום כ"ו תמוז, וזוגתו **הרבנית חוה** נפטרה ביום **כ' כסלו.**

ב. הרבנית דבורה מלכה ע"ה, אשת הרב החסיד **רבי חנינא שיין** זצ"ל.

(השאר חסר)

בימי נעוריו אירע לו להרב החסיד רבי חנינא שיין ע"ה, שחלה פעם אחת בחולי אנושה מאד, והגדיל עוד מחלתו עד שנתיאשו ממנו לגמרי, והגיע לידי גסיסה ר"ל, ובתוך כך נפלה עליו תרדימה גדולה, וישן איזה שעות, כאשר הקיץ משנתו הרגיש הטבה יתירה, והתחיל לדבר, ותמהו אנשי הבית על זה מאד, וישאלו אותו על מצב בריאותו, והשיב להם כי הרגיש הטבה יתירה, ויספר להם בזה"ל: כאשר נרדמתי בשינה והנה ראיתי לפני אא"ז הסבא קדישא מראדשיץ זי"ע, ירד אלי עם עוד איש זקן אחד, ושאלתי את אא"ז הסבא קדישא זי"ע, מי הוא הזקן הלז והשיב לי כי הוא אלי' הנביא ז"ל, ואמר עוד אלי, בני, אל תבהל רוחך כי עדיין לא הגיע שעתך. כאשר הלכו מאתי הרגשתי בעצמי כי שני אנשים נשאו אותי, והפריחו עמי דרך יער אחד, ומתוך היער יצא הה"ק המפורסם רבי נתן דוד זצ"ל משידלאווצא, וצעק אל האנשים, **הניחו לו, הניחו לו, כי הוא נכד הה"ק ר"ר בער מראדשיץ זצ"ל, ולא שמעו אליו, וצעק עוד בקול אליהם, הניחו לו בפקודת מו"ר הרבי ר' בער, כי הוא צוה שתניחו לו, אז הניחו לי.** והרגשתי כי נפלתי ממקום גבוה לתוך ידי הה"ק ר' נתן דוד זי"ע, ובאחוז אותי על ידיו הקדושים אמר אלי תניח עצמך מעט, ואחר כך תלך לתוך הבית הזה הסמוך פה, ועשיתי כן, ואחר

כך נכנסתי אל תוך הבית הזה, והנה ראיתי בחדר את אא"ז הה"ק הרבי ר' בער מראדשיץ יושב בראש השלחן, ומצד הא' יושב בנו, הלא הוא זקיני הה"צ ר' מאיר זצ"ל, ומצד השני אחיו הרב הצה"ק ר' ישראל איטשע זצ"ל, בן רבינו הסב"ק, ואמרו אלי: בני, אל תבהל מאומה כי עדיין לא בא עתך! ע"כ סיפר רבי חנינא שיין ע"ה לפני בני ביתו, ומאז הוטב לו בכל פעם יותר, ולא ארכה העת ומתוך ימים קצרים קם מעל המטה בריא אולם כאחד האדם[שב].

בנו השני

הה"ק רבי ישראל יצחק באראן זצ"ל, של הסבא קדישא. בזוו"ר היה חתן הה"ק רבי יהודא ליבוש הלוי זצ"ל, בהה"ק רבי ראובן הלוי הוראוויץ זצ"ל אב"ד דק"ק דזראנאווצא יצ"ו, מגדולי תלמידי הרבי ר' אלימלך זי"ע מליזענסק, ומח"ס דודאים בשדה עה"ת. ובזוו"ש נשא את דבורה בת החסיד הנכבד ר' ישעי' הכהן זינגער ע"ה מנכבדי עיר קונצק יצ"ו, בהגה"צ רבי משה חריף זצ"ל מק"ק ווארשא יצ"ו, בהה"צ רבי טובי' הכהן זצ"ל אב"ד דק"ק שטעקעטשין יצ"ו, בהה"ק רבי משה הכהן זצ"ל, אב"ד דק"ק שדה חדש יצ"ו, ומתלמידי מרן הבעש"ט הק' זצ"ל, ומנו"כ אצל ציון מרן הבעש"ט בעיר מעזבוזש יצ"ו.

בעת חתונת הה"ק רבי ישראל איטשע זצ"ל, בנו השני של רבינו הסב"ק, עם נכדת הה"ק רבי ראובן זצ"ל מק"ק דזארנאווצא יצ"ו, נזכר רבינו הסב"ק לפני החופה שעדיין לא התקוטטו המחותנים, כמאמרם ז"ל (בכתובות) ליכא כתובה דלא רמי בה תגרא, והוא סגולה להצלחת הזווג כנודע, ויגש רבינו הסב"ק אל המחותן הה"ק ואמר לו, איך עלה על דעת מיוחס שכמותכם להשתדך עם שפל אנשים כמוני, והאריך עוד בזלזולים רבים על עצמו. וכשמועע מחותנו הק' איך השפיל עצמו כל כך נבהל ונשתומם מאד, והתחיל להתקוטט עמו, באמור אליו איך הנכם יכולים לומר על עצמיכם כזאת, הלא כל החסרונות שפרטתם בי המה ולא בכם,

הערות וציונים

שב. נפלאות הסב"ק ח"ב מ"ו: מכתבי ש"ב החסיד **ר' ישראל יצחק נפתלי זילבערמאן** ז"ל, ששמע מש"ב החסיד **ר' זכרי' ברוך שיין** ע"ה, ששמע מהה"ק **רמ"י** זצ"ל **מאסטראווצא.**

ועוד הרבה מעלות אחורנית אני נגדו. כה עבר זמן מה ששניהם השפילו את עצמם על לעפר, זה בכה וזה בכה, עד שהפסיקו רבינו הסב"ק ואמר, עתה כבר יכולים לילך אל החופה בשעה טובה ומוצלחת[שג].

הה"ק רבי ישראל איטשע זצ"ל היה סוחר, ותמיד היה נראה פניו שוחקות, חכמת אדם תאיר פניו, ואחר הסתלקות אביו הקדוש סירב לקבל עליו עול האדמורו"ת מגודל ענותנותו, ונסע להסתופף בצל הני קדושי עליון, הה"ק רבי יחזקאל זצ"ל מקאזמיר, הה"ק רבי ישראל זצ"ל מרוזשין, הה"ק רבי חיים מאיר יחיאל זצ"ל ממאגלניצא, ולהה"ק רבי אליעזר זצ"ל מדזיקאוו, כאחד החסידים, ולא התנהג ברעביסטעווע כלל.

עד שפ"א, איזה שנים אחר פטירת אביו הקדוש מראדשיץ, היה ברוזשין אצל הה"ק מרוזשין זצ"ל, והה"ק מרוזשין ישב אז בדד בגנו הסמוך לביתו, אשר היה מוקף חומה סביב סגור ומסוגר, כדרכו בקודש שלא להניח שום איש בגנו בעת היותו שם, והביע רצונו להכנס אל הקודש פנימה, אמנם כאשר ראהו שם המשמשים בקודש שהוא לבוש כדרך שאר אנשים, לא כדרך הצדיקים, אמרו אליו שכעת אי אפשר להכנס אל הקודש, אלא בשעת תפילת המנחה יכולים להתראות עמו. וילך אל הגן ומצאו סגור, בדק שם עד שמצא חור אחד בהחומה, והרחיב את החור מעט, עד שדחק עצמו דרך החור ונכנס, ויקם הה"ק מרוזשין ממקומו והלך לקראתו, והושיט לו יד קדשו לשלום, ובדרך חיבה אחזו בידו וצוה עליו לישב סמוך לו, וסיפר לו שלפני איזה רגעים היה אצלו אביו הק' מראדשיץ, ופקד עליו שכאשר יבוא אליו בנו יקרבהו ויכבדהו, והוא גזר ופקד עליו, שינהל את עדת צאן מרעיתו על מקום אביו בראדשיץ. וכן הפציר בו רבו הה"ק רבי יחזקאל זצ"ל מקאזמיר, והמה נתנו מהודם עליו. אז הוכרח לסור למשמעתם, ובבואו לביתו כבר הניח לכנוס אליו אנשים, ומאז רבו הבאים אליו, ונגלו תעלומות מעשיו הקדושים[דש].

הערות וציונים

שג. נפלאות הסב"ק ח"ב בשם נכדי הסבא קדישא ע"ה. **דש.** שם ח"א ס"א:.

פעם נסע הה"ק רבי ישראל איטשע זצ"ל עם חבורת הצדיקים, הה"ק הגוטער יוד זצ"ל מניישטאט והה"ק בעל דברי חיים זצ"ל מצאנז, אל הה"ק רבי ר' מאיר'ל זצ"ל מפרמישלאן, ואמר הרר"מ הה"ק רבי ישראל איטשע בהושטת ידו לשלום: אכבד אתכם בשבת קודש, כי כבוד אביכם הק' היה אצלי, וביקש הימני שאכבד אתכם! ואכן כיבד אותו הה"ק בקריאה שישית ובברכת הזימון[שה].

והנה בימים הראשונים שהתחיל לנהל עדת ישורון על מקום אביו הק', באו אליו כמה אנשים, לומדים, לתהות על קנקנו, ולבחון אותו אם גדול בתורה הוא. והכינו למו איזה תוס' מוקשה, למען הראות אם ידע הדבר או לא. אולם כאשר אך באו אל ביתו הלך לקראתם, ונתן להם שלום בספ"י, והראה להם את התוס' ואמר להם פירושו בטוב טעם ודעת, והאיר את עיניהם. והם בראותם הנפלאה הגדולה הזאת נשתוממו מאד, מן המראה הנהדרה אשר עינם ראו ולא זר, ויאמר אליהם הה"ק רבי ישראל יצחק: ואם אכן יודעים את התוס' הכי בשביל זה ראוי להקרא 'רבי'? וכמובן נתקשרו אליו האנשים מאד[שו].

דומה לזה היה בתחילת נשיאותו, שני אנשים שהיו רגילים לנסוע אל אביו הסב"ק נסעו אליו, להיותו בן רבם, ועל הדרך חשבו אולי אין כדאי נסיעתם אליו, כי הרבי צריך להיות בעל רוח הקודש, אמנם התיישבו בדעתם היות כבר עברו רוב הדרך, וסוכ"ס הלא לאו קטליא קניא הוא, כי בנו של הרבי הוא. בבואם אל ביתו נאווה קודש הלך לקראתם, ויושיט להם את ידו הקדושה לשלום, ובדרך שחוק אמר להם: ואם יודעים מה שבלב חסיד הנוסע נקרא 'רבי'?[שז].

הערות וציונים

שה. שם ס"ב: מכתבי ש"ב החסיד **רבי נתן דוד באראן** ז"ל מק"ק **גארשקאוויץ** יצ"ו.
שו. שם ס"ב. **שז.** שם.

פעם רצה הה"ק רבי ישראל איטשע זצ"ל לנסוע למרחץ קארלסבאד, ובהיות שלא היה לו כסף מוצא ע"כ נסע על פני העיירות שישבו בהן חסידי אביו, למען יהיה לו לסעד בעת דחקו, ובידעו שבעיר דזארנאווצא ישנם אנשים נגידים אשר נוושעו פעם אצל אביו הק' נסע שמה. ובבואו העירה יצאו כל בני העיר לקראתו, וכבדו אותו כבוד גדול, הן בגוף והן בממון. היה שם נגיד אחד אשר נושע פעם אצל מרן הסב"ק, אולם קמצן גדול היה , ואף ששמע שבן הסב"ק מראדשיץ בעיר, וכל אנשי העיר הביאו אליו נדבה, הוציא את עצמו מן הכלל ולא הלך אליו כלל. אמנם הה"ק מחמת שהיה דחוק מאד במעות לא חש על כבודו, ופנה אליו להיות אצלו בביתו נאדר, אולם כל זה לא הועיל כי העשיר אמר כי אי אפשר לו לסייעו אף בסכום קטן. ויאמר לו הה"ק ברא כרעא דאביהו: אם אבא נתן לך העשירות יכול אני בניקל לקחתו חזרה! והאיש לא שת לבו גם לזאת, ויצא הה"ק הימנו בפחי נפש, ואחר כמה ימים ירד האיש ממצבו ה"י, ונעשה חוזר על הפתחים[שח].

בנו רבי ישכר בעריש שמואל ע"ה נחלה פעם בילדותו, ואמרו הרופאים שצריכין להקיז דם הימנו, ע"י שיניחו עליו 'ביינקעס', אז אמר הה"ק לזוגתו הרבנית בדרך צחות: לפי דעתי, אין צריכין בהקזת דם ממש, כי אם יתנו המחיר של הקזת הדם לעניים, ג"כ ימוצצו את דמי![שט].

בשנת תרי"ח נחלה על רגל אחת חולי אנושה, עד שהוכרח ליסע לעיר הבירה ווארשא לדרוש ברופאים, ושם הסכימו הרופאים שאין שום תרופה להרגל אם לא שיעשו נתוח, אבל הה"ק סירב לזה בכל תקפו, ואמר אם יגזור ה' בחיים יחי' בלא נתוח, ובאם לאו חלילה לא יועיל שום נתוח. והנה כמעט בכל יום באו אליו לבקרו הה"ק בעל חדושי הרי"ם, הה"ק רבי ישעיה זצ"ל מפראגא, והה"ק רבי מנחם מענדל זצ"ל

הערות וציונים

שח. שם ס"ב. **שט.** שם ס"ב: מכתבי ש"ב החסיד **רבי נתן דוד באראן** ז"ל מק"ק **גארשקאוויץ** יצ"ו.

מווארקא. פעם הזכיר עצמו רבי יצחק מאיר זצ"ל מגור לפניו, ויאמר לו הה"ק רבי ישראל איטשע אדרבה תתפללו אתם בעבורי, כי הנה אמרו חז"ל 'רגלוהי דבר נש אינון ערבין ביה, לאתר דמתבעי תמן מובילין יתיה' ופי' 'לאתר דמתבעי' לאותו מקום שיכולין להתפלל עבורו 'אים אויסבעטן' 'תמן מובילין יתיה', ע"כ מבקש הה"ק הימנו שיתפלל עבורו, והתנצל אליו הה"ק שבימי חורפו כשהיה סוחר היה לו תפילות יותר מועילות משל ימי רבנותו, והלואי יהיה לו תפילות כאלו היום. והיה לו יסורים נוראים, והעיד עליו הה"ק רבי חיים דוד הרופא מפיעטערקאוו זצ"ל שמעודו לא ראה בעל יסורים כמוהו, אשר לא שאג ולא רמז שום דבר אלא קבלם בדומיה, ונסתלק אז בעיר הבירה ווארשא יצ"ו ביום ב' כסליו שנת תרי"ח, בן מ"ח שנים, ושם מנוחתו כבוד. והה"ק רבי נתן דוד זצ"ל משידלאווצא אמר אלמלי היה לי עוד צדיקים בחברותא, הייתי שולח שאלה לשמים על מה ולמה נעדר הצדיק הזה בימי נערותו![שי].

ועל מצבתו נחרת: **פ"נ הרב הקדוש המפורסם מ' ישראל יצחק אבד"ק ראדעשיטץ, בן הרב הקדוש המפורסם, בוצינא קדישא, מופת הדור, מו"ה ישכר בער זצללה"ה, אבד"ק ראדעשיטץ ופשעדבורז, נפטר ביום ב' כסליו תרי"ח לפ"ק תנצב"ה.**

מזיווג ראשון היה לו ששה בנים צדיקים, ואלו הם:

א. ממלא מקומו הה"ק **רבי יעקב דוד באראן** זצ"ל, נשא בזוו"ר את הרבנית רבקה לאה ע"ה, בת הגה"צ רבי בעריש ווייינבערג זצ"ל מפשעדבארז, חתן הה"ק רבי ישעי' זצ"ל מפשעדבארז, אולם לא נתברך בזה בפרי בטן. ובזוו"ש היה חתן דודו הגה"צ רבי יצחק פינקלער זצ"ל חתן הסב"ק מראדשיץ, והוליד בנים ובנות. [והוא היה היחיד בין הבנים שהתנהג באדמורו"ת], ונסתלק בשנת תרכ"ו לפ"ק, ומנוחת כבודו באוהל הסבא קדישא בראדשיץ.

הערות וציונים

שי. נפלאות הסבא קדישא ח"א ל"ז, ע"א וע"ב, מכתבי ש"ב החסיד ר' **נתן דוד באראן** ז"ל, נכד הסב"ק מק"ק **גארשקאוויץ** יצ"ו; שם ס. ס"ב:.

ב. הה"צ **רבי אליעזר ירוחם באראן** זצ"ל, נשא בזו"ר את הרבנית יוטא ע"ה בת הה"ק בעל דברי חיים זצ"ל מצאנז, וממנה הוליד בנים ובנות. ובזו"ש חתן הה"צ רבי ישכר שיף זצ"ל מבריגל, ובזוו"ג חתן הה"צ רבי ניסן זצ"ל דומ"ץ דק"ק שינאווא יצ"ו, נפטר בק"ק קראקא יצ"ו ביום ג' ניסן תרנ"ז ושם מנו"כ.

ג. הה"צ **רבי ראובן העשיל באראן** זצ"ל, חתן הה"צ רבי מאיר יוסף זצ"ל מקאזשניץ, (חתן הה"ק רבי משה אליקום בריעה בהה"מ מקאזשניץ זצ"ל), ב"ר נתן חתן הקדושת לוי זצ"ל מבארדיטשוב.

ד. הה"צ **רבי ירחמיאל באראן** זצ"ל מק"ק דזארנאוו יצ"ו, חתן ר' נפתלי רובין ז"ל מק"ק מאליניץ יצ"ו, גיסו של הה"צ רבי יחיאל פישל הכהן לווין זצ"ל, בן היחידי של הה"ק רבי העניך זצ"ל מאלכסנדר.

ה. הה"צ **רבי אפרים באראן** זצ"ל, חתן הה"ק רבי אריה לייביש ליפשיץ זצ"ל אב"ד דק"ק ווישניצא יצ"ו, בעל שו"ת ארי' דבי עלאי.

ו. הה"צ **רבי פנחס באראן** זצ"ל מק"ק טאמאשוב יצ"ו.

ומזווג שני היה לו שתי בנות ושני בנים, ואלו הם:

א. הרבנית **חיה רבקה** ע"ה כלת הה"ק רבי **טודרוס לערער** מחעלם זצ"ל.

ב. הרבנית **בילא פערל** ע"ה אשת הה"צ רבי אברהם יהושע העשיל **שפירא** זצ"ל, בהה"ק רבי חיים מאיר יחיאל זצ"ל ממאגלניצא. אשת הגה"צ **רבי טובי' ליפשיץ** זצ"ל אב"ד דק"ק **בריגול** יצ"ו, בהגה"צ רבי חיים דוב אב"ד דק"ק יאנוב יצ"ו, בן הארי' דבי עלאי מווישניצא זצ"ל.

א. הה"צ **רבי ישכר בעריש שמואל באראן** זצ"ל, חתן החסיד רבי עובדיה משה ז"ל מק"ק ראדום יצ"ו, והוליד בנים ובנות. (השאר חסר)

חתני הסבא קדישא

א. הה"צ רבי **חיים יוסף טשערנאבראדסקי** זצ"ל.

טרם התגלות רבינו, ועדיין לא יצא טבעו בעולם, והדחקות עדיין שררה אז בביתו כידוע, אירע לו שהתקשר בשידוכין עם בתו הבכירה [עם החסיד רבי חיים יוסף טשארנאבראדסקי ז"ל], ולא היה לו לסלק הנדוניא, והוכרח להבטיח למחותנו שבמשך כמה שבועות יסלק הנדוניא, וכתבו בשטר התנאים הגבלת זמן הנשואין. ויהי כאשר כבר עבר הזמן סילוק שהגביל וקרב זמן הנשואין, בא המחותן אודות הסילוק, ועדיין לא היה לו, נשא ונתן עמו עד שהבטיח לו שביום חופתו יסלקו בבירור, והוכרח מחותנו להסכים כן. וכשהגיע הלילה האחרונה טרם הנשואין ועדיין לא היה לה מחוט ועד שרוך נעל ממלבושי חתונה, וגם היה לה חולשת הלב, ובבית אין מאומה לסעוד לבה להחיות נפשה, כי עדיין לא הכינו שום דבר על סעודת הנשואין, עד שמרוב עייפות וחולשות נרדמה בשינה. הסבא קדישא בראותו כי הזמן קצר מאד, ועדיין אין מאומה, הניח השיעורים הקודמים, ולקח מסכת בבא מציעא והתחיל מריש המסכת 'שנים אוחזין בטלית', ולמד בעיון על הסדר, ולא ארכה השעה והגיע גביר אחד מחשובי עיר וולאשצאווא עם מרכבתו, והביא מתנה עבורו שלשים רענדליך זהב, וגם בגדים יקרים עבור הכלה ואמה הרבנית ע"ה, ונתן פתקא עבורו ולקח ברכת פרידה, שהיה נחוץ לחזור לביתו, ונסע משם ולמד הלאה. שוב בא גביר אחר, הלא הוא החסיד הנכבד ר' ישעי' הכהן זינגער ע"ה מנכבדי עיר קונצק, (לימים חותן הה"ק רבי ישראל יצחק זצ"ל מראדשיץ בזו"ש), והביא כסף ומלבושים עבור רבינו הסבא קדישא, וגם יי"ש ומגדנות, ולמד הלאה, ושוב בא עוד גביר אחר והביא סכום כסף ושאר צרכי חתונה, עד שהיה לו כל צרכי נשואין בריוח, אז עמד הסבא קדישא ממקומו ולקח הגמרא בבא מציעא והניחה לתוך הארגז ספרים וחזר לשיעוריו הקודמים, ואמר: ללמוד בבא מציעא ולהמשיך אלי כל הכסף שבעולם גם זאת אין עסק ותכלית עבורי![שיא].

הערות וציונים

שיא. הרב **ראובן חיים אלכסנדר צארניכע** ז"ל מק"ק **לאדז** יצ"ו בס' נפלאות הסבא

ב. הגה"צ רבי **יצחק פינקלער** זצ"ל אב"ד דק"ק **ראדשיץ** יצ"ו. בן הגה"ח רבי אליעזר (המכונה: ר' לייזערי'ל דאנציגער) מק"ק שידלאווצא יצ"ו, בן הרה"ג ר' מאיר זצ"ל, מגזע בעהמ"ח ספר פנים מאירות זצ"ל, נולד ז' אדר תקס"ד לפ"ק. אשתו הראשונה היתה הרבנית הצדיקת מרת רבקה פעריל ע"ה, וזוגתו השני' היתה אחותה הרבנית הצדיקת מרת מרים ע"ה, בנות מרן הסבא קדישא זי"ע.

אביו הגה"ח רבי לייזער'ל היה הצנע לכת מאד, והיה לו גילוי אליהו ז"ל, והיהודי הקדוש זצ"ל העיד עליו שהוא מהל"ו צדיקים, וקודם פטירתו נשא עשר אצבעות ידיו השמימה ואמר: ב"ה שלא הייתי בעולם הזה לא רב ולא רבי!

בימי חורפו היה הגה"ח רבי לייזער'ל אוהב נאמן של רבינו היהודי הק' מפרשיסחא זצ"ל, והיה לו אז שני בנים קטנים. פעם אירע שנחלו לו השני ילדים במחלה אנושה מאד, עד שהגיעו לידי סכנה גדולה ר"ל, שהרופאים היו מיאשים אותם לגמרי, ורץ תיכף לפרשיסחא אל אוהבו היהודי הק' זי"ע, בכדי שיעורר רחמים עליהם. ויהי כאשר בא אליו עם בקשתו, ולא ענה אותו דבר, כי מצאו טרוד מאד במחשבותיו הקדושים, שאלו עוד הפעם בתמהון, מדוע לא עניתם לי על זה מאומה, אבל שוב פנה עורף ממנו, אז הבין כי לא טוב הדבר, ורץ מהר אל הבית המדרש במרירות נפשו, ומצא אז בין החברייא הקדושה את שאהבה נפשו, את הה"ק רבי שמחה בונם זצ"ל תלמיד היהודי הק' מפרשיסחא, והתמרמר לפניו על מצבו המר, שכבר הזכיר את ילדיו איזה פעמים לפני רבו היהודי הק', אבל לא ענהו מאומה על זה, ולא הרהיב עוז בנפשו להפציר אותו עוד, ע"כ ביקש ממנו היות כי הוא בצרה גדולה ר"ל, ילך הוא וישתדל עבורו ויפציר אותו, וכן עשה, והשיב לו היהודי הק' זצ"ל בזה"ל: שתיהם בטח לא! היינו שכבר נגזרה ר"ל על שניהם, וביכלתו לבטל רק מחצה בתפלתו, ולבקש על אחד מהם שישאר בחיים, ובידו לברור אחד משניהם איזה שירצה. והשיב לו הקדוש ר' אליעזר'ל בדמעות שליש: איני יודע איזה לבחור, כי שניהם אהובים לי בשוה! אז השיב לו הק' היהודי: כי ביצחק יקרא לך זרע! ובזה רמז לו על הילד ששמו יצחק! וכאשר נתגדל

הערות וציונים

קדישא חלק ב' י"ט.

הילד ר' יצחק נסע בימי בחרותו לפרשיסחא, אל הה"ק רבי בונם זצ"ל, ואף לאחר חתונתו, כמה פעמים בשנה[שיב].

כאמור היה הגה"צ רבי יצחק פינקלער זצ"ל רב ואב"ד דק"ק ראדשיץ יצ"ו, בנעוריו מרבה לנסוע אל הה"ק רבי בונם מפרשיסחא זצ"ל, ובכן היה רגיל בדרכי החסידות באופן אחר כידוע, ואת כ"ק חותנו הסבא קדישא לא היה מוקיר כ"כ. פעם נסעה זוגתו מביתו ולא היה שם מי להכין עבורו מידי דאכילה, על כן צוהו עליו חותנו הסבא קדישא שיהיה אצלו משך הזמן עד אשר תחזור אשתו מן הדרך. וכן עשה, והיה אצלו כל עת שהייתה בדרך. והנה לילה אחד בשכבו על משכבו וישן, פתאום הרגיש הגה"צ רבי יצחק ז"ל שאחד גורר ממנו הכרים וכסתות, מתחלה חשב שבטח אחד מאנשי הבית עשה זאת, על כן גער עליו לבל יעשה לו עוד כזאת, ותיכף המשיך לו הה"ק רבי יצחק את הכיסוי וכיסה את עצמו ורצה לחזור לישן, אבל שוב שנית גררו ממנו הכרים וכסתות, אז נתמלא חמה וביקש להכות את מי שעשה לו כזאת, אבל בעמדו על רגליו להביט מי החצוף הזה שהרהיב לעשות לו כן, ראה לפניו אנשים מלובשים בגדי לבנים מכף רגל ועד קדקדם, ומראיהם משונה, ונבהל מאד ממראה הנוראה, ופרץ בקול 'גיוואלד' ומגודל החרדה נתעלף, ותיכף בא חותנו הסבא קדישא לחדרו וישפשף אותו היטב, וישאלהו על הצעקה הנוראה, ויספר לו בחרדה את כל אשר קרהו. אז שאל אותו חותנו הסבא קדישא וכי מעתה עוד יהיה לבך חלוק עלי? והשיב לו חתנו הגה"צ רבי יצחק: לא, הנני מאמין בכ"ק חותני ככל הצדיקים הקודמים! כי אם היה ביכלתכם לשנות טבעי, שמנעורי אינני בעל פחדן כלל ועכשיו נתעלפתי מרוב פחד, מזה לבד אני מאמין שביכולת כ"ק לשנות כל הטבעיים שבעולם! והשיב לו הסבא קדישא אם כן תוכל לישן לבטח בלי פחד. ומאז האמין בכ"ק חותנו הסבא קדישא כאחד הקדושים, ולא זז ולא מש מאהלו, ושמש אותו תמיד כדי לקלוט מריחו של בושם הזה[שיג].

הערות וציונים

שיב. נפלאות הסבא קדישא ח"א ס"ג: ח"ב מ"ז:. **שיג.** שם ח"א מ"ג: מפי ש"ב החסיד

פעם אחת בהיותו בפרשיסחא אצל רבו הקדוש ביום הקדוש, עם חבירו הגה"צ רבי בעריש ווינבערג זצ"ל מפשעדבארז, (חתן הה"ק רבי ישעי'לי זצ"ל מפשעדבארז), ויהי בעת תפלת המוסף בשעת העבודה, בעת שהיו נופלים על פניהם וכורעים, היו שם איזה אברכים שעשו איזה דבר שחוק כדרך הצעירים, וזרקו איזה מלבוש לאחד מחביריהם, ויהי הדבר הזה למורת רוח אצלו, ובפרט לו שהקפיד על דברים כאלו אף בחוט השערה מגודל תמימותו, ומה גם שהוא בעת כזאת, חרה לו הדבר מאד, ולא רצה לקבל שום אמתלאות לדבריהם, ונגמר בלבו ודעתו - ואחר כך עוד קיבל על עצמו בשבועה - שיסע משם, ומאז פסק מליסע לפרשיסחא. והיות רבי יצחק היה חביב מאד בעיני רבו הה"ק רבי בונם זצ"ל, לזה היה לו הקפדה גדולה וחלישת דעת בהפרידו ממנו, ואמר לפני תלמידיו הקדושים בזה"ל הן אני הייתי הגורם אצלו שישאר בחיים, בעת שהפצרתי עבורו בבקשת אביו לפני מורי ורבי היהודי הק', ולאחר כל אלה הוא פורש ממני, והקפדתו עשתה רושם, כי לימים מועטים נתאלמן מאשתו שנעדרה בימי עלומיה, היא הרבנית הצדיקת מרת רבקה פעריל ע"ה.

ומעשה שהיה כך היה, כי בעת שחזרה לביתה מן הטבילה פגעה בדבר טמא, וחזרה לטבול פעם שנית, ולאחר שטבלה וחזרה לביתה שוב פגעה בערל אחד, וחזרה לטבול פעם השלישית ונטבעה. וסיבת הדבר ידוע לנו שפעם אחד בא אחד שנדבק בו רוח רעה אל רבינו הסבא קדישא זי"ע, והאיש הזה כבר היה אצל הרבה צדיקים ולא גרשו הרוח רעה ממנו, ורבינו הסב"ק ברוב יגיעות גרשו ממנו, אז יצא ברוב חימה וקצף, ואמר ברוב עזות וכעס, שאם לא יכול ליגע ברבינו לרעה ינקום תחת זה בזרעו ח"ו, ומקובל במשפחת רבינו, שזה הערל היה הרוח רעה שהיה מתחפש לערל כדי להבהיל אותה. השי"ת ישמרנו מכל עקתין בישין[שיד].

והנה בק"ק **ראדשיץ** יצ"ו נתאלמנה הרבנית הצנועה והחסודה מרת **רחל'י** ע"ה בעודה היתה רכה בשנים, איזו שנים אחר נשואיה מבעלה, אשר נולדו לה הימנו בן ובת, ובאותה עת נפטרה הרבנית הצדיקת מרת

הערות וציונים

רבי יחיאל יוסף באראן ז"ל **מראדשיץ**, ששמע מאביו ז"ל, נכד הסבא קדישא. **שיד.** שם

רבקה פעריל ע"ה, ונשאר הימנה בן אחד, הלא הוא אדמו"ר **הה"ק רבי הלל** זצ"ל **מראדשיץ**, וכאשר אשת רבינו הסבא קדישא, הרבנית הצדיקת מרת **בילא** ע"ה היתה חלושה בטבעה, לכן שלח רבינו הסבא קדישא אחר הרבנית הצדיקת מרת **רחל'י** הנ"ל, ואמר לה הא לך הילד הזה ותגדלהו, ותשגיח עליו בעינא פקיחא, ולא תסירי השגחתך ממנו, כי לאור גדול יהיה, ועתיד להופיע בעולם בצדקתו ובקדושתו, ובזכות זה הנני מבטיח לך שתאריכי ימים עד מאה ועשרים שנה. והיא בחכמתה שאלה את רבינו ואמרה אליו 'רבי' מה ארויח בזה שאאריך ימים כל כך, אם אהיה חלילה חולה ומונחת על ערש דוי ח"ו שנים רבות, ולמה לי חיים כאלה? השיב לה רבינו הסבא קדישא: הנני מבטיח לך גם כן שתהיה בריאה כל ימי חייך! וכן הוה, שלא חלתה כל ימי חייה, וגם כן לא כהתה עיניה, ולא חסרה לה אף שן אחת כל ימי חייה, והיתה בבית רבינו עם בניה במשך כל העת, ולאחר שגידלה את הילד הזה, והיה כבן י"ב שנים, שילם לה הסב"ק את שכרה, והעתיקה דירתה עם בניה לעיר מאלעניץ אל בתה, והיתה דרה שם כל ימי חייה, ולא ידעה משום חולי ומיחוש כלל עד יומה האחרון. בליל ששי האחרונה צותה לחתנה שיסע תיכף לראדשיץ להודיע לבנה שיבא הנה, כי נחוצה לומר לו דבר, מתחלה מיאנו בזה כי לא ראו אצלה שום חולי ושינוי בבריאתה, ולמה לו להבהיל אותו בחנם, אבל בגודל הפצרתה הוכרחו למלאות בקשתה, ונסע חתנה לעיר ראדשיץ להביא את בנה. כבואו שאל אותה מה בקשתה ממנו בשליחותה, ואמרה אליו שתחת הכר מונח צרור הכסף שלה, בערך שלשים רובל כסף, וזה יהיה לצרכי קבורתה אחר אריכת ימיה, וגם כן יקנו ממנו מלבושי התכריכין הנצרך לה, והשאר יחלקו לצדקה. ולא ארכה השעה, ועוד באותה הלילה צותה להושיט לה את בגדי שבת קודש, וגם קערה עם מים, והחליפה את בגדיה, ואחר כך רחצה את ידיה, ותיכף הפכה פניה אל הצד ויצאה נשמתה, וחפשו ומצאו שם את תעודתה (פאס), וראו כי מלאו ימיה במספר מאה ועשרים שנים[שטו].

הערות וציונים

ח"ב מ"ז: מפי ש"ב הה"צ רבי נתן יעקב פערל זצ"ל מקונצק, ששמע מהגה"צ רבי אורי יהושע אשר אלחנן זצ"ל מקאליביעל, מ"ח. מפי נכדי הסבא קדישא זצ"ל. **שטו.** שם

בר"ח טבת תקפ"ח לפ"ק נשא הגה"צ רבי יצחק פינקלער זצ"ל אחות אשתו, הרבנית הצדיקת מרת מרים ע"ה, אשר היתה בעת פטירת אחותה, [בשנת תקע"ח לפ"ק], בת ג' שנים, והמתין עלי' עשר שנים, עד שנתגדלה ונעשית בת י"ג שנים, ונשאה והוליד ממנה עוד שלשה בנים[שטז].

ובצוואת קדשו כתב לאמר: מעת היותי בן עשר שנים ראיתי קדושי עליונים עמודי עולם, הרה"ק מלובלין, והמגיד קדוש אלקי, והיהודי הקדוש אלקי, והקדוש אלקים ממעזיבוז, כולם זי"ע, ומאז ועד עתה כל הצדיקים שהיו בכל דור ודור כולם ראו עיני, אשר הראיית פני הצדיקים לבד גם כן מזכך נפש אדם, ורוב מהצדיקים אשר היו בימי הייתי אצלם בהיותי כבר בן דעת וכו', ונוסף לזה כמה שנים אשר הייתי ונתגדלתי בבית חותני הקדוש אלקים זצללה"ה זי"ע, עכ"ד.

כל זמן היות כ"ק חותנו הקדוש בחיים חיותו שימש כגבאי הבית המדרש של חותנו הק', ושימש הרבה תלמידי חכמים, צדיקים ובעלי רוח הקודש, והרביץ תורה לרבים. ומשנסתלק כ"ק חותנו בשנת תר"ג לפ"ק, נתקבל פה אחד למלא מקום כסא הרבנות בעיר ראדשיץ יצ"ו, וכל ימי היותו אב"ד דק"ק ראדשיץ יצ"ו לא נשא פנים לשום אדם, ואם אירע באחד שלא רצה לציית דין גער אותו בנזיפה והכהו, עד שהוכרח לקיים הפסק דין[שיז].

פעם אחת לעת זקנתו אירע שאיזה בריוני העיר ראדשיץ עשו כנופיא להיתול ולשחוק, הנקרא 'פארשטעלונג', והיה בתערובות אנשים ונשים, וכאשר נתוודע הגה"צ רבי יצחק זאת, קם מכסאו כבחור גבור מלחמה, ולקח מקלו בידו ורץ תיכף למקום הזה עם משמשו, והכה באשר מצא, וכולם ברחו בבהלה ובחפזון, עד שברגעים אחדים לא ניכר שהיה שם

הערות וציונים

ח"ב מ"ב. מפי נכדה החסיד **ר' ישראל איטשע בארַאנקעוויטש** ז"ל. **שטז.** שם ח"ב מ"ח. **שיז.** שם ח"א ס"ג:

איזה כנופיא, כי שברו שם מה שמצאו עשויים לפאר 'הפארשטעלונג', ואחר זה עוד הרעיש על אלה הבריונים שהיה להם חלק בזה, וגער בם שלא יארע עוד כזאת, ורדף אותם עד חרמה[שיח].

ובצוואת קדשו כתב לאמר: הנה כמה פעמים הקפדתי על אנשים, וכמה פעמים ביישתי אנשים ברבים, אכן כמדומה לי בבירור אשר בשום פעם לא הקפדתי על כבודי, כי אם על דבר שמים, או מחמת שלא רצו לציית דין, או מחמת שלא רצו להיות מסייעים לדבר מצוה, כי כמה פעמים ידעתי אשר איזה אנשים דברו עלי סרה, ולא עלתה על רעיוני לנטור איבה בלבי, אבל יוכל להיות שבמענה רך יכולתי לפעול אצלם כל המצטרך, לזאת אבקש מאד שכל בני עירי ימחלו לי בקול רם באסיפת כולם. גם אולי שגיתי בשום פעם באיזו הוראה ובטריפות שלא כדין, הן מחמת שגגה, הן שוגג קרוב למזיד, היינו מחמת עצלות שלא עיינתי כל הצורך, גם בעסק דיני ממונות אולי חייבתי לאחד שלא כדין, הן בתורת דין תורה הן בתורת פשר, אולי היה דעתי נוטה לאחד מבעלי דינין יותר מחבירו, על הכל ימחלו לי בפני פתח בית הכנסת הקדושה בקול רם. וכל הקפדות שלי לא היה אלא לפי שעה, ואחר כך לא נשאר שום איבה בלבי. עכ"ד.

דברי צחות שלו מפורסמים, ועד הרגע האחרון היה שלם עם כל החושים, לא כהתה עינו ולא נשתנתה מראה פניו. בעת שהיה חולה מאד סמוך לפטירתו, באו אליו לבקרו החסידים והתמימים אשר היו עמו אצל רבותיו הקדושים, בלובלין, בפרשיסחא, במעזבוז, והוא התנצל לפניהם במה באים 'שמה', באיזה מעשים טובים, והשיבו לו בתמהון איש כזה יש לו עדיין דאגה על זה, ובפרט שיש לכם ב"ה, הני צנתרא דדהבא, זרע ברך ה', הלא הוא הה"ק רבי הלל והה"ק רבי חיים מאיר זי"ע, והשיב להם בצחות לשונו, אם אמתין עליהם ישמר ה' אותי, כי טרם יכינו אותם לתקן אותי כבר אהיה רחוק רחוק, אם אין אני לי מי לי[שיט].

הערות וציונים

שיח. שם. **שיט.** שם.

ובצוואת קדשו כתב לאמר: **זיכני ה' ב"ה בבנים וב"ב עוסקים בתורה, ומהם אשר עובדים ה' בכל מצוי דמם, ובכל מאמצי כוחם,** יהא רעוא שתפלתם ותורתם ועבודתם יתקבל ברחמים וברצון לפני אדון כל, והש"י יאריך ימיהם ושנותיהם בשלימות הבריאות, ויעבדו הש"י כל ימיהם לאוי"ט, בלי שום מניעה, כי אם מתוך הרחבה ונחת.

האריך ימים וחי פ"ה שנים, ונסתלק בשנת תרמ"ט לפ"ק, ומנוחת כבודו בק"ק ראדשיץ יצ"ו, אצל אוהל כ"ק חותנו הסבא קדישא זי"ע.

השאיר אחריו בנים ובנות, צדיקים ואנשי מעלה, ואלו הם:

א. מזיווג ראשון, הה"ק רבי הלל פינקלער זצ"ל. נשא את הרבנית מלכה חנה ע"ה זילבערשטיין בשנת תר"א לפ"ק בק"ק פשעדבארז יצ"ו. הוא היה מבחירי תלמידי מרן הסבא קדישא, ואחר פטירתו המשיך לנסוע אל מ"מ, דודו הה"ק רבי ישראל יצחק זצ"ל מראדשיץ, אל הה"ק רבי משה זצ"ל מלעלוב, שנתקבל אז אחר פטירת הסב"ק למלא מקומו ברבנות דק"ק פשעדבארז יצ"ו, ולהה"ק רבי חיים מאיר יחיאל זצ"ל ממאגלניצא כשאר חסידי ראדשיץ בפשעדבארז, ולהה"ק בעל תפארת שלמה זצ"ל מראדאמסק, תלמידו הגדול של רבינו הסבא קדישא זצ"ל. ובשנת תרכ"ו לפ"ק, אחר פטירת רבו הה"ק מראדאמסק זצ"ל, מילא מקום כסא כבודו של ש"ב גיסו הה"ק רבי יעקב דוד ב"ר ישראל יצחק באראן זצ"ל באדמורו"ת ראדשיץ, בחיי אביו הגה"צ רבי יצחק זצ"ל אב"ד דק"ק ראדשיץ יצ"ו, ונסתלק ביום כ"ו טבת תרס"א לפ"ק, ומנוחת כבודו באוהל הסבא קדישא בראדשיץ.

ב. הה"ק **רבי חיים מאיר פינקלער זצ"ל** מפינטשוב, חתן ר' מרדכי נאטנזאן ע"ה מק"ק זאלאשיץ יצ"ו, והוליד בנים ובנות. נסע אל הה"ק בעל תפארת שלמה זצ"ל מראדאמסק, תלמידו הגדול של רבינו הסבא קדישא זצ"ל. חיבר ספרים בהלכה ובחסידות, והדפים בחייו שבעה ספרים, ששה מהם נושאים את השם **'אמרי חיים'**, ואלו הן: **א.** על סוגיות, בן ארבעה חלקים, ורובם הם על הסוגיות שבעניני איסור חל על

איסור. **ב.** על ענין מחשבה בקדשים, ונפסק באמצע ההדפסה מסיבה לא נודעת לנו, ונדפסו רק י"ד דפים בווארשא שנת תרנ"ט. **ג.** על עניני תפילה, מיוסד בעיקר על הרמב"ם הלכות תפילה. **ד.** על עניני חנוכה עפ"י קבלה. **ה.**על חודש אדר, ובסופו דרוש הלוחות על לוחות ראשונות ואחרונות, פיעטערקאוו תרע"ג. **ו.** '**דרך המלך**' על עץ חיים להרח"ו זצ"ל, ווארשא תרנ"ט. **ז.** '**מנחת יהודה**' על התורה, פיעטערקאוו תר"ע. כל החיבורים הדפיס בעילום שם, אבל כנראה לא רצה להו"ל בלי הסכמות, לכן שלח איזה חיבורים ליד הרב החסיד ר' שלמה יצחק טארנהיים זצ"ל, בן הה"ק רבי ישכר דוב הכהן מוואלבראזש זצ"ל שדר בא"י, כדי שיקח הסכמות מכמה גדולים בא"י, וכן עשה, וכאשר נתקבלו ההסכמות צוה להדפיסם בעלה מיוחד, והדביקוהו בתוך הספרים, ועי"ז נודע מי הוא המחבר, אולם לא נתן הספרים להפצה רק שלח לאיזה יחידי סגולה במתנה, וכן כשבא איזה רב ת"ח להיכלו נתן לו ספר אחד או יותר במתנה, עדי כך שספרו על עניני תפילה וחנוכה אין בנמצא.

במלחמת עולם הראשונה עזב את עיר פינטשוב והתיישב בעיר קיעלץ יצ"ו, שמה נסתלק ביום כ"ט שבט תרע"ט לפ"ק, ושם מנוחתו כבוד.

ג. הרב החסיד **רבי מיכאל פינקלער** ז"ל מק"ק קוטנא יצ"ו, ושם מנוחתו כבוד.

ד. הה"צ **רבי ישכר בעריש פינקלער** זצ"ל מק"ק לאדז יצ"ו. נסע אל הה"ק בעל דברי חיים זצ"ל מצאנז, ונשא את בת ר' שמואל הלוי ווייגגארטן ז"ל מרודניק, והתיישב שם, והוליד בנים ובנות, ובשנת תרל"ח התיישב בק"ק לאדז יצ"ו והתנהג באדמורו"ת, ושם מנוחתו כבוד.

ה. אשת המקובל הגה"צ **רבי חיים** זצ"ל מק"ק **נאווידוואהר** יצ"ו בזוו"ש, של"ח בהיותו למעלה ממאה שנה זצ"ל.

ביתו אחריו

מרן הסבא קדישא זצ"ל, אשר שימש ברבנות דק"ק פשעדבארז וק"ק ראדשיץ יצ"ו, וגם התנהג באדמורו"ת שם, נסתלק ביום ח"י סיון שנת תר"ג לפ"ק.

והנה פטירת הסבא קדישא מילא מקומו ברבנות דק"ק **פשעדבארז** יצ"ו הה"ק רבי **משה** זצ"ל **מלעלוב**, ומשעלה הה"ק רבי משה זצ"ל לארץ ישראל בשנת תרי"א לפ"ק, ועזב את הארץ, אז מילא מקום כסא הרבנות דמתא הה"ק רבי **עמנואל** זצ"ל, בנו של הה"ק רבי ר' ישעי'לי זצ"ל אב"ד הקודם דק"ק **פשעדבארז** יצ"ו, ומתלמידי הסבא קדישא זצ"ל.

ברבנות דק"ק ראדשיץ יצ"ו מילא מקום כסא הרבנות, חתנו הגה"צ **רבי יצחק פינקלער** זצ"ל, עד הסתלקותו בשנת תרמ"ט לפ"ק.

ובאדמורו"ת מילא מקומו בנו הה"ק רבי **ישראל יצחק באראן** זצ"ל, עד הסתלקותו בשנת תרי"ח לפ"ק.

אז מילא אחריו כבודו בנו הה"ק רבי **יעקב דוד באראן** זצ"ל, עד שנת פטירתו תרכ"ו לפ"ק.

אז מילא אחריו כבודו הה"ק **רבי הלל פינקלער** זצ"ל, בן בחיי אביו הגה"צ רבי יצחק פינקלער זצ"ל אב"ד דק"ק ראדשיץ יצ"ו.

הה"ק רבי הלל זצ"ל היה מתלמידיו המובהקים של ק"ז הסבא קדישא, אשר קרא ושנה אצלו, ויצק מים על ידיו הקדושים, ושמש אותו מנעוריו בשימושה של תורה ועבודה, וק"ז הסבא קדישא זי"ע נתן מהודו עליו, והה"ק רבי הלל לא מש מתוך אהלו אף לאחר נשואיו, עד יום הסתלקות האי סבא קדישא זי"ע.

גם היה מתלמידיו המובהקים של הה"ק בעל תפארת שלמה זצ"ל מראדאמסק, ובכל עת שבא הה"ק רבי הלל זצ"ל בצל קורתו היה יושב שם אצלו איזה שבועות, והה"ק מראדאמסק למד עמו שיעור עיון, גמרא ופוסקים, איזה שעות ביום. גם היה הה"ק רבי הלל זצ"ל גדול

בתורה, ומפורסם לאיש מופת, והרבה עקרות נפקדו על ידי תפלותיו הקדושות, ונהרו אליו מארבע כנפות הארץ, ובפרט לעת זקנתו נתפרסם מאוד על פני תבל[שכ].

דרכו היה לאחר מאד התפילה והאכילה, וכיו"ב, והיה ממשיך סעודת מלוה מלכה עד אור היום, ונכדו הה"צ רבי בנימין זצ"ל מראדשיץ סירב לאכול השיריים ממנו, מחמת שכבר האיר היום. וסיפר לו ק"ז הה"ק רבי הלל זצ"ל מעשה שהיה אצל שני צדיקים גדולים, שהיה צדיק אחד שהתנהג בפשטות כדרך השולחן ערוך, להתפלל בזמן תפילה וכיו"ב, פעם אחת בא למקום שהיה דר שם צדיק שהתנהג לאחר מאד הזמנים, זמני התפילה ואכילה וכיו"ב. ויהי בליל שבת קודש כאשר צדיק האורח גמר תפילת ערבית, נאמר לו שהצדיק הדר בעיר עדיין לא התפלל תפילת המנחה, ויחר לו מאד. וכאשר ישב באמצע סעודתו נאמר לו כי עתה מתחילין אצל צדיק ההוא תפילת המנחה, ולא יכול עוד להתאפק, ויקם מתוך סעודתו ויקח שני אנשים עמו, לילך אליו לגעור בו בקצף, ולהשיבו מדרכו זה. ויהי בהגיעו לחצירו וירא כי עדיין יום והשמש זורחת, ונתפלא מאד. ועיין במחשבתו האם נעשה לו איזה דמיון שוא, מה שראה קודם שהוא לילה, או מה שרואה עתה שהוא יום, ויצא מחצרו ומיד ראה שהוא לילה, וחזר ונכנס וראה שהוא יום, עד אשר נודע לו כי צדיק זה נשתנו עליו סדרי מעשי בראשית, ואצלו הוא באמת עדיין יום, ושדרכיו באמת בדרך התורה הן[שכא].

סיפר הגה"צ רבי משה נתן נטע הכהן זצ"ל אב"ד דק"ק קשוינז יצ"ו, [חותן הה"ק בעל 'שם משמואל' זצ"ל מסאכטשוב בזו"ש], שבימי עלומיו היתה לו בת ילדה חולנית זמן רב, ונסעה אשתו שלא בידיעתו אל הה"ק ר' הלל זצ"ל, כי שמעה מן הנשים שהוא בעל מופת גדול. ואמר לה הה"ק שהילדה תהי' בריאה אך בתנאי שבעלה בעצמו יבוא אליו! וסיפר הדבר לרבו הה"ק בעל 'אבני נזר' מסאכטשוב, ואמר לו רבו

הערות וציונים

שכ. עטרת שלמה נ"ז. **שכא.** דרך צדיקים אות ט"ז מפי הה"צ רבי בנימין זצ"ל מראדשיץ.

שיסע לשם אך בתנאי שקודם לכל יראה לדבר עמו בדברי תורה, ואח"כ יזכיר עצמו לפניו, ואם לא יוכל ילך ממנו, מבלי שיזכיר את עצמו לפניו כלל. והכין לעצמו הרב איזה ענין לפלפל בו, ונסע שמה, ושינה את מלבושיו שלא יכירו אותו כי הוא רב, וביקש מהמשמשים שיכניסו אותו אל הצדיק בזמן המוכשר, שיהי' אפשר לו לדבר עם הה"ק גם כן בדברי תורה, ואמרו לו כי הה"ק אינו נוהג לדבר מעולם עם אדם בדברי תורה. אמנם התיירא להכנס אליו פן ח"ו תחול עליו עוד הקפדתו אם ילך ממנו ריקם, אך מחמת שרבו הק' אמר לו לעשות כן חיזק את רוחו, והלך לפנים. אך תיכף כאשר נכנס התחיל הה"ק לומר לו, הנה נוסעים לפה רק אנשים פשוטים, ואין לי עם מי לדבר בדברי תורה, אך עם כבודו יכול אני לדבר בתורה, והציע לפניו מה שעומד באיזה משנה שקשה לו פירושה, והיה זאת באותו ענין ממש שהכין את עצמו לדבר עם הה"ק, , וכשראה הה"ק שנשתנו פניו שאלו מה זה, וסיפר לו כל מה שפקד עליו רבו הק' מסאכטשוב לעשות, ולכן נתבהל מהפלא הזה, איך שנתקיימו דבריו הקדושים במלואו. וענהו על זה הה"ק רבי הלל מה זה חידוש אצל כבודו, איש כמו הגה"ק מסאכטשוב אשר הכריזו עליו ברקיע שהלכה כמותו בכל מקום, כיון שהוא אמר לעשות כן, היה נצרך להתגלגל הדבר שיהי' נעשה כן, ודיברו הרבה בענין הנ"ל בתורה. וכשסיפר הרב מקשוינז אח"כ את כל הדברים האלה לפני רבו הק' מסאכטשוב מה שנעשה בנסיעתו לראדושיץ, ענהו רבו ואמר: אבל מניין יודע הצדיק רבי הלל מזה שהלכה כמותי בכל מקום, הנראה מזה שיודעים קצת בעניני הדברים של מעלה![שכב]. בשנת תרמ"ט נסתלק הגה"צ רבי יצחק פינקלער זצ"ל אב"ד דק"ק ראדשיץ יצ"ו, ובכן מילא בנו הה"ק רבי הלל זצ"ל את מקומו גם ברבנות דמתא, עד יום פטירתו כ"ו טבת שנת תרס"א לפ"ק.

בניו הקדושים:

א. הה"ק **רבי אליעזר דוד פינקלער** זצ"ל, חתן הה"ק רבי אברהם יצחק וייסבלום זצ"ל מסטאשוב.

הערות וציונים

שכב. אביר הרועים עמ' קח אות ר"ז.

ב. הה"ק **רבי מאיר מנחם פינקלער** זצ"ל, חתן הה"ק רבי שמואל אליהו טויב זצ"ל מזוואהלין.

ג. חתנו הה"ק **רבי אשר אנטשיל גאטשאהל** זצ"ל הרבי מראדשיץ בק"ק לאדז יצ"ו, ושם מנו"כ.

ד. הגה"צ **רבי מאיר אייבשיץ** אב"ד דק"ק סטערציב יצ"ו.

ה. הרבנית **פרומט** אשת הה"ק רבי אלימלך יעקב יצחק **ראבינאוויטש** זצ"ל אב"ד דק"ק סוכידנאוו יצ"ו, בהה"ק רבי פנחס זצ"ל מקונצק, נכד היהודי הק' זצ"ל מפרשיסחא. נהג גם באדמורו"ת, ובמלחמת עולם הראשונה עבר לק"ק קיעלץ יצ"ו, ושם נפטר ביום כ"ב אלול תרצ"ח לפ"ק.

אחר פטירת הה"ק רבי הלל זצ"ל התחלקו שני בניו בהנהגת העיר, **ברבנות העיר** מילא מקומו בנו הה"ק **רבי מאיר מנחם פינקלער** זצ"ל, עד שנת תרס"ז לפק, שאז עבר לעיר פיעטערקאוו יצ"ו, [ומני אז התפרסם בשם 'רבי מאיר'ל מראדשיץ'], ושם נהל עדתו עד יום פטירתו ערב חג השבועות תרכ"ב לפ"ק, ושם מנוחתו כבוד.

ואחיו הה"ק **רבי אליעזר דוד פינקלער** זצ"ל, התנהג **באדמורו"ת** על מקום אביו.

דרכו של הה"ק רבי אליעזר דוד זצ"ל מראדשיץ היה לעסוק במקואות תמיד, ובימי חורפו תבר גזיזי דברדא וטבל, ולעת זקנתו שהיה חלש היו מחממין לו את המקוה בכל ימי החול, וצוה לכל הבאים אצלו שילכו מקודם למקוה, ולא רצה לקחת שלום מקודם כידוע, ולא פיחת משני פעמים בכל יום, קודם תפלת השחר וקודם תפלת הערב, והרבה פעמים הזכיר בתורותיו גודל נחיצת טהרה, שצריך כל ישראל להיזהר בה. פעם שמעתי ממנו שאמר רמז על זה, במה שאמרו נקיי הדעת שבירושלים לא היו נכנסין לסעודה אלא אם כן היו יודעין מי מיסב עמהם. ואמר הוא ז"ל הנקיי הדעת הן המה אנשים כשרים שהיו נזהרין בטהרה ובטבילה, כמו"ש במס' שבת דעת זו סדר טהרות, ולא היו נכנסין בסעודה אלא עם מי שנזהרין בטבילה כמותן. וזה גם מרומז בתורה (פ'

שמיני) בכתוב את זה תאכלו, היינו עם אלו מותרין אתם לישב ולאכול, מכל אשר במים, עם כל אלה הנזהרין בטבילה, עכלה"ק[שכג].

בשנת תרס"ז כשנסתמא ל"ע הה"ק רבי אליעזר דוד זצ"ל מראדשיץ מרוב חולשתו, [ומני אז התפרסם בשם 'הרבי הסגי נהור'], מאז נעזר על ידי בנו הה"ק רבי חיים אשר פינקלער זצ"ל, שנתמנה אז לרב אב"ד דק"ק ראדשיץ יצ"ו, למלא מקום כסא כ"ק חותנו דודו הה"ק רבי מאיר מנחם זצ"ל מפיעטערקאוו.

בניו הקדושים:

א. הה"ק רבי **חיים אשר פינקלער** זצ"ל, חתן דודו הה"ק רבי מאיר מנחם זצ"ל מפיעטערקאוו.

ב. הה"ק **רבי ישראל יוסף פינקלער** זצ"ל מראדשיץ,

ג. הרבנית **רידעלע** הי"ד אשת הה"ק רבי אלימלך יעקב יצחק **ראבינאוויטש** זצ"ל אב"ד דק"ק סוכידנאוו יצ"ו, בזווגו השנית.

בשנת תרפ"ז לפ"ק היה הה"ק רבי אליעזר דוד בעיר לאדז לדרוש ברופאים, ושם נפטר ביום כ"ב אד"ר תרפ"ז לפ"ק. לפני פטירתו ביקש להעבירו לראדשיץ, לשכב עם אבותיו, ולא אסתייעא מילתא. אחר פטירתו שם התנגדו נכבדי עיר לאדז להוציאו מן העיר, והבי"ד דק"ק לאדז יצ"ו פסק לטובת העיר.

בנו הה"ק רבי ישראל יוסף עזב את העיר בחימה, ולא השתתף בהלוית אביו, כי ידע עד כמה רצה אביו לשכב עם אבותיו בעיר ראדשיץ יצ"ו, וסבר שעזיבתו את העיר תשתנה את הענין. כל ימי השבעה ערך בביתו בראדשיץ עם הספדים, ועד יומו האחרון קיוה לקיים רצון אביו, לרכוש פסק בי"ד לפנות גופו הק' של אביו למקום משכן אבותיו בעיר ראדשיץ יצ"ו.

הערות וציונים

שכג. נפלאות הסבא קדישא ח"א ז:.

ועל מצבתו בעיר לאדז נחרת:

פ"נ. הרב הקדוש מנעוריו צדיק תמים עניו נפלא. מרן ר' אליעזר דוד בן הרב הקדוש. מרן ר' הלל זצלה"ה מראדאשיץ. איש אשר עבד את בוראו במיצוי דמים לילות וימים. לעפעפיו לא נתן תנומה בלילות הקר' הרבה שנים. ידיו פיו ולשונו וכל אבריו מאבק חטא ועון היו טהורים. עבודתו ותפילותיו ביום ובלילה היו תמיד אחר טבילה במקוה מים. זלפו עיניו נחלי דמעות על אח' ב"י האומללים והמדוכאים. רוב שנותיו הי' מופרש מהנאות עו' הז' ומתענוגי בני אנשים. דבריו הקדושים היו ארוכה ומרפה לאלפי לבבות נשברים. ולכל איש ואיש כקטן וכגדול הי' נחשב כאב רחמן לבנים. דבוריו עם אנשים היו דברים כבושים ורכים וללב נכנסים. ביום כ"ב אדר ראשון תרפ"ז נשמתו הקדושה עלתה למרומים. אביו הרב הקדוש ר' הלל זצלה"ה העיד עליו. שראוי שתשרה עליו רוח הקודש משמים. ת'נ'צ'ב'ה'

משנסתלק הה"ק רבי אליעזר דוד מילא בנו הה"ק רבי חיים אשר פינקלער זצ"ל את מקומו **באדמורו"ת**, ואת כסא **הרבנות** מילא אחיו הה"ק רבי ישראל יוסף פינקלער זצ"ל, [הנקרא בפי כל "יוסף הצדיק"] אולם לימים גם הוא נהג באדמורו"ת, עד יום פטירתו כ"ב תמוז תרצ"ז לפ"ק, ומנו"כ באוהל הסבא קדישא בראדשיץ, ואת מקומו מילא בנו ר' קלמיש הי"ד. בשנת תרצ"ג לפ"ק נתמנה הה"ק רבי חיים אשר זצ"ל לכהן ברבנות דק"ק וולאשצאווא יצ"ו, אמנם המשיך לגור בארץ מגורי אבותיו, ומשם נסע לבקר אותם לעיתים, ובכן התנהג באדמורו"ת גם ש"ב הה"ק רבי בנימין גאטשאל הי"ד, ב"ר אשר אנטשיל זצ"ל מלאדז, (חתן הה"ק רבי הלל זצ"ל מראדשיץ), וחתן הגה"צ רבי אלתר מאיר דוד ראטענבערג זצ"ל מוואלבראם.

במלחמת עולם השנית עבר הה"ק רבי חיים אשר זצ"ל, רבי האחרון לבית ראדשיץ, לעיר קיעלץ יצ"ו, ושם נסתלק ביום כ"ד אדר תש"א לפ"ק, ושם מנוחתו כבוד, על יד גיסו הה"ק רבי אלימלך יעקב יצחק ראבינאוויטש זצ"ל אב"ד דק"ק סוכידנאוו יצ"ו.

ת.נ.צ.ב.ה

ברוך השם אשר לא השבית לנו גואל וכהיום מכהן באדמור"ת ראדשיץ כ"ק אדמו"ר מרן הראש ישיבה הרה"צ רבי יחזקאל יהודה סג"ל גליקמאן שליט"א, תלמיד חביב אצל הרה"ק מטאהש שליט"א, ה' יאריך ימיו ושנותיו בנעימים.

הרה"צ מרן הראש ישיבה שליט"א, בן הרה"ח מוה"ר ר' אברהם צבי סג"ל גליקמאן שליט"א, בן הרה"צ מוה"ר ר' יעקב ישכר סג"ל גליקמאן ז"ל, רב דקהל ביהמ"ד דחסידי נאסוד בעיר טעמעשוואר, וראש ישיבת מוסד צוה ישועת יעקב, ונכד הרה"ק מאפטא זי"ע, ולמעלה בקודש.

המוסדות הקדושים בארה"ב "תורת אמת ד'ראדשיץ" נתייסד ע"פ בקשתו של כ"ק מרן אדמו"ר הרה"ק מטאהש שליט"א, לעילו נשמת ק"ז הסבא קדישא מראדשיץ זצ"ל, ונקראת על שם הספר "תורת אמת" שכתב רבינו הסב"ק את דברי התורה של רבו הרה"ק בעל אוהב ישראל זצ"ל מאפטא.

לזכרון נצח יוחק בספר

לעילוי נשמת

אבי מורי הרה"ח המפורסם איש חי ורב פעלים

מוה"ר **זאב** ב"ר **יקותיאל יודא** ע"ה

פריינד

נפטר ביום ב' דר"ה שנת תש"ס לפ"ק

לעילוי נשמת

חותני הרה"ח המפורסם איש חי ורב פעלים

מוה"ר **אהרן צבי** ב"ר **משה מאיר** ע"ה

וויינבערגער

נפטר ר"ח שבט שנת תשע"א לפ"ק

וזו' מרת **פיגא** ב"ר **צבי** ע"ה

נפטרה י' אלול תשל"ז

הונצח ע"י

ידידינו הנגיד הנכבד המפואר, פאר מקדושים

הרה"ח מוה"ר **אברהם יהושע פריינד** שליט"א

לזכר עולם יהיה צדיק

לעילוי ולזכר נשמתו הטהורה של נשמת
אדונינו מורינו ורבינו הקדוש והטהור רבן של כל בני הגולה
מרן **יואל** בן הגה"ק רבי **חנני' יו"ט** זצוקללה"ה
אבדק"ק סאטמאר

עלה בסערה השמימה
יום כ"ו לחודש מנחם אב שנת תשל"ט לפ"ק

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל

ולעילוי ולזכר נשמתה הטהורה של מחברתו הטהורה
הרבנית הצדיקת שמסרה נפשה עליו בימי הזעם
המפורסמת במעשי צדקה וחסד, בתש"ק
הרבנית **אלטא פיגא** ע"ה
בת הגה"צ רבי **אביגדור** זצ"ל
אדמו"ר מטשענסטחויב יצ"ו
נפטרה י"א סיון תשס"א לפ"ק

ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת

הב' היקר והחשוב

הב' **רפאל** ע"ה

ב"ר **אברהם יהושע** נ"ו

פריינד

נפטר כ' סיון תשנ"ג

תנצב"ה

לזכר עולם

הרבני החסיד, ירא ושלם, כש"ת

מוה"ר **שמעון** בן ר' **קלונימוס** ע"ה

ווייס

כ"ח מנחם אב תשס"ז

זוגתו מרת **מלכה** בת ר' **יצחק** ע"ה

ט"ו מנחם אב תשנ"ד

תנצב"ה

לזכרון עולם יוחק בספר

הרה"ח בנש"ק משרידי דור הישן היה דבוק לצדיקי אמת
מוהר"ר **יעקב ישכר** בן הרה"צ מוהר"ר **יהודה** (לייב) **הלוי** ז"ל
רב דקהל חסידי נאסוד טעמאשוואר יצ"ו - וראש ישיבת צוה ישועות יעקב
נפטר בש"ט י"ב טבת תשמ"ז לפ"ק

זו' האשה החשובה מלומדת בניסים בעלת צדקה וחסד
מרת **אסתר** בת הרה"ח מוהר"ר **מאיר חיים שטערן** ז"ל
נפטרה בש"ט כ"ז כסליו תשמ"ז לפ"ק

הרה"ח כש"ת כיבד את ה' בגרונו מעורר לבבות בני ישראל בתפלתו
מוהר"ר **משה יוסף** ב"ר **שמואל צבי שווארטץ** ז"ל
נפטר בש"ט ביום כ"ט שבט תשנ"ז לפ"ק

זו' האשה החשובה והצנועה רבת פעלים
מרת **שרה** בת מוהר"ר **יקותיאל יהודה ווייס** ז"ל
נפטרה בש"ט ביום כ"א אב תשס"ד לפ"ק

האשה החשובה והצנועה
מרת **אלטע יוכבד** בת מוה"ר **שלום מערמעלשטיין** נ"י
נפטרה כ"ד אב תשמ"ה לפ"ק

ויזכר בספר

האי צדיק וקדוש מפורסם, פועל ישועות בקרב הארץ

הרה"ק רבי **חיים זאנוויל** בן ר' **משה** זצוק"ל

אדמו"ר מריבניצא

נסתלק אסרו חג סוכת כ"ד תשרי תשנ"ו לפ"ק

ויזכר נשמת רב האי גאון וצדיק מופלג ומפורסם

רבי **חנינא אברהם** בן ר' **נפתלי צבי** זצ"ל

אב"ד ור"מ דק"ק מאנטעווידעא

נסתלק ח"י חשון תשס"ח לפ"ק

לזכרון בספר

לע"נ זקיני הרה"ח ר' **אהרן עוזר** ב"ר **יצחק אייזיק** טעסלער ז"ל
נפ' ז' אייר תשנ"ה

זו' מרת **גאלדא** בת ר' **בנציון** ע"ה, נפ' א"ך אלול תשס"ה

זקינו הרה"ח ר' **אליעזר חיים** ב"ר **מאיר** טייטלבוים ז"ל, נפ' כ"ח תמוז תש"ע

זו' מרת **ברייגדל** בת ר' **ברוך** ע"ה, נפ' ד' כסליו תשס"ג

זקינו הרה"ח ר' **דוד** ב"ר **צבי** טעלער ז"ל, נפ' כ"ז כסליו תשס"ז

זו' מרת **חי' פרומט** בת ר' **משה** ע"ה, כ"ט חשון תשס"ט

זקינתה הרה"ח ר' **יצחק** ב"ר **אהרן** לייזער ז"ל, נפ' י"ב כסליו

זו' מרת **אסתר** בת ר' **יושע** ע"ה, נפ' ו' אדר תשנ"ד

הונצח ע"י הרה"ח ר' מאיר יעקב טעסלער הי"ו